Załącznik do Uchwały Nr ..... Rady Miejskiej w Słupsku z dnia ..... 2020 roku

Słupsk

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA SŁUPSKA

2017-2025 +

PROJEKT ZMIANY DO KONSULTACJI

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Słupska na lata 2017-2025+ sporządzono w ramach projektu pn.: „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie Miasta Słupska” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014 – 2020 w konkursie dotacji pt. „Modelowa rewitalizacja miast”, dotyczącym wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w procesie opracowywania programów rewitalizacji i modelowych działań w zakresie rewitalizacji na obszarach miejskich.

SPIS TREŚCI

1.WSTĘP 9
2. PODSTAWOWA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI 11
2.1. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji 11
2.2 Charakterystyka obszaru rewitalizacji 18
2.2.1 Wprowadzenie 18
2.2.2 Rys historyczny 20
2.2.3. Położenie i struktura kwartałów 22
2.2.4 Sposób zagospodarowania terenu i dominujące funkcje 24
2.2.5 Struktura własności 27
2.2.6 Planowanie przestrzenne 28
2.2.7 Demografia 32
3. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA 39
3.1. Pogłębiona diagnoza w sferze społecznej 39
3.1.1 Bezrobocie 39
3.1.2. Ubóstwo 45
3.1.3. Inne aspekty ubóstwa - zadłużenia czynszowe i eksmisje 49
3.1.4. Przestępczość i bezpieczeństwo 52
3.1.5 Inne problemy społeczne 55
3.1.5.1 Starzejące się społeczeństwo 55
3.1.5.2. Problemy rodzin z obszaru rewitalizacji 59
3.1.5.3 Przemoc w rodzinie 61
3.1.6. Zdrowie 62
3.1.7. Edukacja 63
3.1.7.1 Szkolnictwo podstawowe 63
3.1.7.2 Szkolnictwo gimnazjalne 64
3.1.7.3. Szkolnictwo ponadgimnazjalne 66
3.1.7.4. Średnia frekwencja w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w roku szkolnym 2015/2016 66
3.1.7.5 Odsetek uczniów niepromowanych i uczniów, którzy otrzymali świadectwo z wyróżnieniem w roku szkolnym 2015/2016 66
3.1.7.6. Podsumowanie 68
3.1.8. Aktywność obywatelska i kulturalna mieszkańców obszaru rewitalizowanego 69
3.1.8.1 Frekwencja wyborcza 69
3.1.8.2. Niewystarczające uczestnictwo w życiu kulturalnym 70
3.1.8.3 Więzi społeczne, lokalna tożsamość i wizerunek obszaru rewitalizacji 72
3.2. Pogłębiona diagnoza w sferze technicznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej 73
3.2.1. Mieszkalnictwo 73
3.2.2. Gospodarka 80

3.2.3. Przestrzeń publiczna i komunikacja 88
3.2.3.1. Kontekst ponadlokalny 88
3.2.3.2. Położenie obszaru rewitalizacji w kontekście ponadlokalnej sieci transportowej 88
3.2.3.3 Dostępność piesza obszaru rewitalizacji 90
3.2.3.4. Infrastruktura rowerowa 92
3.2.3.5 Komunikacja zbiorowa 93
3.2.3.6. Infrastruktura drogowa 95
3.2.3.6.1. Stan nawierzchni 96
3.2.3.6.2. Miejsca postojowe 98
3.2.3.6.3. Układ funkcjonalny ulic 100
3.2.3.7. Ochrona zabytków i dziedzictwo kulturowe 101
3.2.3.8 Przestrzeń 104
3.2.3.8.1 Życie w przestrzeni publicznej 105
3.2.3.8.2. Chaos reklamowy 106
3.2.3.8.3. Elementy wyposażenia przestrzeni publicznych 108
3.2.3.8.4. Strategiczne przestrzenie publiczne na obszarze rewitalizowanym 110
3.3.3.8.4.1 Bulwary rzeki Słupi 110
3.2.3.8.4.2 Rejon ulicy Długiej – kwartał pomiędzy ulicami Deotymy, Ogrodową, Sygietyńskiego i Jaracza 113
3.2.3.9 Zieleń obszaru rewitalizacji 117
3.2.3.10 Stan powietrza atmosferycznego 121
3.2.3.11 Klimat akustyczny 122
3.2.3.12 Pozostałe aspekty środowiskowe – zagrożenie powodziowe 123
3.3. Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji 127
3.3.1. Organizacje pozarządowe 128
3.3.2. Instytucje kultury 130
3.3.3. Potencjał aktywności obywatelskiej 133
3.4 Podsumowanie części diagnostycznej 135
4. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA 140
4.1. Wizja i cele rewitalizacji 140
4.1.1 Opis wizji obszaru rewitalizacji Miasta Słupska 2025 + ... 141
4.1.2. Cele i planowane kierunki działań służące minimalizacji negatywnych zjawisk 142
4.2 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne 147
4.2.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne 149
4.2.2. Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne 189
5. CZĘŚĆ ZARZĄDCZA 202
KOORDYNACJA I ZARZĄDZANIE PROCESEM REWITALIZACJI 202
5.1. Struktura zarządzania przygotowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji 202

5.2. Struktura zarządzania realizacją GPR 204
5.3.1. Udział interesariuszy rewitalizacji w procesie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji....206
5.3.1.1. Pierwsze kroki, badania i debaty społeczne....206
5.3.1.2. Włączenie różnych grup interesariuszy do prac Zespołu ds. opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji....212
5.3.1.3. Otwarte spotkania informacyjne i konsultacyjne 212
5.3.1.4. Konkursy urbanistyczno-architektoniczne....213
5.3.1.5. Konferencje prasowe, spacery badawcze i wspólne przejażdżki rowerowe szlakiem zamierzeń rewitalizacyjnych....215
5.3.1.6. Wspólne kreowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, projektowanie przestrzeni i działań społecznych 218
5.3.2 Udział interesariuszy na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji 220
5.4. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji oraz szacunkowe ramy finansowe wraz ze wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych.... 221
5.5. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach.....223
5.5.1. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach podejmowanych w trybie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego 223
5.5.2.Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji 223
5.6. Ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji 224
5.7. Określenie niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Słupska 224
5.8. Określenie niezbędnych zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.....224
5.9. Miejscowy Plan Rewitalizacji....226
5.10. Koszty zarządzania programem 227
5.11 Proces opiniowania GPR....228
5.12. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych....228
5.13.1. Procedura monitoringu i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji 232
5.13.2. Procedura ewaluacji....237
5.13.3 System wprowadzania zmian w reakcji na zmienność otoczenia 238
6. POWIĄZANIE GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI 239
6.1. Powiązanie Gminnego Program Rewitalizacji Miasta Słupska z krajowymi dokumentami strategicznymi....239
6.2. Powiązanie Gminnego Program Rewitalizacji Miasta Słupsk z dokumentami strategicznymi Województwa Pomorskiego....242
6.3. Powiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska z innymi dokumentami strategicznymi Miasta 244

WYKAZ TABEL **252**
WYKAZ RYCIN **254**
WYKAZ WYKRESÓW **256**
SPIS FOTOGRAFII **258**
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW **259**

1.WSTĘP

Przemiany społeczno - gospodarcze na przestrzeni ostatnich dekad ujawniły szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach miejskich, w przypadku Słupska szczególnie widocznych na terenie Śródmieścia, miasta lokacyjnego i Podgrodzia. W efekcie tych przemian doszło do degradacji tkanki miejskiej (w zakresie zużycia technicznego i funkcjonalnego zarówno infrastruktury komunalnej, jak i substancji mieszkaniowej), poluzowania więzi społecznych oraz spadku kapitału społecznego. Na ten stan nakładają się niekorzystne procesy demograficzne i przestrzenne, wśród nich przede wszystkim: niekontrolowane rozpraszanie zabudowy miejskiej, wyprowadzanie się mieszkańców Słupska do gmin ościennych, wyludnianie się centrum miasta i spadek liczby mieszkańców oraz wzrost znaczenia transportu samochodowego. Narastające problemy społeczne, zmniejszenie poczucia bezpieczeństwa, postępująca degradacja infrastruktury i zmniejszenie atrakcyjności przestrzeni publicznej, wzajemnie się napędzając, przypieczętowują kryzys w jaki niewątpliwie weszło słupskie centrum po przemianach ustrojowych. Sytuacja ta wymaga zdecydowanego i konsekwentnego planu przeciwdziałania wskazanym negatywnym zjawiskom. Rewitalizacja to aktualnie najbardziej kompleksowa odpowiedź na degradację społeczną, gospodarczą, przestrzenną, techniczną i środowiskową polskich miast.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. rewitalizacja to: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowany terytorialnie, prowadzony przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji". Interesariuszami rewitalizacji są przede wszystkim mieszkańcy miasta i obszaru rewitalizowanego, właściciele i użytkownicy nieruchomości (w tym wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe), podmioty prowadzące działalność gospodarczą, organizacje pozarządowe, miasto i jego jednostki.

Jak wskazano powyżej, prowadzenie procesu rewitalizacji odbywać się ma na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Gminny program rewitalizacji to dokument o charakterze strategicznym określający kierunki i działania na rzecz rewitalizacji miasta, stanowiący podstawę do podjęcia interwencji z zakresu rewitalizacji na obszarach szczególnej koncentracji zjawisk kryzysowych o podłożu społecznym, gospodarczym, przestrzennym i środowiskowym.

Rewitalizacja to nie remont. Do końca 2015 roku wiele miast w Polsce realizowało, w szczególności w oparciu o fundusze unijne, projekty polegające na renowacji (przynajmniej częściowej) rynków, głównych ulic handlowych, czy budynków użyteczności publicznej. Sama estetyzacja przestrzeni miejskich nie stanowi jednak rewitalizacji. Podstawowym wyzwaniem rewitalizacji jest pobudzenie lub uruchomienie mechanizmów rozwojowych, które sprawią, że nawet po zakończeniu interwencji, obszar rewitalizacji będzie nadal się rozwijał. O skuteczności działań i sukcesie rewitalizacji można będzie mówić tylko wtedy, gdy interwencje publiczne realizowane w ramach procesu rewitalizacji stanowić będą impuls do dalszej zmiany, szczególnie w zakresie inwestycji sektora prywatnego oraz do jeszcze głębszych przekształceń tego obszaru.

Miasto Słupsk, Uchwałą nr XXVI/318/16 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 28 czerwca 2016 r., przystąpiło do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta. Gminny Program Rewitalizacji został opracowany dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego Uchwałą nr XXIII/276/16 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30 marca 2016 r., obejmującego teren Śródmieścia, Podgrodzia oraz Starego Miasta. Jego podstawowym celem było znalezienie rozwiązań, w oparciu o czynny udział mieszkańców i innych podmiotów wyznaczonego obszaru rewitalizacji, które przywrócą temu obszarowi utraconą wartość społecznie użyteczną oraz zwiększą jego atrakcyjność osiedleńczą, środowiskową, turystyczną i kulturową.

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji Gminny Program Rewitalizacji powinien zawierać co najmniej:

- Szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji, obejmującą analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru.
- Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi miasta.
- Wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji).
- Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk.
- Opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym:
    - listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia,
    - charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- Szacunkowe ramy finansowe gminnego programu rewitalizacji wraz z szacunkowym wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych.
- Opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji.
- Opis systemu monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji.
- Określenie niezbędnych zmian w uchwałach dotyczących gospodarki mieszkaniowej miasta.
- Wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
- Wskazanie zakresu niezbędnych zmian w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta, wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany.
- W przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany, łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie jego ustaleń.
- Załącznik graficzny przedstawiający ustalenia GPR na mapie w skali co najmniej 1:5000.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Słupska 2025+ zachowuje w pełni strukturę wskazaną w Ustawie o rewitalizacji, zalecaną także przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, prowadzący Wykaz programów rewitalizacji gmin województwa. Gminny Program Rewitalizacji w fazie przygotowania, jak i wdrażania, wykorzystywać będzie w szczególności rozwiązania i rekomendacje wypracowane w ramach projektu pilotażowego realizowanego w ramach Konkursu „Modelowa rewitalizacja miast" pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie Miasta Słupska", współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2. PODSTAWOWA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU REWITALIZACJI

2.1. Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Uzasadnienie potrzeb rewitalizacyjnych w obszarze miasta Słupska, w oparciu o przeprowadzoną analizę wewnątrzmiejską przyczyn degradacji, charakterystykę zjawisk kryzysowych oraz delimitację obszarów zdegradowanych zawiera „Raport z delimitacji obszarów zdegradowanych dla Miasta Słupska" stanowiący załącznik do Uchwały Nr XXIII/276/16 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Słupska. Gminny Program Rewitalizacji stanowi odpowiedź na problemy i potrzeby zdiagnozowane na etapie delimitacji oraz pogłębionej analizy i diagnozy przeprowadzonej na etapie przygotowywania dokumentu.

Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji, Gminny Program Rewitalizacji (GPR) został sporządzony dla obszaru rewitalizacji, wyznaczonego Uchwałą nr XXIII/276/16 Rady Miejskiej w Słupsku. Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji określone zostały w załączniku nr 1 do ww. Uchwały.

Ryc. 1. Granice Obszaru Rewitalizacji

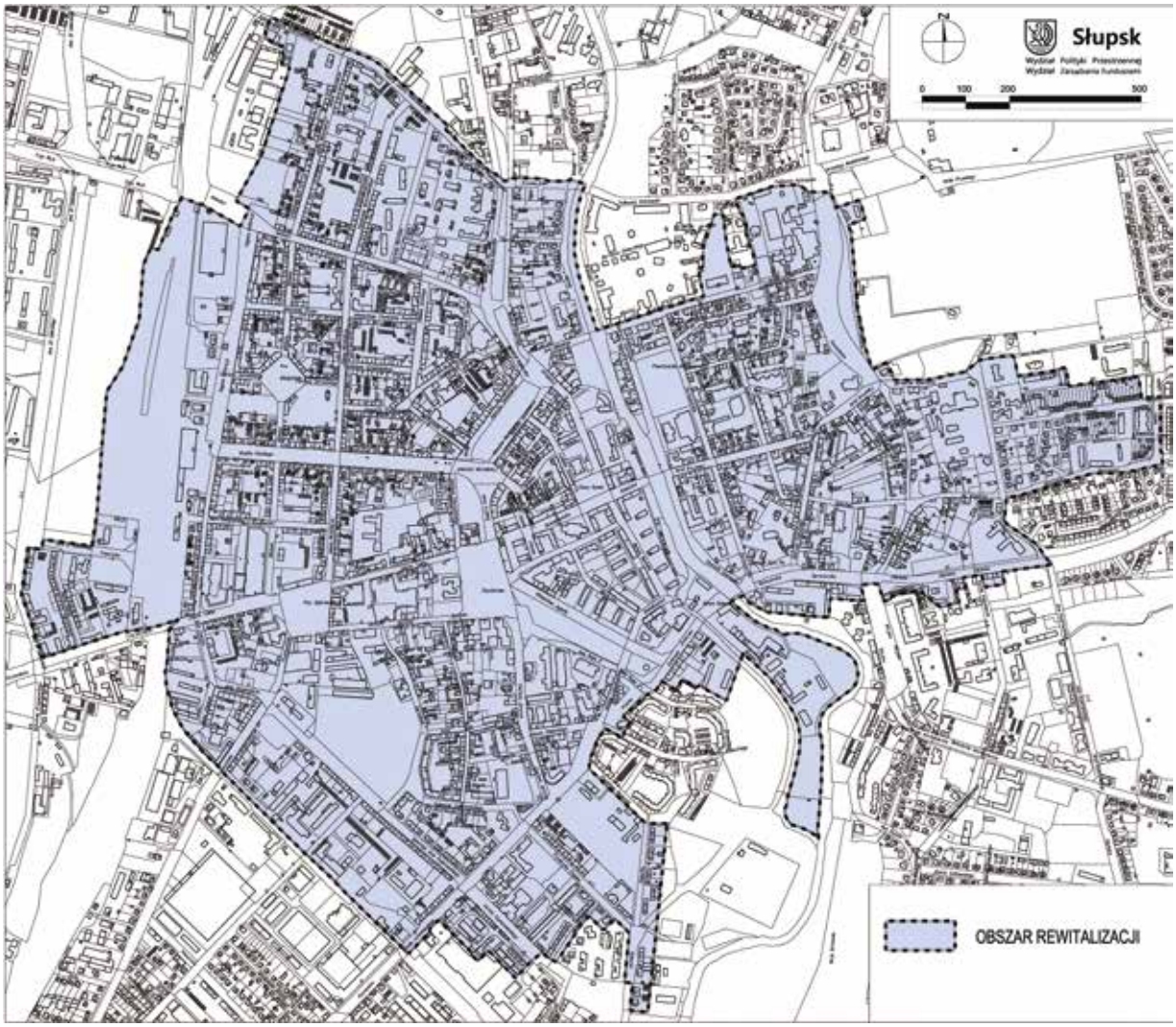

Źródło: opracowanie własne

Obszar rewitalizacji obejmuje tereny Śródmieścia, Podgrodzia oraz miasta lokacyjnego (Starego Miasta), charakteryzujące się dużą koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz skorelowanych z nimi negatywnych zjawisk gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Teren ten zamieszkuje ok. 24 % ludności miasta, a jego powierzchnia wynosi ok. 272 ha, co stanowi ok. 6,30 % powierzchni Słupska.

W celu wyznaczenia obszarów kryzysowych przyjęto metodę polegającą na wyznaczeniu jednostek przestrzennych, na poziomie których nastąpiło i następować będzie agregowanie danych cząstkowych, pozwalających na:

- wykonanie audytu miejskiego, co umożliwiło określenie zasięgu obszarowego i ludnościowego terenów zdegradowanych,
- identyfikację zakresu działań, które z uwagi na niewystarczające środki finansowe winny być kumulowane w wybranych fragmentach struktury miejskiej, cechujących się największym natężeniem zjawisk kryzysowych, przy jednoczesnej koncentracji lokalnych potencjałów,
- stałe i pogłębione monitorowanie zmian zachodzących w wyniku wdrożenia planów rewitalizacyjnych – podstawa wypracowania procedury audytowania miasta i obszaru rewitalizacji,
- dokonywanie modyfikacji przyjętych planów działań i ich dostosowanie do aktualnie obserwowanych trendów,
- czytelne i transparentne przedstawienie lokalnej społeczności sposobu wyboru obszarów kryzysowych wskazanych do rewitalizacji.
- Wyznaczając jednostki urbanistyczne dla Słupska, wykorzystano zespoły danych zgodne z poniższym schematem:

Ryc. 2. Zespoły danych wykorzystane na potrzeby wyznaczenia jednostek urbanistycznych

Źródło: Raport z delimitacji obszarów zdegradowanych dla Miasta Słupska

Szczegółowy opis sposobu wyznaczenia jednostek urbanistycznych na obszarze Miasta Słupska wskazano w „Raporcie z delimitacji obszarów zdegradowanych dla Miasta Słupska”.

Ryc. 3. Podział Miasta Słupska na jednostki urbanistyczne

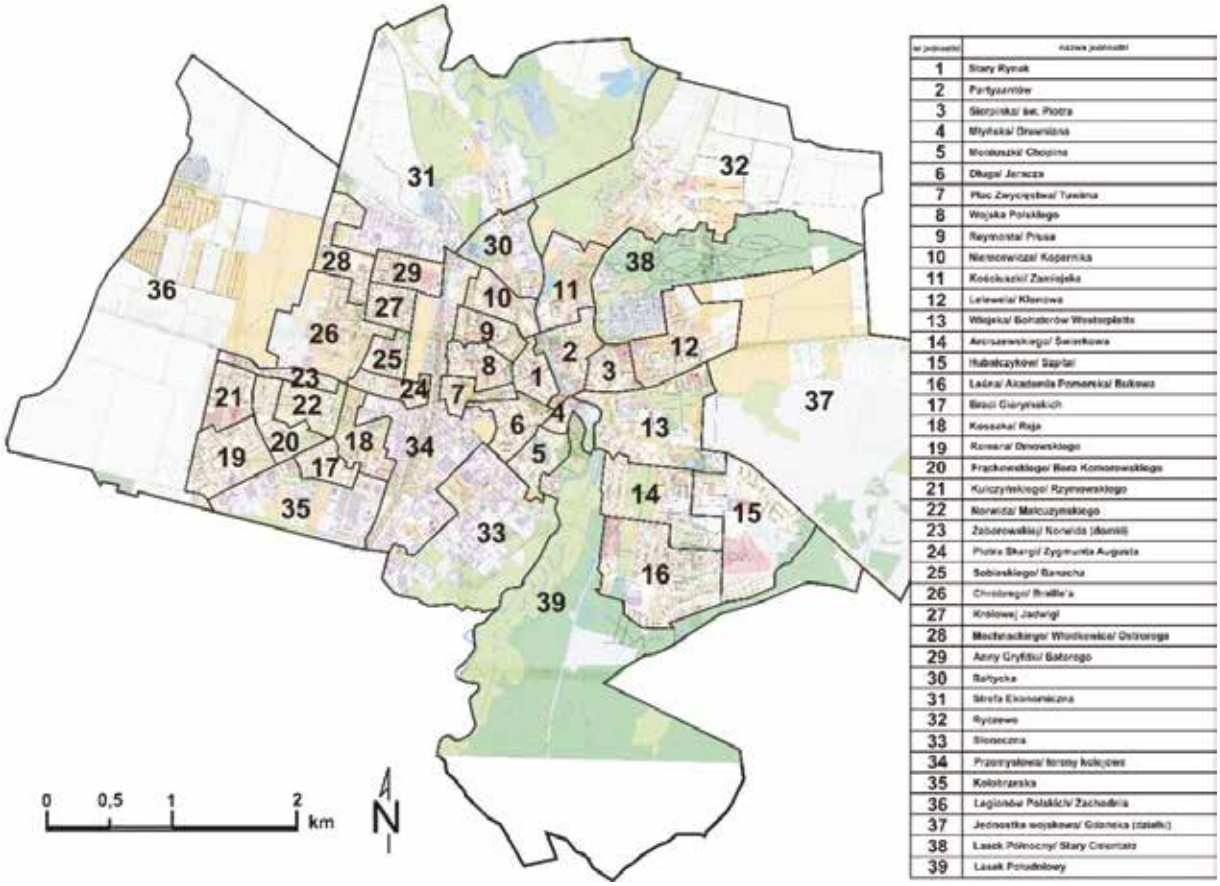

Źródło: Raport z delimitacji obszarów zdegradowanych dla Miasta Słupska

Dysponując podziałem Miasta na jednostki urbanistyczne wystąpiono do gestorów danych o przekazanie informacji niezbędnych do opracowania wskaźników przyjętych do delimitacji:

Tabela nr 1. Źródła i typy danych wykorzystywane w audycie miejskim.

KATEGORIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH	ZAKRES DANYCH
Demografia	Urząd Miejski w Słupsku (Wydział Centrum Obsługi Mieszkańca)	Wiek
		Płeć
		Miejsce zamieszkania
Bezrobocie	Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku	Liczba bezrobotnych
		Liczba długotrwale bezrobotnych
		Liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej
Pomoc społeczna	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej
		Wartość pomocy społecznej
		Ilość osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny

KATEGORIA DANYCH	ŹRÓDŁO DANYCH	ZAKRES DANYCH
Działalność gospodarcza	Urząd Miejski w Słupsku (Wydział Centrum Obsługi Mieszkańca, Wydział Zarządzania Nieruchomościami i Biznesu)	Liczba zarejestrowanych podmiotów działalności gospodarczej
Bezpieczeństwo	Komenda Miejska Policji w Słupsku	Liczba przestępstw
		Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece
Mieszkalnictwo	Zarządcy nieruchomości, Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o., Wydział Polityki Mieszkaniowej UM w Słupsku	Rok budowy
		Powierzchnia użytkowa części mieszkaniowej
		Źródło ciepła

Źródło: Raport z delimitacji obszarów zdegradowanych dla Miasta Słupska

W odpowiedzi Miasto uzyskało ok. 70 000 danych cząstkowych przypisanych do wykazów adresowych, co stanowi bogatą bazę do stworzenia narzędzia analitycznego służącego do gromadzenia, przetwarzania i wizualizowania danych, trendów i zjawisk zachodzących w organizmie miejskim.

Zgodnie z „Założeniami do projektu wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 - 2020", przyjętymi przez Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, do sporządzenia delimitacji obszarów zdegradowanych podlegających rewitalizacji, przyjęto analizę porównawczą jednostek urbanistycznych, opartą na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji pozwalającą na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych obszarów miasta. Wykorzystanie wskaźników obowiązkowych (na tle średnich wartości w regionie) oraz wskaźników fakultatywnych (odniesionych do średnich wartości na całym obszarze miasta) miało za zadanie pozyskanie pełnego obrazu, dotyczącego wszystkich jednostek urbanistycznych miasta i wskazanie tych, na terenie których występują największe problemy związane z wykluczeniem oraz predysponowanych do objęcia kompleksowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.

Przyjęte wskaźniki odpowiadały obowiązkowym pięciu podsystemom: społecznemu, gospodarczemu, przestrzenno-funkcjonalnemu, technicznemu i środowiskowemu. Jednocześnie zaproponowane wskaźniki spełniają kryteria ustawowe. Oprócz wskaźników określonych przez Urząd Marszałkowski bądź zaproponowanych przez Miasto, dla obszaru wytypowanego do rewitalizacji na podstawie analizy wspomnianych wcześniej kryteriów, w celu pogłębienia wiedzy o obszarze rewitalizacji i doboru właściwych narzędzi, Miasto Słupsk dodatkowo przeprowadziło analizę kilkunastu kolejnych czynników, obejmujących takie aspekty, jak: aktywność obywatelska, edukacja (w tym: promocja do następnych klas, wyniki egzaminów), rozmieszczenie form wsparcia oferowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, rozmieszczenie działalności gospodarczych.

Tabela nr 2. Lista wskaźników delimitacyjnych: obowiązkowych w podsystemie gospodarczym i przestrzenno - funkcjonalnym.

KRYTERIA:	GOSPODARCZE:			PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNE:	
Wskaźnik:	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych	Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1970 w ogólnej ich liczbie	Przeciętna powierzchnia użytkowa lokalu na osobę (m2)
Wartość referencyjna:	16,4	11,6	28,3	42,3	23,0
Typ wskaźnika:	destymulanta	stymulanta	destymulanta	destymulanta	stymulanta

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Założenia do projektu wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WP na lata 2014 - 2020, UM WP

Tabela nr 3. Lista wskaźników delimitacyjnych: obowiązkowych w podsystemie społecznym

KRYTERIA:	SPOŁECZNE:			
Wskaźnik:	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. mieszkańców	Liczba długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 10 tys. ludności
Wartość referencyjna:	52,9	2,4	27,7	6,3
Typ wskaźnika:	destymulanta	destymulanta	destymulanta	destymulanta

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Założenia do projektu wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WP na lata 2014 - 2020, UM WP

Tabela nr 4. Lista wskaźników delimitacyjnych: fakultatywnych w podsystemie społecznym i gospodarczym

KRYTERIA:	SPOŁECZNE:			GOSPODARCZE:
Wskaźnik:	Wartość pomocy społecznej na osobę.	Poziom bezrobocia.	Odsetek osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny.	Przyrost działalności gospodarczej.
Wartość referencyjna:	122,58	11,44	3,39	21,94
Typ wskaźnika:	destymulanta	destymulanta	destymulanta	stymulanta

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Założenia do projektu wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WP na lata 2014 - 2020, UM WP

Tabela nr 5. Lista wskaźników delimitacyjnych: fakultatywnych w podsystemie przestrzenno – funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym

KRYTERIA:	PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNE, TECHNICZNE I ŚRODOWISKOWE			
Wskaźnik:	Udział procentowy budynków generujących niską emisję.	Udział procentowy budynków wymagających remontu.	Powierzchnia terenów zielonych na osobę.	Udział budynków objętych ochroną konserwatorską w ogólnej ich liczbie.
Wartość referencyjna:	57,27	31,91	93,94	24,32
Typ wskaźnika:	destymulanta	destymulanta	stymulanta	destymulanta

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Założenia do projektu wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach RPO WP na lata 2014 - 2020, UM WP

Tabela nr 6. Lista wskaźników obligatoryjnych w podsystemie gospodarczym i przestrzenno – funkcjonalnym – przykład wyznaczania jednostek objętych kryzysem

							kryteria gospodarcze							kryteria przestrzenne					
jednostki urbanistyczne		zameldowani		powierzchnia		j.urb	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności		Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób		Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych		j.urb.	Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1970 w ogólnej ich liczbie				Powierzchnia lokalu na osobę	
numer	dominująca funkcja	liczba	% ogółu	ha	% ogółu	nr	%	w stosunku do woj. Pom. %	szt/100 os	w stosunku do woj. Pom. %	%	w stosunku do woj. Pom. %	nr	budynki ogółem	budynki<1970	%	w stosunku do woj. Pom %	m²/os	w stosunku do woj. Pom %
1	mieszkaniowa	2 666	2,87	16,8	0,39	1	32,434	197,77	23,970	206,64	24,779	87,56	1	89	82	92,13	217,81	23,01	100,04
2	mieszkaniowa	2 886	3,11	33,2	0,77	2	15,788	96,27	15,302	131,91	46,667	164,90	2	153	149	97,39	230,23	20,12	87,48
3	mieszkaniowa	1 376	1,48	19,0	0,44	3	18,823	114,77	12,718	109,64	41,594	146,94	3	121	105	86,78	205,15	21,96	95,48
4	mieszkaniowa	1 493	1,61	12,0	0,28	4	19,829	120,89	15,941	137,42	27,848	98,40	4	45	31	68,89	162,86	20,79	90,35
5	mieszkaniowa	2 489	2,68	20,3	0,47	5	21,906	133,51	10,044	86,59	26,230	92,69	5	90	65	72,22	170,74	22,34	97,13
6	mieszkaniowa	2 387	2,57	25,4	0,59	6	14,286	87,11	16,883	145,54	50,847	179,67	6	124	116	93,55	221,15	20,47	89,00
7	mieszkaniowa	1 261	1,36	16,6	0,38	7	18,319	111,70	12,926	111,43	34,640	123,46	7	59	42	71,19	168,29	24,12	104,87
8	mieszkaniowa	2 861	3,08	23,3	0,54	8	16,525	100,76	28,591	246,47	34,169	120,84	8	149	134	89,93	212,61	21,99	95,61
9	mieszkaniowa	4 502	4,85	20,2	0,47	9	16,859	102,80	11,585	99,96	34,185	120,80	9	158	153	96,84	228,93	22,73	98,83
10	mieszkaniowa	3 050	3,28	24,6	0,57	10	18,098	110,35	11,231	96,82	41,463	146,51	10	137	112	81,75	193,27	21,98	95,57
11	mieszkaniowa	649	0,70	41,9	0,97	11	30,917	187,91	17,720	152,76	17,391	61,45	11	144	101	70,14	165,81	24,14	104,96
12	mieszkaniowa	2 590	2,79	77,7	1,80	12	15,869	96,76	10,927	94,20	35,326	124,84	12	416	294	70,67	167,08	28,87	125,52
13	mieszkaniowa	3 130	3,37	81,9	1,90	13	21,533	131,30	10,447	90,06	30,625	108,22	13	226	122	53,98	127,62	27,13	117,96
14	mieszkaniowa	1 925	2,07	61,4	1,42	14	20,000	121,95	13,610	117,33	8,000	28,27	14	396	109	27,53	65,07	31,42	136,61
15	mieszkaniowa	3 587	3,86	99,7	2,31	15	13,856	84,49	8,085	69,70	28,000	98,94	15	266	0	0,00	0,00	31,33	136,22
16	mieszkaniowa	3 463	3,73	93,4	2,16	16	15,651	95,43	11,277	98,08	27,103	95,77	16	665	84	12,63	29,86	28,92	125,74
17	mieszkaniowa	3 816	4,11	18,6	0,43	17	19,287	117,60	7,442	64,16	24,088	85,12	17	24	6	25,00	59,10	22,70	98,70
18	mieszkaniowa	2 886	3,11	28,8	0,67	18	15,419	94,02	8,836	76,17	33,577	118,65	18	265	213	80,38	190,02	38,12	165,74
19	mieszkaniowa	5 502	5,92	42,3	0,98	19	26,281	160,25	9,833	84,77	20,765	73,37	19	160	4	2,50	5,91	23,42	101,83
20	mieszkaniowa	4 581	4,93	24,7	0,57	20	18,293	111,54	8,055	69,44	31,091	109,83	20	45	2	4,44	10,51	20,84	90,61
21	mieszkaniowa	3 087	3,32	23,8	0,55	21	21,350	130,37	9,070	78,19	31,648	111,82	21	37	0	0,00	0,00	22,14	96,26
22	mieszkaniowa	4 441	4,78	24,4	0,57	22	19,385	118,08	7,161	61,73	10,959	38,72	22	32	2	6,25	14,78	23,88	103,83
23	mieszkaniowa	686	0,74	13,2	0,31	23	23,032	140,44	20,262	174,67	4,762	16,83	23	186	0	0,00	0,00	47,44	206,26
24	mieszkaniowa	3 081	3,32	15,0	0,35	24	23,142	141,11	6,654	57,36	25,850	91,34	24	50	21	42,00	99,29	24,47	106,39
25	mieszkaniowa	3 167	3,41	16,2	0,38	25	34,702	211,60	4,073	35,11	20,968	74,09	25	12	0	0,00	0,00	20,38	88,61
26	mieszkaniowa	2 152	2,32	68,6	1,59	26	18,959	115,60	12,454	107,36	27,273	96,37	26	371	112	30,19	71,37	33,01	143,52
27	mieszkaniowa	4 809	5,18	17,8	0,41	27	31,275	190,70	7,174	61,84	27,820	98,30	27	24	0	0,00	0,00	22,51	97,87
28	mieszkaniowa	5 473	5,89	34,5	0,80	28	16,481	100,49	8,295	71,51	35,294	124,71	28	137	6	4,38	10,35	26,31	114,39
29	mieszkaniowa	2 450	2,64	21,6	0,50	29	27,592	168,24	8,408	72,48	18,750	66,25	29	51	22	43,14	101,98	24,46	106,35
30	przemysłowa	849	0,91	44,3	1,03	30	14,016	85,46	20,259	174,65	33,645	118,95	30	56	29	51,79	122,42	22,56	98,22
31	przemysłowa	447	0,48	442,7	10,26	31	10,291	62,75	24,609	212,15	42,308	149,50	31	30	12	40,00	94,56	23,12	100,52
32	mieszkaniowa	1 213	1,31	328,3	7,61	32	16,900	103,05	19,044	164,17	37,500	132,51	32	293	122	41,64	98,44	25,10	109,13
33	przemysłowa	1 273	1,37	139,6	3,24	33	21,387	130,29	19,796	170,66	25,000	88,34	33	140	104	74,29	175,62	24,83	107,96
34	przemysłowa	1 715	1,85	153,6	3,56	34	20,525	125,15	14,810	127,67	37,143	131,25	34	141	59	41,84	98,92	24,49	106,48
35	przemysłowa	653	0,70	85,2	1,97	35	17,917	109,25	10,873	93,73	14,815	52,35	35	38	5	13,16	31,11	27,14	118,00
36		295	0,32	634,0	14,69	36	12,203	74,41	1,356	11,69	0,000	0,00	36	32	0	0,00	0,00	31,47	136,83
suma																			
Słupsk		92 891	100,00	4315,0	100,00	Słupsk	20,533	125,20	11,357	97,91	31,474	111,22	Słupsk					23,50	102,17
Polska						Polska	17,800	108,54	10,300	88,79	27,300	96,47	Polska			46,50	109,93	23,80	103,48
Pomorskie						Pomorskie	16,400	100,00	11,600	100,00	28,300	100,00	Pomorskie			42,30	100,00	23,00	100,00

jednostki spełniające zalecane przez Instytut Rozwoju Miast kryteria ludnościowe i powierzchniowe

jednostki objęte kryzysem

wskaźniki wybrane do delimitacji

Źródło: Raport z delimitacji obszarów zdegradowanych dla Miasta Słupska

Ostatecznego wskazania obszarów o najmniej korzystnych wartościach wskaźników, wytypowanych do dalszych prac w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dokonano syntezując obszary kryzysowe, wyznaczone na bazie wskaźników obligatoryjnych oraz obszarów wyznaczonych na bazie wskaźników fakultatywnych, wskazując w pierwszej kolejności te jednostki urbanistyczne, które w obu kategoriach uznane zostały za kryzysowe, w drugiej zaś kolejności te, które uznane zostały za kryzysowe w części obligatoryjnej. W efekcie wyznaczono 6 obszarów kryzysowych preferowanych do ujęcia w GPR, dla których planowane powinny być różnego rodzaju interwencje, niekoniecznie jednak w ramach rewitalizacji.

Ryc. 4. Jednostki urbanistyczne objęte kryzysem wg grup wskaźników

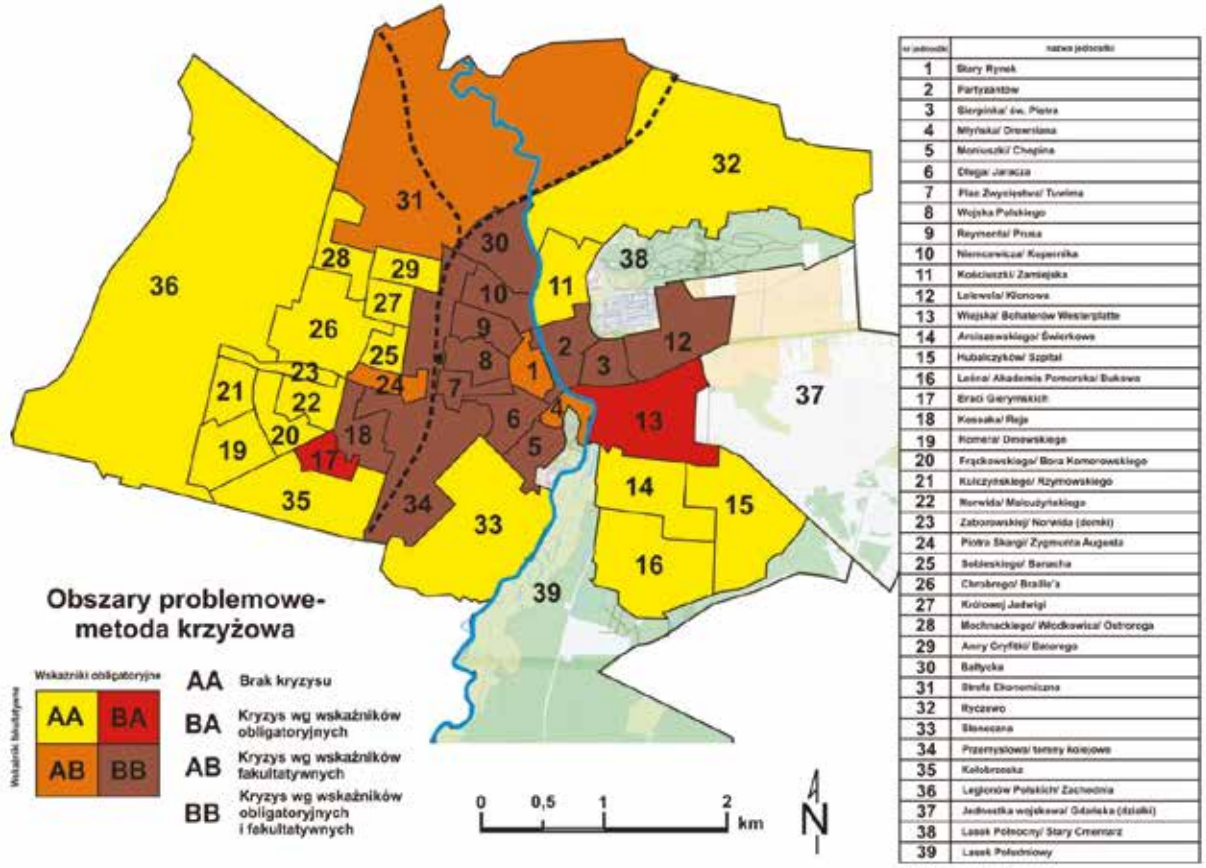

Źródło: Raport z delimitacji obszarów zdegradowanych dla Miasta Słupska

W wyniku przeprowadzonej delimitacji przedłożono pod konsultacje społeczne obszar rewitalizacji, składający się z jednostek urbanistycznych nr: 1-3 oraz 6-10. W ramach prac nad wyznaczeniem ostatecznego kształtu obszaru rewitalizacji, Miasto Słupsk, w trakcie konsultacji społecznych, uwzględniło zgłoszone uwagi, które wskazywały nowe ulice bezpośrednio graniczące z pierwotnym obszarem rewitalizacji. Ostatecznie, w wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych, obszar rewitalizacji został poszerzony do 272 ha, zamieszkiwanych przez ok. 22 320 osób.

Ryc. 5. Obszar rewitalizacji wraz ze stopniem zagospodarowania

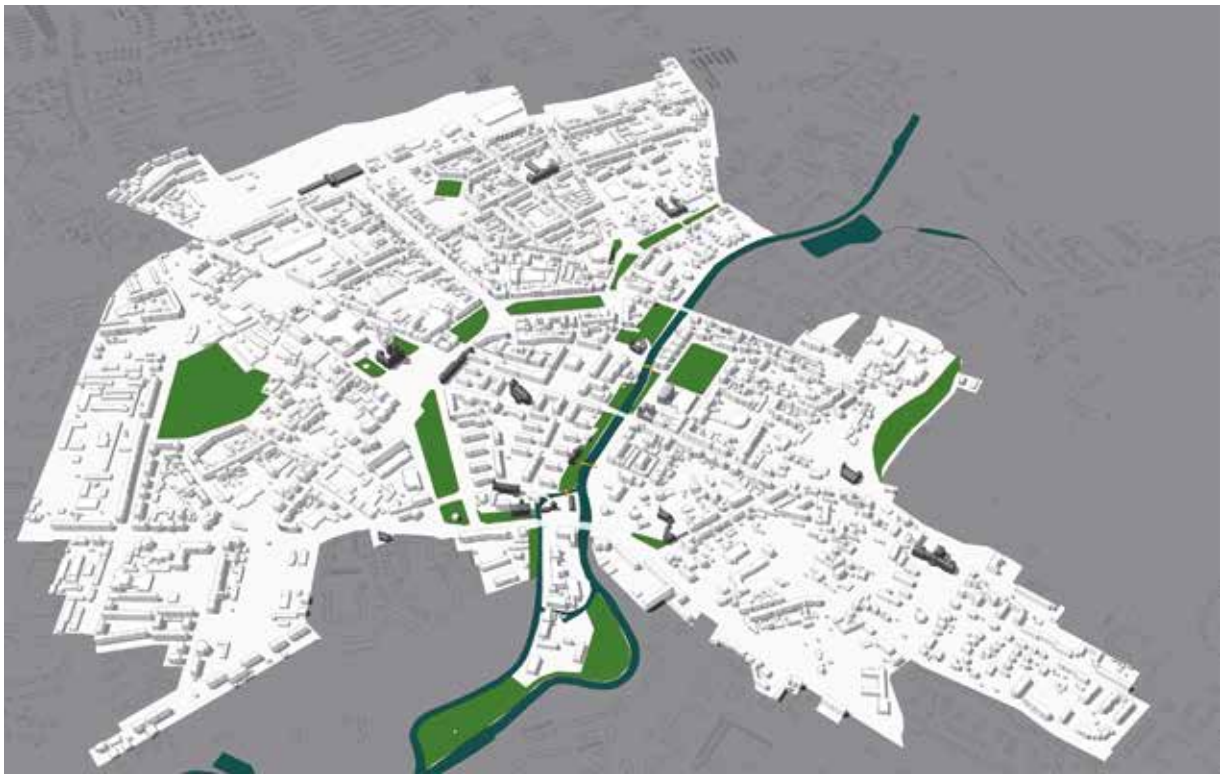

Źródło: opracowanie własne

Granice obszaru wyznaczają ulice: Towarowa, Sobieskiego, Szczecińska, bocznica kolejowa do ulicy Lutosławskiego, Szymanowskiego, Rybacka, Moniuszki, Prosta, Zamkowa wraz z Wyspą Młyńską, Garncarska, prof. Lotha, Raszyńska, Lipowa, Druyffa, Obrońców Wybrzeża, Josepha, Kaszubska, Kościuszki, Przechodnia, Kilińskiego, Wandy, Tramwajowa, Poniatowskiego, Niemcewicza i tory kolejowe.

2.2 Charakterystyka obszaru rewitalizacji

2.2.1 Wprowadzenie

Obszar rewitalizacji obejmuje swym zasięgiem historyczne założenia urbanistyczne miasta lokacyjnego, Podgrodzia i Śródmieścia, które pomimo zawiłych losów miasta zachowały w większości swą historyczną strukturę przestrzenną, z gęstą kwartałową zabudową, o dominującej funkcji mieszkaniowej. Jedynie w przypadku dużego fragmentu miasta lokacyjnego, nowe budynki, zlokalizowane w miejscu zniszczonej w 1945 r. tkanki miejskiej, przybrały formę punktowej zabudowy, utrzymanej w duchu modernistycznym. Przełomowy rok 1945 przyniósł także niemal całkowitą wymianę ludności. Pomimo zerwania ciągłości historycznej, pomorscy osadnicy zasiedlający Słupsk stosunkowo szybko zaczęli organizować życie swojej nowej małej ojczyzny. Koleje losu łagodnie obeszły się ze słupskim Śródmieściem i Podgrodziem (praktycznie brak zniszczeń wojennych, z wyjątkiem ulicy Garncarskiej oraz wyburzeń w okresie PRL-u). Pomimo olbrzymiej wartości urbanistycznej i architektonicznej, obszary te, wskutek wieloletnich zaniedbań oraz prowadzonej polityki planistycznej i mieszkaniowej, często wynikającej po prostu z braku środków finansowych, uległy daleko posuniętej degradacji technicznej.

Na wspomniane procesy miały niewątpliwie wpływ dokonane w ostatniej dekadzie zmiany społeczne, szczególnie te, związane ze zmianą stylu życia oraz zmianą oczekiwań wobec przestrzeni publicznej, zwłaszcza ludzi młodych i klasy średniej. Znalazły one swój wyraz chociażby w atomizacji społeczeństwa, tryumfie idei „domku za miastem", a co z tym związane, skokowym wzroście znaczenia transportu samochodowego w procesie przemieszczania. Pogłębiło to niezwykle szkodliwy proces postępującej suburbanizacji, powiązany z zajęciem obszarów centralnych miasta przez gorzej sytuowane grupy mieszkańców, borykające się często z wieloma problemami natury społecznej.

Niniejszy dokument stanowi próbę przedstawienia diagnozy stanu obszaru rewitalizacji oraz propozycję pakietu ramowych i szczegółowych działań, które mają na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysu. Jednocześnie mając pełną świadomość istniejącej złudnej pokusy, by dokument ten stał się wyłącznie narzędziem do pozyskania środków zewnętrznych na zadania inwestycyjne, które wprawdzie przynoszą szybkie, ale niestety często nietrwałe rezultaty, tym silniejszy nacisk kładziony powinien być na oparcie planowanych przemian na lokalnych potencjałach, w tym kapitale społecznym, entuzjazmie i zaangażowaniu lokalnej społeczności, bez których proces rewitalizacji nie może się udać. Niech przestrogą będą słowa wypowiedziane przez prekursorkę odnowy miast, Jane Jacobs, która niemal 60 lat temu wypowiedziała aktualne do dziś słowa:

„Istnieje pewien sentymentalny mit, według którego zgromadzenie wystarczających środków pozwoliłoby w ciągu dekady postawić na nogi wszystkie podupadłe dzielnice... . Miałoby to także zatrzymać odpływ klasy średniej, a tym samym pieniędzy z jej podatków, a może nawet zaradzić problemom komunikacyjnym. Spójrzmy jednak na to, co powstało za pierwsze przeznaczone na ten cel miliardy. Osiedla dla najuboższych, które stają się jeszcze gorszymi ogniskami przestępczości, wandalizmu i społecznego marazmu niż slumsy, które miały zastąpić. Osiedla dla klasy średniej będące arcydziełami nudy i przeregulowania, szczelnie odciętymi od dopływu miejskiej ikry. Luksusowe osiedla, które swoją niedorzeczność z różnym skutkiem nadrabiają jałową krzykliwością. Centra kultury, gdzie nie może utrzymać się porządna księgarnia. Centra wielofunkcyjne, które nie przyciągają nikogo oprócz bezdomnych dysponujących węższym niż inni wachlarzem miejsc do przesiadywania. Centra handlowe, które są pozbawionymi polotu imitacjami sieciowego handlu z przedmieścia. Ciągi spacerowe wiodące znikąd donikąd, nietknięte stopami spacerowiczów. Autostrady patroszące wielkie miasta. To nie jest odnowa. To nie jest odnowa miast, to jest ich pustoszenie”.

2.2.2 Rys historyczny

Niemal cały obszar rewitalizacji obejmuje historyczne założenia urbanistyczne, których rodowód często sięga czasów średniowiecznych. Najstarsza osada (VII/VIII w.), ulokowana we współczesnych granicach Słupska, zlokalizowana była na wyspie, usytuowanej pomiędzy nieistniejącymi obecnie odnogami rzeki. Stanowi ona dzisiejsze wzgórze, ze stojącym na nim neogotyckim kościołem św. Ottona (lit.C)

Ryc. 6. Zarys rozwoju przestrzennego miasta lokacyjnego i Pogrodzia

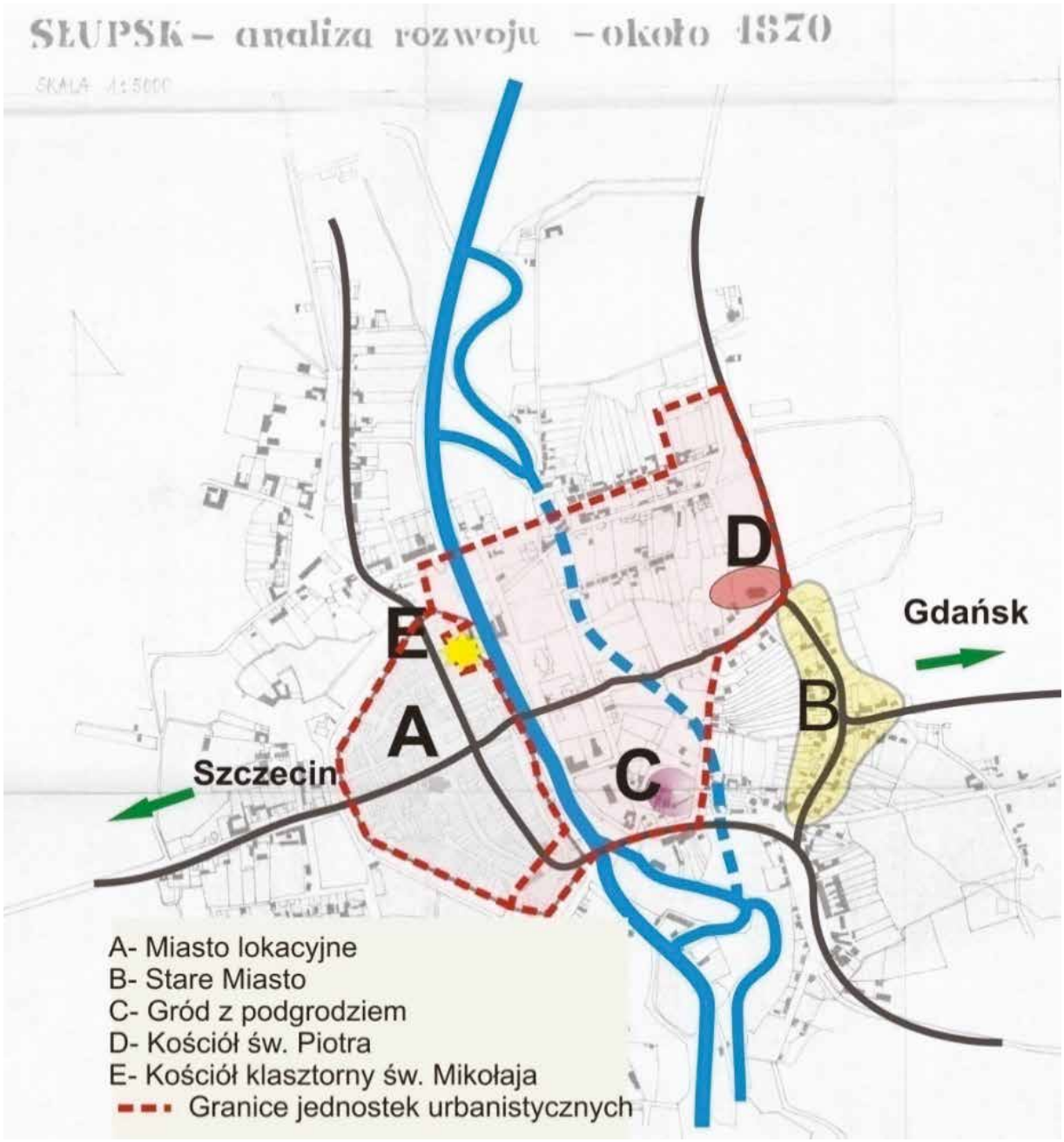

Źródło: opracowanie własne

Na dawnej wyspie założono gród, otoczony wałem drewniano-ziemnym oraz fosą. Uwarunkowania fizjograficzne oraz uwarunkowania historyczne i polityczno-gospodarcze w znacznym stopniu zadecydowały o lokalizacji grodu - siedziby władzy wojskowej i administracyjnej. Taką lokalizację uwarunkowało także istnienie w tym miejscu przeprawy przez Słupię na ważnym szlaku handlowo - komunikacyjnym Szczecin - Gdańsk (obecnie obszar miedzy ulicami Partyzantów, Kościelną, H. Pobożnego, Garncarską, Szkolną, Armii Krajowej). Przeszłość znajduje odzwierciedlenie zarówno w przedwojennej, jak i powojennej nazwie zwyczajowej: Podgrodzie.

Tereny lewobrzeżne Słupi były intensywnie zasiedlane od połowy XIII w. W 1310 r. margrabiowie brandenburscy wystawili dla Słupska nowy przywilej lokacyjny na prawie lubeckim - tworzące się miasto otrzymało kwadratowy rynek z ortogonalną siatką ulic, co z kolei wpłynęło bezpośrednio na rozwój miasta pod względem przestrzennym, urbanistycznym i gospodarczo-administracyjnym. Relokowane miasto otrzymało więc nowy układ przestrzenny, który, mimo zniszczeń z okresu II Wojny Światowej, zachował się z pewnymi zmianami do dziś.

Przez blisko 400 lat Słupsk rozwijał się niemal wyłącznie w obrębie murów miejskich. Dopiero XIX wiek przyniósł wyraźną ekspansję zabudowy, która dzięki daleko posuniętej regulacji prawnej po dziś dzień odznacza się uporządkowaniem i wysokim stopniem zagospodarowania. Kierunek tej ekspansji wyznaczyły warunki naturalne. Zachodnia krawędź moreny jest mocniej oddalona od koryta rzeki niż krawędź wschodnia, tym samym i spadki są dużo łagodniejsze. Właśnie te dogodniejsze cechy terenowe zdecydowały o rozbudowie miasta w stronę Szczecina w drugiej połowie XIX w., kiedy to ówczesny Stolp wszedł w fazę rozkwitu.

Bezpośrednim impulsem początku zabudowy terenów, dziś zajętych przez Śródmieście, stało się przeprowadzenie linii kolejowej na zachód od miasta lokacyjnego. W roku 1869 połączyła ona Słupsk z Koszalinem, a rok później z Gdańskiem. Plan miasta z 1875 r. wg A. Müllera ukazuje podział terenów miasta na poszczególne kwartały wraz z wyznaczeniem ciągów komunikacyjnych na wschód i zachód od miasta lokacyjnego. Planowany układ bazuje na powiązaniu promienistego układu głównych traktów komunikacyjnych z geometrycznie ułożonymi kwartałami zabudowy.

Ryc. 7. Fragment mapy Słupska z 1926 r.

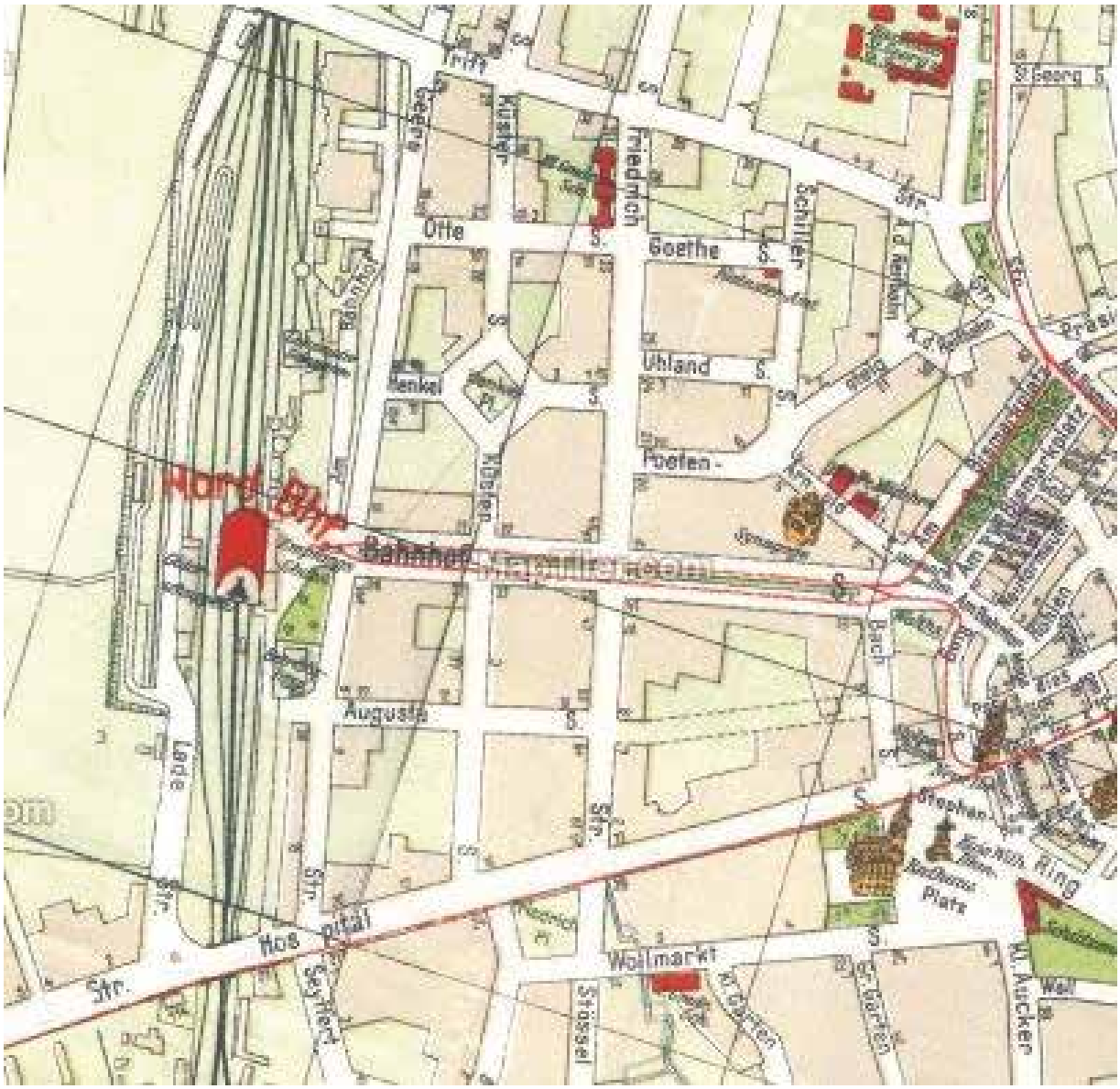

Źródło: www.stareplanymiast.pl

Początek XX w. przyniósł realizację planów z końca XIX w., pomiędzy średniowiecznym założeniem miejskim a linią kolejową powstała zabudowa mieszkaniowa o zwartym charakterze, z niewielką ilością kwartałów przeznaczonych na założenia fabryczno-przemysłowe.

Fot 1. Pocztówka przedstawiająca nowowytyczoną ulicę Dworcową, w kierunku dworca kolejowego, lata 70 XIX w.

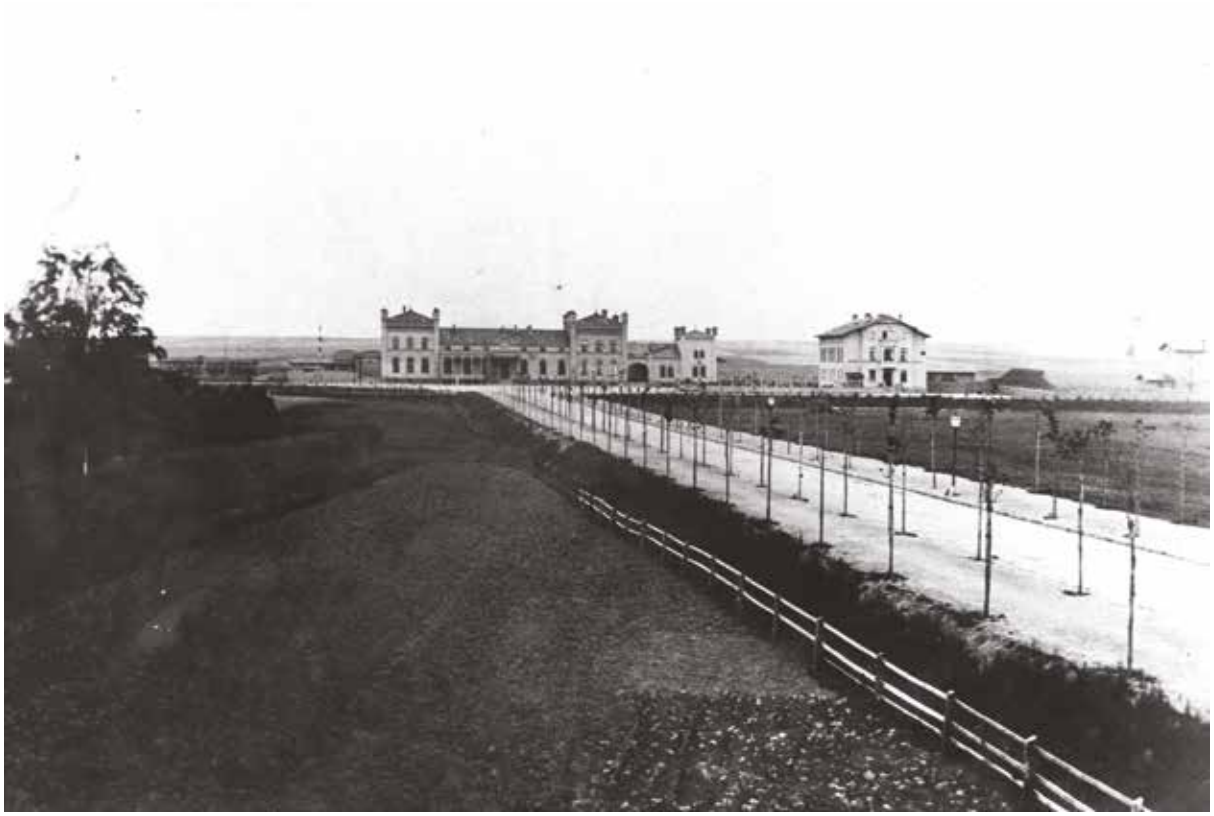

Źródło: https://www.facebook.com/dawny.slupsk/

Zabudowa miasta w latach 50 i 60-tych XX w. skupiła się na terenach, które uległy zniszczeniu podczas II Wojny Światowej, głównie objęły obszar miasta lokacyjnego. Powstały wówczas założenia bez odniesienia do historycznego układu miasta i skali zabudowy, wprowadzono nowe podziały kwartałów i częściowo zmieniono układ komunikacyjny, przez co zniekształcono pierwotny średniowieczny układ przestrzenny.

2.2.3. Położenie i struktura kwartałów

Obszar rewitalizacji zajmuje 272 ha, co stanowi 6,30% powierzchni miasta. W większości położony jest w kotlinie morenowej, utworzonej w dolinie meandrującej Słupi, na dwóch wyniesieniach wysoczyzny, rozciętych rzeką, czego efektem jest, jak na miasto położone na Niżu Polskim, duże urozmaicenie form terenu. W połączeniu z niekorzystnym układem komunikacyjnym (koncentracja potoków ruchu w historycznym centrum miasta) oraz kumulacją źródeł niskiej emisji w najniżej położonych rejonach miasta, skutkuje to znaczącym pogorszeniem jakości powietrza oraz środowiska akustycznego na przeważającym obszarze śródmiejskiej zabudowy mieszkaniowej. Charakterystycznym elementem w krajobrazie obszaru rewitalizacji jest mocno nachylony skłon moreny po stronie wschodniej (obejmujący częściowo teren Podgrodzia), poprzecinany licznymi dolinkami. W czasach średniowiecznych wykorzystywane były one do prowadzenia szlaków handlowych, a dziś głównych dróg wylotowych m.in. do Gdańska, Łeby, czy na Kaszuby.

Obszar rewitalizacji stanowi szeroko rozumiane serce miasta, zajmujące także geograficznie centrum struktury miejskiej. Charakteryzuje się zwartą i gęstą zabudową o dominującej funkcji mieszkaniowej. Od strony zachodniej graniczy z osiedlami mieszkaniowymi wybudowanymi po 1960 r., pełniącymi rolę „miejskich sypialni". Niestety, położenie w bezpośrednim sąsiedztwie największego skupiska mieszkańców Słupska nie znajduje odzwierciedlenia w żywotności gospodar-

czej i kulturalnej obszaru rewitalizacji. Jedną z przyczyn tego stanu jest odcięcie wspomnianych fragmentów miasta terenami kolejowymi, co z uwagi na brak dogodnych połączeń rowerowych i pieszych wydłuża znacznie dystans, jaki należy pokonać w celu uczestnictwa w życiu miasta. Jest to także jedna z przyczyn, dla których wspomniane osiedla ciążą do „alternatywnego serca Miasta", jakim stało się zlokalizowane przy ulicy Szczecińskiej Centrum Handlowe JANTAR. Fragmentacją zwartej tkanki miejskiej skutkuje także brak przepraw pieszych i pieszo-rowerowych na rzece Słupi, która pomimo olbrzymiego potencjału przyrodniczego, krajobrazowego i kulturowego, stanowi aktualnie barierę rozwojową. Zapewnienie spójności przestrzennej jest tym istotniejsze, że z racji niewielkiej rozpiętości przestrzennej Słupska, nie przekraczającej 5 km (rozpiętość obszaru rewitalizacji rzędu 2 km), miasto posiada odpowiednie warunki, aby stać się kompaktowym „Miastem bliskim".

Trzeba mieć jednak na uwadze, że obszar rewitalizacji nie jest obszarem zamkniętym, tzn. występujące deficyty i potencjały obejmują także tereny sąsiednie, a część przyczyn zachodzących w mieście negatywnych trendów ma swoją genezę poza obszarem rewitalizacji (np. intensywne przekształcanie gruntów rolnych na tereny budownictwa mieszkaniowego w gminach ościennych, lokalizacja wielofunkcyjnego centrum handlowo – rozrywkowego na obrzeżach miasta przy ulicy Szczecińskiej, brak alternatywnego połączenia osiedli: Niepodległości, Batorego z Osiedlem Akademickim i Szpitalem Wojewódzkim – południowy etap ringu miejskiego).

Ryc. 8. Główne wloty komunikacyjne obszaru rewitalizacji.

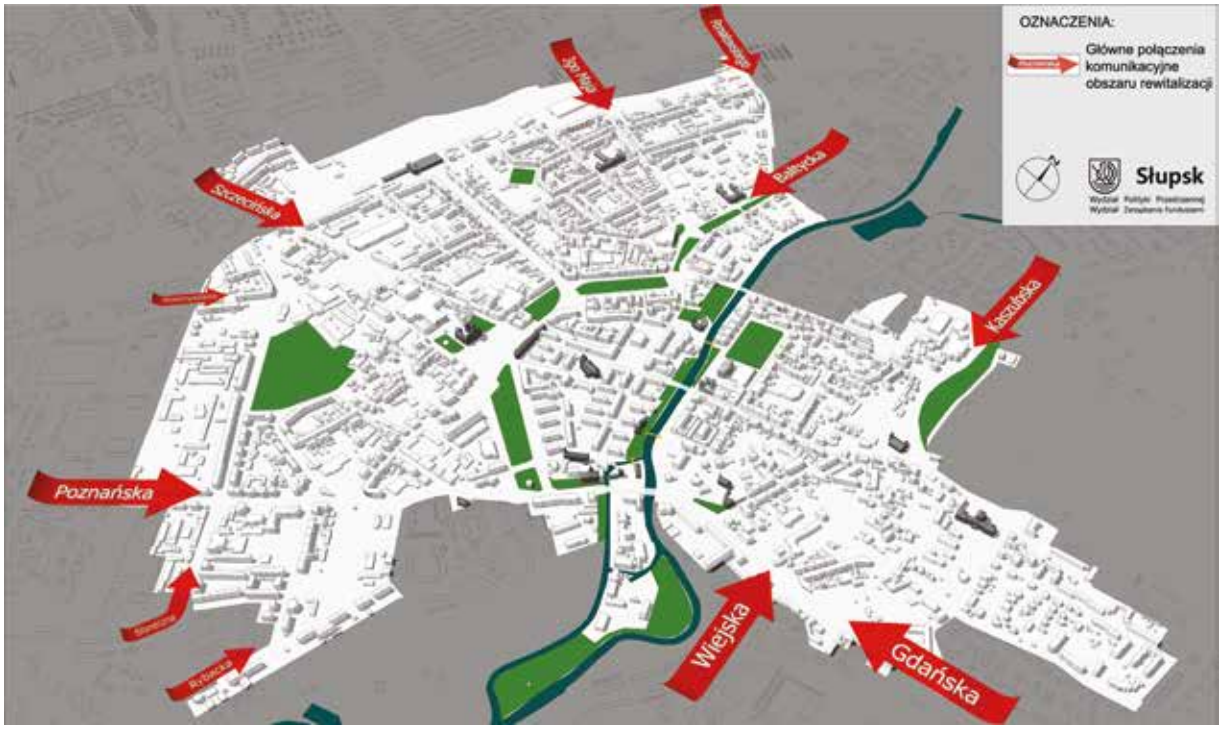

Źródło: opracowanie własne

W strukturze obszaru rewitalizacji wyodrębnić można trzy struktury nadrzędne, tj. „centralną" miasta lokacyjnego, wyodrębnioną miejskimi plantami, z kwadratowym rynkiem i sąsiadującym mniejszym placem – Placem Mariackim, oraz siatką ulic opartych o ciąg wschód - zachód (ulice: Kowalska i Nowobramska) i północ - południe (ulice: Grodzka i Mostnika). Kwartały zabudowy, dostosowane kształtem do przebiegu obwarowań miejskich, zostały wtórnie zniekształcone w wyniku powojennej odbudowy, „obrzeżne": Podgrodzia i Śródmieścia, z dość typową dla założeń XIX – wiecznych osiedli zabudowy kwartałowej strukturą przestrzenną, opartą o regularną siatkę ulic, przecinających się w większości przypadków pod kątem prostym, wyznaczających kwartały pierzejowej zabudowy, z przestronnymi wnętrzami (największe podwórza przekraczają powierzchnię 4,5 ha).

Ryc. 9. Podział na kwartały zabudowy

Źródło: opracowanie własne

2.2.4 Sposób zagospodarowania terenu i dominujące funkcje

Gęstość zabudowy w kwartałach obszaru rewitalizacji wynosi około 46%. Dla obszaru Śródmieścia i miasta lokacyjnego wskaźnik ten kształtuje się na poziomie 50-52%, a dla obszaru Podgrodzia na poziomie około 41%, co wiąże się głównie z dużymi przestrzeniami porozbiórkowymi i niezagospodarowanymi w rejonie ulic: Skłodowskiej – Curie, Dąbrówki, Sierpinka i św. Piotra. Jednocześnie, omawiany wskaźnik, nawet na obszarze Śródmieścia, nie należy do najwyższych dla tego typu struktur przestrzennych. Przyczynia się do tego dość nietypowy dla zabudowy pierzejowej z przełomu XIX i XX w. brak oficyn i zabudowy substandardowej. Bez wątpienia, sytuacja ta pozwala na zagospodarowanie wnętrz kwartałów na przestrzenie integrujące mieszkańców i tworzenie małych enklaw zieleni na obszarach wykazujących olbrzymi deficyt zieleni parkowej. Wciąż stosunkowo duży udział powierzchni niezabudowanej (rejon ul. Sierpinka i Długiej) umożliwia wprowadzenie uzupełniającej zabudowy mieszkaniowej, której ilość można wstępnie oszacować na ponad 1000 mieszkań. Na obszarze rewitalizacji mamy do czynienia z wyraźną koncentracją budynków użyteczności publicznej.

Ryc. 10. Ważniejsze obiekty użyteczności publicznej

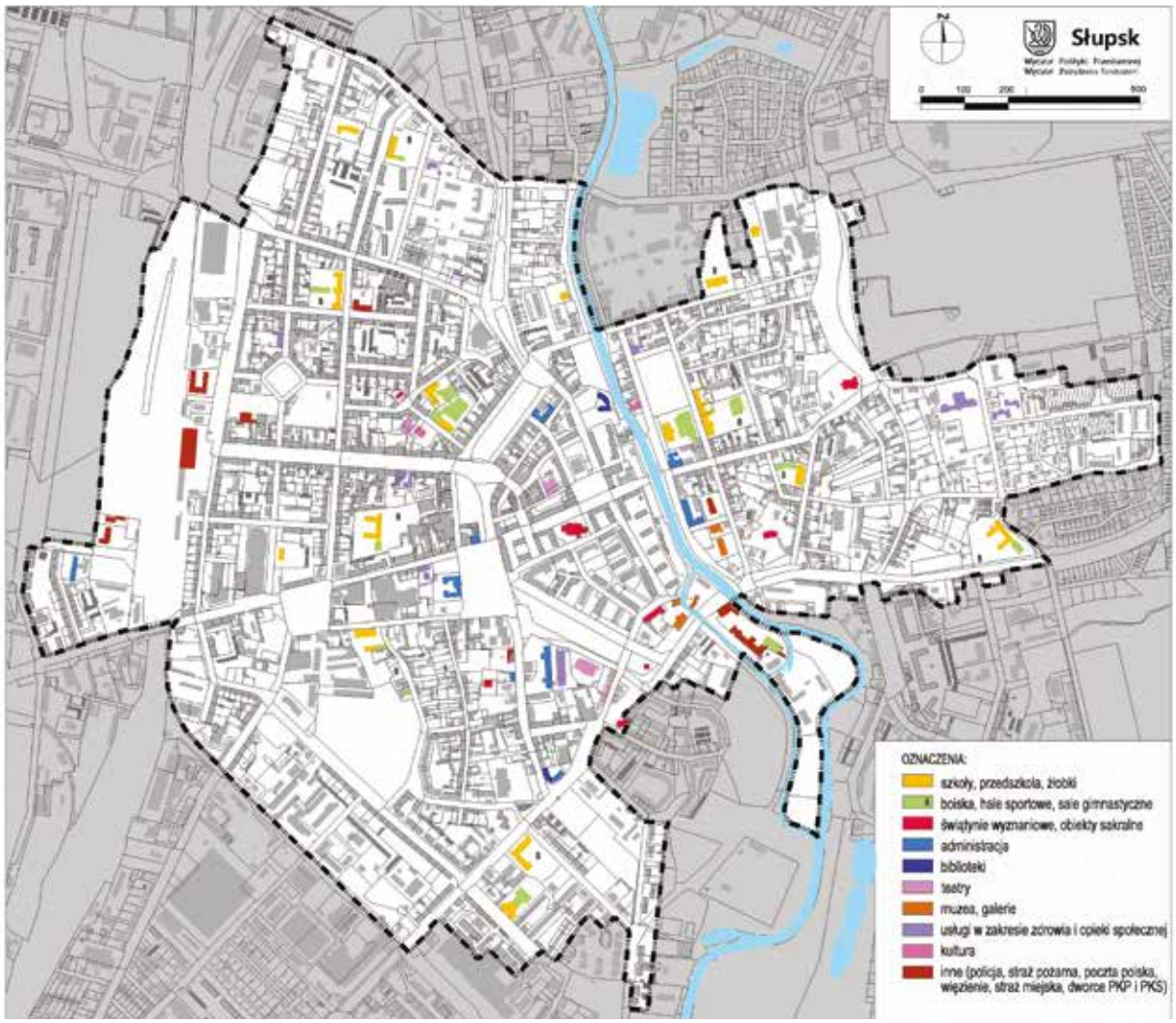

Źródło: opracowanie własne

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się wyraźną dominacją funkcji mieszkaniowej, która zajmuje niemal połowę zagospodarowanego terenu (42% zajmuje budownictwo wielorodzinne, 6% - budownictwo jednorodzinne). Podstawową formą zabudowy, w przypadku ulic stanowiących szkielet komunikacyjny obszaru rewitalizacji i ulic handlowych (Wojska Polskiego, Mickiewicza, Sienkiewicza, Nowobramska, Mostnika, Armii Krajowej), są kamienice 4-kondygnacyjne z lokalami użytkowymi w parterach. Poza lokalami użytkowymi w budynkach mieszkalnych, niemal ¼ obszaru zajęta jest pod prowadzenie usług: handlu, oświaty, kultury, administracji, zdrowia, sakralnych. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem funkcji, charakterystycznym dla dzielnic śródmiejskich i staromiejskich.

Ryc. 11. Funkcja terenu

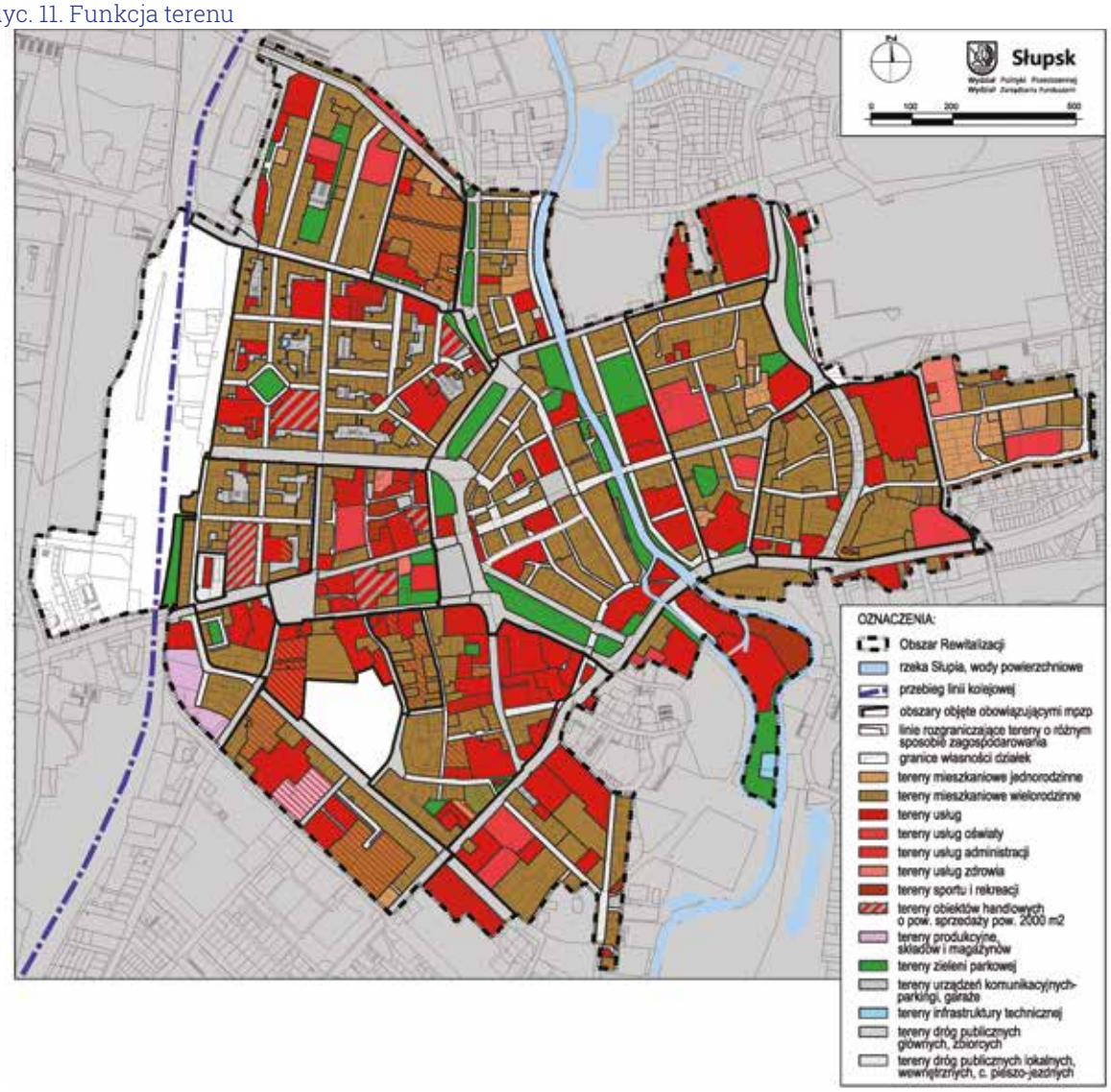

Źródło: opracowanie własne

Wykres nr 1. Wykorzystanie terenu wg dominującej funkcji.

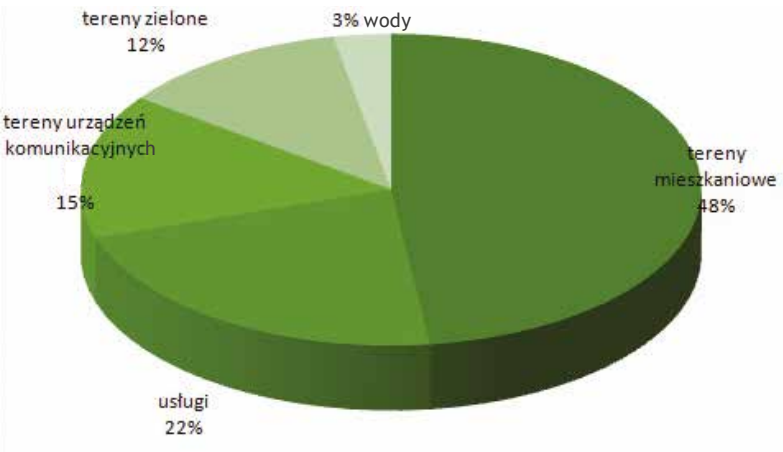

Źródło: opracowanie własne

2.2.5 Struktura własności

W przeciwieństwie do pozostałego obszaru miasta, w obszarze rewitalizacji Miasto zachowało znaczący udział własnościowy. Grunty własne stanowią ok. 60% powierzchni, jednak w większości obejmują tereny publiczne tj. parki, skwery, ciągi komunikacyjne: ulice, chodniki, tereny placówek oświatowych. Miasto wciąż posiada także duży udział własnościowy, około 60%, w powierzchni podwórek. Udział ten z roku na rok ulega zmniejszeniu, w związku z przekształceniami własnościowymi. Procent powierzchni przekazanej w użytkowanie wieczyste kształtuje się na poziomie około 12% i w większości obejmuje grunty wspólnot mieszkaniowych (kamienice, jak i pojedyncze działki przynależne). Niestety wciąż dominują kamienice, które Miasto przekazało zawiązującym się w nich wspólnotom mieszkaniowym jedynie po ich obrysie, bez wydzielonej działki przynależnej. W podwórkach, na zapleczach kamienic, sprzedano i wydzierżawiono wiele obiektów gospodarczych oraz wolnostojących garaży. W znacznym stopniu utrudnia to, a czasem wręcz uniemożliwia, wypracowanie spójnej, kompleksowej koncepcji zagospodarowania wnętrz kwartałów.

Grunty należące do Skarbu Państwa stanowią około 6 % powierzchni obszaru rewitalizacji i obejmują przede wszystkim rzekę Słupię wraz z nabrzeżami, obiekty instytucji, agencji i służb podległych administracji krajowej: sądom, policji, straży pożarnej, itp. Własność prywatna obejmuje przede wszystkim obiekty mieszkalne oraz obiekty handlowe (pomimo trendu wzrostowego, udział gruntów prywatnych nie przekracza 10%).

Ryc. 12. Struktura władania

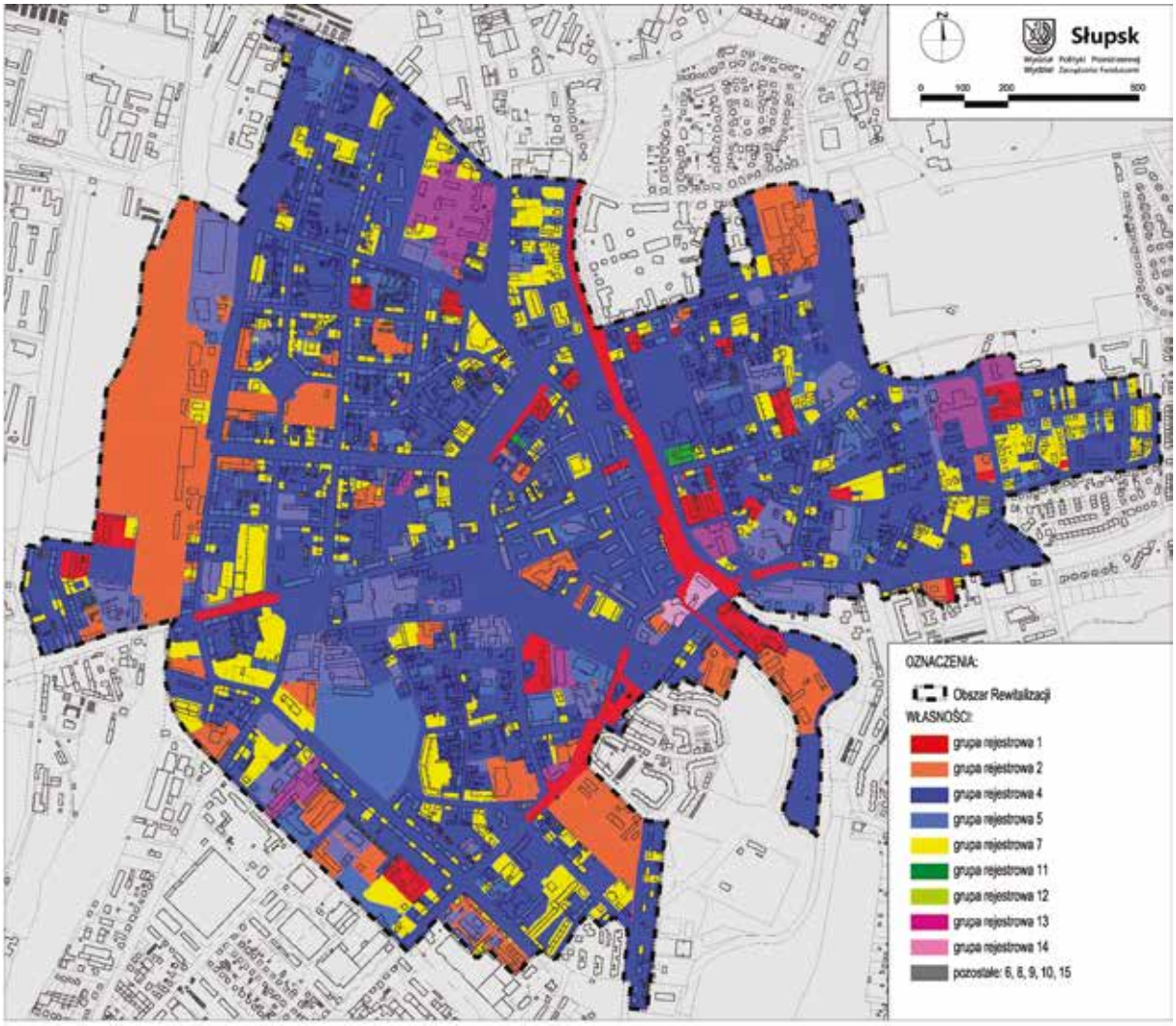

Źródło: opracowanie własne wg stanu na 31.12.2016 r.

GRUPA 1	Skarb Państwa
GRUPA 2	Skarb Państwa w zbiegu z użytkownikami wieczystymi
GRUPA 4	gminy i związki międzygminne
GRUPA 5	gminy i związki międzygminne w zbiegu z użytkownikami wieczystymi
GRUPA 6	jednoosobowe spółki jednostek samorządu terytorialnego i inne osoby prawne, których organami założycielskimi są organy samorządu terytorialnego
GRUPA 7	osoby fizyczne
GRUPA 8	spółdzielnie
GRUPA 9	kościoły i związki wyznaniowe
GRUPA 10	wspólnoty gruntowe
GRUPA 11	powiaty i związki powiatów
GRUPA 12	powiaty i związki powiatów w zbiegu z użytkownikami wieczystymi
GRUPA 13	województwa
GRUPA 14	województwa w zbiegu z użytkownikami wieczystymi
GRUPA 15	spółki prawa handlowego i inne podmioty, niewymienione w pkt 1–14

Źródło: opracowanie własne

Wykres nr 2. Struktura własności

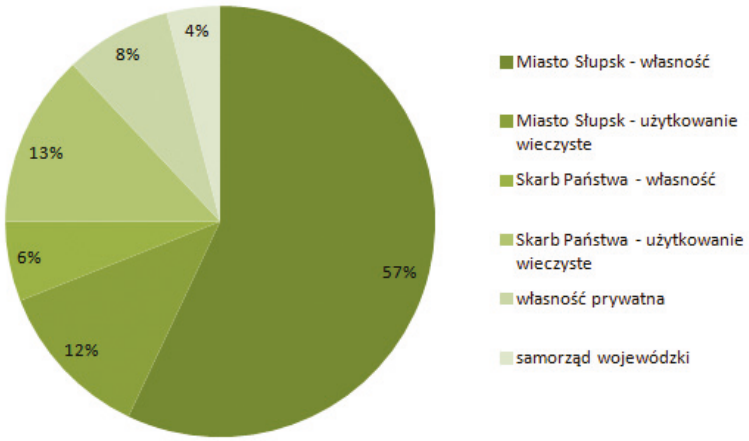

Źródło: opracowanie własne

2.2.6 Planowanie przestrzenne

Obszar rewitalizacji w niemal 90 % pokryty jest obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W pełni objęto planami obszary już w znacznym stopniu zagospodarowane, natomiast na terenach wolnych od zabudowy, zlokalizowanych w zachodniej części obszaru rewitalizacji (ogrody działkowe przy ul. Sobieskiego i sąsiednie pokolejowe tereny wzdłuż ul. Towarowej) przystąpiono do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Dworzec". Plan ten ma za zadanie określić warunki i ustalenia dla inwestycji polegającej na budowie zintegrowanego węzła transportowego oraz umożliwić połączenie tunelem pieszo - rowerowym obszaru ulicy Wojska Polskiego, (głównej ulicy handlowej Śródmieścia) z osiedlami mieszkaniowymi położonymi na zachód od linii kolejowej.

Jednocześnie Miasto, przy zachowaniu zasad przewidywalności działań i prymatu ładu przestrzennego nad interesem poszczególnych inwestorów, prowadzi aktywną politykę przestrzenną, przejawiającą się bieżącą aktualizacją planów, wymagających dostosowania do panujących trendów gospodarczych i społecznych, bądź umożliwiających zwiększenie możliwości inwestycyjnych.

Ryc. 13. Pokrycie miasta Słupska miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego - rozmieszczenie planów obowiązujących i będących w trakcie opracowania

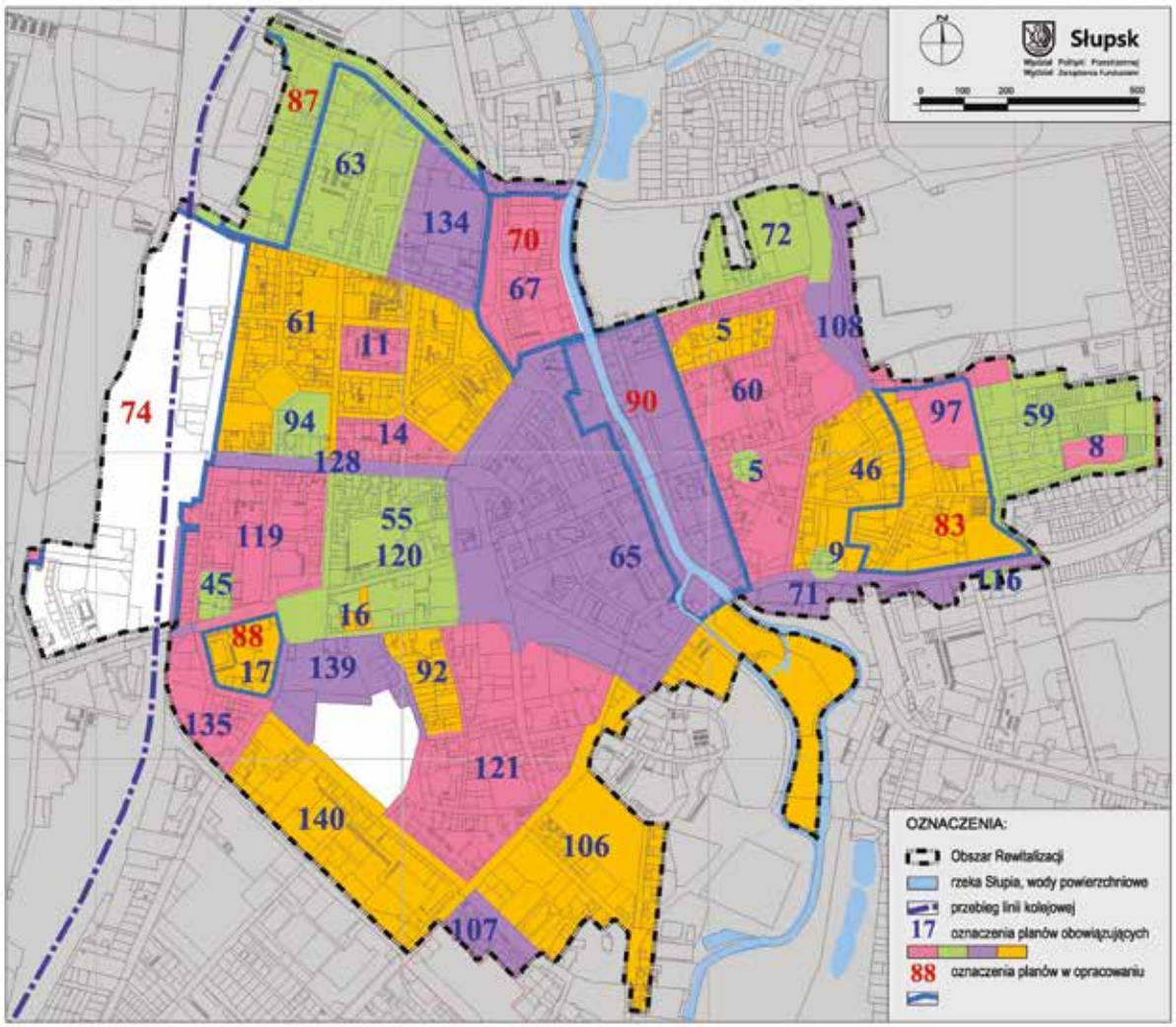

Źródło: opracowanie własne

W zamieszczonych poniżej tabelach przedstawiono wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących obszaru rewitalizacji oraz wykaz planów w trakcie opracowania. Miasto będzie prowadziło monitoring obowiązujących mpzp. Część planów, które zdezaktualizowały się i wymagają zmiany, ponieważ nie przystają do trendów panujących w planowaniu przestrzennym i nie odpowiadają współczesnym potrzebom, będzie na bieżąco podlegała aktualizacji. Niektóre z nich, obejmujące centrum Słupska, zostaną zastąpione dwoma Miejscowymi Planami Rewitalizacji. W zależności od potrzeb, zostaną w nich ujęte dodatkowe elementy, wymienione w art. 37g ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Tabela nr 7. Rejestr obowiązujących MPZP na obszarze rewitalizacji

NR PLANU	NAZWA MPZP	POW. (HA)	NR UCHWAŁY I DATA	AKTUALNOŚĆ
45	MPZP „Hala Targowa Wokulski”	0,76	V/39/03 Rady Miejskiej w Słupsku z dn. 29 stycznia 2003r.	Aktualny na czas sporządzenia GPR
46	MPZP "Podgrodzie II"	17,46	V/41/03 Rady Miejskiej w Słupsku z dn. 29 stycznia 2003r.	Częściowo w trakcie zmiany, pozostała część również wymaga zmiany

NR PLA-NU	NAZWA MPZP	POW. (HA)	NR UCHWAŁY I DATA	AKTUALNOŚĆ
55	MPZP "Tuwima"	10,85	XXXVIII/463/05 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30 marca 2005r. TEKST JEDNOLITY OGŁOSZONY UCHWAŁĄ XLI/592/13 Z DN. 30.X. 2013-OBWIESZCZENIE	Wymaga zmiany
59	MPZP "Lelewela"	29,03	XLI/495/05 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25.05.05r.	Aktualny na czas sporządzenia GPR
60	MPZP "Podgrodzie I"	16,88	XLI/494/05 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25.05.05	Aktualny na czas sporządzenia GPR
61	MPZP "Mickiewicza"	26,55	XLII/541/05 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 29.06.05	Wymaga zmiany, częściowo do objęcia miejscowym planem rewitalizacji
63	MPZP "Poniatowskiego"	53,16	XLVII/587/05 Rady Miejskiej w Słupsku z dn. 28.09.2005r.	Obecnie aktualizowany
65	MPZP "Śródmieście"	40,12	L/63705 Rady Miejskiej w Słupsku z dn. 30 11. 2005r.	Wymaga zmiany, częściowo do objęcia miejscowym planem rewitalizacji
67	MPZP "Kopernika"	21,5	L/638/05 Rady Miejskiej w Słupsku z dn. 30 listopada 2005r.	Obecnie aktualizowany
71	MPZP "Kniaziewicza"	44,94	LXIII/868/06 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25.10.2006r.	Aktualny na czas sporządzenia GPR
72	MPZP "Kościuszki"	42,56	LXIII/869/06 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25.10.2006r.	Aktualny na czas sporządzenia GPR
(5) 79	MPZP "Podgrodzie I-A "	0,2624	XXIII/317/08 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 28.05.2008	Aktualny na czas sporządzenia GPR
(8) 82	MPZP "Lelewela-A"	0,83	XXVIII/ 402/08 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 24.09.2008	Aktualny na czas sporządzenia GPR
(9) 83	MPZP "Podgrodzie II-A"	0,11	XXVIII/403/08 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 24.09.2008	Wymaga zmiany
(11) 85	MPZP "Mickiewicza -A"	1,6	XXIX/ 421/08 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 29.10.2008	Wymaga zmiany łącznie z mpzp "Mickiewicza"
(14) 89	MPZP "Podwórko Kulturalne"	2,21	XXXIX /605/09 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 24.06.2009	Wymaga zmiany łącznie z mpzp "Mickiewicza"
(16) 90	MPZP "Tuwima-A"	3,982	XLIII / 641/ 09 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30.09.2009	Wymaga zmiany
(17) 91	MPZP "Centrum Południe-A"	2,74	XLIII / 642/09 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30.09.2009	W trakcie zmiany
92	MPZP "Centrum Południe-B"	2,60	XLIII/643/09 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30.09.2009	Wymaga zmiany, do objęcia miejscowym planem rewitalizacji
94	MPZP "Mickiewicza Centrum"	1,6	XLIII/645/09 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30.09.2009	Częściowo do objęcia miejscowym planem rewitalizacji, częściowo wymaga zmiany łącznie z mpzp "Mickiewicza"
97	MPZP "Obrońców Wybrzeża"	5,5	XLIV/679/09 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 28.10.2009	W części w trakcie zmiany

NR PLANU	NAZWA MPZP	POW. (HA)	NR UCHWAŁY I DATA	AKTUALNOŚĆ
104	MPZP „Sobieskiego”	50,83	LVIII/889/10 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 29.09.2010	Aktualny na czas sporządzenia GPR
106	MPZP „Park Kultury”	49,16	XI/127/11 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 29.06.2011	Aktualny na czas sporządzenia GPR
107	MPZP „Słoneczna”	66,9	XI/126/11 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 29.06.2011	Aktualny na czas sporządzenia GPR
108	MPZP „Hołdu Pruskiego”	34,5	X/103/11 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25.05.2011	Aktualny na czas sporządzenia GPR
116	MPZP „Kniaziewicza - A”	0,49	XXIII/318/12 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30.05.2012	Aktualny na czas sporządzenia GPR
118	MPZP „Orzeszkowej”	19,77	XXIV/349/12 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 27.06.2012	Aktualny na czas sporządzenia GPR
119	MPZP „Wileńska II”	9,53	XXIV/352/12 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 27.06.2012	Częściowo do objęcia miejscowym planem rewitalizacji
120 (55 T.J.)	MPZP „Tuwima”	10,83 zmiana	XXVIII/386/12 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 31.10.2012	Wymaga zmiany, częściowo do objęcia miejscowym planem rewitalizacji
121	MPZP „Jaracza”	16,30	XXVIII/387/12 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 31.10.2012	Wymaga zmiany, częściowo do objęcia miejscowym planem rewitalizacji
128	MPZP „Wojska Polskiego”	1,8	XXXVIII/537/13 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 26.06.2013	Do objęcia miejscowym planem rewitalizacji
134	MPZP „Morcinka”	5,89	LIV/717/14 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 28.05.2014	Aktualny na czas sporządzenia GPR
135	MPZP „Przemysłowa”	24,26	LV/741/14 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25.06.2014	Aktualny na czas sporządzenia GPR
139	MPZP „Centrum Południe-C”	4,92	LXI/790/14 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 29.10.2014	Wymaga zmiany
140	MPZP “Pomorska B”	13,23	VII/40/15 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25.02.2015	Aktualny na czas sporządzenia GPR

Źródło: opracowanie własne

Tabela nr 8. Rejestr przystąpień do opracowania MPZP na obszarze rewitalizacji

NR PLANU	NAZWA MPZP	POW. (HA)	NR UCHWAŁY I DATA
70	MPZP “Gwardii Ludowej”	8,17	XL/574/13 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25.09.2013
74	MPZP “Dworzec”	36,74	XLVIII/656/14 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 26.02.2014
83	MPZP “Na Wzgórzu”	11,07	XXV/299/16 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25.05.2016
87	MPZP “Poniatowskiego C”	25	XXV/301/16 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25.05.2016

NR PLANU	NAZWA MPZP	POW. (HA)	NR UCHWAŁY I DATA
88	MPZP "Centrum-Południe D"	2,74	XXX/351/16 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30.09.2016
90	MPZP "Śródmieście A"	13,7	XXXII/388/16 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30.09.2016

Źródło: opracowanie własne, wg danych na czas sporządzania GPR.

2.2.7 Demografia

Słupsk, z gęstością zaludnienia wynoszącą ponad 2100 os/km², plasuje się w czołówce najgęściej zaludnionych miast Polski. Szczególna koncentracja ludności występuje na powojennych osiedlach mieszkaniowych z tzw. „wielkiej płyty", zlokalizowanych w zachodniej części miasta. W rejonach lokalizacji wieżowców wartość ta przekracza nawet 240 os/ha. Nieco mniejszym zagęszczeniem ludności odznaczają się tereny zwartej pierzejowej zabudowy śródmiejskiej, rozlokowanej wzdłuż osi ulicy Wojska Polskiego, gdzie wskaźnik gęstości zaludnienia także przekracza 200 os/ha.

Ryc.14. Rozmieszczenie mieszkańców Słupska (wg stanu na XII 2014 r.)

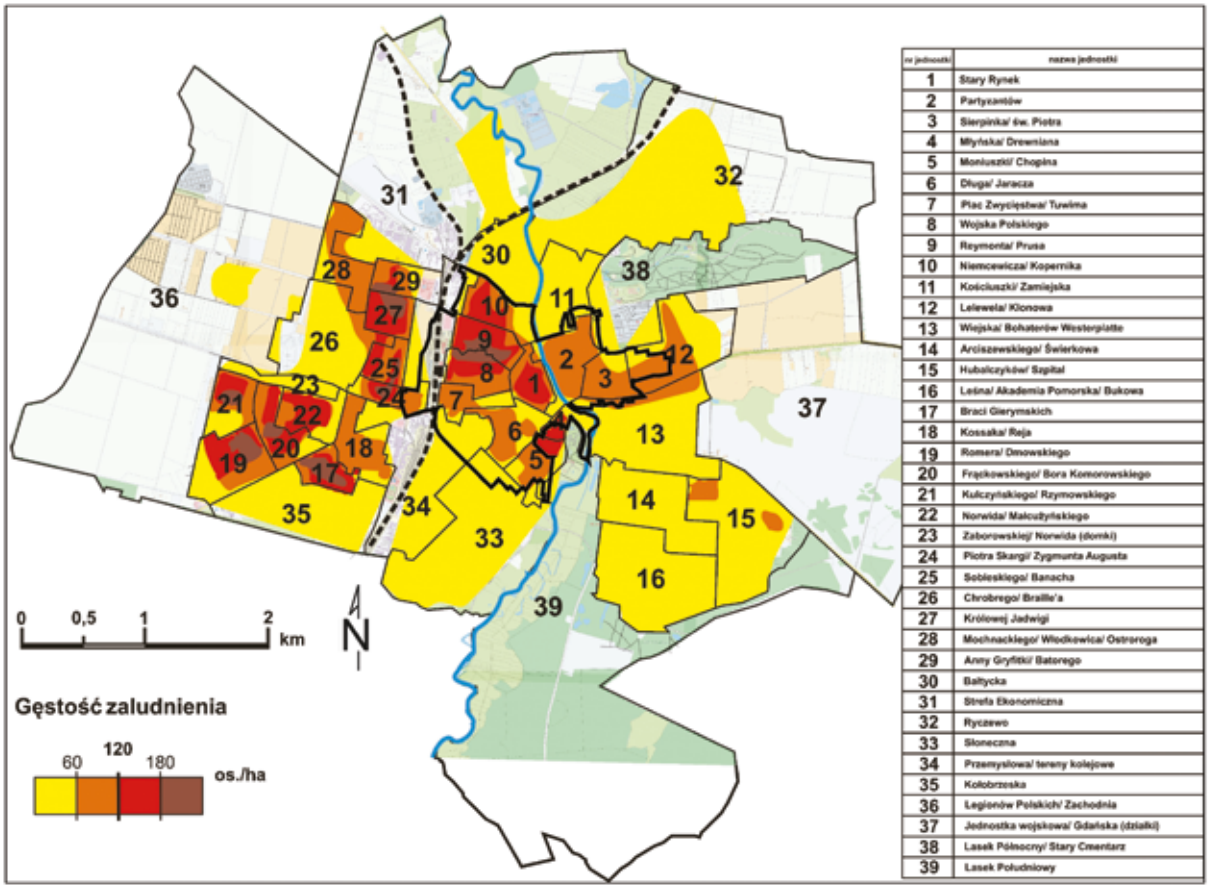

Źródło: Raport z delimitacji obszarów zdegradowanych dla Miasta Słupska

Miasto boryka się z narastającymi problemami natury demograficznej, co szczególnie widoczne jest na obszarze rewitalizacji. Na ogólnopolski trend starzenia się społeczeństwa nakłada się zjawisko rozlewania się Miasta, które z uwagi na bardzo małą powierzchnię oraz brak nowych terenów inwestycyjnych, a także „agresywną" politykę gmin ościennych, przybiera szczególnie silne natężenie (Słupsk charakteryzuje jeden z najwyższych w kraju wskaźników migracji wewnętrznych – 13 pozycja wśród miast na prawach powiatu, dane 2002-2016, GUS). Proces ten dodatkowo napędzany jest postępującą degradacją społeczną i techniczną centralnych rejonów Miasta (Śródmieścia i Podgrodzia). Próba powstrzymania tego trendu stanowi jedno z podstawowych wyzwań stojących przed Słupskiem w kolejnych latach.

Wskaźnik obciążenia demograficznego, pozwalający ocenić sytuację demograficzną danego terenu i wskazać możliwości rozwojowe danego społeczeństwa, osiąga szczególnie wysokie wartości na obszarze miasta lokacyjnego (zgodnie z danymi z ewidencji ludności za 2015 r. - ponad 30 % ludności osiągnęło wiek poprodukcyjny). Społeczeństwa starzejące się muszą zmierzyć się z koniecznością zabezpieczenia odpowiedniej opieki społecznej i medycznej nad osobami starszymi, a także z malejącym popytem na niektóre usługi, w tym usługi publiczne (np. edukacyjne). Różne grupy wiekowe mieszkańców zgłaszają odmienne oczekiwania dotyczące aranżacji przestrzeni publicznej, czy oferty instytucji publicznych. Brak odpowiedniego poziomu wymiany pokoleniowej na rynku pracy często prowadzi do deficytu odpowiednio wykwalifikowanych kadr (zwłaszcza specjalistycznych), a to z kolei powoduje zahamowanie rozwoju lokalnych przedsiębiorstw. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że stosunkowo najkorzystniejsza na tle obszaru rewitalizacji jest sytuacja demograficzna w rejonie ulic Długiej i Ogrodowej oraz w zachodniej części Podgrodzia (rejon ulic Szarych Szeregów i Partyzantów), które charakteryzują się jednocześnie najwyższymi wartościami wskaźników obrazujących kryzys społeczny.

Wykres nr 3. Struktura wieku mieszkańców obszaru rewitalizacji

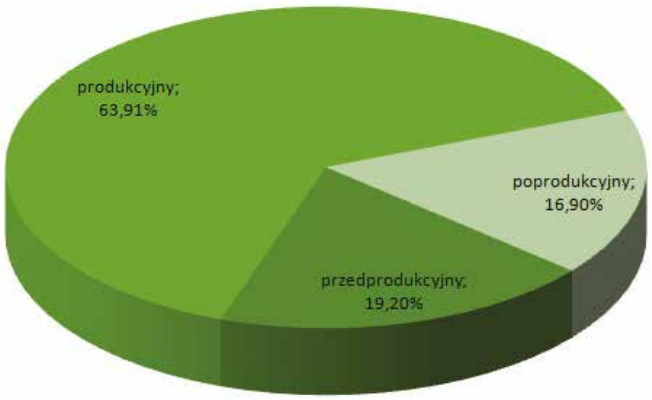

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Słupsk za rok 2015

Ryc. 15. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ich liczbie – natężenie zjawiska (wg stanu na XII 2015 r.)

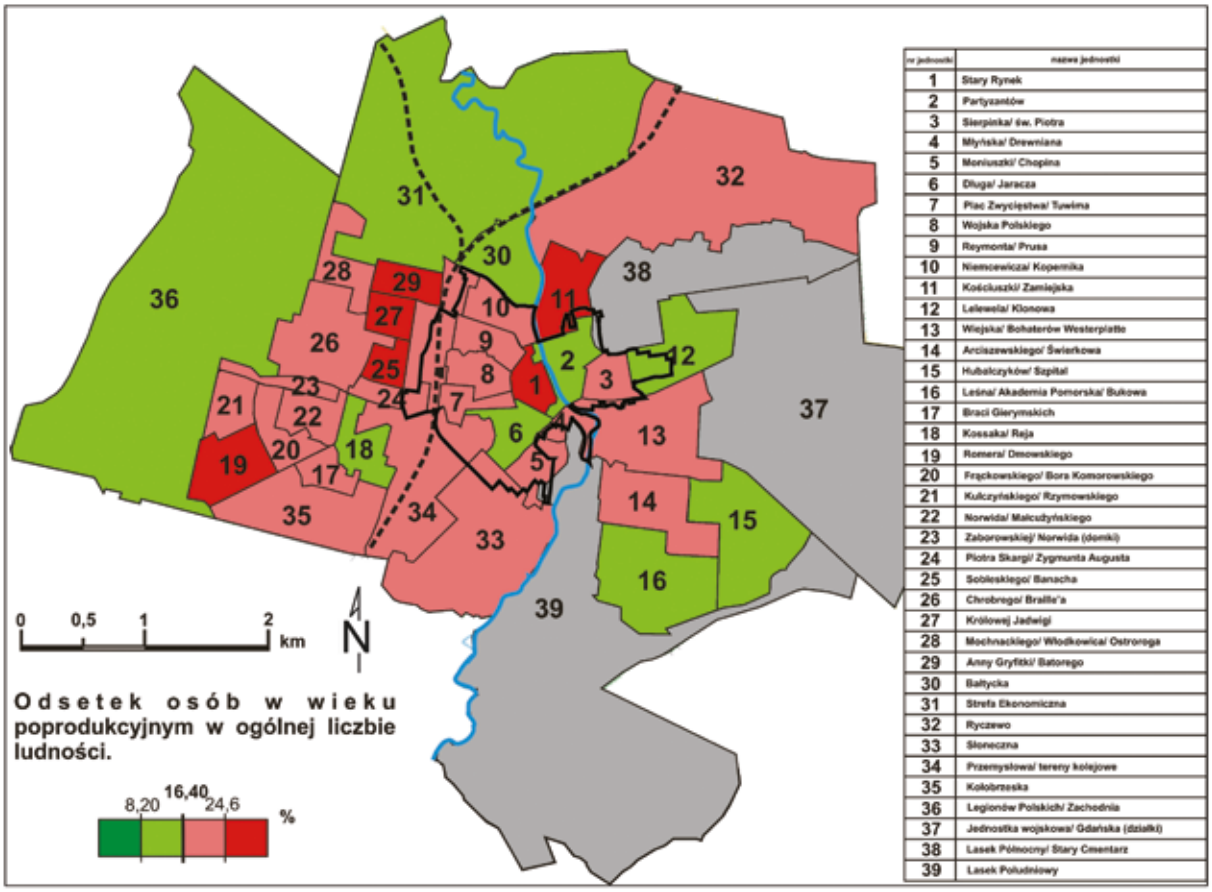

nr jednostki	nazwa jednostki
1	Stary Rynek
2	Partyzantów
3	Sierpinka/ św. Piotra
4	Młyńska/ Drewniana
5	Moniuszki/ Chopina
6	Długa/ Jaracza
7	Plac Zwycięstwa/ Tuwima
8	Wojska Polskiego
9	Reymonta/ Prusa
10	Niemcewicza/ Kopernika
11	Kościuszki/ Zamiejska
12	Lelewela/ Klonowa
13	Wiejska/ Bohaterów Westerplatte
14	Arciszewskiego/ Świerkowa
15	Hubalczyków/ Szpital
16	Leśna/ Akademia Pomorska/ Bukowa
17	Braci Gierymskich
18	Kossaka/ Reja
19	Romera/ Dmowskiego
20	Frąckowskiego/ Bora Komorowskiego
21	Kulczyńskiego/ Rzymowskiego
22	Norwida/ Malcużyńskiego
23	Zaborowskiej/ Norwida (domki)
24	Piotra Skargi/ Zygmunta Augusta
25	Sobieskiego/ Banacha
26	Chrobrego/ Braille'a
27	Królowej Jadwigi
28	Mochnackiego/ Włodkowica/ Ostroroga
29	Anny Gryfitki/ Batorego
30	Bałtycka
31	Strefa Ekonomiczna
32	Ryczewo
33	Słoneczna
34	Przemysłowa/ tereny kolejowe
35	Kołobrzeska
36	Legionów Polskich/ Zachodnia
37	Jednostka wojskowa/ Gdańska (działki)
38	Lasek Północny/ Stary Cmentarz
39	Lasek Południowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Słupsk

Wykres nr 4. Liczba mieszkańców Słupska oraz gmin wiejskich: Słupsk i Kobylnica w latach 2002-2016

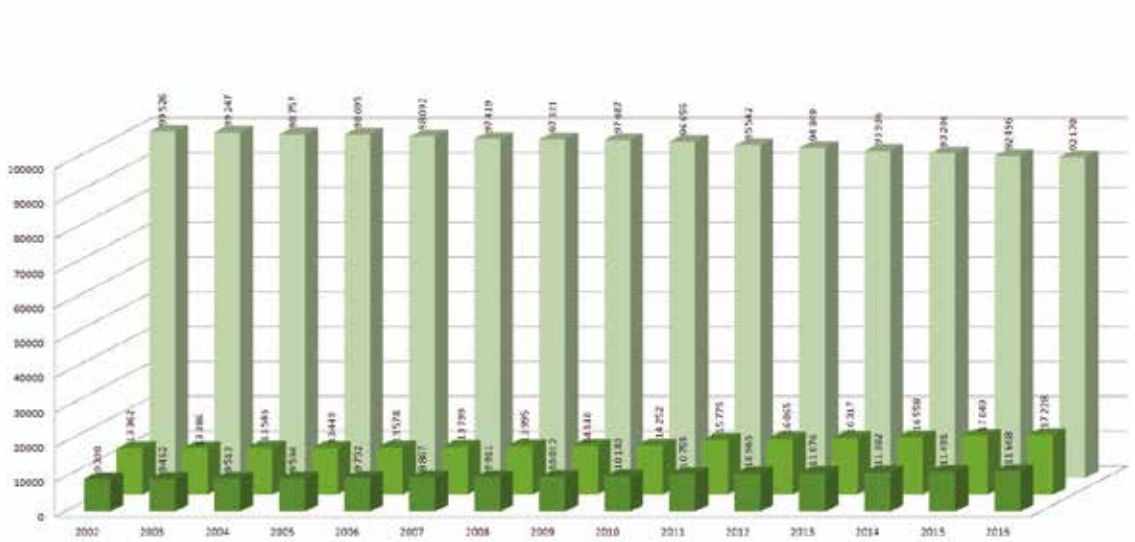

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

W okres transformacji ustrojowej Słupsk wszedł jako miasto przeszło stutysięczne. Odwrócenie trendu wzrostowego liczby ludności nastąpiło w połowie ostatniej dekady minionego wieku. Obserwacje pozwalają sądzić, że główną przyczyną tego stanu jest migracja tuż za granice miasta, co może potwierdzać poniższy wykres, obrazujący bilans zameldowań - wymeldowań w mieście i gminach ościennych. Ilość meldunków w tych gminach stanowi 2/3 ilości wymeldowań w mieście. Z dużą dozą prawdopodobieństwa można określić, że w obu przypadkach mamy do czynienia z przemeldowaniem na linii miasto-podmiejskie gminy.

Wykres nr 5. Bilans migracji wewnętrznej w 2015 roku

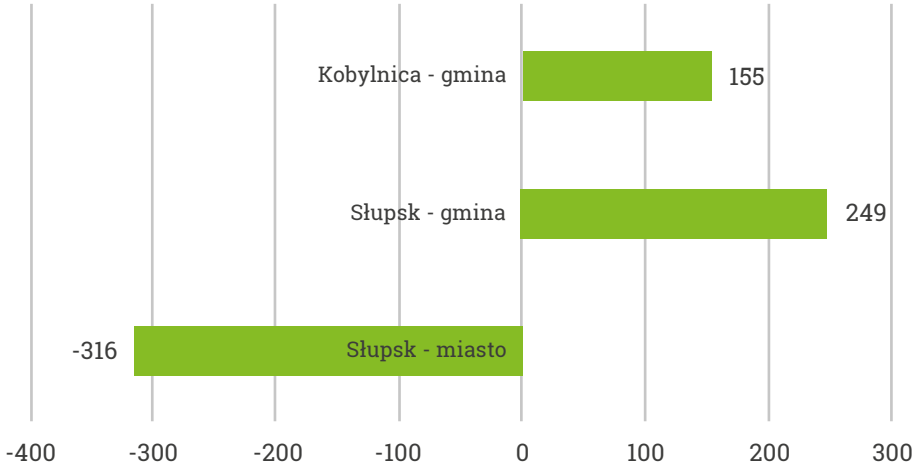

Źródło: opracowanie własne, dane: Bank Danych Regionalnych

W ostatnich latach obserwuje się intensyfikację zjawiska wyprowadzanie się mieszkańców Słupska do ościennych gmin wiejskich. W przeciwieństwie do miasta gminy ościenne są w stanie zaproponować dużą ilość działek pod zabudowę indywidualną, po znacznie niższych niż w mieście cenach. Proces ten jest tym łatwiejszy, że przenosiny „za miasto", wciąż w przypadku Słupska w stosunkowo niewielkim stopniu, pociągają za sobą utrudnienia tradycyjnie przypisywane suburbanizacji, jak chociażby trudności komunikacyjne. Stan ten powoli ulega zmianie, np. obecny układ komunikacyjny przestaje być drożny w relacji Słupsk – Siemianice, najpopularniejszej destynacji osób wymeldowujących się z obszaru rewitalizacji. Jednocześnie istniejąca infrastruktura społeczna tych jednostek samorządu terytorialnego przestaje zaspokajać potrzeby lokalnej społeczności, np. zapewnienia wystarczającej ilości miejsc w szkołach publicznych. Niewątpliwie kłopoty te powinny stanowić argument w zatrzymaniu mieszkańców miasta i stać się jednym z istotnych elementów kampanii „Zostaję w mieście", „Zostaję na obszarze rewitalizacji" uzupełnionej o paletę zachęt i zwolnień.

Ryc. 16. Zmiany liczby ludności w mieście Słupsk i gminach ościennych w latach 2002-2016

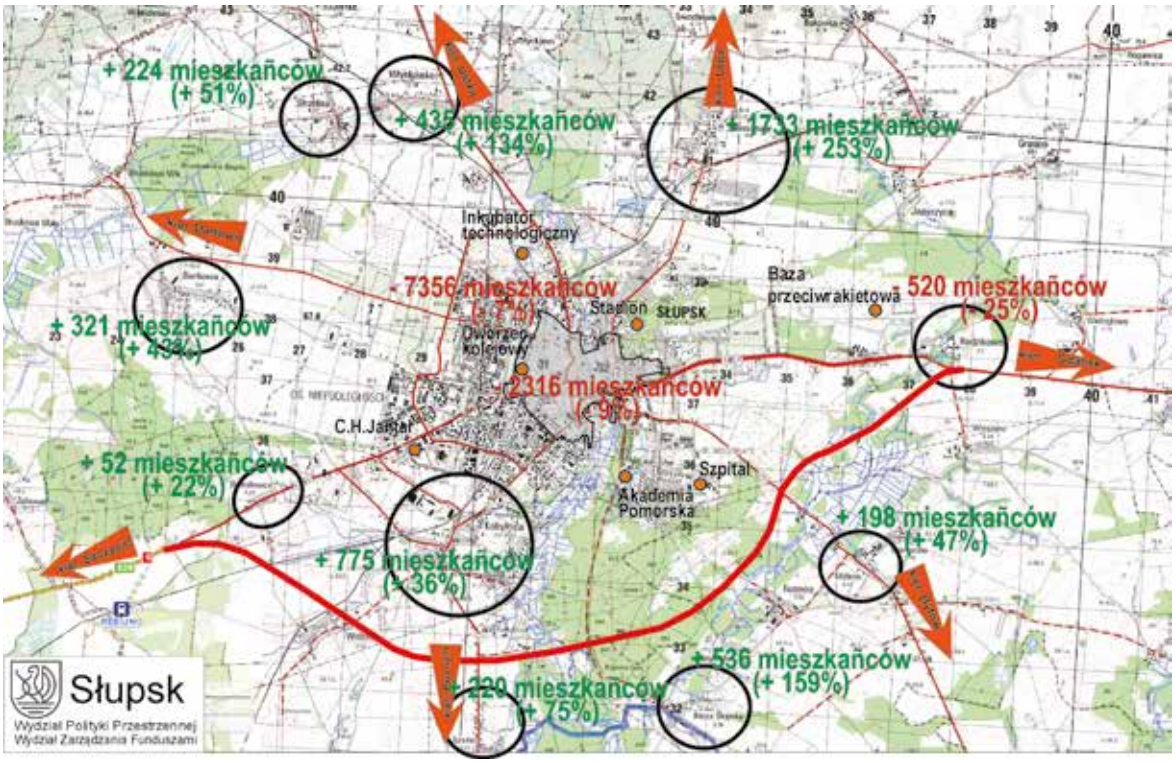

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Wykres nr 6. Bilans migracji wewnętrznej w 2015 roku

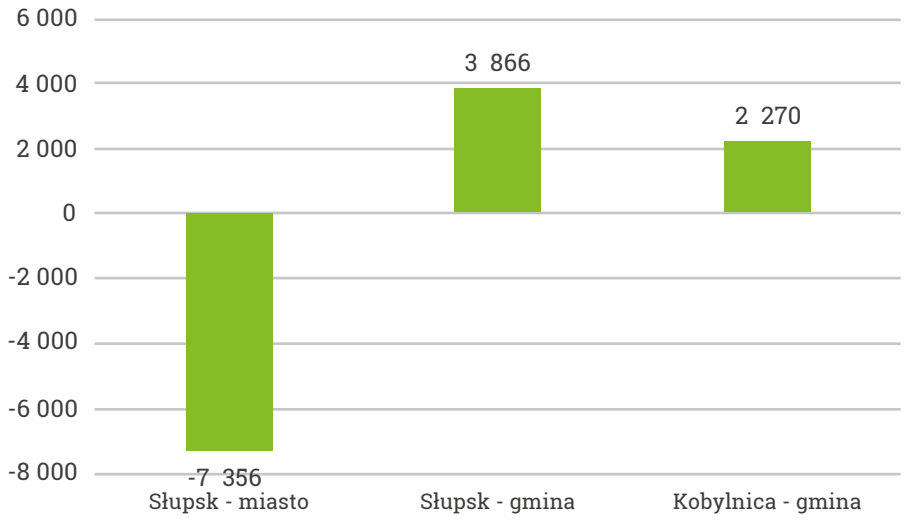

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Większość nowych osiedli podmiejskich zlokalizowanych jest w odległości zaledwie 4- 6 km od stanowiącego niemal geograficzny środek miasta - Placu Zwycięstwa. Szczególnie dotkliwie odpływ osób w wieku produkcyjnym dotyka właśnie Śródmieście i Podgrodzie, czyli największe skupiska kamienicznej zabudowy mieszkaniowej, posiadające walory historyczne i architektoniczne.

Ryc. 17. Zmiany liczby ludności na obszarze rewitalizacji w latach 2005-2015

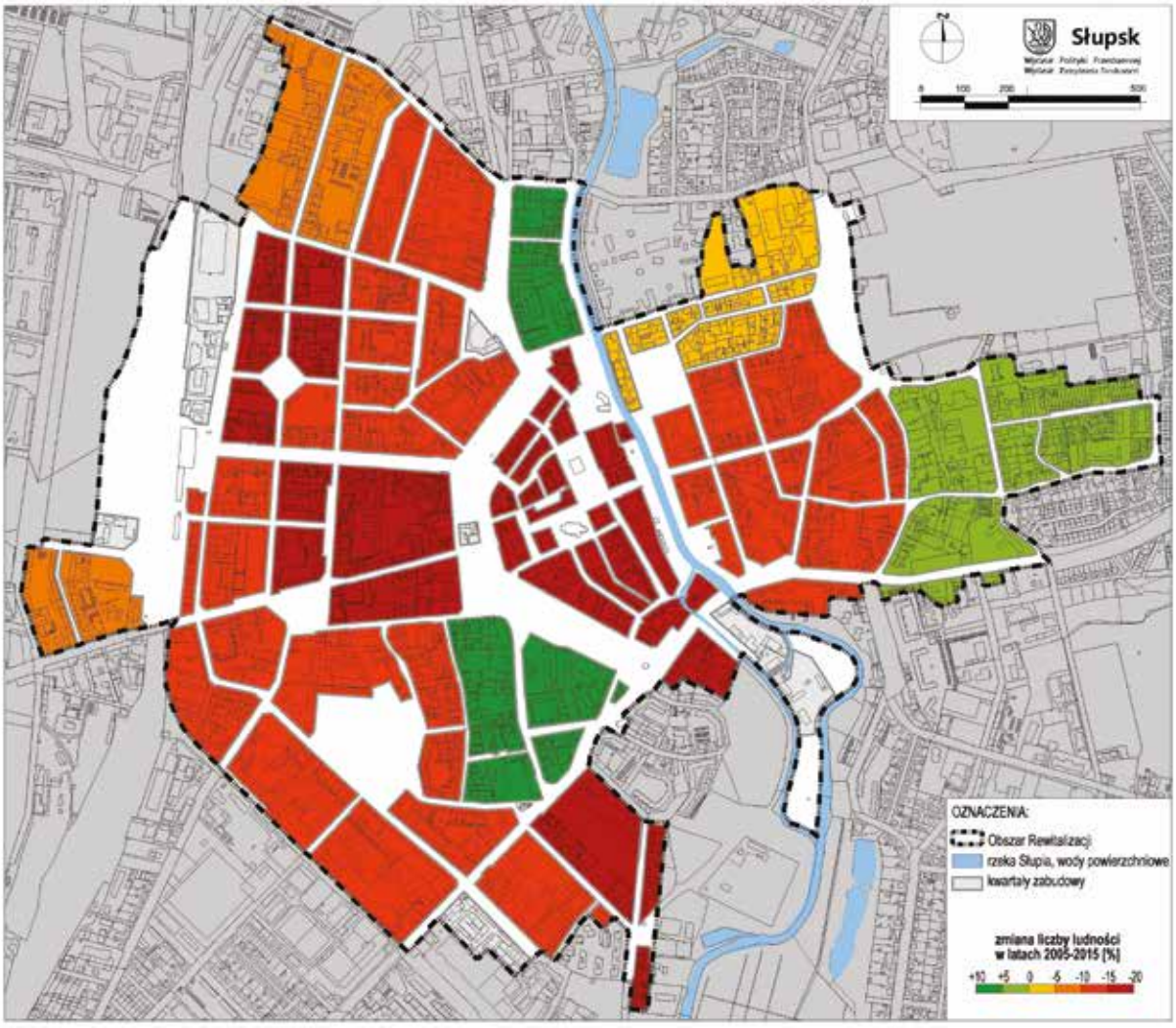

Źródło: opracowanie własne na podstawie na podstawie danych GUS

Zatrzymanie trendu odpływu ludności, zwłaszcza w wieku produkcyjnym, a w dalszej perspektywie jego odwrócenie, warunkować będzie powodzenie całego procesu rewitalizacji. To właśnie obecność ludzi młodych, osób w wielu produkcyjnym, decyduje o intensywności rozwoju strefy usług w obszarach centralnych miast. To właśnie od tych grup często wychodzą propozycje obywatelskiego zaangażowania. Ze względu na większą stabilność finansową łatwiej również im udźwignąć wymagający olbrzymich nakładów finansowych proces renowacji zabytkowej substancji mieszkaniowej.

Tabela nr 9. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Słupsku

ROK	MIASTO SŁUPSK			OBSZAR REWITALIZACJI		
	Wiek przed-produkcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny	Wiek przed--produkcyjny	Wiek produkcyjny	Wiek poprodukcyjny
2011	16,2	65,0	18,8	bd	bd	bd
2013	15,9	63,4	20,6	17,0	64,2	18,8
2015	15,9	61,5	22,6	16,9	63,9	19,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych i ewidencji ludności UM Słupsk

Powyższa tabela ilustruje starzenie się społeczeństwa Słupska, czyli spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela nr 10. Ruch naturalny w Słupsku

ROK	URODZENIA ŻYWE	ZGONY OGÓŁEM	ZGONY NIEMOWLĄT	PRZYROST NATURALNY
2011	817	881	2	-64
2013	776	979	4	-203
2015	771	1007	0	-236

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Tabela nr 11. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Słupsku

ROK	ZAMELDOWANIA		WYMELDOWANIA		SALDO MIGRACJI	
	W RUCHU WEWNĘTRZNYM	ZAGRANICA	W RUCHU WEWNĘTRZNYM	ZAGRANICA	W RUCHU WEWNĘTRZNYM	ZAGRANICA
2011	809	52	1227	67	-418	-15
2013	898	67	1213	153	-315	-86
2015	862	bd	1178	bd	-316	bd

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W obszarze rewitalizacji wciąż dominującą grupą wiekową są osoby w wieku produkcyjnym (64%), co powinno zapewnić solidny fundament życia gospodarczego i społecznego. Także nieco wyższy, niż średnia dla miasta, udział osób w wieku przedprodukcyjnym, wysoki zwłaszcza w rejonie ulic Długiej i Tuwima, należy traktować jako potencjał, który w przyszłości mógłby zapewnić zastępowalność pokoleń. Niestety, ujemne saldo migracji, szczególnie silnie odczuwane w obszarze rewitalizacji, skutkuje stale zmniejszającą się liczbą osób zamieszkujących centralne rejony miasta. Fakt ten nie tylko negatywnie wpływa na życie gospodarcze miasta, ale także z racji ucieczki na przedmieścia osób najbardziej kreatywnych, znajduje odzwierciedlenie w coraz niższym wskaźniku aktywności społecznej i trudności wyłonienia naturalnych liderów, tak pożądanych na obszarach dotkniętych kryzysem społecznym.

3. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

3.1. Pogłębiona diagnoza w sferze społecznej

Zagadnienia społeczne obejmują liczne powiązane ze sobą zjawiska, których natura jest często złożona, a przyczyny wielorakie, niejednoznaczne i trudne do opisania. Właśnie ta wieloaspektowość i zmienność utrudnia właściwe rozpoznanie problemów społecznych trawiących obszar rewitalizacji, a co za tym idzie także przygotowanie właściwej i ukierunkowanej odpowiedzi na zachodzące negatywne procesy. Wymusza także konieczność oparcia prowadzonych badań w większym stopniu na wywiadach, niż na twardych danych statystycznych, które nakreślać powinny jedynie kontekst dla prowadzonych prac analitycznych.

Analizując stan deficytów społecznych obszaru miasta oraz wydzielonego obszaru rewitalizacji należy zwrócić uwagę na ścisłe powiązanie licznych zjawisk przenikających się i wzajemnie na siebie oddziałujących, które przy obecnie obowiązującym systemie prawnym są niemożliwe do rozłącznego analizowania i uzyskania pełnego obrazu deficytów i sposobów zapobiegania im. Są to m.in.:

- bezrobocie, w tym szczególnie długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia, dziedziczone bezrobocie,
- ubóstwo, w tym również ubóstwo dziedziczone, wielopokoleniowe,
- stan zasobów służących zapobieganiu deficytom wychowawczym (rodziny zastępcze, pogotowia rodzinne, rodzinne domy dziecka),
- przestępczość, w szczególności przestępczość przeciwko rodzinie,
- rozluźnienie więzi społecznych.

Problemy społeczne zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji takie jak problemy rodzin związane z trudnościami w pełnieniu określonych ról, czy też związane z opieką nad osobami starszymi i zależnymi (zwłaszcza w kontekście starzejącego się społeczeństwa), skutkują koniecznością zwiększenia dostępności do określonych usług społecznych. Usługi społecznej, to usługi realizowane przez podmioty niebędące podmiotami leczniczymi, skierowane do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym i ich rodzin, w tym przede wszystkim: seniorów, osób z niepełnosprawnościami i chorobami przewlekłymi, dzieci i młodzieży, opiekunów osób zależnych, które umożliwiają tym osobom niezależne życie w środowisku lokalnym. Usługi społeczne zapobiegają odizolowaniu osób od rodziny i społeczności lokalnej, a gdy nie jest to możliwe gwarantują tym osobom warunki życia jak najbardziej zbliżone do warunków domowych i rodzinnych oraz umożliwiają podtrzymanie więzi rodzinnych i sąsiedzkich. Integralnym elementem usług społecznych jest prewencja, która ma zapobiegać umieszczaniu osób (niepełnosprawnych i seniorów) w opiece instytucjonalnej, a w przypadku dzieci – rozdzieleniu dziecka z rodziną i umieszczeniu go w pieczy zastępczej.

3.1.1 Bezrobocie

Zjawisko bezrobocia, szczególnie bezrobocia długotrwałego, stanowi kluczową barierę i zagrożenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego lokalnych społeczności. Osoba zarejestrowana w Urzędzie Pracy otrzymuje status osoby długotrwale bezrobotnej wówczas, gdy pozostawała bezrobotna łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Osoby te z każdym miesiącem oddalają się od możliwości znalezienia zatrudnienia, ponieważ ich kwalifikacje zawodowe dezaktualizują się. Przyczynami przedłużania się okresu pozostawania bez pracy większości osób długotrwale bezrobotnych jest również niskie wykształcenie oraz brak kwalifikacji zawodowych i doświadczenia zawodowego. To właśnie osoby długotrwale bezrobotne stają się często klientami ośrodków pomocy społecznej. Osoby i rodziny, w których występuje problem długotrwałego bezrobocia,

uzależniają się od korzystania z pomocy społecznej, a w konsekwencji tracą umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach, przyjmują postawę bierności i coraz bardziej oddalają się od rynku pracy. Objęcie tych osób kompleksowym wsparciem oraz pomoc w powrocie na rynek pracy jest podstawowym warunkiem zapobiegania wykluczeniu społecznemu. Bezrobocie długotrwałe jest wysoce niekorzystne społecznie, wpływa bowiem zarówno na warunki bytowe rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia), jak i na kondycję psychologiczną i społeczną osoby pozostającej bez pracy. Przeciągający się stan braku zatrudnienia w znacznej części przypadków prowadzi do pojawienia się apatii, zniechęcenia do poszukiwania pracy, a przede wszystkim zanikania posiadanych kwalifikacji i niemożności „bycia na bieżąco" ze standardami i technologiami wykorzystywanymi w wyuczonym zawodzie. Czynniki te pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego, często prowadząc do pojawienia się zjawisk niekorzystnych społecznie: patologii, zatrudnienia w „szarej strefie" czy bezdomności.

Zgodnie z najświeższymi dostępnymi danymi dla Miasta Słupska, na dzień 31 grudnia 2016 roku w ewidencji osób bezrobotnych Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku liczba osób bezrobotnych na terenie Miasta Słupska wynosiła 2208 osób, z czego 968 stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, co stanowi aż 43,84 % wszystkich osób bezrobotnych w mieście. W przypadku obszaru wyznaczonego do rewitalizacji powyższa sytuacja przedstawia się następująco: ilość osób bezrobotnych w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy w Słupsku to 958, w tym 475 długotrwale bezrobotnych, co stanowi aż 49,58 % wszystkich osób bezrobotnych z tego terenu i 49% osób długotrwale bezrobotnych w mieście. Wśród osób długotrwale bezrobotnych zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i całego miasta, przeważają kobiety, które – podobnie jak w skali ogólnokrajowej – są bardziej narażone na dezaktywizację zawodową, spowodowaną wypełnianiem obowiązków rodzinnych i mniejszą liczbą ofert pracy dla kobiet. Ponad 1/3 osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji stanowią osoby powyżej 50 roku życia, osoby bezrobotne do 30 roku życia to ok. 1/4 osób bezrobotnych.

Natężenie zjawiska bezrobocia przybiera szczególny wymiar w szeroko rozumianym centrum miasta. Najwyższą stopę bezrobocia, o ponad 70 % wyższą niż średnia dla miasta, wykazują jednostki o Nr 2-3 (Podgrodzie) oraz 6 (rejon ulicy Długiej) i 10 (rejon ulicy Poniatowskiego). Na tle województwa pomorskiego stopa bezrobocia na tych obszarach jest dwa razy wyższa. W Słupsku najkorzystniejsze trendy zaobserwować można na obszarze osiedli mieszkaniowych i kompleksach zabudowy jednorodzinnej.

Ryc. 18 Stopa bezrobocia w mieście Słupsk i na obszarze rewitalizacji

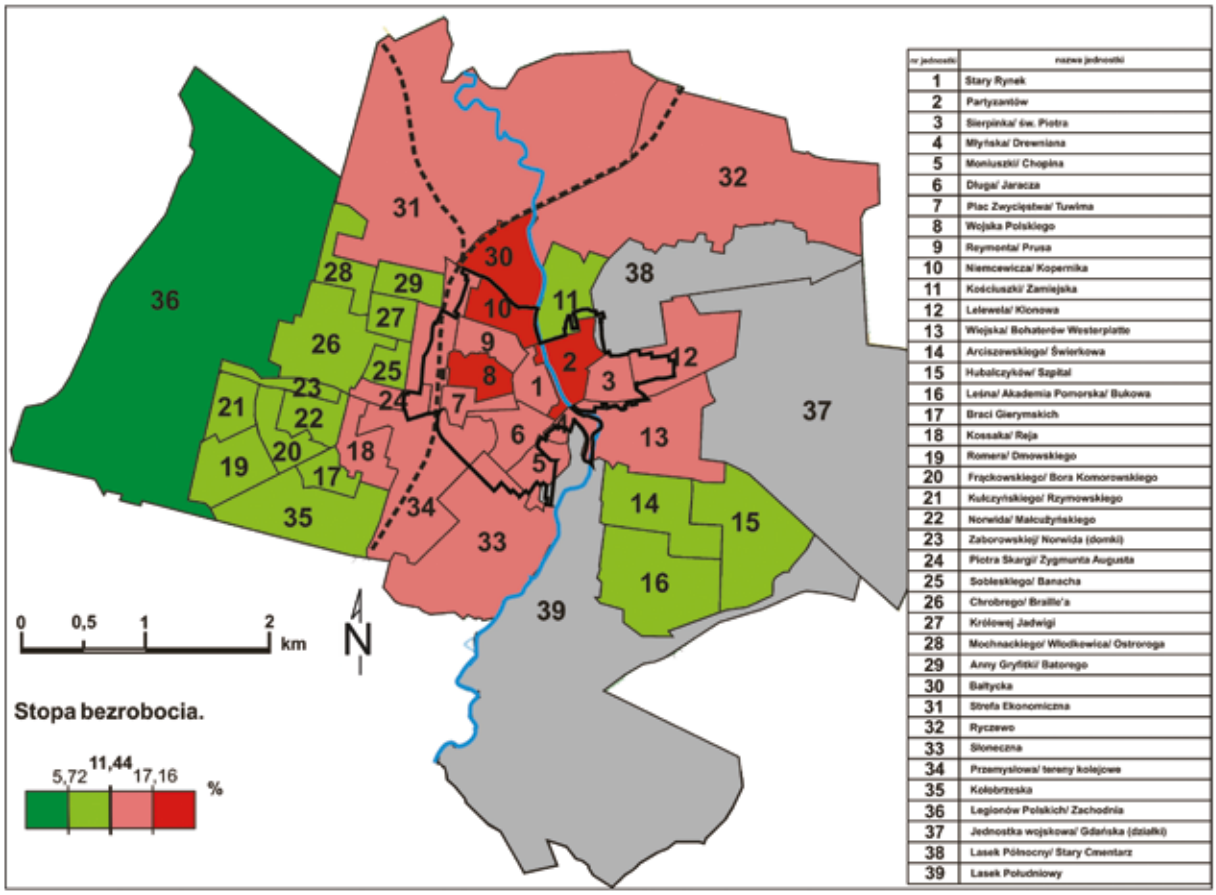

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Słupsku za 2015 r.

W Słupsku **prawie co druga osoba bezrobotna mieszka na obszarze rewitalizacji. Stopa bezrobocia jest o ponad połowę wyższa niż w mieście, ponad 2,5 razy wyższa niż w województwie pomorskim i ponad 2 - krotnie wyższa niż w Polsce.** Zarówno bezrobocie ogółem, jak i bezrobocie długotrwałe, mają wyraźnie widoczną koncentrację przestrzenną w wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

Wykres nr 7. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym

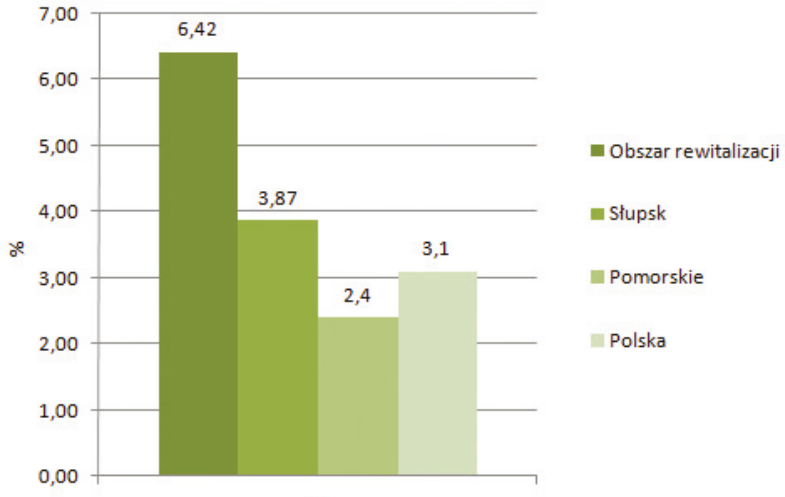

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Słupsku za rok 2016

Na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji, aż 28 spośród 36 badanych jednostek urbanistycznych charakteryzował poziom bezrobocia długotrwałego w ogólnej liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym wyższy aniżeli średnia referencyjna dla województwa, wynosząca 2,4. W obszarze rewitalizacji najwyższy poziom wskaźnika zanotowano w obrębie jednostek urbani-

stycznych 2 i 10, w rejonie ulic: *Jana Długosza, Partyzantów, Podgórnej, Słowiańskiej, Szarych Szeregów, Szkolnej, Jana Kilińskiego, Henryka Pobożnego, Armii Krajowej, Kaszubskiej, Tadeusza Kościuszki, Francesco Nullo, Gustawa Morcinka, Gwardii Ludowej, Juliana Niemcewicza, Stanisława Małachowskiego, Wandy, Grunwaldzkiej, Księcia Józefa Poniatowskiego, Wolności oraz ul. Mikołaja Kopernika*. Dla tych rejonów wartość wskaźnika ponad 3 krotnie przekroczyła wartość referencyjną dla województwa i ponad dwukrotnie dla Polski.

Ryc. 19. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku poprodukcyjnym – kartogram syntetyczny

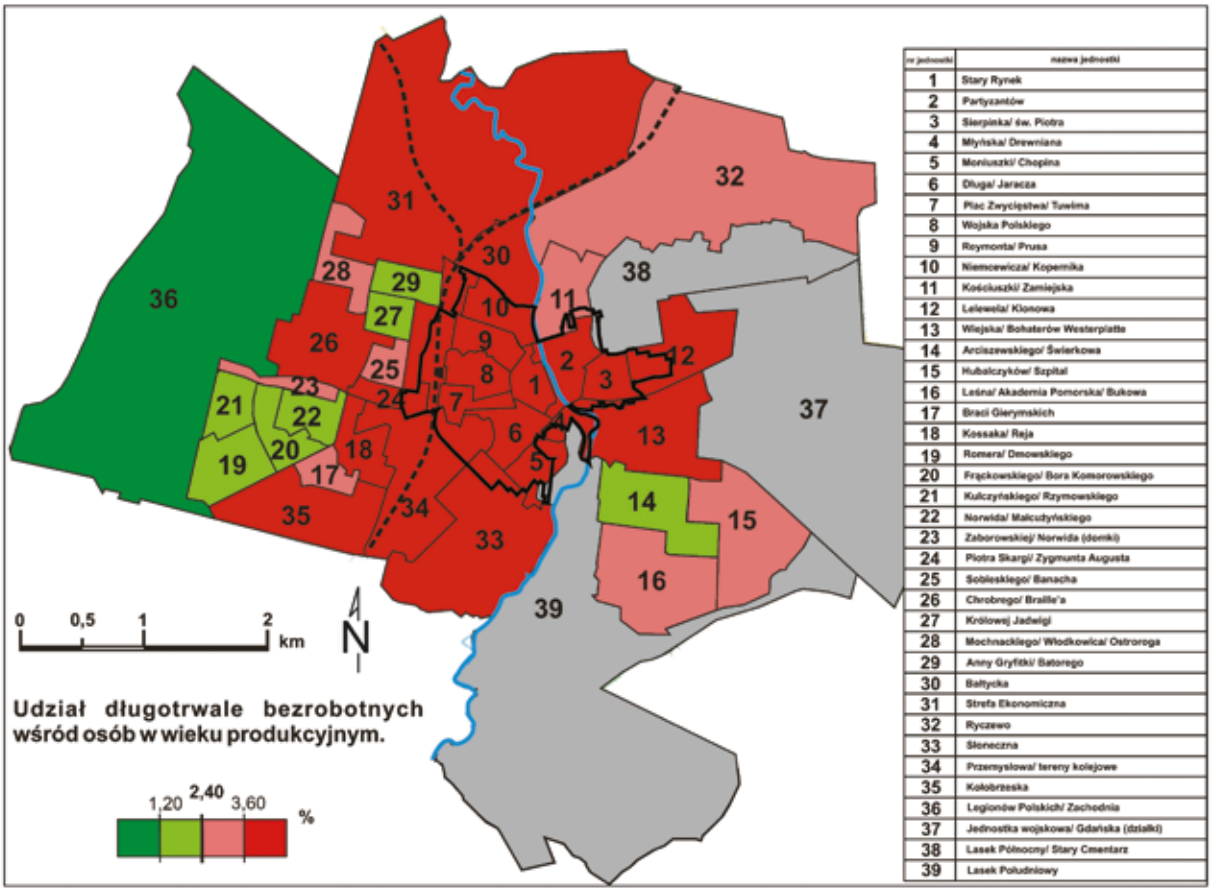

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Słupsku za 2015 r.

Z wywiadów przeprowadzonych z pracownikami Powiatowego Urzędu Pracy wynika, iż biorąc pod uwagę dość znaczną liczbę ofert pracy (489 wg stanu na 31.12.2016 r.) osoby zdolne, gotowe, ale przede wszystkim zdeterminowane do podjęcia zatrudnienia, nie powinny mieć trudności ze znalezieniem zatrudnienia w Słupsku. Zwrócić uwagę należy również na fakt, iż pracodawcy nie oferują jedynie najniższego wynagrodzenia, co mogłoby dawać przeświadczenie, iż jest to jedynym powodem braku motywacji osób z obszaru rewitalizowanego do podejmowania pracy. W powyższej sytuacji koniecznym jest rozpoznanie sytuacji z jakiego powodu w ewidencji Powiatowego Urzędu Pracy wciąż znajdują się osoby długotrwale bezrobotne, bardzo często przez wiele lat korzystające ze wsparcia instytucji pomocy społecznej. Długotrwałe bezrobocie jest często ściśle powiązane z korzystaniem z różnych źródeł wsparcia, zarówno z pomocy społecznej, jak i różnych innych możliwości pozyskania dodatkowych środków finansowych i materialnych. Z wywiadów z pracownikami PUP wynika, że osoby zarejestrowane jako bezrobotne często posiadają niskie wykształcenie, są bierne, nie mają wysokich aspiracji życiowych i co więcej, wykazują dość wyraźnie postawę roszczeniową i duże oczekiwania co do przyszłej pracy, na którą miałyby się ewentualnie zdecydować. Oprócz takich przyczyn jak niepełnosprawność, niskie kwalifikacje, wiek, powody długotrwałego pozostawania bez pracy to także zbyt mała dysproporcja pomiędzy wysokością przyznawanych form wsparcia finansowego a minimalnym wynagrodzeniem brutto, przyzwolenie społeczne na korzystanie, nawet w sposób długotrwały ze wsparcia, spadek umiejętności pracy w grupie, adaptacji w nowym środowisku, czy też nieuporządkowany system przyznawania wsparcia przez różne organizacje udzielające pomocy zarówno w formie rzeczowej, jak i finansowej (kumulowanie wsparcia).

W ostatnim czasie dostrzeżono także kolejny problem demotywujący przed podjęciem pracy, tj. zadłużenia (głównie alimentacyjne) i zobowiązania komornicze. Osoby z tym problemem nie chcą podejmować legalnej pracy z obawy przed zajęciem większej części wynagrodzenia przez komornika. Część z nich podejmuje pracę w „szarej strefie". W 2016 roku w Słupsku zamieszkiwało 1671 dłużników alimentacyjnych, którzy nie wywiązywali się z ciążących na nich obowiązków. Grupę tą w zdecydowanej większości stanowią mężczyźni, część z nich nie ma statusu osoby bezrobotnej i pozostaje w kręgu osób biernych zawodowo.

Zgodnie z „Raportem z delimitacji obszarów zdegradowanych dla Miasta Słupska", osoby bezrobotne z wykształceniem niepełnym lub wykształceniem gimnazjalnym przeważają na tych obszarach, na których rozpoznano wysoki stopień bezrobocia długotrwałego. Obrazuje to zależność pomiędzy bezrobociem długotrwałym, apatią i brakiem chęci rozwoju (co prowadzi do trwania w obecnym, niepożądanym stanie) oraz niskim i malejącym poziomem kompetencji osób pozostających bez zatrudnienia. Niskie kwalifikacje skutkują brakiem zainteresowania pracodawców, co pogłębia tym samym negatywne następstwa zjawiska. Na obszarze rewitalizacji problem ten szczególnie dotyka obszaru Podgrodzia (jednostka nr 20 i rejon ulicy Długiej (jednostka nr 6). Jak wynika z poniższego wykresu, wśród bezrobotnych z obszaru rewitalizacji prawie 40% stanowią osoby o wykształceniu podstawowym lub co najwyżej gimnazjalnym. Jest to prawie o 1/3 więcej niż wartość dla Polski i woj. pomorskiego.

Wykres nr 8. Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych

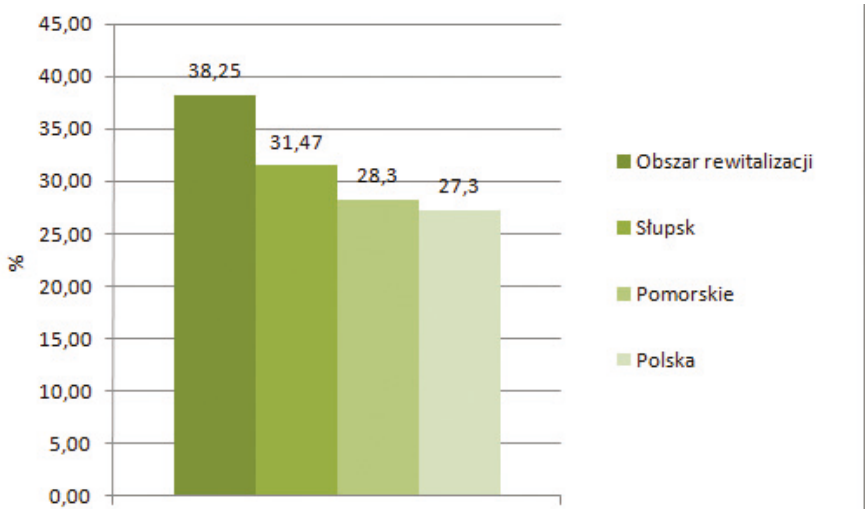

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Słupsku za rok 2016

Ryc. 20. Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych – natężenie zjawiska.

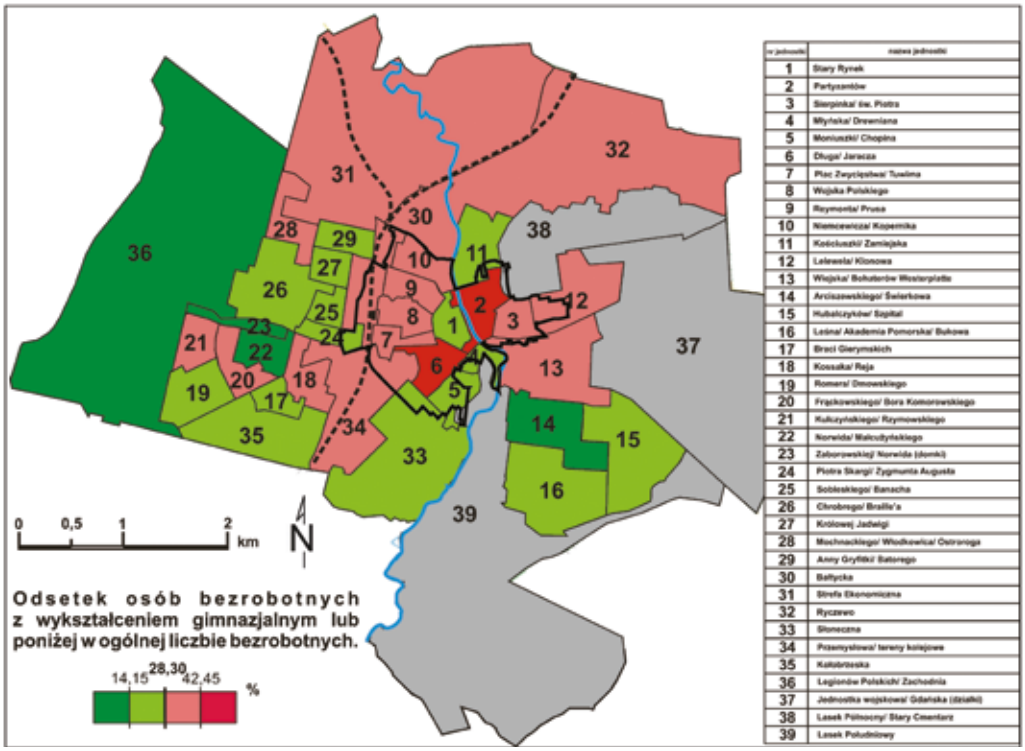

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP w Słupsku za 2015 r.

„Największym problemem jest brak motywacji do podjęcia pracy, szczególnie wśród osób z wykształceniem podstawowym/gimnazjalnym, dotarcie do tych osób, zmotywowanie ich do dokształcania jest trudne, nie jest łatwo pozyskać kandydatów do skorzystania z różnych form wsparcia oferowanych przez PUP."

Przedstawiciel PUP w Słupsku – badania jakościowe 2017 r.

Istniejący system zabezpieczenia społecznego realizowany poprzez świadczenia z pomocy społecznej oraz świadczenia rodzinne nie sprzyja aktywizacji zawodowej. Dominuje model udzielania wsparcia, w tym finansowego, który nie wymaga podejmowania aktywności od osób ubiegających się o otrzymanie wsparcia. W przypadku aktywizacji w ramach pomocy społecznej stosowany jest kontrakt socjalny, który stanowi swoistą umowę pomiędzy pracownikiem socjalnym (przedstawicielem instytucji państwowej) a osobą korzystającą ze wsparcia, podopieczny zobowiązuje się do np. kontynuacji lub uzupełnienia wykształcenia, wzięcia udziału w różnego rodzaju szkoleniach, a instytucja finansuje i pomaga mu w realizacji postanowień umowy. Jeżeli osoba korzystająca ze wsparcia unika podjęcia aktywizacji i w sposób uporczywy nie współpracuje w celu przywrócenia go na rynek pracy, pracownik socjalny może ograniczyć przyznaną pomoc zgodnie z art. 11 ust 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej. Osoby korzystające z pomocy wielokrotnie wykazują się wówczas swoistą kreatywnością i łączą formy pomocy finansowej oraz materialnej otrzymanej w ramach zasobów Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie z innymi źródłami pomocy np. Caritasu czy Banku Żywności. Ustawa w tych przypadkach nie przewiduje okresu karencji ograniczenia przyznawanych środków pomocowych, więc osoba korzystająca ze wsparcia finansowego już kolejnego miesiąca może wystąpić o wsparcie finansowe w pełnej należnej jej wysokości. Ograniczenie jest zatem krótkotrwałe i ma znikome działanie motywujące.

„Nie opłaca im się pracować, uchylają się od płacenia alimentów, nie jest im potrzebna praca, aby żyć, jest często taki paradoks, że bez pracy mają wyższe dochody, niż gdyby podjęli pracę".

Wywiad z pracownikiem MOPR w Słupsku, badania jakościowe 2017 r.

Ponadto należy zwrócić uwagę, iż klienci pomocy społecznej, szczególnie długotrwale korzystający ze wsparcia, są zorientowani o możliwościach pozyskania środków i wsparcia z różnych źródeł. W swoisty sposób integrują się, wymieniają się informacjami i wiedzą nabytą w wyniku powtarzalności schematu. W efekcie, powszechnym staje się, zwłaszcza na obszarze rewitalizacji zjawisko dziedziczenia umiejętności nabytych przez rodziców i powtarzalności przez kolejne pokolenia niechęci do podejmowania pracy. Powyższy schemat powoduje nie tylko utrwalanie procesu pozostawania bez pracy, ale jednocześnie buduje wzorzec rodziny, w której to głównym żywicielem rodziny nie jest żaden z rodziców, a instytucje udzielające wsparcia. Dzieci wychowujące się w takich rodzinach bardzo często przenoszą w sposób bezpośredni opisane wzorce do swoich domów. Nie rzadko zdarza się, iż kartotekę w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Słupsku posiadają trzy pokolenia z tej samej rodziny. Szczególne nasilenie tego zjawiska widać w obszarze rewitalizacji, co ma również swoje bezpośrednie potwierdzenie w raporcie z delimitacji obszarów zdegradowanych dla Miasta Słupska.

„Na obszarze rewitalizowanym ważna będzie ścisła współpraca z pomocą społeczną, bo osoby długotrwale bezrobotne wymagają specjalnego podejścia, tym osobom nie wystarczy wydać skierowanie do pracy, mamy wspólnego klienta z pomocą społeczną i musimy ich aktywizować kompleksowo, np. w CIS-ach.”

Przedstawiciel PUP w Słupsku, badania jakościowe 2017 r.

3.1.2. Ubóstwo

Ubóstwo, to pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Chociaż ubóstwo jest zjawiskiem wielowymiarowym, to w polityce społecznej podstawowe znaczenie ma ubóstwo ekonomiczne, oceniane na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych. Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje osobom mieszczącym się w następujących kryteriach dochodu:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 634 zł,
- osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 514 zł,
- rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

W badaniu ankietowym zrealizowanym wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego w I kw. 2017 r. 26% ankietowanych zadeklarowało, iż nie starcza im na podstawowe potrzeby bądź musi żyć bardzo skromnie. Dane GUS pokazują, iż na obszarze rewitalizowanym jest istotnie więcej rodzin, w których mieszka dwoje i więcej dzieci, niż w pozostałych części Słupska, co jak wskazuje ogólnie istniejąca w Polsce tendencja, automatycznie przekłada się na trudniejszą sytuację finansową rodziny.

Głównymi przesłankami do udzielenia wsparcia w Słupsku (na podstawie informacji uzyskanej od MOPR w Słupsku za rok 2016) są:

- ubóstwo (2765 rodzin, 4880 osób),
- bezrobocie (1455 rodzin, 3296 osób),
- niepełnosprawność (2077 rodzin, 3323 osób),
- długotrwała lub ciężka choroba (2332 rodzin, 3795 osób),
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (452 rodzin, 1488 osób),
- alkoholizm (815 rodzin, 1064 osoby),
- narkomania (49 rodzin, 72 osoby),

- potrzeba ochrony macierzyństwa (250 rodzin, 1174 osoby),
- bezdomność (220 rodzin, 230 osób),
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (88 rodzin, 125 osób),
- zdarzenia losowe (3 rodzin, 8 osób).

Na obszarze rewitalizacji, rejonami, w których największy odsetek osób pobiera zasiłki pomocy społecznej, są te same fragmenty obszaru, w których występuje zjawisko długotrwałego bezrobocia, a więc Podgrodzie oraz północny i południowy fragment Śródmieścia, tj. rejon ulicy Długiej i ulic: Niemcewicza i Małachowskiego.

Przyczynami tego problemu jest:

- brak stałych i regularnych dochodów,
- brak zaplecza finansowego w postaci oszczędności i innych dobór stałych, które
- można wykorzystać w przypadku utraty bieżącej płynności finansowej gospodarstwa
- finansowego,
- uzależnienia (często połączone z utratą pracy bądź niemożliwości jej wykonywania),
- niewystarczający dochód na jedną osobę w danym gospodarstwie domowym
- (wielodzietne rodziny, osoby samotnie wychowujące dzieci, osoby samotne),
- wysokie koszty utrzymania mieszkań o dużej powierzchni i niskim standardzie przez
- osoby starsze, w tym szczególnie samotnych seniorów.

Jak zauważono powyżej korzystanie z zasiłków pomocy społecznej jest ściśle powiązane z długotrwałym bezrobociem na obszarze rewitalizacji. Istniejący system zabezpieczenia społecznego realizowany poprzez świadczenia z pomocy społecznej oraz świadczenia rodzinne sprzyja dziedziczeniu problemów społecznych, a więc pogłębianiu się zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego na obszarze rewitalizowanym. Jest kilka powodów dziedziczenia i utrwalania się problemów społecznych i zjawiska wykluczenia społecznego. Wśród najczęściej wskazywanych przez osoby pracujące z mieszkańcami terenów rewitalizowanych podczas pogłębionych wywiadów jakościowych czynników jest: brak pracy, niskie wykształcenie, uzależnienia (starsi – alkohol, młodsi – narkotyki, dopalacze). Splot tych czynników skutkuje uzależnieniem od systemu pomocy społecznej sporej grupy mieszkańców obszarów rewitalizowanych. Instytucje pomocy społecznej dla wielu stały się głównym źródłem utrzymania oraz miejscem pozyskiwania różnych dóbr i usług powodując zanik etosu pracy i nawyku pracy. Zjawisko to jest dziedziczone czasem już w trzecim pokoleniu. Dla wielu młodych środki finansowe otrzymuje się nie poprzez własną pracę, a z MOPS. Świetna znajomość praw i przywilejów, jak i bardzo skuteczne lawirowanie pomiędzy różnymi instytucjami pomocowymi oraz organizacjami charytatywnymi staje się stylem życia wielu gospodarstw domowych. Nawarstwione latami zadłużenia czynszowe i alimentacyjne powodują, iż legalna praca się nie opłaca.

„Klient pomocy społecznej się zmienił i to nie jest już osoba, która jest uboga z powodu braku zatrudnienia, ale z braku motywacji, braku wzorców, bo moja mama, moi rodzice, moja babcia nigdy nie pracowali i korzystali z pomocy, i też żyli, więc ja też tak będę. Tutaj dochodzi też problem zadłużeń komorniczych, które te osoby mają. Mają pełno kredytów, pożyczek, zadłużeń alimentacyjnych. Oni sami często nie wiedzą, ile tego mają. I te osoby nie pójdą do pracy, bo im się to nie opłaca.”

Źródło: wywiad pogłębiony z pracownikiem socjalnym MOPR, marzec 2017

Ryc. 21. Liczba korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności – natężenie zjawiska

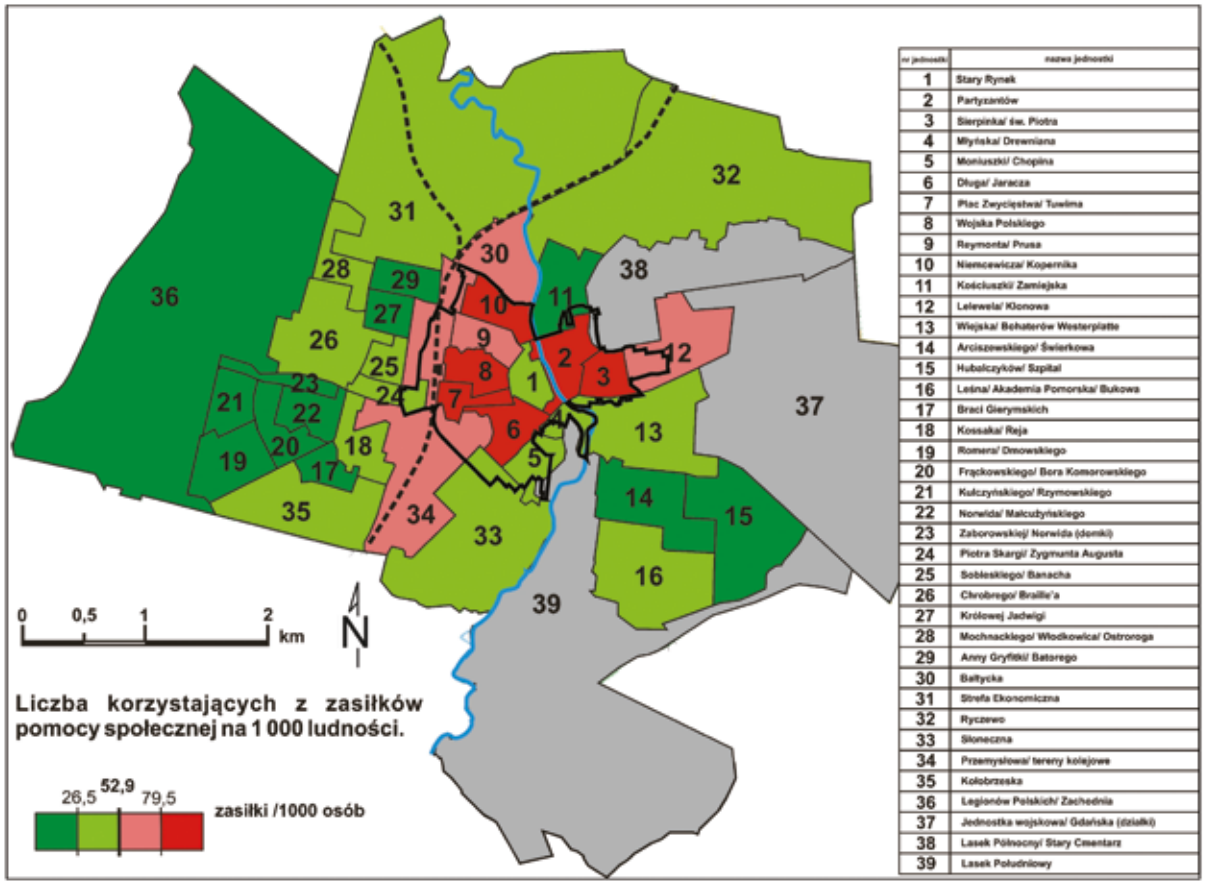

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR w Słupsku za 2015 r.

Liczba osób, które zgodnie z ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej, przypadająca na tysiąc mieszkańców, pozwala ocenić stopień zubożenia ludności oraz skalę występowania problemów społecznych na danym obszarze. Jak wynika z danych statystycznych udostępnionych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku za rok 2015, liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na obszarze rewitalizacji była ponad 2 krotnie wyższa niż dla całego miasta oraz 1,5 krotnie wyższa w odniesieniu do wartości referencyjnych dla Polski i województwa pomorskiego.

Wykres nr 9. Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności

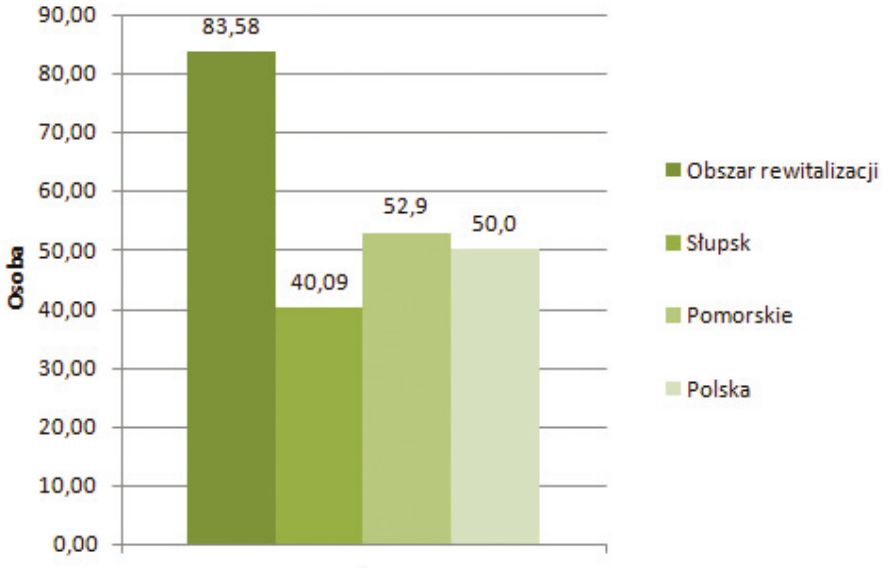

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR w Słupsku za 2015 rok

O skali ubóstwa mieszkańców obszaru rewitalizowanego mogą świadczyć także dane dotyczące wartości pomocy społecznej przyznawanej na jedną osobę. Na obszarze rewitalizacji wysokość świadczeń udzielanych przez MOPR jest ponad 2-krotnie wyższa niż średnia dla całego miasta.

Wykres nr 10. Wartość pomocy społecznej na osobę

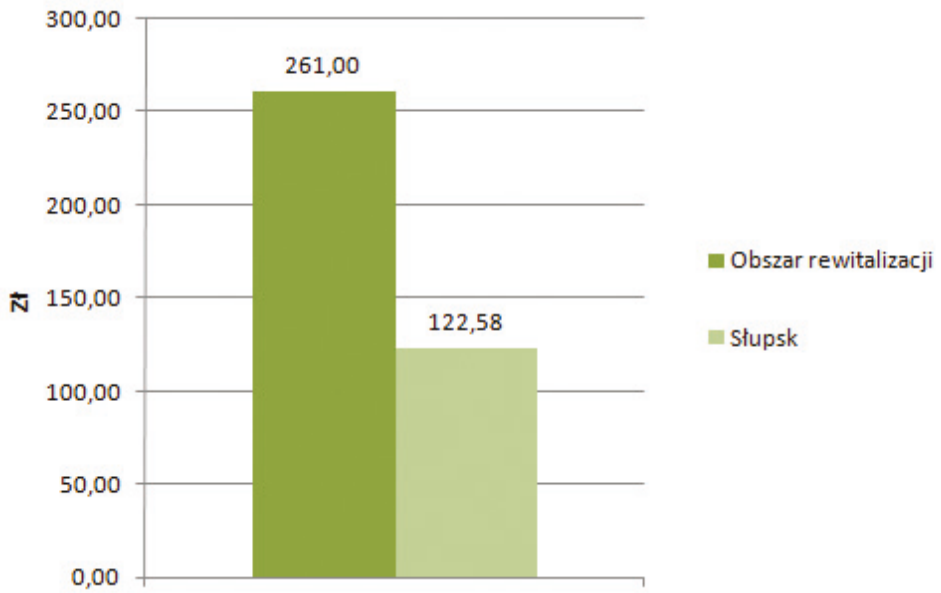

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR w Słupsku za 2015 rok

Istotną przyczyną korzystania ze wsparcia instytucji pomocy społecznej jest niepełnosprawność. Na obszarze rewitalizacji ponad 30% więcej osób pobiera zasiłek pielęgnacyjny, niż wynosi średnia dla miasta. Zasiłek pielęgnacyjny jest to świadczenie przyznawane w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku do 16 roku życia, jeżeli posiada orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia,
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje w wysokości 153,00 zł miesięcznie.

Wskaźnik obrazujący odsetek osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny stanowi próbę oszacowania natężenia problemu niepełnosprawności wśród osób objętych pomocą społeczną. Niestety przybiera on największe nasilenie w rejonach najbardziej zdegradowanych technicznie, w najmniejszym stopniu dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Wykres nr 11. Odsetek osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny

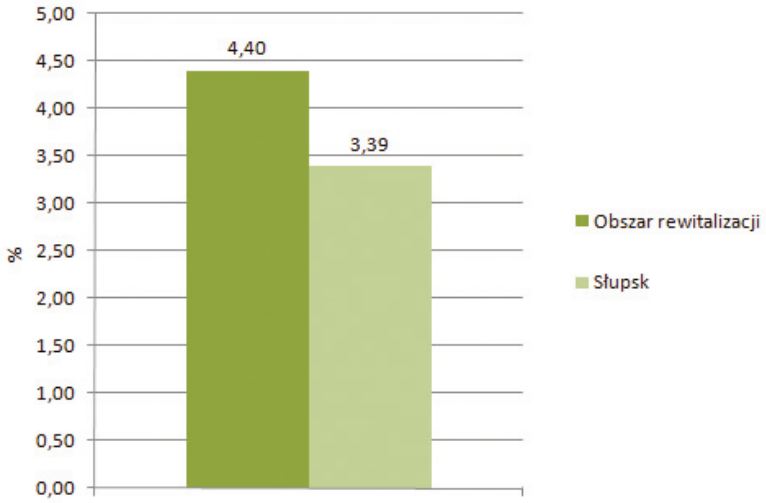

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR w Słupsku za 2015 rok

3.1.3. Inne aspekty ubóstwa - zadłużenia czynszowe i eksmisje

Na samorządach lokalnych w Polsce spoczywa obowiązek zapewnienia mieszkań gospodarstwom domowym, które z niezależnych od siebie przyczyn nie są w stanie samodzielnie zaspokoić uzasadnionych potrzeb mieszkaniowych. Dotyczy to gospodarstw o niskich dochodach, w tym również tych, które z powodu różnych dysfunkcji wymagają wsparcia. Gmina, jako podstawowa jednostka samorządowa, zobowiązana jest także do realizacji zadań związanych z ustawowym obowiązkiem zapewnienia lokali socjalnych, lokali zamiennych oraz pomieszczeń tymczasowych. Jednym z kryterium oznaczenia poziomu ubóstwa i wykluczenia jest liczba wyroków eksmisyjnych z lokali mieszkalnych. Ich liczba jest również pośrednią informacją o zadłużeniu mieszkańców miasta w poszczególnych jego obszarach. Obecnie w Słupsku zarejestrowanych jest ok. 600 wyroków eksmisyjnych, dotyczących gospodarstw domowych oczekujących na wskazanie przez Miasto lokalu socjalnego. Prawie 80% z nich dotyczy obszaru rewitalizowanego.

Wykres nr 12. Liczba wyroków eksmisyjnych w 2015 r.

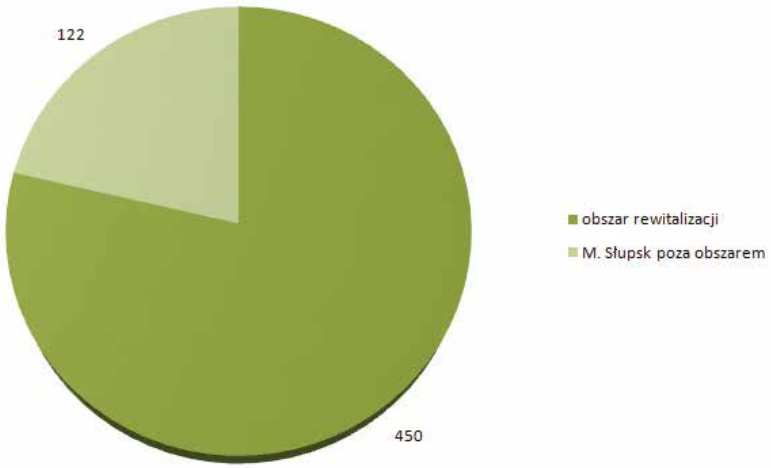

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGM w Słupsku

Podstawową przyczyną eksmisji są zadłużenia czynszowe. W Słupsku ponad 60% mieszkańców lokali gminnych posiada zadłużenie względem Miasta. Problem niepłacenia rachunków mocno dotyka także wspólnoty mieszkaniowe. W badaniach jakościowych prowadzonych w I kw. 2017 r. zarówno przedstawiciele wspólnot mieszkaniowych, jak i administracji budynków wskazywali na narastanie konfliktów sąsiedzkich wynikających z niepłacenia rachunków przez wybranych mieszkańców, przez co dodatkowo obciążany jest budżet wspólnot mieszkaniowych. Nieregulowanie rachunków często wynika z braku środków, a ten z kolei z: nieumiejętności gospodarowania budżetem domowym, zbyt małej puli środków do zabezpieczenia wszystkich potrzeb, przeznaczaniem go na używki, a czasem też z przeświadczenia, że miasto nie ma dokąd eksmitować danej rodziny, więc opłacenie czynszu czy rachunków nie jest potrzebą zabezpieczaną w pierwszej kolejności. Część osób przyjmuje perspektywę krótkoterminową, skupiając się jedynie na tym co tu i teraz, zabezpieczając swoją ścieżkę życiową tylko w obrębie danego dnia czy miesiąca.

Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o. w Słupsku kilka lat temu wprowadziło w życie program skierowany do zadłużonych najemców. Procedura oddłużeniowa ma na celu ułatwić mieszkańcom spłatę zaległych należności oraz poprawić sytuację mieszkaniową na słupskim rynku nieruchomości. Istnieje możliwość redukcji długu na 3 sposoby:

1. Złożenie wniosku do Komisji ds. Ulg i Umorzeń o możliwość rozłożenia zadłużenia na 24 raty, odroczenia terminu płatności oraz częściowego umorzenia zadłużenia.

2. Zamiany mieszkania na tańsze w utrzymaniu i o niższym standardzie, z najemcą innego lokalu komunalnego, który będzie zainteresowany przejęciem naszego długu.

3. Udział w programie „Dozorca”, który daje możliwość odpracowania swojego zadłużenia.

Niestety, wciąż niewielka liczba osób korzysta z proponowanych form spłaty zadłużenia. Jednocześnie w wyniku eksmisji po przejściu z lokalu komunalnego na lokal socjalny problem braku regulowania płatności czynszowych często pozostaje, pomimo znacząco niższych stawek za 1 m^2 powierzchni użytkowej lokalu.

Rozkład przestrzenny wyroków eksmisyjnych na obszarze rewitalizacji wskazuje na wyraźne zagęszczenie problemu długotrwałego zalegania z opłatami za lokale mieszkalne w rejonie Podgrodzia, w jednostce urbanistycznej 12 (Lelewela/Klonowa), w rejonie ulic Sierpinka i św. Piotra, a w ramach Śródmieścia i Starego Miasta w rejonie ulic: Małachowskiego, Niemcewicza, Poniatowskiego, Wolności, Wileńskiej, Mickiewicza, Wojska Polskiego, Tuwima, Długiej i Ogrodowej.

Ryc. 22. Natężenie wyroków eksmisyjnych w poszczególnych kwartałach zabudowy obszaru rewitalizowanego

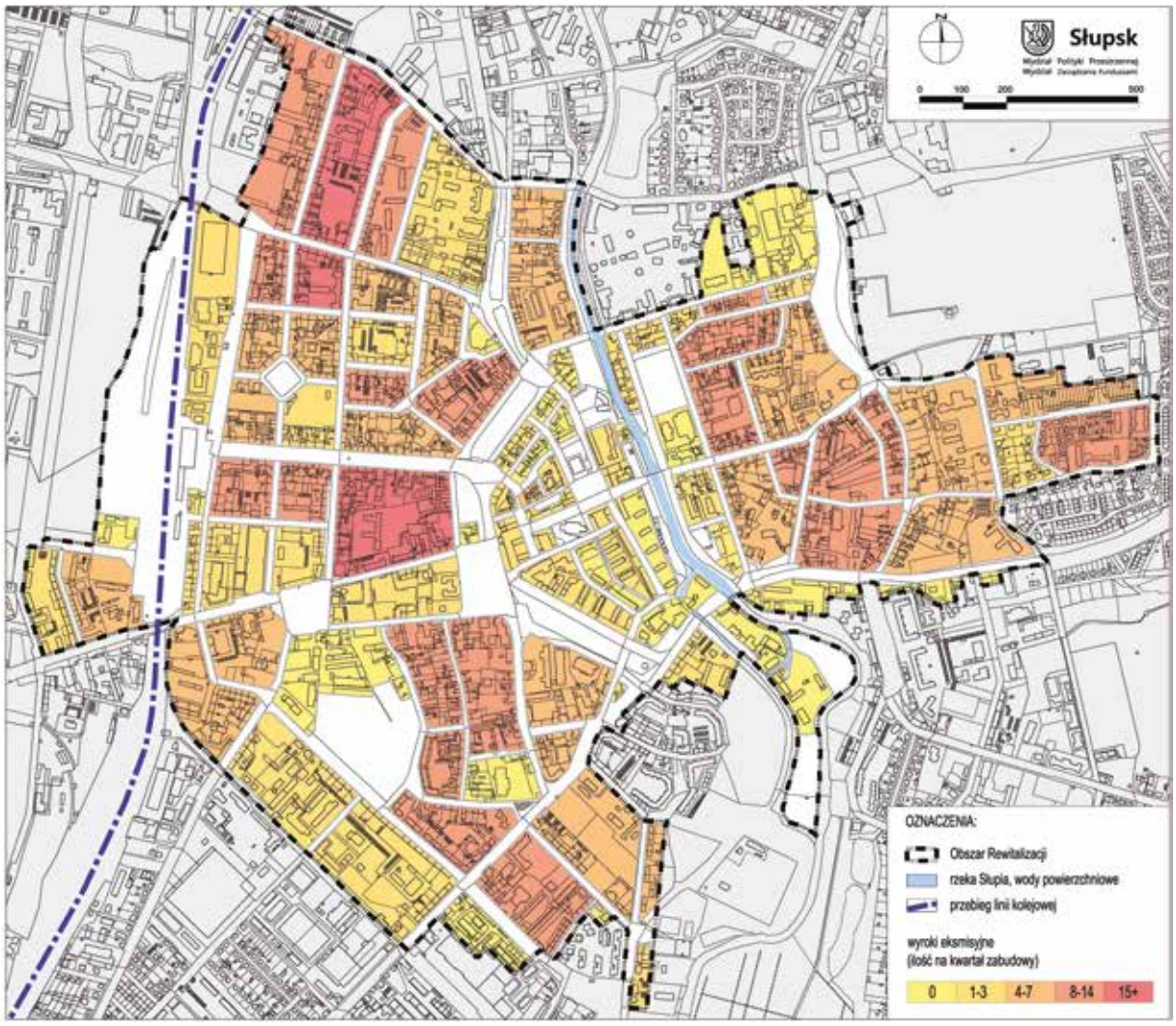

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Polityki Mieszkaniowej UM Słupsk za rok 2015

Eksmisja, jako sposób rozwiązywania problemów społecznych jest metodą ostateczną i generującą koszty ekonomiczne, społeczne i psychologiczne. Jednocześnie tworzenie skupisk lokali socjalnych, w których umieszczane są rodziny eksmitowane z lokali komunalnych na obszarze rewitalizacji w rejon ulic (np. Długiej, Lelewela, Niemcewicza, Małachowskiego), na których występuje skomasowanie wszelkich dysfunkcji (alkoholizm, przemoc, dziedziczona bezradność, długotrwałe bezrobocie) nie tylko nie sprzyja wyjściu z kryzysu, ale w wielu przypadkach powoduje nasilenie problemu, utrwalenie i przekazywanie kolejnemu pokoleniu negatywnych postaw i zachowań. Dlatego konieczne jest stworzenie rozwiązań, które będą monitorować stopniowe zadłużanie przez lokatorów zajmowanych mieszkań i pozwolą wprowadzić działania zapobiegające eksmisjom.

Ryc. 23. Zagęszczenie lokali socjalnych w poszczególnych kwartałach zabudowy obszaru

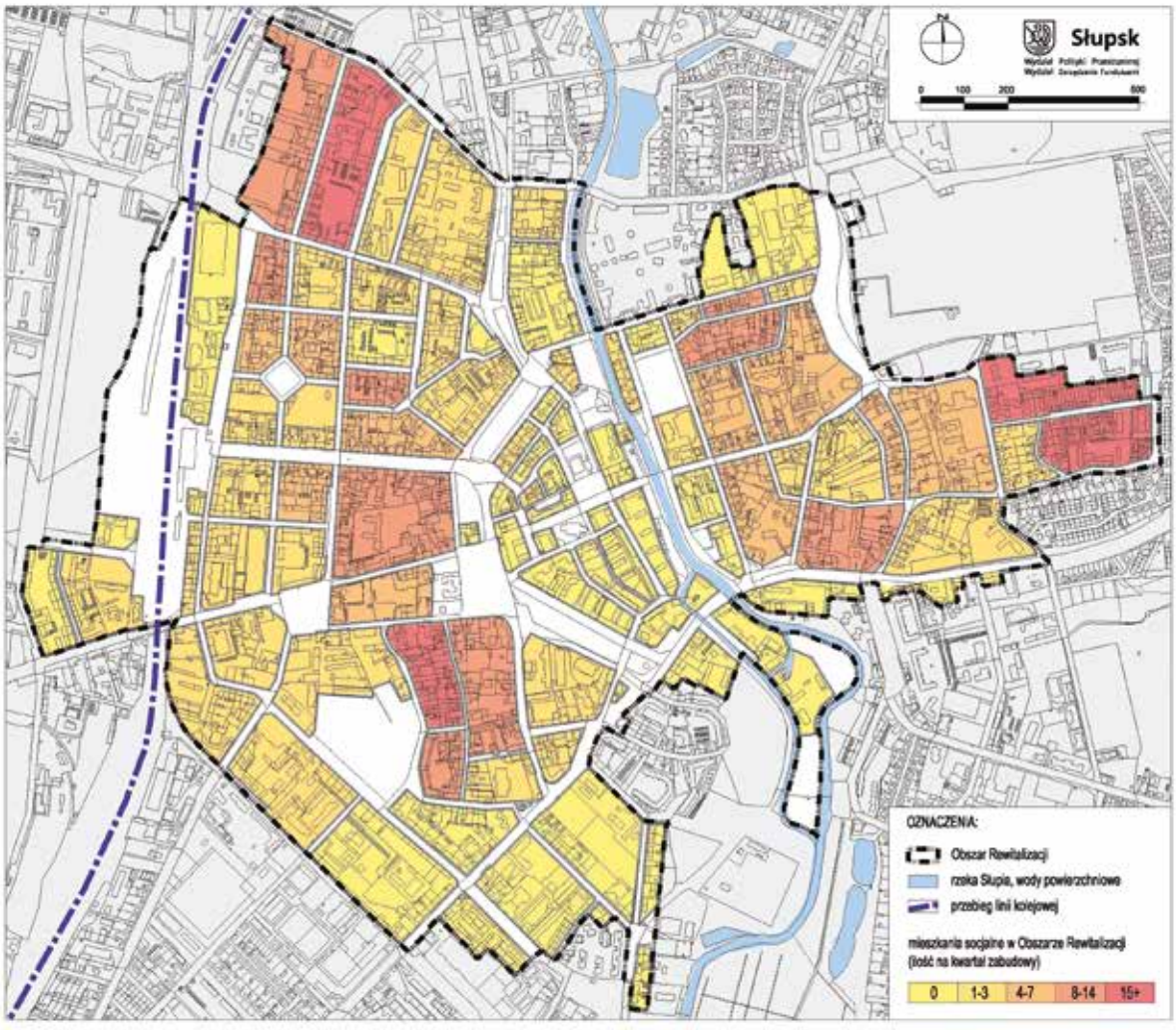

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Polityki Mieszkaniowej UM Słupsk za 2015 r.

3.1.4. Przestępczość i bezpieczeństwo

Na obszarze rewitalizacji występuje dosyć duże poczucie braku bezpieczeństwa. Na terenie tym zauważa się wybryki chuligańskie, a także problemy z alkoholem. Szczególnie w miejscach najbardziej zdewastowanych, nasila się zjawisko poczucia braku bezpieczeństwa. Diagnozę tę potwierdzają rozmowy z mieszkańcami, które były prowadzone w ramach badań w 2015 r. w obszarze Śródmieścia, oraz badań jakościowych prowadzonych w 2017 r., opinie pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku oraz administratorów budynków mieszkaniowych zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji.

Zgodnie z badaniami CBOS 90% Polaków ocenia swoje miejsce zamieszkania, jako bezpieczne i spokojne . Wśród mieszkańców obszaru rewitalizowanego w Słupsku, grupa ta jest mniejsza i stanowi 75%. Warto jednak podkreślić, iż wyniki wskazują, że mieszkańcy Starego Miasta i Podgrodzia są bardziej przekonani o bezpieczeństwie i spokoju swojej okolicy (32% odpowiedzi „zdecydowanie tak" w stosunku do 6% analogicznych odpowiedzi w Śródmieścia). Wyraźnie widać także, że o wiele bezpieczniej na badanych obszarach czują się mężczyźni (87% wskazań pozytywnych). Jeśli chodzi o kobiety, to aż 31% nie uważa ich za bezpieczne, a 26% obawia się, że może się stać ofiarą przestępstwa.

Tabela nr 12. Ocena obszaru rewitalizacji przez mieszkańców pod kątem bezpieczeństwa

CZY PANA(I) ZDANIEM MIEJSCE, W KTÓRYM PAN(I) MIESZKA MOŻNA NAZWAĆ BEZPIECZNYM, SPOKOJNYM?		
Miejsca ,w którym mieszkam, nie można nazwać ani bezpiecznym ani spokojnym	31%*	12%
Obawiam się że mogę się stać ofiarą przestępstwa	26%	6%

Źródło: badania jakościowe – wywiady z mieszkańcami obszaru rewitalizacji marzec/kwiecień2017 r.
* skumulowane wartości dla odpowiedzi: "zdecydowanie nie" i "raczej nie"

Mieszkańcy dopytywani w czasie spacerów badawczych, co wywołuje poczucie zagrożenia wskazali, iż przede wszystkim zachowania i sposób bycia grup osób stojących przed kamienicami - zaczepki słowne, wyzwiska, ubliżanie przechodniom. Ponadto ulica jest zbyt słabo oświetlona, część lamp nie działa. Jednocześnie mieszkańcy podkreślają, że sytuacja na przestrzeni lat się poprawia.

Widoczny jest także aspekt stygmatyzacji przez społeczeństwo niektórych ulic, jako najbardziej niebezpiecznych i najbardziej zaniedbanych. Z jednej strony jest to pewnego rodzaju stereotyp, z drugiej strony jednak często na tych terenach zamieszkuje dużo osób, które mają lub miały problemy z prawem, z uzależnieniami i borykają się z problemami finansowymi. Jednocześnie fakt braku zorganizowanych zajęć dla osób młodych, wysokie bezrobocie, a także mało atrakcyjna okolica, zaniedbana przestrzeń wspólna, wpływają na dalsze jej niszczenie przez mieszkańców. Młodzi ludzie często, niejako dla zabawy, dewastują przestrzeń publiczną, zażywają alkohol i narkotyki, co wpływa na wzrost zachowań kryminogennych w obszarze. Problemy społeczne są dziedziczone często od wielu pokoleń. Wśród młodzieży dochodzi do wczesnej inicjacji alkoholowej i narkotykowej.

Analiza liczby przestępstw popełnianych w poszczególnych częściach miasta wyraźnie wskazuje, że obszary o najwyższych wskaźnikach przestępczości to obszary ścisłego centrum miasta - jednostki Nr 6, 7 i 8. Potwierdza to, że obszary o największej dewastacji kumulują działania kryminogenne obserwowane w szczególności w obszarze rewitalizacji.

Miejsca niebezpieczne w Słupsku, w opinii uczestników spotkań fokusowych:

ul. Długa,

ul. Szczecińska,

ul. Niemcewicza,

ul. Wojska Polskiego,

ul. Prusa,

Park Chopina.

Ryc. 24. Liczba przestępstw na 1 tys. ludności – kartogram syntetyczny

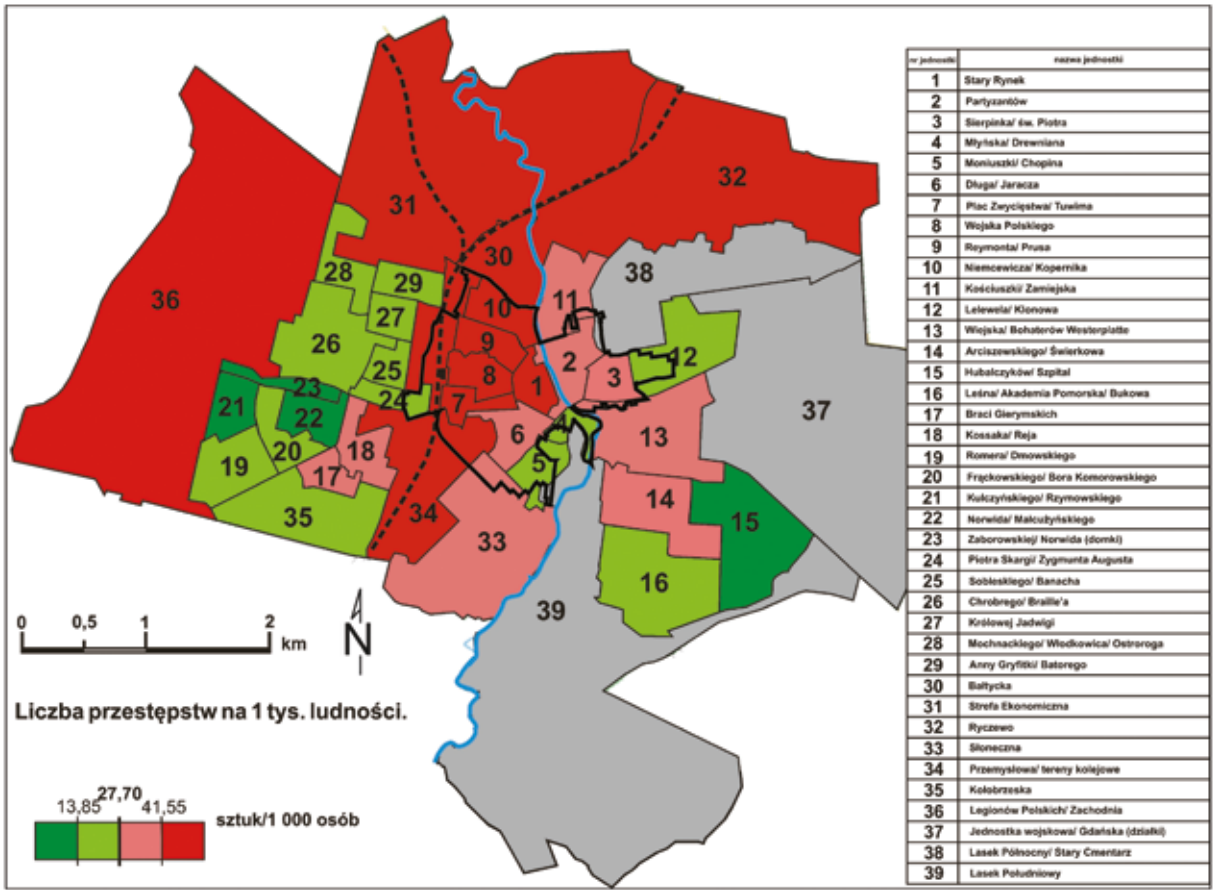

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Słupsku za 2015 r.

Na obszarze rewitalizacji w 2015 r. odnotowano ponad 1,5 krotnie wyższą liczbę przestępstw w stosunku do wartości referencyjnej właściwej dla Polski. Wskaźnik dla obszaru rewitalizacji był prawie dwukrotnie wyższy niż analogiczny dla województwa pomorskiego. Jednocześnie, jak wynika ze sprawozdań Komendy Miejskiej Policji w Słupsku za rok 2015, prawie 40 % ogólnej liczby przestępstw popełnianych w mieście stanowią przestępstwa kryminalne w ramach siedmiu najbardziej uciążliwych dla społeczeństwa kategorii: bójki i pobicia, kradzież rzeczy cudzej, kradzież samochodu, kradzież z włamaniem, rozboje i kradzieże rozbójnicze, zniszczenie mienia, uszczerbek na zdrowiu.

Wykres nr 13. Liczba przestępstw na 1 tys. ludności

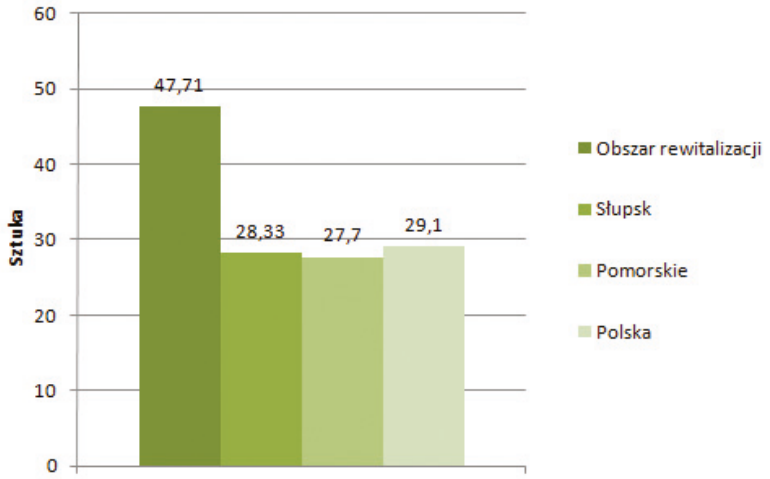

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Słupsku za rok 2015

3.1.5 Inne problemy społeczne

3.1.5.1 Starzejące się społeczeństwo

Kolejnym wyzwaniem stojącym przed Miastem jest zapewnienie wsparcia coraz większej liczbie osób w podeszłym wieku. W Słupsku odnotowuje się postępujący spadek liczby mieszkańców. Jest to typowe dla byłych miast wojewódzkich, które utraciły swoje funkcje i jednocześnie w związku ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa stanowi podstawowy problem natury demograficznej. W 2012 roku osoby w wieku powyżej 60 roku życia stanowiły 21,6 % ogółu mieszkańców. Natomiast w 2015 roku grupa ta stanowiła już prawie 25 %. Z informacji GUS wynika, iż dynamika tego wzrostu potęguje wchodzenie do grupy osób powyżej 60 roku życia roczników osób urodzonych w latach 50 i 60-tych ubiegłego wieku, najliczniejszych w całym okresie powojennym.

Starzejące się społeczeństwo wymusza konieczność zabezpieczenia odpowiedniej pomocy społecznej i medycznej nad osobami starszymi, a także z malejącym popytem na niektóre usługi, w tym usługi publiczne (np. edukacyjne). Brak odpowiedniego poziomu wymiany pokoleniowej na rynku pracy, często prowadzi do deficytu odpowiednio wykwalifikowanych kadr (zwłaszcza specjalistycznych) i przez to zahamowania rozwoju lokalnych przedsiębiorstw.

Ryc. 25. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ich liczbie – kartogram syntetyczny

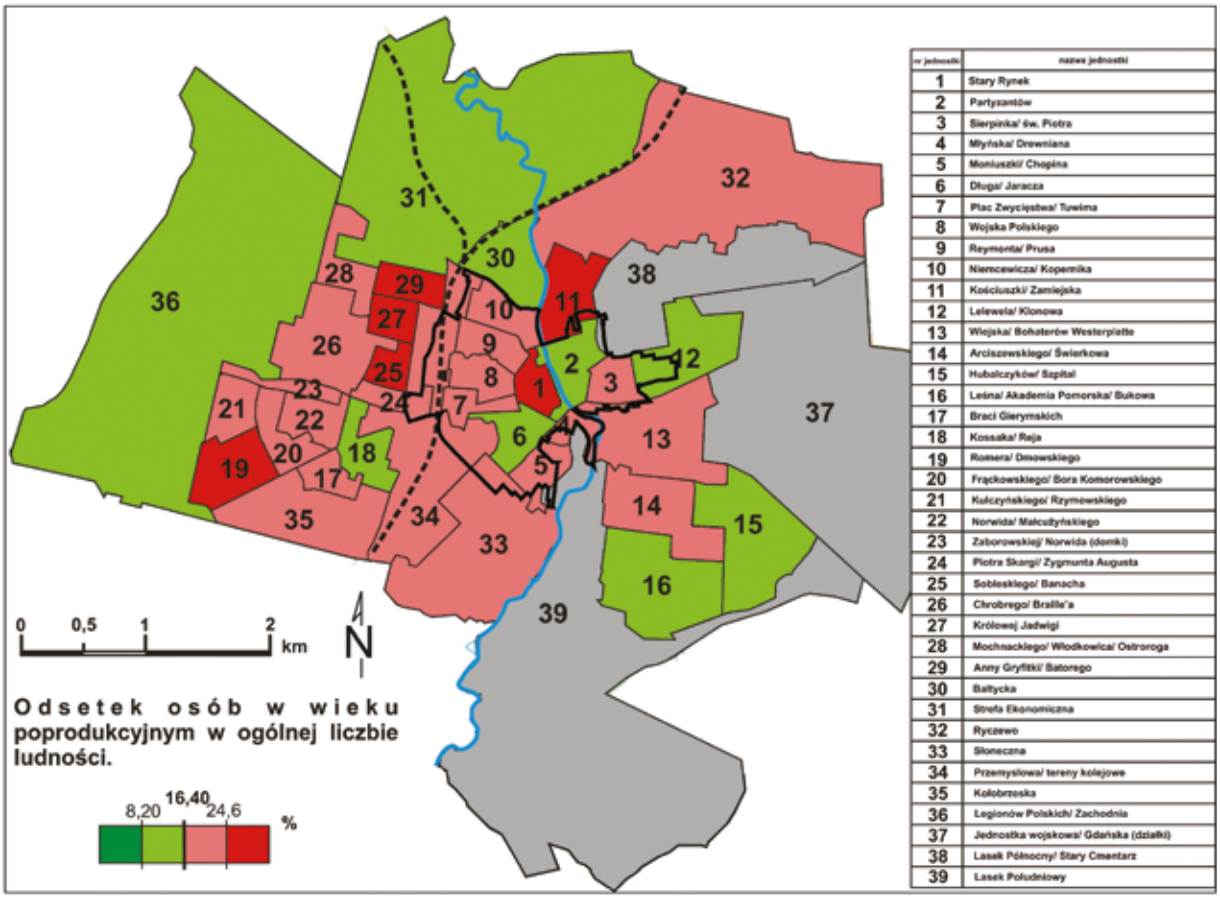

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Słupsku za 2015 r.

W Słupsku problem starzenia się społeczeństwa jest zdecydowanie zauważalny, aż 27 jednostek urbanistycznych przekraczało wartość referencyjną dla województwa pomorskiego dotyczącą wskaźnika obejmującego odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców. Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym nakłada na gminę obowiązek realizacji skutecznych działań ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów, z którymi borykają się osoby starsze. Problemy te związane są zarówno z pogorszeniem stanu zdrowia (choroby, niepełnosprawność, kłopoty w radzeniu sobie w codziennych sprawach), jak również z osłabieniem więzi społecznych (ograniczenie kontaktów, wycofanie się z życia społecznego, samotność). Jednocześnie problem dla osób starszych stanowią bariery architektoniczne, które stanowią znaczące utrudnienie dla osób ograniczając dostęp do przestrzeni publicznej, czy miejsc integracji społecznej.

Podobnie jak w całym mieście, obszar rewitalizacji charakteryzuje się wysokim odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym. Biorąc pod uwagę całe miasto, jak i obszar przeznaczony pod rewitalizację, należy stwierdzić, że wskaźniki obciążenia demograficznego wyraźnie przekraczają wartości referencyjne dla Polski i województwa pomorskiego, jednoznacznie wskazując na postępujące starzenie się społeczeństwa. Warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że na obszarze rewitalizacji są rejony, które pomimo znaczącej degradacji przestrzennej oraz wysokiej skali ubóstwa i bezrobocia, charakteryzują się dużo niższym odsetkiem osób w wieku poprodukcyjnym. Jest to szczególnie widoczne w obszarach kluczowych z punktu widzenia rewitalizacji, tj. w rejonie ulic Długiej i Ogrodowej oraz w zachodniej części Podgrodzia (rejon ulic Szarych Szeregów i Partyzantów). Rejony te charakteryzują się jednocześnie najwyższymi wartościami wskaźników obrazujących kryzys społeczny.

Ryc. 26. Ludność w wieku poprodukcyjnym w obszarze rewitalizacji

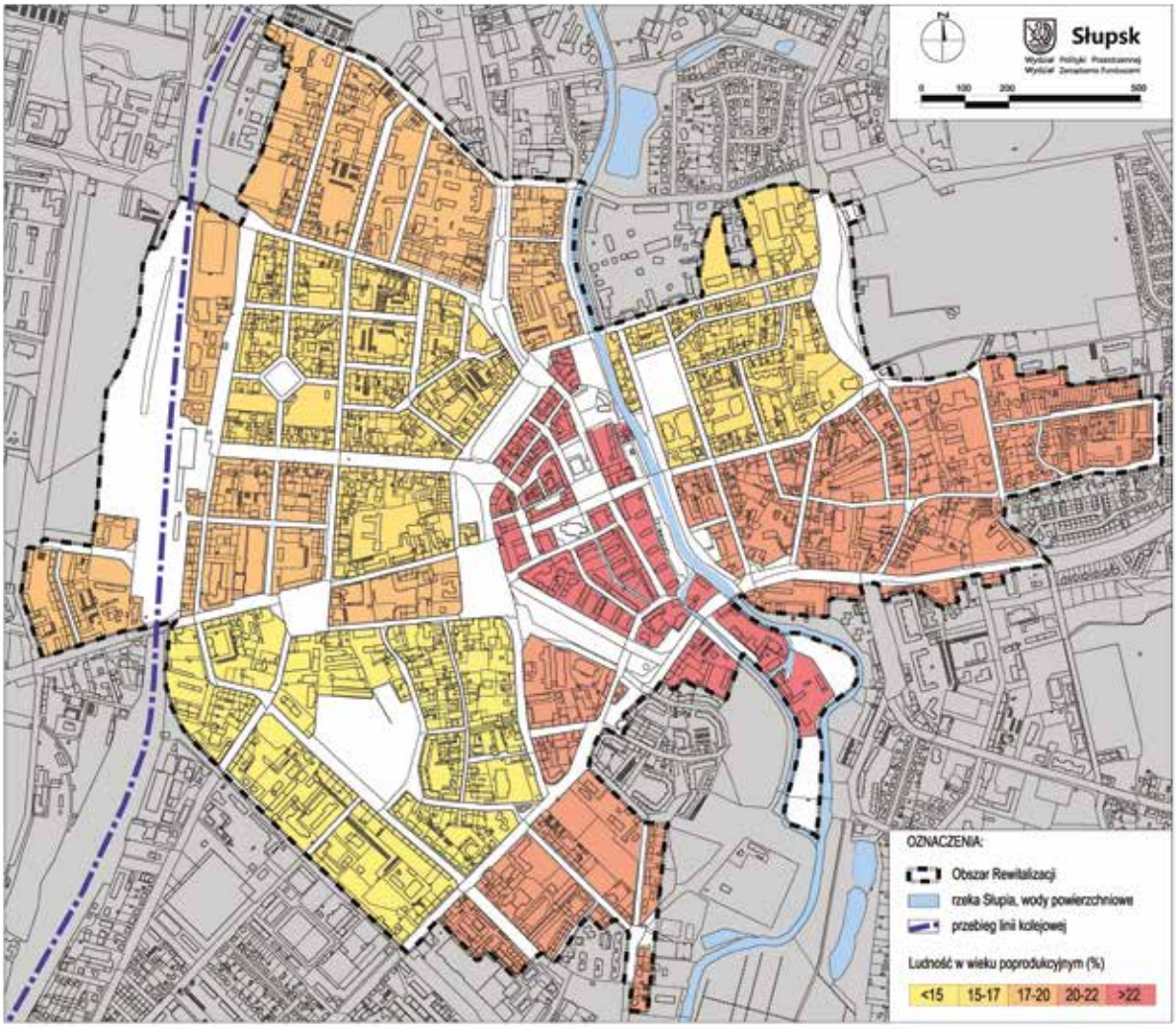

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Słupsku za 2015 r.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku prowadzi na obszarze rewitalizacji ośrodek wsparcia dziennego dla osób w podeszłym wieku. Dzienny Dom Pomocy Społecznej jest ośrodkiem wsparcia, który w formie pomocy półstacjonarnej realizuje zadania służące utrzymaniu ludzi starszych w ich naturalnym środowisku. Odbiorcami usług oferowanych przez ośrodek są seniorzy, którzy ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność mają trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego lub przystosowaniu się w miejscu zamieszkania i wymagają pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Z Dziennego Domu Pomocy Społecznej w Słupsku skorzystało w 2015 roku 113 osób. Mimo 80 miejsc w DDPS, co najmniej 20 osób w każdym roku stanowi grupę oczekującą na przyjęcie. Nie wszystkie osoby składają wnioski wiedząc, że liczba miejsc jest ograniczona. Dodatkowo grupa oczekujących cyklicznie rotuje, więc można założyć,

iż faktyczna liczba seniorów chcących korzystać z tego typu wsparcia jest zdecydowanie większa. O skali zapotrzebowania na usługi opiekuńcze na obszarze rewitalizacji świadczy poniższy wykres, z którego wynika, że prawie co drugi pensjonariusz DDPS pochodzi z obszaru rewitalizacji.

Jednocześnie umiejscowienie DDPS w zabytkowym budynku, w którym brakuje udogodnień dla seniorów o ograniczonej sprawności ruchowej (brak windy), uniemożliwia części seniorów korzystanie z usług DDPS.

Wykres nr 15. Liczba osób korzystających z DDPS, ŚDS oraz Asystentów Osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców

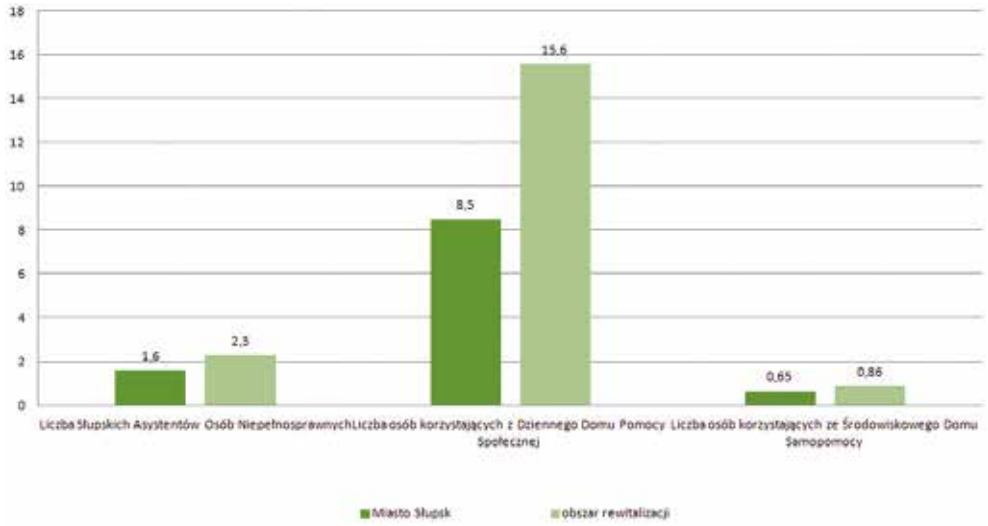

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku za 2015 r.

Z kolei o skali ubóstwa starszych mieszkańców miasta świadczy wzrastająca z roku na rok odpłatność gminy za ich pobyt w DPS.

Wykres nr 16. Liczba osób umieszczonych w Domach Pomocy Społecznej, za które Miasto Słupsk ponosi odpłatność

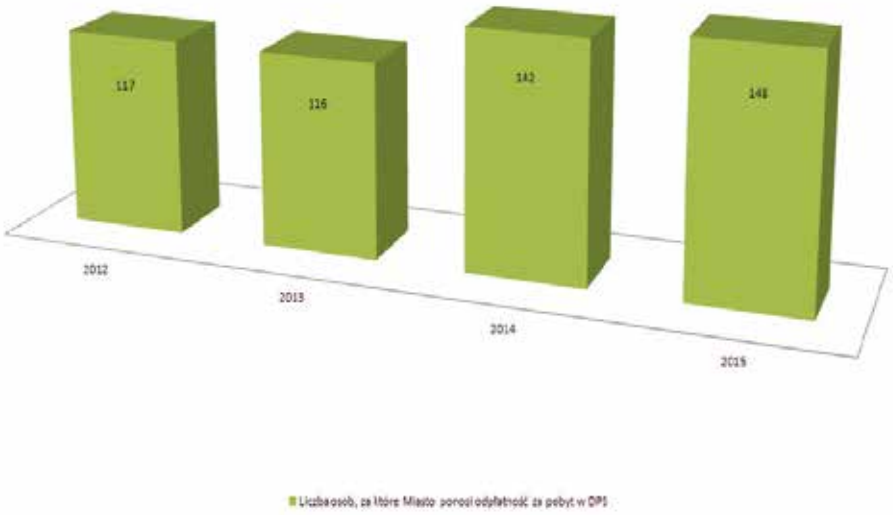

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku

W Słupsku istnieje grupa seniorów aktywnych, samodzielnych, dla których pobyt w DDPS nie jest atrakcyjny, stąd zasadnym jest wprowadzanie także innych form wsparcia grupowego, np. kluby, koła zainteresowań czy centrum dla seniorów.

Kluczowe kwestie zgłaszane przez tych seniorów w badaniach jakościowych prowadzonych na obszarze rewitalizacji (wywiady, spacery badawcze, focusy) na jakie powinno się zwrócić uwagę prowadząc rewitalizację były następujące:

1. Zapewnienie szerokiemu gronu odbiorców różnych form aktywności:

- szeroko dostępne zajęcia ruchowe na świeżym powietrzu,
- formy aktywności pozwalające spędzić czas wspólnie z innymi osobami – należy uwzględnić, że znacząca część seniorów to osoby mieszkające samotnie, spragnione kontaktów towarzyskich.

2. Zapewnienie ławek i toalet w przestrzeni publicznej.

3. Przyjazne ciągi komunikacyjne: schodki, zejścia z barierkami, chodniki o równych powierzchniach pozwalające przejść np. z balkonikiem czy o kulach.

4. Miasto dla pieszych, a nie dla aut – likwidacja miejsc parkingowych na chodnikach.

5. Zorganizowanie miejsca spotkań dla seniorów w przestrzeni publicznej. Powinno to być miejsce łączące różne funkcje – możliwość czytania, wypicia kawy, rozmowy z innymi osobami oraz pozwalające na połącznie wizyty w nim ze spacerem. Propozycja lokalizacji:

   - nisko zlokalizowane w budynku,
   - dobrze skomunikowane,
   - np. ul. Mostnika, okolica biblioteki,
   - podstawowe usługi: kawa, herbata za 1 pln + czytelnia.

Jednocześnie znaczna część osób oczekuje wsparcia indywidualnego w domu i nie jest zainteresowana wsparciem o charakterze grupowym. W Słupsku to MOPR realizuje wsparcie indywidualne w postaci usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi te są zadaniem własnym Miasta Słupska. Z tej formy pomocy korzystają głównie osoby w podeszłym wieku, samotnie gospodarujące, obłożnie chore, z niepełnosprawnościami. Z roku na rok zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze rośnie, a MOPR realizuje te usługi w ograniczonym zakresie, nie w pełni odpowiadającym oczekiwaniom i potrzebom seniorów oraz osób niepełnosprawnych. Ograniczenie dotyczy przede wszystkim zapewnienia opieki popołudniami oraz w dni wolne od pracy.

„Zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze jest bardzo duże. Jak kolejna osoba do mnie przychodzi i pyta, to ja już nie wiem, co odpowiedzieć, bo w ramach MOPRu nie damy rady zapewnić opiekunki, bo jest takie obłożenie. Jedyne co mogę, to podpowiedzieć nieoficjalnie, żeby jak tą osobę stać, to zatrudniła prywatnie."

Pracownik MOPR, wywiady jakościowe prowadzone na obszarze rewitalizacji w 2017 r.

Wykres nr 17. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2012-2015

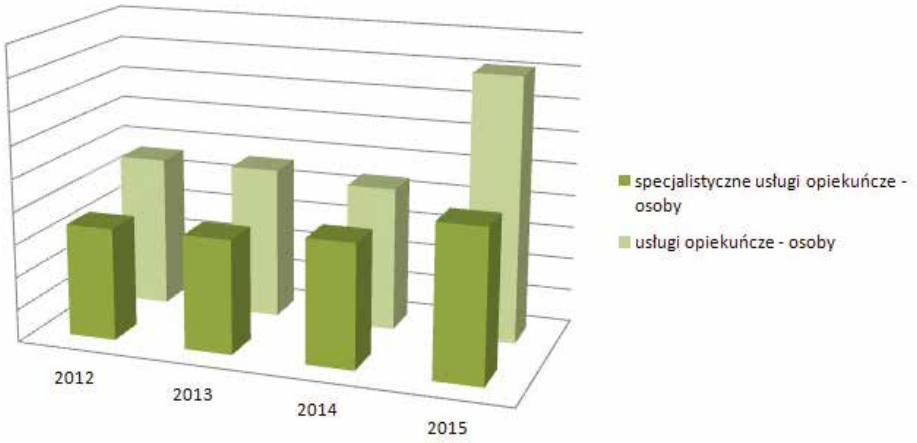

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku

Kolejną usługą skierowaną do osób starszych, ale także dla osób niepełnosprawnych, jest teleopieka. Jest to zadanie realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku od października 2014 r. Teleopieka jest nową usługą, dającą możliwość całodobowego wezwania pomocy w przypadku zagrożenia życia, zdrowia lub bezpieczeństwa (np. nagłe zasłabnięcie, upadek). Obecnie funkcjonujący w mieście system oparty jest o analogowe łącza telefoniczne, dlatego też korzystać mogą z niego jedynie abonenci tej telefonii, poza tym zastosowane rozwiązania techniczne powodują, że usługa teleopieki aktywna jest jedynie w mieszkaniu użytkownika, co nie zachęca seniorów do podejmowania aktywności poza mieszkaniem. Unowocześnienie systemu poprzez zamianę obecnego sprzętu na telefonię GSM, która umożliwi osobom objętym teleopieką poruszanie się poza miejsce zamieszkania, wydaje się być elementem niezbędnym. Teleopieka jest bez wątpienia systemem celowym i bardzo potrzebnym w Mieście Słupsku, a wraz z jej rozwinięciem i unowocześnieniem będzie stanowić znaczące uzupełnienie opieki oferowanej przez rodzinę oraz opiekunki, zwiększając tym samym poczucie bezpieczeństwa osób starszych i chorych.

3.1.5.2. Problemy rodzin z obszaru rewitalizacji

Niezwykle ważnym elementem systemu polityki społecznej Miasta jest wsparcie kierowane do rodzin dysfunkcyjnych, rodzin zastępczych oraz osób doświadczających przemocy w rodzinie. Obecnie funkcjonujący system, mimo zaangażowania wielu osób i środków, biorąc pod uwagę potrzeby, pozostaje niewystarczający. W Słupsku nie funkcjonują ośrodki wsparcia takie jak: mieszkania chronione i specjalistyczne poradnie psychologiczne, których zadaniem jest wspieranie rodzin w ich prawidłowym funkcjonowaniu. Obecnie wsparciem rodzin zajmują się głównie asystenci rodzin oraz - w przypadku rodzinnej pieczy zastępczej - koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym z dziećmi. Pomoc ta realizowana jest poprzez działania asystenta rodzinnego. Asystentura rodziny jest formą wsparcia polegającą na towarzyszeniu rodzinie z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej, z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny, zasobów rodziny, pochodzenia i rodziny dalszej, społeczności lokalnej i zasobów instytucjonalnych. Do funkcji asystenta rodziny zaliczono funkcję wsparcia psychiczno-emocjonalnego, diagnostyczno-monitorującą, opiekuńczą, doradczą, mediacyjną, wychowawczą, motywująco – aktywizującą, koordynacji działań skierowanych na rodzinę. Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary: bezpośrednią pracę z rodzicami, bezpośrednią pracę z dziećmi, działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny, organizację własnego warsztatu pracy.

W Słupsku dostrzega się szczególne nasilenie negatywnych skutków bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w obszarze rewitalizowanym, w którym wsparcie asystenta rodziny udzielane jest 34 rodzinom, podczas gdy na całym obszarze Miasta Słupska - 75 rodzinom.

Wykres nr 18. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców

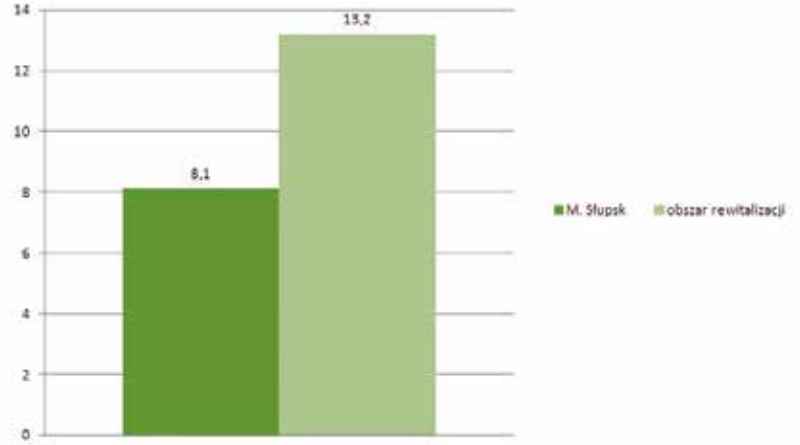

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR za 2016 r.

Jak wynika z danych statystycznych, blisko połowa spośród rodzin objętych asystą zamieszkuje na obszarze rewitalizowanym. Z wywiadów przeprowadzonych z asystentami rodziny wynika, że niezbędnym jest uzupełnienie systemu wsparcia i stworzenie odpowiedniej infrastruktury, dzięki której wsparcie będzie udzielane w sposób kompleksowy i celowy. Mogłoby to w dłuższym czasie zdecydowanie zmniejszyć liczbę dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych i innych placówkach. Najwięcej rodzin objętych wsparciem w formie asystentury zamieszkuje rejon Śródmieścia w obrębie ulic: Wolności, Żeromskiego, Kołłątaja, Krasińskiego, Kopernika, Przemysłowej, Deotymy, Długiej, Ogrodowej i Moniuszki. Na Podgrodziu asystentura dotyczy rodzin w obrębie: ul. Kilińskiego, Lelewela, Raszyńskiej, Świętego Piotra i Gdańskiej.

Ryc. 27. Rodziny objęte asystą w obszarze rewitalizacji (natężenie)

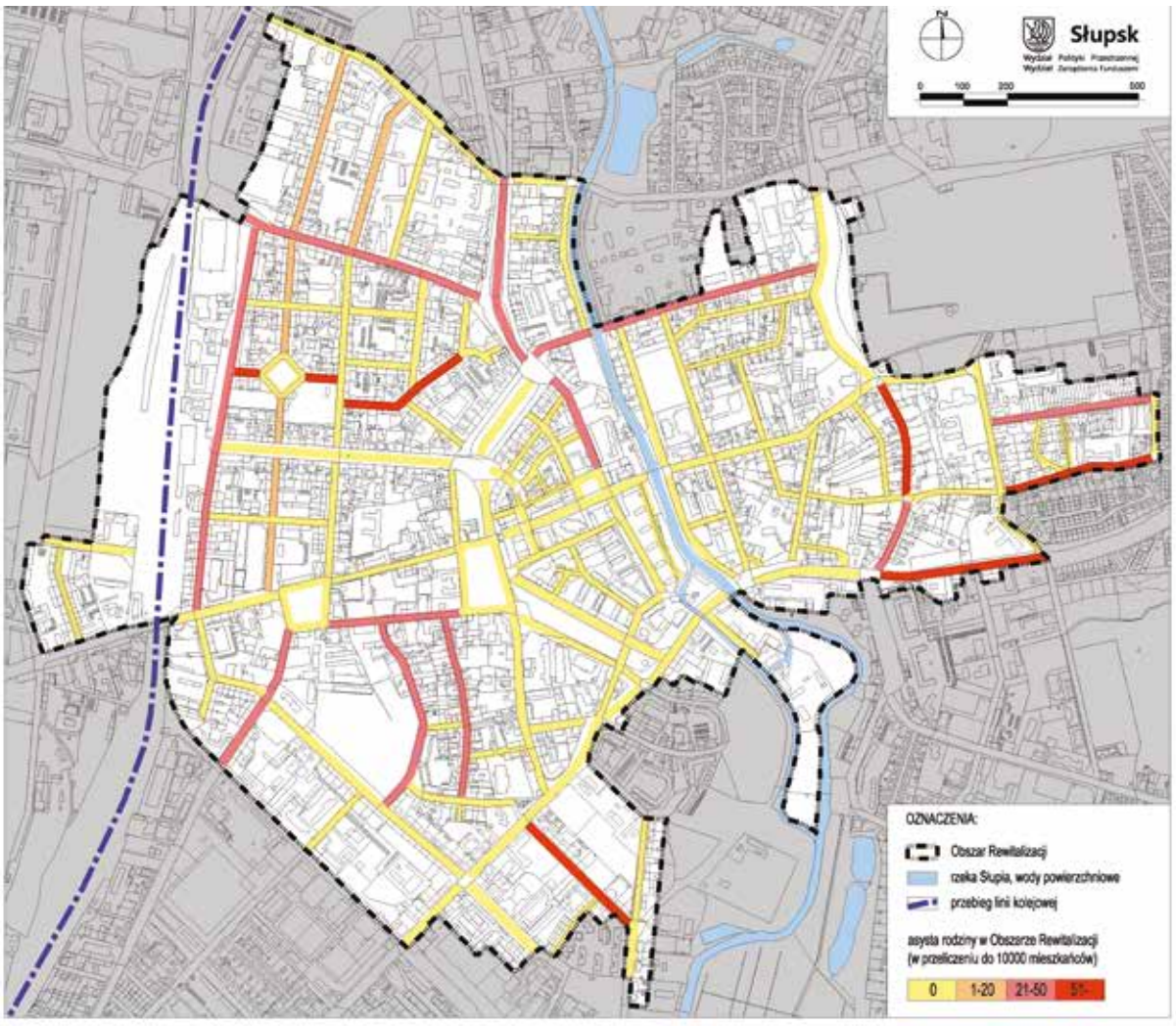

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR Słupsk za rok 2016.

W Mieście Słupsku, w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców, sprawowana jest piecza zastępcza, co wynika z art. 32 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2015 r. poz. 332 z późniejszymi zmianami). Niestety, podobnie jak cały kraj, tak i Miasto Słupsk, pomimo bardzo zintensyfikowanych działań promujących zakładanie rodzin zastępczych, boryka się z ogromnym deficytem rodzin zastępczych. Podobnie, jak w przypadku asystentów rodziny wykres wyraźnie wskazuje, iż prawie połowa wszystkich rodzin zastępczych znajduje się w obszarze rewitalizowanym. Rolę organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Mieście Słupsku pełni Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, jednak tak jak w przypadku rodzin objętych asystenturą rodziny, aby zapewnić bezpieczeństwo i prawidłowy rozwój dzieci znajdujących się w rodzinnej pieczy zastępczej, niezbędne i konieczne są również inne formy wsparcia.

Wykres 19. Liczba rodzin zastępczych w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców

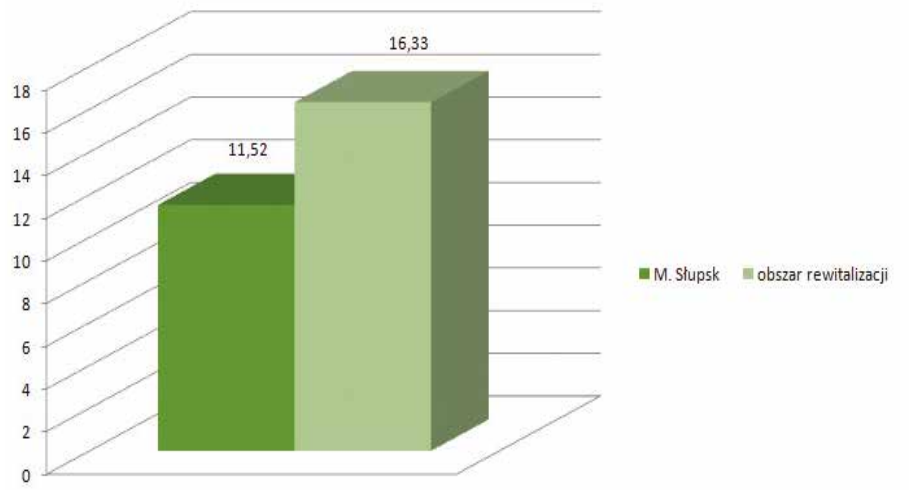

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPR w Słupsku za rok 2016

3.1.5.3 Przemoc w rodzinie

Szczególnej uwagi wymaga zjawisko przemocy w rodzinie. Grupą osób, dla których niezwykle istotne jest objęcie wsparciem, są osoby doświadczające przemocy w rodzinie, w tym rodziny objęte procedurą „Niebieskiej Karty". Skala zjawiska przemocy w rodzinie nie maleje, zaś wsparcie w tym zakresie cały czas pozostaje niewystarczające, co potwierdzają dane dotyczące rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty" w latach 2012-2015.

Tabela nr 13. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty"

WYSZCZEGÓLNIENIE	2012	2013	2014	2015
Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty"	152	166	173	156
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty"	137	127	125	99
Liczba zakończonych procedur „Niebieskiej Karty"	85	79	100	111

Źródło: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku

Powyższe dane nie przedstawiają całego zjawiska przemocy w rodzinach, gdyż są to jedynie te przypadki, które zostały objęte procedurą „Niebieskiej Karty". Powstrzymanie sprawców przemocy domowej, pomaganie ofiarom może być prowadzone na wiele sposobów. Oprócz interwencji policji, prokuratury i sądów, mogą i powinni być pomocni sąsiedzi, pracownicy socjalni, lekarze i pielęgniarki, pedagodzy, organizacje pozarządowe i samorząd gminny. Dlatego też za pierwszy cel strategiczny w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Słupska wybrano *Integrację i spójność społeczną*, obejmującą m.in. wzmacnianie więzi międzyludzkich i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, którego często doświadczają ofiary przemocy w rodzinie. Istotą przemocy domowej jest przewaga sił sprawcy nad osobą krzywdzoną, a także poczucie anonimowości sprawcy. Dostarczanie wsparcia społecznego i pomocy psychologicznej ofiarom oraz powstrzymywanie sprawców powinno zmniejszać poczucie anonimowości sprawcy oraz wytworzyć poczucie naganności aktu przemocy bez względu na powód jego dokonania.

Zjawisko wzmożonej liczby przypadków przestępstw przeciwko rodzinie i opiece jest szczególnie widoczne w obszarze rewitalizacji. Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece w układzie przestrzennym pokrywa się w znacznym stopniu ze wskaźnikami przestępczości ogółem, a także z rozkładem wskaźnika obejmującego zasiłki pomocy rodzinnej i poziom długotrwałego bezrobocia. Jak wynika z danych statystycznych, na obszarze rewitalizacji w 2015 r. odnotowano prawie dwukrotnie więcej przestępstw, niż wynosi średnia dla miasta i ponad 2,5 krotnie więcej, niż wynoszą wartości referencyjne dla Polski i województwa pomorskiego.

Wykres nr 14. Liczba przestępstw przeciw rodzinie i opiece na 10 tys. ludności

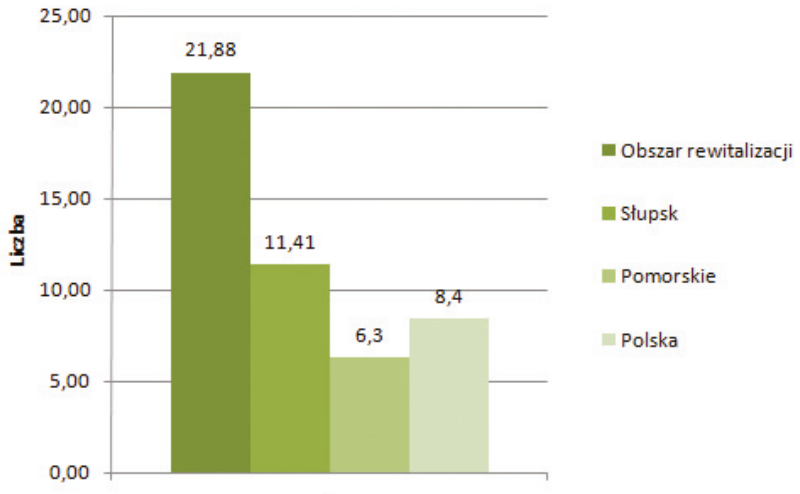

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Miejskiej Policji w Słupsku za rok 2015

Jak wynika ze sprawozdań opracowanych przez Komendę Miejską Policji za rok 2015, jednym z głównych czynników powodujących konieczność podjęcia interwencji przez Policję z uwagi na awanturowanie się osób i przemoc domową jest nadużywanie alkoholu. Szczególnie dotyczy to interwencji domowych, gdzie osoba awanturująca się stwarza swoim zachowaniem zagrożenie dla siebie i innych domowników, niejednokrotnie używając wobec nich przemocy.

3.1.6. Zdrowie

Mieszkańcom Miasta Słupska, niezależnie od obszaru zamieszkania, zapewniona jest dostępność do świadczeń medycznych, zarówno w zakresie podstawowej, jak i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Zakłady lecznicze, w zależności od zakontraktowanych w Narodowym Funduszu Zdrowia usług medycznych, realizują je w systemie ambulatoryjnym lub stacjonarnym. Zgodnie ze złożoną deklaracją, pacjent dokonuje wyboru lekarza podstawowej opieki zdrowotnej w jednej z 12 przychodni mieszczących się na terenie miasta, w tym 4 w obszarze rewitalizowanym. Ponadto w obszarze rewitalizowanym zlokalizowanych jest największa liczba ambulatoryjnych poradni specjalistycznych, działających w oparciu o system ubezpieczenia zdrowotnego, jak i komercyjnie. Niemniej jednak pacjent ma prawo dobrowolnego wyboru lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,

jego zmiany oraz kontynuowania diagnostyki i leczenia w wybranej przez siebie poradni specjalistycznej. Pacjentów nie obowiązuje rejonizacja.

Na podstawie danych demograficznych Miasta Słupska można jednoznacznie powiedzieć, że Mieszkańcy Słupska od 1998 roku zaliczani są do społeczeństwa starego demograficznie. Według stanu na dzień 31.12.2014 roku, procentowy udział grupy osób powyżej 65 roku życia do grupy wiekowej 18 - 64 wynosił 26,34% i corocznie wzrasta o 0,5% . Udział osób w wieku powyżej 65 lat wzrósł w latach 2008 – 2015 z 12,88% na 18,30%. W tej sytuacji Miasto staje przed koniecznością socjologicznego, społecznego, ekonomicznego i medycznego zabezpieczenia coraz to większej grupy ludzi starszych. Od co najmniej 10 lat zjawisko to stanowi wyzwanie dla służb publicznych, w tym pomocy społecznej i opieki zdrowotnej. Tym samym zmienia się zapotrzebowanie na rodzaj świadczeń zdrowotnych, ze wskazaniem na działania interdyscyplinarne, gdzie fundamentem bezpieczeństwa zdrowotnego słupskiej populacji będzie lekarz geriatra, a wraz z nim system działań interdyscyplinarnych z zastosowaniem najnowszych technologii, zapewniających szeroko pojętą opiekę w środowisku zamieszkania jak i w przygotowanych do tego celu instytucjach. Skorelowany z powyższym zjawiskiem jest wzrost udziału chorób układu krążenia, jako głównej przyczyny zgonów, stanowiącej w roku 2014 aż 44,96%. Jednocześnie ilość chorób układu krążenia wzrosła w latach 2002 – 2014 o 44,69%. Równie znaczący wzrost procentowy odnotowano w kategorii chorób układu trawiennego, w latach 2002-2014 o 86,84%. Niezmiennie drugą najczęściej występującą przyczyną zgonów w obszarze rewitalizacji są nowotwory, odpowiedzialne za 28,97% zgonów. W tym wypadku nie zachodzi jednak tendencja wzrostowa.

Zapewnienie kompleksowej opieki zdrowotnej dla rosnącej liczby osób starszych zamieszkujących obszar rewitalizacji, połączonej z systemem telemedycyny i teleopieki oraz przygotowanie programów profilaktycznych, zwłaszcza dotyczących chorób układu krążenia stanowić będzie jedno z podstawowych wyzwań systemowych stających przed Miastem w kolejnych dekadach.

Biorąc pod uwagę postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa w mieście Słupsk i na obszarze rewitalizacji, priorytetem staje się zwiększenie dostępu dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych do specjalistycznej opieki medycznej, w tym do poradni geriatrycznej oraz do całodobowych placówek pomocy społecznej. Ograniczony dostęp dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych do specjalistycznej opieki medycznej wynika z niedoszacowania potrzeb i niskich kontraktów Narodowego Funduszu Zdrowia. Brakuje w Słupsku poradni geriatrycznej, nie udało się pozyskać lekarzy specjalistów do współpracy.

3.1.7. Edukacja

Na obszarze objętym rewitalizacją znajduje się łącznie 19 placówek oświatowych, w tym:

- 6 przedszkoli miejskich (Przedszkole Miejskie nr 1, 2, 4, 5, 6 i 7),
- 4 szkoły podstawowe (Szkoła Podstawowa nr 1, Szkoła Podstawowa nr 2, Szkoła Podstawowa nr 6 oraz Szkoła Podstawowa nr 9),
- 2 gimnazja (Gimnazjum z Oddziałami Dwujęzycznymi nr 3 i Gimnazjum nr 5),
- 5 szkół ponadgimnazjalnych (I Liceum Ogólnokształcące, II Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi, V Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Ekonomicznych i Technicznych, Zespół Szkół Technicznych),
- 2 placówki oświatowe (Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy oraz Młodzieżowy Dom Kultury).

3.1.7.1 Szkolnictwo podstawowe

Uczniowie szkół podstawowych znajdujących się w obszarze rewitalizacji osiągają wyniki edukacyjne (średnia) niższe niż uczniowie uczęszczający do szkół poza tym obszarem. Pod tym względem negatywnie wyróżniają się przede wszystkim dzieci uczęszczające do Szkoły Podstawo-

wej nr 6 i Szkoły Podstawowej nr 9. Natomiast uczniowie pozostałych szkół z obszaru rewitalizacji (SP1, SP2) osiągają wyniki porównywalne z wynikami uczniów szkół znajdujących się poza obszarem rewitalizacji.

Zdecydowanie najniższe wyniki osiągają uczniowie obszaru objętego rewitalizacją w zakresie wyników z matematyki, natomiast największą rozpiętość pomiędzy obszarem rewitalizacji a pozostałym obszarem miasta jest w zakresie wyników z języka polskiego (w części I) oraz języka obcego – język angielski.

Wykres nr 20. Średnie wyniki szóstoklasisty

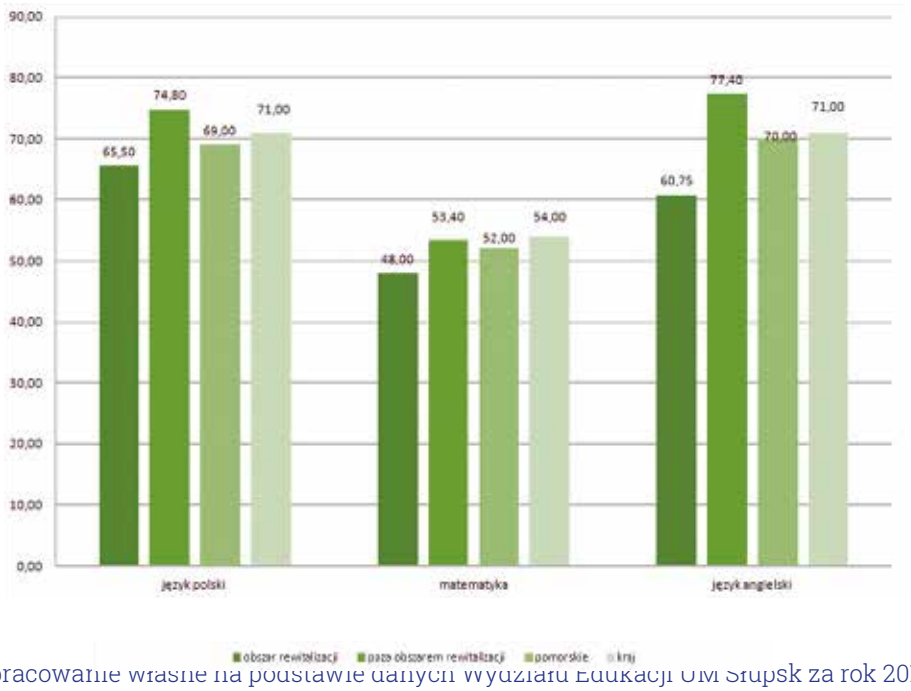

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Słupsk za rok 2016

Tabela nr 14. Wyniki egzaminów uczniów na koniec szóstej klasy szkoły podstawowej

OBSZAR REWITALIZACJI					POZA OBSZAREM REWITALIZACJI				
SZKOŁA	CZĘŚĆ I			CZĘŚĆ II	SZKOŁA	CZĘŚĆ I			CZĘŚĆ II
	łącznie	język polski	matematyka			łącznie	język polski	matematyka	
SP1	60	68	52	72	SP3	70	78	62	73
SP2	59	67	51	64	SP4	58	68	47	71
SP6	54	64	44	55	SP5	69	82	56	85
SP9	54	63	45	52	SP8	60	72	49	76
średni wynik	56,75	65,50	48,00	60,75	SP10	64	74	54	82
					średni wynik	64,20	74,80	53,60	77,40
średni wynik - miasto	63,0	72,0	53,0	73,0	średni wynik - miasto	63,0	72,0	53,0	73,0
średni wynik - kraj	63,0	71,0	54,0	71,0	średni wynik - kraj	63,0	71,0	54,0	71,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Słupsk za rok 2016

3.1.7.2 Szkolnictwo gimnazjalne

Na poziomie gimnazjalnym Gimnazjum nr 5 osiągnęło w sesji egzaminacyjnej 2016 roku najniższe wyniki wśród szkół gimnazjalnych znajdujących się w mieście. Szczególnie istotna jest różnica między wynikami osiągniętymi przez uczniów tej szkoły a pozostałym obszarem miasta w części matematyczno-przyrodniczej, kluczowej jeżeli chodzi o szanse na przyszły sukces edukacyjny w kierunkach technicznych. Mniej wyraźna jest w zakresie wyników z części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego. Uczniowie Gimnazjum z Oddziałami Dwujęzycznymi nr 3 osiągnęli, oprócz egzaminu z matematyki, najwyższe wyniki wśród wszystkich gimnazjów miasta. Należy podkreślić, iż w szkole tej znajduje się w każdym roczniku jeden oddział bezobwodowy, do którego przyjmowani są uczniowie osiągający ponadprzeciętne wyniki nauczania, dlatego też wyniki uczniów tej szkoły należą do najwyższych. Biorąc pod uwagę powyższą okoliczność, należy uznać że nie zarysowuje się wyraźna dysproporcja w osiąganych wynikach egzaminu gimnazjalnego: uczniowie gimnazjów znajdujących się w obszarze rewitalizacji osiągają średnie wyniki edukacyjne porównywalne do wyników uczniów gimnazjów zlokalizowanych poza tym obszarem.

Wykres nr 21. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2016 r.

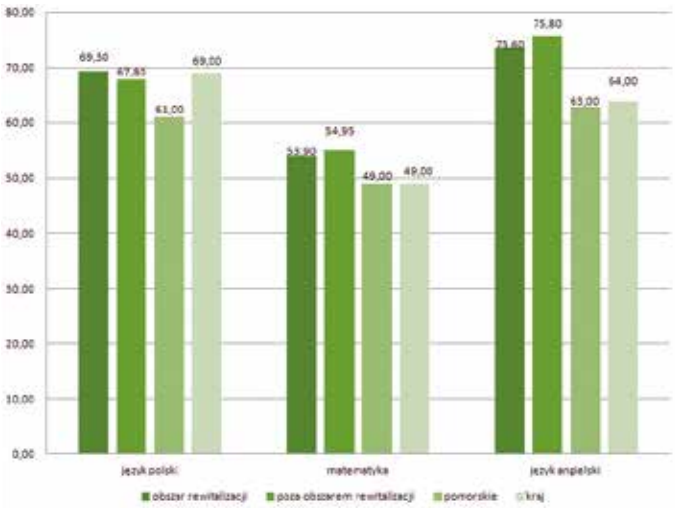

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Słupsk

Tabela nr 15. Wyniki egzaminu gimnazjalnego

OBSZAR REWITALIZACJI						POZA OBSZAREM REWITALIZACJI					
SZKOŁA	CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA		CZĘŚĆ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZA		JĘZYK ANG.	SZKOŁA	CZĘŚĆ HUMANISTYCZNA		CZĘŚĆ MATEMATYCZNO-PRZYRODNICZA		JĘZYK ANG.
	język polski	historia i wos	matematyka	przed. przyrod.			język polski	historia i wos	matematyka	przed. przyrod.	
G 3	81,5	66,3	59,7	61,1	78,8	G 2	75,1	55,9	48,4	52,6	77,8
G 5	73,9	55,6	45,9	48,9	68,4	G 4	77,0	59,7	56,5	55,3	77,0
średni wynik	77,7	60,9	52,8	55,0	73,6	G 6	74,0	65,2	62,9	54,0	72,5
						średni wynik	75,4	60,2	55,9	54,0	75,8
średni wynik - miasto	69,4	56,2	48,6	50,3	68,8	średni wynik - miasto	69,4	56,2	48,6	50,3	68,8
średni wynik - kraj	69,0	56,0	49,0	51,0	64,0	średni wynik - kraj	69,0	56,0	49,0	51,0	64,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Słupsk

3.1.7.3. Szkolnictwo ponadgimnazjalne

Wyniki nauczania na poziomie szkół ponadgimnazjalnych nie będą poddane analizie w związku z dużym odsetkiem uczniów zamieszkałych poza obszarem rewitalizacji (dotyczy to około 90% uczniów).

3.1.7.4. Średnia frekwencja w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w roku szkolnym 2015/2016

W szkołach gimnazjalnych średnia frekwencja uczniów jest porównywalna. W gimnazjach znajdujących się w obszarze rewitalizacyjnym wynosi 88,36%, z kolei w gimnazjach znajdujących się poza obszarem rewitalizacji 87,55%. Inaczej wygląda sytuacja w przypadku uczniów szkół podstawowych z obszaru rewitalizacji - uzyskali oni niższą frekwencję (89,53%) niż uczniowie szkół podstawowych poza tym obszarem (92,09%).

Wykres nr 22. Średnia frekwencja w roku szkolnym 2015/2016

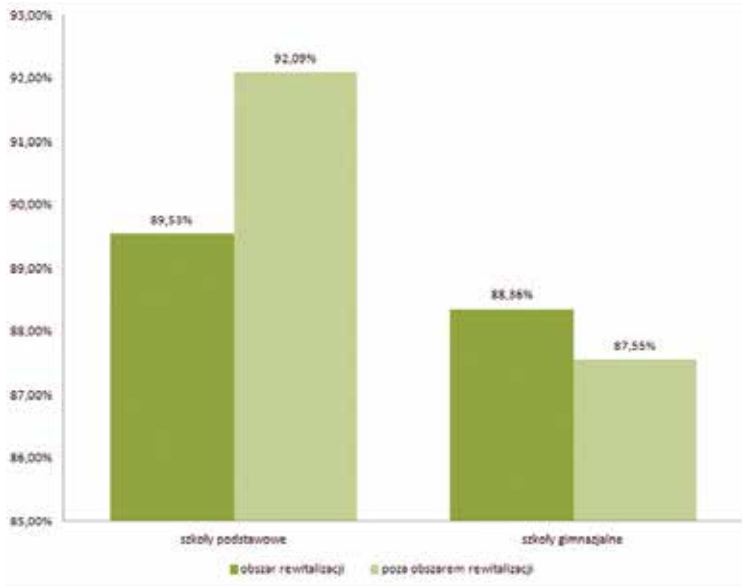

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Słupsk

3.1.7.5 Odsetek uczniów niepromowanych i uczniów, którzy otrzymali świadectwo z wyróżnieniem w roku szkolnym 2015/2016

W szkołach podstawowych znajdujących się w obszarze rewitalizacji 10 z 1495 uczniów nie otrzymało promocji do następnej klasy. Stanowi to 0,67% wszystkich uczniów szkół podstawowych z obszaru rewitalizacji. W podstawówkach poza obszarem rewitalizacji nie otrzymało promocji tylko 6 z 3 279 uczniów (0,18%).

Wyższy odsetek uczniów niepromowanych został również odnotowany w szkołach gimnazjalnych. W gimnazjach z obszaru rewitalizacji nie zdało do następnej klasy 12 z 778 uczniów (1,54%), z kolei w gimnazjach znajdujących się poza tym obszarem nie uzyskało promocji 16 z 1 146 uczniów (1,40%).

Wykres nr 23. Uczniowie niepromowani w roku szkolnym 2015/2016

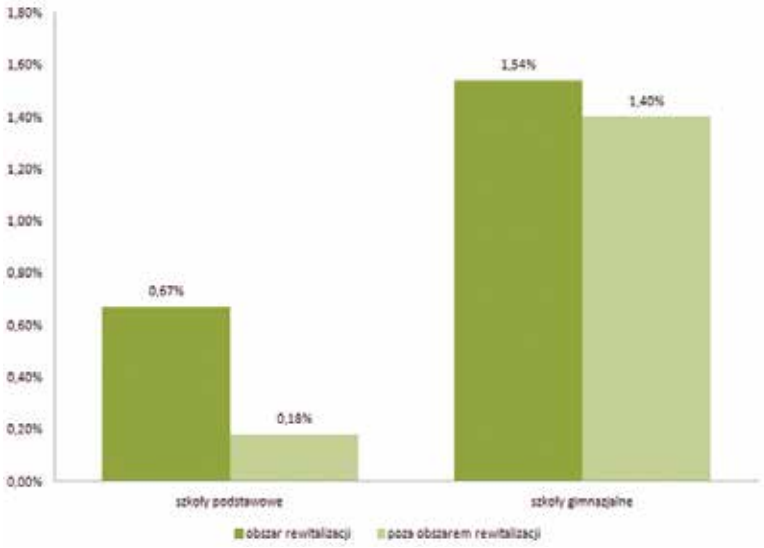

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Słupsk

Optymistycznie wygląda statystyka dotycząca uczniów, którzy otrzymali świadectwo z wyróżnieniem. Dotyczy to co szóstego ucznia szkoły podstawowej i co piątego gimnazjalisty. W słupskich szkołach podstawowych znajdujących się w obszarze rewitalizacji świadectwo z wyróżnieniem otrzymało 210 z 1 495 uczniów (14,05%), z kolei w szkołach podstawowych poza obszarem rewitalizacji 582 z 3 279 uczniów (17,75%). Jeszcze lepsze rezultaty osiągają uczniowie słupskich szkół gimnazjalnych. Świadectwo z wyróżnieniem otrzymało 178 z 778 uczniów (22,88%) z gimnazjów znajdujących się w obszarze rewitalizacji i 234 z 1 146 uczniów (20,42%) z gimnazjów poza tym obszarem.

Wykres nr 24. Uczniowie, którzy otrzymali świadectwo z wyróżnieniem w roku szkolnym 2015/2016

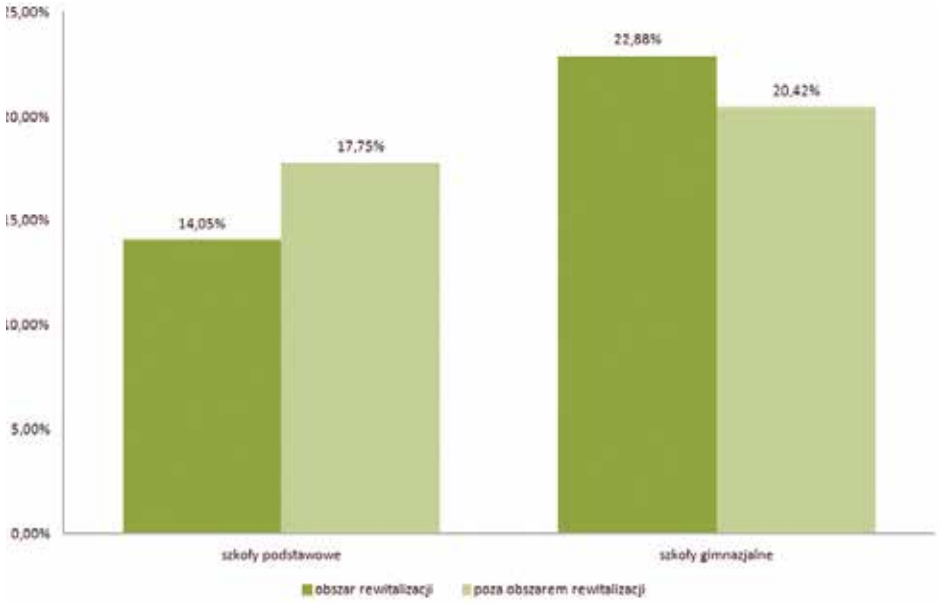

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Słupsk

Tabela nr 16: Porównanie szkół podstawowych i gimnazjalnych na obszarze rewitalizacji i poza obszarem

OBSZAR REWITALIZACJI						
SZKOŁA	LICZBA UCZNIÓW	ŚREDNIA FREKWENCJA	LICZBA UCZNIÓW NIEPROMOWANI	%	LICZBA UCZNIÓW -ŚWIADECTWO WYRÓŻNIENIEM	%
SP1	419	91,00%	2	0,48	68	16,23
SP2	424	90,03%	1	0,24	95	22,41
SP6	375	89,10%	6	1,60	27	7,20
SP9	277	88,00%	1	0,36	20	7,22
Razem	1 495	89,53%	10	0,67	210	14,05
G 3	322	87,55%	3	0,93	94	29,19
G 5	456	89,16%	9	1,97	84	18,42
Razem	778	88,36%	12	1,54	178	22,88
POZA OBSZAREM REWITALIZACJI						
SP3	672	92,50%	1	0,15	158	23,51
SP4	643	90,53%	4	0,62	93	14,46
SP5	679	91,33%	1	0,15	138	20,32
SP8	574	92,20%	0	0,00	111	19,34
SP10	711	93,90%	0	0,00	82	11,53
Razem	3 279	92,09%	6	0,18	582	17,75
G 2	418	88,40%	10	2,39	78	18,66
G 4	400	88,69%	2	0,50	86	21,50
G 6	328	85,57%	4	1,22	70	21,34
Razem	1 146	87,55%	16	1,40	234	20,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji UM Słupsk za rok szkolny 2015/2016

3.1.7.6. Podsumowanie

Uczniowie szkół podstawowych znajdujących się w obszarze rewitalizacji osiągają wyniki edukacyjne niższe niż uczniowie uczęszczający do szkół poza tym obszarem, a także niższe niż średnia dla województwa pomorskiego. Jest to szczególnie widoczne w zakresie przedmiotów takich jak matematyka oraz język angielski. Na poziomie gimnazjalnym uczniowie gimnazjów znajdujących się w obszarze rewitalizacji osiągają średnie wyniki edukacyjne porównywalne do wyników uczniów gimnazjów zlokalizowanych poza tym obszarem, aczkolwiek w części matematyczno-przyrodniczej, kluczowej dla dalszej nauki na kierunkach technicznych, jedno z gimnazjów osiągnęło w 2016 r. najniższe wyniki wśród szkół gimnazjalnych znajdujących się w mieście. Jednocześnie obszar rewitalizacji cechuje się wyższym wskaźnikiem uczniów niepromowanych do następnej klasy, zarówno na poziomie podstawowym, jak i gimnazjalnym. W szkołach podstawowych na obszarze rewitalizacji odnotowuje się również niższą frekwencję uczniów. Przeprowadzona analiza wskazuje na konieczność wzmocnienia działań ukierunkowanych na pracę z najmłodszymi uczniami (w klasach 1-6), wykształcenie prawidłowych postaw i nawyków, wyrównywanie szans edukacyjnych zwłaszcza w przedmiotach matematyczno - przyrodniczych i w językach obcych, których znajomość jest dziś kluczowa dla kontynuacji nauki, a także prawidłowego funkcjonowania na rynku pracy.

3.1.8. Aktywność obywatelska i kulturalna mieszkańców obszaru rewitalizowanego

3.1.8.1 Frekwencja wyborcza

Niska aktywność mieszkańców obywatelska obszaru rewitalizowanego przejawia się m.in. w poziomie korzystania z czynnego prawa wyborczego wyrażonego frekwencją wyborczą. Zarówno w wyborach samorządowych w 2014 r., jak i wyborach prezydenckich w 2015 r., na obszarze rewitalizacji frekwencja była znacząco niższa (o ok 8-10 punktów procentowych) od frekwencji notowanej w kraju, w województwie oraz całym Słupsku. Niska frekwencja może być interpretowana jako miara wycofania z życia publicznego. Może być również dowodem niskiego poziomu zaufania społecznego i obywatelskiego mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

Wykres nr 25. Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w roku 2014

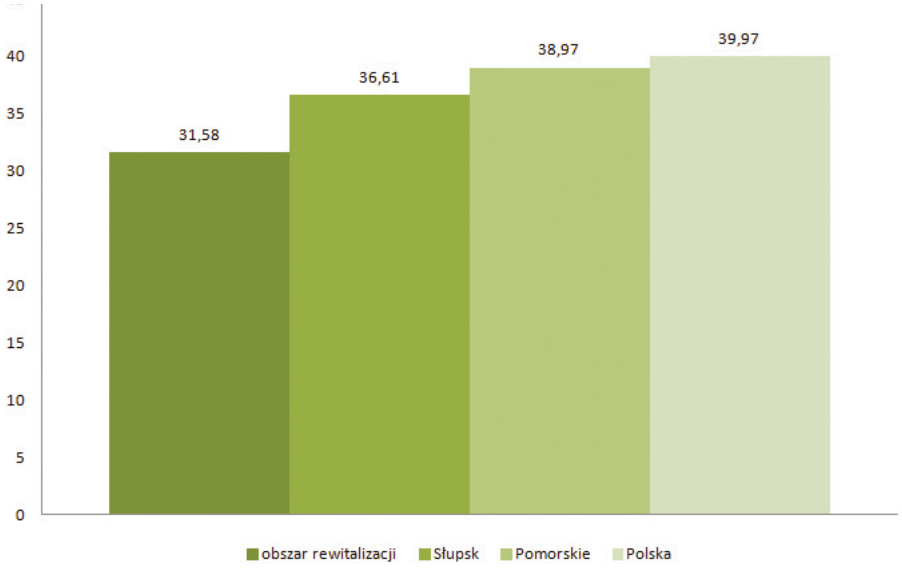

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW

Tabela nr 17. Frekwencja wyborcza obszaru rewitalizacji na tle miasta, kraju i województwa – wybory prezydenckie 2015

SIEDZIBA OKRĘGU WYBORCZEGO – OBSZAR REWITALIZACJI	LICZBA UPRAWNIONYCH (OS.)	LICZBA WYDANYCH KART (SZT.)	FREKWENCJA (%)
Małachowskiego	1798	777	43,21
Mickiewicza	1784	784	43,95
Niemcewicza	1722	751	43,61
Prusa	1819	840	46,18
Niedziałkowskiego	1669	794	47,57
Plac Zwycięstwa	1114	622	55,83
Starzyńskiego	1189	516	43,40
Jaracza	1469	594	40,43
Deotymy	1597	765	47,02
Lutosławskiego	1928	985	51,09
Szymanowskiego	1799	966	53,70
Pobożnego	1385	644	46,50
Partyzantów	1788	796	44,52
Zamkowa	1927	1028	53,35
Kilińskiego	1857	991	53,37
Lotha	2179	1125	51,63
Łącznie frekwencja obszar rewitalizacji			45,51
Łącznie frekwencja Miasto Słupsk			53,91
Łącznie frekwencja województwo pomorskie			56,72
Łącznie frekwencja Polska			55,34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW

Wykres nr 26. Frekwencja wyborcza w wyborach prezydenckich w roku 2015

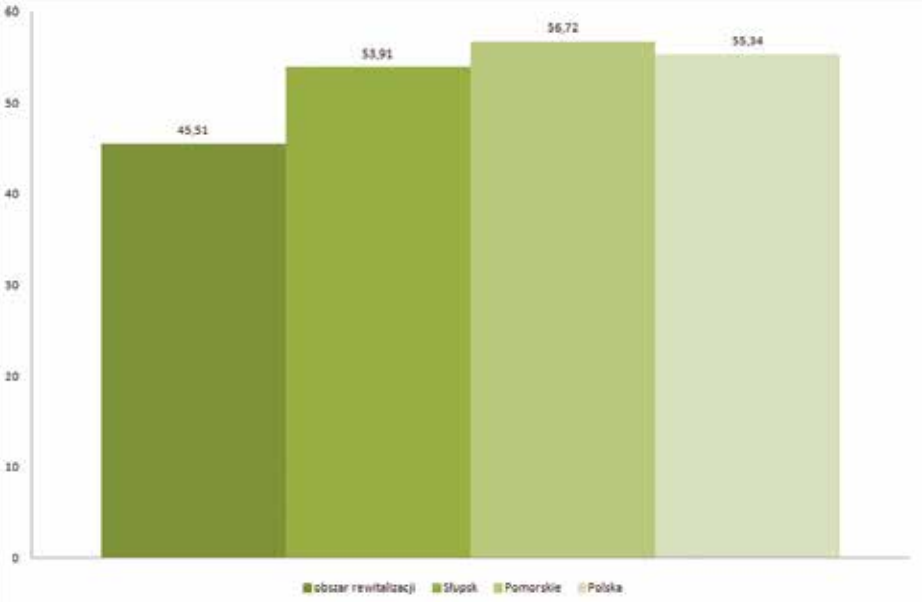

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW

Niska frekwencja w wyborach samorządowych wskazuje, że mogą wystąpić trudności z zaangażowaniem mieszkańców w niektóre działania rewitalizacyjne. Dotychczasowe obserwacje poczynione w trakcie konsultacji społecznych, spotkań informacyjnych czy warsztatów pokazują, że mieszkańcy byli najbardziej zainteresowani możliwością uzyskania wsparcia na remonty kamienic. Znacznie mniej interesowały ich sprawy przestrzeni publicznej, co więcej propozycje odnowy podwórek i otwierania ich dla ogółu społeczeństwa spotykały się często z brakiem akceptacji będącej wynikiem obaw związanych przede wszystkim ze spodziewanym poczucia bezpieczeństwa i ingerencji w ich najbliższe otoczenie. Świadczy to o atomizacji lokalnej społeczności i ograniczaniu poczucia wspólnotowości ograniczającej się do mieszkańców danej kamienicy.

Na obszarze rewitalizacji obserwuje się postępujący proces wycofania z życia społecznego. Potrzebna jest zatem długotrwała praca animatorów i instytucji (samorządowych, organizacji pozarządowych itp.), aby stopniowo doprowadzić do wzrostu aktywności społecznej, integracji i spójności społecznej.

3.1.8.2. Niewystarczające uczestnictwo w życiu kulturalnym

Chociaż centrum Miasta skupia większość słupskiego życia kulturalnego ze względu na lokalizację w nim najważniejszych instytucji kultury, mieszkańcy obszaru rewitalizacji rzadko angażują się w życie kulturalne miasta, co potwierdziły wyniki badań prowadzonych w 2015 r. na potrzeby opracowania koncepcji rewitalizacji obszaru Śródmieścia. Podczas prowadzonej wówczas debaty stwierdzono, że mieszkańcy obszaru nie zauważają nowych inwestycji w kulturę, rzadko słyszą o wydarzeniach kulturalnych w mieście. Potrafią oni wskazać jedynie imprezy cykliczne odbywające się na Placu Zwycięstwa, jednocześnie oceniając je jako mało atrakcyjne. Badani przyznali, iż rzadko korzystają albo wcale nie korzystają z oferty Teatru Nowego i Filharmonii, nie znają ich repertuaru i nie są nim zainteresowani. Jednocześnie, jak stwierdzili, najmniej brakuje im dostępu do kultury, nie spędzają też czasu wolnego w kinie, w teatrze czy wyszukując atrakcje kulturalne oferowane przez miasto. Jak podkreślili nie interesuje ich taka forma spędzania czasu, również z powodu możliwości finansowych.

Wykres nr 27. Identyfikacja braków na terenie Śródmieścia w ocenie jego mieszkańców (ankieta prowadzona na próbie 100 mieszkańców)

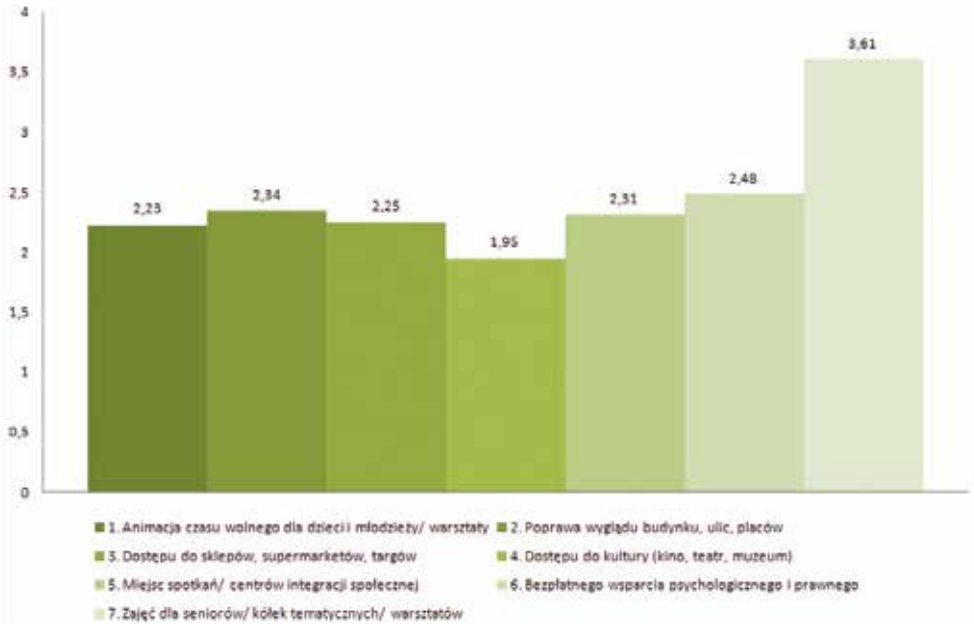

Źródło: Koncepcja funkcjonalno – finansowa rewitalizacji obszaru Śródmieścia Miasta Słupska, maj 2015 r.

Z kolei badania jakościowe (w formie wywiadów IDI m.in. z mieszkańcami) prowadzone w 2015 r. na potrzeby opracowania Diagnozy Polityki Kulturalnej Miasta Słupska wskazują, że działania ukierunkowane na podnoszenie kapitału społecznego powinny uwzględniać włączające, integrujące i edukacyjne funkcje kultury, jednocześnie wskazując, że *„Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, osoby bezrobotne, trudno odnajdują się w sytuacji. Dla nich wyjście do teatru to raczej gwarantowana trauma, bo nie potrafią się odnaleźć w takiej sytuacji”*. Grupa odbiorców kultury w mieście jest raczej wąska i bardzo wielu mieszkańców z miejskiej oferty kulturalnej prawdopodobnie nie korzysta wcale. Wielokrotnie zdarza się, że na spektaklach czy koncertach spotykają się te same osoby.

Z analizy przeprowadzonej przez Zespół ds. kulturalno - edukacyjnych Zespołu ds. opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji wynika, że na obszarze rewitalizacji występują m. in.:

- niski udział mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych i sportowych z powodu bierności, wycofania z życia publicznego i społecznego, a także z pobudek ekonomicznych,
- słaba współpraca instytucji kultury ze szkołami z obszaru rewitalizacji, co uniemożliwia dotarcie z atrakcyjną i zrozumiałą ofertą kulturalną do młodzieży w celu wykształcenia kolejnych, młodych odbiorców kultury,
- stałe, wąskie grono odbiorców, głównie spoza obszaru rewitalizacji,
- brak oferty kulturalnej w domach dla osób starszych,
- brak miejsc dla seniorów i dla międzypokoleniowej wymiany,
- problemy infrastrukturalne instytucji kultury zlokalizowanych w centrum Miasta,
- brak obiektów koncertowych i widowiskowych, w tym przeniesienie życia kulturalnego i rozrywkowego mieszkańców na teren Centrum Handlowego JANTAR, do którego udają się mieszkańcy w czasie wolnym.

3.1.8.3 Więzi społeczne, lokalna tożsamość i wizerunek obszaru rewitalizacji

Na obszarze rewitalizacji występuje wyraźne rozluźnienie więzi społecznych. Występuje też wyraźny niedosyt lokalnych liderów i liderek. Tylko 18% badanych (badanie ankietowe wśród 106 mieszkańców obszaru rewitalizowanego, IV 2017 r.) potrafi wskazać osobę, która cieszy się szacunkiem lokalnej społeczności, często angażuje się w sprawy sąsiedztwa, dzielnicy i mobilizuje ludzi do działania. Spośród wymienionych z nazwiska osób nie powtarza się ani jedno, są to zwykli sąsiedzi angażujący się w sprawy lokatorów, gospodarze wspólnot itp. Jedynie 12% respondentów z terenów nad rzeką i na jej prawym brzegu (Stare Miasto i Podgrodzie) i 10% z terenów po drugiej stronie i dalej od rzeki (Śródmieście) wskazuje na znajomość działalności prowadzonej w sąsiedztwie przez organizacje (NGO) lub grupy mieszkańców. Jednocześnie mieszkańcy obszaru rewitalizowanego rzadko biorą udział w wydarzeniach aktywizujących lokalną społeczność, gdzie można było wspólnie zrobić coś dla ulicy, najbliższej okolicy czy sąsiedztwa. 72% badanych przyznało, że nie uczestniczyłow tego typu wydarzeniach wcale (82% ze Starego Miasta i Podgrodzia i 67% ze Śródmieścia). Ponad połowa badanych mieszkańców obszaru rewitalizowanego wyraźnie wskazuje, że brakuje im miejsc, w których mogliby się spotkać. Jednocześnie mieszkańcy zgłaszają, że niezbędne w budowaniu więzi społecznych są:

- przestrzenie pozwalające na wspólne, aktywne, bezpłatne spędzanie czasu;
- nowi mieszkańcy – ich zachowanie pokazuje, iż można dbać o swoje sąsiedztwo, jego czystość, estetykę, angażować się we wspólne przedsięwzięcia;
- promieniujące energią podmioty, podejmujące nowe aktywności i włączające w nie mieszkańców – np. księgarnia prowadząca czytanie książek dla dzieci;
- instytucje prowadzące tzw. działania outreachowe, czyli sięgające poza mury budynku, instytucji, bezpośrednio pracujące z osobami w terenie; streetworking podwórkowy.

Średnia długość zamieszkania pod aktualnym adresem, na obszarze rewitalizowanym wynosi 25 lat, czyli dość długo. Jednocześnie niepokojący jest fakt, że połowa ankietowanych mieszkańców obszaru rewitalizowanego zadeklarowała, że zdecydowałoby się na przeprowadzkę, jeśli miałaby taką możliwość. Najmniej chętne do zmiany miejsca zamieszkania są osoby w wieku emerytalnym, czyli 65 i więcej (74% niechętnych przenosinom). Mniejsza skłonność do wyprowadzki występuje również wśród właścicieli lokali własnościowych, 64% spośród nich jest niechętnych wyprowadzce. Na pytanie, co musiałoby się zmienić w najbliższej okolicy, by chcieli w niej pozostać, mieszkańcy wskazywali przede wszystkim poprawę infrastruktury mieszkaniowej, technicznej (głównie przyłączenie centralnego ogrzewania) oraz stanu dróg i chodników. W dalszej kolejności wymieniane były: wzrost poziomu bezpieczeństwa i zmniejszenie hałasu (zwykle w odniesieniu do Śródmieścia), poprawa więzi sąsiedzkich, poprawa wyglądu i czystości najbliższej okolicy (zwykle w odniesieniu do Śródmieścia) oraz lepszy dostęp do placów zabaw oraz infrastruktury dla dzieci i młodzieży, a także terenów zielonych.

Mieszkańcy rzadko utożsamiają się z obszarem rewitalizowanych. Pogłębione badania jakościowe prowadzone w I kw. 2017 r. wskazują iż na lokalną tożsamość i wizerunek obszarów rewitalizowanych składa się kilka różnych aspektów często odmiennych czy nawet sprzecznych ze sobą. Używając określeń podanych przez uczestników grup fokusowych można powiedzieć, iż są opisywane jako: szare, smutne, brudne, z dużo liczbą zaniedbań, bierne, posiadające wyspy energii, mające wielki potencjał, wymagające dużo pracy do wykonania, blisko centrum, element starówki. Z jednej strony jest sporo elementów architektury, z których mieszkańcy obszaru rewitalizowanego są dumni, a z drugiej znajdują się one często w przestrzeniach, które są postrzegane jako niebezpieczne czy wstydliwe. Miejsca te pomimo przylegania do ścisłego centrum są zapomniane czy zaniedbane, pozbawione życia i miejskiej energii. Do mieszkających tam społeczności przyległ stereotyp wykluczonych czy obarczonych różnymi patologiami społecznymi. W wielu wypowiedziach mieszkańców słychać nutę nostalgii za dawną świetnością, dźwiękiem tramwajów, ogródkami kwiatowymi, czy rzutkością i przedsiębiorczością obywateli. Spora część wspomina tereny nad rzeką jako miejsce do piknikowania, odpoczywania, plażowania. Dodatkowym elementem, który bardzo niekorzystnie rzutuje na obraz tych terenów jest niewystarczający poziom „społecznego dziania

się", czyli brak oferty rekreacyjno-rozrywkowej, jak i wspólnych inicjatyw mieszkańców. Na prośbę o podanie miejsc, gdzie mieszkańcy zrobili wspólnie coś ciekawego, godnego uwagi nikt nie potrafił podać przykładu. Różne grupy mieszkańców wskazują na niewystarczający wybór opcji spędzenia czasu wolnego.

„Życie tętni na Zatorzu i w Galerii handlowej. A życie seniorów tętni w domu i na Jaracza (dzienny dom pomocy). W przestrzeni publicznej nie ma miejsca dla nas."

Wypowiedź seniora, badania jakościowe I kw. 2017 r.

3.2. Pogłębiona diagnoza w sferze technicznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej

3.2.1. Mieszkalnictwo

Na obszarze rewitalizacji wyróżnić należy dwie odmienne struktury mieszkaniowe. Pierwsza, obejmująca ok. 10 % powierzchni omawianego obszaru, zlokalizowana w granicach miasta lokacyjnego, zabudowana została budynkami (blokami) wielorodzinnymi, których geneza wiąże się z odbudową zniszczonego w marcu 1945 r. Starego Miasta. Drugą grupę, obejmującą pozostały obszar rewitalizacji, stanowią kamienice, które w przeważającej mierze tworzą zwarte pierzeje. Ich powstanie jest konsekwencją realizacji planów z końca XIX wieku, obejmujących utworzenie zwartej struktury urbanistycznej, opartej na zachodzie o linię kolejową, powiązanej funkcjonalnie i kompozycyjnie z miastem lokacyjnym, zaś na wschodzie zajmującą przestrzeń od koryta Słupi po rejon szpitala miejskiego (rejon ul. prof. Lotha). Dwa elementy składające się na ową strukturę: zabudowa i plan, zostały na tyle wcielone w życie, że można stwierdzić, iż projekt ten stał się niemal dziełem skończonym. Dominacja funkcji mieszkaniowej i niewielka odległość od centrum miasta, zdecydowały o kształcie intensywnej zabudowy ulic. Regułą było wznoszenie dużych czynszowych kamienic o bogatym wystroju, zwłaszcza przy głównych ulicach, m.in.: Wojska Polskiego, Alei Sienkiewicza, Anny Łajming, Armii Krajowej. Wobec braku zniszczeń wojennych oraz niemal całkowitego zagospodarowania działek budowlanych, obszar ten praktyczne nie dawał możliwości wznoszenia nowych obiektów. W efekcie, prawie cała substancja mieszkaniowa (liczona wg. ilości budynków) ma genezę przedwojenną - blisko 80%, zaś ok. 90 % powstało przed 1970 r.

Wykres nr 28. Podział budynków na obszarze rewitalizacji wg roku zabudowy

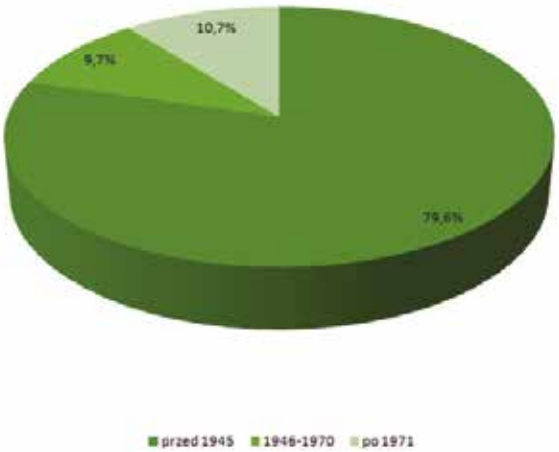

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM Słupsk za rok 2015

W konsekwencji średni wiek zabudowy obszaru rewitalizacji zbliża się do 100 lat. Z ogólnej liczby 268 budynków, będących w 100% własnością Miasta, wybudowanych po 1990 roku jest tylko 12.

Ryc. 28. Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1970 w ogólnej ich liczbie

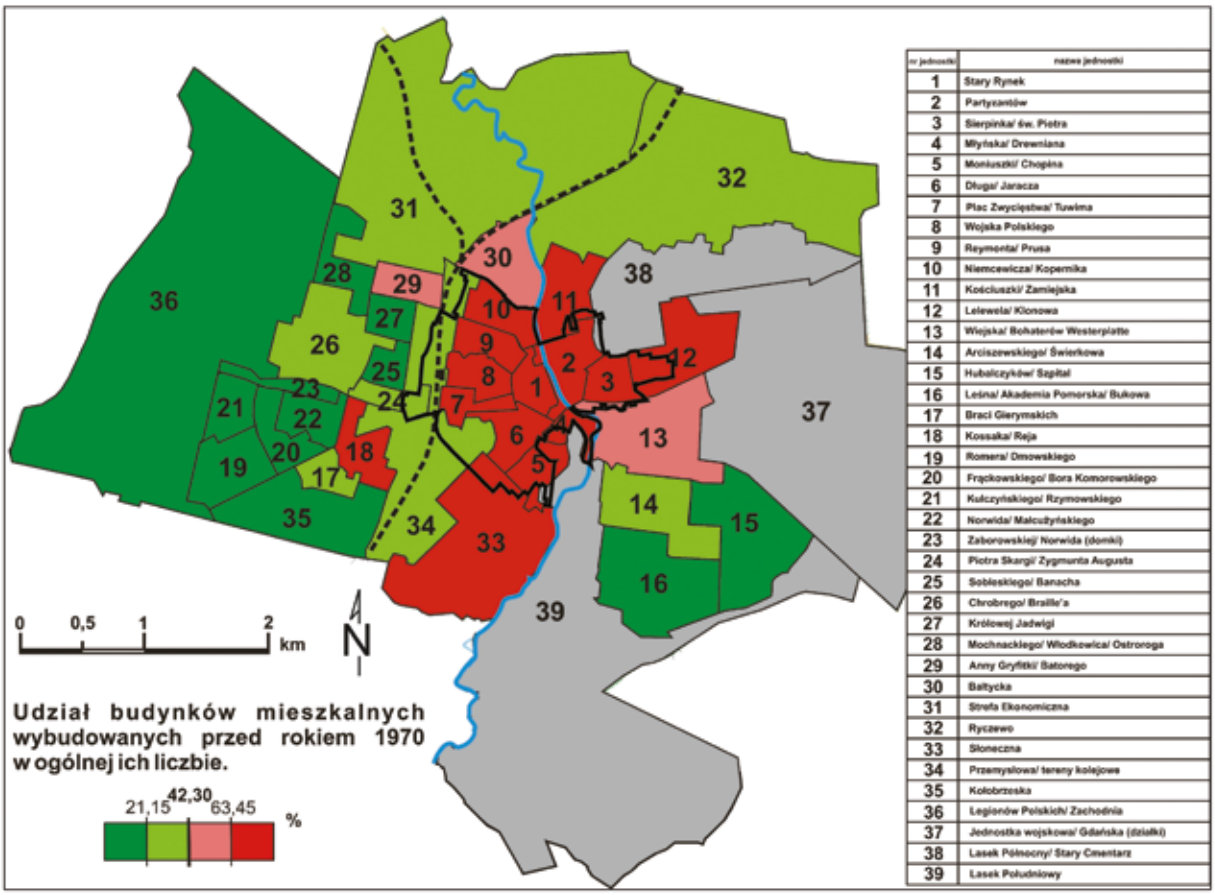

nr jednostki	nazwa jednostki
1	Stary Rynek
2	Partyzantów
3	Sierpinka/ św. Piotra
4	Młyńska/ Drewniana
5	Moniuszki/ Chopina
6	Długa/ Jaracza
7	Plac Zwycięstwa/ Tuwima
8	Wojska Polskiego
9	Reymonta/ Prusa
10	Niemcewicza/ Kopernika
11	Kościuszki/ Zamiejska
12	Lelewela/ Klonowa
13	Wojska/ Bohaterów Westerplatte
14	Arciszewskiego/ Świerkowa
15	Hubalczyków/ Szpital
16	Leśna/ Akademia Pomorska/ Bukowa
17	Braci Gierymskich
18	Kossaka/ Reja
19	Romera/ Dmowskiego
20	Frąckowskiego/ Bora Komorowskiego
21	Kulczyńskiego/ Rzymowskiego
22	Norwida/ Malczyńskiego
23	Zaborowskiej/ Norwida (domki)
24	Piotra Skargi/ Zygmunta Augusta
25	Sobieskiego/ Banacha
26	Chrobrego/ Braille'a
27	Królowej Jadwigi
28	Mochnackiego/ Włodkowica/ Ostroroga
29	Anny Gryfitki/ Batorego
30	Bałtycka
31	Strefa Ekonomiczna
32	Ryczewo
33	Słoneczna
34	Przemysłowa/ tereny kolejowe
35	Kołobrzeska
36	Legionów Polskich/ Zachodnia
37	Jednostka wojskowa/ Gdańska (działki)
38	Lasek Północny/ Stary Cmentarz
39	Lasek Południowy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Słupsku za 2015 r.

Blisko stuletni okres eksploatacji zabudowy przy niewystarczających nakładach finansowych na remonty jest przyczyną złego stanu technicznego większości budynków mieszkaniowych. Największy stopień zużycia budynków występuje na Podgrodziu oraz w części Śródmieścia, zwłaszcza w rejonie ulic: Jaracza, Długiej, Kołłątaja, Prusa, Niemcewicza. Wszędzie tam ponad 80% budynków wymaga remontu, często generalnego, a w przypadku ul. Długiej część zasobu nadaje się jedynie do wyburzenia.

Ryc. 29. Ocena stanu technicznego budynków (komunalnych, wspólnotowych i prywatnych)

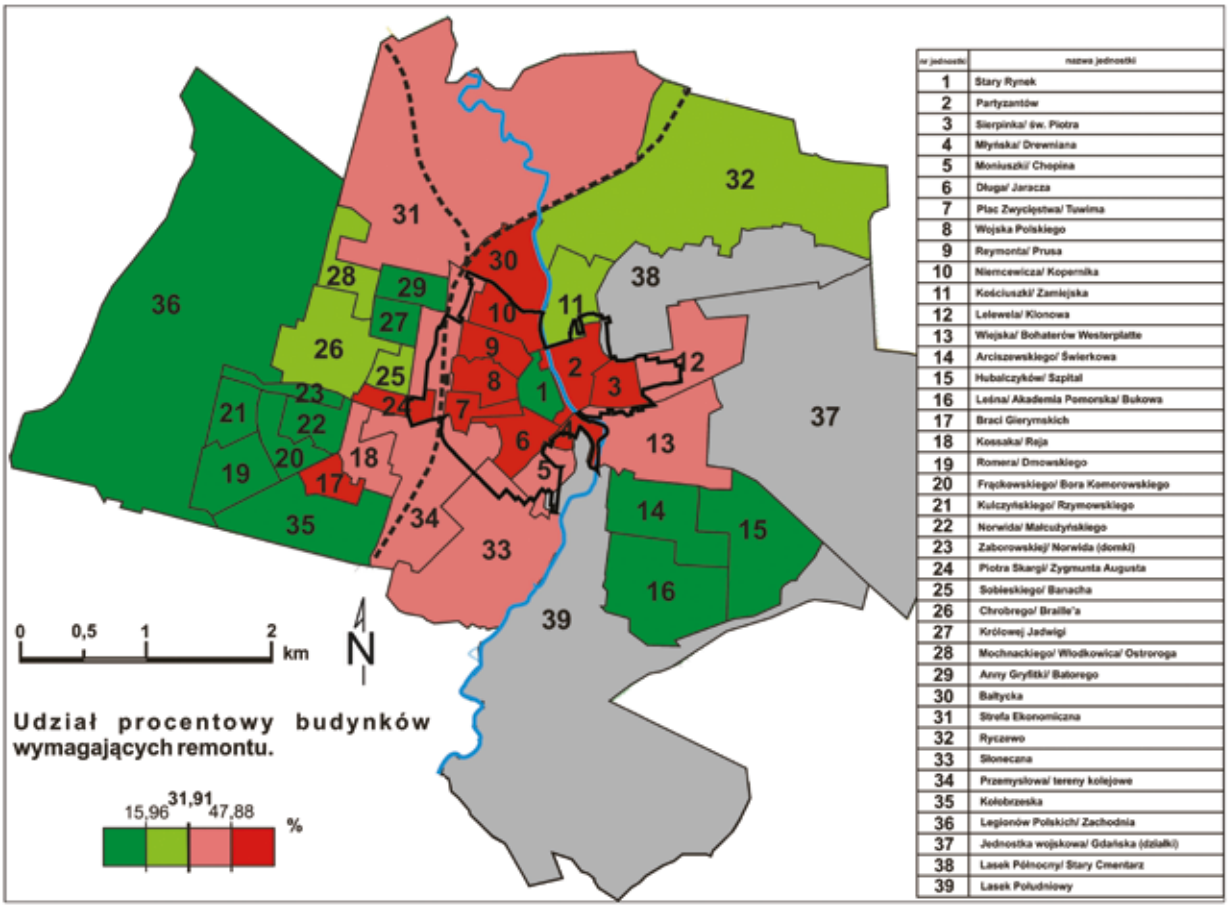

Źródło: opracowanie własne podstawie danych UM w Słupsku za 2015 r.

Jeszcze gorszy stan techniczny wykazują obiekty komunalne zlokalizowane w obszarze rewitalizacji.

Tabela nr 18. Ocena stanu technicznego budynków komunalnych Miasta Słupska na obszarze rewitalizacji wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku

STAN TECHNICZNY BUDYNKÓW KOMUNALNYCH	ILOŚĆ BUDYNKÓW	UDZIAŁ % W ILOŚCI BUDYNKÓW KOMUNALNYCH OGÓŁEM
Bardzo dobry	0	0,00
Dobry	4	1,83
Średni	6	2,74
Zły	219	95,43

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGM Sp. z o.o. w Słupsku

Tabela nr 19. Sposób oceny stanu technicznego budynków komunalnych Miasta Słupska

KLASYFIKACJA STANU TECHNICZNEGO BUDYNKU	KRYTERIUM OCENY BUDYNKU
Bardzo dobry	Budynki nowo wybudowane lub po kapitalnym remoncie, wyposażone w pełne media (np. centralne ogrzewanie, ciepła woda), o stopniu zużycia nieprzekraczającym 10%.
Dobry	Budynki dobrze utrzymane i konserwowane, odpowiadające wymogom normatywnym, o stopniu zużycia nieprzekraczającym 20%.

Średni	Budynki utrzymane należycie, gdzieniegdzie występują ewentualne uszkodzenia i ubytki niezagrażające bezpieczeństwu użytkowników lokali, o stopniu zużycia nieprzekraczającym 70%. Wymagana jest bieżąca konserwacja oraz roboty remontowe i naprawcze pojedynczych elementów obiektu.
Zły	Elementy budynku posiadają znaczne uszkodzenia, okres ich użytkowania przekroczył trwałość techniczną. Wymagany jest kompleksowy remont lub przeznaczenie budynku do rozbiórki. Stopień zużycia przekraczający 70%.

Źródło: opracowanie własne

Wykres nr 29. Ocena stanu technicznego budynków komunalnych Miasta Słupska na obszarze rewitalizacji wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku

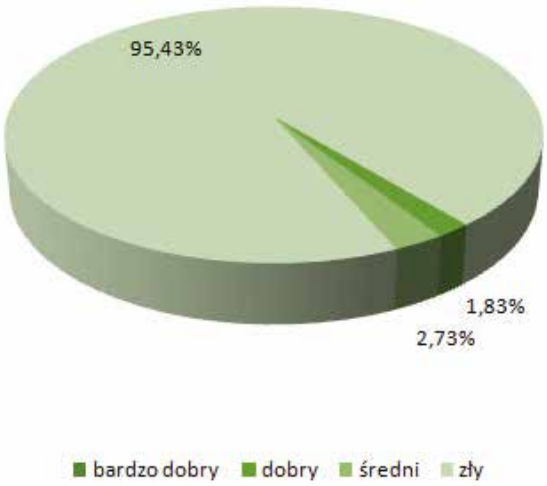

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGM Sp. z o.o. w Słupsku

Tak duży udział obiektów, które wymagają pilnych i kompleksowych prac modernizacyjnych i remontowych, a co za tym idzie konieczność poniesienia olbrzymich nakładów finansowych, których miasto nie będzie mogło udźwignąć, oznacza konieczność przygotowania programu likwidacji zabudowy w najgorszym stanie technicznym, nie odznaczającej się wartościami historycznymi i architektonicznymi oraz zastępowanie jej nową zabudową mieszkaniową. Szczególnie dużo obiektów, które wymagają takiego przeglądu, znajduje się w rejonie ulic: Sierpinka, św. Piotra, Skłodowskiej - Curie i Długiej. Pierwsze oznaki wprowadzania tego planu w życie zauważalne są w 2016 r., kiedy to wykwaterowano mieszkańców z 29 lokali położonych w kamienicach w rejonie ul. Długiej.

Tabela nr 20. Ubytki lokali mieszkalnych w wyniku dokonanych rozbiórek, stan na 31.12.2016 r.

LATA	STAN NA DZIEŃ 31 GRUDNIA	
	ILOŚĆ BUDYNKÓW	LICZBA LOKALI
2011	4	23
2012	0	0
2013	5	24
2014	1	3
2015	1	1
2016	5	29
Razem	16	80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGM Sp. z o.o. w Słupsku

Dalsze plany wymiany zabudowy w rejonie ulicy Długiej, obejmujące lata 2017-2025, zakładają likwidację kolejnych kilkunastu kamienic. Zwolnione tereny inwestycyjne mają zostać przeznaczone pod pierzejowe budownictwo mieszkaniowe, w tym społeczne, dla którego inwestorem będą spółki miejskie (Słupskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego, Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej) i podmioty prywatne.

Pomimo złego stanu technicznego, wyposażenie obiektów mieszkalnych w podstawowe media jest bardzo wysokie. Praktycznie do wszystkich budynków doprowadzone zostały przyłącza gazowe. Niemal 100% lokali korzysta z bieżącej wody i kanalizacji. W chwili obecnej w kamienicach praktycznie nie występują już toalety zlokalizowane na piętrach (korytarzach).

Tabela nr 21. Wyposażenie lokali komunalnych na obszarze rewitalizacji, wg stanu na dzień 31.12.2015 r.

RODZAJ WYPOSAŻENIA	ILOŚĆ LOKALI	% UDZIAŁ
instalacja wodociągowa	5 163	97,88
instalacja kanalizacyjna	5 259	99,70
instalacja gazowa	4 610	87,39
instalacja centralnego ogrzewania	1 070	20,28
ogrzewanie piecowe	3 173	60,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGM Sp. z o.o. w Słupsku

Jak wskazują powyższe dane, wciąż największym problemem pozostają kwestie związane z zapewnieniem źródeł ciepła i stosunkowo niewielki udział lokali ogrzewanych ciepłem systemowym. Niemal wszystkie obiekty mieszkalne powstałe przed 1945 rokiem wciąż ogrzewane są z indywidualnych źródeł ciepła, z wiodącą rolą pieców opalanych węglem oraz, co niestety nie jest rzadkością, także odpadami. Niska jakość paliw, w połączeniu z niekorzystnym ukształtowaniem terenu, skutkuje pogorszeniem jakości powietrza na przeważającym obszarze miasta, w tym zwłaszcza na obszarze rewitalizacji. Pomimo, iż Słupsk w ostatnich latach jako jedyne ze średnich i dużych miast spełnia normy jakości powietrza (średnie stężenia roczne w normie), to i tak w przypadku stacji pomiarowych zlokalizowanych w centrum miasta kilkadziesiąt razy w ciągu roku przekraczane są normy stężenia pyłu PM10 i niezwykle szkodliwego benzoalfapirenu. Wprawdzie niemal cały obszar rewitalizacji spenetrowany jest przez sieć cieplną, to jednak z uwagi na wysokie koszty przebudowy lub budowy nowej instalacji wewnątrz nieruchomości, możliwość zmiany źródła ciepła na sieciowe cieszy się niskim zainteresowaniem. Jednocześnie niemal wszystkie obiekty budownictwa wielorodzinnego, zwłaszcza powstałe po roku 1960 i wszystkie obiekty użyteczności publicznej podłączone są do miejskiej sieci cieplnej.

Ryc. 30. Udział procentowy budynków generujących niską emisję

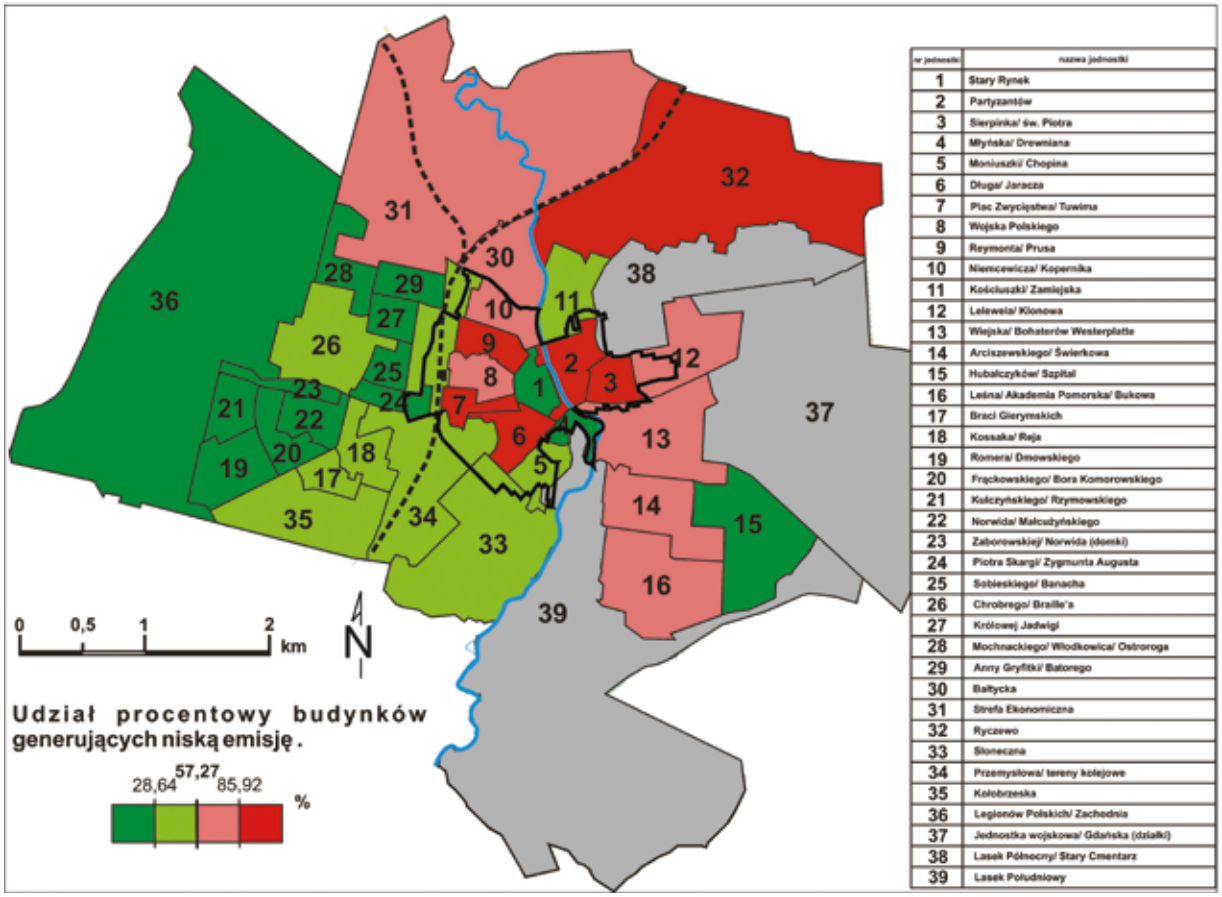

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Słupsku za 2015 r.

Na koniec 2015 roku Miasto było właścicielem 6044 lokali mieszkalnych, co stanowiło ok. 17% ogólnej liczby mieszkań w Słupsku. Największa koncentracja lokali komunalnych miała miejsce na obszarze rewitalizacji – 5 498 lokali. 70% ich ogólnej liczby znajdowało się w budynkach wspólnot mieszkaniowych – (72 % ich ogólnej powierzchni użytkowej).

Tabela nr 22. Liczba i powierzchnia lokali mieszkalnych na obszarze rewitalizacji w latach 2011-2015

SPECYFIKACJA		STAN NA DZIEŃ 31 GRUDNIA					2015/2011 (%)
		2011	2012	2013	2014	2015	
LICZBA LOKALI OGÓŁEM:		6 688	6 291	5 809	5 572	5 498	82
W TYM W BUDYNKACH:	komunalnych:	2 196	2 184	1 856	1 652	1 502	68
	wspólnot mieszkaniowych:	4 481	4 096	3 942	3 909	3 985	89
	użyteczności publicznej:	11	11	11	11	11	100
POWIERZCHNIA UŻYTKOWA LOKALI OGÓŁEM (W M²):		334 639	313 315	287 496	274 339	271 077	81
W TYM W BUDYNKACH:	komunalnych (w m²):	106 244	105 607	90 392	79 205	70 891	67
	wspólnot mieszkaniowych (w m²):	227 891	207 204	196 600	194 630	199 682	88
	użyteczności publicznej (w m²):	504	504	504	504	504	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGM Sp. z o.o. w Słupsku

W latach 2011 – 2015 liczba lokali mieszkalnych systematycznie malała, łącznie zmniejszyła się o 18%. O 32% zmalała liczba mieszkań w budynkach komunalnych. Systematycznie wzrastała natomiast liczba lokali socjalnych - ich liczba wzrosła o 14%, przy czym: w budynkach komunalnych wzrosła o 31%, w budynkach wspólnot mieszkaniowych z udziałem Miasta zmniejszyła się o 5%. Największe zagęszczenie lokali socjalnych występuje w rejonie ulic: Lelewela, Długiej, Niemce-

wicza. Nie jest jednak wskazane, by koncentrować lokale socjalne w konkretnych rejonach Miasta, przeciwnie należy maksymalnie rozpraszać je po całej strukturze mieszkaniowej.

Ryc. 31. Mieszkania socjalne na obszarze rewitalizacji (ilość na kwartał zabudowy)

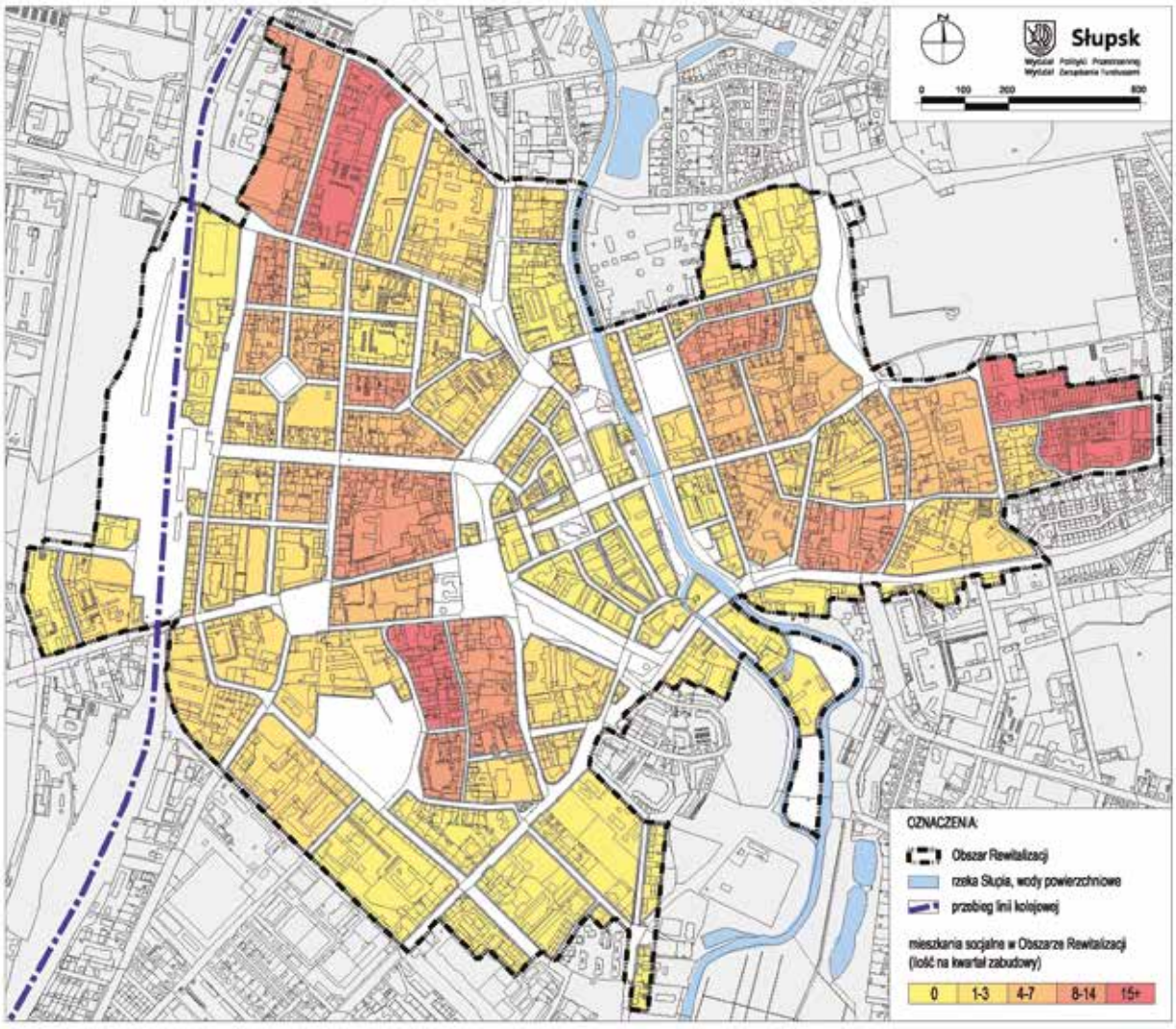

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGM Sp. z o.o. w Słupsku za rok 2015

Główne źródło pozyskiwania lokali socjalnych stanowić powinny zwalniane mieszkania komunalne o obniżonym standardzie, przede wszystkim z ogrzewaniem piecowym oraz lokale bez pomieszczeń higieniczno - sanitarnych w obrębie lokalu.

Wypełniając ustawowe obowiązki Miasto podejmuje działania prowadzące do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej poprzez powiększanie zasobu lokali socjalnych na potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych pozostających w niedostatku, realizuje eksmisyjne wyroki sądowe orzekające o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego, zapewnia lokale zamienne oraz zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw osiągających niskie dochody.

Potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych oczekujących na zawarcie umów najmu na lokale komunalne wskazano poniższej tabeli.

Tabela nr 23. Wykaz gospodarstw domowych oczekujących na lokale socjalne i mieszkalne - wg stanu na 31 grudnia 2015 roku

GOSPODARSTWO						
	1 os.	2 os.	3 os.	4 os.	wieloos.	Razem
LOKALE SOCJALNE						
Z listy oczekujących	141	43	60	30	12	286
Z wyroków sądowych ze wskazaniem lokalu socjalnego	192	124	118	91	113	638
Z domów dziecka i rodzin zastępczych	45	6	3	0	0	54
Z list mieszkalnych do wskazania lokalu socjalnego	0	0	1	0	0	1
Ogółem oczekujących na lokal socjalny	378	173	182	121	125	979

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGM Sp. z o.o. w Słupsku

Powyższe dane wskazują jak olbrzymi deficyt mieszkań socjalnych występuje na terenie Miasta Słupska (640 lokali socjalnych), zwłaszcza na obszarze rewitalizacji (434 lokali socjalnych), w tym na tak wrażliwych polach jak zapewnienie lokali dla dzieci z domów dziecka i rodzin zastępczych.

3.2.2. Gospodarka

Obszar rewitalizacji, z uwagi na śródmiejski charakter zabudowy, dominującą funkcję mieszkaniową oraz obowiązujące przeznaczenie ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, nie jest terenem aktywności dużych firm produkcyjnych, a raczej obszarem, na którym przeważają mikro i małe podmioty gospodarcze oraz firmy rodzinne, działające w branży usługowo-handlowej.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się wciąż stosunkowo wysokim wskaźnikiem aktywności gospodarczej, jednak z roku na rok traci dominującą funkcję, zwłaszcza w dziedzinie obejmującej handel i usługi.

Ryc. 32. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób.

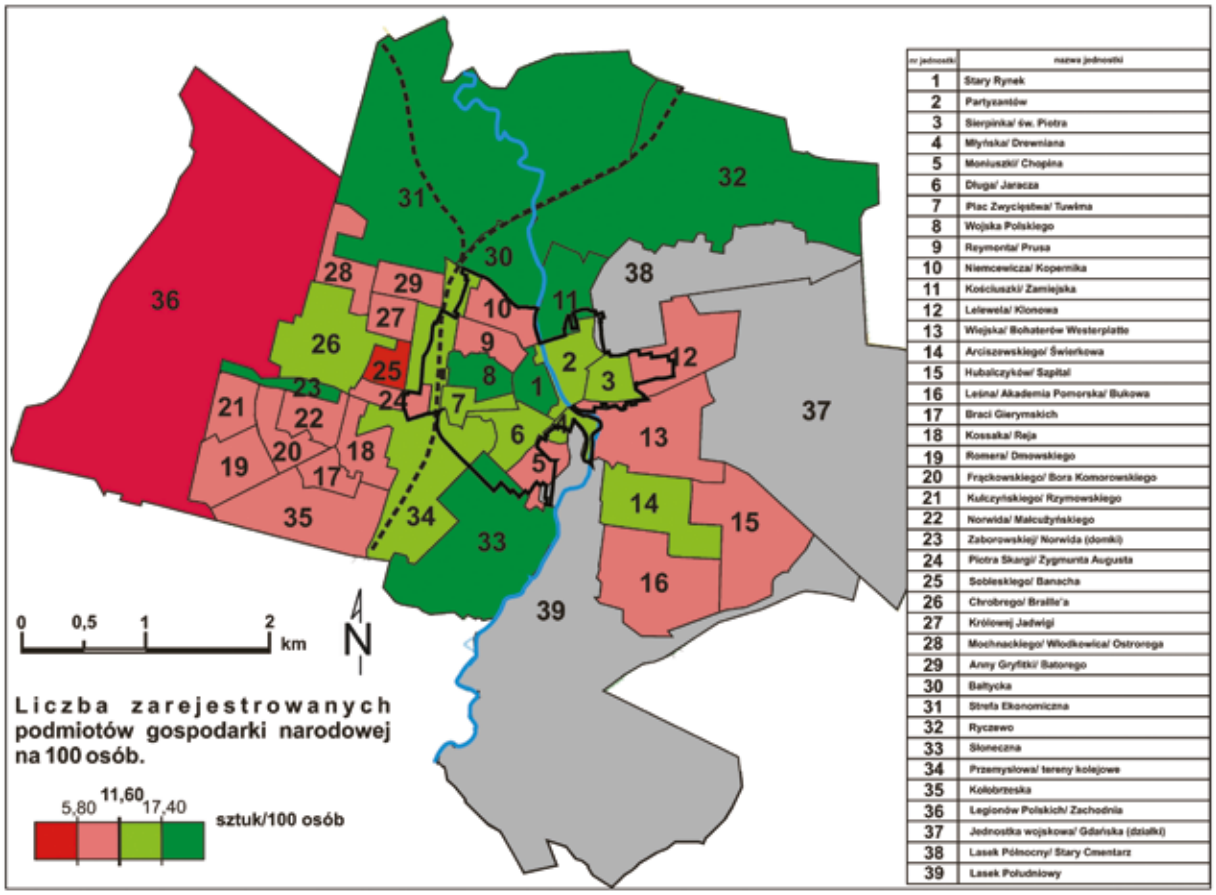

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS za rok 2015

W ostatnich latach zauważalna jest spadająca dynamika zakładania nowych działalności gospodarczych, co może wiązać się z nasyceniem lokalnego rynku podmiotami gospodarczymi oraz koniecznością konkurowania z przedstawicielami dużych sieci handlowych i usługowych funkcjonujących w mieście, również w jego centrum.

Ryc. 33. Przyrost działalności gospodarczej – kartogram syntetyczny

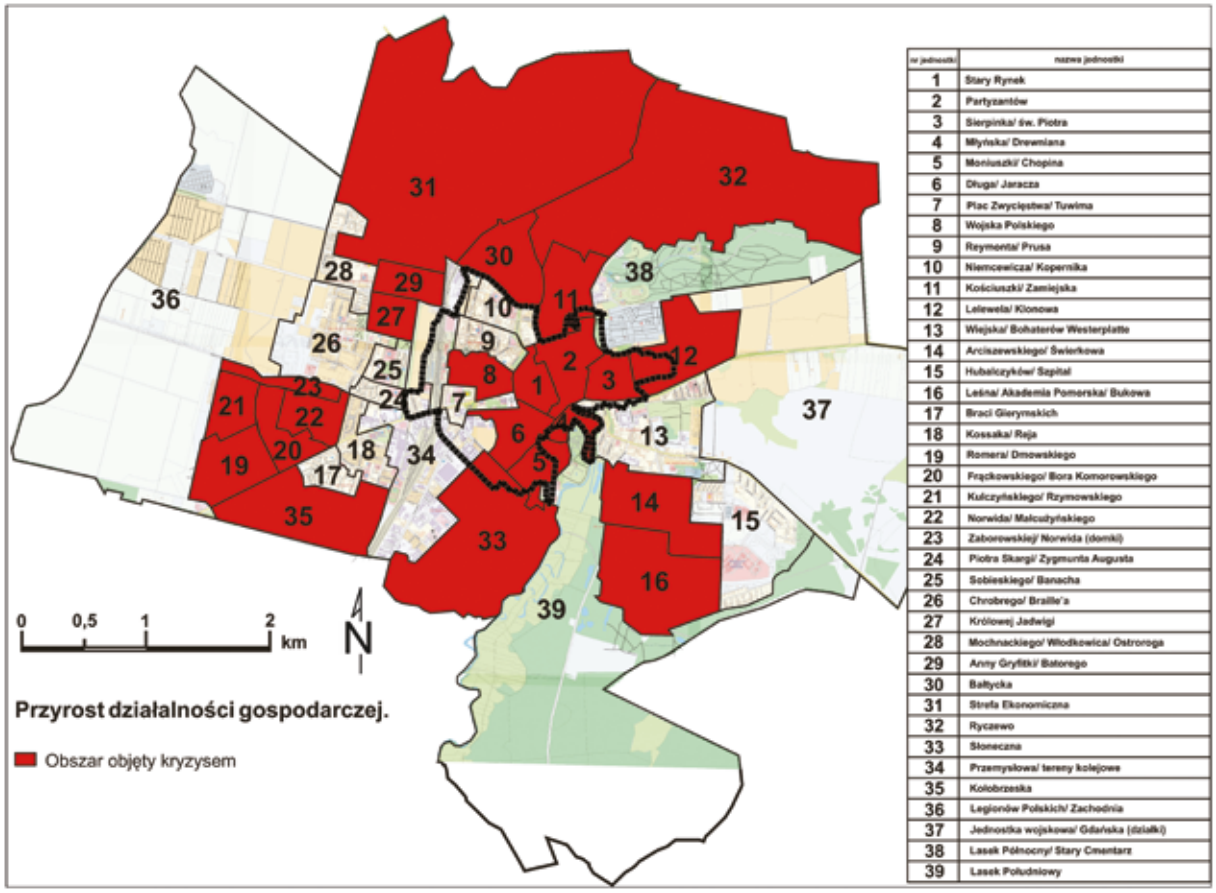

nr jednostki	nazwa jednostki
1	Stary Rynek
2	Partyzantów
3	Sierpinka/ św. Piotra
4	Młyńska/ Drewniana
5	Moniuszki/ Chopina
6	Długa/ Jaracza
7	Plac Zwycięstwa/ Tuwima
8	Wojska Polskiego
9	Reymonta/ Prusa
10	Niemcewicza/ Kopernika
11	Kościuszki/ Zamiejska
12	Lelewela/ Klonowa
13	Wiejska/ Bohaterów Westerplatte
14	Arciszewskiego/ Świerkowa
15	Hubalczyków/ Szpital
16	Leśna/ Akademia Pomorska/ Bukowa
17	Braci Gierymskich
18	Kossaka/ Reja
19	Romera/ Dmowskiego
20	Frączkowskiego/ Bora Komorowskiego
21	Kulczyńskiego/ Rzymowskiego
22	Norwida/ Małcużyńskiego
23	Zaborowskiej/ Norwida (domki)
24	Piotra Skargi/ Zygmunta Augusta
25	Sobieskiego/ Banacha
26	Chrobrego/ Braille'a
27	Królowej Jadwigi
28	Mochnackiego/ Włodkowica/ Ostroroga
29	Anny Gryfitki/ Batorego
30	Bałtycka
31	Strefa Ekonomiczna
32	Rycerwo
33	Słoneczna
34	Przemysłowa/ tereny kolejowe
35	Kołobrzeska
36	Legionów Polskich/ Zachodnia
37	Jednostka wojskowa/ Gdańska (działki)
38	Lasek Północny/ Stary Cmentarz
39	Lasek Południowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z CEiDG za lata 2013-2015.

Wykres nr 30. Zestawienie nowych działalności gospodarczych z wykreślonymi działalnościami na obszarze rewitalizacji

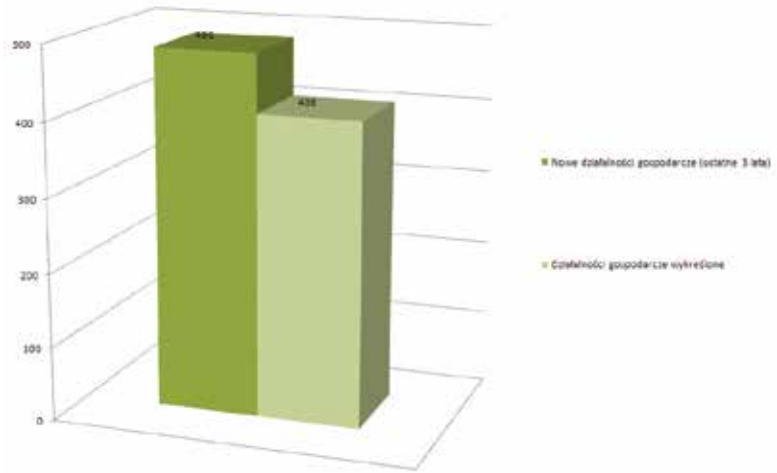

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z CEiDG za lata 2013-2015.

Malejąca liczba nowo zakładanych działalności gospodarczych jest także wynikiem coraz wyższych kosztów prowadzenia działalności oraz coraz mniejszej dostępności wykwalifikowanych i kompetentnych pracowników na lokalnym rynku pracy. Większość funkcjonujących na obszarze rewitalizacji przedsiębiorców podkreśla problemy z pozyskaniem pracowników, jako czynnika determinującego decyzje dotyczące zamknięcia/zawieszenia prowadzonej działalności gospodarczej. Pozostałe czynniki wpływające na decyzję dotyczącą funkcjonowania w obszarze rewitalizacji to: atrakcyjna lokalizacja, koncentracja potencjalnych klientów, dostępność komunikacyjna oraz funkcjonujące otoczenie biznesowe. W tym kontekście ważna jest także dostępność pozostających

w zasobie komunalnym Miasta lokali użytkowych w dobrym stanie technicznym, w atrakcyjnych lokalizacjach i w korzystnych cenach, w stosunku do rynku komercyjnego.

Ryc. 34. Lokalizacja usług w obszarze rewitalizacji

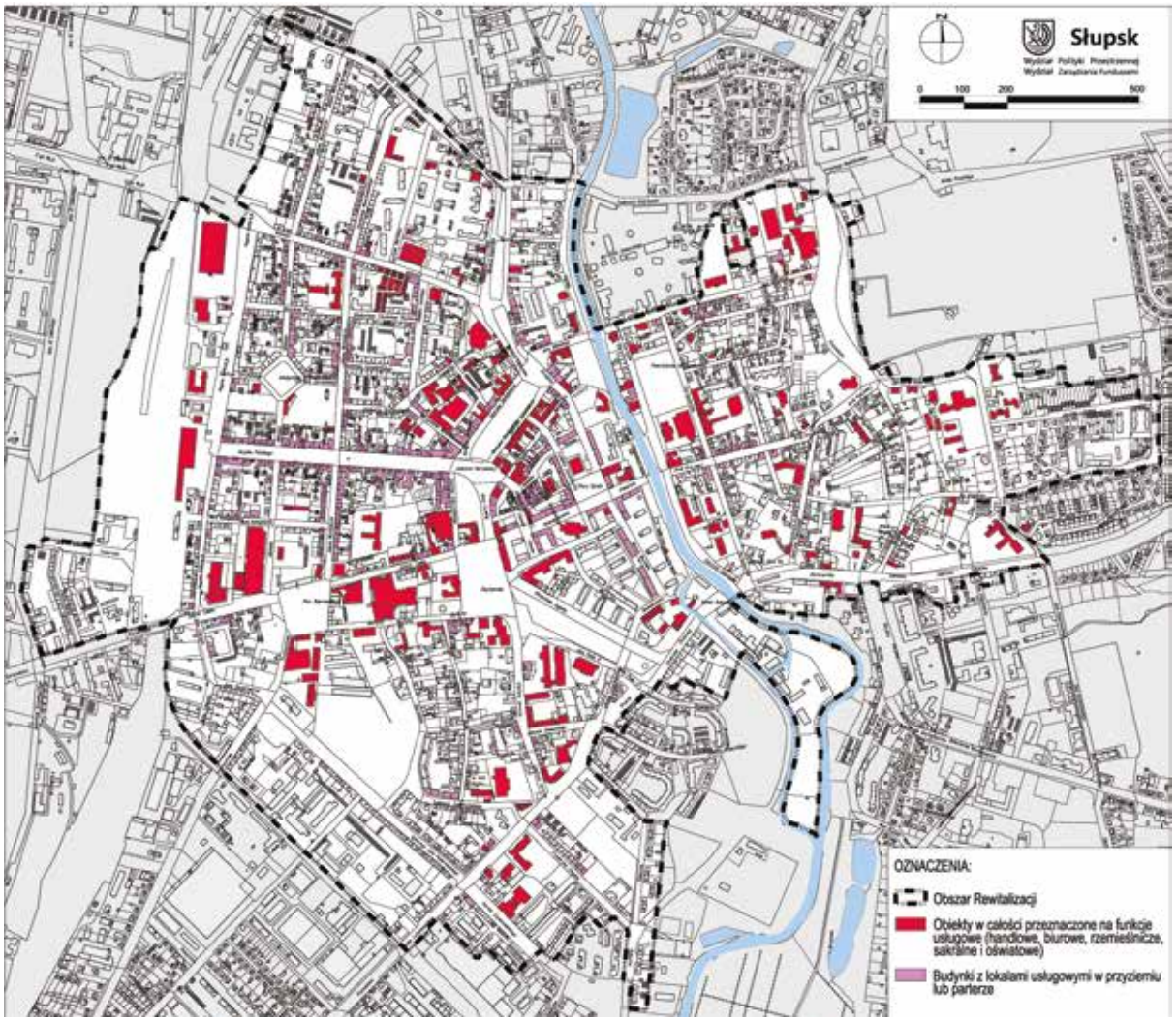

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Słupsk za rok 2016.

Obiekty, które w całości przeznaczone są pod funkcje usługowe (zarówno: handlowe, biurowe, rzemieślnicze, sakralne, oświatowe i kulturalne) stanowią znaczącą część struktury funkcjonalno – urbanistycznej obszaru rewitalizacji. Są jednocześnie jednym z czynników decydujących o dużym potencjale obszaru rewitalizacji, zapewniając w bezpośrednim otoczeniu miejsca zamieszkania pełną paletę usług. Prowadzone w I kw. 2017 r. wywiady z mieszkańcami (na próbie 106 mieszkańców) wskazują, że niemal wszyscy badani robią w swoim najbliższym otoczeniu zakupy (96%), ponad 1/3 korzysta z opieki medycznej (Stare Miasto i Podgrodzie aż 44% czyli o 12% niż w Śródmieściu). 30% uczy się, ¼ dba o urodę. Mieszkańcy terenów w zachodniej części obszaru rewitalizowanego (Śródmieściu) nie korzystają z usług pocztowych, bankowych, urzędowych i motoryzacyjnych (dla przykładu nad rzeką i na jej prawym brzegu 27% korzysta z usług pocztowych). Lokalnych lekarzy najczęściej odwiedzają osoby w wieku 25-44 lata (47%), najrzadziej te w wieku emerytalnym (26%). Z usług edukacyjnych korzystają przeważnie mieszkańcy do lat 44, a te w wieku 45-64 częściej w okolicy poprawiają urodę. Poza najbliższą okolicą badani korzystają przede wszystkim z opieki medycznej, także specjalistycznej (49% wskazań, więcej wskazań w Śródmieściu), z usług motoryzacyjnych (31%), rekreacji (27% ogółu badanych i aż 44% na Starym Mieście i Podgrodziu) oraz z usług związanych z urodą (22% ogółu i aż 50% badanych mieszkańców Śródmieścia). Tym samym, obszar rewitalizacji wpisuje się w ideę miasta kompaktowego, a więc miasta, które zaspokaja potrzeby życiowe w bliskim sąsiedztwie. Jedynie rejon południowo -zachodni, obejmujący ulice: Jaracza, Długą, Ogrodową, Paderewskiego, Rybacką, Chopina, wykazuje w tym aspekcie duży deficyt i wymaga takiego ukierunkowania planów rozwojowych dla tego obszaru miasta aby wzmocnić na opisywanym terenie funkcje miejskie i lokalne.

Drugą grupę obiektów, niezwykle ważną w kontekście pobudzania rozwoju drobnych działalności i firm rodzinnych, stanowią budynki z lokalami usługowymi w przyziemiu bądź parterze. Tego typu obiekty zlokalizowane są na całym obszarze rewitalizacji, jednak z wyraźną koncentracją na ulicach: Wojska Polskiego, Adama Mickiewicza, Henryka Sienkiewicza, Stefana Starzyńskiego, Wileńskiej, Nowobramskiej, Michała Mostnika, Armii Krajowej, Hugona Kołłątaja, Starym Rynku.

Powyższe dane są silnie skorelowane ze wskaźnikiem obejmującym ilość prowadzonych działalności gospodarczych na danej ulicy w odniesieniu do jej długości. Wskaźnik ten zwykle osiąga najwyższe wartości przy głównych ulicach, z dużą ilością lokali użytkowych. Jednocześnie, co dość znamienne, wskaźnik ten osiąga także wysokie i bardzo wysokie wartości na ulicach Wyspiańskiego czy Solskiego, które pomimo braku lokali użytkowych odznaczają się ponadprzeciętną ilością prowadzonych działalności gospodarczych (rejestrowanych najczęściej w miejscu zamieszkania). Świadczy to o dużej przedsiębiorczości mieszkańców zamieszkujących te ulice.

Charakterystyczny jest także fakt, że najmniej zarejestrowanych działalności znajduje się na obszarach odznaczających się jednocześnie najwyższymi wartościami wskaźników kryzysowych w aspektach społecznych, tj. w rejonie ulic: Małachowskiego i Morcinka, Długiej i Ogrodowej, prof. Lotha i Lelewela. Rozbudzenie postaw przedsiębiorczych w tych rejonach będzie niezwykle trudne i musi zostać skoordynowane z system wsparcia także w zakresie usług społecznych.

Ryc. 35. Ilość zarejestrowanych działalności gospodarczych w przeliczeniu na długość ulicy

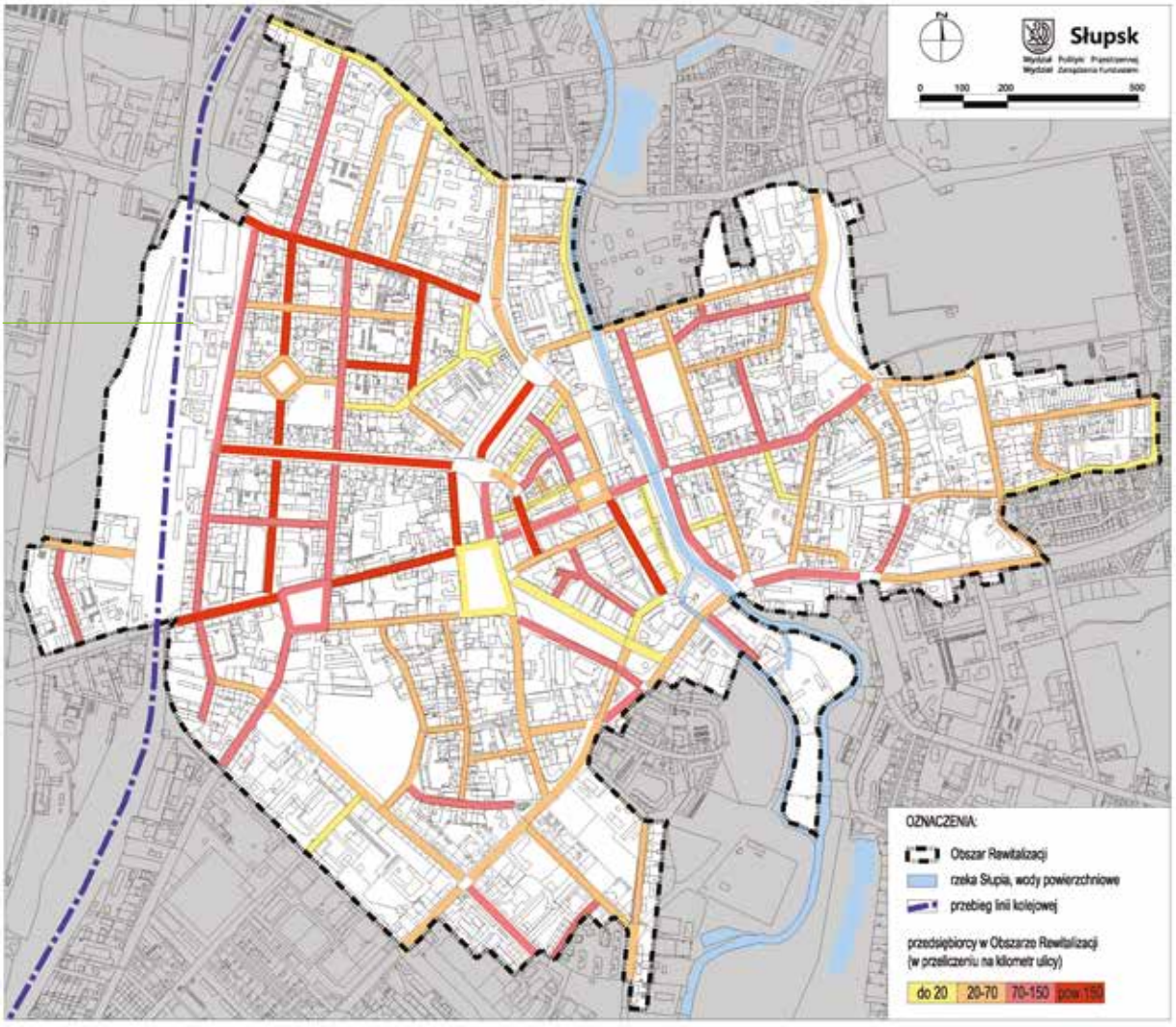

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Słupsk za rok 2016

Na obszarze rewitalizowanym funkcjonuje łącznie 2388 podmiotów gospodarczych (wg stanu na grudzień 2016 r.). Stanowi to 27,55% wszystkich aktywnych działalności gospodarczych zarejestrowanych w CEIDG na terenie Słupska. Biorąc pod uwagę powierzchnię obszaru rewitalizowanego

oraz fakt, że obejmuje ona atrakcyjnie skomunikowane ścisłe centrum miasta, liczba ta świadczy o nie w pełni wykorzystanym potencjale obszaru. Wśród prowadzonych działalności przeważające branże to: działalność handlowa – (szeroko rozumiana sprzedaż detaliczna) i działalność usługowa z zakresu produkcji nieuciążliwej. Około 3,31% podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze rewitalizowanym prowadzi działalność w zakresie branż chronionych, zanikających i preferowanych w mieście Słupsku. Listę branż zanikających obejmuje katalog określony w Uchwale Nr XXIII/270/16 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie zwolnienia od podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis na wsparcie branż chronionych, zanikających i preferowanych na wskazanym obszarze w centrum miasta Słupska.

Tabela nr 24. Lista branż zanikających na obszarze rewitalizacji

1. Antykwariaty	16. Magiel
2. Brązownictwo i pozłotnictwo	17. Modniarstwo, czapnictwo, kapelusznictwo
3. Filatelistyka	18. Odlewnictwo artystyczne
4. Galerie sztuki	19. Piekarnictwo/cukiernictwo
5. Garncarstwo	20. Renowacja zabytkowych przedmiotów
6. Gorseciarstwo na miarę	21. Rzeźba w drewnie
7. Grawerstwo w kamieniu i metalu	22. Stolarstwo
8. Introligatorstwo	23. Szewstwo/szewstwo naprawkowe
9. Kowalstwo artystyczne	24. Szklarstwo
10. Krawiectwo miarowe	25. Sztukatorstwo
11. Krawiectwo naprawkowe	26. Ślusarstwo
12. Kuśnierstwo	27. Tapicerstwo
13. Folusznikarstwo	28. Witrażownictwo
14.Rusznikarstwo	29. Zegarmistrzostwo
15. Lutnictwo	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Słupsk za rok 2015.

Wykres nr 31. Ginące zawody na obszarze rewitalizacji

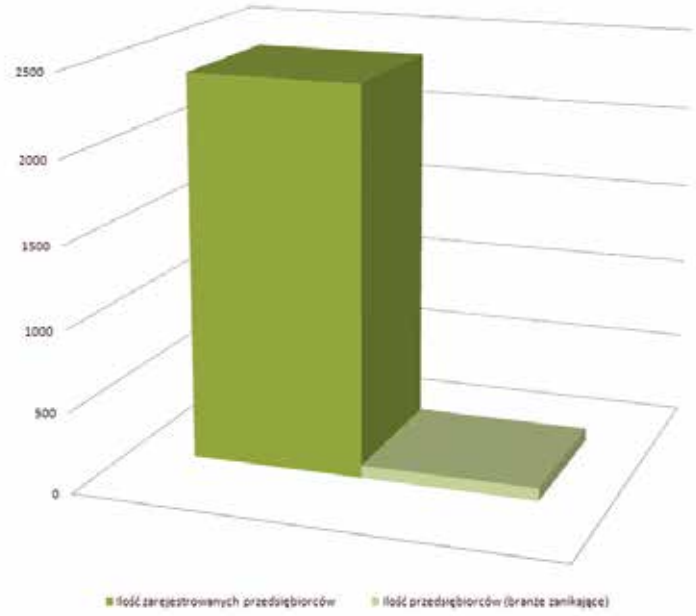

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Słupsk za rok 2015.

Wykres nr 32. Działalności z branż zanikających w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców

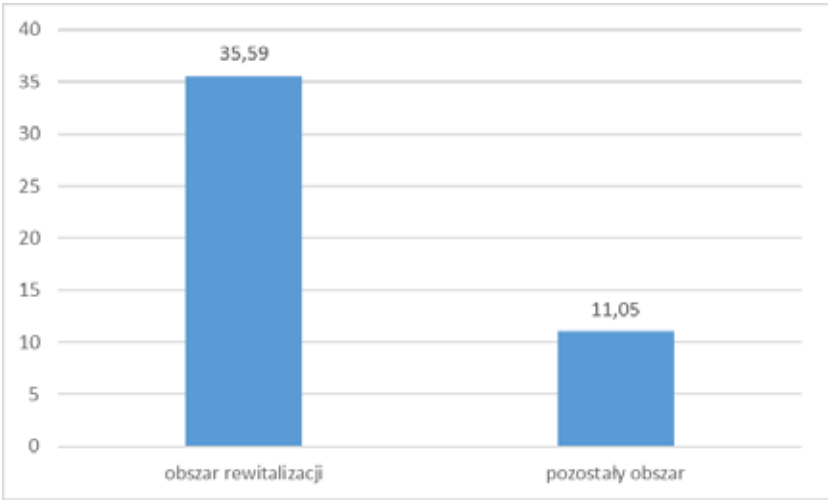

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Słupsk za rok 2015.

Powyższe dane wskazują, że obszar rewitalizacji, zamieszkiwany przez niecałą ¼ populacji miasta, skupia ponad połowę przedstawicieli branż ginących i chronionych. Jeszcze większe dysproporcje można zauważyć analizując udział wspomnianych branż w ogólnej liczbie zarejestrowanych działalności. Dla obszaru rewitalizacji wskaźnik ten ponad trzykrotnie przekracza wskaźnik wyliczony dla pozostałej części miasta, co jest poniekąd efektem naturalnej koncentracji usług rzemieślniczych w historycznych dzielnicach Miasta. Koncentracja ta korzystnie wpływa na atrakcyjność obszaru rewitalizacji i winna być wspierana poprzez programy dedykowane wspomnianym branżom.

Największy deficyt działalności prowadzonych na obszarze rewitalizacji odnotowuje się w branżach o charakterze innowacyjnym, z zakresu nowych technologii oraz branż kreatywnych. Pobudzenie powstawania takich działalności jest niezbędne dla przywrócenia atrakcyjności obszaru rewitalizacji oraz uczynienia go miejscem dającym możliwość rozwoju dla młodych i kreatywnych osób. Brakuje również nowoczesnych powierzchni biurowych klasy A (o wysokim standar-

dzie), które mogłyby być przestrzenią dla firm wdrażających nowe technologie, firm z branży IT oraz z branż BPO/SSC (sektora usług dla biznesu i centrów usług wspólnych) - potrzebnych miastu, a jednocześnie nie wymagających wielu nakładów inwestycyjnych. Ważne jest, że właśnie takimi powierzchniami zainteresowanie wykazują zewnętrzni inwestorzy. 30% wszystkich zapytań ze strony inwestorów zagranicznych skierowanych do Urzędu Miejskiego w Słupsku w 2016 r. stanowiły pytania o dostępność nowoczesnych powierzchni typu open-space zlokalizowanych w centrum Miasta. Niestety obecnie Miasto takimi powierzchniami nie dysponuje, co często wpływa na decyzję o innej niż Słupsk lokalizacji dla powstających licznie na Pomorzu centrów usług wspólnych, przekreślając także szanse na ściągnięcie kapitału prywatnego na obszar rewitalizacji.

Aby obszar rewitalizacji stał się miejscem interesującym dla młodych, kreatywnych osób, konieczne jest także powstanie przestrzeni co-workingowych i miejsc rozwoju dla tzw. startupów. Dzięki nim osoby z dużym potencjałem znajdą w jednym miejscu przestrzeń dla wymiany doświadczeń, pomysłów, know-how oraz budowania społeczności startupowej. Jest to bardzo ważny element rozwoju obszaru rewitalizacji i poprawy jego konkurencyjności oraz atrakcyjności. Słupska uczelnia wyższa – Akademia Pomorska w Słupsku, w ścisłej współpracy z lokalnymi firmami, z powodzeniem działającymi w sektorze usług IT i obszarze nowych technologii, w swojej ofercie edukacyjnej uruchomiła już pierwszy kierunek z myślą o przyszłych start-upach: projektowanie aplikacji mobilnych. Będąc w stałej współpracy z przedsiębiorcami Uczelnia podejmuje szereg działań mających na celu wprowadzanie nowych kierunków kształcenia dla osób zainteresowanych studiami z obszaru informatyki, teleinformatyki, automatyki, nowych technologii i programowania.

Co ważne, obszar rewitalizacji ma doskonałe warunki dla rozwoju startupów. Jest to teren kompaktowy, oferujący stosunkowo niskie koszty prowadzenia działalności gospodarczych, nie wymagających dużych powierzchni inwestycyjnych. Założenie działalności w formie startupa nie wymaga dużych nakładów, co z punktu widzenia młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji jest ogromną zaletą. Startup jest doskonałym rozwiązaniem dla kreatywnych i przedsiębiorczych osób, które chcą rozpocząć własną działalność, ale nie stać ich na inwestycje związane z założeniem klasycznej firmy.

Nie bez znaczenia w kontekście zakładania nowych działalności, zwłaszcza przez ludzi młodych, jest brak na obszarze rewitalizacji zaplecza gastronomicznego i rozrywkowego, które w znaczący sposób wpływa na wizerunek całego miasta, postrzeganego jako miasto „starzejące się" i nie dające perspektyw. Obszar rewitalizacji z wszystkimi swoimi potencjałami powinien stanowić centrum nie tylko kulturalnego i społecznego życia miasta, ale także kumulować i inkubować aktywność gospodarczą jego mieszkańców.

Ważnym elementem polityki rozwoju Miasta Słupska powinno być tworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju mikro i małej przedsiębiorczości, funkcjonującej w zakresie branż deficytowych i preferowanych właśnie na terenie rewitalizacji. Stąd bardzo ważne jest wspieranie i pobudzanie powstawania na tym obszarze działalności gospodarczych o charakterze centrotwórczym i kulturotwórczym. Tego typu działalność szczególnie wymaga wprowadzenia narzędzi umożliwiających utrzymanie się na lokalnym rynku usług w warunkach silnej konkurencji.

Działania powinny skupić się na wspieraniu przedsiębiorców prowadzących działalność w centrum miasta, co wpłynie pozytywnie na ożywienie tego obszaru. Należy stworzyć dogodne warunki dla przedsiębiorców prowadzących restauracje, kawiarnie czy klubokawiarnie do prowadzenia swoich działalności na obszarze centrum miasta. Jest to niezbędny element szeroko rozumianej rewitalizacji społeczno-gospodarczej. Takie działania mają na celu poprawę oferty kulturalno – rozrywkowej centrum Miasta i zachęcenie mieszkańców do spędzania na tym terenie czasu wolnego w sposób kreatywny.

Tradycyjne usługi rzemieślnicze takie jak garncarstwo, modniarstwo, kapelusznictwo, antykwariaty, galerie sztuki, klubokawiarnie itp. pomogą przywrócić specyficzny klimat centrum miasta Słupska. Efektem procesów rewitalizacyjnych powinno być zachowanie zanikających rzemiosł, trwale wpisujących się w krajobraz Starego Miasta, Śródmieścia i Podgrodzia oraz stworzenie dogodnych warunków dla ich dalszego rozwoju.

3.2.3. Przestrzeń publiczna i komunikacja

3.2.3.1. Kontekst ponadlokalny

Obszar rewitalizacji posiada silne powiązania i zależności z innymi rejonami miasta. Pomimo barier przestrzennych i komunikacyjnych (rzeka Słupia, tory kolejowe) pełni on rolę przestrzeni skupiającej najważniejsze funkcje społeczne, gospodarcze, kulturalne, edukacyjne, handlowe, charakterystyczne dla ośrodków miejskich, których oddziaływanie nie ogranicza się tylko do bezpośredniego otoczenia, ale ma także wymiar ponadlokalny. Przeprowadzone wywiady i badania wciąż wykazują zapotrzebowanie na „klasyczne" centrum miasta, które nie tylko pozwala na samorealizację, jest przestrzenią dobrą do życia, ale także buduje poczucie dumy i stanowi podwalinę lokalnego patriotyzmu. Osiągnięcie tego celu wymaga jednak daleko idącej ingerencji w istniejący układ komunikacyjny, w tym - podniesienia atrakcyjności komunikacji zbiorowej i rowerowej, preferowanej na obszarach ścisłej zabudowy oraz poprawy warunków ruchu pieszego.

3.2.3.2. Położenie obszaru rewitalizacji w kontekście ponadlokalnej sieci transportowej

Przez obszar rewitalizacji przebiega zarówno linia kolejowa, z dworcem kolejowym usytuowanym przy zachodniej granicy obszaru rewitalizacji, jak również ważne drogi transportu kołowego. Oba te rodzaje transportu w odmienny sposób wpływają na obszar rewitalizacji - bliskość dworca PKP podnosi jego atrakcyjność, generuje podróże piesze oraz zwiększa zapotrzebowanie na usługi w jego okolicy. Brak połączeń poprzecznych względem układu torowego linii kolejowej nr 202 Gdynia Główna - Stargard zmniejsza atrakcyjność zwłaszcza zachodniej części obszaru rewitalizacji, w tym głównej ulicy handlowej - ulicy Wojska Polskiego. Negatywnie na atrakcyjność obszaru rewitalizacji wpływa także koncentracja ruchu samochodowego, którego efektem jest degradacja przestrzeni miejskiej, zwiększenie hałasu i pogorszenie jakości powietrza, obniżenie atrakcyjności podróży pieszych i rowerowych, a także obniżenie poziomu bezpieczeństwa na drodze. Intensywny ruch samochodowy, przy równoczesnym braku nadania priorytetu komunikacji zbiorowej, (skutkujący zmniejszeniem jego punktualność) negatywnie wpływa na jakość usług świadczonych przez lokalnych przewoźników.

Ryc. 36. Mapa układu transportowego obszaru rewitalizacji, położenie w kontekście układu komunikacyjnego miasta.

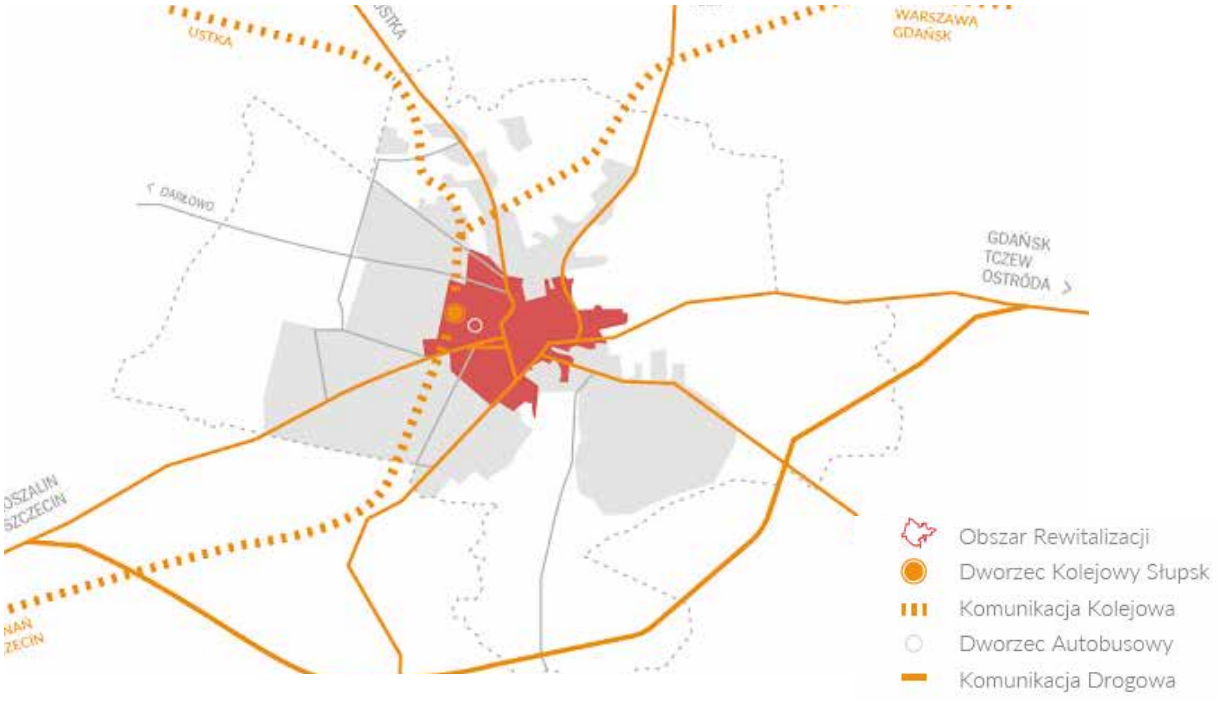

Źródło: Funkcjonalno – przestrzenna analiza komunikacyjna obszaru rewitalizacji, grudzień 2016 r.

Układ dróg w Słupsku, wykorzystujący historyczny przebieg szlaków handlowych, nie w pełni odpowiada strukturze funkcjonalno -przestrzennej dzisiejszego miasta. Wymaga więc uzupełnień o alternatywne ciągi komunikacyjne, w tym obwodowe, które zapewnią możliwość przemieszczania się po mieście bez konieczności wjazdu z obszar rewitalizacji. Istniejące drogi powinny być poddawane pracom, które służyć będą przede wszystkim poprawie stanu technicznego, z nadaniem priorytetu dla niechronionych uczestników ruchu: pieszych i rowerzystów.

Jednym z większych problemów układu komunikacyjnego obszaru rewitalizacji jest brak alternatywy w obrębie miasta dla połączenia w relacji wschód – zachód, a zwłaszcza brak południowego odcinka ringu miejskiego łączącego osiedla po zachodniej stronie Miasta z Osiedlem Akademickim i Szpitalem Wojewódzkim. W efekcie, cały ruch we wspomnianych relacjach przejmują drogi główne, przecinające obszar rewitalizacji, zwiększając uciążliwość ruchu drogowego (w tym tranzytu) i znacząco pogarszając stan środowiska. Przykład ten dobitnie pokazuje, że stan obszaru rewitalizacji jest także wypadkową czynników mających swe źródło poza jego granicami.

Innym z wyzwań stojących przed Miastem jest dostosowanie infrastruktury drogowej i transportowej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa obszaru rewitalizacji.

Ulice w centralnej części miasta charakteryzuje zwarta zabudowa. Ich szerokość waha się znacznie: od 6m na ul. Francesco Nullo do 31m na ul. Wojska Polskiego. Obszar rewitalizacji dotyka dość powszechny w polskich miastach, a szczególnie w ich centrach, konflikt związany z brakiem możliwości dostosowania istniejących pasów drogowych do aktualnego obciążenia ruchem kołowym, czego efektem są z jednej strony powstające miejscowo zatory, zaś z drugiej - olbrzymia presja, by poszerzyć istniejące jezdnie kosztem zwężenia chodników i likwidacji zieleni przyulicznej.

Ryc. 37. Mapa układu transportowego obszaru rewitalizacji

Źródło: Funkcjonalno – przestrzenna analiza komunikacyjna obszaru rewitalizacji, grudzień 2016 r.

3.2.3.3 Dostępność piesza obszaru rewitalizacji

Rewitalizowany obszar znajduje się w centralnej części Miasta Słupska, o promieniu ok. 1km. W odległości 2km od niego dostępna jest większa część miasta, natomiast promień 3km obejmuje swoim zasięgiem niemal całe miasto, co świadczy o niezwykle dogodnym komunikacyjnie położeniu, a więc potencjalnej atrakcyjności obszaru. Obszar rewitalizacji dzielą bariery, zarówno naturalne, jak i sztuczne. Utrudniają one lub wręcz uniemożliwiają przemieszczanie w sposób bezpośredni, tj. pieszo i rowerem. Likwidacja tych barier powinno być jednym z podstawowych celów służących zmianie priorytetu z samochodowego na niezmotoryzowany.

Główną naturalną barierę stanowi rzeka Słupia, która jednocześnie decyduje o potencjalnej dużej atrakcyjności terenu, dlatego niezwykle istotne jest jej wykorzystanie poprzez zagospodarowanie odpowiadające pieszo – rowerowemu charakterowi miejsca. Przeprawy, zwłaszcza przy Bulwarach, powinny promować aktywną mobilność i ułatwić stworzenie idealnej przestrzeni do spędzania wolnego czasu.

Drogi i tory kolejowe stanowią potencjalne zagrożenie dla niechronionych uczestników ruchu. Szczegółowa analiza obszaru rewitalizacji wykazała, iż najbardziej korzystne dla strefy śródmiejskiej, o gęstej siatce źródeł i celów podróży, jest uspokojenie ruchu samochodowego, wiążące się z redukcją dopuszczalnej prędkości, stosowaniem mini rond oraz urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego, jak wyniesienia skrzyżowań i przejść dla pieszych, budowa antyzatok dla pojazdów transportu zbiorowego. Bezpieczeństwo ruchu drogowego wiąże się również z poprawą widoczności - usunięciem barier, jakie stanowią samochody parkujące na chodnikach oraz w miejscach nielegalnych, jak otoczenie przejść dla pieszych. Poważną barierą dla pieszych użytkowników ruchu oraz rowerzystów jest stan infrastruktury dla nich przeznaczonej. Chodniki, których efektywna szerokość zmniejszona jest o parkujące pojazdy, posiadają ubytki oraz nierówności. Barierą, jaką napotykają rowerzyści, jest nieciągła oraz niespójna sieć dróg rowerowych, o niejednolitej jakości. Wspomniane bariery wymagają usunięcia lub uporządkowania, w pierwszej kolejności dla osób o obniżonej mobilności, następnie - pozostałych niechronionych uczestników ruchu.

Ryc. 38. Mapa dostępności pieszej obszaru rewitalizowanego

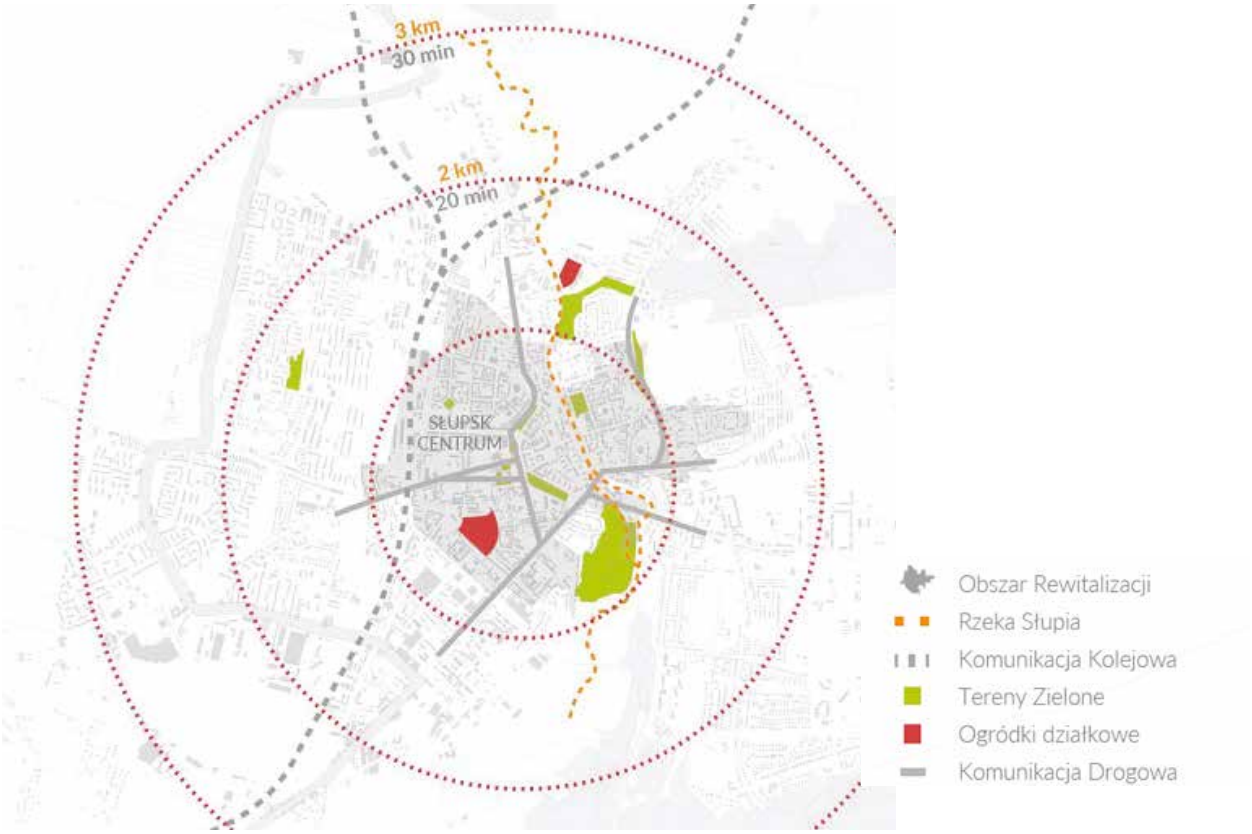

Źródło: Funkcjonalno – przestrzenna analiza komunikacyjna obszaru rewitalizacji, grudzień 2016 r.

Wzrost ilości pojazdów na przestrzeni ostatnich dekad sprawił, że zwłaszcza w obszarze rewitalizacji ograniczano przestrzeń na chodnikach, poprzez przekształcanie jej w parkingi. W efekcie, w wielu miejscach piesi zostali zepchnięci na margines. Dodatkowo, w wyniku wspomnianych przekształceń, infrastruktura towarzysząca (znaki, słupki, itp.) została skoncentrowana na chodnikach, jeszcze bardziej ograniczając ich przepustowość. Stare ciągi piesze, których przebieg został nakreślony jeszcze w przedwojennym Słupsku, cechuje niska jakość nawierzchni. Do budowy chodników użyto dużych płyt kamiennych, różnego rodzaju kostki kamiennej i betonowej, rozmaitych płytek chodnikowych i innego rodzaju materiałów, służących do utwardzenia ciągów pieszych. Nawet najtrwalsze materiały kamienne, przez dziesięciolecia użytkowania spękały, stały się śliskie i niebezpieczne. Problemem jest także nieuwzględnianie potrzeb osób niepełnosprawnych, osób starszych, jak i rodziców z dziećmi w wózkach. Wysokie krawężniki w miejscach wyznaczonych przejść dla pieszych, poprzeczne uskoki w chodnikach, np. na wysokości zjazdów, wpływają negatywnie na atrakcyjność i sposób odbioru infrastruktury przez jej użytkowników. Potwierdzają to wyniki spacerów badawczych z mieszkańcami oraz pogłębionych wywiadów. 68% badanych mieszkańców obszaru Śródmieścia wskazuje na brak udogodnień architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych. Również mieszkańcy Starego Miasta i Podgrodzia jako problemy kluczowe wskazali zły stan dróg i chodników.

Biorąc pod uwagę gęstą zabudowę centrum, dobrze rozbudowany i funkcjonujący system komunikacji zbiorowej w obszarze rewitalizacji oraz kompaktowy charakter Słupska, można zauważyć, że większość podróży powinna odbywać się pieszo, przy ewentualnym wykorzystaniu ekologicznych środków transportu (roweru lub komunikacji zbiorowej). W tym celu należy odzyskać przestrzeń publiczną spod dominacji samochodów, zmieniając układ komunikacyjny na ulicach, tworząc ulice jednokierunkowe, pozwalające na zorganizowanie miejsc parkingowych w pasach jezdni.

Obszar rewitalizacji, obejmujący Śródmieście, Stare Miasto i Podgrodzie stanowi potencjalnie najbardziej atrakcyjną strefę miasta Słupska, zarówno pod kątem osiedleńczym, gospodarczym i turystycznym. Fundamentem zrównoważonej przestrzeni miejskiej jest powrót popularności podróży pieszych i rowerowych, zwłaszcza w centrum miasta, gdzie odległości, ukształtowanie oraz zagospodarowanie terenu nadają wyższy priorytet temu rodzajowi transportu. Poprawa funkcjonalności przestrzeni miejskiej pozwoli na zwiększenie roli i jakości transportu pieszego i rowerowego, przy uwzględnieniu potrzeb wszystkich grup użytkowników, w szczególności osób o ograniczonej mobilności.

3.2.3.4. Infrastruktura rowerowa

Infrastruktura rowerowa, znajdująca się w obszarze rewitalizacji nie może być rozpatrywana w oderwaniu od pozostałych dróg rowerowych na terenie miasta, które łącznie powinny tworzyć spójną całość w możliwie bezkolizyjnym przebiegu.

Ryc. 39. Mapa infrastruktury rowerowej w obszarze objętym rewitalizacją

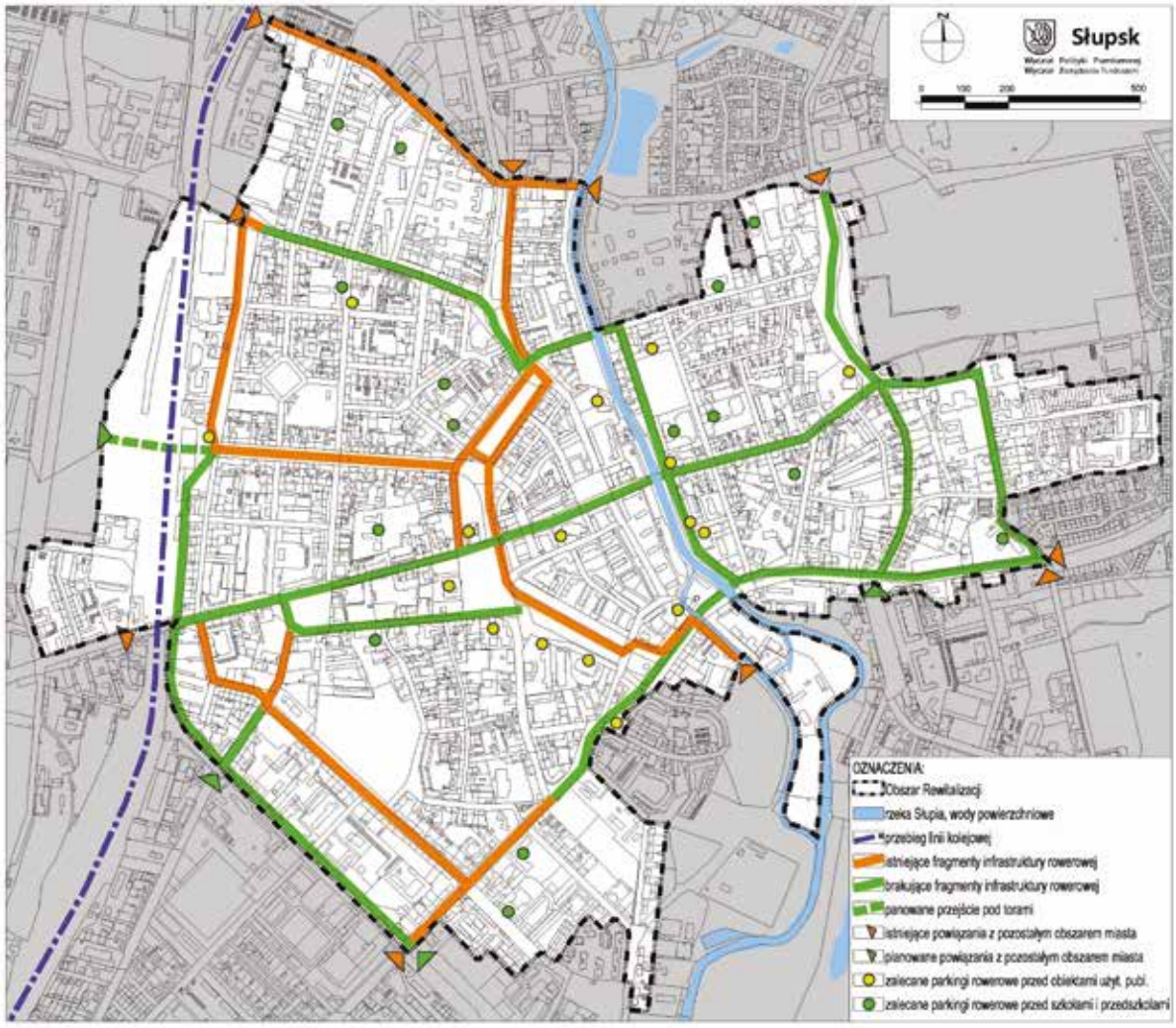

Źródło: Opracowanie własne, dane UM Słupsk za rok 2016

Głównym celem rozwoju infrastruktury rowerowej jest promowanie roweru, jako środka wykorzystywanego do transportu w życiu codziennym. Obszar rewitalizacji cechuje obecnie brak spójności w infrastrukturze rowerowej, co stanowi główną barierę w zwiększaniu udziału roweru, jako środka transportu. Pomimo iż samoistnie wykształciły się korytarze, determinujące ruch rowerowy, nadal brakuje właściwej infrastruktury, zapewniającej bezpieczeństwo oraz pozwalającej rozwijać ten rodzaj komunikacji. Centrum miasta cechuje się bardzo dużą ilością punktów docelowych podróży: szkoły, przedszkola, urzędy, centra handlowe. Dlatego w tym obszarze nie powinno skupiać się tylko na infrastrukturze stanowiącej główny szkielet dróg rowerowych, należy także zapewnić odpowiednią infrastrukturę rozprowadzającą ruch rowerowy w poszczególne miejsca. W tym celu na obszarze rewitalizacji wiele ulic należy przekształcić z dwukierunkowych w jednokierunkowe. Powyższe działanie pozwoli odzyskać znaczne ilości przestrzeni, którą będzie można przeznaczyć m. in. na poprawienie jakości infrastruktury rowerowej np. poprzez możliwość zastosowania kontrapasów oraz poprowadzenia ruchu rowerowego w ulicach jednokierunkowych pod prąd na zasadach ogólnych.

„Brakuje konsekwentnie wyznaczonych ścieżek rowerowych przez całe miasto i miejsc gdzie można by zaparkować rower. Robienie tego punktowo nie do końca ma sens z perspektywy rowerzystów”

Źródło: wywiad z młodzieżą z obszaru rewitalizowanego, 2017 r.

Do projektowania sieci połączeń należy wykorzystywać nie tylko pasy drogowe, lecz także tereny parków, nieczynną infrastrukturę kolejową (stare torowiska, które miasto może pozyskać na cele użytku publicznego) i inne tereny, stanowiące własność miasta, a zapewniające spójność, podnoszące jakość i konkurencyjność infrastruktury rowerowej.

Uzupełnienie liniowej infrastruktury rowerowej o sieć ogólnodostępnych, miejskich i bezpłatnych parkingów rowerowych umożliwiających bezpieczne pozostawienie roweru w znaczący sposób podniesie atrakcyjność ruchu rowerowego, pożądanego na obszarze rewitalizacji. Jednocześnie system parkingów rowerowych uzupełniony powinien zostać o stojaki rowerowe rozproszone przy lokalach usługowych. Obecnie samo dostanie się do centrum miasta jest utrudnione przez „wąskie gardła" jakimi są wiadukty, pod którymi zabrakło miejsca na pasy rowerowe, brak połączenia ul. Sobieskiego z ul. Kołłątaja (pod dworcem kolejowym), niewykorzystanie potencjału nieczynnej infrastruktury kolejowej oraz brak spójności dróg rowerowych na największych skrzyżowaniach w mieście. Stworzenie infrastruktury również wzdłuż brzegów rzeki Słupi da szansę na przeprowadzenie ruchu rowerowego przez obszar rewitalizacji w relacji północ – południe, z ominięciem wielu skrzyżowań. Wymagana jest także dalsza integracja transportu kolejowego i rowerowego w ramach Węzła Transportowego. Dotychczasowe doświadczenia wskazują na bardzo pozytywny odbiór tego typu działań przez rowerzystów, czego najlepszym przykładem jest niemal pełne wykorzystanie parkingu rowerowego zlokalizowanego przed słupskim dworcem kolejowym.

Zrealizowanie wyżej wymienionych działań spowoduje, że infrastruktura rowerowa będzie się cechować dużą konkurencyjnością względem komunikacji samochodowej.

3.2.3.5 Komunikacja zbiorowa

Zarówno obszar rewitalizacji, jak i cały Słupsk odznaczają się wysokim stopniem dostępności przez komunikację zbiorową. Nie oznacza to jednak, że komunikacja zbiorowa nie wymaga zmian i ulepszeń. Wciąż ponad połowa przystanków nie spełnia warunków, jakie spełniać powinna nowoczesna infrastruktura transportu zbiorowego, w tym dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych (poprzez np. perony przystankowe, systemy głośnomówiące, linie naprowadzające z płytek ryflowanych). Brak jest także na obszarze rewitalizacji węzła, który w sposób kompleksowy integrowałby wszystkie środki transportu dostępne na terenie Miasta. Wreszcie, z racji rosnącej ilości samochodów poruszających się po ulicach centrum miasta, konieczne jest nadanie priorytetu komunikacji zbiorowej.

Jednym z kryteriów oceny efektywności i atrakcyjności transportu zbiorowego jest dostępność przystanków. Promień oddziaływania przystanku określa się na 400m. Oznacza to, iż potencjalni pasażerowie powinni znajdować się nie dalej, niż w tej odległości od przystanku, aby podróż transportem zbiorowym była dla nich atrakcyjna. Analizując dostępność wszystkich przystanków w obrębie obszaru rewitalizacji, łatwo zauważyć, iż z każdego miejsca możliwe jest znalezienie przystanku transportu zbiorowego, zlokalizowanego w tym promieniu. Sieć przystanków autobusowych jest wystarczająco gęsta, aby obsłużyć rewitalizowany obszar za pomocą transportu zbiorowego, co stanowi argument za obniżeniem priorytetu podróży indywidualnych wykonywanych samochodami osobowymi.

Poza odległością do przystanku, kolejnym kryterium oceny atrakcyjności komunikacji zbiorowej jest odpowiedni stopień jakości infrastruktury okołoprzystankowej, jakość dojścia pieszego na przystanek oraz możliwość bezpiecznego pozostawienia roweru przy przystankach, obsługujących największą liczbę pasażerów. Stan infrastruktury przystanków w obszarze rewitalizacji jest zadowalający, jednak lokalizacja niektórych z nich nie pozwala na zachowanie wymaganej szerokości użytkowej chodnika, co wiąże się z utrudnieniami zarówno dla oczekujących i przesiadających się pasażerów, jak i pozostałych pieszych.

Ryc. 40. Mapa dostępności transportu zbiorowego w obszarze objętym rewitalizacją

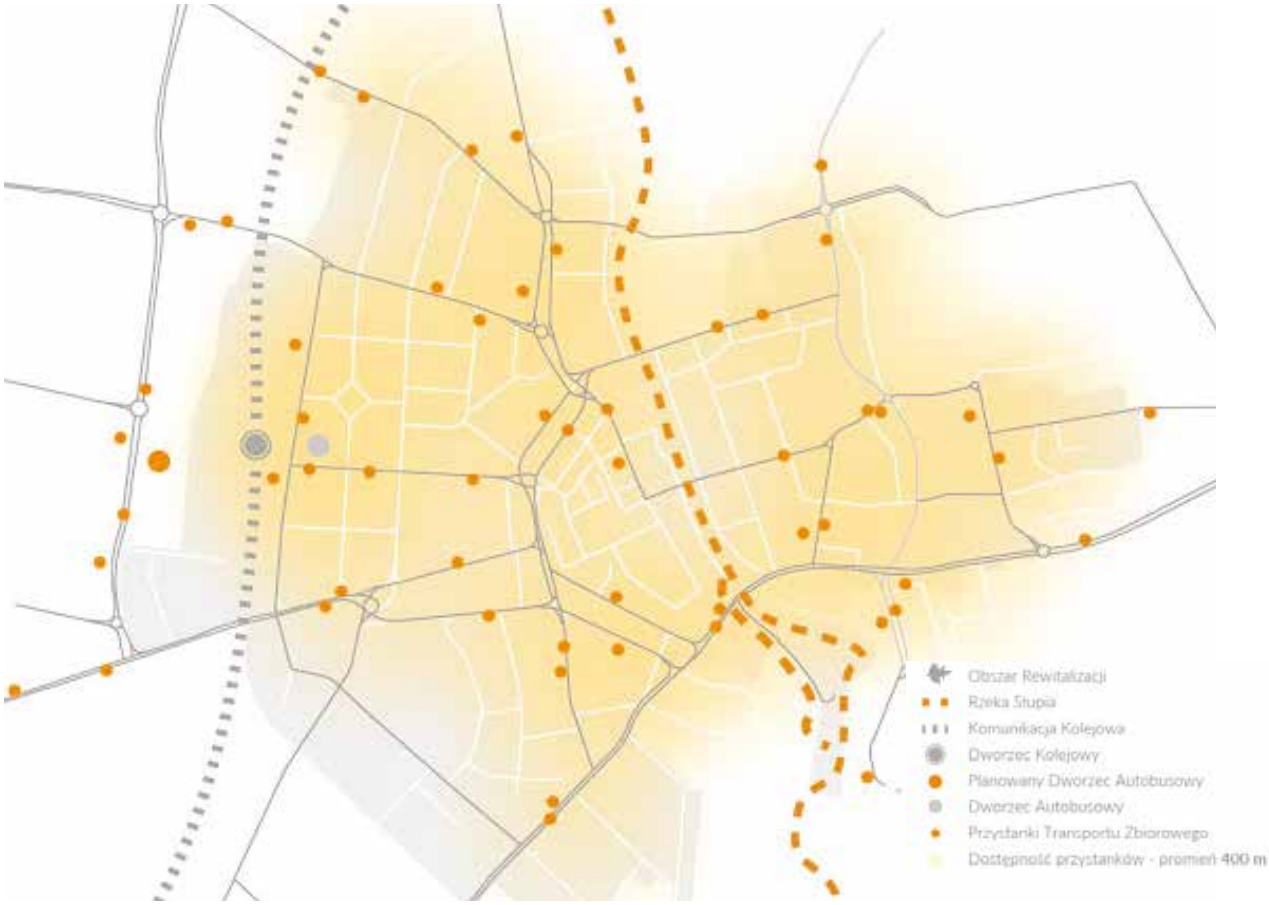

Źródło: Funkcjonalno – przestrzenna analiza komunikacyjna obszaru rewitalizacji, grudzień 2016 r.

Przystanki autobusowe na terenie obszaru rewitalizacji obsługują od 1 do 14 linii autobusowych, ze zróżnicowaną średnią częstotliwością odjazdu pojazdów.

Ryc. 41. Mapa częstotliwości dobowej odjazdów autobusów

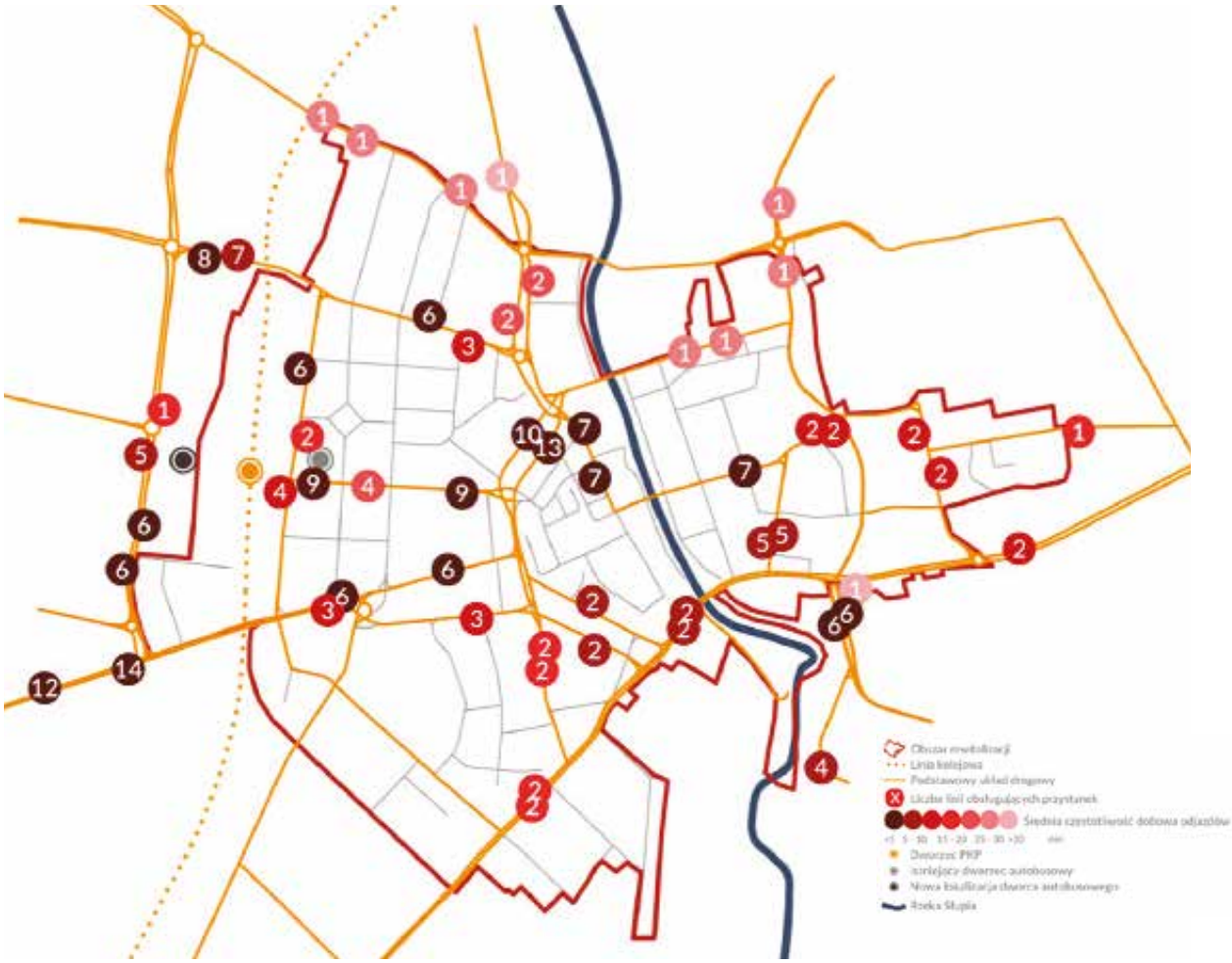

Źródło: Funkcjonalno – przestrzenna analiza komunikacyjna obszaru rewitalizacji, grudzień 2016 r.

3.2.3.6. Infrastruktura drogowa

W obszarze rewitalizacji znajdują się 103 ulice, co stanowi ok. 1/3 spośród 340 słupskich ulic. 9 ulic posiada kategorię drogi krajowej, 3 kategorię wojewódzką, 6 kategorię powiatową, natomiast 85 ma status dróg gminnych. Łączna długość dróg w obszarze rewitalizacji wynosi 32,9 km, ponad 21% ogólnej długości dróg w mieście (przy czym powierzchnia obszaru rewitalizacji stanowi zaledwie 6,3% pow. Miasta). O dużym znaczeniu komunikacyjnym tego obszaru świadczy fakt wysokiego udziału dróg najwyższych kategorii przebiegających przez analizowany teren. Przez obszar rewitalizacji przebiegają są wszystkie drogi krajowe, nie będące drogami ekspresowymi oraz wszystkie drogi wojewódzkie przebiegające przez Słupsk. Ilościowo 75% dróg krajowych oraz 60% dróg wojewódzkich to ulice w obszarze rewitalizacji, natomiast w przypadku dróg gminnych, mających znaczenie dla układu lokalnego udział ten sięga 27%. Wskaźniki te są istotne dla określenia jakości przestrzeni oraz jakości życia na obszarze rewitalizacji, ponieważ drogi najwyższego rzędu są jednocześnie trasami o najwyższym nasileniu ruchu pojazdów samochodowych (w tym – ruchu tranzytowego) i o najwyższych parametrach technicznych. Rodzi to wiele negatywnych skutków w aspekcie środowiskowym (zanieczyszczenie powietrza oraz emisje hałasu) oraz pod względem bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego. Drogi te stanowią również bariery dla potoków pieszych (w tym szczególnie dla osób niepełnosprawnych) i dla rowerzystów (podporządkowanie cyklu świateł pod ruch samochodowy, np. na ulicach: Paderewskiego, Lutosławskiego, Zamkowej).

Wykres nr 33. Struktura kategorii dróg na obszarze rewitalizacji

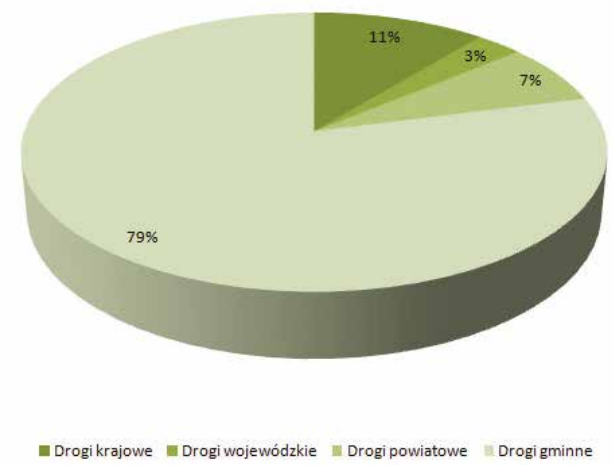

Źródło: Opracowanie własne wg stanu na 31.12.2016 r.

Wykres nr 34. Znaczenie dróg obszaru rewitalizacji w układzie drogowym Słupska

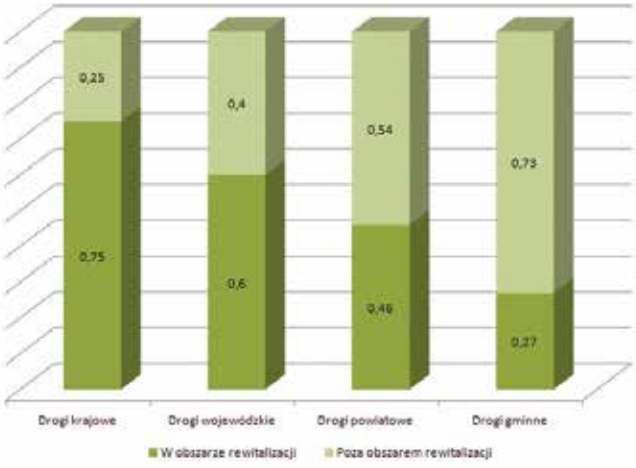

Źródło: Opracowanie własne wg stanu na dzień 31.12.2016

3.2.3.6.1. Stan nawierzchni

Analizując stan nawierzchni można zauważyć, że 50% nawierzchni to nawierzchnie w stanie bardzo dobrym i dobrym oraz 26% w stanie ostrzegawczym i w 24% w stanie złym i bardzo złym.

Wykres nr 35. Stan nawierzchni dróg w obszarze rewitalizacji

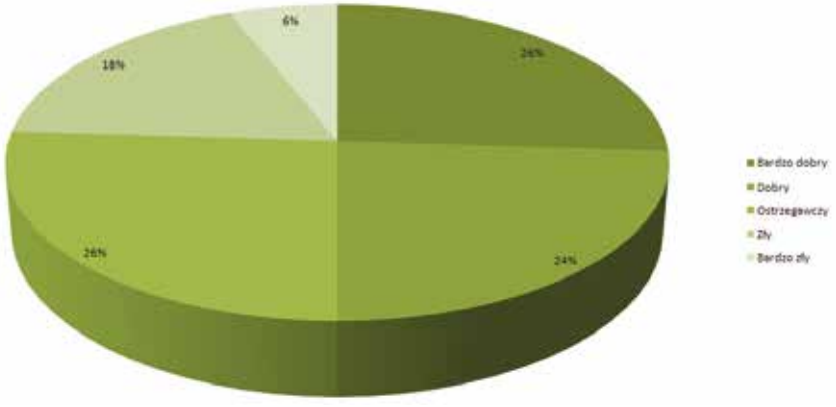

Źródło: Opracowanie własne wg stanu na dzień 31.12.2016 r.

Jednak z uwagi na zróżnicowanie funkcjonalne dróg (duży udział dróg wyższego rzędu) w analizowanym obszarze, taki wskaźnik syntetyczny nie oddaje rzeczywistej skali problemów związanych ze stanem nawierzchni dróg dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wynika to z faktu, iż największe nakłady finansowe w latach ubiegłych przeznaczone były na inwestycje polegające na przebudowach głównych szlaków komunikacyjnych. Potwierdzeniem takiego stanu jest porównanie stanu dróg krajowych i wojewódzkich z drogami gminnymi, kluczowymi dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Wykres nr 36. Stan nawierzchni na drogach poszczególnych kategorii

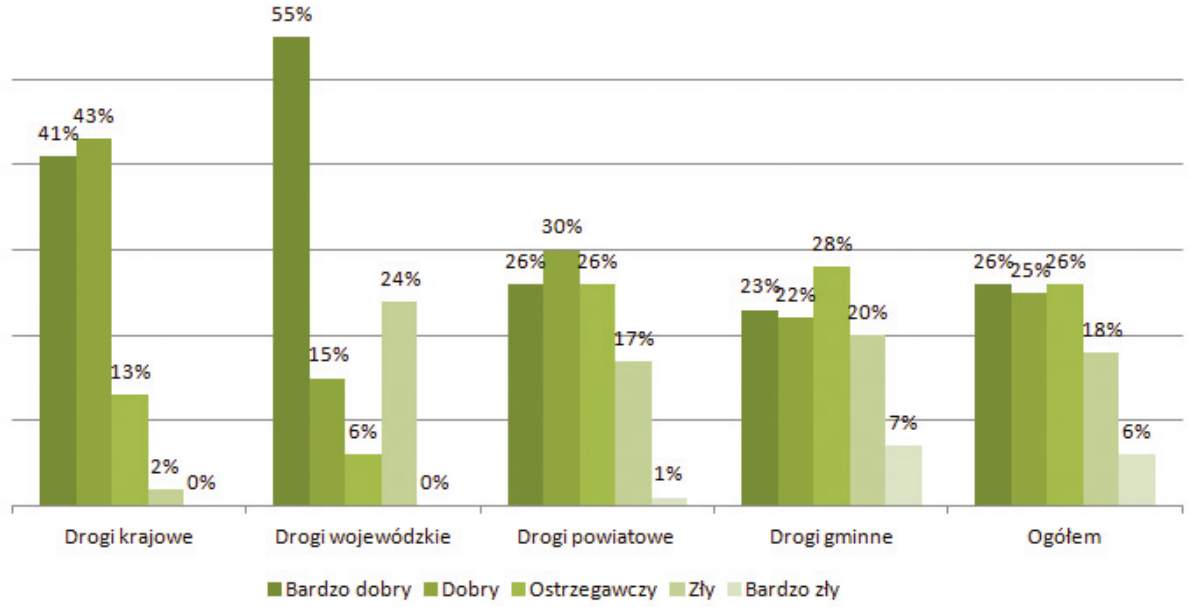

Źródło: Opracowanie własne wg stanu na dzień 31.12.2016 r.

W odniesieniu do dróg gminnych zauważalny jest znaczący udział ulic o złym i bardzo złym stanie nawierzchni, odpowiednio: 20% (5,1 km) i 7% (1,8 km) ogólnej długości dróg tej kategorii, natomiast drogi w stanie bardzo dobrym i dobrym stanowią 45%. Taka struktura wskazuje na duże potrzeby remontowe dróg, które są najczęściej używane przez mieszkańców obszaru rewitalizacji i w największym stopniu służą ich potrzebom. Ponadto, w odniesieniu do dróg powiatowych i gminnych, cechą charakterystyczną jest wysoki udział nawierzchni w stanie ostrzegawczym (26% i 28%), co wskazuje na znaczące ryzyko przyspieszenia przyrostu odcinków ulic ze złym stanem nawierzchni. Stan ostrzegawczy sygnalizuje rozpoczęcie procesu degradacji nawierzchni, który po wystąpieniu pierwszych uszkodzeń ulega intensyfikacji. Powyższe zestawienie wskazuje na pomijanie w planach remontowych ulic lokalnych, których stan dla jakości życia mieszkańców jest kluczowy.

Ryc. 42. Mapa stanu nawierzchni w obszarze rewitalizacji

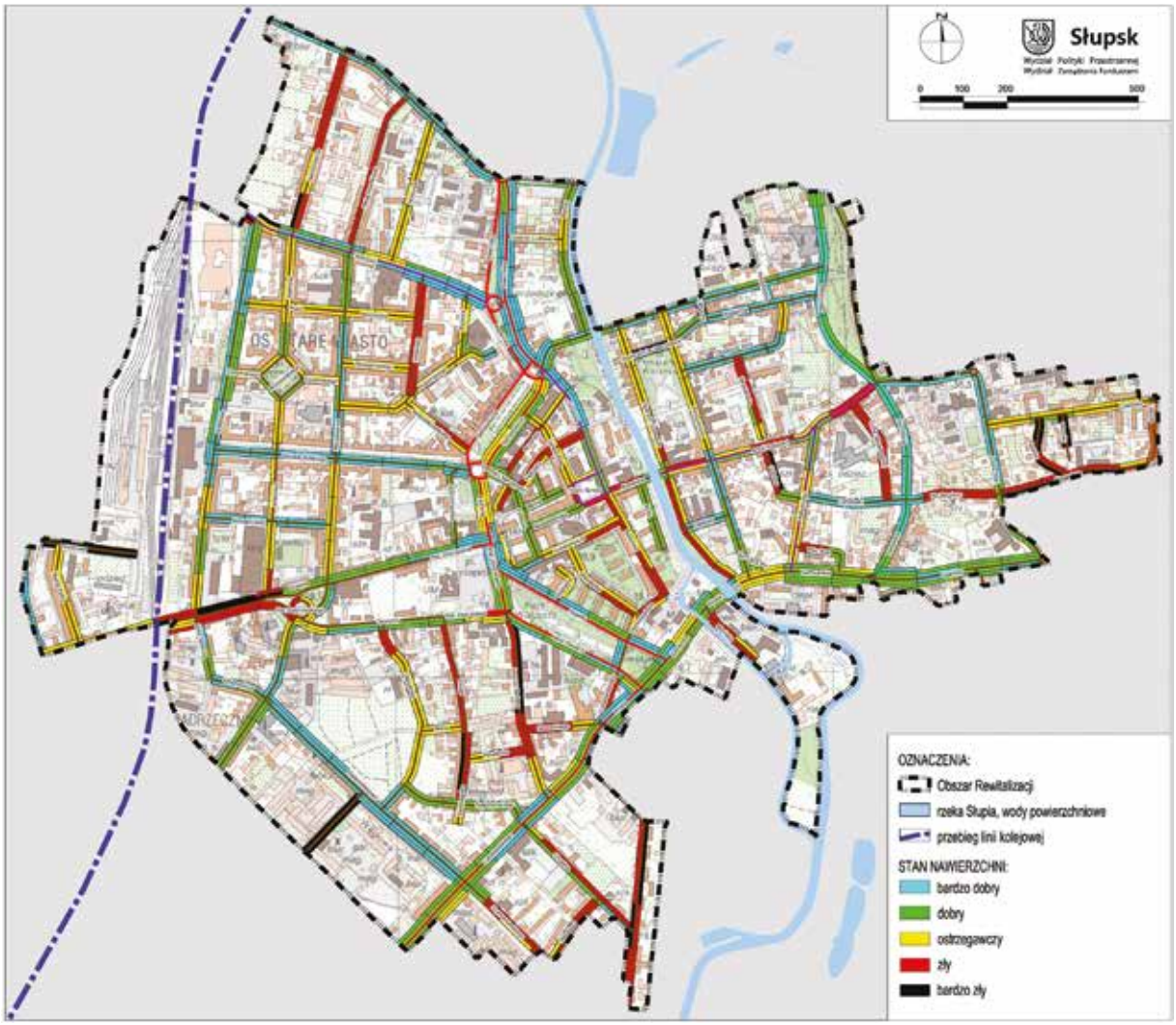

Źródło: Opracowanie własne wg stanu na dzień 31.12.2016 r.

3.2.3.6.2. Miejsca postojowe

Z uwagi na zwartą strukturę obszaru rewitalizacji i okres powstawania jego dzielnic, który znacząco wyprzedzał epokę skokowego wręcz rozwoju komunikacji samochodowej, pojemność parkingowa centrum miasta jest mocno ograniczona i nie zaspokaja zapotrzebowania zgłaszanego zarówno przez mieszkańców, jak i osoby przyjezdne. Także funkcjonująca obecnie na części obszaru rewitalizacji strefa płatnego parkowania nie spełnia w 100% swojej roli. Ograniczona dostępność miejsc w strefie powoduje przeniesienie problemów z parkowaniem na obszary bezpośrednio z nią sąsiadujące.

Ryc. 43. Istniejąca strefa płatnego parkowania wraz z postulowanymi etapami jej rozwoju

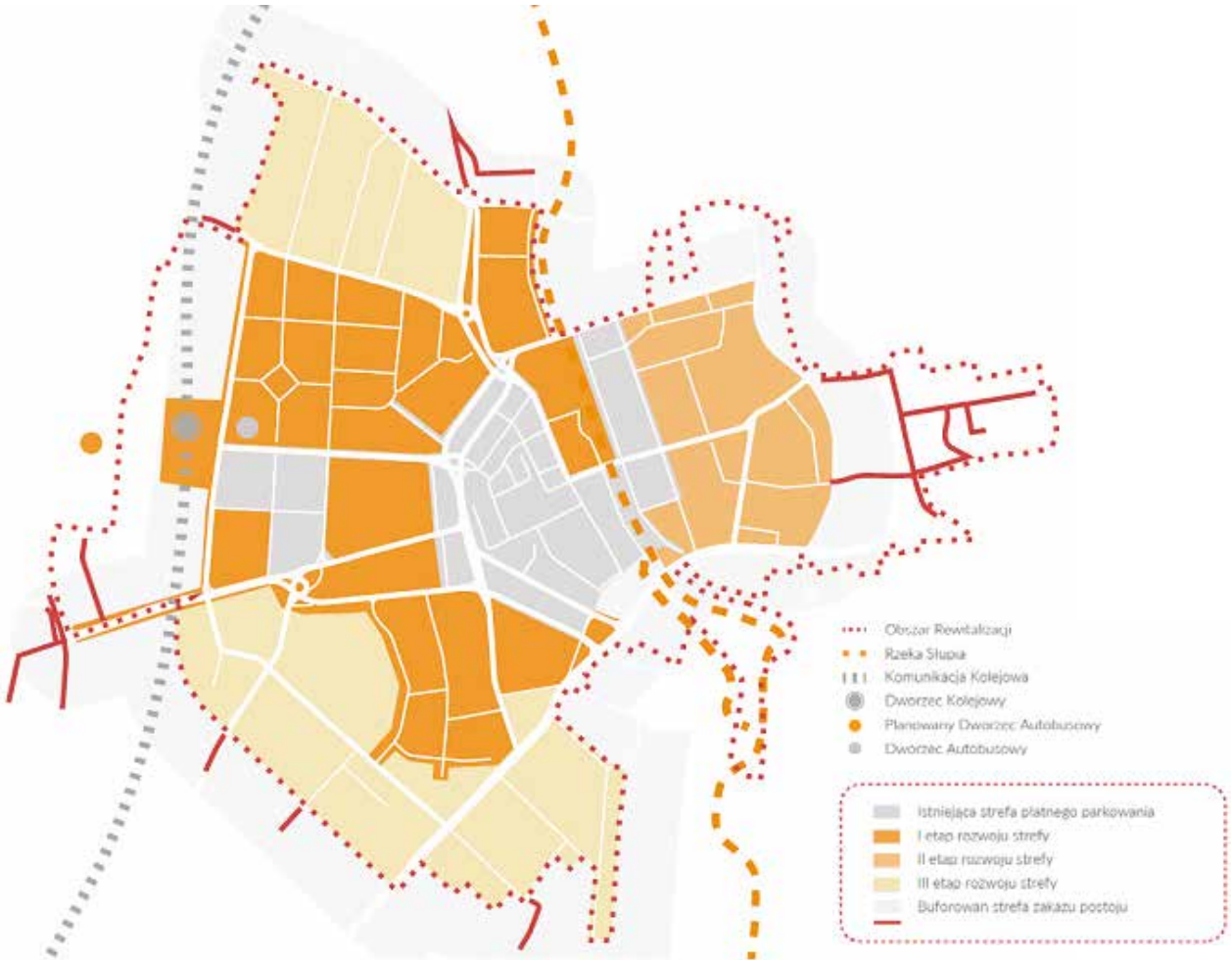

Źródło: Funkcjonalno – przestrzenna analiza komunikacyjna obszaru rewitalizacji, grudzień 2016 r.

Zmiana organizacji ruchu na obszarze rewitalizacji oraz przekształcenie funkcji wielu ulic pozwoliłoby, dotychczasowe przestrzenie zarezerwowane dla parkujących samochodów, przekształcić w przestrzenie dla pieszych i rowerzystów, zwiększając szerokość efektywną chodników oraz usuwając bariery, którymi są parkujące samochody. W efekcie zmianie uległaby liczba miejsc parkingowych. Redukcja miejsc nastąpiłaby w okolicach Starego Rynku, gdzie nacisk położono na zwiększenie priorytetu ruchu pieszego, rowerowego oraz transportu zbiorowego. Obszary o przeważającej funkcji mieszkaniowej, oddalonej od centrum strefy, zyskałyby nawet do 15 % miejsc postojowych, w porównaniu do stanu istniejącego.

Ryc. 44. Zmiana ilości miejsc parkingowych po wprowadzeniu ruchu jednokierunkowego i uwolnieniu chodników z funkcji parkingowej

Źródło: Funkcjonalno – przestrzenna analiza komunikacyjna obszaru rewitalizacji, grudzień 2016 r.

Kwestia dostępności i uporządkowania miejsc postojowych to jeden z kluczowych problemów zgłaszany w szczególności przez właścicieli i użytkowników lokali usługowych na terenie rewitalizacji w wywiadach prowadzonych z przedsiębiorcami w I/II kw. 2017 r. Także uczestnicy spacerów badawczych wskazywali na potrzeby właściwej organizacji miejsc parkingowych (rezygnacja z miejsc na chodnikach). Jedna z kiedyś najważniejszych ulic, prowadząca do kluczowej infrastruktury zabytkowej Miasta Słupska - ul. Mostnika, w opinii uczestników spaceru to obecnie umierająca ulica, pomimo dobrej lokalizacji na mapie Słupska. Ulica ta kojarzy się przede wszystkim jako dojście do Rynku Rybackiego, herbaciarni, czy jarmarku. Obecnie sama w sobie nie ma nic atrakcyjnego do zaoferowania, co skłaniałoby do odwiedzania jej. Dodatkowo samochody parkują na chodnikach, co uniemożliwia w opinii mieszkańców zorganizowanie ogródków kawiarnianych.

Ulica Mostnika :„Jest smutna bo jest stara, nieodnowiona, zawalona samochodami, nic na niej nie ma. Można nią było dojść na jarmarki. Ma dobrą lokalizację, ale samochody uniemożliwiają zorganizowanie np. ogródków. Są jedynie betonowe łatane chodniki.”

Wypowiedź uczestnika spaceru badawczego z kwietnia 2017 r.

3.2.3.6.3. Układ funkcjonalny ulic

Uspokojenie ruchu i zmiana funkcji ulic polegająca na przywróceniu im miejskiego charakteru, wymusza zmianę organizacji ruchu, dotyczącą również logistyki miejskiej i regionalnej. Dużym utrudnieniem dla pozytywnego efektu uwspólniania przestrzeni jest ruch samochodów ciężarowych, który obniża poziom bezpieczeństwa, prowadzi do uszkodzeń nawierzchni oraz zwiększenia zanieczyszczenia powietrza i poziomu hałasu. Aby ograniczyć go na obszarze objętym rewitalizacją, należy wyznaczyć strefę zakazu wjazdu dla samochodów powyżej 12 ton.

Ryc. 45. Mapa typów funkcjonalnych ulic

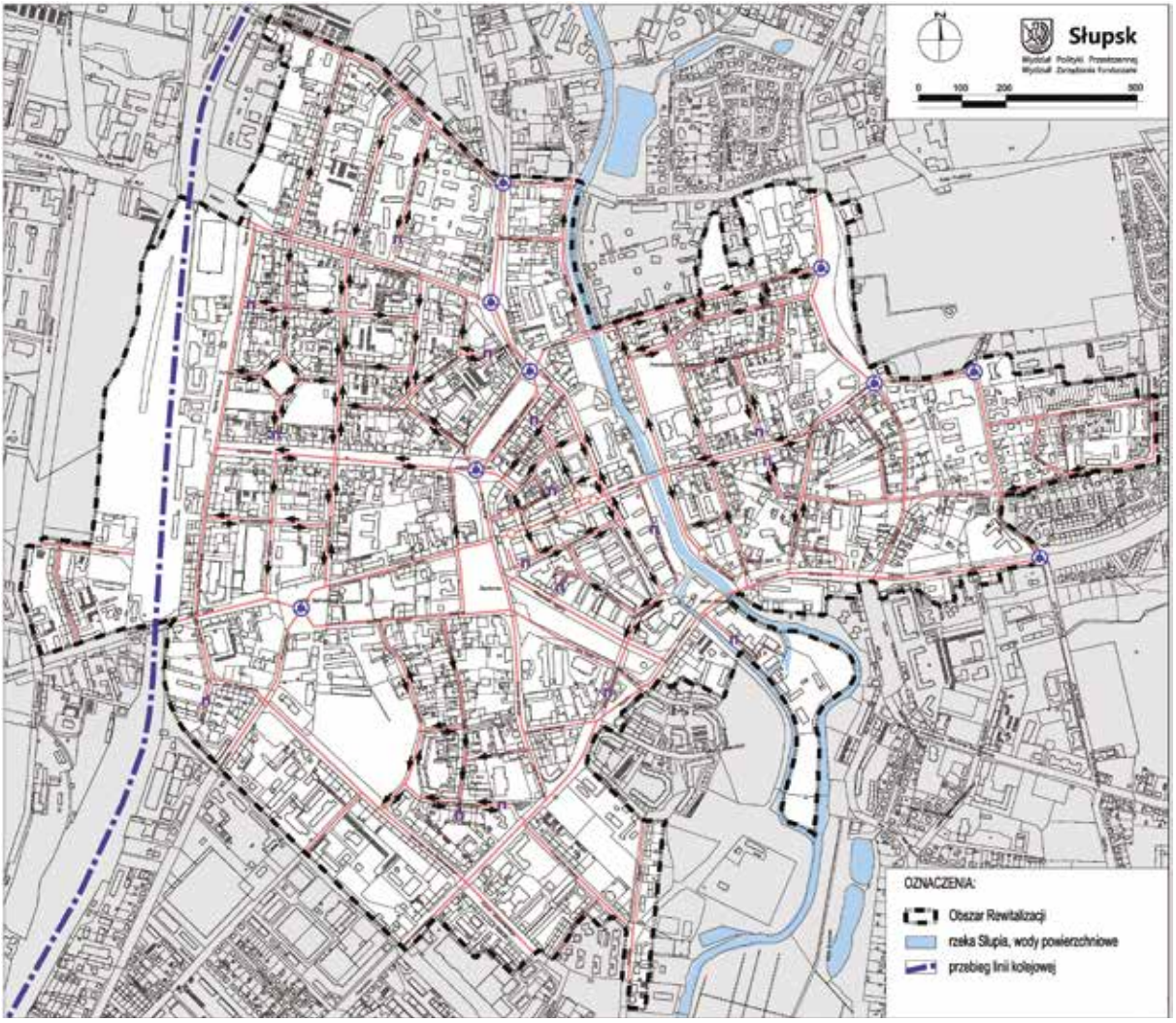

Źródło: Funkcjonalno – przestrzenna analiza komunikacyjna obszaru rewitalizacji, grudzień 2016 r.

3.2.3.7. Ochrona zabytków i dziedzictwo kulturowe

Paradoksalnie, losy miasta od wybuchu II Wojny Światowej, przyczyniły się do swoistej nobilitacji i wzrostu znaczenia Śródmieścia, w nieco mniejszym stopniu Podgrodzia, w strukturze miejskiej, kosztem historycznego centrum miasta. Związane jest to z faktem niemal całkowitego unicestwienia miasta lokacyjnego, z jego Starym Rynkiem, przez wkraczające do Słupska oddziały Armii Czerwonej, i późniejszą, pod każdym względem chybioną jego odbudową. Rynek pozostał Starym, praktycznie tylko nazwy, znacznie zredukowana została funkcja handlowa tego obszaru. W ten sposób punkt ciężkości centrum Słupska przesunął się wyraźnie na zachód, właśnie na teren Śródmieścia. Chociaż, o ile cały układ ulic i placów Podgrodzia i Śródmieścia oparł się niekorzystnym zmianom przestrzennym, o tyle substancja zabytkowa ucierpiała w sposób znaczący w okresie PRL. Nie chodzi tu bynajmniej o unicestwienie kamienic w procesie wyburzeń, co Słupsk szczęśliwie ominęło, a co było praktyką w tamtych czasach dość częstą i miało miejsce w wielu miastach podobnej wielkości, ulokowanych na tzw. ziemiach odzyskanych, jak np. w Koszalinie, Legnicy, Jeleniej Górze, lecz o degradację zespołów kamienic poprzez skuwanie całego wystroju elewacji, w czasie przeprowadzanych „remontów". Miasto, bezpowrotnie straciło w ten sposób wartościowe obiekty architektoniczne, o często niepowtarzalnej architekturze. Proceder ten dotknął zarówno ulice położone poza głównymi osiami widokowymi, jak np. Wyspiańskiego, Mickiewicza, jak i główne, z ulicą Wojska Polskiego, Armii Krajowej, Aleją Sienkiewicza na czele. Do dziś zresztą większość kamienic, która szczęśliwie uniknęła tego zubożenia, nie została objęta najwyższą formą ochrony, czyli wpisem do rejestru zabytków.

Ryc. 46. Obiekty w rejestrze i ewidencji zabytków oraz strefy ochrony archeologiczno - konserwatorskiej

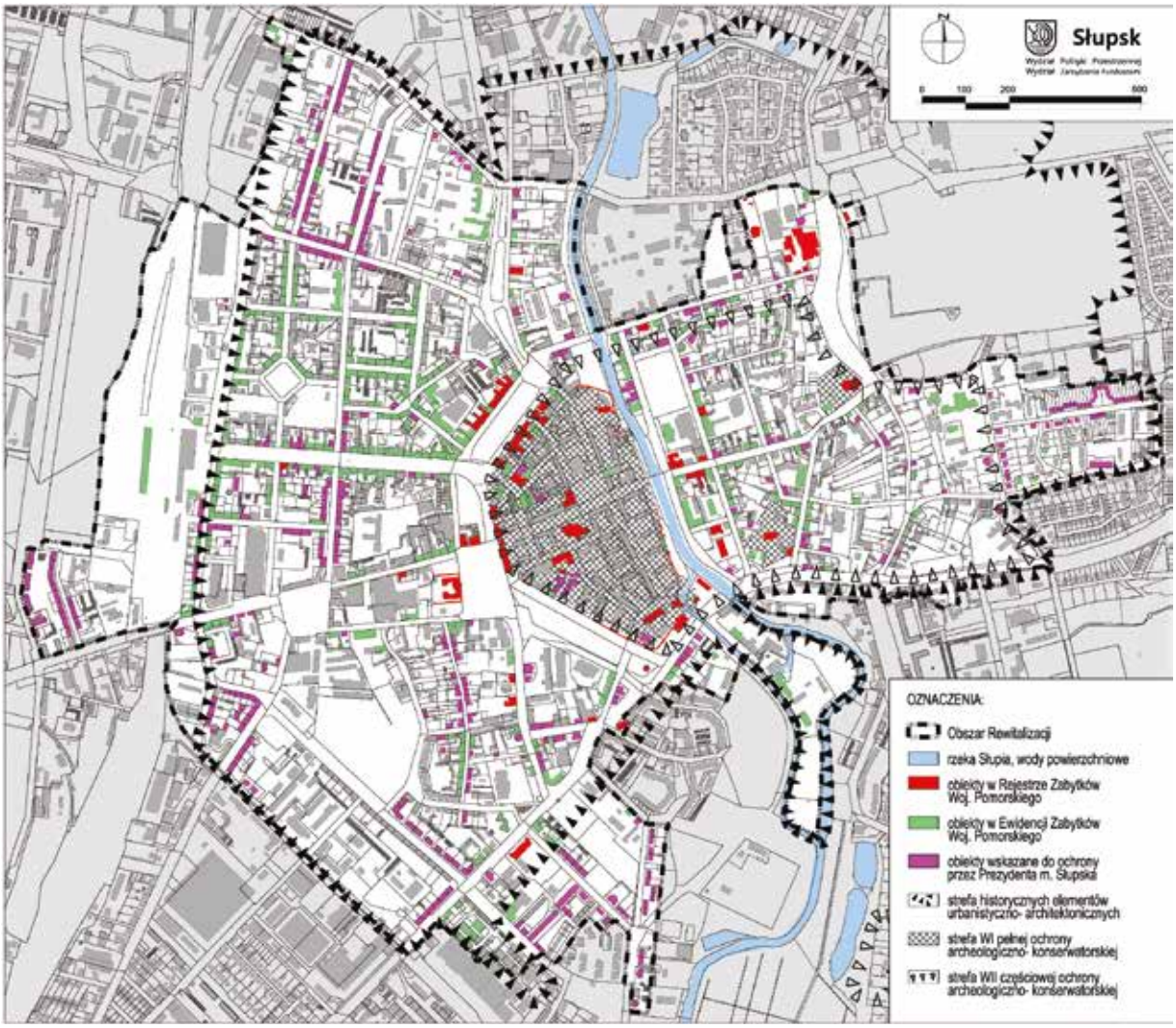

Źródło: Opracowanie własne wg stanu na 31.12.2016 r.

W rejestrze zabytków, prowadzonym przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, ujętych jest 87 obiektów, z czego aż 80 znajduje się w obszarze rewitalizacji. W wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków ujęto w mieście łącznie 1219 obiektów, z czego 758 znajduje się na obszarze rewitalizacji. Tak wysoka koncentracja obiektów objętych opieką konserwatorską świadczy o olbrzymich walorach architektonicznych i historycznych obszaru rewitalizacji. Jednocześnie, nałożenie na wskaźniki dotyczące opieki konserwatorskiej wskaźników stanu obiektów, prowadzi do wniosków, że zdecydowana większość, zwłaszcza obiektów mieszkalnych, wymaga pilnych prac remontowych, a zatrzymanie postępującej degradacji substancji zabytkowej, zwłaszcza wystroju elewacji, wymagać będzie olbrzymich nakładów finansowych.

Wykres nr 37. Udział wpisów w rejestrze/ewidencji zabytków dotyczących obszaru rewitalizacji w stosunku do całkowitej liczby zabytków.

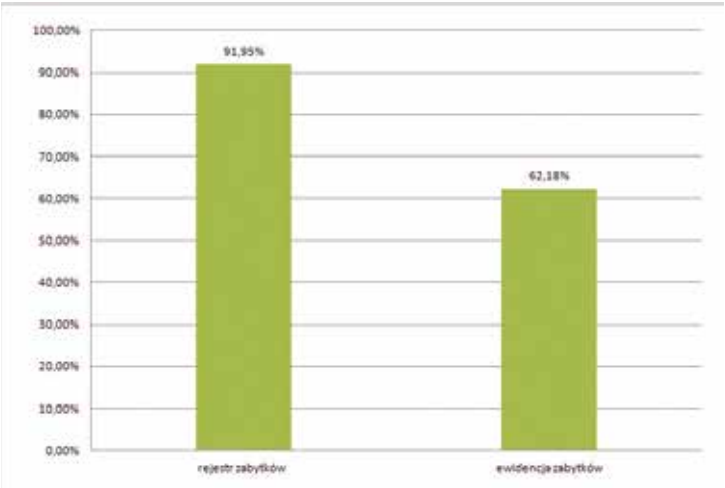

Źródło: Opracowanie własne wg stanu na dzień 31.12.2016 r.

Wykres nr 38. Ochrona konserwatorska kamienic na obszarze rewitalizacji

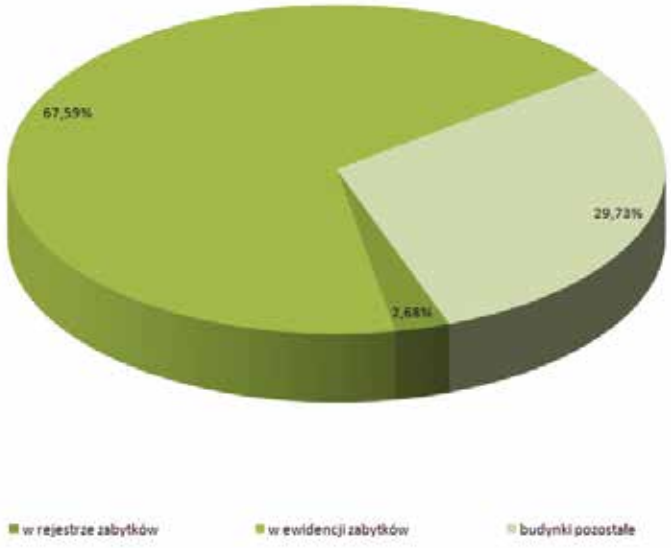

Źródło: Opracowanie własne wg stanu na dzień 31.12.2016 r.

Ryc. 47. Udział budynków wpisanych do ewidencji i rejestru zabytków w ogólnej ich liczbie

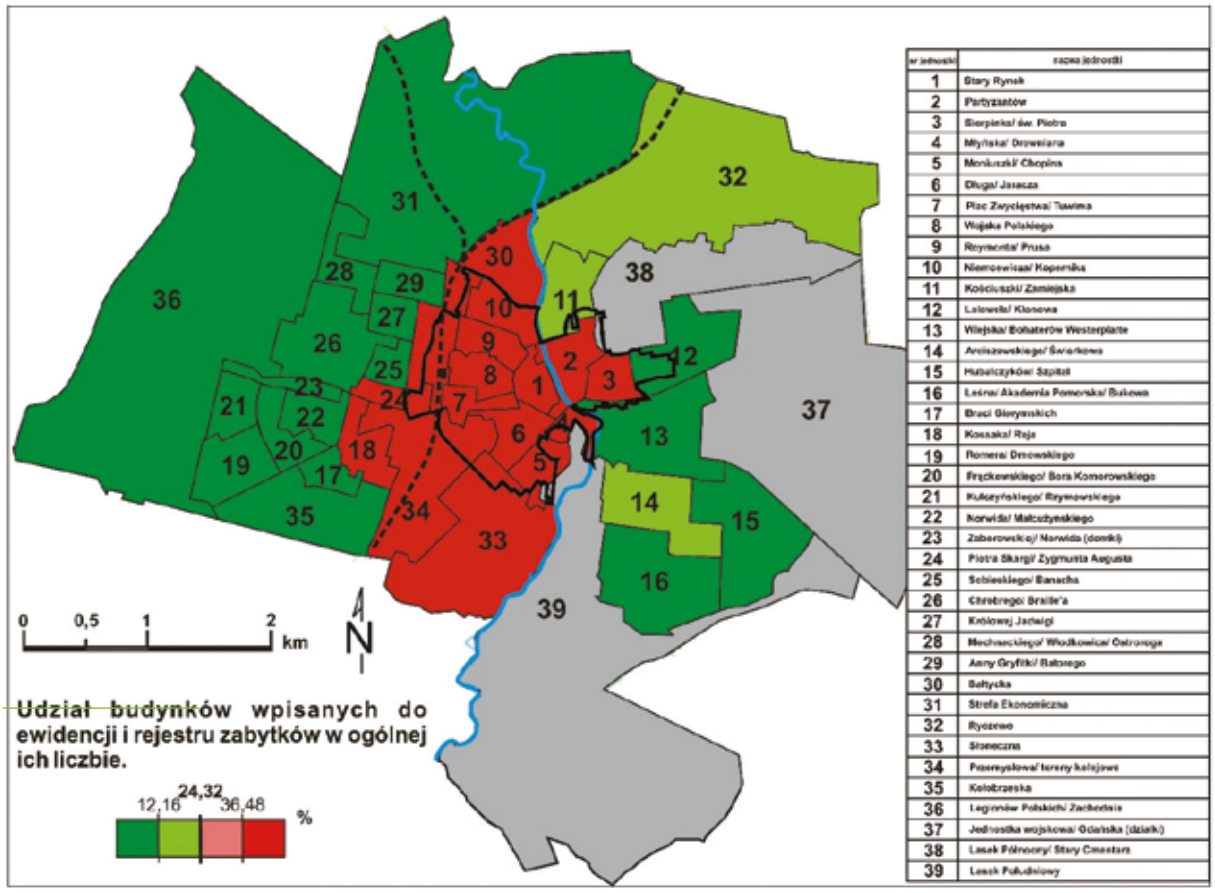

Źródło: Opracowanie własne

Ze względu na posiadane walory kulturowo-historyczne, najwyższą wartość na obszarze rewitalizacji przedstawiają następujące obiekty i zespoły obiektów: ratusz miejski, kościół Mariacki, dawny kościół p.w.Św. Mikołaja, kościół podominikański p.w. Św. Jacka, kaplica Św. Jerzego, zespół obwarowań miejskich z Bramą Młyńską, Bramą Nową i Basztą Czarownic, Zamek Książąt Pomorskich, Młyn Zamkowy, poczta główna, budynek Starostwa Powiatowego, budynek dawnego domu handlowego położony przy pl. Zwycięstwa 11, budynek dawnej restauracji położony przy ul. A. Łajming 3, stary browar położony przy ul. Kilińskiego 26, spichlerz Richtera, spichlerz położony przy ul. Kopernika 10, spichlerz położony przy ul. Partyzantów 11 oraz kamieniczki położone przy Starym Rynku nr 4, 5 i 6. Większość tych obiektów wymaga pilnych prac renowacyjnych, co znalazło swoje odzwierciedlenie w kartach zgłoszeń właścicieli bądź zarządców zabytkowych nieruchomości w celu umieszczenia na liście przedsięwzięć podstawowych do ujęcia w Gminnym Programie Rewitalizacji.

Kamienice zlokalizowane na rewitalizowanym obszarze, których część posiada secesyjny i eklektyczny charakter, wymagają gruntownych remontów elewacji wraz z izolacją ścian piwnic, remontów dachów i klatek schodowych. Istniejące elewacje są uszkodzone, a na wielu ścianach odpada tynk i łuszczy się farba. Z uwagi na fakt, że w obecnym stanie prawnym nie ma możliwości wsparcia ze środków publicznych remontów obiektów wpisanych do ewidencji, a szansę taką daje dopiero narzędzie w postaci Specjalnej Strefy Rewitalizacji, zasadne jest aby obszar rewitalizacji został nią objęty.

3.2.3.8 Przestrzeń

Przemiany społeczno-gospodarcze na przestrzeni ostatnich dekad wywołały szereg niekorzystnych procesów na obszarze Miasta, których skutki najbardziej zauważalne są na obszarze rewitalizacji. Zjawiska suburbanizacji oraz starzenia się społeczeństwa spowodowały wyludnianie się centrum miasta oraz zubożenie jego mieszkańców. Aktywność mieszkańców przeniosła się w dużej części do podmiejskich centrów handlowych, na tereny nowych osiedli powstających masowo na przedmieściach Słupska

i na terenach sąsiednich gmin oraz do przestrzeni wirtualnej. Problemy gospodarcze, społeczne oraz zmiana stylu życia mieszkańców spowodowała zaniedbanie, a nawet degradację śródmiejskich przestrzeni publicznych poprzez długotrwałe zaniechanie inwestowania na tych terenach. Strategia budowy przestrzeni publicznej jest jednym z kluczowych elementów programu rewitalizacji. Jest zadaniem interdyscyplinarnym, opartym zarówno na projektach związanych z fizyczną poprawą przestrzeni i jej ożywieniem, jak też na projektach „miękkich", związanych z życiem lokalnej społeczności.

Ryc. 48. Ocena jakości przestrzeni na obszarze rewitalizacji

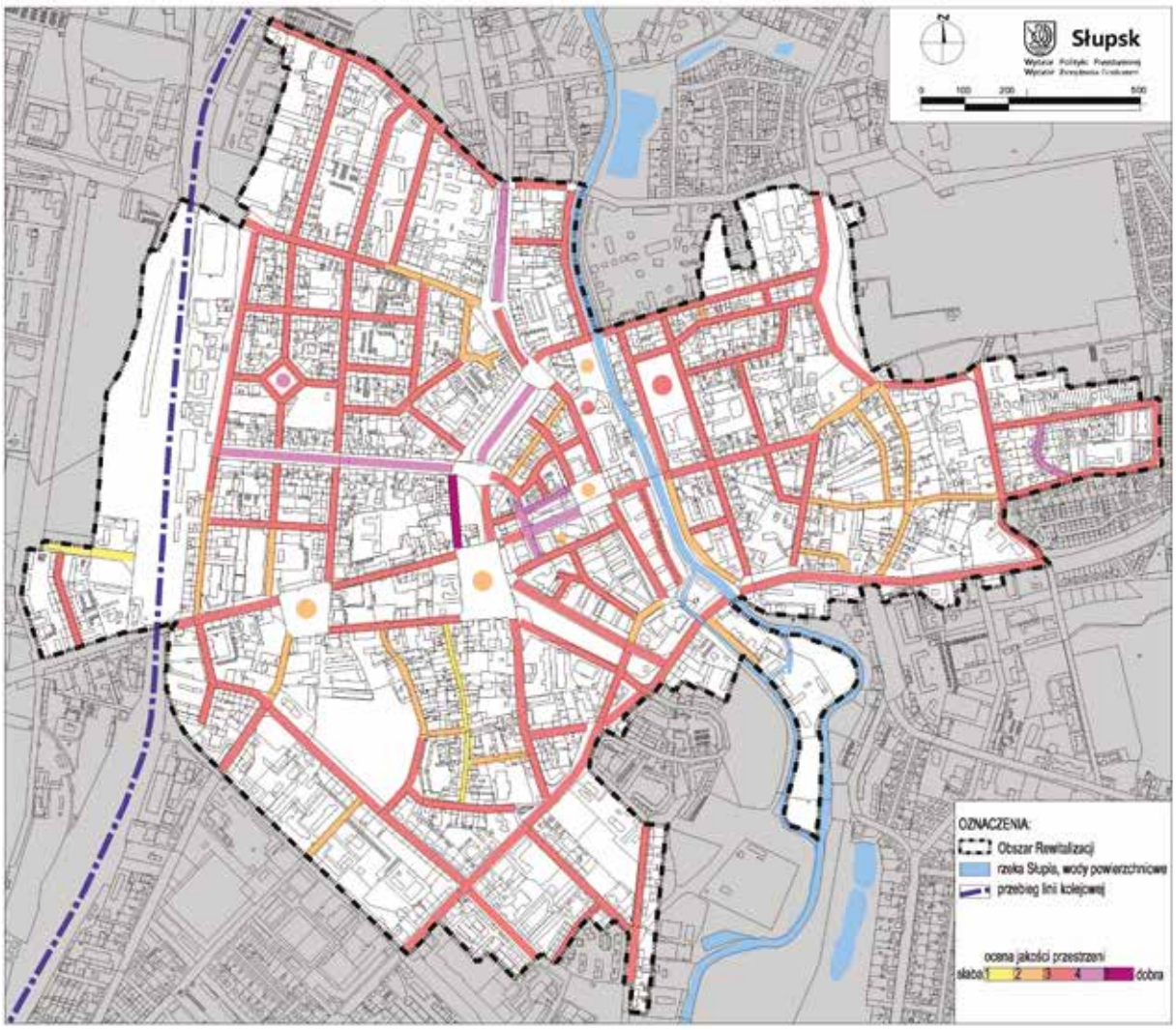

Źródło: Opracowanie własne

3.2.3.8.1 Życie w przestrzeni publicznej

Przestrzeń publiczna odgrywa niebanalną rolę w życiu mieszkańców i w procesie tworzenia społeczeństwa oraz stymulowaniu aktywności życiowej, tym samym powinna odgrywać ważną rolę w procesie rewitalizacji obszarów zdegradowanych. W słupskim obszarze rewitalizowanym występuje wiele przestrzeni nie przejawiających oznak życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego. Powodem takiego stanu jest ich niska jakość, brak oferty dla mieszkańców lub przeznaczenie coraz większych powierzchni pod funkcje parkingowe.

W słupskim obszarze rewitalizowanym występuje wiele przestrzeni nie przejawiających oznak życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego. Powodem takiego stanu jest ich niska jakość, brak oferty dla mieszkańców lub przeznaczenie coraz większych powierzchni pod funkcje parkingowe.

Zapytani o największe deficyty na terenach Śródmieścia mieszkańcy wskazywali: zły stan infrastruktury mieszkaniowej (69% wskazań), brak udogodnień architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych (68%), zły stan infrastruktury drogowej (61%), zły wygląd najbliższej okolicy (51%), zły stan infrastruktury technicznej (44%), brak dostępu do terenów sportowych (44%) oraz brak dostępu do placów zabaw, infrastruktury dla dzieci i młodzieży (43%). Dla mieszkańców terenów nad rzeką i na jej prawym brzegu (Stare Miasto i Podgrodzie) najważniejsze problemy to zły stan infrastruktury mieszkaniowej (44%) i drogowej (44%), brak dostępu do placów zabaw, infrastruktury dla dzieci i młodzieży (38%) oraz zły wygląd najbliższej okolicy (32%). Młodsze grupy mieszkańców obszaru rewitalizowanego częściej wskazują na brak oferty i dostępu do placów zabaw oraz infrastruktury dla dzieci i młodzieży, a także co ciekawe brak udogodnień architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych. Z powyższych badań wyraźnie wynika, że zdecydowana większość mieszkańców dostrzega znaczące deficyty w jakości i dostępności przestrzeni publicznej.

Każda przestrzeń publiczna powinna stanowić przemyślaną kontynuację otoczenia, a jednocześnie odróżniać się od innych podobnych przestrzeni. Istotną cechą przestrzeni publicznych jest ich program funkcjonalny. Warto stworzyć dla poszczególnych fragmentów obszaru rewitalizacji interesujący, indywidualny wielofunkcyjny program, ze wskazaniem wybranej funkcji dominującej, w celu wykreowania przestrzeni zróżnicowanych i niepowtarzalnych. Należy zastosować system zachęt dla lokowania w przestrzeni parterów przyległych budynków lokali użytkowych o funkcji przyciągającej mieszkańców – gastronomicznej, kulturalnej, rozrywkowej oraz ograniczonej do wybranych branż, funkcji handlowej czy usługowej. Partery budynków powinny być otwarte, posiadać duże, ciekawie zaaranżowane witryny, czytelnie umieszczone wejścia, estetyczne szyldy.

Warto wzbogacać wyposażenie przestrzeni o elementy niestandardowe, charakterystyczne, indywidualne, jak np. nietypowe elementy małej architektury czy oryginalne meble miejskie (huśtawki dla dorosłych, hamaki, leżaki, stoły), pojedyncze meble projektowane indywidualnie dla konkretnej lokalizacji, interaktywne formy przestrzenne, wszelkie urządzenia wykorzystujące wodę oraz dzieła sztuki.

3.2.3.8.2. Chaos reklamowy

Przesyt treści reklamowej zaburza ład i estetykę przestrzeni, szczególnie centralnej części miasta.

Fot. 2. Przykład chaosu reklamowego – róg ul. Wileńskiej i Wojska Polskiego

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Fot. 3. Dobre praktyki – ul. Wojska Polskiego

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Analizy wykonane na potrzeby „uchwały reklamowej" niezbicie dowodzą, że krajobraz obszaru rewitalizacji jest w znacznym stopniu zdegradowany poprzez formę, jakość oraz ilość nośników reklamowych, co więcej w dużej mierze umieszczonych nielegalnie. Z przeprowadzonego na potrzeby uchwały przeglądu nośników reklamowych na obszarze rewitalizacji wynika wyraźna potrzeba uporządkowania obecności szyldów i reklam (w tym także naklejanych na witryny) oraz określenie dopuszczalnych form.

Fot. 4 i 5. Uporządkowanie chaosu reklamowego w wyniku działań Urzędu Miejskiego – ul. Starzyńskiego

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Głównym narzędziem walki z zalewem reklam powinno być opracowanie, uchwalenie i wdrożenie „zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń". Uchwalenie tzw. „uchwały reklamowej" w Słupsku planowane jest

do końca 2017 roku. Dobre efekty można również osiągnąć poprzez opracowanie i promowanie katalogu dobrych praktyk, wdrożenie systemu zachęt dla użytkowników lokali użytkowych dla stosowania pożądanych rozwiązań estetycznych, dbanie o estetykę szyldów i aranżacji witryn poprzez organizację konkursów, promowanie dobrych realizacji, współpracę z przedsiębiorcami i firmami reklamowymi oraz prowadzenie edukacji estetycznej wśród mieszkańców miasta.

3.2.3.8.3. Elementy wyposażenia przestrzeni publicznych

Tereny w obszarze rewitalizacji są przeważnie ubogo wyposażone w meble miejskie i inne elementy wzbogacające przestrzeń publiczną. Istniejące wyposażenie, wykonane często z materiałów o słabej jakości, nie jest wystarczająco często konserwowane czy choćby utrzymywane w czystości. Nawet dobrze lub przyzwoicie funkcjonujące przestrzenie publiczne wyposażone są często w elementy dobrane przypadkowo, niespójne stylistycznie albo pozbawione jakiegokolwiek stylu, nienowoczesne. Meble miejskie i pozostałe elementy wyposażenia często nie są dostosowane do potrzeb różnych grup użytkowników np. seniorów, małych dzieci czy osób niepełnosprawnych.

Fot. 6. Podwórko pomiędzy ulicami Kołłątaja, Konopnickiej i Wileńskiej, objęte "Rewitalizacją Traktu Książęcego"- dobre praktyki

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Rozwiązaniem tego problemu jest opracowanie systemowych wytycznych w zakresie wyposażenia przestrzeni publicznych na centralnych terenach miasta: opracowanie katalogu mebli miejskich i innych elementów wyposażenia przestrzeni publicznych, opracowanie wytycznych dotyczących doboru materiałów i kolorystyki elementów wyposażenia przestrzeni, małej architektury i nawierzchni dla całego obszaru rewitalizacji oraz indywidualnie dla terenów priorytetowych, stworzenie zasad tożsamości wizualnej miasta takich jak kolorystyka, system informacji publicznej.

Metodą wzbogacenia przestrzeni jest jej udostępnienie dla projektów kulturalnych i artystycznych, wspieranie działalności lokalnych twórców w przestrzeni publicznej oraz pozyskiwanie artystów uznanych w Polsce i świecie.

Fot. 7. Ubarwianie miasta przez Teatr Lalki Tęcza – czasowa instalacja z wykorzystaniem rekwizytów teatralnych przed Międzynarodowym Konwentem Lalkarzy

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Fot. 8. Działania społeczno-artystyczne w przestrzeni miejskiej, dialog przez kulturę w ramach projektu „Słowiańskie Bratanie”

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Fot. 9 i 10. Działania społeczno-artystyczne w przestrzeni miejskiej

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Niezbędna jest również bieżąca współpraca z projektantami i inwestorami działającymi w przestrzeni publicznej miasta.

3.2.3.8.4. Strategiczne przestrzenie publiczne na obszarze rewitalizowanym

Ryc. 49. Strategiczne przestrzenie publiczne na obszarze rewitalizacji

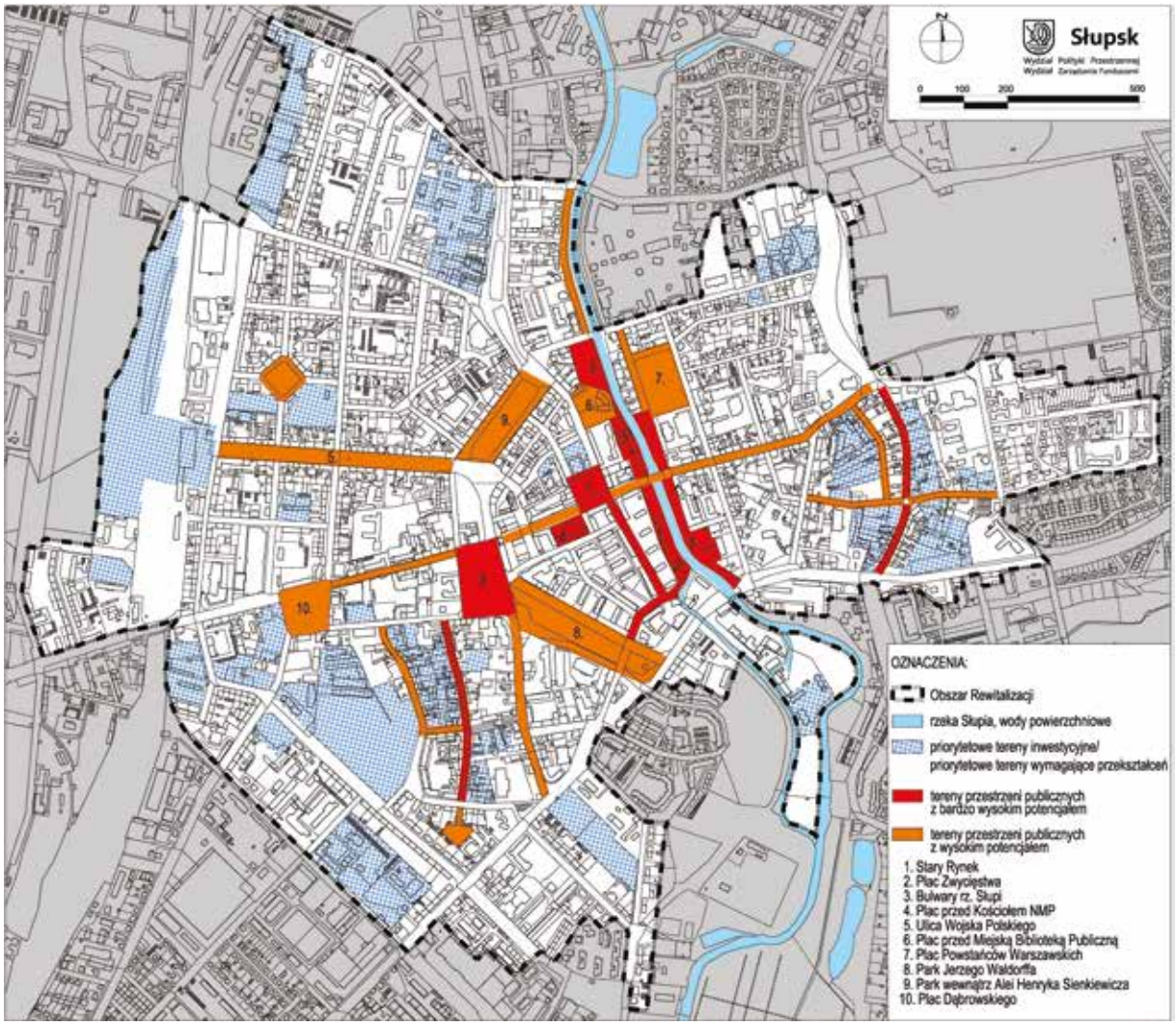

Źródło: Opracowanie własne

3.3.3.8.4.1 Bulwary rzeki Słupi

Tereny położone wzdłuż rzeki stanowią obecnie ciąg rekreacyjny łączący centrum miasta z naturalnymi terenami zielonymi położonymi na jego krańcach. Przestrzeń po obu stronach Słupi jest obecnie zaniedbana, bardzo ubogo wyposażona w meble miejskie i elementy małej architektury, słabo oświetlona. Zieleń wzdłuż rzeki jest słabo zróżnicowana i zaniedbana, występuje dużo zieleni dzikiej, ograniczającej lub przysłaniającej widok na samą rzekę i jej przeciwległy brzeg.

Fot. 11. Bulwary rzeki Słupi- stan istniejący

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Brakuje infrastruktury rowerowej, ciągi piesze są w złym stanie technicznym, słabo oświetlone. Brak także infrastruktury dla kajakarzy często korzystających z uroków Słupi.

Fot. 12. Bulwary rzeki Słupi- stan istniejący

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Licznie występujące wzdłuż rzeki zabytki są słabo wyeksponowane lub zasłonięte przez nieuporządkowaną zieleń. Na wielu odcinkach brak jest dostępu do rzeki, zwłaszcza dla osób o specjalnych potrzebach, starszych, niepełnosprawnych, opiekunów najmłodszych dzieci. Brzegi rzeki połączone są jedynie poprzez odległe od siebie mosty, służące głównie ruchowi samochodowemu.

Bulwary rzeki Słupi były jednym z głównych elementów trasy spacerów badawczych prowadzonych w obszarze rewitalizacji w ubiegłych latach, w tym dwóch które odbyły się po przystąpieniu Miasta Słupska do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, na etapie przygotowywania pogłębionej diagnozy. W trakcie spacerów okazało się, że część terenów nadrzecznych stanowi białą plamę na „mapie mentalnej" Miasta. Jako przykład można tu podać Plac Muzealny. W przeszłości teren ten był w prywatnych rękach, więc stanowił miejsce niedostępne dla mieszkańców. Sama nazwa jest również nieznana. Nikt z młodzieży nie wiedział, że kiedyś znajdowały się tam spichlerze. Rzadko bądź w ogóle mieszkańcy bywają w tej okolicy. Seniorzy deklarowali, iż nigdy nie chodzili tamtą stroną ulicy, czasem widzi się jedynie wędkarzy i zakonnice (znajduje się tam zakon). W opinii uczestników spaceru, otwarcie Muzeum powinno być powiązane z uruchomieniem kładki łączącej bulwar ks. J. Popiełuszki z Placem Muzealnym. Bulwar ks. J. Popiełuszki jest z kolei dużo częściej uczęszczaną stroną brzegu rzeki. Miejsce to pomimo złego stanu infrastruktury postrzegane jako ładne i ciche, gdzie można spacerować, czytać książkę czy karmić kaczki. Przestrzeń ta jest zarazem ważna dla tożsamości mieszkańców oraz wskazywana jako warta pokazania osobom odwiedzającym miasto. Jak wskazują mieszkańcy zmian przede wszystkim wymaga zaniedbany brzeg Słupi. Wskazywano przede wszystkim na: brak ławek na brzegu rzeki; brak ścieżki rowerowej, konieczność zmiany nawierzchni chodników, zwiększenie ilości kwiatów, zróżnicowanie nasadzeń oraz zadbanie o trawniki, przygotowanie miejsc postojowych dla kajakarzy i pomostów dla wędkarzy.

W 2015 roku miasto Słupsk, przy wsparciu Stowarzyszenia Architektów Polskich Oddział w Słupsku, przeprowadziło konkurs na opracowanie koncepcji urbanistyczno-architektonicznej zagospodarowania Bulwarów Rzeki. Celem konkursu było uzyskanie propozycji ideowych przekształcenia nabrzeży rzeki Słupi wraz z terenami funkcjonalnie powiązanymi, na odcinku od zieleńców przy ulicy Zamiejskiej na północy do Mostu Czołgowego na południu. Jako główne wytyczne konkursu wskazano: połączenie komunikacyjne pomiędzy dwoma brzegami rzeki w najbardziej atrakcyjnych punktach, uzyskanie bogatej i bezkolizyjnej przestrzeni dla pieszych i rowerzystów, osiągnięcie ciągłości i spójności wizerunkowej, architektonicznej i materiałowej (nawierzchnie, oświetlenie, mała architektura, dodatkowe wyposażenie itp.), wyeksponowanie obiektów historycznych, polepszenie dostępności i atrakcyjność linii brzegowej (pomosty, kładki), stworzenie stałych i sezonowych miejsc do spędzania czasu wolnego, dla różnych grup wiekowych i różnorodnych aktywności, dostępność dla niepełnosprawnych i osób o specjalnych potrzebach.

Fot. 13 i 14. Propozycja zagospodarowania bulwarów rzeki Słupi- pierwsza nagroda w konkursie urbanistyczno-architektonicznym

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Na podstawie wyników konkursu, interdyscyplinarny zespół, złożony z architektów, specjalistów w zakresie rewitalizacji, ochrony zabytków, komunikacji i ochrony środowiska opracował wytyczne projektowe dla projektu zagospodarowania przestrzennego bulwarów nad rzeką Słupią. W wyniku prac zespołu opracowano program użytkowy dla terenów nadrzecznych, wyznaczono strefy aktywności (kontemplacji i spokoju oraz ruchu i aktywności), ustalono wytyczne w zakresie stosowania materiałów i ich kolorystyki, kształtowania zieleni oraz oświetlenia. Przyjęta metodologia pracy i jej dotychczasowe efekty gwarantują powstanie wzdłuż brzegów Słupi najpiękniejszej i najbardziej uniwersalnej przestrzeni publicznej w mieście. Zaś sama procedura prac nad nową aranżacją przestrzeni powinna znaleźć zastosowanie także w przypadku pozostałych kluczowych stref publicznej aktywności.

3.2.3.8.4.2 Rejon ulicy Długiej – kwartał pomiędzy ulicami Deotymy, Ogrodową, Sygietyńskiego i Jaracza

Kwartał zabudowy, o przeważającej funkcji mieszkaniowej, położony pomiędzy ulicami Deotymy, Ogrodową, Sygietyńskiego i Jaracza, zlokalizowany jest w ścisłym centrum miasta, w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowego ratusza, siedziby Urzędu Miejskiego.

Bardzo zły stan techniczny budynków, ulic, infrastruktury technicznej oraz niewystarczające wyposażenie terenów i brak zieleni wpływają na bardzo niską jakość przestrzeni publicznych i półpublicznych (podwórka w kwartałach zabudowy) w rejonie ulicy Długiej. Kolejnym problemem tego obszaru jest niska emisja pyłów i szkodliwych gazów pochodząca z domowych pieców grzewczych, w których spalanie węgla odbywa się w nieefektywny sposób, najczęściej tanim węglem, a także śmieciami czy innymi odpadkami.

Fot. 15. Ulica Długa – stan obecny

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

W rejonie ulicy Długiej występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych - ubóstwa, bezrobocia, wykluczenia społecznego, przestępczości, niskiego poziomu edukacji. Tkanka miejska na tym terenie jest już od dawna zdekapitalizowana i oferuje mieszkańcom substandardowe warunki życia. Brakuje dostępu do podstawowych usług (lub oferowane są usługi o bardzo niskiej jakości), brak obsługi komunikacyjnej i terenów publicznych. Niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym powodują, że potencjał rozwojowy tego centralnego obszaru miasta pozostaje całkowicie niewykorzystany, a mieszkańcy odczuwają wstyd z powodu zamieszkiwania w tak zdegradowanym miejscu.

Rejon ulicy Długiej, chociaż zaniedbany i zdegradowany, oferuje duży potencjał rozwojowy, ze względu na swoje centralne położenie, potencjalnie dobrą dostępność komunikacyjną, bliskość atrakcyjnych terenów miejskich, możliwość wykreowania nowych terenów mieszkaniowych oraz wielość terenów do zagospodarowania pod atrakcyjne przestrzenie wspólne.

Fot. 16. Obecne zagospodarowanie terenu pomiędzy ul. Ogrodową, Długą i Polną

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Przedstawione na powyższej fotografii podwórko to przestrzeń o wysokim poziomie zdegradowania zarówno w obszarze infrastruktury, jak i relacji społecznych. Choć znaczna część osób uczestniczących w wywiadach i spacerach badawczych po obszarze rewitalizacji pamięta lata świetności fontanny, wspomina park, który kiedyś znajdował się w tym miejscu, przestrzeń pozwalającą jeździć na rowerze, karuzelę dla dzieci oraz boisko, to obecnie konieczna jest duża doza wyobraźni, aby dostrzec atrakcyjność tego miejsca. Przestrzeń tę zamieszkuje wspólnota sąsiedzka charakteryzująca się znaczącą skalą dysfunkcji i nawarstwionych problemów. Jest to miejsce o bardzo dużej liczbie osób uzależnionych od alkoholu w rożnym wieku, często w obrębie jednej rodziny. Są to problemy utrwalone w kolejnych pokoleniach. Jak wskazują mieszkańcy potrzebna jest otwarta przestrzeń, która za darmo i aktywnie pozwoli spędzać czas różnym grupom wiekowym. Potrzebne jest boisko i zewnętrzna siłownia. Jako dobry pomysł mieszkańcy wskazują utworzenie ogródka jordanowskiego, ze względu na znaczącą liczbę dzieci. Jak stwierdzają należy wydzielić przestrzeń dla osób wychodzących z psem oraz zainstalować ławki pozwalające na pogaduszki sąsiedzkie. Dla części osób ważny byłby ogród ze zróżnicowanymi nasadzeniami. Kluczowe jest dobre oświetlenie tej przestrzeni.

Wyjątkowa koncentracja negatywnych zjawisk wymaga wdrożenia na analizowanym obszarze wielopłaszczyznowej, zintegrowanej rewitalizacji, łączącej działania przestrzenne, społeczne, gospodarcze i środowiskowe. Działania rewitalizacyjne w zakresie przestrzeni publicznych obejmą gruntowną przebudowę ulic Długiej, Ogrodowej, Płowieckiej, Polnej, Sygietyńskiego i Świętopełka, wraz z wykonaniem kanalizacji deszczowej, utworzenie woonerfu na ulicy Długiej i Świętopełka, wprowadzenie zieleni w pasach drogowych, wyposażenie przestrzeni w meble miejskie, wymianę oświetlenia ulicznego.

Planowane jest odtworzenie pierzei ulic poprzez realizację zabudowy plombowej, gruntowne remonty kamienic (poprawa estetyki elewacji, energooszczędność i ochrona środowiska), wyburzenia kamienic nie nadających się do remontu, co pozwoli na pozyskanie nowych terenów mieszkaniowych oraz wprowadzenie nowoczesnej architektury z poszanowaniem historycznego charakteru tego rejonu miasta. Promowane będą projekty wprowadzające do parterów budynków szeroko rozumianą funkcję usługową, które uatrakcyjnią przestrzeń publiczną i pomogą uczynić ją żywą, kreatywną, ciekawą i przyjazną. Projektowany miks zabudowy nowej i historycznej, wprowadzenie nowych mieszkańców i poprawa jakości życia lokalnej społeczności pozwolą w przyszłości uniknąć negatywnych zjawisk gettoizacji i gentryfikacji.

Kolejne działania przewidują zagospodarowanie podwórka pomiędzy ulicami Długą i Ogrodową wraz z przebudową istniejącego budynku na Dom Sąsiedzki. Dzięki temu projektowi powstanie atrakcyjna, urozmaicona i odpowiadająca zapotrzebowaniu różnych grup mieszkańców (dzieci, młodzież, seniorzy, osoby o specjalnych potrzebach itp.) przestrzeń półpubliczna, której funkcja zostanie wzbogacona o funkcję społeczną.

Fot. 17 i 18. Koncepcja urbanistyczno-architektoniczna zagospodarowania terenu pomiędzy ul. Ogrodową, Długą i Polną - Wizualizacje ulicy Ogrodowej i Długiej

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Na rewitalizowanym podwórku przewiduje się wyburzenie budynków substandardowych, w złym stanie technicznym, wykonanie ciągów komunikacyjnych, oświetlenia, nowych nasadzeń zieleni, wprowadzenie elementów małej architektury i mebli miejskich, wykonanie placu zabaw.

Fot. 19. Koncepcja urbanistyczno-architektoniczna zagospodarowania terenu pomiędzy ul. Ogrodową, Długą i Polną - Wizualizacja placu przed Placówką Wsparcia Dziennego - Domem Sąsiedzkim

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Rewitalizacja przestrzeni publicznej rejonu ulicy Długiej wytworzy impuls dla pozytywnych zmian gospodarczych, społecznych i środowiskowych w tym obszarze. Wykreowany zostanie nowy, pozytywny wizerunek i lokalny prestiż tej dzielnicy, co pomoże mieszkańcom w budowaniu wspólnoty oraz spowoduje, że zaczną odczuwać dumę i zadowolenie z zamieszkiwania w tym miejscu.

3.2.3.9 Zieleń obszaru rewitalizacji

W wyniku diagnozy zieleni porastającej obszar rewitalizacji można podzielić ją na trzy typy: parkowe założenia zieleni wysokiej, zieleń przyuliczną oraz zieleń podwórek i ogrodów przydomowych.

W przypadku tej pierwszej (park wewnątrz Alei Sienkiewicza, mały skwer na Placu Broniewskiego, zieleniec wzdłuż ulicy Kołłątaja, Skwer Pierwszych Słupszczan, szpalery drzew na deptaku Wojska Polskiego, Plac Powstańców Warszawskich, Park Waldorffa) mamy do czynienia z zachowaniem w niemal niezmienionej formie kompozycji powstałych jeszcze w czasach przedwojennych. Posadzone wówczas drzewa szlachetnych gatunków, często dość egzotycznych, stanowią dziś piękny starodrzew, nierzadko uznany już za pomnikowy, w olbrzymim stopniu wzbogacający obszar rewitalizacji. Zieleń ta wymaga dziś głównie zabiegów pielęgnacyjnych i ewentualnych uzupełnień po drzewach obumarłych. Warte zauważenia jest, że badaniach mieszkańcy większe skupiska zieleni (tereny nadrzeczne, parki i skwery) pomimo potrzeb rewaloryzacyjnych mieszkańcy rozpatrywali jako jeden z ważniejszych potencjałów obszaru rewitalizacji.

Fot. 20. Zieleń w Alei Sienkiewicza

Źródło: zasoby własne Urzędu Miejskiego w Słupsku

Zdecydowanie gorzej wygląda kwestia drzew przyulicznych, które ze względu na postępujący proces degradacji, spowodowany bardzo trudnymi warunkami wzrostu, a także niewystarczającą pielęgnacją, dożywają właśnie swoich dni. Boczne ulice dawniej obsadzone, najczęściej obustronnie głogami, dziś zachowały ten element w stopniu szczątkowym (zaledwie kilkanaście sztuk). Z uwagi na gęstą zabudowę, niemal stuprocentowe wykorzystanie terenu pod funkcje mieszkaniowe, usługowe i komunikacyjne obszar rewitalizacji charakteryzuje się bardzo niskim wskaźnikiem powierzchni biologicznie czynnej na mieszkańca. W efekcie, pogorszeniu ulega nie tylko stan środowiska: jakość powietrza, hałas, ale także zmniejsza się atrakcyjność wizualna obszaru rewitalizacji.

Potrzebę zazielenienia obszaru rewitalizacji zgłaszali praktycznie wszyscy uczestnicy spacerów badawczych. Także wyniki badania ankietowego na 106 mieszkańcach obszaru rewitalizowanego w 2017 r. wskazują, że ponad 1/3 mieszkańcom brakuje terenów zieleni uporządkowanej w ich sąsiedztwie. W związku z powyższym tym istotniejsze jest zagospodarowywanie podwórek na małe enklawy zieleni. Aktualnie większość przestrzeni wewnątrz kwartałów nie jest zagospodarowana zielenią w sposób uporządkowany, a nie licznie zachowane skupiny drzew i krzewów wymagają pilnych prac pielęgnacyjnych i uzupełniających i wzbogacających szatę roślinną.

Ryc. 50. Powierzchnia terenów zielonych na osobę

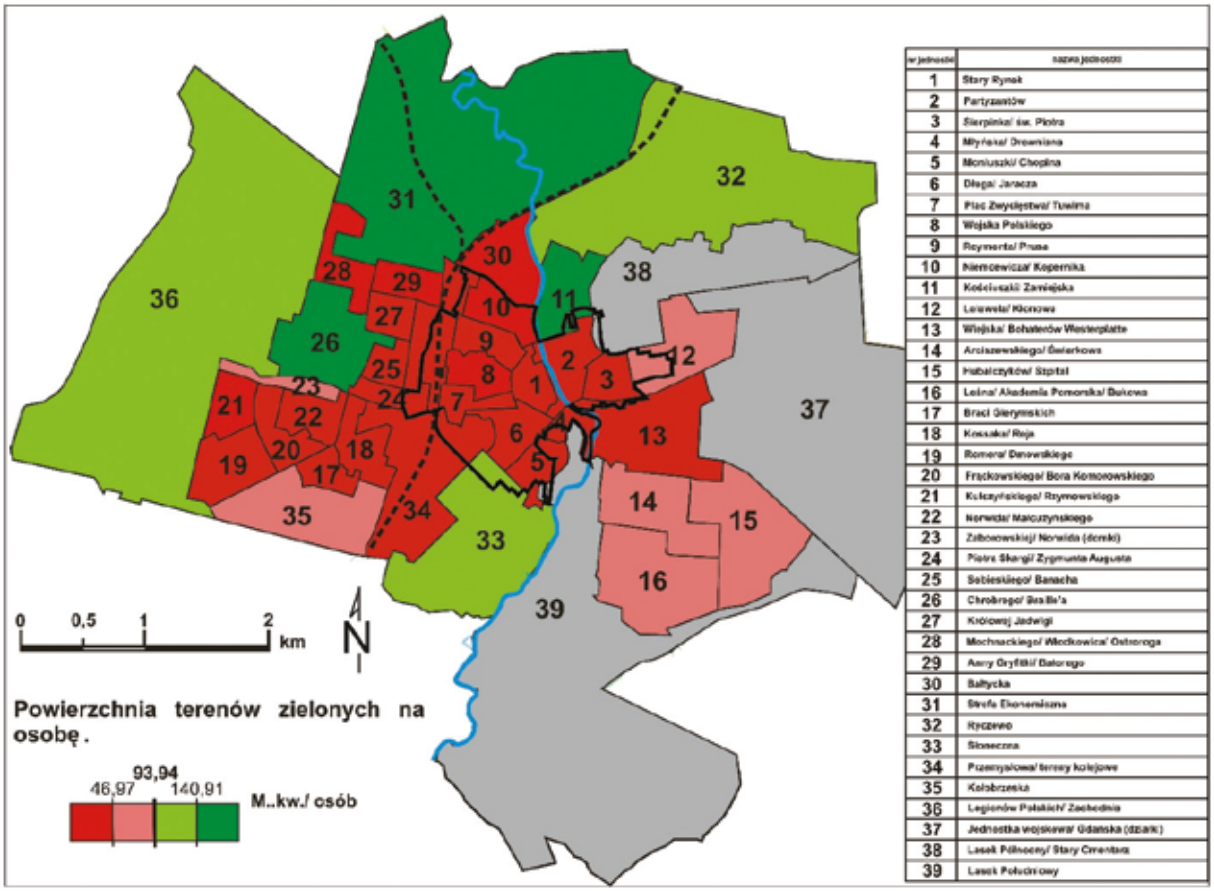

Źródło: Opracowanie własne wg stanu na koniec 2015 r.

Głównym celem działań realizowanych w ramach rewitalizacji powinno być:

- przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych w istniejących parkach;
- odtwarzanie szpalerów zieleni przyulicznej;
- wypracowanie rozwiązań organizacyjnych i finansowych służących stworzeniu na dotychczas niezagospodarowanych podwórkach swoistych enklaw zieleni, których zadaniem będzie poprawia zarówno komfortu bytowego mieszkańców, jak i poprawa relacji międzyludzkich wśród sąsiadów.

Powyższe pace w pierwszej kolejności objąć powinny teren Podgrodzia i Śródmieścia, które odznaczają się najniższą dostępnością terenów zielonych. Uzupełnienie obszarów zieleni powinno uwzględniać pasy przewietrzające, oraz zapewnienie ciągłości korytarza ekologicznego wzdłuż rzeki Słupi.

Ryc. 51. Istniejące i planowane tereny zielone na obszarze rewitalizacji

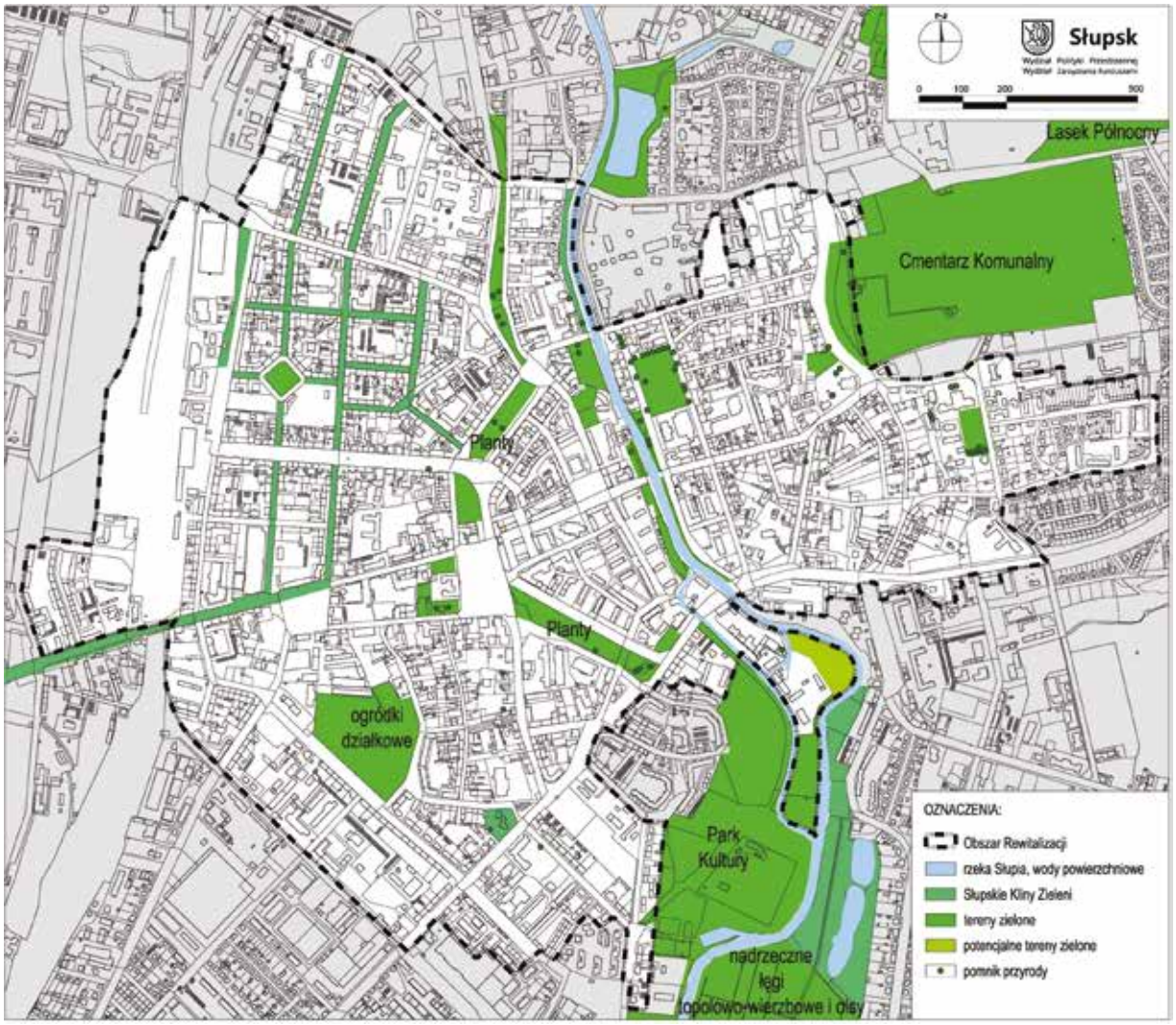

Źródło: Opracowanie własne

Układ terenów zielonych w Słupsku po uzupełnieniu o brakujące elementy zbliżony byłby do wzorcowych modeli przestrzennych opracowanych przez angielskiego urbanistę Georga Peplera, a na gruncie krajowym postulowanym m.in. przez Władysława Czarneckiego (autora poznańskich klinów zieleni). Koncepcje te zalecały 4 kliny zielone rozchodzące się od śródmieścia, a na zewnątrz łączące się z obszarami leśnymi. Realizacja koncepcji pozwoliłaby „przybliżyć" mieszkańcom obszaru rewitalizacji tereny leśne i wykorzystać je do celów sportowych i rekreacyjnych. Jednocześnie zachowanie jako tereny niezagospodarowane przez budownictwo pasów rozchodzących się promieniście od obszaru rewitalizacji będzie miało niebagatelne znaczenie w przewietrzaniu centrum miasta. Wreszcie planowane w ramach odtwarzania szpalerów przyulicznych nowe nasadzenia oparte na rodzimych gatunkach pozwolą ograniczyć uciążliwości komunikacyjne tj. hałas i emisje spalin do atmosfery.

Ryc. 52. Koncepcja 4 klinów zieleni w Słupsku

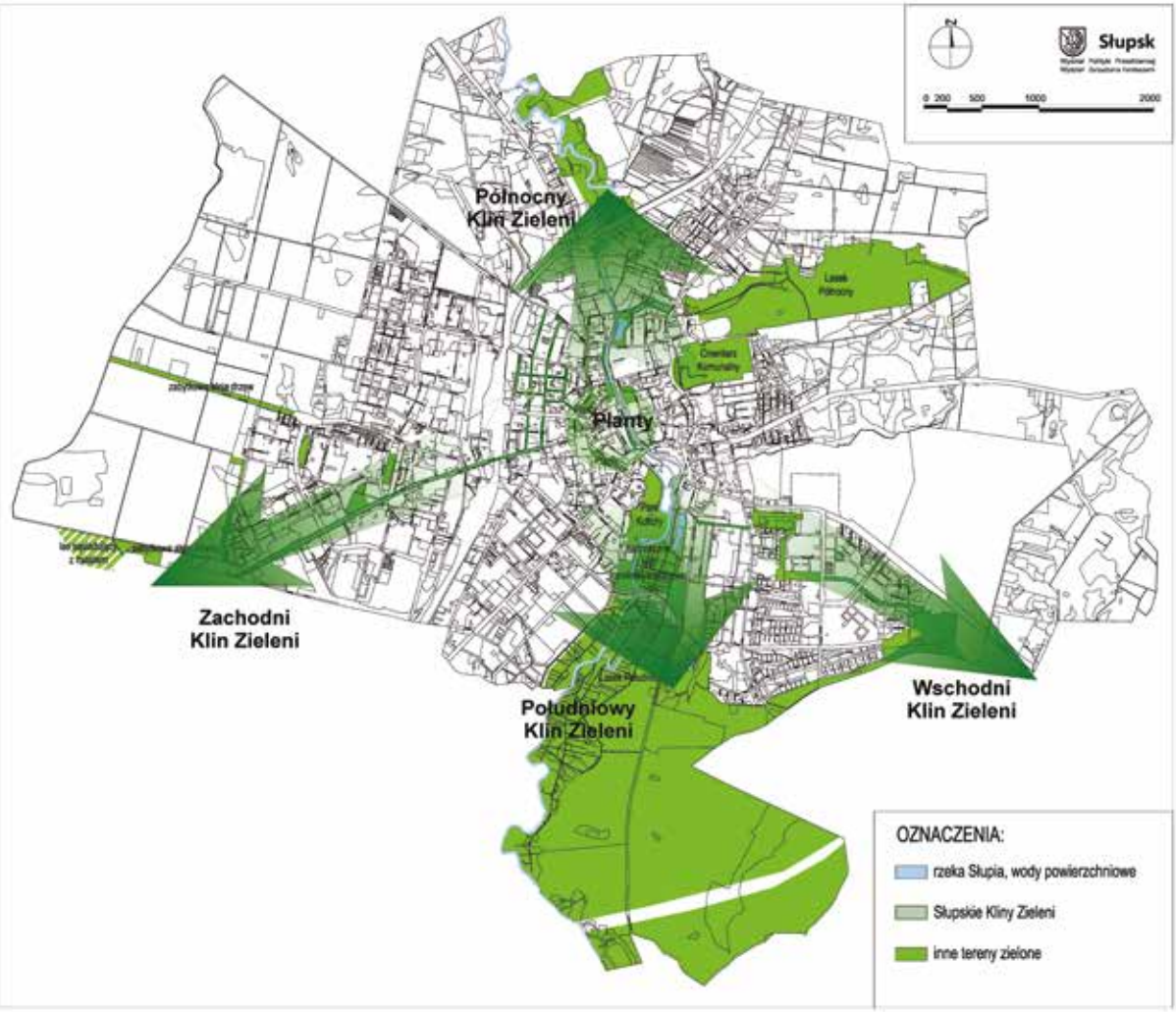

Źródło: Opracowanie własne

3.2.3.10 Stan powietrza atmosferycznego

Jakość powietrza atmosferycznego badana jest na terenie Słupska przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony środowiska w Gdańsku przez stację pomiarową znajdująca się przy ul. Kniaziewicza 30 (przy granicy obszaru rewitalizacji). Roczna ocena jakości powietrza za rok 2015 wykonana wg kryteriów ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia oraz ochronę roślin wykazała w strefie pomorskiej, na terenie, której znajduje się Miasto występowanie stężeń pyłów PM10 i PM2,5 oraz zawartego w nich benzo(a)pirenu, jak również ozonu przekraczających wartości dopuszczalne. Przekroczenia te odnotowuje się jednak głównie poza terenem Miasta Słupska. Ostatnie informacje GIOŚ wskazują iż stężenie b(a)p na terenie miasta jest jednym z najniższych w Polsce i nie przekracza 1 ng/m3. Zgodnie z danymi zawartymi w Programie ochrony środowiska Miasta Słupska na lata 2016-2020 z perspektywą na lata 2021-2024 jakość powietrza ulega sukcesywnej poprawie, jednak nadal istotnym źródłem zanieczyszczeń jest tzw. niska emisja.

Raport za 2016 r. z roczna oceną jakości powietrza w województwie pomorskim wskazuje, jednak że pomimo dobrej jakości powietrza, większość obszaru Miasta Słupska, w tym cały obszar rewitalizacji wykazują przekroczenie dla benzo(a) pirenu w pyle zawieszonym PM 10.

Ryc. 53. Mapa przekroczeń benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM 10 w 2016 r.

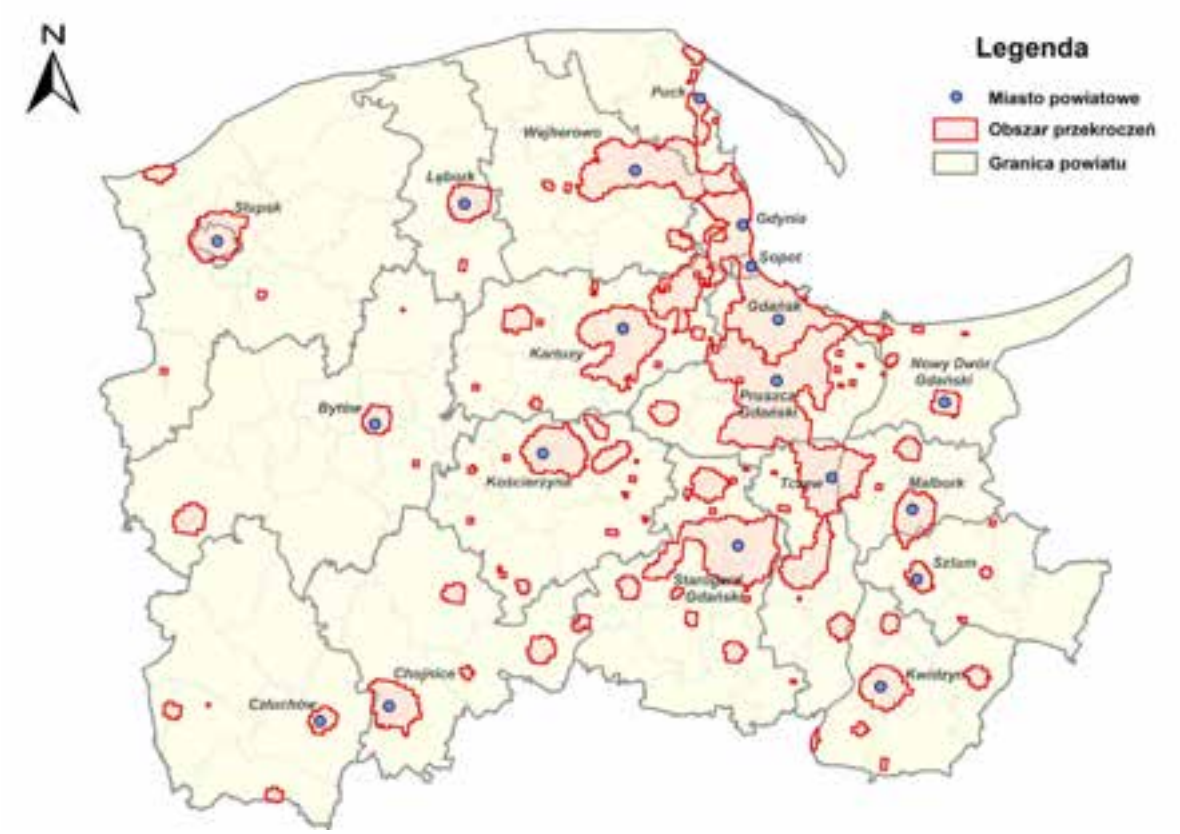

Źródło: Raport z roczną oceną jakości powietrza w województwie pomorskim, www.airpomerania.pl

3.2.3.11 Klimat akustyczny

Klimat akustyczny obszaru rewitalizacji to przede wszystkim komunikacyjne źródła hałasu. Słupsk jako miasto poniżej 100 000 mieszkańców nie ma obowiązku sporządzania mapy akustycznej. W roku 2012 wykonano natomiast mapę akustyczną dla wybranych odcinków dróg o natężeniu powyżej 3 mln pojazdów rocznie. Analizie poddano 24 ulice na terenie miasta Słupska, w tym 12 ulic w ciągu drogi krajowej nr 21, 7 ulic w ciągu byłej drogi krajowej nr 6, 2 ulice w ciągu drogi wojewódzkiej nr 210 oraz 3 ulice w ciągu drogi wojewódzkiej nr 213. W przypadku obszaru rewitalizacji analizy objęły wszystkie ulice stanowiące szkielet komunikacyjny, tj. ulice: Tuwima, Deotymy, Jana Pawła II, Jagiełły, Zamkową, Garncarską, Gdańską, Sierpinka, św. Piotra, Kaszubską, Lutosławskiego, Prostą, Pl. Zwycięstwa, Anny Łajming, Sienkiewicza, Kopernika. Wyniki prowadzonych w ramach prac pomiarów imisji i skalibrowane wg nich modelowania, wskazują, iż na wymienionych odcinkach dróg w obszarze rewitalizacji dochodziło do przekroczeń ówczesnych standardów jakości w zakresie klimatu akustycznego. Pamiętać jednak należy, iż pod koniec roku 2012 znacznej liberalizacji uległy normy w zakresie dopuszczalnego poziomu hałasu komunikacyjnego. Jednocześnie w ostatnich 5 latach znacznemu zwiększeniu uległo również średnie natężenie ruchu na drogach. W celu ograniczenia negatywnego wpływu hałasu na zdrowie mieszkańców konieczne jest wprowadzenie rozwiązań skutkujących zmniejszeniem natężenia ruchu, promocja komunikacji zbiorowej, wprowadzenie elementów zmniejszających uciążliwości komunikacyjne, w tym odtwarzanie szpalerów zieleni przyulicznej.

Ryc. 54 Mapa akustyczna – przekroczeń norm hałasu przed liberalizacją przepisów w 2012 r.

Źródło: Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku

3.2.3.12 Pozostałe aspekty środowiskowe – zagrożenie powodziowe

Obszar rewitalizacji położony jest w całości w zlewni rzeki Słupi, która go przecina i stanowi naturalną granicę oddzielającą Podgrodzie od Śródmieścia i Starego Miasta. Bliskość rzeki z jej walorami przestrzennymi, krajobrazowymi i przyrodniczymi stanowi jeden z ważniejszych potencjałów obszaru rewitalizacji, jednocześnie niesie ze sobą realne zagrożenie powodziowe. Ewentualnymi negatywnymi skutkami powodzi w przypadku wystąpienia zarówno wody 100-letniej (Q=1), jak i 500- letniej (Q=0,2) dotknięte zostałyby wyłącznie obszary Podgrodzia oraz Wyspy Młyńskiej (jednostki urbanistyczne nr 2 – Partyzantów oraz 4 – Młyńska/Drewniana). Mapa poniżej przedstawia zasięg zagrożenia wodą stuletnią na tle obszaru rewitalizacji i obejmuje przede wszystkim ulicę Szarych Szeregów (na odcinku od ul. Armii Krajowej do ul. Kilińskiego, wraz z pierzeją kamienic), ulicę Partyzantów (niemal na całej długości), wraz z zabudową mieszkaniową i usługową pomiędzy Armii Krajowej i Podgórną. Zalaniu uległby także niemal cały park na Placu Powstańców Warszawskich i I LO.

Ryc. 55. Tereny zagrożone powodzią wody stuletniej

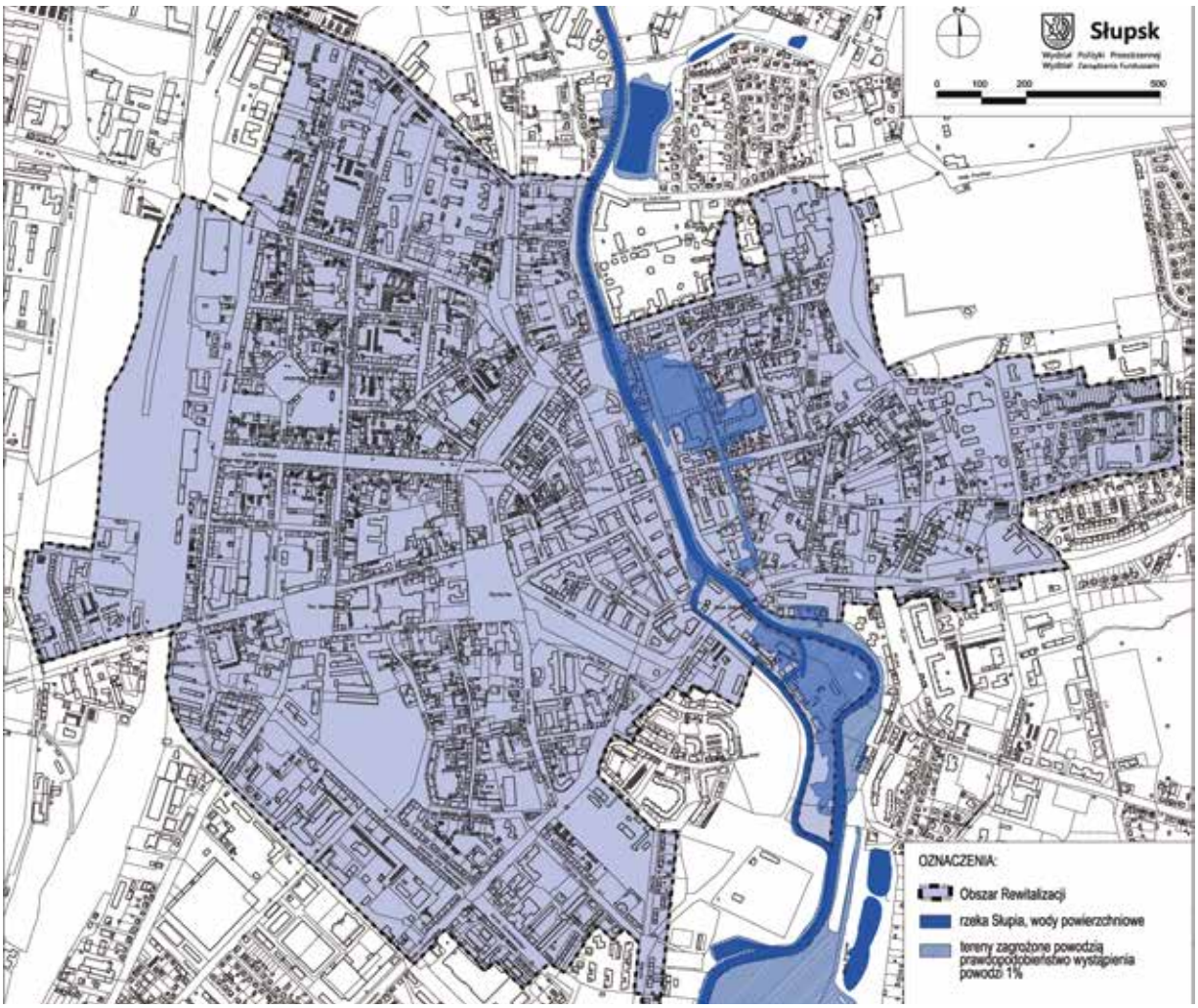

Źródło: opracowanie własne na podstawie Hydroportal ISOK, http://mapy.isok.gov.pl

W przypadku wody pięciusetletniej zalaniu bądź podtopieniu na obszarze rewitalizacji uległoby ok. 14 ha, z czego 9,1 ha to tereny zagospodarowane - zurbanizowane, zamieszkiwane przez ok. 600 osób.

Ryc. 56 Tereny zagrożone powodzią wody pięciusetletniej

Źródło: Hydroportal ISOK, http://mapy.isok.gov.pl

O tym, że zagrożenie powodziowe na tych obszarach nie jest jedynie teoretyczne świadczą opisy i relacja z największych wezbrań w 1888 r. i 1982 r., kiedy to woda zalała ulice: Szarych Szeregów i Armii Krajowej, do ul. Partyzantów.

Fot. 21 Zalana ulica Wodna (Wasserstrasse), dzisiejsza Szarych Szeregów, kwiecień 1888 r.

Źródło: zasoby własne UM Słupsk

Z uwagi na intensywne zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią oraz ich wartość historyczną, zamierzenia inwestycyjne ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji zlokalizowane na tym obszarze będą miały wyłącznie charakter rewaloryzacyjny i obejmą przebudowę istniejących elementów infrastrukturalnych, za wyjątkiem planowanych kładek pieszych, których spody, zgodnie z wytycznymi projektowymi Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku znajdą się o 0,5 m powyżej wody stuletniej. W związku z realnym zagrożeniem powodziowym, w ramach technicznych zamierzeń inwestycyjnych planowanych w GPR zlokalizowanych na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią (np. związanych z rewaloryzacją czy remontem) już na etapie prac projektowych stosowane będą rozwiązania minimalizujące ryzyko powodzi i ewentualnych strat materialnych. Na obszarze zalewowym nie planuje się również lokalizacji nowej trwałej zabudowy.

Jednocześnie z roku na rok coraz większe zagrożenie stwarzają wody opadowe. Zabudowa trenów położonych powyżej dzisiejszego obszaru rewitalizacji, z których woda w sposób grawitacyjny spływa do Słupi, spowodowała radykalne zwiększenie częstotliwości występowania podtopień i zalań w najstarszej części miasta – obszarze rewitalizacji. W połączeniu z niekorzystnym układem komunikacyjnym (koncentracja potoków ruchu w historycznym centrum miasta) zmiany te naraziły Słupsk także na częste paraliże komunikacyjne i duże straty związane z gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, w tym spowodowane nawalnymi deszczami.

Tym samym na skutek położenia w dolinie rzecznej, obszar rewitalizacji narażony jest zarówno na powodzie rozlewne, roztopowe i zimowe, jak i (zwłaszcza z powodu położenia silnie zurbanizowanych obszarów powyżej krawędzi terasy nadrzecznej) nasilające się w ostatnich dekadach powodzie błyskawiczne. Dalsza zabudowa rezerw mieszkaniowych położonych po zachodniej stronie miasta (obecnie w budowie i w fazie projektowej jest blisko 1000 mieszkań), ze spływem wód bezpośrednio w stronę rzeki Słupi zagrożenie to nieustannie potęguje.

Na przestrzeni lat miasto rozwijało się po lewej i prawej stronie rzeki Słupi wykorzystując naturalne ukształtowanie terenu dla tworzonej infrastruktury. Znalazło to swoje odzwierciedlenie

także w układzie kanalizacji deszczowej, której działanie oparte jest na spływie grawitacyjnym. System kanalizacji deszczowej w żaden sposób nie uwzględnia tak radykalnych zmian w zagospodarowaniu terenu miasta, nie był i nie jest przygotowany na przenoszenie coraz większych obciążeń wodami opadowymi.

O ile negatywnymi skutkami powodzi roztopowych i rozlewnych dotknięte zostałyby wyłącznie obszary Podgrodzia oraz Wyspy Młyńskiej, o tyle gwałtowne opady i powodzie błyskawiczne potencjalnie, z racji położenia, zagrażają niemal całemu obszarowi rewitalizacji (ponad 20 000 mieszkańców).

W przypadku powodzi błyskawicznych zalaniu uległaby większość urzędów, placówek oświatowych, placówek służby zdrowia, niemal wszystkie obiekty instytucji kultury, miejsca pamięci i zabytki wpisane do rejestru zabytków. Że zagrożenie to jest realne świadczą chociażby wydarzenia z końca XX i początku XXI w. kiedy w wyniku letnich nawałnic, z maksymalnym opadem blisko 90 mm/dzień zalany został niemal cały obszar rewitalizacji, a przywracanie pełnej funkcjonalności obszaru rewitalizacji z racji kumulacji funkcjonalności miastotwórczych w praktyce całego miasta, trwało wiele tygodni.

W związku z powyższym, z uwagi na intensywne zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią oraz ich wartość historyczną konieczne jest maksymalne retencjonowanie wody na górnym trasie i/ lub przekierowanie jej poza obszarem zurbanizowanym.

Ryc. 57. Kierunek spływu wód opadowych z górnego tarasu na Obszar Rewitalizacji (mapa hipsometryczna)

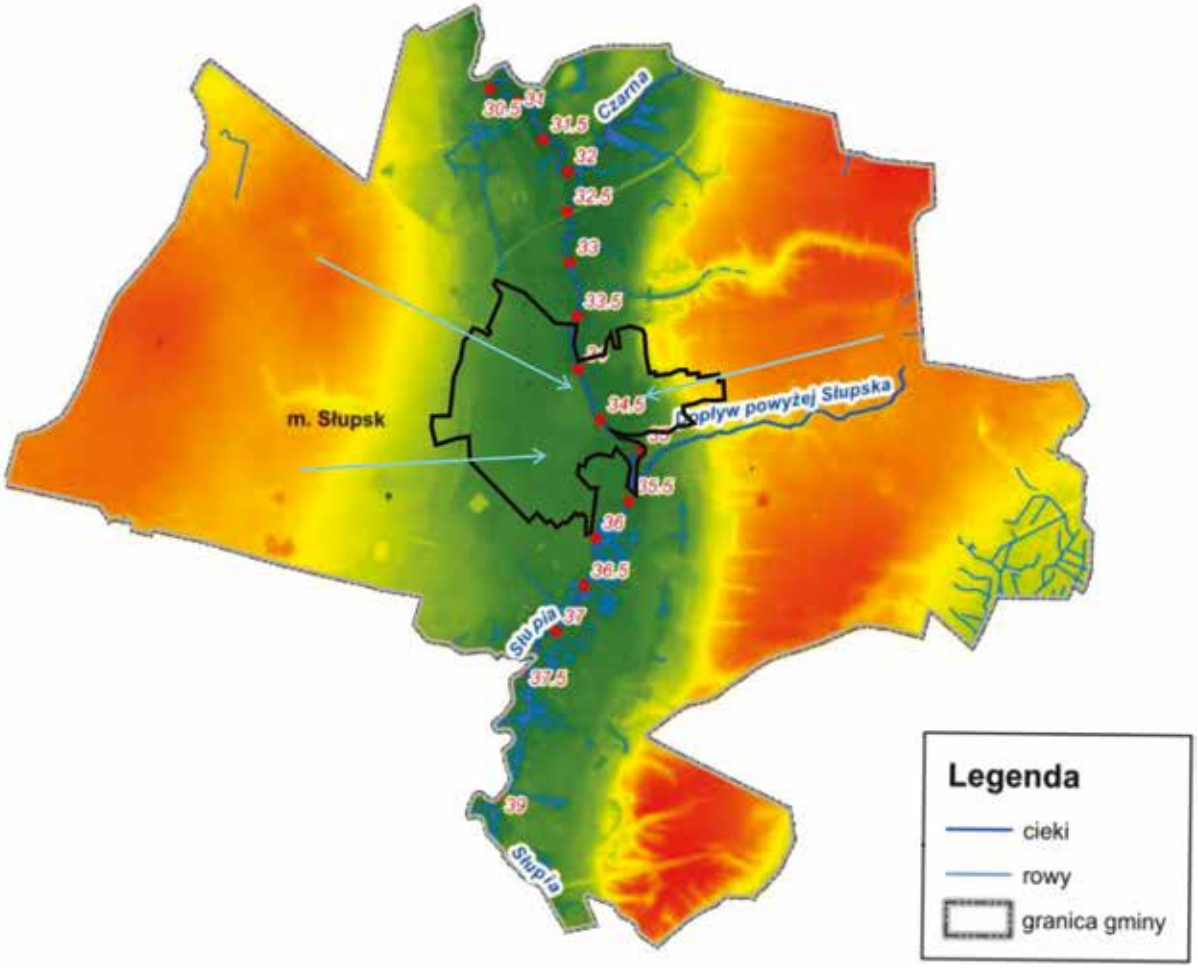

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Koncepcji programowo – przestrzennej zarządzania wodami opadowymi w zlewni rzeki Słupi"

Okoliczności te znalazły odzwierciedlenie w opracowanymdla Słupska Planie Adaptacji do Zmian Klimatu.

Odpowiedzią na ww. problemy stała się konieczność zagospodarowania wód opadowych w miejscu ich powstania, nakierowane na zwiększenie potencjału retencji naturalnej oraz stymulowanie procesu samooczyszczania wód opadowych, zakładanie ogrodów deszczowych czy muld chłonnych (obszar Śródmieścia, Starego Miasta i Podgrodzia, oraz rejon ulicy Zaborowskiej). Kontynuowanie prac przy tworzeniu Klinów Zieleni opartych na rozwiązaniach pierścieniowo – promienistych zapewniających retencjonowanie i wykorzystanie wód opadowych, ochronę pasów przewietrzających przed zabudową, zwiększenie bioróżnorodności i wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

3.3. Analiza lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji

W poprzednim podrozdziale przedstawiono pogłębioną diagnozę obszaru rewitalizacji głównie w aspekcie problemów i potrzeb w pięciu sferach: społecznej, technicznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej. Aby stworzyć właściwy obraz obszaru rewitalizacji trzeba go również rozważyć przez pryzmat lokalnych potencjałów, charakterystycznych dla jego przestrzeni i mieszkańców. Większość potencjałów obszaru ujawniła się podczas analizy zjawisk kryzysowych, które go dotykają. Planowane w dalszej części opracowania działania rewitalizacyjne oparto w znacznym stopniu na lokalnych potencjałach, które właściwie wykorzystane i wzmocnione mogą przyczynić się do niwelowania negatywnych zjawisk zdiagnozowanych w obszarze rewitalizacji.

Badania wśród głównych odbiorców, jak i kreatorów procesu rewitalizacji czyli mieszkańców obszarów rewitalizowanych, podmiotów zlokalizowanych w tych przestrzeniach oraz podmiotów zewnętrznych kierujących swoją ofertę na rzecz tych społeczności bezsprzecznie pokazują, iż tereny rewitalizowane posiadają potencjał do wyjścia z kryzysu w jakim się znalazły. Niezaprzeczalnym atutem jest lokalizacja obszaru rewitalizacji na mapie Słupska, jego kompaktowość oraz bezpośrednie sąsiedztwo ze ścisłym centrum miasta. Są to przestrzenie o proporcjonalnie dużej liczbie dzieci, które ze względu na wiek charakteryzują się naturalną aktywnością na różnych polach i w różnych sferach życia. Osoby pracujące na co dzień z mieszkańcami, biorące udział w pogłębionych wywiadach jakościowych, wskazują, iż dużym atutem obszaru jest wielopokoleniowość i wielodzietność rodzin, co powoduje, iż na przykład wydarzenie w przedszkolu ściąga znaczną liczbę krewnych, gdyż mieszkają oni z danym dzieckiem bądź w bliskim sąsiedztwie. W wielu wywiadach dało się słyszeć głosy, iż są to społeczności, które zaczęły się zmieniać, chcą czegoś lepszego. Choć nie zawsze chcą się angażować i często prezentują postawę roszczeniową. Na tych terenach znajduje się spora liczba dobrze zakorzenionych instytucji i organizacji znających realia, w jakich funkcjonują mieszkańcy, a z drugiej strony otwartych na współpracę z nimi i stworzenie oferty nakierowanej na lokalną społeczność. Odnowiona ulica Nowobramska dostarcza przykładu, iż przy odpowiednim nakładzie sił i zasobów da się stworzyć w tej okolicy ulicę z klimatem, ściągającą mieszkańców i budującą atmosferę miasta. Zrealizowane w ostatnim czasie, takie inicjatywy jak powstanie murali czy czytanie przy tramwaju pokazują, iż są osoby/podmioty, które promieniują energią i ożywiają nierokujące wcześniej miejsca. Tego rodzaju przykład jest też silnym motywatorem do dalszych działań. Są to przestrzenie, które posiadają tożsamość, są ściśle powiązane z historią miasta, choć też naznaczone piętnem stereotypów i wcześniejszych wydarzeń.

Badanie ankietowe pokazują, iż obszary rewitalizowane różnią się w ocenie mieszkańców jeśli chodzi o ich największe zalety i potencjały. Tereny nad rzeką i na jej prawym brzegu (Stare Miasto i Podgrodzie) są najbardziej cenione za dogodną lokalizację (74% wskazań), dostęp do usług (65%), ciszę i spokój (53%) oraz dostęp do terenów rekreacyjnych, zielonych (44%), choć wymagających nakładów finansowych. Spokojny charakter miejsca jest częściej doceniany przez grupy najmłodszych (16-24 lata) i najstarszych (65 lat i więcej) respondentów. Jako mocne strony terenów po drugiej stronie i dalej od rzeki (Śródmieście) respondenci wskazują najczęściej dogodne

połączenia komunikacyjne (88% wskazań), dostęp do usług (86%), dostęp do oferty edukacyjnej (60%) oraz dogodną lokalizację (40%).

Poniżej przedstawiono w formie tabelarycznej główne potencjały obszaru rewitalizacji. Z uwagi na głęboki kryzys w sferze społecznej, szerzej opisano główne potencjały tej sfery, które dotychczas nie były opisywane w pogłębionej diagnozie bądź były jedynie zasygnalizowane.

Tabela nr 25. Główne potencjały rozwojowe obszaru rewitalizacji

SFERA	POTENCJAŁ ROZWOJOWY
Społeczna	Wielopokoleniowość i wielodzietność rodzin na obszarze rewitalizacji
	Znaczna ilość zarejestrowanych organizacji pozarządowych na obszarze rewitalizacji
	Duża liczba instytucji kultury
	Potencjał aktywności obywatelskiej
	Poczucie dumy z historycznych miejsc na obszarze rewitalizacji i nostalgia za dawną świetnością, jako potencjał budowania tożsamości
Gospodarcza	Funkcjonujące otoczenie biznesu
	Duża dostępność usług, w tym potencjalnych klientów
	Dostępność lokali użytkowych w zasobie komunalnym Miasta w dobrym stanie technicznym, w atrakcyjnych lokalizacjach i w korzystnych cenach, w stosunku do rynku komercyjnego
	Znaczny potencjał turystyczny obszaru
Przestrzenno - funkcjonalna	Wysokie walory architektoniczne i historyczne zabudowy, koncentracja obiektów zabytkowych
	Centralna lokalizacja obszaru rewitalizacji w przestrzeni miasta
	Bliskość dworca kolejowego
	Wysoka dostępność komunikacji zbiorowej
	Kompaktowy charakter obszaru
	Koncentracja obiektów użyteczności publicznej, w tym szkół i urzędów
Techniczna	Wyposażenie obiektów mieszkalnych w gaz, wodę bieżącą oraz kanalizację
	Obecność elementów sieci cieplnej i gazowej na znacznej części obszaru rewitalizacji
Środowiskowa	Historyczne tereny zieleni urządzonej, zachowane w niezmienionej formie

Źródło: opracowanie własne

3.3.1. Organizacje pozarządowe

Działalność sektora obywatelskiego na stałe wpisała się w społeczny krajobraz Słupska. Organizacje pozarządowe powinny być naturalnym partnerem w procesie rewitalizacji obszaru objętego kryzysem. Na koniec 2015 roku w prowadzonej przez Urząd Miejski w Słupsku bazie organizacji znajdowało się 450 organizacji pozarządowych działających w formie stowarzyszeń, fundacji, związków stowarzyszeń itp. (na koniec 2012 roku - 386). Organizacje pozarządowe mają co raz większy wpływ na rozwój miasta. Świadczą o tym dane corocznie przedstawiane w sprawozdaniach z realizacji programów współpracy miasta Słupska z organizacjami pozarządowymi oraz widoczny wzrost oddolnych działań w przestrzeni miasta.

Tabela nr 26. Realizacja zadań Miasta w ramach programów współpracy z organizacjami pozarządowymi

ROK	LICZBA ZŁOŻONYCH OFERT	LICZBA PODPISANYCH UMÓW	KONTYNUACJA UMÓW WIELOLETNICH
2012	198	148	5
2013	186	138	9
2014	193	142	9
2015	203	156	8

Źródło: dane Wydziału Komunikacji i Dialogu Społecznego

Słupskie stowarzyszenia i fundacje swoją aktywnością obejmują niemal wszystkie sfery życia społecznego, a ich działalność dotyczy zarówno osób niepełnosprawnych, seniorów, dzieci i młodzieży, jak i wydarzeń sportowych, kulturalnych i edukacyjnych, rozwoju gospodarczego i rozwoju demokracji. W ocenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w mieście brakuje jednak organizacji zajmujących się profesjonalną, długofalową i zaplanowaną pomocą społeczną. Jak wynika z powyższej tabeli w Słupsku aktywnie działa ok 150 organizacji, które pozyskują środki zewnętrzne od Miasta oraz z innych źródeł. Niewielka liczba z tych organizacji to organizacje duże i wyspecjalizowane (komercyjne), których członkowie utrzymują się z grantów. Większość to organizacje małe, działające w jednym obszarze lub na rzecz konkretnej grupy Słupszczan. Szczególnie te organizacje, aby sprawnie i efektywnie działać potrzebują wsparcia Miasta - w postaci grantów oraz usług doradczych, księgowych i prawnych. Ale też w postaci przyjaznej, otwartej przestrzeni, w której będą mogły realizować swoje działania. Istotne jest też zwiększanie roli III sektora w decyzjach podejmowanych na szczeblu samorządowym. W Słupsku przedstawiciele organizacji włączani są do rad doradczych Prezydenta i aktywnie uczestniczą w tworzeniu polityk miejskich. W Słupsku powołana została również Słupska Rada Działalności Pożytku Publicznego. Słupskie organizacje, co pokazuje organizowany co roku Słupski Festiwal Organizacji Pozarządowych, słabo się znają, a mieszkańcy słabo znają słupskie organizacje. Podczas lekcji Miejskiej Demokracji prowadzonych przez Prezydenta Miasta w słupskich szkołach gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych tylko kilkoro uczniów potrafiło wymienić organizację pozarządową, która działa w Słupsku. Największą aktywność (w pozyskiwaniu środków) wykazują organizacje działające w obszarze sportu oraz kultury i sztuki, dużą aktywnością wykazują się organizacje z obszaru usług socjalnych i pomocy społecznej oraz te działające na rzecz seniorów, co ma szczególne znaczenie w kontekście procesu rewitalizacji i zdiagnozowanych problemów. Najmniejszą aktywność zauważyć można wśród organizacji zajmujących się ochroną środowiska oraz działających w obszarze rozwoju gospodarczego i promocji. Niewykorzystanym potencjałem w mieście nadal jest ekonomia społeczna.

Dla efektywnego wdrażania procesu rewitalizacji współpraca z organizacjami wydaje się więc wręcz niezbędna. W 2015 roku Miasto postanowiło w otwartym konkursie ofert oddać organizacjom pozarządowym do przygotowania roczny i wieloletni program współpracy Miasta Słupska z organizacjami pozarządowymi. Takie rozwiązanie było nowum i spowodowało zacieśnienie więzi między organizacjami i miastem. W Programie współpracy Miasta Słupska z organizacjami pozarządowymi na 2016 rok na wsparcie przeznaczono 4.027.892 zł, na 2017 rok – 4.432.662 zł.

Organizacje pozarządowe i mieszkańcy aktywni, działający na rzecz miasta i realizujący inicjatywy lokalne mają do bezpłatnej dyspozycji pomieszczenia w Słupskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Ekonomii Społecznej, zlokalizowane na obszarze rewitalizacji. Można w nim korzystać zarówno z biur, jak i z w pełni wyposażonych sal konferencyjnych. Miasto oferuje również wsparcie merytoryczne dla organizacji pozarządowych, zapewniane przez Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. organizacji pozarządowych. Biorąc pod uwagę, że miasto wszechstronnie wspiera rozwój organizacji pozarządowych, istotne jest tworzenie programów zachęcających mieszkańców obszaru rewitalizowanego do zakładania i włączania się w działalność istniejących organizacji. Na obszarze rewitalizacji istnieje znacząca liczba organizacji pozarządowych, które mają tu swoje siedziby. Oznacza to, że na obszarze wymagającym szczególnej interwencji, działania rewitalizacyjne mogłyby znaleźć oparcie w podmiotach, których naturalnym celem jest zaangażowanie w rozwiązywanie lokalnych

problemów. Aktywność organizacji uzupełniają prężnie działające na tym terenie parafie i organizacje kościelne, które wspierają najuboższych mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

Ryc. 58. Lokale wykorzystywane przez NGO, stowarzyszenia, związki zawodowe, podmioty administracji samorządowej i rządowej

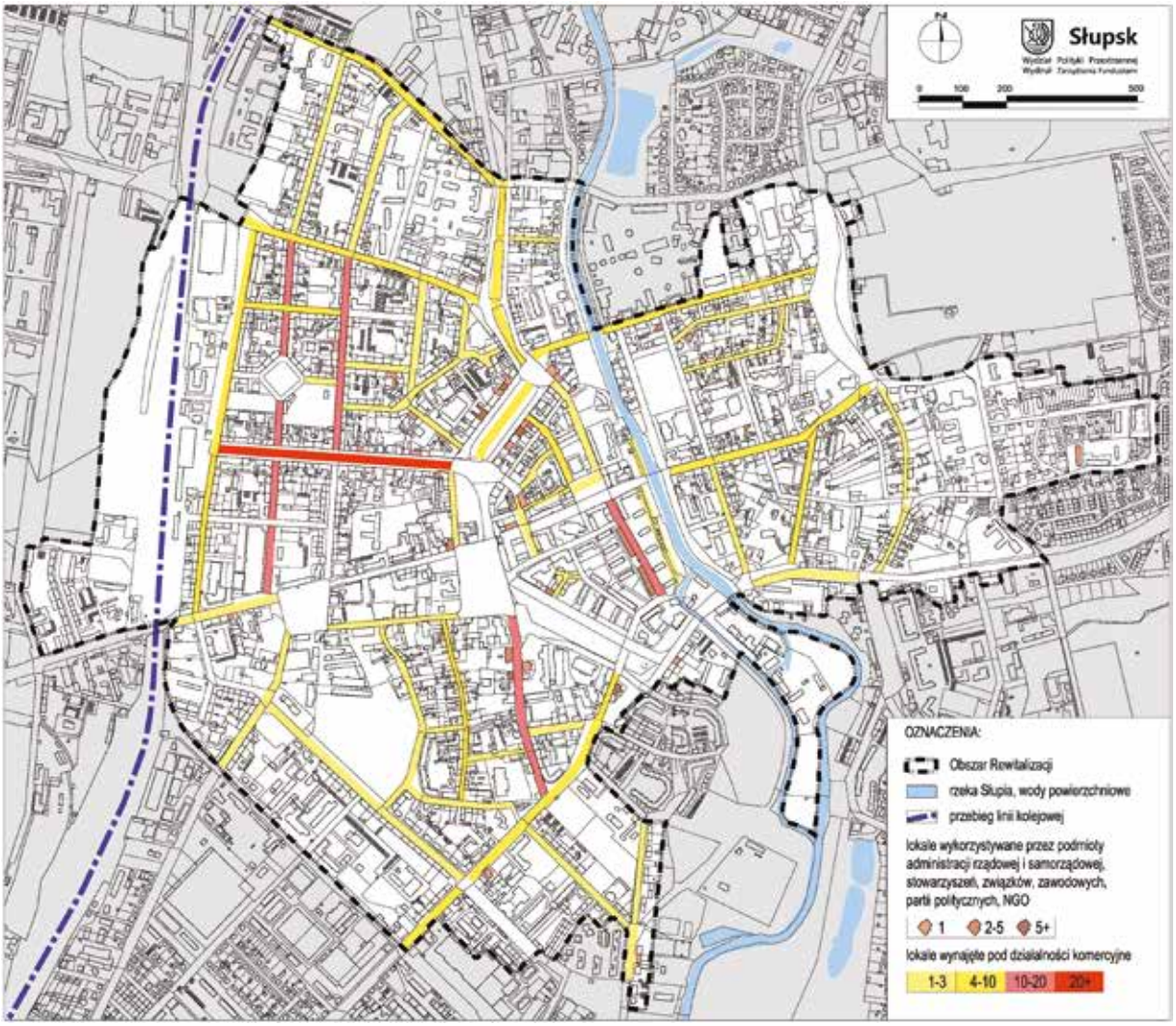

Źródło: opracowanie własne

3.3.2. Instytucje kultury

Jeśli jednym z nadrzędnych celów rewitalizacji jest podnoszenie kapitału społecznego i zapewnienie spójności społecznej, to kultura z jej włączającym, integrującym i edukacyjnym charakterem staje się nieodzownym elementem procesu wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów rewitalizacji. Jest to tym istotniejsze, że instytucje kultury, zwłaszcza te działające lokalnie, jak np. filie bibliotek i domy kultury są przez lokalne społeczności traktowane jako „swoje". Tym samym bariery mentalne, które często decydują o elitarnym odbiorze oferty kulturalnej, są w tym wypadku dużo mniejsze. Właśnie ta „lokalność" stanowić może i powinna olbrzymi potencjał, który pozwoli instytucjom kultury włączyć się w pobudzenie aktywności mieszkańców obszaru rewitalizacji, skupiającym większość instytucji kultury działających na terenie Miasta. Wśród omawianych instytucji znajduje się siedem, dla których organizatorem jest Miasto Słupsk i dwie, które podlegają pod Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego.

Instytucje działające na obszarze Miasta Słupska:

- Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej w Słupsku, ul. Grodzka 3
- Filia MBP nr 7 ul. Podgórna 1
- Centrum Kultury i Języka Rosyjskiego, al. Sienkiewicza 19

- Nowy Teatr im. Witkacego w Słupsku, ul. Lutosławskiego 1
- Państwowy Teatr Lalki Tęcza w Słupsku, ul. Waryńskiego 2
- Ośrodek Teatralny Rondo, ul. Niedziałkowskiego 5
- Pracownia Ceramiczna Słupskiego Ośrodka Kultury, ul. Wojska Polskiego 10
- Polska Filharmonia Sinfonia Baltica w Słupsku, ul. Jana Pawła II 3
- Młodzieżowy Dom Kultury, ul. Szarych Szeregów 6
- Instytucje podlegające pod Urząd Marszałkowski:
- Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku, ul. Dominikańska 5-9
- Bałtycka Galeria Sztuki Współczesnej, ul. Partyzantów 31 a

Każda z tych instytucji, gwarantując wysoko wykwalifikowaną kadrę zdolną podjąć się przeprowadzenia warsztatów i zajęć edukacyjno - kulturalnych skierowanych do zróżnicowanego wiekowo grona odbiorców, ma szansę przyczynić się do wzrostu poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym mieszkańców z obszaru rewitalizacji. Na przeszkodzie mogą jednak stanąć problemy natury lokalowej, które w znaczący sposób ograniczają możliwości rozwojowe, a czasem wręcz uniemożliwiają korzystanie z oferty kulturalnej osobom starszym i niepełnosprawnym (bariery architektoniczne w obiektach zabytkowych, np. w siedzibie głównej Miejskiej Biblioteki Publicznej, Galerii Sztuki Współczesnej - Baszcie Czarownic).

Zróżnicowana oferta kulturalna, obejmująca niemal pełne spectrum dziedzin sztuki, oferowana przez placówki działające na obszarze rewitalizacji, stanowi niewątpliwie olbrzymi potencjał tego obszaru i w przypadku dalszego zacieśnienia wzajemnej współpracy instytucji kultury, także na polu promocji i działań w przestrzeni publicznej, może stać się jednym z motorów podnoszenia atrakcyjności osiedleńczej obszaru rewitalizacji. Wreszcie placówki kultury, poprzez właściwe ukierunkowanie oferty, w tym do grup dotkniętych różnymi dysfunkcjami (do których kierowane będą działania obejmujące edukację kulturalną i działania służące wyrównywaniu szans), mogą stać się także jednym z filarów przemian społecznych na tym obszarze.

W kontekście rewitalizacji nawet ważniejsze od oferty kulturalnej jest właśnie wspomniana wcześniej edukacja kulturalna, przygotowująca mieszkańców do świadomego uczestnictwa w kulturze, rozbudzająca wrażliwość, inspirująca do aktywności – zarówno kulturalnej, jak i obywatelskiej. Wykorzystując np. pedagogikę teatru można będzie zbudować system zintegrowanej współpracy szkół i przedszkoli z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i lokalną społecznością w celu podniesienia jakości edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży. Niemniej, wobec zmian zachodzących w społeczeństwie, istotne jest również kierowanie tych działań do osób dorosłych, w tym seniorów, niepełnosprawnych oraz osób zagrożonych wykluczeniem. Niezbędnym działaniem będzie stworzenie kierunkowych projektów familijnych, międzypokoleniowych. Na obszarze rewitalizacji działa kilka instytucji skupiających się na stałej, ciągłej, codziennej pracy z mieszkańcami, na edukacji kulturalnej i pracy środowiskowej (są to m.in. Miejska Biblioteka Publiczna oraz Pracownia Ceramiczna przy Słupskim Ośrodku Kultury), które są naturalnymi podmiotami do prowadzenia takiej właśnie działalności.

Niewątpliwie tradycja Słupska jako „miasta festiwali" (m.in. Niemen Non - Stop, Komeda Jazz Festiwal, Jesienny Przeciąg Gitarowy, Festiwal Pianistyki Polskiej, Witkacy pod strzechy) powinna nadal stanowić o jego atrakcyjności. W celu włączenia w życie kulturalne szerszego grona mieszkańców obszaru rewitalizacji konieczne jest wyjście festiwali w przestrzeń publiczną, obudowanie ich programu o atrakcyjny program edukacyjny, zawierający np. warsztaty artystyczne, spotkania z artystami itp. W tym celu należałoby wykorzystać także potencjał organizacji pozarządowych, z których kilkanaście, działających na obszarze rewitalizacji, traktuje kulturę (czy powiązane z nią obszary takie jak dziedzictwo, aktywność obywatelska, edukacja, czas wolny), jako kluczowy obszar swoich działań i działa w tym obszarze regularnie (a nie tylko eventowo). Dzięki temu okres trwania festiwali byłby bardziej odczuwalny, np. za sprawą organizacji imprez towarzyszących w różnych miejscach. Także większa integracja tych imprez pozwoliłaby odpo-

wiednio wydobyć ich potencjał, wzmocnić oddziaływanie tych imprez, które odbywają się od lat i traktowane są jako pewna oczywistość. Pozwoliłoby to także wykorzystać i ożywić przestrzeń publiczną oraz włączyć w działania także nieformalne miejsca kultury, z których chętnie i licznie korzystają mieszkańcy. Takie miejsca, jak chociażby kawiarnie i knajpki, które już teraz prowadzą własną nieformalną działalność kulturotwórczą, choćby poprzez stworzenie przestrzeni do spotkania. Wykorzystanie potencjału miejsc komercyjnych może zostać połączone ze zwiększeniem obecności kultury w przestrzeni miejskiej, np. poprzez wykorzystanie obecnego nagromadzenia lokali na ul. Nowobramskiej. Co ciekawe wspomniana ulica, która w ostatnich latach zaczyna ponownie tętnić życiem, także kulturalnym, jest ciekawym przykładem obszaru, gdzie zmiany zaszły nie dzięki działalności organizacji pozarządowych, ani publicznych instytucji kultury, lecz dzięki działaniom niezależnych, prywatnych podmiotów. Są one na tyle wyraziste, że nadają ulicy charakter żywego, przyjaznego kulturze obszaru. Przykład ten pokazuje, że potencjały znaleźć można także poza podmiotami, które zajmują się kulturą „zawodowo".

Uruchomienie przestrzeni publicznej (za pomocą przemyślanej, konkretnej strategii) może być najskuteczniejszym sposobem poszerzania grupy odbiorców kultury. Warto sięgnąć po ideę placemaking, czyli tworzenia dobrze działających, dospołecznych miejsc (za pomocą infrastruktury, działań i we współpracy z ludźmi). Oprócz ulicy Nowobramskiej duży potencjał do wykorzystania tkwi także m.in. w:

- Ulicy Wojska Polskiego - obszar ten posiada ogromny potencjał wystawienniczy. Kiedyś była to ulica samoistnie tętniąca życiem. Dzisiaj w celu ożywienia ulicy niezbędne są działania animacyjne. Do tej pory ul. Alei Wojska Polskiego można było zobaczyć kilka wielkoformatowych wystaw, które doskonale wkomponowały się w przestrzeń miejską. Takie działania dają szansę na dotarcie do sztuki szerokiemu gronu odbiorców.
- Bulwarach rzeki Słupi, które dzięki dużym walorom przyrodniczym, historycznym i największej kumulacji instytucji kultury stanowią naturalną scenerię do prowadzenia działań artystycznych w przestrzeni miejskiej.
- Parku im. J. Waldorffa - jako przestrzeni dobrej do "wyjścia kultury na ulice". Sprzyja temu bliskość Filharmonii i Teatru Nowego, Park Waldorffa mógłby stać się obszarem działań w przestrzeni publicznej tych i innych podmiotów.

W ostatnim czasie zrealizowano w przestrzeni publicznej kilka projektów mających na celu jej ożywienie i urozmaicenie. Mury budynków udekorowano muralami, przedstawiającymi historię i tradycję miasta oraz wybitnych mieszkańców Słupska. Barwne murale można zobaczyć przy ul. Starzyńskiego, Bema, i Nowobramskiej. Bardzo inspirującym i angażującym przedsięwzięciem okazał się przede wszystkim projekt „Słowiańskie Bratanie", którego efektem finalnym jest mural na ścianie przy ul. Bema. To artystyczne dzieło stworzyli sami mieszkańcy miasta, podejmując dialog poprzez kulturę i pozytywnie zmieniając wizerunek dzielnicy. W tym kontekście zauważalny jest także znaczny wzrost inicjatyw kulturotwórczych oraz coraz prężniej działających organizacji pozarządowych. Lokalni liderzy, nieformalne grupy, organizacje pozarządowe często sięgają po niekonwencjonalne formy, wychodzą w przestrzeń z działaniami kulturalnymi, docierają do szerokiej rzeszy mieszkańców. Daje to dużą szansę na pozyskanie nowych odbiorców wśród różnych grup społecznych i wiekowych.

Spory potencjał drzemie w działaniach międzypokoleniowych. Co roku przybywa seniorów korzystających z usług Głównej siedziby Miejskiej Biblioteki Publicznej przy ul. Grodzkiej w Słupsku, natomiast w przypadku młodzieży notuje się trend odwrotny. Dzięki realizacji projektów kulturalnych i historycznych zauważono, że młodzież chętnie angażuje się w projekty związane z historią. Osoby starsze są z kolei otwarte na działania aktywizacyjne i chętnie współpracują z młodzieżą. Należy to wykorzystać w trakcie działań kulturalnych powiązanych z rewitalizacją.

Tabela nr 27. Liczba czytelników w głównej siedzibie Miejskiej Biblioteki Publicznej (ul. Grodzka 3) w poszczególnych grupach wiekowych

ROK	CZYTELNICY POWYŻEJ 60 ROKU ŻYCIA	CZYTELNICY W WIEKU 16-19 LAT	CZYTELNICY W WIEKU 13-15 LAT
2013	942	1 047	347
2014	1 075	934	257
2015	1 111	912	284
2016	1 255	891	209

Źródło: dane Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marii Dąbrowskiej w Słupsku

Obecnie biblioteka nie jest miejscem, gdzie tylko wypożycza się książki. Jest instytucją kulturotwórczą, skupiającą wokół siebie ludzi z różnych środowisk i grup wiekowych. Integralną częścią biblioteki jest działalność animacyjna i utworzenie dla mieszkańców miasta przestrzeni, w której mogą się spotykać i dzielić swoimi pasjami (niekoniecznie związanymi z czytelnictwem). Nowe zagospodarowanie nadbrzeży rzeki Słupi, znajdujących się za budynkiem Biblioteki, umożliwi aktywizację społeczną, pozwoli na stworzenie kompleksowej oferty dedykowanej uczestnikom kultury i mieszkańcom dotychczas nie uczestniczącym w wydarzeniach kulturalnych. Oferta kulturalna będzie skierowana również do osób wykluczonych, m.in. osób niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży ze środowisk zaniedbanych, samotnych seniorów. Realizowane projekty dadzą im możliwość aktywnego uczestnictwa w kulturze, pomogą się integrować i przełamywać bariery.

Także działanie muzeum polegające na adaptacji na cele wystawiennicze Spichlerzy pozwoli na uratowanie cennych poprzemysłowych obiektów architektury z okresu napoleońskiego, ale również wykreowanie marki Witkacego. Kolekcja Witkacego stała się jednym z symboli Miasta Słupsk, jego wyróżnikiem na mapie kulturowej regionu i kraju. Potencjał instytucjonalny muzeum przyczyni się do wzmocnienia edukacji kulturalnej zarówno dzieci, młodzieży jak i dorosłych. Słupskie Spichlerze sztuki mająszanse stać się prężnie funkcjonującą placówką uwzględniającą nowe rozumienie kultury w życiu społeczności lokalnej.

3.3.3. Potencjał aktywności obywatelskiej

Mieszkańcy Słupska z roku na rok są coraz bardziej aktywni w obszarze partycypacji społecznej. Najbardziej znanymi narzędziami służącymi temu celowi są Słupski Budżet Partycypacyjny oraz inicjatywy lokalne. Dzięki nim mieszkańcy mogą realizować zgłaszane pomysły zarówno społeczne, jak i infrastrukturalne, zlokalizowane na terenie należącym do miasta. Słupski Budżet Partycypacyjny to wydzielona dla mieszkańców kwota, w ramach której mogą zgłaszać, a następnie wybrać w głosowaniu zadania, które według nich są najbardziej potrzebne i przyniosą mieszkańcom wiele korzyści. Analizując dane dotyczące: miejsca zamieszkania osób zgłaszających zadania, lokalizacji zgłaszanych zadań ogólnomiejskich infrastrukturalnych i społecznych oraz lokalizacji zadań wybranych do realizacji można zauważyć, że w latach 2013-2016:

- najbardziej aktywnymi obszarami miasta, biorąc pod uwagę liczbę osób zgłaszających zadanie, były Osiedla Niepodległości oraz Stefana Batorego;
- najwięcej zadań infrastrukturalnych zgłaszanych było na Osiedlach Niepodległości oraz Stefana Batorego;
- najwięcej zadań społecznych zgłaszanych było w centrum, na Podgrodziu oraz w rejonach bulwarów Słupi;
- najwięcej zadań wybranych przez mieszkańców do realizacji, zarówno infrastrukturalnych, jak i społecznych, zlokalizowanych było w centrum, na Podgrodziu, nad bulwarami rzeki Słupi oraz w Parku Kultury i Wypoczynku.

Słupszczanie od pierwszej edycji budżetu partycypacyjnego dostrzegali konieczność ożywiania oraz odnawiania centrum miasta - uznawali ten obszar za najkorzystniejszą przestrzeń do działań społecznych oraz konieczny do zmian infrastrukturalnych. Wybór zadań pokazuje, że wskazany do rewitalizacji obszar uznawany jest za taki nie tylko przez wydziały i jednostki, które przeprowadziły badania i szeroką analizę statystyczną, ale również przez samych mieszkańców miasta. Rozkład zadań społecznych i inwestycyjnych na obszarze rewitalizacji prezentuje poniższa mapa.

Ryc. 59. Lokalizacja zadań realizowanych w ramach Słupskiego Budżetu Partycypacyjnego i inicjatywy lokalnej oraz rozmieszczenie podmiotów/wnioskodawców do Słupskiego Budżetu Partycypacyjnego 2015 i inicjatywy lokalnej.

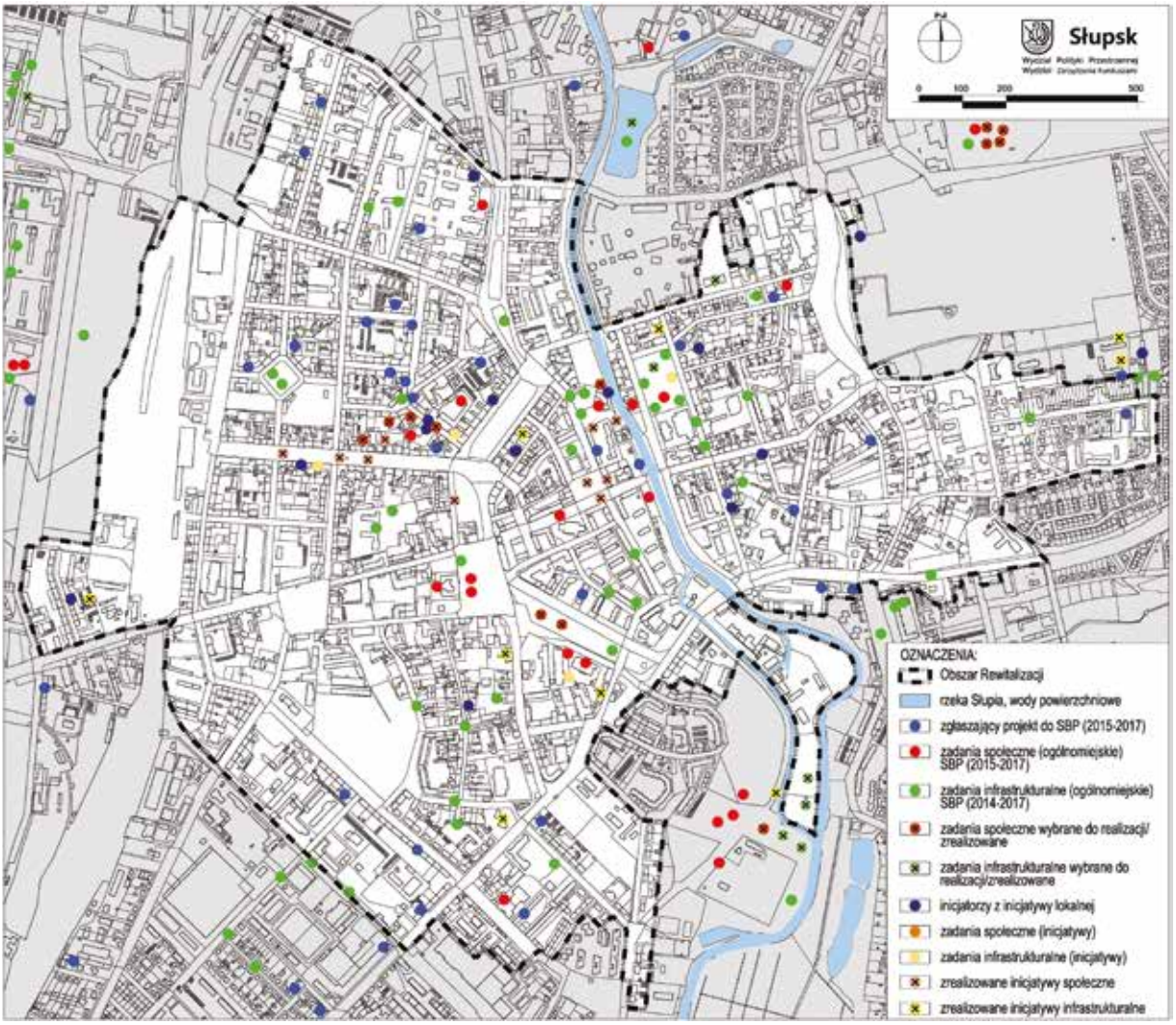

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Komunikacji i Dialogu Społecznego UM Słupsk

Inicjatywa lokalna jest kolejnym narzędziem, które pozwala mieszkańcom zmieniać przestrzeń miejską i realizować projekty w tych obszarach miasta, które są dla Słupszczan najkorzystniejsze. W ramach inicjatywy mieszkańcy składają wnioski z opisem zadań oraz kwotą, którą chcieliby otrzymać na realizację zaplanowanych działań, następnie komisja ocenia wnioski i wybiera najciekawsze. Analizując dane dotyczące wnioskodawców inicjatywy lokalnej oraz lokalizacji zrealizowanych zadań można zauważyć, że w latach 2013-2016:

- zrealizowane inicjatywy lokalne prawie w 90% zlokalizowane były w centrum (Śródmieście i miasto lokacyjne), na Podgrodziu,
- największy odsetek wnioskodawców inicjatywy lokalnej mieszkało w centrum oraz na Podgrodziu.

Wyniki kilku edycji budżetu partycypacyjnego oraz inicjatywy lokalnej wyraźnie wskazują, że mieszańcy miasta widzą potrzebę odnowy obszaru rewitalizacji i przywrócenia mu utraconych funkcji społecznych, kulturalnych i gospodarczych.

3.4 Podsumowanie części diagnostycznej

Istotą rewitalizacji jest przede wszystkim rozwiązanie problemów społecznych występujących w obszarach kryzysowych. W związku z tym należy skupić się na działaniach zmierzających do rozwoju zasobów ludzkich, aktywizacji społecznej i zawodowej osób objętych wysokim ryzykiem socjalnym, rozwiązaniu problemów dotyczących bezpieczeństwa, niskiego poziomu dostępności do usług edukacji pozaszkolnej i usług społecznych. Przedsięwzięcia infrastrukturalne z kolei powinny być przyporządkowane celom związanym z odnową społeczną. W ramach przeprowadzonej diagnozy analizie poddano zarówno oddziaływanie negatywnych zjawisk wysypujących w sferze społecznej, jak też przeprowadzono analizę lokalnych potencjałów oraz innych elementów oddziałujących na sferę społeczną tj. kwestii technicznych, przestrzenno – funkcjonalnych, środowiskowych i gospodarczych. Analiza stanu deficytów społecznych zarówno całego miasta, jak też wydzielonego obszaru rewitalizacji wskazała, że natężenie negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji jest znacznie wyższe niż na obszarze całego Słupska. Co więcej, zdiagnozowane problemy społeczne (m.in. bezrobocie, ubóstwo, niski poziom wykształcenia, niski poziom zaangażowania społecznego) są zjawiskami wzajemnie na siebie oddziaływującymi i przenikającymi się. Oznacza to, że wymagają działań skoordynowanych i kompleksowych.

Obszar rewitalizacji zamieszkuje 22 320 osób. Ponad 20% stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Jak zaobserwowano podczas badań, powszechny jest tu model zamieszkania wielopokoleniowego, co w dużej mierze wynika z sytuacji materialnej mieszkańców obszaru wskazanego do rewitalizacji. Udział osób długotrwale **bezrobotnych** w liczbie ludności w wieku produkcyjnym zamieszkujących centrum miasta jest bardzo wysoki - ponad 6,4%. Należy wziąć pod uwagę, że długotrwałe bezrobocie jest zjawiskiem wyjątkowo negatywnie wpływającym na możliwość aktywizacji nie tylko zawodowej, ale także społecznej osób nim dotkniętych. Prawie 40% bezrobotnych mieszkańców analizowanego terenu posiada niskie wykształcenie (gimnazjalne lub poniżej), co dodatkowo utrwala trudną sytuację społeczną. Blisko 10% osób zamieszkujących na obszarze rewitalizacji korzysta z pomocy społecznej. To 2 razy więcej niż wynosi średnia dla Miasta Słupska i ponad 1,5 razy więcej niż wynosi średnia dla Polski i województwa pomorskiego. Wiele z tych osób jest beneficjentami pomocy społecznej od kilku pokoleń. Osób tych często dotyczy zjawisko dziedziczenia biedy i przejmowania zależności od instytucji pomocy społecznej z pokolenia na pokolenie. Również średnia wartość świadczeń udzielanych przez MOPR na obszarze rewitalizacji jest ponad dwukrotnie wyższa od średniej dla całego miasta (261,00 zł wobec 122,58 zł). Pomoc społeczna udzielana jest także w przypadku niepełnosprawności – na obszarze rewitalizacji ponad 30% więcej osób pobiera zasiłek pielęgnacyjny niż wynosi średnia dla miasta.

Jednym z kryteriów oznaczenia poziomu **ubóstwa i wykluczenia** jest liczba wyroków eksmisyjnych z lokali mieszkaniowych. Niemal 80% spośród 572 zarejestrowanych w Słupsku wyroków eksmisyjnych dotyczących gospodarstw domowych oczekujących na wskazanie przez miasto lokalu socjalnego dotyczy obszaru rewitalizowanego. Jednocześnie tworzenie skupisk lokali socjalnych na obszarze rewitalizacji, w których umieszczane są eksmitowane rodziny nie sprzyja wyjściu z kryzysu, a wręcz powoduje komasację wszelkich dysfunkcji (alkoholizm, przemoc, dziedziczona bezradność, dziedziczone bezrobocie). Konieczne jest zatem stworzenie rozwiązań monitorujących stopniowe zadłużanie się mieszkańców lokali komunalnym i wprowadzanie działań, które pozwolą zapobiegać eksmisjom.

W obszarze odnotowuje się także wysokie wskaźniki **przestępczości**. Zatracone zostały więzi społeczne. Problemy społeczne są dziedziczone. Wśród młodzieży dochodzi do wczesnej inicjacji alkoholowej i narkotykowej. Występuje tu również silne poczucie braku bezpieczeństwa związane m. in. z wybrykami chuligańskimi, przejawami dewastacji mienia prywatnego i publicznego. Ścisłe centrum miasta wchodzące w skład obszaru rewitalizacji to obszar o najwyższym wskaźniku

przestępczości. Odnotowano tu 1,5 krotnie wyższy wskaźnik przestępstw w stosunku do wartości referencyjnej dla Polski, jak i dla całego miasta Słupska (47,7 przestępstw na 1000 ludności dla obszaru oraz 28,3 dla Słupska). Szczególnej uwagi wymaga zjawisko przemocy w rodzinie, bowiem jego natężenie w postulowanym obszarze rewitalizacji jest szczególnie nasilone – w przeliczeniu na liczbę ludności odnotowano tu prawie dwukrotnie więcej tego rodzaju przestępstw niż wynosi średnia dla miasta.

Wyzwaniem stojącym przed Miastem jest również konieczność zmierzenia się z postępującym spadkiem liczby mieszkańców oraz zapewnienia wsparcia rosnącej liczbie osób w podeszłym wieku. Na przestrzeni ostatnich czterech lat odsetek osób w wieku powyżej 60 roku życia wzrósł z 21,6% do prawie 25%. Zarówno w skali całego miasta, jak i obszaru przeznaczonego pod rewitalizację wskaźnik obciążenia demograficznego wyraźnie przekracza wartość referencyjną dla Polski i woj. pomorskiego. O znaczeniu tego problemu świadczy również duże zainteresowanie korzystaniem z Dziennego Domu Pomocy Społecznej w Słupsku i Środowiskowego Domu Samopomocy – wyższe na obszarze rewitalizacji niż w innych częściach miasta. Z roku na rok rośnie też zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze. MOPR realizuje je jednak w zakresie nie w pełni odpowiadającym zdiagnozowanym potrzebom osób starszych i niepełnosprawnych. Brakuje przy tym miejsc integracji seniorów, a także wsparcia dla opiekunów osób zależnych. Sytuacja demograficzna w tym zakresie stanowi wyzwanie dla służb publicznych, w tym dla opieki zdrowotnej, gdyż zmienia się zapotrzebowanie na rodzaj świadczeń zdrowotnych ze wskazaniem na działania interdyscyplinarne i dostępność lekarza geriatry.

System wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych oraz doświadczających **przemocy w rodzinie** jest w Słupsku niewystarczający w stosunku do potrzeb, nie funkcjonują bowiem mieszkania chronione ani specjalistyczne poradnie psychologiczne. Ważną funkcjonującą formą wsparcia jest asystentura rodzinna, realizowana w szczególności na obszarze rewitalizowanym, gdzie mieszka blisko połowa rodzin objętych takim wsparciem. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku pieczy zastępczej – niemal połowa wszystkich rodzin zastępczych znajduje się na tym obszarze.

Na obszarze rewitalizacji znajduje się 19 placówek oświatowych. Zwrócenia uwagi wymaga różnica w wynikach egzaminów uczniów szkół z obszaru i spoza obszaru rewitalizacji. Uczniowie szkół podstawowych znajdujących się na obszarze rewitalizacji średnio osiągają wyniki edukacyjne niższe niż uczniowie uczęszczający do szkół poza obszarem, co widać szczególnie w przypadku egzaminów z języka angielskiego. Różnica uwidacznia się również w przypadku frekwencji w szkołach podstawowych – uczniowie placówek zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji odznaczają się niższą frekwencją (89,5%) niż uczniowie szkół spoza niego (92,1%). Ponadto obszar rewitalizowany charakteryzuje się wyższym odsetkiem uczniów, którzy nie zostali promowani do następnej klasy – zarówno w gimnazjach, jak i w szkołach podstawowych. Wyniki analizy pokazują, że kluczowe jest prowadzenie działań nakierowanych na wzmocnienie prawidłowych postaw i nawyków uczniów klas 1-6 z obszaru rewitalizacji, a także na wyrównywanie szans edukacyjnych, w szczególności w przypadku matematyki i języków obcych.

Na obszarze planowanym do rewitalizacji zdiagnozowano także niższy poziom **aktywności obywatelskiej** i postępujący proces wycofania z życia społecznego. Przejawia się on m.in. we wskaźniku uczestnictwa w wyborach. Zarówno w wyborach samorządowych w 2014 r., jak i wyborach prezydenckich w 2015 r., na obszarze rewitalizacji frekwencja była znacząco niższa (o ok 8-10 punktów procentowych) od frekwencji notowanej w kraju, w województwie oraz całym Słupsku. Zjawisko to wiąże się z brakiem zainteresowania mieszkańców sprawami przestrzeni publicznej, atomizacją lokalnej społeczności i niskim poziomem wspólnotowości. Potrzebna jest zatem długotrwała praca animatorów i instytucji (samorządowych, organizacji pozarządowych itp.), aby stopniowo doprowadzić do wzrostu aktywności społecznej, integracji i spójności społecznej, a jednocześnie wzmocnienia poczucia dumy z zamieszkiwania w obszarze miasta lokacyjnego, centrum i Podgrodzia.

Chociaż centrum Miasta skupia większość słupskiego życia kulturalnego ze względu na lokalizację w nim najważniejszych instytucji kultury, wyniki diagnozy wskazują, że mieszkańcy obszaru rewitalizacji rzadko angażują się w **życie kulturalne** miasta – rzadko słyszą o wydarzeniach kulturalnych w mieście, a także nie są zainteresowani ofertą Teatru Nowego i Filharmonii. Związane jest

to m.in. barierami z ograniczeniami finansowymi mieszkańców, a także biernością i wycofaniem z życia publicznego. Stan ten pogłębiają takie czynniki, jak: słaba współpraca instytucji kultury ze szkołami z obszaru rewitalizacji, niewystarczająca oferta czasu wolnego, brak oferty kulturalnej dla seniorów, problemy infrastrukturalne instytucji kultury (bariery architektoniczne, zły stan techniczny), brak obiektów koncertowych i widowiskowych oraz przeniesienie życia rozrywkowego mieszkańców na teren Centrum Handlowego Jantar. Brak jest również oferty „otwartej", bezpłatnej, dostępnej dla każdego. Pobieranie opłat przez instytucje kultury dodatkowo skutkuje tym, że osoby z kręgu wykluczenia społecznego nie korzystają z dostępnej oferty kulturalnej (czasami ze względu na ubóstwo nigdy nie były w teatrze).

Brakuje **miejsc integracji seniorów**, wsparcia udzielanego opiekunom osób zależnych, ale jednocześnie miejsc dedykowanych dzieciom i młodzieży, które mogłyby zapewnić alternatywną formę spędzania czasu. Jak wynika z badań ankietowych przeprowadzonych na próbie 100 mieszkańców obszaru Śródmieścia (Wykres nr 28) na obszarze rewitalizacji mieszkańcy dotkliwie odczuwają braki w sferze oferty czasu wolnego dla seniorów, warsztatów i kółek tematycznych dla osób w wieku poprodukcyjnym (najwyższa wartość w hierarchii zidentyfikowanych braków). Konieczne więc są nie tylko doraźne działania ukierunkowane na walkę z ubóstwem i bezrobociem, ale wdrożenie długofalowej polityki odbudowy wspólnoty mieszkańców, wzmocnienia poczucia dumy z zamieszkania w obszarze miasta lokacyjnego, centrum i Podgrodzia, poprawy wizerunku obszaru rewitalizacji. Na obszarze rewitalizacji działa szereg instytucji kultury, pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, stąd niezbędne jest wykorzystanie ich potencjału i dążenie do wykreowania przez nie spójnej oferty skierowanej szczególnie do mieszkańców obszaru rewitalizacji . Niezbędnym wydaje się zacieśnienie więzi współpracy między nimi na rzecz odnowy społecznej obszaru rewitalizacji.

Opracowując diagnozę skupiono się także na kilu innych aspektach oddziałujących na sferę społeczną. Pierwszym jest kwestia **budownictwa i mieszkalnictwa.** Około 80% powierzchni obszaru rewitalizacji stanowi zabudowa przedwojenna, a po 10% powojenna zabudowa budynków (bloków) wielorodzinnych powstałych do 1970 roku oraz nowsze budownictwo. W konsekwencji średni wiek zabudowy obszaru zbliża się do 100 lat, co przy niewystarczających nakładach finansowych na prace remontowe jest przyczyną złego stanu technicznego większości budynków mieszkalnych. Pomimo tego, ich wyposażenie w podstawowe media (instalacja gazowa, wodna i kanalizacyjna) jest bardzo wysokie, choć wciąż większość ogrzewana jest poprzez indywidualne piece opalane węglem, a często również odpadami. Powoduje to pogorszenie jakości powietrza i wielokrotne w ciągu roku przekraczanie norm jego jakości.

Miasto jest właścicielem około 6 tys. lokali mieszkalnych, co stanowi ok. 17% ogólnej liczby mieszkań w Słupsku. Na obszarze rewitalizacji znajduje się największa koncentracja miejskich mieszkań komunalnych. W latach 2011-2015 liczba lokali mieszkalnych systematycznie malała, łącznie zmniejszyła się o 18%. O 14% wzrosła w tym czasie liczba mieszkań socjalnych. Wciąż jednak panuje znaczny deficyt w tej kwestii.

Biorąc pod uwagę **sferę gospodarczą**, zauważa się, że obszar rewitalizacji nie jest terenem aktywności dużych firm produkcyjnych, przeważają na nim małe i mikro firmy, działające głównie w branży usługowo-handlowej. Obszar rewitalizacji wpisuje się w ideę miasta kompaktowego, jest bowiem miejscem, które zaspokaja potrzeby bytowe mieszkańców, zapewniając pełną paletę usług w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca zamieszkania. Na obszarze rewitalizacji funkcjonuje 2388 podmiotów gospodarczych (28% wszystkich słupskich firm). Około 3,3% stanowią branże zanikające i preferowane w mieście, trzykrotnie więcej niż w pozostałej części miasta. Jest to efektem naturalnej koncentracji usług rzemieślniczych w centrum miasta, a jednocześnie pozytywnie wpływa na atrakcyjność obszaru rewitalizacji. Największy deficyt odnotowuje się natomiast w branżach o charakterze innowacyjnym. Brakuje również nowoczesnych powierzchni biurowych o wysokim standardzie, powierzchni typu open space oraz centrów co-workingowych i miejsc dla start-upów.

Wskaźnik aktywności gospodarczej na tym obszarze jest stosunkowo wysoki, choć z roku na rok zauważa się spadek dynamiki zakładania nowych działalności gospodarczych. Może to być związane z nasyceniem lokalnego rynku oraz koniecznością konkurowania z dużymi sieciami handlowymi. Dostrzega się też przestrzenną korelację problemów sfery gospodarczej z tymi wystę-

pującymi w sferze społecznej – najmniej zarejestrowanych działalności gospodarczych znajduje się na tych obszarach, które odznaczają się jednocześnie najwyższymi wartościami wskaźników kryzysowych w aspekcie społecznym.

Obszar rewitalizacji posiada silne **powiązania przestrzenne** z innymi rejonami miasta. Przebiega przez niego linia kolejowa i ważne drogi transportu kołowego. W obszarze tym znajdują się 103 ulice, spośród których 9 posiada kategorię drogi krajowej, a 3 drogi wojewódzkiej. Stan tylko 50% ich nawierzchni można określić jako dobry lub bardzo dobry. W złym lub bardzo złym stanie jest 24% nawierzchni, w szczególności na drogach gminnych i ulicach wykorzystywanych przez mieszkańców obszaru. Układ dróg w Słupsku wykorzystuje historyczny przebieg szlaków handlowych, który jednak nie w pełni odpowiada dzisiejszej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Na atrakcyjność obszaru negatywnie wpływa też koncentracja ruchu samochodowego, powodująca degradację przestrzeni miejskiej, zwiększenie hałasu oraz pogorszenie jakości powietrza i bezpieczeństwa na drodze. Niezbędne jest przeprowadzenie prac mających na celu poprawę stanu technicznego dróg, dostosowanie ich do potrzeb starzejącego się społeczeństwa oraz nadanie priorytetu pieszym i rowerzystom. Zasadne jest też uspokojenie ruchu samochodowego w sferze śródmiejskiej, m.in. poprzez tworzenie ulic jednokierunkowych i promowanie ekologicznych środków transportu.

Problemem jest także **stan infrastruktury pieszo-rowerowej**. Ciągi piesze są ograniczone przez parkujące samochody, doskwiera im niska jakość nawierzchni chodników oraz niedostosowanie do potrzeb osób o ograniczonej mobilności. Infrastruktura rowerowa cechuje się brakiem spójności, w szczególności w obrębie największych skrzyżowań i „wąskich gardeł", jakimi są wiadukty, pod którymi zabrakło miejsca na pasy rowerowe. Niezbędne jest tworzenie kontrapasów, a także uzupełnienie liniowej infrastruktury rowerowej o sieć ogólnodostępnych parkingów rowerowych i stojaków.

Obszar rewitalizacji, podobnie jak cały Słupsk, cechuje się wysokim stopniem dostępności **komunikacji zbiorowej** i gęstą siecią przystanków – z każdego miejsca można dotrzeć do przystanku, przemierzając nie więcej niż 400 metrów. Mimo to wymaga ona pewnych zmian i ulepszeń, m.in. w kwestii infrastruktury przystanków (dostosowanie ich do potrzeb osób o ograniczonej mobilności) Konieczne w procesie poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji jest też powstanie węzła integrującego miejskie środki transportu zbiorowego oraz nadanie priorytetu komunikacji publicznej.

Zjawiska suburbanizacji oraz starzenia się społeczeństwa spowodowały wyludnianie się centrum miasta i ubożenie jego mieszkańców, co z kolei wpłynęło na degradację **przestrzeni śródmiejskiej.** Wiele terenów w słupskim obszarze rewitalizacji nie przejawia oznak życia kulturalnego, społecznego czy gospodarczego z powodu ich niskiej jakości i braku oferty dla mieszkańców. Ład i estetykę zaburza też przesyt treści reklamowej (tzw. chaos reklamowy), widoczny szczególnie w centralnej części miasta. Również wyposażenie obszaru w meble miejskie i inne przedmioty wzbogacające przestrzeń publiczną jest ubogie, a istniejące elementy często wykonane są z niskiej jakości materiałów, niewystarczająco konserwowane, a przy tym dobrane „przypadkowo" bez spójności stylistycznej i dostosowania do potrzeb poszczególnych grup mieszkańców. Dobrą praktyką realizowaną w Słupsku w tym kontekście jest natomiast udostępnianie przestrzeni pod działania kulturalne i artystyczne.

Przestrzeń centrum miasta charakteryzuje się dużym nagromadzeniem obiektów zabytkowych. W rejestrze **zabytków** ujętych jest 87 słupskich obiektów, z czego aż 80 znajduje się w obszarze rewitalizacji. Tak wysoka koncentracja świadczy o walorach architektonicznych i historycznych obszaru rewitalizacji, stanowi również powód dumy rdzennych mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Zdecydowana większość obiektów zabytkowych, zwłaszcza mieszkalnych, wymaga jednak pilnych działań remontowych. Niezbędne jest stworzenie długofalowej polityki mieszkaniowej na obszarze rewitalizacji, uzupełnianie zabudowy pierzejowej, wprowadzanie nowych mieszkańców w celu rozrzedzenia problemów społecznych, przy jednoczesnym unikaniu przesiedlania mieszkańców (np. w wyniku eksmisji) do miejsc o szczególnym nasileniu negatywnych zjawisk społecznych, czy też poza obszar rewitalizacji (np. w celu fikcyjnej poprawy wskaźników wykluczenia społecznego). Działania twarde, ukierunkowane

na poprawę stanu infrastruktury mają bowiem istotne znaczenie dla sfery społecznej. Skutkują bowiem zmianą wizerunku obszaru, jako miejsca zdewastowanego, niebezpiecznego i niewartego zamieszkania.

Obecne w przestrzeni śródmiejskiej obszary **zieleni** wysokiej, powstałe w czasach przedwojennych, stanowią piękny starodrzew, znakomicie wzbogacający obszar rewitalizacji. Zieleń ta wymaga jednak uzupełnień i zabiegów pielęgnacyjnych. W dużo gorszym stanie są drzewa przyuliczne, na wielu ulicach zachowane jedynie w stopniu szczątkowym, co zmniejsza atrakcyjność wizualną i stan środowiska obszaru rewitalizacji. Koniecznymi działaniami rewitalizacyjnymi są prace rewaloryzacyjne w parkach, odtwarzanie szpalerów zieleni przyulicznej oraz wytworzenie rozwiązań służących przekształceniu niezagospodarowanych podwórek w enklawy zieleni.

Na obszarze rewitalizacji można wyróżnić dwie **strategiczne przestrzenie publiczne**, na których w szczególności powinny się skupiać działania rewitalizacyjne. Należą do nich bulwary rzeki Słupi oraz rejon ulicy Długiej (kwartał pomiędzy ulicami Deotymy, Ogrodową, Sygietyńskiego i Jaracza). Bulwary, które obecnie stanowią ciąg rekreacyjny, są obszarem zaniedbanym, cechują się ubogim wyposażeniem w meble miejskie, słabym oświetleniem oraz są porośnięte liczną dziką zielenią przesłaniającą widok na rzekę. Kwartał w okolicy ul. Długiej charakteryzuje natomiast zły stan techniczny budynków, niewystarczające wyposażenie w zieleń miejską i koncentracja negatywnych zjawisk społecznych. Ma on jednocześnie duży potencjał z uwagi na ulokowanie w ścisłym centrum miasta, w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowego ratusza. Działania rewitalizacyjne na tym terenie, dzięki wykreowaniu pozytywnego obrazu i prestiżu tej dzielnicy, dadzą impuls do pozytywnych zmian społecznych i gospodarczych promieniujących na cały obszar rewitalizacji.

Choć postulowany obszar rewitalizacji charakteryzuje się obecnością wielu omówionych problemów społecznych oraz braków w sferze przestrzennej, infrastrukturalnej czy gospodarczej, nie brak na nim również **potencjałów**, które w sposób kompaktowy prezentuje tabela 25 w podrozdziale 3.3. Wykorzystanie potencjałów jest niezbędne dla skutczenego wyprowadzenie obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego.

Jednym z głównych potencjałów w sferze społecznej są **organizacje pozarządowe**, z których wiele zlokalizowanych jest na obszarze rewitalizacji. Są one naturalnym partnerem w procesie rewitalizacji, a ich działalność ma coraz większy wpływ na rozwój Słupska. Swoją aktywnością obejmują niemal wszystkie sfery życia społecznego – zarówno wsparcie osób niepełnosprawnych, seniorów, dzieci i młodzieży, jak i organizacja wydarzeń sportowych, kulturalnych i edukacyjnych oraz wspieranie rozwoju gospodarczego i rozwoju demokracji. W mieście działa około 450 takich organizacji (wzrost o 16% w ciągu 3 lat), w zdecydowanej organizacji małych, działających na rzecz konkretnej grupy mieszkańców. Co jednak istotne, z roku na rok zwiększa się zarówno ich liczba, jak też liczba programów, w ramach których realizują zadania Miasta. Przedstawiciele organizacji włączani są do rad doradczych Prezydenta i aktywnie uczestniczą w tworzeniu polityk miejskich. Powołana została też Słupska Rada Działalności Pożytku Publicznego, a aktywni mieszkańcy i organizacje pozarządowe mogą nieodpłatnie korzystać z pomieszczeń w Słupskim Centrum Organizacji Pozarządowych i Ekonomii Społecznej, zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji oraz korzystać ze wsparcia Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. organizacji pozarządowych. Niemniej jednak słupskie organizacje słabo się znają, a rozpoznawalność większości z nich jest znikoma. Z punktu widzenia wdrażania procesu rewitalizacji, konieczna wydaje się zarówno współpraca z organizacjami pozarządowymi, jak też wsparcie ich we wzajemnej współpracy i zachęcaniu mieszkańców do zaangażowania w ich działalność.

Niewątpliwie ogromnym potencjałem obszaru rewitalizacji są zlokalizowane tam **instytucje kultury**, które oferują zróżnicowaną ofertę stanowiącą niemal pełne spektrum dziedzin sztuki. Znaczna ich część znajduje się w zabytkowych obiektach **wpływających na potencjał turystyczny i gospodarczy obszaru rewitalizowanego**. Stanowią one z jednej strony narzędzie podnoszenia kapitału społecznego, w szczególności poprzez ich integrujący i edukacyjny charakter, a z drugiej są przez mieszkańców traktowane jako „swoje". Dotyczy to w szczególności instytucji działających lokalnie, jak filie bibliotek czy domy kultury. Organizowane przez nie warsztaty i zajęcia edukacyjno-kulturalne mają szansę przyczynić się do wzrostu poziomu uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizacji w kulturze oraz do przemian społecznych w postaci aktywizacji kulturalnej i obywatelskiej. Wyzwanie stanowią jednak

w ich przypadku problemy lokalowe, w tym bariery architektoniczne. Potencjałem jest też tradycja Słupska jako „miasta festiwali". Festiwale muszą jednak bardziej aktywnie wychodzić w przestrzeń publiczną, obudowując swój program działaniami edukacyjnymi skierowanymi do ogółu mieszkańców.

Potencjał można odnaleźć także poza podmiotami, które „zawodowo" zajmują się kulturą czy edukacją. Nieformalną działalność kulturotwórczą i integrującą mieszkańców prowadzą także liczne kawiarnie i puby zlokalizowane w centrum miasta. Przykładem jest ulica Nowobramska, która dzięki działalności prywatnych podmiotów przybrała charakter żywego, przyjaznego kulturze obszaru. Należy dążyć do zacieśnienia więzi współpracy pomiędzy poszczególnymi instytucjami, organizacjami i podmiotami prywatnymi oraz wykreowania przez nie spójnej oferty przeznaczonej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

W sferze przestrzenno -funkcjonalnej największym potencjałem obszaru jest jego lokalizacja, kompaktowość, bliskość do miejsc o szczególnym znaczeniu dla życia codziennego (budynki użyteczności publicznej, liczne usługi, dworzec PKP). **Potencjał stanowią wreszcie sami mieszkańcy** obszaru rewitalizacji, z których niektórzy przejawiają zaangażowanie społeczne i działają na rzecz miasta. Biorąc pod uwagę niską aktywność społeczną ogółu mieszkańców, należy wykorzystać i promować pozytywne przejawy, uświadamiając mieszkańcom, że mogą mieć wpływ na kierunki rozwoju miasta oraz swojej najbliższej okolicy, że ich głos ma znaczenie, a ich potrzeby są brane pod uwagę. W szczególności potencjał tkwi w działaniach międzypokoleniowych i wspólnym zaangażowaniu oraz współpracy młodzieży i seniorów. Choć poziom aktywności obywatelskiej pozostaje niski, z roku na rok zwiększa się, czego przejawem jest udział w Słupskim Budżecie Partycypacyjnym czy inicjatywach lokalnych. Warto podkreślić, że wybór zadań realizowanych w ich ramach wskazuje, że mieszkańcy dostrzegają konieczność ożywienia centrum i uznają je za najkorzystniejszą przestrzeń do realizacji działań społecznych.

Skuteczne wykorzystanie zdiagnozowanych potencjałów w realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska pozwoli na wyprowadzenie centrum miasta ze stanu kryzysowego, ożywienie go, zaktywizowanie jego mieszkańców i przekształcenie w przestrzeń przyjazną oraz funkcjonalną.

4. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

4.1. Wizja i cele rewitalizacji

Wizja obszaru miasta objętego kryzysem po rewializacji, zarówno przestrzeni infrastrukturalnej, jak i społecznej, formułowana w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska, jest kompleksową projekcją przyszłości, do której dążyć powinni nie tylko włodarze miasta czy społeczność lokalna obszaru rewitalizacji, ale również pozostali mieszkańcy Słupska, aby jakość życia w tej przestrzeni sięgnęła możliwie najwyższego poziomu. Wizja opisuje pożądany stan docelowy obszaru objętego kryzysem w perspektywie kilku/kilkunastu lat oraz wybrane uwarunkowania, które posłużyły do wyboru i formułowania realnych celów strategicznych.

Wyobrażenie obszaru rewitalizacji składa się z dwóch głównych elementów – nadrzędnej ideologii i wyobrażanej przyszłości. Definiuje ono to, kim jesteśmy i dlaczego istniejemy, jednocześnie wskazując kim chcemy się stać, co chcemy stworzyć i ostatecznie osiągnąć. Wizję obszaru rewitalizacji należy utożsamiać jako cel główny Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska. Jest ona, jako nadrzędny cel funkcjonowania, krótkim, syntetycznym określeniem docelowego kierunku rozwoju obszaru rewitalizacji, ze sprecyzowaniem nadrzędnych wartości, które konsekwentnie będą przestrzegane.

4.1.1 Opis wizji obszaru rewitalizacji Miasta Słupska 2025 +

Generalna wizja obszaru rewitalizacji 2025+ jest następująca:

Obszar rewitalizacji jest miejscem atrakcyjnym do zamieszkania, samorealizacji i prowadzenia działalności, zintegrowanym społecznie i przestrzennie z dobrze rozwiniętą infrastrukturą społeczną i czystym środowiskiem, tętniącym życiem, będącym świadectwem ambicji i gospodarności jego mieszkańców. Słupsk jest Miastem Bliskim - miastem równych szans, o niepowtarzalnej atmosferze i wyzwolonym potencjale mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

Szersze rozwinięcie powyższej myśli wskazano poniżej.

W 2025 r. obszar Starego Miasta, Śródmieścia i Podgrodzia to miejsce tętniące życiem, atrakcyjne do zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej. Przestrzeń ta pełni funkcję reprezentacyjną i jest głównym kierunkiem, w którym udają się odwiedzający miasto turyści oraz jest przedmiotem dumy zarówno włodarzy miasta, jak i jego mieszkańców.

Ożywiony społecznie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo teren zamieszkuje zintegrowana, wielopokoleniowa wspólnota, prowadząca aktywny styl życia, oparty na wzajemnym szacunku, poczuciu solidarności i otwartości. Mieszkańcy aktywnie uczestniczą w działaniach na rzecz zarówno lokalnej społeczności, jak i całego miasta, integrują się w stworzonych do tego przestrzeniach, wspólnie z włodarzami podejmują decyzje i angażują się w tworzenie bliskiego im Słupska.

W efekcie prowadzonych działań udaje się znacząco ograniczyć zjawisko bezrobocia, wykluczenia społecznego, apatii, poczucia bezsilności i beznadziei. Zbudowane w trakcie procesu rewitalizacji poczucie wspólnoty, dumy i tożsamości miejsca inspiruje mieszkańców do dbałości o otoczenie i ochrony przed dewastacją. Znacząco wzrasta liczba inicjatyw społecznych i kulturowych, stymulowana zarówno przez patriotyzm miejsca, jak i sieć instytucji publicznych i obywatelskich oraz bardzo aktywny trzeci sektor, który jest niezwykle zaangażowany w działania integrujące mieszkańców.

Dzięki wdrożonym mechanizmom włączenia społecznego poprawie ulega samodzielność i komfort życia osób starszych, niepełnosprawnych i zależnych. Rodziny borykające się z trudnościami w wypełnianiu ról wychowawczych zyskują oparcie w formie zdezinstytucjonalizowanych placówek, nastawionych na łączenie, integrowanie pokoleń, kształtowanie więzi międzysąsiedzkich i wzmacnianie roli rodziny jako podstawowej jednostki społecznej.

Na obszarze rewitalizacji znikają bariery architektoniczne, otoczenie pięknieje zarówno w obszarze tkanki mieszkaniowej, jak i otwartych, atrakcyjnych przestrzeni publicznych, w tym kwartałów, ulic i podwórek, z dużą ilością drzew, krzewów i kwiatów. Inwestycje w nowoczesne energooszczędne oświetlenie, termomodernizacje budynków, przebudowa dróg wzmacniają poczucie bezpieczeństwa i służą poprawie stanu środowiska. Wyremontowane budynki stają się przestrzenią wypełnioną kulturą, placówkami wsparcia, klubami seniora, świetlicami i domami sąsiedzkimi, stają się miejscami spotkań, aktywności obywatelskiej i kreatywnego spędzania wolnego czasu. Oferta kulturalna i rekreacyjna obszaru staje się swoistą wizytówką turystyczną obszaru rewitalizacji.

Obszar rozwija się gospodarczo. Do parterów kamienic powracają lokale usługowe, które w szczególności w okresie wiosenno – letnim przyciągają duże grono mieszkańców chcących aktywnie spędzać popołudnia, na pierwsze miejsce wysuwają się lokale gastronomiczne i te z tradycyjnym rzemiosłem. Rozwijają się działalności o charakterze innowacyjnym, z zakresu nowych technologii oraz branż kreatywnych. Pojawiają się nowe atrakcyjne miejsca pracy, promowane jest samozatrudnienie. Zatrzymane zostaje zjawisko tzw. urban – sprawl - życie Słupszczan przenosi się z obrzeży i centrów handlowych do tętniącego życiem centrum Miasta, które stopniowo się zaludnia m.in. dzięki prywatnym inwestycjom, społecznemu budownictwu czynszowemu oraz szeregowi inicjatyw obywatelskich.

Poprawa układu komunikacyjnego miasta i obszaru rewitalizacji pozwala przekazać przestrzeń ludziom i wyzwolić miasto spod dominacji samochodów. Wykorzystując zwartą zabudowę i poprawiając funkcjonowanie komunikacji zbiorowej, Słupsk staje się miastem przyjaznym dla pieszych i rowerzystów.

Stały proces monitorowania i czuwania nad efektywnym wdrażaniem przemian w obszarze rewitalizacji, realizowany w oparciu o partycypację społeczną, pozwala władzom reagować na komunikowane przez mieszkańców potrzeby. Poprawa warunków życia w centrum Miasta, troska o harmonijny rozwój wszystkich jego obszarów, zaangażowanie w utrzymanie osiągniętego wysokiego poziomu zadowolenia mieszkańców z wprowadzonych zmian oraz ich chęci w ciągłe angażowanie się i ulepszanie otaczającej ich przestrzeni, pozwala postrzegać miasto, jako obywatelskie, nowoczesne, rozwijające się w sposób trwały i zrównoważony, na wzór najlepszych miast w Europie.

Hasło promocyjne słupskiej rewitalizacji i przyjętej wizji- Słupsk Miasto Bliskie. Te słowa mają przypominać mieszkańcom, że proces rewitalizacji zależy w równym stopniu od władz miasta, co od nich samych, a rolą miasta jest czuwać nad losem mieszkańców bez ograniczania ich kreatywności, aktywności i prawa do decydowania o kierunkach rozwoju ich „małej ojczyzny". Jednocześnie hasło to wskazuje, że dla prawidłowego funkcjonowania organizmu miejskiego, konieczne jest dążenie do likwidacji różnic w poziomie rozwoju na poszczególnych jego obszarach, wykorzystanie potencjału miasta zwartego i przez to bliskiego potrzebom wszystkich mieszkańców.

Wizję Słupska jako Miasta Bliskiego wszystkim mieszkańcom, a w szczególności mieszkańcom obszaru rewitalizowanego postrzegamy następująco:

- Chcemy, by Słupsk był miastem bliskim sercom jego mieszkańców, a obszar rewitalizacji ich swoistą małą ojczyzną.
- Chcemy wzmocnić poczucie przynależności, przywrócić ambicje i wyzwolić potencjał mieszkańców obszaru rewitalizacji.
- Chcemy podnieść poziom zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawy miasta, pozwolić im współdecydować o przyszłości i kierunkach rozwoju obszaru rewitalizowanego.
- Chcemy realizować inwestycje centrotwórcze i kulturotwórcze w obszarze rewitalizacji, dążąc do zwiększenia atrakcyjności przestrzeni publicznych zapewniających komfort, bezpieczeństwo, wygodę i nowe doznania.
- Chcemy słuchać sercem i rozumem potrzeb mieszkańców, szanować ich poglądy, wyciągać pomocną dłoń do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, bezrobociem i ubóstwem.
- Chcemy aktywnie wspierać rozwój przedsiębiorczości, promować ideę samozatrudnienia w obszarze rewitalizacji.
- Chcemy odzyskać centrum miasta spod dominacji samochodów i przekazać przestrzeń dla mieszkańców, wykorzystując naturalne uwarunkowania obszaru rewitalizacji, kompaktowy charakter miasta i dobrze rozbudowany system komunikacji zbiorowej.

Definiując ww. wartości wzięliśmy pod uwagę konieczność postrzegania rewitalizacji przez pryzmat komplementarności, koncentracji na obszarze rewitalizacji oraz współpracy z lokalną społecznością.

4.1.2. Cele i planowane kierunki działań służące minimalizacji negatywnych zjawisk

Struktura Gminnego Programu Rewitalizacji została zbudowana w oparciu o elementy składowe wzajemnie sobie podległe w hierarchii ważności (cele i wynikające z nich kierunki działań). Osiąganiu wizji służą wyznaczone cele strategiczne i cele operacyjne. Poszczególnym celom strategicznym podporządkowano cele operacyjne i kierunki działań. Główne cele strategiczne w sposób bezpośredni nawiązują do wizji. Powyższe podejście jest zgodne z zapisami art. 15 ust 1 pkt. 4 ustawy o rewitalizacji. Przyjęte kierunki działań nawiązują do części diagnostycznej Gminnego Programu Rewitalizacji i służą eliminacji bądź ograniczeniu negatywnych zjawisk, przy jednoczesnym wykorzystaniu i wzmocnieniu potencjałów obszaru rewitalizacji.

Ryc. 60. Schemat powiązania wizji i celów strategicznych

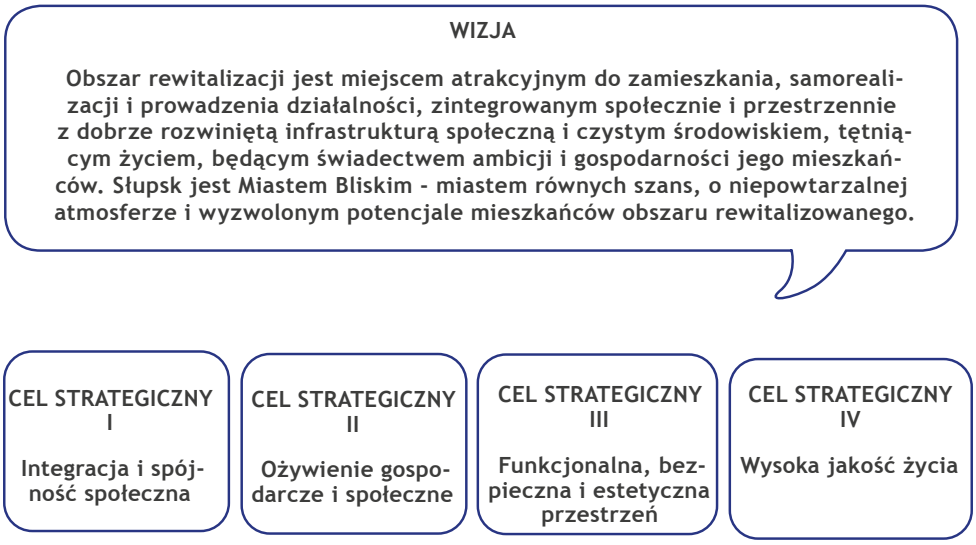

Źródło: opracowanie własne

Tabela 28. Cele strategiczne Gminnego Programu Rewitalizacji

CEL STRATEGICZNY	OPIS
I. INTEGRACJA I SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA	Cel obejmuje wszelkie działania przyczyniające się do niwelacji różnic społecznych oraz wzmocnienia więzi międzyludzkich. Obszar rewitalizacji cechuje wysoki poziom wykluczenia społecznego, stąd cel ten skupia wszelkie działania ukierunkowane na zmniejszenie bezrobocia i zwiększanie liczby miejsc pracy, przeciwdziałanie ubóstwu i zjawisku jego dziedziczenia, a także objęcie szczególną troską osób starszych, niepełnosprawnych i ich opiekunów. W celu zatrzymania i odwrócenia negatywnych zjawisk społecznych na obszarze rewitalizacji należy tworzyć mechanizmy mające na celu uniezależnienie się mieszkańców od pomocy społecznej i umożliwienie usamodzielnienia się w życiu zawodowym i społecznym. Działania w sferze integracji i spójności społecznej winny być ukierunkowane na umożliwienie włączenia się mieszkańców w nurt życia społecznego. Niezbędnym elementem włączenia społecznego jest również odbudowa poczucia lokalnej tożsamości. Jej funkcjonowanie, trwanie i przeobrażenia zależą w dużym stopniu od istnienia, ugruntowania przywiązania emocjonalnego, ale też i fizycznego – geograficznego – mieszkańców do obszaru rewitalizowanego.

II. OŻYWIENIE GOSPODARCZE I SPOŁECZNE	Ożywienie gospodarcze i społeczne obszaru rewitalizacji odnosi się do działań związanych z aktywizacją mieszkańców (w tym zawodową), wysoką jakością kształcenia, dostosowaną do potrzeb rynku pracy, wyzwoleniem potencjału mieszkańców, umożliwieniem włączenia się w proces kreowania wizerunku obszaru rewitalizacji, poprawą kondycji gospodarczej obszaru, w tym tworzenia nowych, atrakcyjnych miejsc pracy i przyciągania inwestorów. Działania rewitalizacyjne powinny być ukierunkowane przede wszystkim na aktywizację i integrację społeczno-zawodową mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także tworzenia dogodnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości, organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej. Aby przeciwdziałać negatywnym zjawiskom społecznym, takim jak bezrobocie oraz ubóstwo, konieczne jest wzmacnianie potencjału lokalnej gospodarki. Zdegradowana przestrzeń Śródmieścia, Podgrodzia i Starego Miasta posiada niewykorzystany potencjał zarówno ludzki, jak i inwestycyjny, predysponujący do stania się przestrzenią skupiającą ofertę usługową, gastronomiczną i kulturalną realizowaną na rzecz zarówno mieszkańców, jak i turystów. Konieczne jest wdrożenie szeregu działań wzajemnie powiązanych z celem strategicznym III m.in. odnowę i poprawę estetyki i funkcjonalności obszaru, stworzenie mechanizmów pobudzających lokowanie i rozwój działalności gospodarczej na tym obszarze, budowanie wizerunku miejsca, promocję turystyczną i gospodarcza obszaru rewitalizowanego. Cel integruje działania takiej jak: wsparcie rodzimych przedsiębiorców obszaru rewitalizacji, tworzenie warunków dla napływu nowych inwestycji w obszarze rewitalizacji oraz pobudzanie mieszkańców do większej aktywności w zakresie zakładania własnej działalności gospodarczej.
III. FUNKCJONALNA I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ ORAZ INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	Cel obejmuje działania związane z poprawą stanu infrastruktury technicznej w obszarze rewitalizacji, jak również kształtowaniem przestrzeni. Dotyczy podniesienia walorów estetycznych, przestrzennych i funkcjonalnych w celu realizacji celu IV tj. wysokiej jakości życia mieszkańców. Kierunki działań przyjęte w celu III polegające na poprawie układu komunikacyjnego obszaru, tworzeniu przyjaznych przestrzeni publicznych, budowie infrastruktury sportowej, rekreacyjeja i kulturalnej, a także zachowaniu dziedzictwa kulturowego i poprawie stanu technicznego infrastruktury mieszkaniowej mają wymiar głównie infrastrukturalny, ale służą realizacji zdiagnozowanych potrzeb i niwelacji problemów we wszystkich 5 sferach tj. społecznej, gospodarczej, technicznej, funkcjonalno – przestrzennej i środowiskowej.
IV. WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA	Cel obejmuje wszelkie działania ukierunkowane na wykreowanie obszaru rewitalizacji jako miejsca atrakcyjnego i bezpiecznego do zamieszkania, posiadającego dobrze rozwiniętą infrastrukturę społeczną, bogatą ofertę kulturalno-rekreacyjną i zadbane przestrzenie o wysokich walorach estetycznych. Cel integruje działania wynikające z celów strategicznych I-III przyczyniające się do podnoszenia jakości życia, związane przede wszystkim z tworzeniem lub modernizacją infrastruktury społecznej służącej integracji społecznej oraz podnoszeniem walorów estetycznych i funkcjonalnych.

Źródło: opracowanie własne

Cele operacyjne wskazują kierunki postępowania na drodze osiągnięcia pożądanego rezultatu celów strategicznych. Cele strategiczne i wynikające z nich cele operacyjne przedstawiono w poniższej tabeli:

Tabela nr 29. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ
I. CEL STRATEGICZNY – INTEGRACJA I SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA	
1.1 PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	1. Rozwój i wzrost dostępności usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania. 2. Tworzenie miejsc okresowego pobytu zapewniających dzienne i całodobowe usługi aktywizacyjne, opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze. 3. Organizacja dokształcania i doskonalenia umiejętności kadry zatrudnionej w instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. 4. Rozwój sektora działającego w obszarze pieczy zastępczej oraz wsparcia rodziny w zakresie doskonalenia kompetencji rodzicielskich i przeciwdziałania patologiom. 5. Aktywizacja społeczno-zawodowa osób bezrobotnych i biernych zawodowo. 6. Tworzenie warunków sprzyjających integracji mieszkańców i włączaniu w życie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. 7. Wspieranie aktywności i samodzielności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. 8. Pobudzanie środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym do działań samopomocowych i integracyjnych. 9. Tworzenie i rozwój międzysektorowych partnerstw na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. 10. Tworzenie programów wsparcia dla wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym umożliwiających wyjście z długów oraz przeciwdziałających nadmiernemu zadłużaniu się.
1.2 PRZYWRÓCENIE LOKALNEJ TOŻSAMOŚCI I OŻYWIENIE KULTURALNE OBSZARU REWITALIZACJI	1. Organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych na obszarze rewitalizacji i żywych lekcji historii. 2. Animacja i podtrzymywanie różnorodnych inicjatyw, angażujących mieszkańców w zbiorowe działania i współtworzenie oferty kulturalnej. 3. Rozbudowa i poszerzenie oferty placówek kultury, w tym poprawa stanu infrastruktury obiektów kultury.
1.3. WZMOCNIENIE WIĘZI SPOŁECZNYCH	1. Tworzenie i rozwój przestrzeni umożliwiającej wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój ich zainteresowań. 2. Realizacja programów edukacyjnych, sportowych i kulturalnych dla młodzieży i dzieci ukierunkowanych również na eliminowanie skutków doświadczania problemów życiowych rodziny. 3. Rozwijanie wolontariatu, głównie w sferze opiekuńczej oraz wychowawczej. 4. Angażowanie mieszkańców i wspieranie inicjatyw oddolnych służących zacieśnianiu relacji sąsiedzkich.
II. CEL STRATEGICZNY – OŻYWIENIE GOSPODARCZE I SPOŁECZNE	
2.1 TWORZENIE DOGODNYCH WARUNKÓW DO ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	1. Umożliwienie lokalizacji usług w parterach budynków, a także zagospodarowania budynków pod działalność gospodarczą. 2. Tworzenie dogodnych warunków do inkubacji przedsiębiorstw. 3. Tworzenie programów wsparcia obejmujących udogodnienia lokalowe, systemy zachęt, w tym ulg i zwolnień dla przedsiębiorców chcących podjąć działalność na obszarze rewitalizacji. 4. Wdrożenie programu „Remontuję- użytkuję" – umożliwienie dzierżawy lokali za minimalne bądź zerowe stawki, pod warunkiem przeprowadzenia remontu. 5. Wdrożenie szkolnictwa zawodowego ukierunkowanego na potrzeby rynku pracy. 6. Promocja centrum miasta, jako miejsca atrakcyjnego do spędzania wolnego czasu, robienia zakupów, korzystania z usług dla ludności i gastronomii. 7. Tworzenie programów wsparcia dla rodzimych działalności gospodarczych, w tym wspieranie zawodów ginących w obszarze rewitalizacji. 8. Utworzenie Specjalnej Strefy Rewitalizacji. 9. Stworzenie systemu bonifikat i zachęt do korzystania z handlu, usług i oferty instytucji: kultury, sportu i rekreacji działających na obszarze rewitalizacji w oparciu m.in. o kartę miejską.

2.2 PROMOCJA SAMOZATRUDNIENIA I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI WŚRÓD MIESZKAŃCÓW	1. Promocja postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych utratą pracy (np. z racji wieku). 2. Utworzenie centrum start – upów umożliwiającego inkubację nowych firm. 3. Wdrażanie poradnictwa w zakresie zakładania działalności, obowiązków, a także korzyści wynikających z założenia własnej działalności 4. Wspieranie tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej na obszarze rewitalizacji.
2.3 ZWIĘKSZANIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OBYWATELSKIEJ	1. Tworzenie przestrzeni dla rozwoju działalności organizacji pozarządowych. 2. Promocja inicjatywy lokalnej. 3. Edukacja kulturalna mieszkańców, przygotowująca ich do świadomego uczestnictwa w kulturze, rozbudzająca wrażliwość, inspirująca do aktywności –zarówno kulturalnej, jak i obywatelskiej. 4. Uruchomienie systemu mikrograntów dla lokalnych społeczności. 5. Tworzenie i wspieranie istniejących centrów aktywności lokalnej. 6. Organizacja przedsięwzięć i wydarzeń realizowanych wspólnie z mieszkańcami, w tym także z inicjatywy mieszkańców i lokalnych liderów.
2.4 PODNOSZENIE JAKOŚCI EDUKACJI DLA WYRÓWNANIA SZANS ROZWOJOWYCH I POPRAWY KONKURENCYJNOŚCI LOKALNYCH ZASOBÓW LUDZKICH	1. Poprawa wyposażenia, stanu technicznego i dostępności placówek edukacyjnych. 2. Poprawa jakości kształcenia w szkołach na terenie zdegradowanym, szczególnie w zakresie szkolnictwa zawodowego. 3. Wspieranie działań w zakresie organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałanie zachowaniom niepożądanym. 4. Promowanie kształcenia ustawicznego, a także przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu. 5. Realizacja dla dzieci i młodzieży szkolnej zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych nastawionych na wyrównywanie szans edukacyjnych, w tym promowanie zdrowego trybu życia, sportu i rozwijanie uzdolnień.
III. CEL STRATEGICZNY – FUNKCJONALNA, BEZPIECZNA I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ	
3.1 POPRAWA UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO MIASTA I DOSTĘPNOŚCI DO OBSZARU REWITALIZACJI	1. Modernizacja układu drogowego w oparciu o nowoczesne podejście związane z ideą zrównoważonego rozwoju - wzmocnienie pozycji pieszych, rowerzystów, jak i komunikacji zbiorowej. 2. Opracowanie polityki parkingowej dla obszaru rewitalizacji, w tym organizacja miejsc parkingowych wewnątrz zabudowy mieszkaniowej. 3. Zapewnienie wysokiej jakości i dostępności komunikacji zbiorowej. 4. Utworzenie programu chodnikowego.
3.2 ODNOWA ZASOBU MIESZKANIOWEGO	1. Remont budynków należących do wspólnot mieszkaniowych oraz komunalnego zasobu mieszkaniowego. 2. Uporządkowanie starej zabudowy – pustostany, oficyny, garaże itp. 3. Poprawa efektywności energetycznej budynków. 4. Wprowadzanie na obszar rewitalizacji nowej zabudowy wpływającej na podniesienie estetyki przestrzeni, w tym zwłaszcza uzupełnianie zabudowy pierzejowej oraz wprowadzanie nowych funkcji i mieszkańców. 5. Rozwój budownictwa społecznego na obszarze rewitalizacji, w tym utworzenie Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

3.3 WYSOKIEJ JAKOŚCI PRZESTRZEŃ PUBLICZNA	1.Odnowienie i dostosowanie do potrzeb mieszkańców budynków użyteczności publicznej i ich bezpośredniego otoczenia. 2. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych zasobów energii w przestrzeni miasta, w tym szczególnie w obiektach użyteczności publicznej. 3. Likwidacja barier architektonicznych. 4. Zagospodarowanie przestrzeni publicznych wewnątrz zabudowy mieszkaniowej na strefy aktywizacji kulturalnej, integracji społecznej, wypoczynku i rekreacji. 5. Poprawa estetyki terenów przestrzeni publicznych oraz budynków mieszkalnych centrum i ich otoczenia. 6. Uzupełnianie zieleni przyulicznej oraz rozwój terenów zielonych w obszarze rewitalizacji. 7. Zagospodarowanie podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych. 8. Utworzenie programu mikrograntów skierowanych na poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni wewnątrzkwartałowych. 9. Wypracowanie zasad kompozycji przestrzennej nowej zabudowy, zagospodarowania i wyposażenia terenów przestrzeni publicznych – opracowanie miejscowego planu rewitalizacji. 10. Stworzenie miejskiego programu podwórkowego (odnowy podwórek). 11. Przeciwdziałanie i ograniczanie fragmentyzacji przestrzeni miejskiej (w tym próba spięcia miasta podzielonego przez tory kolejowe i rzekę Słupię). 12. Poprawa dostępności do obiektów sportowych i przestrzeni przeznaczonych do uprawiania sportu i promocji aktywnego stylu życia.
3.4 OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	1. Odnowa zabudowy zabytkowej oraz obiektów świadczących o dziedzictwie kulturowym obszaru rewitalizacji. 2. Zachowanie dziedzictwa materialnego i niematerialnego charakterystycznego dla obszaru rewitalizacji.
IV. CEL STRATEGICZNY – WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA	
4.1 POPRAWA STANDARDÓW ZAMIESZKANIA	1.Likwidacja indywidualnych źródeł ogrzewania mieszkań – tworzenie warunków do przyłączania się do miejskiej sieci ciepłowniczej, celem likwidacji zjawiska niskiej emisji i poprawy stanu środowiska. 2. Likwidacja zasobu komunalnego o najniższych standardach (np. ze wspólnymi toaletami na klatkach schodowych), przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości pozostania mieszkańców likwidowanych budynków w obszarze rewitalizacji. 3. Promocja energooszczędnego budownictwa.
4.2 POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA	1. Rozwijanie systemu monitoringu. 2. Tworzenie systemu umożliwiającego mieszkańcom sprawne przekazywanie informacji o zagrożeniach i zjawiskach budzących niepokój. 3. Podnoszenie wiedzy mieszkańców na temat zachowań w sytuacjach kryzysowych i niebezpiecznych (np. poprzez włączenie w działania Komendy Miejskiej Policji). 4. Otwieranie przestrzeni poprzez ograniczenie chaotycznej zabudowy (komórki, garaże) obniżającej poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, doświetlanie miejsc niebezpiecznych.

Źródło: opracowanie własne

4.2 Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Zgodnie z art. 15 ustawy o rewitalizacji z 9 października 2015 r., Gminny Program Rewitalizacji powinien zawierać opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, służących realizacji celów rewitalizacji w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym: listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Przedsięwzięcia uwzględnione w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Słupska **zawierają zarówno zamierzenia sformułowane przez Miasto i jemu podległe jednostki, jak również inicjatywy oddolnie zgłoszone przez mieszkańców, podmioty prywatne i publiczne.**

W dniach od 22 listopada do 09 grudnia 2016 r. trwał otwarty nabór propozycji przedsięwzięć do ujęcia w GPR. Zgłoszenia przyjmowane były w formie kart przedsięwzięć. Dodatkowo w dniu 24 listopada 2016 r. odbyło się spotkanie informacyjno - warsztatowe, podczas którego Zespół Koordy-

nujący procesem przygotowania GPR, zaprezentował zasady naboru fiszek projektowych i w formie warsztatowej omówił przykłady przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz w jaki sposób należy prawidłowo wypełnić kartę zgłoszenia. W efekcie trwającego naboru zebrano 121 kart, które następnie poddano weryfikacji formalnej pod kątem lokalizacji przedsięwzięcia w obszarze rewitalizacji, zgodności z podstawowymi celami procesu rewitalizacji, prawidłowości wskazanych źródeł finansowania oraz kompletności zgłoszenia.

Wszystkie przedsięwzięcia, zarówno te zgłoszone w naborze, jak i te, które zostały zidentyfikowane na etapie prac Zespołu ds. opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, analizowane były pod kątem wniosków, które zostały opracowane w wyniku pogłębionej diagnozy, a także celów strategicznych i operacyjnych GPR. Zadania tego samego typu i o podobnym zakresie rzeczowym scalano, by uniknąć powtórzeń oraz w celu tworzenia kompleksowych wieloletnich programów. W kolejnym etapie przedsięwzięcia podzielono na zadania podstawowe (8 pakietów – wiązek projektów) i uzupełniające stanowiące pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Zdecydowana większość ze 121 kart zgłoszonych w naborze, została uwzględniona w ramach przedsięwzięć podstawowych lub uzupełniających (pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych). Nie brano pod uwagę jedynie przedsięwzięć, które zostały zdefiniowane w sposób niejasny, niekompletny, bądź nie miały bezpośredniego wpływu na realizację celów strategicznych i operacyjnych GPR. Tworząc listę przedsięwzięć wzięto również pod uwagę wyniki konsultacji społecznych.

Ryc.61. Schemat podziału przedsięwzięć rewitalizacyjnych zidentyfikowanych na etapie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji

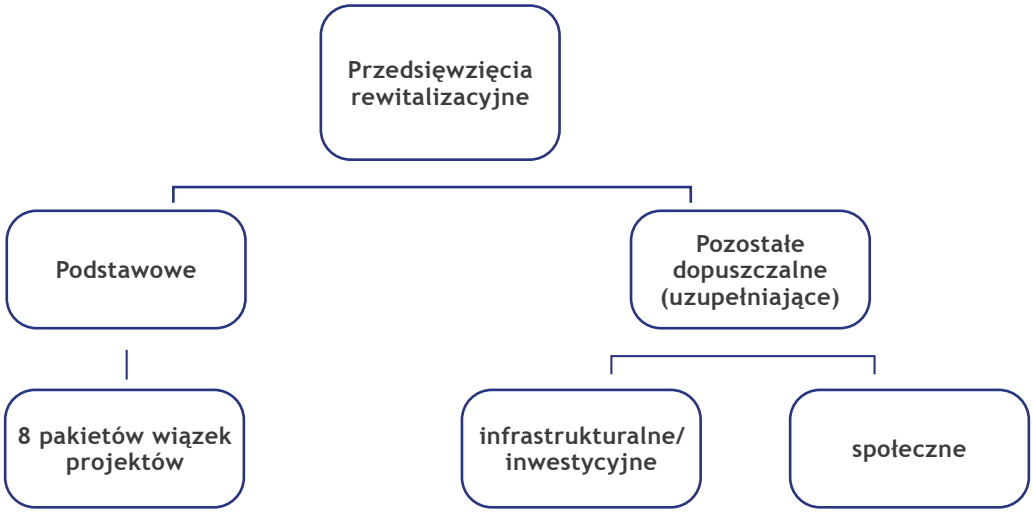

Źródło: opracowanie własne

4.2.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, lista projektów podstawowych w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia zawiera: nazwę, podmiot realizujący, zakres projektu, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Za zadania podstawowe uznano takie, dla których możliwe było podanie konkretnego zakresu, terminu realizacji, wartości i źródła finansowania, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości pozyskania funduszy zewnętrznych. Przedsięwzięcia podstawowe to kluczowe projekty rewitalizacyjne, które w najwyższym stopniu będą oferować kompleksowe rozwiązanie zdiagnozowanych problemów na obszarze rewitalizacji i w znaczący sposób wpłyną na osiągnięcie założonych celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Biorąc pod uwagę wzajemną komplementarność projektów, powiązania między nimi możliwe było przedstawienie zadań w podziale na pakiety – wiązki projektów. Podstawą tworzenia wiązek było określenie wspólnego mianownika – rozumianego jako wspólny cel i charakter przedsięwzięcia. Wyłoniono 8 wiązek - pakietów przedsięwzięć:

1. Zwiększenie zaangażowania właścicieli i użytkowników wieczystych nieruchomości w odnowę budynków i przestrzeni przynależnych.
2. Rozwój budownictwa społecznego i deweloperskiego w obszarze rewitalizacji.
3. Przyjazna przestrzeń publiczna.
4. Sprawna komunikacja.
5. Przywrócenie lokalnej tożsamości, ożywienie kulturalne, wzmocnienie więzi społecznych.
6. Aktywizacja społeczno – zawodowa mieszkańców oraz podniesienie jakości edukacji na obszarze rewitalizacji.
7. Rozwój usług społecznych i tworzenie miejsc integracji społecznej.
8. Efektywna i proekologiczna infrastruktura.

Listę przedsięwzięć podstawowych przedstawiono w tabelach nr 30 – 37.

Jak czytać powiązania w ramach pakietów?

1. Powiązania pakietu przedsięwzięć z przedsięwzięciami innych pakietów: PX-Y, gdzie X oznacza numer pakietu, Y- numer zadania w ramach danego pakietu, np. P2- 3 oznacza powiązanie z zadaniem 3 w pakiecie 2.
2. Powiązania pakietu przedsięwzięć z przedsięwzięciami uzupełniającymi: I-X oznacza powiązanie z I - uzupełniającymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi o charakterze inwestycyjnym (tabela 38) – X oznacza numer zadania, np. I-3 oznacza powiązanie z zadaniem 3 z listy zadań uzupełniających o charakterze uzupełniającym.
3. Powiązania pakietu przedsięwzięć z przedsięwzięciami uzupełniającymi: S-X oznacza powiązanie z S - uzupełniającymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi o charakterze społecznym (tabela 39) – X oznacza numer zadania, np. S-2 oznacza powiązanie z zadaniem 2 z listy zadań uzupełniających o charakterze społecznym.

Tabela nr 30.
Wiązka projektów - Pakiet 1

	ZWIĘKSZENIE ZAANGAŻOWANIA WŁAŚCICIELI I UŻYTKOWNIKÓW WIECZYSTYCH NIERUCHOMOŚCI W ODNOWĘ BUDYNKÓW I PRZESTRZENI PRZYNALEŻNYCH
	CEL: ODNOWA ZASOBU MIESZKANIOWEGO I BUDYNKÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ WRAZ Z ZAGOSPODAROWANIEM ICH OTOCZENIA
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI INNYCH PAKIETÓW: P2-1, P3-2, P8-2, P8-3
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI UZUPEŁNIAJĄCYMI: I- 4, 5, 6, 7, 8, 13, 18, 22
	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PAKIETU P1: – POWIERZCHNIA OBSZARÓW OBJĘTYCH REWITALIZACJĄ (HA), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 6,968 (2025). – LICZBA WYREMONTOWANYCH BUDYNKÓW WSPÓLNOT MIESZKANIOWYCH ORAZ KOMUNALNEGO ZASOBU MIESZKANIOWEGO NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 180 (2025). – LICZBA BUDYNKÓW UJĘTYCH W REJESTRZE ZABYTKÓW LUB EWIDENCJI ZABYTKÓW WYMAGAJĄCYCH PRAC REMONTOWYCH (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 163 (2016), WARTOŚCI DOCELOWA: 0 (2025). – POWIERZCHNIA ZAGOSPODAROWANYCH PODWÓREK I PRZESTRZENI WEWNĄTRZKWARTAŁOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (M2), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 30.000 (2025). – LICZBA ZAGOSPODAROWANYCH PODWÓREK I PRZESTRZENI WEWNĄTRZKWARTAŁOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚCI DOCELOWA: 5 (2025). – POWIERZCHNIA UWOLNIONYCH TERENÓW W WYNIKU LIKWIDACJI PUSTOSTANÓW (M2) WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚCI DOCELOWA: 5.138 (2025). – DŁUGOŚĆ CHODNIKÓW Z WYMIENIONĄ NAWIERZCHNIĄ NA OBSZARZE REWITALIZACJI (KM), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1,84 (2025). – POWIERZCHNIA WYBUDOWANYCH/ PRZEBUDOWANYCH/ WYREMONTOWANYCH CHODNIKÓW NA OBSZARZE REWITALIZACJI (M²), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 6180 (2025). – LICZBA OBIEKTÓW WYBUDOWANEJ/ ZMODERNIZOWANEJ INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 5 (2025). – LICZBA WYBUDOWANYCH /PRZEBUDOWANYCH/WYREMONTOWANYCH MIEJSC UMOŻLIWIAJĄCYCH WSPÓLNĄ AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW, SPĘDZANIE WOLNEGO CZASU I ROZWÓJ ZAINTERESOWAŃ (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 15 (2025). – LICZBA INICJATYW LOKALNYCH I DZIAŁAŃ PARTYCYPACYJNYCH ZREALIZOWANYCH PRZEZ MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI Z WYKORZYSTANIEM (MIKRO)GRANTÓW (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚCI DOCELOWA: 10 (2025).W – ZMNIEJSZENIE EMISJI CO2 W WYNIKU POPRAWY EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ BUDYNKÓW I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ (TONY/ROK), WARTOŚĆ BAZOWA 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA 924 (2025). – ZMNIEJSZENIE ZAPOTRZEBOWANIA NA ENERGIĘ CIEPLNĄ W BUDYNKACH UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ (GJ/ROK), WARTOŚĆ BAZOWA 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 9.945 (2025).

Lp	NAZWA/ TYTUŁ PRZEDSIĘ-WZIĘCIA	PODMIOT REALI-ZUJĄCY	ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA ORAZ LOKALIZACJA	CEL PRZEDSIĘWZIĘ-CIA	ŹRÓDŁO FINANSO-WANIA	SZACUN-KOWA WAR-TOŚĆ W ZŁ	PLANO-WANY OKRES REALIZA-CJI W LA-TACH	REALIZO-WANY/E CEL/E OPERA-CYJNY/E GPR	PODSTAWOWE REZULTATY ORAZ SPOSÓB ICH MONITOROWANIA W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	Remont podwórek na terenach nadrzecz-nych	Miasto Słupsk	W ramach zadania zakłada się zagospodarowanie największego wnętrza wewnątrzkwartałowego na Podgrodziu (połączonego kompleksu podwórek o łącznej powierzchni ok. 0,6ha) obejmującego: budowę ciągów pieszych i pieszo- jezdnych z miej-scami postojowymi, oświetlenia i monitoringu wizyjnego, placów zabaw, siłowni plenerowych, placów gospodarczych oraz wprowadzenie wielo-piętrowej szaty roślinnej tworzącej mikroskwerki, a także ogrody społeczne. Wytypowana przestrzeń ograniczona ulicami: Partyzantów, Armii Krajowej, Szkolnej oraz zabudowaniami klasztornymi sta-nowi kluczowy element przestrzenny tego obszaru Miasta, zaś domknięcie od strony południowej wzgórzem (pierwszym grodem – kolebką Słupska z kościołem św. Ottona) przesądza także o olbrzy-mim potencjale krajobrazowym tego miejsca.	Integracja mieszkań-ców i zaangażowanie ich w prace mające słu-żyć przede wszystkim kreowaniu poczucia odpowiedzialności za własne podwórko	Budżet Mia-sta Słupska/ RPO WP 2014-2020 poddzia-łanie 8.1.2, zintegrowa-ny projekt rewitalizacji M. Słupska	2.400.000	2021-2022	1.2, 1.3, 3.3, 4.2	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba wybudowanych /przebudowanych/ wyremon-towanych miejsc umożliwiających wspólną aktyw-ność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Powierzchnia zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (szt.). Powierzchnia uwolnionych terenów w wyniku likwi-dacji pustostanów –(m2).

									Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba obiektów wybudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury sportowej na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie danych jednostek realizujących, zarządców nieruchomości.
2	Renowacja, rewaloryzacja i remont wybranych elementów wspólnych w budynkach mieszkalnych wraz z zagospodarowaniem bezpośredniego otoczenia budynków	Miasto Słupsk/ wspólnoty mieszkaniowe z obszaru rewitalizacji	Zakres prac obejmuje: 1) renowacje elewacji, w ramach prac elewacyjnych przewidziano, m.in.: - czyszczenie i impregnację elewacji ceglanych i kamiennych, zabezpieczenie i uzupełnienie detalu architektonicznego, remont i malowanie elewacji otynkowanych, remonty balkonów i renowację elementów metaloplastycznych: balustrad, rzygaczy itp., uzupełnienie i remont gzymsów, opasek, cokołów, portali wejściowych. 2) wykonanie izolacji pionowej, wymianę okienek piwnicznych; 3) remonty klatek schodowych, w tym: instalacji elektrycznych, remont ścian i sufitów, uzupełnienie, malowanie: stopni, balustrad i tralek, remont stolarki drzwiowej – wejściowej; 4) remont dachów i przemurowanie kominów 5) zagospodarowanie bezpośredniego otoczenia (dotyczy wyłącznie wspólnot mieszkaniowych) min. 3 budynków wspólnot mieszkaniowych biorących udział w naborze partnerów.	Wsparcie procesów odnowy budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji, które służyć mają zachęceniu mieszkańców do wzięcia współodpowiedzialności za swoje najbliższe otoczenie. Jednocześnie wykorzystanie ścian szczytowych na cele artystyczne np. malowanie murali, zielone ściany oprócz podniesienia aktywności społecznej służyć będzie również podniesieniu atrakcyjności turystycznej oraz gospodarczej tego obszaru.	Budżet Miasta Słupska/ wspólnoty mieszkaniowe /RPO WP 2014-2020 poddziałanie 8.1.2, zintegrowany projekt rewitalizacji M. Słupska	15.652.980	2017-2021	1.3, 3.2, 3.3, 4.1,	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba wyremontowanych budynków wspólnot mieszkaniowych oraz komunalnego zasobu mieszkaniowego na obszarze rewitalizacji (szt.). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.). Monitorowane na podstawie danych administratorów wspólnot mieszkaniowych i Spółki PGM.

3	Kompleksowa modernizacja i renowacja zabudowy mieszkaniowej obszaru rewitalizacji Miasta Słupska	Wspólnoty mieszkaniowe z obszaru rewitalizacji wskazane w zakresie przedsięwzięcia	Kompleksowe remonty i renowacje budynków mieszkalnych obszaru rewitalizacji wraz z zagospodarowaniem części podwórek należących do wspólnot mieszkaniowych. Budynki planowane do remontu to w szczególności: Wspólnota Mieszkaniowa: Armii Krajowej 2,7, 34, Szkolna 3, Kilińskiego 17/Podgórna 23, Kilińskiego 16, Podgórna 19, Piotra Skargi 2,3,5,15,17,18, Żeromskiego 10,11, Rybacka 5,13,18, Deotymy 4,5,10,24-25, Bema 4-5,7, Długa 19,23,33, Konopnickiej 16, Wyspiańskiego 6,8,9,11, Kopernika 8, Wojska Polskiego 37,39-40,43,44-45, Al. Sienkiewicza 2,4, Piekiełko 21-22,24, Ogrodowa 2, Mostnika 3, Henryka Pobożnego 14,15, Chopina 8,9,15,17,18,Kołłątaja 10, 16-16F,29,34,35,36,44,45, Paderewskiego 4,10,13, Sierpinka 2, Solskiego 10,11,18 Szarych Szeregów 7,10, Lelewela 36,37,38,39-41,55-57, Krasińskiego 7,8, Kowalska 2, Murarska 11, Waryńskiego 1, Mickiewicza 4,22,23,25,28,30,36,37,59, Teatralna 7, Reymonta 2, Lutosławskiego 4,7,9A,11,12, Na Wzgórzu 1, Słowackiego 5, Szymanowskiego 7, Prusa 10,11, Długosza 12,13, Zamkowa 4, Garncarska 24, , Prof. Lotha 1, Tuwima 12, Wileńska 21,26,28,36, Sygietyńskiego 12	1. Poprawa estetyki i wizerunku miasta. 2. Polepszenie warunków mieszkaniowych i poziomu życia w obszarze rewitalizacji 3. Poprawa funkcjonalności i walorów użytkowych nieruchomości 4. Poprawa stanu technicznego nieruchomości, w tym ochrona dziedzictwa kulturowego	Budżety wspólnot mieszkaniowych, w miarę dostępności środki unijne, środki budżetu państwa, budżet Miasta Słupska (maks. do wysokości limitów rocznych przyjętych w budżecie na współfinansowanie udziału w remontach	32.851. 840	2017-2025+	3.2, 3.3,4.1	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba wyremontowanych budynków wspólnot mieszkaniowych oraz komunalnego zasobu mieszkaniowego na obszarze rewitalizacji (szt.). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.). Monitorowane na podstawie danych administratorów wspólnot mieszkaniowych i Spółki PGM.
4	Poprawa efektywności energetycznej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Słupska poprzez termomodernizację budynków	Miasto Słupsk	Przedmiotem projektu jest głęboka termomodernizacja 49 obiektów użyteczności publicznej zlokalizowanych w MOF Słupska, w tym 22 budynki Miasta Słupska. Na obszarze rewitalizacji termomodernizacją zostaną objęte następujące budynki: Szkoła Podstawowa nr 1, ul. Lutosławskiego 23; V Liceum Ogólnokształcące, ul. Deotymy 15; I Liceum Ogólnokształcące, ul. Szarych Szeregów 15; ; Przedszkole Miejskie nr 7, ul. Wileńska 2; Miejska Biblioteka Publiczna - niski budynek, ul. Grodzka 3; Przedszkole Miejskie nr 2, ul. Zamkowa 6; Przedszkole Miejskie nr 4, ul. Lutosławskiego 6; Przedszkole Miejskie nr 5, ul. Niemcewicza 9; Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, ul. Krasińskiego 1; Teatr Rondo, ul. Niedziałkowskiego 5. Zakres prac obejmie m.in. ocieplenie ścian i pokrycia dachowego, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, modernizację instalacji c.o., montaż instalacji OZE .	Celem termomodernizacji obiektów jest przede wszystkim zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną w sektorze publicznym, zmniejszenie emisji gazów do atmosfery, zwiększenie izolacyjności termicznej obiektów, ograniczenie kosztów związanych z ogrzewaniem i zaopatrzeniem w ciepłą wodę użytkową oraz zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej z OZE (kolektory słoneczne, fotowoltaika). Poprawie ulegnie standard techniczny budynków, bezpieczeństwo użytkowników oraz osób korzystających, a także jakość życia	Budżet Miasta Słupska, RPO WP 2014-2020 poddziałanie 10.2.1	21.011.122	2016-2019	3.3, 4.2	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.). Zmniejszenie emisji CO2 (tony/rok) w wyniku poprawy efektywności energetycznej budynków i infrastruktury technicznej. Zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną w budynkach użyteczności publicznej (GJ/rok). Monitorowane na podstawie danych użytkowników infrastruktury (rachunki).

				i komfort pracy (dzieci, uczniów, nauczycieli, urzędników i pracowników obsługi) ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji (ponad 50 % budynków zlokalizowanych jest na obszarze rewitalizacji).					
5	Renowacja elewacji budynku V LO przy ulicy Deotymy 15a	Miasto Słupsk	Przedsięwzięcie będzie polegało na renowacji zabytkowej elewacji, która jest w złym stanie technicznym. Budynek główny szkoły oraz budynek sali gimnastycznej zostały wybudowane w latach 1884-1886 w technologii tradycyjnej- elewacja z cegły.	Celem przedsięwzięcia jest poprawa stanu infrastruktury o szczególnych walorach architektonicznych na obszarze rewitalizacji, wpisanej do ewidencji zabytków. W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi poprawa warunków bezpieczeństwa uczniów i pracowników.	Budżet Miasta Słupska	80.000	2023	1.2,3.4	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.). Monitorowane na podstawie danych UM Słupsk.
6	Restauracja Kościoła Mariackiego i Kościoła Najświętszego Serca Jezusowego w Słupsku jako elementów europejskiego Szlaku Jakubowego	Parafia NMP w Słupsku, Parafia NSJ w Słupsku	Przedsięwzięcie obejmuje w: a) kościele NMP: konserwację i malowanie ścian i sklepienia, naprawę odsłoniętych elementów ceglanych - słupy i żebra nietynkowane, konserwację więźby dachowej, roboty remontowe wieży i chóru, renowację witraży i osłony witraży, b) kościele NSJ: renowacja ścian elewacji, renowacja cokołu, dach nad prezbiterium wraz z konstrukcją, osłony witraży, ściany zakrystii, roboty elektryczne. Roboty konserwatorskie wewnątrz w tym tynki wewnętrzne kościoła, polichromię sufitową oraz ścienną prezbiterium.	Celem przedsięwzięcia jest realizacja prac konserwatorskich dwóch niezwykle cennych dla obszaru rewitalizacji zabytkowych kościołów, zachowanie dziedzictwa kulturowego dla przyszłych pokoleń, a także poszerzenie oferty kulturalnej Miasta Słupska i subregionu słupskiego	RPO WP 2014-2020 działanie 8.3, środki własne parafii, fundusz kościelny, budżet Miasta Słupska	5.675.000	2016-2018	3.4	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.). Monitorowane na podstawie danych użytkowników.

7	Renowacja elewacji budynku zabytkowego Miejskiej Biblioteki Publicznej w Słupsku	Miejska Biblioteka Publiczna im. M. Dąbrowskiej	Przedsięwzięcie obejmuje renowację elewacji północnej, wschodniej i południowej zabytkowego budynku kościoła Św. Mikołaja przy ul. Grodzkiej 3, w którym obecnie mieści się Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej. W obecnej chwili stan techniczny elewacji jest bardzo zły, a postępująca degradacja, łuszczenie się cegieł i ich odpadanie może być powodem narażenia zdrowia i życia osób przebywających w otoczeniu budynku biblioteki.	Celem głównym jest zachowanie dziedzictwa kulturowego obszaru rewitalizacji: zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku poprzez: skuteczne usunięcie czynników niszczących, wzmocnienie materiału oryginalnego i późniejszego historycznego oraz zabezpieczenie murów przed dalszym niszczeniem; działania konserwatorskie.	Środki samorządowej instytucji kultury, środki budżetu państwa (MKiDN), budżet Miasta Słupska	409.309	2023	1.1, 1.2, 1.3, 3.4, 4.2	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.). Monitorowane na podstawie danych użytkowników.
8	Renowacja zabytkowego Ratusza Miejskiego w Słupsku	Miasto Słupsk	Zakres przedsięwzięcia obejmuje rewaloryzację Ratusza Miejskiego zlokalizowanego przy Placu Zwycięstwa obejmującą: renowację schodów drewnianych w części środkowej Ratusza, renowację dzieł sztuki (obrazy ścienne), odtworzenie ściany przy wieży Ratusza, renowację i prace odtworzeniowe ogrodzenia od strony ul. Deotymy i Tuwima wraz z bramą, renowację elewacji zewnętrznej zabytkowego Ratusza.	Prowadzenie prac konserwatorskich i restauratorskich związanych z ochroną zabytkowego Ratusza Miejskiego przyczyni się do wieloaspektowej rewitalizacji centrum Słupska. Celem przedsięwzięcia jest wzrost znaczenia centrum miasta, ochrona i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji, wzrost poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców centrum, aktywizacja kulturalna mieszkańców obszaru rewitalizacji.	Budżet Miasta Słupska, środki budżetu państwa, programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego	4.500.000	2017-2022	1.2, 3.4	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.). Monitorowane na podstawie danych UM Słupsk.
9	Rozbiórka lokali użytkowych stanowiących własność Miasta Słupska (pustostany) – etap I	Miasto Słupsk/ PGM Sp. z o.o.	Rozbiórka lokali użytkowych w bardzo złym stanie technicznym przy ulicach: Starzyńskiego 4, Niemcewicza 11 of., Armii Krajowej 11 of., Skłodowskiej 10-11 - Św. Piotra 9, Szkolna 2a, Sygietyńskiego – Paderewskiego 30, Wileńska 24of, Moniuszki 10-11, Polna 1 (bud. gosp.), Kopernika 35a	Usunięcie zdegradowanej substancji znacząco wpłynie na ład architektoniczny i wizerunkowy obszaru rewitalizacji. Celem przedsięwzięcia jest umożliwienie zagospodarowania podwórek, otwarcie przestrzeni, w tym	Budżet Miasta Słupska	1.000.000	2018-2022	3.3, 4.1, 4.2	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Powierzchnia uwolnionych terenów w wyniku likwidacji pustostanów –(m2). Monitorowane na podstawie danych PGM Sp. z o.o. oraz UM Słupsk.

				poprawa bezpieczeństwa (likwidacja niebezpiecznych zaułków, umożliwienie bezpiecznego przejścia dla dzieci uczęszczających do szkoły).					
10	Rewitalizacja podwórek i przestrzeni miejskich na obszarze rewitalizowanym, przyjaznych dla mieszkańców	Miasto Słupsk, wspólnoty mieszkaniowe, spółdzielnie mieszkaniowe, prywatni właściciele	Zagospodarowanie przestrzeni miejskich, znajdujących się wewnątrz zabudowy pierzejowej. Wykonanie odwodnienia terenów podwórek, ciągów pieszych znajdujących się na tyłach budynków zlokalizowanych w centrum miasta Słupska, poprzez budowę sieci odprowadzania wód opadowych do kanalizacji deszczowej, wykonanie studni retencyjnych i chłonnych. Tworzenie wewnętrznych parków, ogrodów i skwerów. Wykonywanie nasadzeń drzew i krzewów ozdobnych, utwardzenie terenów, wykonanie ciągów pieszych, miejsc spotkań mieszkańców, rozbiórka obiektów. Zamierzenie obejmuje tereny w obrębie ulic - W. Polskiego, Kołłątaja, Wolności, Solskiego, Niedziałkowskiego, - Wolności, Niemcewicza, Poniatowskiego, Morcinka, - Mickiewicza, W. Polskiego, Starzyńskiego, Tuwima, - Wileńska, Konopnickiej, W. Polskiego, Mickiewicza, - Paderewskiego, Ogrodowej, Sygietyńskiego, Lutosławskiego, - Przemysłowej, Paderewskiego, Wrocławskiej, - Tuwima, Pl. Zwycięstwa, Deotymy, Pl. Dąbrowskiego - Lutosławskiego, Moniuszki, Rybackiej, Chopina, - Lutosławskiego, Chopina, Mieszka I, Szymanowskiego. Przedsięwzięcie realizowane będzie w trybie programu wieloletniego.	Celem jest poprawa stanu technicznego podwórek, poprawa jakości życia mieszkańców, tworzenie miejsc integracji społecznej i wielopokoleniowej, tworzenie atrakcyjnej wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej. W efekcie realizacji poprawi się bezpieczeństwo mieszkańców i wykreowane zostanie poczucie odpowiedzialności za własne podwórko. Realizacja przedsięwzięcia ma także na celu eliminację zagrożeń związanych ze zmianami klimatu, przeciwdziałanie skutkom lokalnych podtopień. Przedsięwzięcie przyczyni się do poprawy jakości i komfortu życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego, dzięki poprawie stanu technicznego podwórek oraz nieruchomości otaczających podwórka, które przy intensywnych opadach ze względu na brak odwodnienia były często zalewane.	Budżet Miasta Słupska oraz budżety wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni mieszkaniowych, prywatnych właścicieli. Wstępnie zakłada się limit środków budżetu Miasta rocznie 300 000 zł	6.000.000	2017-2025+	1.3, 3.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Powierzchnia zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (szt.). Powierzchnia uwolnionych terenów w wyniku likwidacji pustostanów (m2). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba obiektów wybudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury sportowej na obszarze rewitalizacji (szt.). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Monitorowane na podstawie danych UM Słupsk oraz zarządców nieruchomości.

11	System małych grantów – zielone podwórka na obszarze rewitalizacji – etap I	Miasto Słupsk	Przedsięwzięcie zakłada drobne prace inwestycyjne na obszarze rewitalizacji – zakup sadzonek i wspólne sadzenie drzew i krzewów z mieszańcami. Realizacja w ramach projektu „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie Miasta Słupska". Zakłada się realizację dalszych etapów w formie programu wieloletniego.	Celem jest aktywizacja i integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizowanego, w tym próba zakorzenienia w mieszkańcach przekonania, że warto dbać o własne podwórko.	Budżet Miasta Słupska, Fundusz Spójności-POPT 2014-2020	50.000	2018	3.3	Liczba inicjatyw lokalnych i działań partycypacyjnych zrealizowanych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji z wykorzystaniem (mikro)grantów (szt.). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Monitorowane na podstawie danych PGM Sp. z o.o. oraz UM Słupsk.

suma: 89.630.251

Tabela nr 31.

Wiązka projektów - Pakiet 2

	ROZWÓJ BUDOWNICTWA SPOŁECZNEGO I DEWELOPERSKIEGO W OBSZARZE REWITALIZACJI								
	CEL: POPRAWA WARUNKÓW MIESZKANIOWYCH, ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI OSIEDLEŃCZEJ OBSZARU REWITALIZACJI, ZAHAMOWANIE ODPŁYWU LUDNOŚCI Z OBSZARU REWITALIZACJI								
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI INNYCH PAKIETÓW:P1-9, P1-10, P3-2, P4-2, P7-2, P7-3, P8-3								
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI UZUPEŁNIAJĄCYMI: I–3								
	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PAKIETU P2: – POWIERZCHNIA OBSZARÓW OBJĘTYCH REWITALIZACJĄ (HA),WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016) WARTOŚĆ BAZOWA: 0, WARTOŚĆ DOCELOWA 0,347 (2025) – POWIERZCHNIA ZAGOSPODAROWANYCH PODWÓREK I PRZESTRZENI WEWNĄTRZKWARTAŁOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (M2), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 2.185 (2025). – LICZBA ZAGOSPODAROWANYCH PODWÓREK I PRZESTRZENI WEWNĄTRZKWARTAŁOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1 (2025). – LICZBA LOKALI MIESZKALNYCH ODDANYCH DO UŻYTKOWANIA W RAMACH BUDOWNICTWA SPOŁECZNEGO (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 49 (2025).								
Lp	NAZWA/ TYTUŁ PRZEDSIĘ-WZIĘCIA	PODMIOT REALI-ZUJĄCY	ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA ORAZ LOKALIZACJA	CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA	ŹRÓDŁO FINANSOWA-NIA	SZACUN-KOWA WAR-TOŚĆ W ZŁ	PLANO-WANY OKRES REALI-ZACJI W LA-TACH	REALI-ZOWA-NY/E CEL/E OPERA-CYJNY/E GPR	PODSTAWOWE REZULTATY ORAZ SPOSÓB ICH MO-NITOROWANIA W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	Rozwój bu-downictwa społecznego na obszarze rewitaliza-cji – etap I w ramach realizacji in-westycji celu publicznego	STBS Sp. z o.o.	Budowa budynku wielorodzinnego przy ul. Długiej na ok. 60 mieszkań na działkach: 586/1, 587, 588, 585, 586/2 zabudowanych budynkami przeznaczonymi do rozbiórki. Rozważa się możliwość do-budowania dodatkowych ok. 40 mieszkań na działkach 589 i 590.	Celem przedsięwzięcia jest za-spokajanie potrzeb mieszkanio-wych mieszkańców, stworzenie bazy lokali możliwych do zasie-dlenia przez osoby wykwate-rowane z budynków w złym stanie technicznym na obsza-rze rewitalizacji, porządko-wanie przestrzeni publicznej, uzupełnianie pierzei budynków. Rezultaty: powstanie zasobu lo-kali mieszkalnych przeznacza-nych na wynajem na zasadach specjalnych, korzystniejszych niż rynkowe.	Budżet Miasta Słupska, środki własne STBS Sp. z o.o., środki BGK	13.189.470	2017-2019	3.2, 3.3, 4.1	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Powierzchnia zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (szt.). Liczba lokali mieszkalnych oddanych do użytkowania w ramach budownictwa społecznego – (szt.) Pomiar będzie dokonywany na postawie danych STBS w Słupsku.

suma: 13.189.47

Tabela nr 32.

Wiązka projektów - Pakiet 3

	PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA
	CEL: KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI PUBLICZNEJ POPRAWIAJĄCEJ JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW POPRZEZ PODNIESIENIE JEJ WALORÓW ESTETYCZNYCH, PRZESTRZENNYCH I FUNKCJONALNYCH
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI INNYCH PAKIETÓW: P1-1 DO 11, P2-1, P4-1, P4-2, P4-4, P4- 5, P4-6, P5-1 DO 13, P7-1, P7-2, P8-1
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI UZUPEŁNIAJĄCYMI: I-5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 22, S-2, 5, 6, 7, 8
	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PAKIETU P3: – POWIERZCHNIA OBSZARÓW OBJĘTYCH REWITALIZACJĄ (HA), WARTOŚĆ BAZOWA:0 HA (2016), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA 9,0572 (2025). – POWIERZCHNIA ZAGOSPODAROWANYCH PODWÓREK I PRZESTRZENI WEWNĄTRZKWARTAŁOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (M2), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 11.381 (2025). – LICZBA ZAGOSPODAROWANYCH PODWÓREK I PRZESTRZENI WEWNĄTRZKWARTAŁOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 4 (2025). – DŁUGOŚĆ WYREMONTOWANYCH/PRZEBUDOWANYCH/WYBUDOWANYCH DRÓG NA OBSZARZE REWITALIZACJI (KM): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 0,43 (2025). – POWIERZCHNIA WYREMONTOWANYCH/PRZEBUDOWANYCH/WYBUDOWANYCH DRÓG NA OBSZARZE REWITALIZACJI (M2): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 7.528 (2025). – POWIERZCHNIA WYBUDOWANYCH/ PRZEBUDOWANYCH/ WYREMONTOWANYCH CHODNIKÓW NA OBSZARZE REWITALIZACJI (M2): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 11.659 (2025). – DŁUGOŚĆ CHODNIKÓW Z WYMIENIONĄ NAWIERZCHNIĄ NA OBSZARZE REWITALIZACJI (KM): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 3,029 (2025). – LICZBA OBIEKTÓW WYBUDOWANEJ/ ZMODERNIZOWANEJ INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 5 (2025). – LICZBA WYBUDOWANYCH /PRZEBUDOWANYCH/WYREMONTOWANYCH MIEJSC UMOŻLIWIAJĄCYCH WSPÓLNĄ AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW, SPĘDZANIE WOLNEGO CZASU I ROZWÓJ ZAINTERESOWAŃ (SZT.): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 12 (2025). – LICZBA ZMODERNIZOWANYCH PUNKTÓW ŚWIETLNYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 264 (2025).

Lp	NAZWA/ TYTUŁ PRZEDSIĘ-WZIĘCIA	PODMIOT REALI-ZUJĄCY	ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA ORAZ LOKALIZACJA	CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA	ŹRÓDŁO FINANSO-WANIA	SZACUN-KOWA WARTOŚĆ W ZŁ	PLANO-WANY OKRES REALIZA-CJI W LA-TACH	REALI-ZOWA-NY/E CEL/E OPERA-CYJNY/E GPR	PODSTAWOWE REZULTATY ORAZ SPOSÓB ICH MONITOROWANIA W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	Zagospoda-rowanie na-brzeży rzeki Słupi wraz z elemen-tami popra-wiającymi dostępność komunika-cyjną	Miasto Słupsk (lider)/ Zarząd Infra-struktury Miejskiej	Budowa kładek pieszych; przebudowa ciągów pieszych; budowa drogi dla rowerów; re-waloryzacja terenów zielonych i wykreowanie nowych placów, skwerów; odtworzenie „ulicy Krętej" - miejsca animacji; adaptacja na potrzeby ogrodu literackiego parku przed biblioteką celem wykreowania Miejsca Animacji Kultury (MAK) oraz Centrum Debaty Publicznej	Cele przedsięwzięcia: 1. Stworzenie atrakcyj-nej i funkcjonalnej prze-strzeni umożliwiającej wykreowanie spójnej oferty społecznej służą-cej zarówno aktywizacji mieszkańców obszaru rewitalizowanego, jak i podniesieniu atrakcyj-ności osiedleńczej i go-spodarczej tego obszaru. Wykorzystanie walorów przyrodniczych, kra-jobrazowych i kulturo-wych rzeki Słupi 2. Zapewnienie szerokiej dostępności do kluczo-wych instytucji wspar-cia i aktywizacji osób dotkniętych problema-mi z zakresu wyklucze-nia społecznego.	Budżet Mia-sta Słupska/ /RPO WP 2014-2020 poddziała-nie 8.1.2, „Łamiemy bariery, łączymy pokolenia - rewitaliza-cja obszaru Podgrodzia, Starego Miasta i Śródmie-ścia Miasta Słupska"	23.883.039 .	2017-2022	1.1, 1.2, 1.3, 2.3, 3.1, 3.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Długość wyremontowanych/przebudowanych/wybudowanych dróg na ob-szarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wyremontowanych/przebudowanych/wybudowanych dróg na obszarze rewitalizacji (m2). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców. spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitoriowane na podstawie danych jednostek realizujących, zarządców nieruchomości.

2	Rewaloryzacja istniejących skwerów na obszarze rewitalizacji	Miasto Słupsk (lider)/ Zarząd Infrastruktury Miejskiej	Projekt obejmuje swym zakresem tereny zielone: Plac Powstańców Warszawskich, Aleję Sienkiewicza, Park Waldorffa o łącznej pow. ok 4,8 ha położonych na obszarze rewitalizacji tj. Podgrodzia, Starego Miasta i Śródmieścia. Zakres przedsięwzięcia obejmuje także likwidację barier architektonicznych: schody, krawężniki, wytyczenie nowych przejść dla pieszych, uzupełnienie istniejącego oświetlenia, budowę fontanny (Plac Powstańców Warszawskich), zdroju (Park Waldorffa).	Podniesienie jakości przestrzeni publicznej poprzez wzbogacenie szaty roślinnej, uzupełnienie elementami małej architektury, które dzięki umiejętnemu połączeniu stworzyć mają swoiste ogrody zmysłów, atrakcyjne także dla osób z niepełnosprawnościami, np. osób niewidomych.	Budżet Miasta Słupska/ /RPO WP 2014-2020 poddziałanie 8.1.2, zintegrowany projekte rewitalizacji M. Słupska „Łamiemy bariery, łączymy pokolenia - rewitalizacja obszaru Podgrodzia, Starego Miasta i Śródmieścia Miasta Słupska"	4.686.410	2017-2020	1.1, 1.2, 1.3, 3.3, 3.4	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba obiektów wybudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury sportowej na obszarze rewitalizacji (szt.). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie danych jednostek realizujących, zarządców nieruchomości.

3	Zagospodarowanie podwórek w rejonie ulicy Długiej	Miasto Słupsk (lider)/ Zarząd Infrastruktury Miejskiej	Zadanie obejmuje dwa poddziałania dotyczące zagospodarowania podwórek o odmiennym charakterze: a) Zakres prac przy podwórku ograniczonym ulicami: Długą, Polną, Ogrodową i Deotymy o powierzchni ok 0,6 ha obejmuje: wykonanie odwodnienia, ciągów pieszych i pieszo – jezdnych (o dł. o 180 m), aranżację placu i skweru wraz z placem zabaw przy budynku „Domu sąsiedzkiego", wykonanie oświetlenia i monitoringu wizyjnego, wykonanie kwater w ogrodzie społecznym, założenie publicznych terenów zielonych ze zróżnicowaną i wielopiętrową roślinnością. b) Projekt obejmujący założenie „parku kieszonkowego" o pow. ok 0,4 ha na zapleczu DDPS, który będzie przestrzenią ogólnodostępną w ciągu dnia, z dostępem od ulicy Długiej, z dodatkowym dostępem od ulicy Jaracza w czasie pracy DDPS, zakłada prace pielęgnacyjne przy istniejącym starodrzewiu i uzupełnienie nasadzeń, wykonanie alejek spacerowych wraz z oświetleniem i monitoringiem wizyjnym, zakup elementów małej architektury, ławek, stolików do gry w szachy, itp.	Planowany „kieszonkowy park" stać ma się także miejscem do prezentowania działalności artystycznej seniorów, zarówno pensjonariuszy DDPS, jak i pozostałych seniorów, a także uczestników CIS umiejscowionego w najniższej kondygnacji budynku. Zaaranżowana w ten sposób przestrzeń pozostanie również do wykorzystania przez animatora seniorów, działającego w ramach teleopieki i Lokalnego Punktu Koordynacyjnego. Użytkownikami przestrzeni będą mieszkańcy obszaru rewitalizowanego, pensjonariusze Dziennego Domu Pomocy Społecznej, seniorzy z okolicy i uczestnicy CIS, osoby korzystające z Placówki Wsparcia „Dom Sąsiedzki", osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, ale także mieszkańcy ulicy Długiej i kwartałów przyległych.	Budżet Miasta Słupska/ /RPO WP 2014-2020 poddziałanie 8.1.2, „Łamiemy bariery, łączymy pokolenia - rewitalizacja obszaru Podgrodzia, Starego Miasta i Śródmieścia Miasta Słupska"	3.381.812	2018-2019	1.1, 1.3, 2.3, 3.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Powierzchnia zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (szt.). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wy remontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba obiektów wybudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury sportowej na obszarze rewitalizacji (szt.). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Monitorowane na podstawie danych jednostek realizujących, zarządców nieruchomości.
4	Przebudowa Starego Rynku	Miasto Słupsk/ Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	Przedsięwzięcie obejmuje wymianę nawierzchni chodników i placu centralnego oraz dróg okalających plac od północy, zachodu i południa przy wykorzystaniu szlachetnych materiałów w celu stworzenia obszaru o charakterze placu pozbawionego barier komunikacyjnych i minimalizującego utrudnienia w ruchu pieszym wynikające z ruchu oraz postoju pojazdów. Zadanie uwzględniać będzie również	Celem przedsięwzięcia jest stworzenie atrakcyjnej, funkcjonalnej i dostępnej dla wszystkich przestrzeni, przywrócenie utraconych funkcji społecznych, gospodarczych, kulturalnych i centrotwórczych Starego Rynku. Przedsięwzięcie wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców Starego Miasta, dziś	Budżet Miasta Słupska	8.000.000	2019-2020 2022-2025	3.1,3.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Długość wyremontowanych/przebudowanych/wybudowanych dróg na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wyremontowanych/przebudowanych/wybudowanych dróg na obszarze rewitalizacji (m2). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2).

			przebudowę infrastruktury towarzyszącej (oświetlenie i odwodnienie) oraz zagospodarowanie zielenią i małą architekturę.	zapomnianego, niegdyś tętniącego życiem.					Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie danych zarządców nieruchomości.
5	Kompleksowy program modernizacji boisk na obszarze rewitalizacji – etap I	Miasto Słupsk/ SP 9	Przedsięwzięcie obejmuje przebudowę i modernizację boisk sportowych na obszarze rewitalizacji. Z uwagi na zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji deficyty terenów sportu i rekreacji, zakłada się, że program modernizacji boisk będzie realizowany jako program wieloletni (kolejne etapy wpisano do zadań uzupełniających). W I etapie planuje się utworzenie boiska wielofunkcyjnego przy SP 9 przy ul. Lotha. Boisko będzie dostępne dla wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizowanego, w szczególności dla dzieci i młodzieży, zapewniając im ofertę czasu wolnego.	Stworzenie boiska wielofunkcyjnego wpłynie na poprawę jakości zajęć wychowania fizycznego, upowszechnianie aktywności fizycznej nie tylko wśród uczniów, ale wszystkich mieszkańców, poprawi komfort, jakość życia i integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji. Podniesie atrakcyjność i walory estetyczne terenu.	Budżet Miasta Słupska, środki Ministerstwa Sportu i Turystyki	400.000	2017-2022	1.3, 3.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba obiektów zmodernizowanej infrastruktury sportowej na obszarze rewitalizacji (szt.). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Monitorinowane na podstawie ewidencji użytkowników

6	„Słupskie kliny zieleni – urządzanie terenów zieleni na obszarze miasta Słupska”	Miasto Słupsk/ Zarząd Infrastruktury Miejskiej	Projekt obejmuje 8 zadań powiązanych ze sobą funkcjonalnie i przestrzennie w różnych częściach miasta. Zadania realizowane w obszarze rewitalizacji obejmują: 1. Odtworzenie zieleni przyulicznej na terenie Śródmieścia, 2. Utworzenie miejskiego skweru przy skrzyżowaniu ulic Krasińskiego, Solskiego, Niedziałkowskiego, 3. Zagospodarowanie terenu przy ul. Lutosławskiego w Słupsku, Pozostałe zadania poza obszarem rewitalizacji powiększenie Parku Kultury i Wypoczynku o teren przy ul. Nad Śluzami, podniesienie atrakcyjności w rejonie Stawku Łabędziego, zagospodarowanie terenu przy ul. M. Zaborowskiej - Park Zachodni, zagospodarowanie terenu w rejonie ulic Hubalczyków i A. Emalianow - Park Wschodni, zagospodarowanie terenu przy ul. Szafranka	Celem jest zahamowanie spadku różnorodności biologicznej w mieście, poprawa jakości środowiska miejskiego mieszkańców, zwiększenie powierzchni terenów zieleni urządzonej, osłabienie zjawiska miejskiej wyspy ciepła, poprawienie możliwości przewietrzenia miasta oraz uzupełniania zasobów wody podziemnej w drodze infiltracji. Projekt ukierunkowany jest na zwiększenie powierzchni terenów zielonych, poprawę jakości powietrza oraz ochrona przed hałasem, zwłaszcza w obszarze rewitalizacji. Dzięki utworzeniu w ramach terenów zieleni różnych stref, np. rekreacji, chill-out, aktywności - powstaną miejsca sprzyjające integracji społecznej.	Budżet Miasta Słupska, POIiŚ 2014-2020, Działanie 2.5	10.359.293, z czego na OR 1.189.129	2017 – 2019	3.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). -Powierzchnia zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (m2) -Liczba zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (szt.) Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2) Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Monitorowane na podstawie danych jednostek realizujących, zarządców nieruchomości.
7	Zagospodarowanie podwórka miejskiego przy ul. Piekiełko – Zamenhofa	Miasto Słupsk/ Zarząd Infrastruktury Miejskiej	Założeniem projektu jest otwarcie przestrzeni podwórka i płynne wkomponowanie jej w ulicę Piekiełko. Zaproponowano wprowadzenie ławek, małej sceny, przestrzeni dla gier podwórkowych i elementu nawiązującego do teatru – interaktywnej marionetki. Ponadto przeniesienie istniejących śmietników, likwidację rampy i przebudowę wjazdu z ulicy Bema. Istniejąca zieleń ma zostać uporządkowana, pojawią się nowe atrakcyjne nasadzenia. Projekt przewiduje również stworzenie 14 ogólnwodostępnych miejsc parkingowych.	Celem przedsięwzięcia jest stworzenie atrakcyjnej, funkcjonalnej i dostępnej dla wszystkich przestrzeni, Przedsięwzięcie wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców sprzyjając integracji społecznej.	Budżet Miasta Słupska, Fundusz Dróg Samorządowych	2.000.000	2021-2023	1.1, 1.3, 2.3, 3.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Powierzchnia zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (szt.). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych na obszarze rewitalizacji (szt.).

									Monitorowane na podstawie danych jednostek realizujących, zarządców nieruchomości.

suma: 52.710.553,6

Tabela nr 33.
Wiązka projektów - Pakiet 4

	SPRAWNA KOMUNIKACJA								
	CEL: POPRAWA STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W OBSZARZE REWITALIZACJI Z NADANIEM PRIORYTETU KOMUNIKACJI PUBLICZNEJ I Z ZASTOSOWANIEM ELEMENTÓW USPOKOJENIA RUCHU								
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI INNYCH PAKIETÓW:P2-1, P3-1, P3-3, P3-5, P8-1, P8-3								
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI UZUPEŁNIAJĄCYMI: I- 11, 23								
	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PAKIETU P4: – POWIERZCHNIA OBSZARÓW OBJĘTYCH REWITALIZACJĄ (HA): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 22,372 (2025). – LICZBA BUDYNKÓW UJĘTYCH W REJESTRZE ZABYTKÓW LUB EWIDENCJI ZABYTKÓW WYMAGAJĄCYCH PRAC REMONTOWYCH (SZT.): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1 (2025). – POWIERZCHNIA UWOLNIONYCH TERENÓW W WYNIKU LIKWIDACJI PUSTOSTANÓW – (M2): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1300 (2025). – DŁUGOŚĆ WYBUDOWANYCH/PRZEBUDOWANYCH/WYREMONTOWANYCH DRÓG NA OBSZARZE REWITALIZACJI (KM): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 12,139 (2025). – POWIERZCHNIA WYBUDOWANYCH/PRZEBUDOWANYCH/WYREMONTOWANYCH DRÓG NA OBSZARZE REWITALIZACJI (M²): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 99.349 (2025). – DŁUGOŚĆ CHODNIKÓW Z WYMIENIONĄ NAWIERZCHNIĄ NA OBSZARZE REWITALIZACJI (KM): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 19,071 (2025). – POWIERZCHNIA WYBUDOWANYCH/ PRZEBUDOWANYCH/ WYREMONTOWANYCH CHODNIKÓW NA OBSZARZE REWITALIZACJI (M2): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 103.859 (2025). – DŁUGOŚĆ WYBUDOWANYCH/PRZEBUDOWANYCH DRÓG ROWEROWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI Z DOCELOWEGO UKŁADU (MB): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 2138 (2025). – LICZBA WYBUDOWANYCH ZINTEGROWANYCH WĘZŁÓW PRZESIADKOWYCH (SZT.): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1 (2025). – LICZBA WYBUDOWANYCH /PRZEBUDOWANYCH/WYREMONTOWANYCH MIEJSC UMOŻLIWIAJĄCYCH WSPÓLNĄ AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW, SPĘDZANIE WOLNEGO CZASU I ROZWÓJ ZAINTERESOWAŃ (SZT.): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 4 (2025). – LICZBA ZMODERNIZOWANYCH PUNKTÓW ŚWIETLNYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 470 (2025).							
Lp	NAZWA/ TYTUŁ PRZEDSIĘ-WZIĘCIA	PODMIOT REALI-ZUJĄCY	ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA ORAZ LOKALIZACJA	CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA	ŹRÓDŁO FINANSOWA-NIA	SZACUN-KOWA WAR-TOŚĆ W ZŁ	PLANO-WANY OKRES REALI-ZACJI W LA-TACH	REALI-ZOWA-NY/E CEL/E OPE-RACYJ-NY/E GPR	PODSTAWOWE REZULTATY ORAZ SPOSÓB ICH MONI-TOROWANIA W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	Przebudowa i moder-nizacja infrastruk-tury w ciągu pasów drogo-wych ulic: Mostnika, Domini-kańska, Kowalska, Szarych Sze-regów , Armii Krajowej	Miasto Słupsk (lider)/ Zarząd Infra-struktury Miejskiej	Kompleksowa przebudowa: infrastruk-tury drogowej, w tym infrastruktury podziemnej, ciągów pieszych (posze-rzenie i wprowadzenie elementów poprawiających bezpieczeństwo osób z niepełnosprawnościami i seniorów, opiekunów osób starszych i zależnych), jezdni (zwężenia, zmiany geometrii, wyniesione skrzyżowania, itp.) ulic: Mostnika (270 m), Dominikańska (180 m), Kowalska (100m), Szarych Szeregów (645 m), Armii Krajowej (530 m) oraz chodników przy inwestycjach planowanych do realizacji w ramach Słupskiego Zintegrowanego Projektu Rewitalizacyjnego – ulica Partyzantów, ulica Powstańców Warszawskich	Zapewnienie szerokiej dostęp-ności do kluczowych insty-tucji wsparcia i aktywizacji osób dotkniętych problemami z zakresu wykluczenia spo-łecznego. Realizacja zadania pozwoli połączyć wszystkie najważniejsze instytucje kultury (muzeum, filharmo-nię, teatr, galerie, dom kultury, bibliotekę) z instytucjami wsparcia (Centrum Zdrowia Psychicznego, Dzienny Dom Pomocy Społecznej, Środo-wiskowy Dom Samopomocy, Centrum Integracji Społecz-nej, Centrum Współpracy Międzypokoleniowej i Stre-etworkingu) ciągami komuni-kacyjnymi zapewniającymi komfort i bezpieczeństwo użytkowania.	Budżet Miasta Słupska/ / RPO WP 2014-2020 poddzia-łanie 8.1.2, „Łamiemy bariery, łączy-my pokolenia - rewitalizacja obszaru Podgrodzia, Starego Mia-sta i Śródmie-ścia Miasta Słupska"	20.349.284	2017-2022	2017-2022	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Długość wybudowanych/przebudowanych/wyremonto-wanych dróg na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/przebudowanych/wyre-montowanych dróg na obszarze rewitalizacji (m²). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na ob-szarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyre-montowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Długość wybudowanych/przebudowanych ścieżek rowerowych na obszarze rewitalizacji z docelowego układu (mb). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremonto-wanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainte-resowań (szt.).

									Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie ewidencji zarządców infrastruktury
2	Przebudowa infrastruktury w pasach drogowych ulic kwartałów w rejonie ulicy Długiej	Miasto Słupsk (lider)/ Zarząd Infrastruktury Miejskiej	Zakres prac obejmuje kompleksową przebudowę (instalacje podziemne, nawierzchnie, zieleń wraz z małą architekturą i oświetleniem ulicznym, zmianę geometrii) ok. 1470 mb ciągów komunikacyjnych , w tym ulic: Długiej (430 m), Ogrodowej (470 m), Polnej (90 m), Płowieckiej (140 m), Sygietyńskiego (290 m), Świętopełka (50 m) oraz wymianę nawierzchni chodników przy inwestycjach planowanych do realizacji w ramach Słupskiego Zintegrowanego Projektu Rewitalizacyjnego, zapewniających spójność przestrzenną – ulica Jaracza.	Umożliwienie powstania nowych budynków społecznego budownictwa czynszowego, poprawa bardzo złego stanu technicznego ulic i chodników, niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, wykreowanie nowych atrakcyjnych przestrzeni do działań animacyjnych – woonerf na Długiej	Budżet Miasta Słupska/ / RPO WP 2014-2020 poddziałanie 8.1.2, „Łamiemy bariery, łączymy pokolenia - rewitalizacja obszaru Podgrodzia, Starego Miasta i Śródmieścia Miasta Słupska"	8.162.738	2017-2019	1.1, 3.1, 3.3, 4.2	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Długość wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych dróg na obszarze rewitalizacji- (km). Powierzchnia wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych dróg na obszarze rewitalizacji (m²). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie ewidencji zarządców infrastruktury

3	Węzeł transportowy Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Słupska z elementami priorytetów dla komunikacji zbiorowej	Miasto Słupsk, MZK Sp. z o.o., Zarząd Infrastruktury Miejskiej	Budowa ogólnodostępnego dworca autobusowego powiązanego tunelem z dworcem kolejowym oraz bezpłatnymi parkingami „Park&Ride", „Bike&Ride", „Kiss&Ride" w rejonie ulicy Towarowej. Zapewniony zostanie dojazd rowerowy oraz zapewniona zostanie infrastruktura towarzysząca powiązana z dworcem autobusowym od strony ulicy Sobieskiego. W tym celu planuje się budowę zatoki autobusowej przy ul. Towarowej na kierunku od ul. Sobieskiego do dworca autobusowego oraz dwóch zatok autobusowych w pobliżu dworca przed projektowanym rondem, budowę układu drogowego umożliwiającego wpięcie węzła w system dróg wyższego rzędu, w tym ul. Sobieskiego, budowę chodników, ciągów pieszo–rowerowych, ścieżek rowerowych. Planuje się zakup 5 szt. taboru komunikacji miejskiej oraz budowę budynku obsługi węzła i wprowadzenie systemu biletu elektronicznego (karty miejskiej).	Celem utworzenia transportowego węzła integracyjnego w Słupsku jest integracja miasta i jego otoczenia w ramach miejskiego obszaru funkcjonalnego, a także poprawa dostępności zewnętrznej. Skomunikowanie dwóch części miasta infrastrukturą przyjazną pieszym, rowerzystom i osobom niepełnosprawnym w powiązaniu ze zintegrowanym węzłem transportowym łączącym transport indywidualny, kołowy i szynowy stworzy element miastotwórczy. Wybudowanie węzła przesiadkowego w połączeniu z potencjalnymi zmianami zagospodarowania przestrzennego obszarów przyległych i perspektywą wzrostu wartości nieruchomości, oznacza pojawienie się możliwości rewitalizacji istniejących obszarów pod względem nowych funkcji i wzrostu zatrudnienia.	Budżet Miasta Słupska, budżet MZK Sp. z o.o. /RPO WP 2014-2020 poddziałanie 9.1.2	45.000.000	2017-2022	3.1,3.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Powierzchnia uwolnionych terenów w wyniku likwidacji pustostanów (m2). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.). Długość wyremontowanych/przebudowanych/wybudowanych dróg na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wyremontowanych/przebudowanych/wybudowanych dróg na obszarze rewitalizacji (m2). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Długość wybudowanych/przebudowanych dróg rowerowych na obszarze rewitalizacji z docelowego układu (mb). Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych – (szt.). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie danych jednostki realizujacej. Słupsk.
4	Program chodnikowy – likwidacja barier architektonicznych wraz z wymianą nawierzchni – etap I	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	Przedsięwzięcie o charakterze wieloletniego programu zakłada wymianę nawierzchni chodników wraz z likwidacją barier architektonicznych przy ulicach: Niemcewicza, Wileńskiej, Słowackiego (na odcinku od ulicy Jaracza do ulicy Lutosławskiego), Piekiełko, Reymonta, Prusa, Placu Broniewskiego, Wyspiańskiego, Krasińskiego, Wandy, Henryka Pobożnego, Raszyńskiej, Lelewela, prof. Lotha, Skłodowskiej – Curie, Kaszubskiej (strona zachodnia od ul. Armii Krajowej, do ul. Podgórnej), Piotra Skargi. Kopernika (południowa strona na odcinku od Wolności	Podstawowym celem przedsięwzięcia jest likwidacja barier architektonicznych, poprawa stanu technicznego infrastruktury pieszej i komunikacji zbiorowej (przystanki wraz z wiatami) na obszarze rewitalizacji. Wdrożenie programu chodnikowego i przebudowa dróg na obszarze rewitalizacji pozwoli na odzyskanie przestrzeni miejskiej wykorzystywanej aktualnie jako miejsca parkingowe.	Budżet Miasta Słupska	13.015.500	2018-2025	3.1, 3.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Monitorowane na podstawie ewidencji jednostki realizujacej ZIM Słupsk.

			do Sienkiewicza), Mickiewicza wraz z parkingami (od Tuwima do W. Polskiego), Lutosławskiego (od Jana Pawła II do Słowackiego), , Słoneczna (str. pn od Szymanowskiego do Plastbox'u), Mieszka I, Szymanowskiego (str. wsch.), Przemysłowa – etap I (od Kasprowicza do dawnego przejazdu kolejowego), Moniuszki, Chopina, Murarska (od Jedności Narodowej do Grodzkiej), Żeromskiego, Staszica, Rybacka, Morcinka, Solskiego, MKS Cieśliki, Szkolna, Wita Stwosza (od Kasprowicza na pd.), Dąbrówki, Słowiańska, Długosza, Plac Dąbrowskiego i Tuwima (od Mickiewicza do Kołłątaja), chodnik nadrzeczny do Mostu Zamkowego, udrożnienie połączenia Bulwarów rzeki Słupi w rejonie Garncarskiej. Dodatkowo planowana jest poprawa dostępności do przystanków autobusowych oraz dostosowanie ich do potrzeb osób z ograniczoną sprawnością ruchową (Wolności, Sienkiewicza, Tuwima, Deotymy)					
5	Program poprawy bezpieczeństwa i funkcjonalności układu komunikacyjnego obszaru rewitalizacji - etap I	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	Przedsięwzięcie o charakterze wieloletniego programu zakłada wymianę nawierzchni, regulację studzienek i krawężników, montaż elementów uspokojenia ruchu na ulicach: Jaracza, Powstańców Warszawskich, Tuwima (na odcinku od ul. Kołłątaja do Placu Dąbrowskiego), Kołłątaja, Wrocławska, Rybacka, Piekiełko, Szkolna, Niemcewicza, Raszyńska, Mieszka I, Murarska (od Jedności Narodowej do Grodzkiej), Wileńska (od ul. Wojska Polskiego do Wolności), Henryka Pobożnego, Chopina, Skłodowskiej–Curie, Wita Stwosza (od Kasprowicza na pd.), Szczecińska (od Kołłątaja do Sobieskiego) W ramach zadania zostanie zaprojektowana i przebudowana sygnalizacja świetlna na ulicach: Wiejska, Garncarska, Zamkowa, Prosta, Lutosławskiego, Poznańska (z uwzględnieniem skrzyżowań na przedmiotowym ciągu)	Program ma na celu poprawę podstawowej infrastruktury drogowej, wzrost bezpieczeństwa i funkcjonalności układu komunikacyjnego. Efektem realizacji będzie wzrost jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego poprzez likwidację wąskich gardeł w układzie komunikacyjnym miasta, poprawę stanu nawierzchni, ograniczenie emisji hałasu oraz wzrost dostępności do miejsc integracji społecznej, infrastruktury publicznej i podwórek. Przebudowa sygnalizacji umożliwi właściwe zarządzanie ruchem i potokami pojazdów, które odbywać się mogą pomiędzy ościennymi osiedlami z pominięciem centrum miasta.	Budżet Miasta Słupska	9.271.250	2018 -2025	3.1	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Długość wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych dróg na obszarze rewitalizacji-(km). Powierzchnia wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych dróg na obszarze rewitalizacji (m²). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na r obszarze rewitalizacji (m2). Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie ewidencji zarządców infrastruktury drogowej

6	Podniesienie jakości kluczowych przestrzeni publicznych obszaru rewitalizacji	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	Przedsięwzięcie o charakterze wieloletniego programu zakłada modernizację istniejących ciągów pieszych i dróg rowerowych z zastosowaniem szlachetnych materiałów, wymianę oświetlenia, nasadzenia roślin wzdłuż ulic: Sienkiewicza, Anny Łajming, Placu Zwycięstwa (od strony dawnego domu towarowego), Łukasiewicza, Mikołajskiej, Grodzkiej, Zamenhoffa. Przebudowa Ronda Solidarności wraz z ul. Jedności Narodowej.	Program ma na celu wykreowanie nowego, pozytywnego wizerunku centrum miasta, jako miejsca o charakterze prestiżowym, będącego przedmiotem dumy mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Utworzenie strefy prestiżu ma skutkować zatrzymaniem odpływu mieszkańców z obszaru i wzrost zadowolenia z zamieszkiwania w centrum miasta. Przebudowa Ronda Solidarności wraz z ul. Jedności Narodowej pozwoli efektywniej wykorzystać przestrzeń, która będzie dostępna dla mieszkańców (ciągi piesze, zieleńce, place wystawiennicze, i inne) Jednocześnie zostanie usprawnione połączenie obszarów rewitalizowanych – ul. Wojska Polskiego i ul. Bema	Budżet Miasta Słupska	7.240.000	2020-2023	2.1,3.1,3.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Długość wyremontowanych/przebudowanych/wybudowanych dróg na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wyremontowanych/przebudowanych/wybudowanych dróg na obszarze rewitalizacji (m2). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Długość wybudowanych/przebudowanych dróg rowerowych na obszarze rewitalizacji z docelowego układu (mb). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie danych UM Słupsk
7	Przebudowa ulicy Małachowskiego	Miasto Słupsk/ Zarząd Infrastruktury Miejskiej	Przedsięwzięcie obejmuje wymianę nawierzchni na całej długości ulicy (370 m) przebudowę skrzyżowań z drogami obsługującymi sąsiednie kwartały, powstanie nowej sieci kanalizacji deszczowej. Od podstaw wybudowane zostaną obustronne chodniki. Zniesione zostaną bariery architektoniczne utrudniające poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami. W pasie drogowym naprzemiennie, obustronnie zostaną wydzielone miejsca parkingowe. Odtworzone zostaną pasy zieleni oddzielającej ciągi piesze od jezdni. Wymienione zostanie oznakowanie pionowe i poziome.	Celem przedsięwzięcia jest stworzenie atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni aktywizacji mieszkańców, podniesienie atrakcyjności osiedleńczej i gospodarczej Śródmieścia zwiększających dostęp osób wykluczonych z głównego nurtu miejskiego życia z powodu swej niepełnosprawności czy podeszłego wieku. Zwiększenie estetyki tego rejonu, zapewnienie komfortu i bezpieczeństwa użytkowania. Kompleksowa przebudowa ciągów pieszych, poszerzenie i wprowadzenie elementów poprawiających bezpieczeństwo osób niepełnosprawnych. Przeciwdziałanie marginalizacji obszaru centrum miasta. Zapewnienie bezpiecznego dojścia uczniów oraz dzieci korzystających z placu zabaw i boiska szkolnego.	Budżet Miasta Słupska/Budżet Państwa FDS 2020	1.299.207	2020	3.1	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Długość wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych dróg na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych dróg na obszarze rewitalizacji (m²). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Monitorowane na podstawie ewidencji ZIM Słupsk.

8	Przebudowa ul. Lipowej (odcinek od ul. Raszyńskiej do ul. Lelewela)	Miasto Słupsk/ Zarząd Infrastruktury Miejskiej	Przedsięwzięcie obejmuje budowę jezdni o trwałej nawierzchni wraz z chodnikiem	Celem przedsięwzięcia jest zmniejszenie uciążliwości komunikacyjnych związanych z pyleniem powierzchni szutrowej, zwiększenie komfortu jazdy, poprawa jakości życia mieszkańców. Zapewnienie połączenia ul. Lelewela z ul. Raszyńską.	Budżet Miasta Słupska	564. 218	2018	3.1	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Długość wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych dróg na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych dróg na obszarze rewitalizacji (m²). Długość chodników z wymienioną nawierzchnią na obszarze rewitalizacji (km). Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m2). Monitorowane na podstawie ewidencji ZIM Słupsk.

suma: 104 902 197

Tabela nr 34.
Wiązka projektów - Pakiet 5

	PRZYWRÓCENIE LOKALNEJ TOŻSAMOŚCI, OŻYWIENIE KULTURALNE, WZMOCNIENIE WIĘZI SPOŁECZNYCH
	CEL: ZWIĘKSZENIE WPŁYWU DZIAŁAŃ KULTURALNYCH NA OŻYWIENIE SPOŁECZNE OBSZARU REWITALIZCJI, POBUDZANIE ODDOLNYCH INICJATYW, KSZTAŁTOWANIE POSTAW OBYWATELSKICH
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI INNYCH PAKIETÓW: P1-1,P1-6,P1-10, P1-11, P3-1, P3-3, P3-6, P4-1, P4-6, P7-1, P7-2, P7-3, P7-4, P7-8, P7-9
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI UZUPEŁNIAJĄCYMI: I-5, 7, 8, 22, S-2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PAKIETU P5: – POWIERZCHNIA OBSZARÓW OBJĘTYCH REWITALIZACJĄ (HA), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1,705 (2025). – POWIERZCHNIA ZAGOSPODAROWANYCH PODWÓREK I PRZESTRZENI WEWNĄTRZKWARTAŁOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (M2), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1400 (2025). – LICZBA ZAGOSPODAROWANYCH PODWÓREK I PRZESTRZENI WEWNĄTRZKWARTAŁOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1 (2025). – LICZBA BUDYNKÓW UJĘTYCH W REJESTRZE LUB EWIDENCJI ZABYTKÓW WYMAGAJĄCYCH PRAC REMONTOWYCH (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 5 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 0 (2025). – LICZBA INICJATYW LOKALNYCH I DZIAŁAŃ PARTYCYPACYJNYCH ZREALIZOWANYCH PRZEZ MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI Z WYKORZYSTANIEM (MIKRO) GRANTÓW (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 4 (2025). – LICZBA WYBUDOWANYCH/PRZEBUDOWANYCH/WYREMONTOWANYCH MIEJSC UMOŻLIWIAJĄCYCH WSPÓLNĄ AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW, SPĘDZANIE WOLNEGO CZASU I ROZWÓJ ZAINTERESOWAŃ (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 4 (2025). – LICZBA OSÓB OBJĘTYCH SZKOLENIAMI/DORADZTWEM W ZAKRESIE KOMPETENCJI CYFROWYCH (OS.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 500 (2025). – LICZBA OSÓB UCZESTNICZĄCYCH W DZIAŁANIACH KULTURALNO-ANIMACYJNYCH REALIZOWANYCH Z ZAANGAŻOWANIEM MIESZKAŃCÓW (OS.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1630 (2025). – LICZBA WYDARZEŃ KULTURALNO-ANIMACYJNYCH ZORGANIZOWANYCH W MIEJSCACH/OBIEKTACH UTWORZONYCH/ZMODERNIZOWANYCH DZIĘKI DZIAŁANIOM REWITALIZACYJNYM (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 19 (2025). – LICZBA WSPARTYCH OBIEKTÓW INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ ZLOKALIZOWANYCH NA REWITALIZOWANYCH OBSZARACH – (SZT.) WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1 (2025). – LICZBA MIEJSC ŚWIADCZENIA USŁUG SPOŁECZNYCH ISTNIEJĄCYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.)WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1 (2025).

Lp	NAZWA/ TYTUŁ PRZEDSIĘ-WZIĘCIA	PODMIOT REALI-ZUJĄCY	ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA ORAZ LOKALIZACJA	CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA	ŹRÓDŁO FINANSOWA-NIA	SZACUN-KOWA WAR-TOŚĆ W ZŁ	PLANO-WANY OKRES REALI-ZACJI W LA-TACH	REALI-ZOWA-NY/E CEL/E OPERA-CYJNY/E GPR	PODSTAWOWE REZULTATY ORAZ SPOSÓB ICH MONITOROWANIA W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	Adaptacja i rozbudowa budynku tzw. wozowni na potrzeby Centrum Inicjatyw Społecznych i Artystycz-nych wraz z zagospo-darowaniem dziedzińca Filharmonii	Miasto Słupsk/ Nowy Teatr/ Filhar-monia	Rozbudowa i przebudowa obiektu dawnej wozowni na ulicy Lutosławskiego należącej do Nowego Teatru w Słupsku na potrzeby poszerzenia oferty kulturalnej obszaru rewitalizacji i zwiększenia uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizowanego w życiu publicznym i kulturalnym. Projekt obejmuje: - prace budowlane i konserwatorskie, zakup i montaż dźwigu osobowego, zakup wyposażenia uzupełnia-jącego, - zagospodarowanie terenu pomiędzy budynkiem wo-zowni a obiektem Filharmonii, o łącznej powierzchni ok. 1400 m². Zakres prac dotyczy wykonania odwod-nienia, budowy ciągów pieszych i dróg dojazdowych wraz z miejscami postojowymi (ok 26 szt.), budowy oświetlenia, aranżacji terenów zielonych wraz z małą architekturą.	Zwiększenie poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym osób zagrożonych wykluczeniem z obszaru rewitalizacji.	Budżet Miasta Słupska/ / RPO WP 2014-2020 poddzia-łanie 8.1.2, „Łamiemy bariery, łączy-my pokolenia - rewitalizacja obszaru Podgrodzia, Starego Mia-sta i Śródmie-ścia Miasta Słupska”	17.724.526	2018-2020	1.1, 1.2, 1.3, 2.3, 3.3, 3.4	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Powierzchnia zagospodarowanych po-dwórek i przestrzeni wewnątrzkwarta-łowych na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (szt.). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wy-magających prac remontowych (szt.). Liczba wybudowanych /przebudo-wanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.).

									Liczba wydarzeń kulturalno-animacyjnych zorganizowanych w miejscach/obiektach utworzonych/zmodernizowanych dzięki działaniom rewitalizacyjnym (szt.). Liczba wspartych obiektów infrastruktury społecznej zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.). Liczba miejsc świadczenia usług społecznych istniejących na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie danych jednostek realizujących, zarządców nieruchomości.
2	Witkacy w Słupskich Spichlerzach Sztuki- kompleksowa rewitalizacja i adaptacja dwóch zabytkowych spichlerzy XIX-wiecznych i ich otoczenia na cele kulturalne i społeczne. Etap I Spichlerz Biały i Etap II Spichlerz Czerwony.	Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku	Przedsięwzięcie będzie polegać kompleksowej rewitalizacji i adaptacji zabytkowych spichlerzy położonych w kwartale ulic Partyzantów, Sądowej i Szarych Szeregów wraz z zagospodarowaniem okolicznego terenu na potrzeby mieszkańców Słupska. Nowy kompleks muzealny pozwoli na realizację inicjatyw społecznych, projektów artystycznych i edukacyjnych. Będzie także miejscem spotkań mieszkańców, z wydzieloną strefą wyłączoną z ruchu kołowego, przeznaczoną na wystawy plenerowe, plac zabaw i letnią kawiarnię. Do sześciokondygnacyjnego budynku białego spichlerza z czasów napoleońskich zostanie przeniesiona m.in. kolekcja dzieł Stanisława Ignacego Witkiewicza, z której słupskie muzeum słynie. Całe piętro zostanie poświęcone twórczości malarskiej, pisarskiej i filozoficznej Witkacego. Planuje się utworzenie sali wielofunkcyjnej – wernisażowo-koncertowej oraz sal edukacyjno-warsztatowych, biblioteki specjalistycznej z czytelnią i studiem digitalizacji oraz magazynów zbiorów edukacyjno-ekspozycyjnych, a także nowoczesnej pracowni konserwatorskiej.	Przedsięwzięcie ma na celu stworzenie i zwiększenie dostępności kompleksowej całorocznej oferty edukacyjno-kulturalno-społeczno-turystycznej, a także poprawę stanu i dostępności obiektu dziedzictwa kulturowego. Inwestycja przyczyni się do ograniczenia degradacji tkanki społecznej obszaru Podgrodzia, zachowania walorów historycznych i architektonicznych unikatowego zabytkowego obiektu poprzemysłowego, zabezpieczenie zabytkowego budynku i obiektów muzealnych przed kradzieżą i zniszczeniem. Realizacja przedsięwzięcia ma wpłynąć na podniesienie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego oraz pozytywnie wpłynąć na ich integrację i identyfikację z miejscem zamieszkania.	Środki samorządu województwa, RPO WP 2014-2020 działanie 8.3, POIiŚ 2014-2020, działanie 8.1	30.000.000	2016-2024	1.2,3.4	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.) Monitorowane na podstawie danych UM w Słupsku

3	Prace re-stauratorskie i adaptacyjne w ramach zabytkowe-go obiektu Baszty Czarownic	Bałtycka Galeria Sztuki Współ-czesnej	Przedsięwzięcie zakłada prace budowlano–konser-watorskie i instalacyjne do przeprowadzenia w zabyt-kowym budynku Baszty Czarownic przy Francesco Nullo w tym m.in.: a) wykonanie windy dla osób niepełnosprawnych, przyściennej, na dwie kondygnacje oraz platformę wewnętrzną na III kondygnację, b) wykonanie brakującej izolacji pionowej przeciwwil-gociowej murów, c) przebudowę schodów murowanych zewnętrznych, d) wymianę pokrycia dachu, e) wymianę instalacji elektrycznej oraz oświetlenia wewnątrz budynku, wykonanie iluminacji naziemnej dla całego obiektu Baszty Czarownic, f) doposażenie i utworzenie w budynku ciemni foto-graficznej.	Celem przedsięwzięcia jest ochrona dziedzictwa kulturowego – jednego z najstarszych zabytków Słupska, zabezpieczenie obiektu przed dalszą degradacją tkanki cegły gotyckiej murów, elewacji, schodów. Realizacja inwestycji ma na celu udostępnienie obiektu dla osób niepełnosprawnych, starszych, ma-jących trudności z poruszaniem się. Jednocześnie poprawa stanu tech-nicznego budynku pozwoliłaby po-szerzyć ofertę kulturalną, społeczną i edukacyjną Baszty położonej nad Bulwarami Rzeki Słupi.	Środki samorządu województwa, środki budże-tu państwa, środki unijne	1. 520. 000	2018+	1.2, 3.4	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wy-magających prac remontowych (szt.). Liczba wybudowanych /przebudo-wanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Monitorowane na podstawie danych UM w Słupsku
4	Rewitaliza-cja Starego Browaru w Słupsku wraz z ada-ptacją na cele społeczne, kulturalne i edukacyjne	Inwestor prywatny	Przedmiotem przedsięwzięcia będą działania polega-jące na wykonaniu prac konserwatorskich i restaura-torskich, przywrócenie pierwotnego charakteru i cech stylistycznych wnętrz Browaru przy ul. Kilińskiego wraz z obiektami towarzyszącymi oraz nadanie im nowych walorów funkcjonalnych przy jednocze-snym zachowaniu ich niepowtarzalnego charakteru nawiązując do historii i dziedzictwa Ziemi Słupskiej. Słupski browar to kompleks zabytkowych budynków postindustrialnych usytuowany na Podgrodziu..	Rewitalizacja Starego Browaru w Słupsku ma na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego obszaru rewitalizacji, zabezpieczanie i zachowanie zabytkowego obiektu. Rewitalizacja obiektu pozwoliłaby wyjść z ofertą kulturalną i spo-łeczną do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Zarówno usytuowanie browaru jak i jego niesamowity charakter sprawiają, że idealnie nadaje się do stworzenia w nim na-turalnego centrum społecznego i kulturotwórczego.	Środki pry-watne, środki unijne	10.000.000	2020-2025+	3.3, 3.4	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wy-magających prac remontowych (szt.). Liczba wybudowanych /przebudo-wanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Monitorowane na podstawie danych UM w Słupsku.
5	Mobilne Centrum Cyfrowe	Miejska Biblio-teka Publicz-na im. M. Dąbrow-skiej	Projekt ukierunkowano na edukację cyfrową dedy-kowaną seniorom, realizowaną w formie warsztatów, które pozwolą na wyposażenie seniorów w naj-ważniejsze kompetencje niezbędne w życiu oraz funkcjonowaniu w świecie informacji – cyfryzacji, mobilności. W ramach projektu biblioteka będzie współpracować z organizacjami pozarządowymi organizując kursy komputerowe dla początkujących, dedykowane seniorom.	1. Biblioteka jako miejsce przyjazne seniorom, otwarte na ich potrze-by,sprzyjające integracji, z bardzo bogatą ofertą skierowaną do osób starszych. 2. Przeciwdziałanie osamotnieniu i wykluczeniu. 3. Zwiększenie wiedzy seniorów na temat oferty różnego typu pod-miotów skierowanej do osób w wie-ku 60+ - Internet sprzyja informacji. 4. Pokazanie pozytywnego wizerun-ku słupskiego seniora jako aktyw-nego, rozwijającego swoje pasje i zainteresowania, korzystającego z nowych technologii, chcącego wciąż uczyć się i rozwijać.	Środki budże-tu państwa, programy MKiDN, środki MBP im. Marii Dąbrowskiej w Słupsku, Fundacje	230.000	2017-2023	1.1, 1.3	Liczba osób objętych szkoleniami/ doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych (os.). Monitorowane na podstawie danych uzyskanych od MBP.

6	Rewitalizacja kulturalna centrum miasta Słupska i animacja społeczna poprzez działania kulturalne we współpracy z mieszkańcami. Działania wychodzące w przestrzeń miasta, angażujące mieszkańców	Organizacje pozarządowe	Przedsięwzięcie wieloletnie realizowane w ramach Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2016-2020 w formie zlecenia działań kulturalnych prowadzonych na obszarze rewitalizacji. Priorytetowymi działaniami są zadania wykorzystujące innowacyjne formy współpracy z uczestnikami, takie jak happeningi, instalacje, interaktywne warsztaty, zabawy twórcze. Przedsięwzięcie realizowane będzie w całości w obszarze rewitalizacji.	Celem przedsięwzięcia jest rewitalizacja centrum Słupska poprzez kulturę, włączenie mieszkańców i organizacji pozarządowych w działania ukierunkowane na ożywienie społeczne i kulturalne obszaru rewitalizowanego.	Budżet Miasta Słupska – środki do wysokości limitów przyjętych w Programie Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi	340.000	2017-2023	1.2, 2.3	Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalno - animacyjnych realizowanych z zaangażowaniem mieszkańców (os.). Liczba wydarzeń kulturalno - animacyjnych zorganizowanych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie sprawozdań organizacji pozarządowych oraz danych UM Słupsk.
7	Cyrkowanie	Słupski Ośrodek Kultury, Towarzystwo Kultury Teatralnej - Rondo	Program edukacyjno-animacyjny realizowany na obszarze rewitalizacji mający na celu powołanie społeczności „cyrkowian", a wykorzystujący metodykę Pedagogiki cyrku do pobudzania aktywności twórczej i stymulowania kreatywności dzieci i młodzieży ze środowisk zaniedbanych wychowawczo. Przedsięwzięcie realizowane będzie w całości w obszarze rewitalizacji.	Celem zadania jest integracja przedstawicieli różnych grup społecznych i wiekowych, grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Rezultatem bezpośrednim będzie zdobywanie nowych umiejętności i rozwijanie u dzieci i młodzieży zainteresowania aktywnością artystyczną w zakresie kultury.	Środki budżetu państwa, MKiDN, środki SOK w Słupsku, Fundacje	70.000	2017-2018	1.2, 1.3	Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalno - animacyjnych realizowanych z zaangażowaniem mieszkańców (os.). Liczba wydarzeń kulturalno - animacyjnych zorganizowanych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie sprawozdań SOK.

8	Zajęcia teatralne dla dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji	Nowy Teatr im. Witkacego w Słupsku	Założeniem projektu jest realizacja stałych i cyklicznych zajęć artystycznych dla dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji. Uczestnicy warsztatów poznają pracę różnych pionów teatralnych, z pomocą instruktorów będą pracowali nad materiałem scenicznym i w efekcie zaprezentują przygotowany przez siebie spektakl.	Celem przedsięwzięcia jest zaangażowanie dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji w działania artystyczne i okołoteatralne, pokazanie młodzieży możliwości rozwoju i samorealizacji. Rezultatem bezpośrednim będzie zdobywanie nowych umiejętności i rozwijanie u dzieci i młodzieży zainteresowania aktywnością artystyczną w zakresie kultury.	Zewnętrzne środki finansowe, środki własne Nowego Teatru, Fundacje	40.000	2020-2023	1.2, 1.3	Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalno - animacyjnych realizowanych z zaangażowaniem mieszkańców (os.), Liczba wydarzeń kulturalno - animacyjnych zorganizowanych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie sprawozdań Nowego Teatru.
9	Ocieplamy świat	Słupski Ośrodek Kultury	Warsztaty szydełkowania, warsztaty kreatywnego szycia. Ideą projektu jest pobudzenie wyobraźni, praca w skupieniu, a przede wszystkim pokazanie, że krawiectwo lub szydełkowanie to nie tylko pomysły dla starszych osób. W ramach warsztatów młodzież stworzy „ubrania" dla miasta - jego drzew, ławek, latarni. Wprowadzony kolor na ulice, ożywi przestrzeń. Pierwsza część warsztatów zakłada naukę podstaw krawiectwa lub szydełkowania, projektowanie przestrzeni, w której będziemy działać. Przedsięwzięcie realizowane będzie w całości w obszarze rewitalizacji.	Podejmowane działania mają na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu, wzmocnienie pozytywnych wzorców, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, aktywizację środowisk szczególnie zagrożonych apatią społeczną, charakteryzujących się brakiem aktywności społecznej. Zajęcia będą odbywały się w obiektach SOK i w przestrzeni rewitalizowanej .	Środki SOK, zewnętrzne środki finansowe, Fundacje	6.400	2017	1.2, 1.3	Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalno - animacyjnych realizowanych z zaangażowaniem mieszkańców (os.), Liczba wydarzeń kulturalno - animacyjnych zorganizowanych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie sprawozdań SOK.
10	Plenerowa galeria fotograficzna	Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej	Przedsięwzięcie powiązane z realizacją zintegrowanego projektu rewitalizacji. Zaaranżowana przestrzeń przed biblioteką – dawny wirydarz to doskonałe miejsce na plenerową galerię sztuki. Planuje się we współpracy z lokalnymi artystami i uczniami szkół artystycznych organizować całoroczne plenerowe wystawy. Teren objęty wystawą: bulwary nadrzeczne.	Głównym motywem wszystkich wystaw będzie obszar rewitalizacji, i działania, które spowodują, że mieszkańcy popatrzą na niego z innej perspektywy. Obszar rewitalizacji, jako element sztuki wywoła w mieszkańcach poczucie przynależności, dumy z tego, że mieszkają właśnie tu, w miejscu, które staje się tworem artystycznym, zwiększa identyfikację z miejscem, powoduje, że żyje się, na poziomie mentalnym lepiej.	Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej	55.800	2022-2025	1.2, 1.3	Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalno - animacyjnych realizowanych z zaangażowaniem mieszkańców (os.), Liczba wydarzeń kulturalno - animacyjnych zorganizowanych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie sprawozdań MBP.

11	Zielone Czytelnie	Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej	Projekt zakłada wykorzystanie potencjału zrewitalizowanego obszaru wokół MBP (Bulwary rzeki Słupi) w celu zorganizowana ogrodów czytelniczych przy budynku Biblioteki. W związku z istniejącym Lawendowym Ogrodem Literackim i powstałą zielenią wokół budynku mogą odbywać się zajęcia dla dzieci czy plenery plastyczne dla seniorów. Będzie można wypożyczyć książkę i wyjść poczytać ją w ogrodzie.	Projekt odpowiada na problem niskiego zaangażowania w życie kulturalne mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Działania mają również wzmocnić charakter aktywizacji społecznej w obszarze rewitalizacji, zintegrować osoby z różnych środowisk oraz w różnym wieku. Wspomóc tworzenie przestrzeni „tętniących życiem" społecznym, będących sercem obszaru.	Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej	15.000	2022-2023	1.2, 1.3	Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalno - animacyjnych realizowanych z zaangażowaniem mieszkańców (os.), Liczba wydarzeń kulturalno - animacyjnych zorganizowanych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie sprawozdań MBP.
12	Giełda talentów – scena pod ścianą	Słupski Ośrodek Kultury	Proste działanie animacyjne, zakładające oparcie na potencjale kulturalnym dzieci, młodzieży i dorosłych zamieszkujących ulice zaliczane do obszaru rewitalizowanego. Na wybranych ulicach odbędą się koncerty, a po nich warsztaty dla wszystkich, których uda się zachęcić do wystąpienia na scenie zorganizowanej w przestrzeni podwórek czy placów wokół ulicy. Przedsięwzięcie realizowane będzie w całości w obszarze rewitalizowanym.	Animacja kulturalno – społeczna przyczyni się do aktywizacji i integracji społecznej mieszkańców. i. Celem jest również zaangażowanie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wycofanych z życia społecznego w działania kulturalne. Realizacja działania ma na celu zawiązanie współpracy i aktywizację społeczności zamieszkującej obszar rewitalizacjowany.	Środki budżetu państwa, MKiDN, środki SOK	22.000	2018-2019	1,2, 1,3	Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalno - animacyjnych realizowanych z zaangażowaniem mieszkańców (os.), Liczba wydarzeń kulturalno - animacyjnych zorganizowanych na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie sprawozdań SOK.

13	„Żyj Kolorowo" murale na obszarze rewitalizacji	V Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Technicznych	Wykonanie murali przy posesji szkoły ul. Deotymy 15a w ramach integracji młodzieży V LO i młodzieży sąsiadujących ulic. Wykonanie murali na murze granicznym Zespołu Szkół Technicznych ul. Szymanowskiego, jako formy wypowiedzi artystycznej, współtworzonej z mieszkańcami pobliskich ulic. Do zadań młodzieży będzie należało zaprojektowanie, wybór i wykonanie.	Celem jest uczynienie młodzieży sąsiednich ulic współgospodarzami terenu, co w efekcie doprowadzi do integracji społecznej mieszkańców, wywołanie potrzeby dbałości o najbliższe otoczenie, wyrażenie ekspresji artystycznej młodzieży i zdolnych mieszkańców okolic.	Sponsorzy prywatni, budżet miasta, środki V Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół Technicznych	40.000	2018	1.2,1.3	Liczba inicjaty w lokalnych i działań partycypacyjnych zrealizowanych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji z wykorzystaniem (mikro) grantów (szt.) Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalno - animacyjnych realizowanych z zaangażowaniem mieszkańców (os.), Monitorowane na podstawie sprawozdań szkół.

suma: 60.063.726

Tabela nr 35.
Wiązka projektów - Pakiet 6

	AKTYWIZACJA SPOŁECZNO – ZAWODOWA MIESZKAŃCÓW ORAZ PODNIESIENIE JAKOŚCI EDUKACJI NA OBSZARZE REWITALIZACJI								
	CEL: PODNOSZENIE JAKOŚCI EDUKACJI DLA WYRÓWNYWANIA SZANS ROZWOJOWYCH I AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW								
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI INNYCH PAKIETÓW: P3-6, P7-2, P7-3, P7-4, P7-7								
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI UZUPEŁNIAJĄCYMI: I- 5, 6, 7, 8, 19, 21, S- 3, 4								
	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PAKIETU P6: – LICZBA OSÓB OBJĘTYCH SZKOLENIAMI/DORADZTWEM W ZAKRESIE KOMPETENCJI CYFROWYCH (OS.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 6.453 (2025). – LICZBA OSÓB OBJĘTYCH WSPARCIEM W RAMACH PROGRAMU ROZWOJU SZKÓŁ ZAWODOWYCH (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 3.921 (2025). – LICZBA PROJEKTÓW UWZGLĘDNIAJĄCYCH UDZIAŁ OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W WIEKU PRODUKCYJNYM Z OBSZARU REWITALIZACJI (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 3 (2025).								
Lp	NAZWA/ TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PODMIOT REALIZUJĄCY	ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA ORAZ LOKALIZACJA	CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA	ŹRÓDŁO FINANSOWANIA	SZACUNKOWA WARTOŚĆ W ZŁ	PLANOWANY OKRES REALIZACJI W LATACH	REALIZOWANY/E CEL/E OPERACYJNY/E GPR	PODSTAWOWE REZULTATY ORAZ SPOSÓB ICH MONITOROWANIA W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	Szkoła zawodowa szkołą dobrego wyboru – modernizacja i wyposażenie trzech ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Słupsku	Miasto Słupsk	Przedsięwzięcie obejmuje doposażenie szkół w sprzęt i pomoce dydaktyczne, prace adaptacyjne i modernizacyjne pomieszczeń na potrzeby pracowni zawodowych. Szkoły objęte projektem: Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 ul. Szczecińska 60, Zespół Szkół Technicznych ul. Szymanowskiego 5 oraz Zespół Szkół Mechanicznych i Logistycznych ul. Niedziałkowskiego 2. Szkoły położone są na obszarze rewitalizacji (ZST, ZSMiL).	Celem przedsięwzięcia jest podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego w mieście oraz na obszarze rewitalizacji. Projekt ma również na celu zwiększenie szans uczniów szkół zawodowych na odniesienie sukcesu na rynku pracy, dostosowanie kompetencji zawodowych nauczycieli do wymogów dynamicznie zmieniającego się	Środki budżetu Miasta Słupska, RPO WP 2014-2020, działanie 4.1	6.426.610	2016-2019	2.4,3.3	Liczba osób objętych wsparciem w ramach programu rozwoju szkół zawodowych (szt.). Monitorowane na podstawie danych UM Słupsk i szkół.

				rynku pracy, usystematyzowanie współpracy szkół z pracodawcami oraz szkołami wyższymi.					
2	Kierunek aktywność dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku/ Powiatowy Urząd Pracy/organizacje pozarządowe	Przedsięwzięcie skierowane do 180 osób dotkniętych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, niepracujących, korzystających z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku. Dla każdego z uczestników stworzone zostaną ścieżki integracji, w oparciu o które prowadzone będą dalsze działania aktywizacyjne. Na obszarze rewitalizacji utworzone zostanie Centrum Integracji Społecznej zlokalizowane przy DDPS przy ul. Jaracza, w którym – w oparciu o warsztaty praktyczne i zajęcia społeczne, będzie realizowana integracja uczestników. Zakłada się, że część absolwentów CIS w ramach zatrudnienia wspieranego zostanie skierowanych przez PUP do pracodawców.	Celem projektu jest aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w szczególności: długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, uzależnionych od alkoholu, opuszczających zakłady karne oraz innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, które dotychczas nie miały możliwości podjęcia zatrudnienia i zdobycia nowych kwalifikacji.	RPO WP 2014-2020, działanie 6.1.2, środki organizacji pozarządowych	2.694.997	2016-2018	1.1, 1.2	Liczba projektów uwzględniających udział osób długotrwale bezrobotnych wieku produkcyjnym z obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowane na podstawie danych MOPR Słupsk w odniesieniu do całego Miasta i do obszaru rewitalizacji.
3	Szkoła zawodowa szkołą dobrego wyboru – podniesienie jakości edukacji w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Słupsku	Miasto Słupsk/ Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1, Zespół Szkół Technicznych oraz Zespół Szkół Mechanicznych i Logistycznych	Przedsięwzięcie zakłada: – organizację zajęć nastawionych na rozwój kompetencji uczniów i nauczycieli , w tym: dodatkowe zajęcia i kursy specjalistyczne w ramach szkolnictwa pozaformalnego; – udział uczniów i nauczycieli w zajęciach prowadzonych w szkole wyższej; – organizację doradztwa zawodowego w szkołach; – doposażenie szkół w sprzęt i pomoce dydaktyczne Szkoły położone na obszarze rewitalizacji to ZST, ZSMiL.	Celem przedsięwzięcia jest podniesienie jakości szkolnictwa zawodowego w mieście oraz na obszarze rewitalizacji poprzez ukształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych odpowiadających lokalnym i regionalnym potrzebom rynku pracy. Projekt ma również na celu zwiększenie szans uczniów szkół zawodowych na odniesienie sukcesu na rynku pracy, dostosowanie kompetencji zawodowych.	Środki budżetu Miasta Słupska, RPO WP 2014-2020, poddziałanie 3.3.1	6.294.749	2016-2021	2.1, 2.4	Liczba osób objętych szkoleniami/ doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych (os.). Liczba osób objętych wsparciem w ramach programu rozwoju szkół zawodowych (szt.). Monitorowane na podstawie danych uzyskanych od szkół.

4	Szansa na sukces-podniesienie jakości edukacji ogólnej w słupskich szkołach podstawowych	SP nr 1 w Słupsku, SP nr 2 w Słupsku, SP nr 3 w Słupsku, SP z Oddziałami Integracyjnymi nr 4, SP z Oddziałami Integracyjnymi nr 5 w Słupsku, SP nr 6 w Słupsku, SP nr 8 w Słupsku, SP nr 9 w Słupsku, SP z Oddziałami Integracyjnymi nr 10 w Słupsku	Projekt przewiduje m.in.: a) wsparcie uczniów mających problemy z nauką poprzez udział w warsztatach, b) zwiększanie szans rozwojowych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w szczególności uczniów z, c) rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów, d) zajęcia dodatkowe umożliwiające rozwijanie talentów dla uczniów zdolnych, e) doposażenie szkół w sprzęt multimedialny, f) organizację zajęć przyczyniających się do wzrostu poziomu kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy wśród uczniów. Na obszarze rewitalizacji projektem objęte będzie 4 szkoły podstawowe (SP nr 1, 2,6,9)	Projekt ma na celu: 1) kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy; 2) doskonalenie kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie stosowania nowych metod nauczania w kształtowaniu kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz postaw i umiejętności uczniów; 3) prowadzenie doradztwa edukacyjno-zawodowego, 4) przygotowanie do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz młodszymi uczniami.	RPO WP 2014-2020, działanie 3.2.1	4.390.289	2016-2018	1.1, 2.1, 2.4	Liczba osób objętych szkoleniami/ doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych (os.). Monitorowane na podstawie danych szkół podstawowych.
5	Smart Gimnazjalista, czyli zajęcia rozwijająco – doskonalące dla uczniów szkół gimnazjalnych	Gimnazjum nr 2 ul. Sobieskiego 3, Gimnazjum nr 3 ul. Mickiewicza 32, Gimnazjum nr 4 ul. Banacha 17, Gimnazjum nr 5 ul. Lotha 3 i Gimnazjum nr 6 ul. Zaborowskiej 2 w Słupsku.	Projekt przewiduje m.in.: a) zajęcia mające na celu wzrost poziomu kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy wśród uczniów, przekładającego się na lepsze przygotowanie uczniów do potrzeb rynku pracy, b) wsparcie uczniów słabych oraz dzieci z orzeczeniami, c) rozwijanie kompetencji kluczowych i cyfrowych uczniów i nauczycieli, d) doposażenie pracowni fizycznych i chemicznych oraz wyposażenie szkół w sprzęt wykorzystujący technikę TIK, e) organizację zajęć przyczyniających się do wzrostu poziomu kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy wśród uczniów. Projekt realizowany w 5 gimnazjach w Słupsku, z których dwa znajdują się na obszarze rewitalizacji (GM nr 3 i 5).	Projekt ma na celu: 1) kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy; 2) doskonalenie kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie stosowania nowych metod nauczania w kształtowaniu kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz postaw i umiejętności uczniów; 3) prowadzenie doradztwa edukacyjno-zawodowego, 4) przygotowanie do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz młodszymi uczniami.	RPO WP 2014-2020, działanie 3.2.1	1.986.634	2016-2018	1.1, 2.1, 2.4	Liczba osób objętych szkoleniami/ doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych (os.). Monitorowanie wskaźnika odbywać się będzie na podstawie danych szkół gimnazjalnych.

6	Rozwój kompetencji kluczowych, ścieżką do sukcesu edukacji w 5 - ciu LO w Słupsku	I LO Słupsk, II LO, III LO, IV LO oraz V LO Słupsk	Projekt przewiduje m.in.: a) kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów i nauczycieli, b) dodatkowe zajęcia dla uczniów, c) doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów, d) podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli, e) doposażenie pracowni biologiczno-chemicznej, programistycznej, informatycznej, c) stworzenie i wyposażenie młodzieżowego biura karier. Projekt realizowany w pięciu liceach, z czego 3 zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji (I LO, ZSO nr 2, V LO).	Projekt ma na celu: 1) kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy; 2) prowadzenie doradztwa edukacyjno-zawodowego; 3) przygotowanie do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz młodszymi uczniami.	RPO WP 2014-2020, działanie 3.2.1	2.049.924	2016-2018	1.1, 2.1, 2.4	Liczba osób objętych szkoleniami/ doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych (os.). Monitorowane na podstawie danych liceów ogólnokształcących.
7	Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie słupskim i mieście Słupsk (III)	PUP Słupsk	Projekt skierowany jest do osób młodych w wieku 18-29 lat, zarejestrowanych w PUP w Słupsku jako osoby bezrobotne, które należą do tzw. młodzieży NEET, która: - nie pracuje (tj. jest bezrobotna lub bierna zawodowo); - nie kształci się (tj. nie uczestniczy w kształceniu formalnym w trybie stacjonarnym); - nie szkoli (tj. nie uczestniczyła w pozaszkolnych zajęciach mających na celu uzyskanie, uzupełnienie lub doskonalenie umiejętności i kwalifikacji zawodowych lub ogólnych, potrzebnych do wykonywania pracy, finansowanych w okresie ostatnich 4 tygodni ze środków publicznych).	Celem projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób pozostających bez pracy poniżej 30 roku życia, która posiada deficyty w wykształceniu lub, co jest największą przeszkodą w zatrudnianiu osób młodych, w doświadczeniu zawodowym. Wsparcie w ramach projektu dostosowane jest zgodnie z potrzebami pracodawców, umożliwiając uzupełnienie doświadczenia, sprawdzenie przyszłego pracownika na konkretnym stanowisku pracy.	POWER 2014-2020, działanie 1.1.1	9.750.784	2017-2018	1.1	Liczba projektów uwzględniających udział osób długotrwale bezrobotnych wieku produkcyjnym z OR (szt.). Monitorowanie odbywać się będzie w stosunku do ogólnej liczby osób objętej wsparciem w mieście Słupsk oraz do obszaru rewitalizacji.
8	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych powyżej 30 roku życia z powiatu słupskiego i miasta Słupsk (III)	PUP Słupsk	Projekt skierowany do osób powyżej 30 roku życia, pozostających bez pracy w powiecie słupskim i mieście Słupsku, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Słupsku zakwalifikowanych do I lub II profilu pomocy i spełniających dodatkowo jedno z poniższych kryteriów: - osoby o niskich kwalifikacjach (wykształcenie na poziomie do ISCED 3 - ponadgimnazjalne), - osoby długotrwale bezrobotne (niepracujące nieprzerwanie powyżej 12 miesięcy), - osoby niepełnosprawne, - osoby powyżej 50 roku życia, - kobiety.	Celem projektu jest zwiększenie możliwości zatrudnienia osób bezrobotnych powyżej 30 roku życia zakwalifikowanych do I lub II profilu pomocy, pozostających bez pracy w powiecie słupskim i mieście Słupsku, zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Słupsku.	RPO WP poddziałanie 5.1.2	13.646.713	2017-2018	1.1	Liczba projektów uwzględniających udział osób długotrwale bezrobotnych wieku produkcyjnym z obszaru rewitalizacji (szt.). Monitorowanie odbywać się będzie w stosunku do ogólnej liczby osób objętej wsparciem w mieście Słupsk oraz do obszaru rewitalizacji.

suma: 47.240.700

Tabela nr 36.
Wiązka projektów - Pakiet 7

	ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH I TWORZENIE MIEJSC INTEGRACJI SPOŁECZNEJ
	CEL: ROZWÓJ I WZROST DOSTĘPNOŚCI USŁUG SPOŁECZNYCH ORAZ TWORZENIE WARUNKÓW SPRZYJAJĄCYCH INTEGRACJI MIESZKAŃCÓW
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI INNYCH PAKIETÓW: P1-1, P3-1, P3-2, P4-2, P5-1, P5-6,
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI UZUPEŁNIAJĄCYMI: I- 1, 2, 7, 9, S- 1
	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PAKIETU P7: – POWIERZCHNIA OBSZARÓW OBJĘTYCH REWITALIZACJĄ (HA), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 0,63 (2025). – POWIERZCHNIA ZAGOSPODAROWANYCH PODWÓREK I PRZESTRZENI WEWNĄTRZKWARTAŁOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (M2), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 5.253 (2025). – LICZBA ZAGOSPODAROWANYCH PODWÓREK I PRZESTRZENI WEWNĄTRZWARSTWOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 21 (2025). – POWIERZCHNIA UWOLNIONYCH TERENÓW W WYNIKU LIKWIDACJI PUSTOSTANÓW (M2), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 200 (2025). – LICZBA BUDYNKÓW UJĘTYCH W REJESTRZE ZABYTKÓW LUB EWIDENCJI ZABYTKÓW WYMAGAJĄCYCH PRAC REMONTOWYCH (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 2 (2025). – LICZBA INICJATYW LOKALNYCH I DZIAŁAŃ PARTYCYPACYJNYCH ZREALIZOWANYCH PRZEZ MIESZKAŃCÓW OBSZARU REWITALIZACJI Z WYKORZYSTANIEM (MIKRO)GRANTÓW (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 57 (2025). – LICZBA WYBUDOWANYCH /PRZEBUDOWANYCH/WYREMONTOWANYCH MIEJSC UMOŻLIWIAJĄCYCH WSPÓLNĄ AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW, SPĘDZANIE WOLNEGO CZASU I ROZWÓJ ZAINTERESOWAŃ (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 33 (2025). – LICZBA OSÓB UCZESTNICZĄCYCH W DZIAŁANIACH KULTURALNO - ANIMACYJNYCH REALIZOWANYCH Z ZAANGAŻOWANIEM MIESZKAŃCÓW (OS.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1500 (2025). – LICZBA WYDARZEŃ KULTURALNO - ANIMACYJNYCH ZORGANIZOWANYCH W MIEJSCACH/OBIEKTACH UTWORZONYCH/ ZMODERNIZOWANYCH DZIĘKI DZIAŁANIOM REWITALIZACYJNYM (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 5 (2025). – LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z TELEOPIEKI (OS.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 250 (2025). – LICZBA WSPARTYCH OBIEKTÓW INFRASTRUKTURY SPOŁECZNEJ ZLOKALIZOWANYCH NA REWITALIZOWANYCH OBSZARACH (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 3 (2025). – LICZBA MIEJSC ŚWIADCZENIA USŁUG SPOŁECZNYCH ISTNIEJĄCYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 5 (2025). – LICZBA OPIEKUNÓW ŚWIADCZĄCYCH USŁUGI OPIEKUŃCZE W MIEJSCU ZAMIESZKANIA (OS.), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 24 (2025). – LICZBA SENIORÓW I OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH KORZYSTAJĄCYCH Z USŁUG OPIEKUŃCZYCH I SPECJALISTYCZNYCH USŁUG OPIEKUŃCZYCH, ŚWIADCZONYCH W MIEJSCU ZAMIESZKANIA (OSOBY), WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 200 (2025).

Lp	NAZWA/ TYTUŁ PRZEDSIĘ-WZIĘCIA	PODMIOT REALI-ZUJĄCY	ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA ORAZ LOKALIZACJA	CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA	ŹRÓDŁO FINANSOWA-NIA	SZACUN-KOWA WAR-TOŚĆ W ZŁ	PLANO-WANY OKRES REALI-ZACJI W LA-TACH	REALI-ZOWA-NY/E CEL/E OPERA-CYJNY/E GPR	PODSTAWOWE REZULTATY ORAZ SPO-SÓB ICH MONITOROWANIA W ODNIE-SIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	Odbudowa i rewalory-zacja Baszty Obronnej wraz z bu-dynkiem przy-murnym na potrzeby stworzenia Centrum Współpracy Międzypoko-leniowej	Miasto Słupsk	Przebudowa i adaptacja pozostałości dawnej baszty i budynku przymurnego wraz z zagospodarowaniem terenu zlokalizowanych przy ulicy Francesco Nullo na Centrum Współpracy Międzypokoleniowej i Stre-etworkingu i sale warsztatowe. W wyniku realizacji projektu powstanie baszta z dachem stożkowym oraz czterokondygnacyjny (piwnica, 2 kondygnacje + poddasze użytkowe) budynek przymurny. Obiekty zawierać będą pomieszczenia warsztatowe, wyposa-żone w meble i urządzenia do prac rzemieślniczych , aneks biurowy, salę wykładowo – ekspozycyjną (piwnica i parter), placówkę wsparcia dziennego (I piętro) oraz centrum seniora i przestrzeń dla stre-etworkerów z odrębnym węzłem sanitarnym (poddasze użytkowe). Powierzchnia zabudowy	Stworzenie centrum współpracy międzypokoleniowej i streetwor-kingu w połączeniu z miejscem aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem lub wykluczo-nych społecznie oraz integracja i ponowne włączanie tych osób w życie lokalnej społeczności i pobudzanie ich aktywności, w tym także zawodowej.	Budżet Miasta Słupska// RPO WP 2014-2020 poddzia-łanie 8.1.2, „Łamiemy bariery, łączy-my pokolenia - rewitalizacja obszaru Pod-grodzia, Starego Mia-sta i Śródmie-ścia Miasta Słupska”	4.920.000	2020-2022	1.1, 1.2, 1.3, 3.3, 3.4	Powierzchnia obszarów objętych rewita-lizacją (ha). Liczba budynków w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.). Liczba wybudowanych /przebudo-wanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Liczba wspartych obiektów infrastruktu-ry społecznej zlokalizowanych na

	i Streetworkingu - „Obalmy mury”		obiektów po przebudowie i adaptacji to ok. 200 m². Zadanie obejmuje niezbędne prace budowlane, adaptacyjne, renowacyjne i konserwatorskie, zakup niezbędnego wyposażenia, oraz zakup i montaż dźwigu osobowego.						rewitalizowanych obszarach – (szt.). Liczba miejsc świadczenia usług społecznych istniejących na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitoring rezultatów odbywać się na podstawie danych jednostek realizujących, zarządców nieruchomości.
2	Remont i przebudowa obiektu na potrzeby utworzenia Placówki Wsparcia Dziennego „Dom Sąsiedzk”	Miasto Słupsk	Modernizacja obiektu na zapleczu podwórza ulicy Długiej i Ogrodowej na potrzeby Domu Sąsiedzkiego o powierzchni użytkowej ok. 220 m² (Zadanie nr 3 – 6.2.2) służącego wsparciu opiekuńczemu. Planowane prace obejmują remont i adaptację obiektu mieszkaniowego wraz z zakupem wyposażenia. Planowany obiekt z dwiema kondygnacjami użytkowymi i podziemiem technicznym. Parter z salą zajęć indywidualnych o pow. ok. 25 m² otwartym na taras łączący się z podwórkiem, pokojem biurowym o pow.15 m², zapleczem sanitarnym. Pierwsze piętro z salą spotkań grupowych połączonej z jadalnią z aneksem kuchennym (łączna pow. ok. 60 m²), przestrzenią świetlicową z biblioteczką i stanowiskami do pracy własnej o pow. ok 20 m². Zakres prac obejmuje także zakup i montaż dźwigu osobowego.	W obiekcie pomoc uzyskają dzieci mające problemy edukacyjne oraz pochodzące z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu ról wychowawczych. Obiekt pełnić ma także kluczową rolę w kształtowaniu aktywnych postaw lokalnych społeczności, integracji mieszkańców i uruchamianiu ich potencjału w bezpośrednich działaniach. Będzie także zapleczem działań animacyjnych podejmowanych w przestrzeniach podwórek i ulic. Rolą placówki będzie także integracja międzypokoleniowa przy realizacji wspólnych zadań. Dom sąsiedzki będzie przestrzenią otwartą na różnorodne inicjatywy społeczne, w tym aktywizację osób starszych, tak by mogły poczuć się potrzebne i docenione.	Budżet Miasta Słupska/ / RPO WP 2014-2020 poddziałanie 8.1.2, „Łamiemy bariery, łączymy pokolenia - rewitalizacja obszaru Podgrodzia, Starego Miasta i Śródmieścia Miasta Słupska”	3.072.817	2018-2019	1.1, 1.3, 2.4, 3.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Powierzchnia uwolnionych terenów w wyniku likwidacji pustostanów –(m2). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Liczba wspartych obiektów infrastruktury społecznej zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – (szt.). Monitoring rezultatów odbywać się na podstawie danych jednostek realizujących, zarządców nieruchomości.
3	Utworzenie Placówki Wsparcia Dziennego „Dom sąsiedzki”	Miasto Słupsk/ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku	Utworzenie i wyposażenie placówki wsparcia dziennego, która umiejscowiona zostanie w rejonie ulicy Długiej. W ramach utworzenia placówki planuje się zatrudnienie kierownika i wychowawców, pracownicy będą mogli korzystać z superwizji.	Wsparcie rodzin, w szczególności przeżywających trudności w wypełnianiu ról wychowawczych oraz w ramach działań profilaktycznych	Budżet Miasta Słupska/ / RPO WP 2014-2020 poddziałanie 6.2.2, zintegrowany projekt rewitalizacji M. Słupska	900. 000	2019-2021	1.1, 1.3, 2.4, 3.3	Liczba miejsc świadczenia usług społecznych istniejących na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowanie wskaźnika odbywać się będzie na podstawie danych MOPR Słupsk

4	Remont i przebudowa wnętrz kamienicy Otto Freundlicha na potrzeby utworzenia Centrum Wsparcia	Miasto Słupsk	Zakres prac obejmuje remont wnętrz całej kamienicy Otto Freundlicha zlokalizowanej przy ulicy Tuwima 34 o powierzchni użytkowej - ok. 550 m² (podłogi, ściany, sufity, instalacje i armatura), zakup oraz montaż dźwigu osobowego, zakup wyposażenia. W ramach prac przewidziano także zagospodarowanie podwórka kamienicy: odwodnienie, nawierzchnie, oświetlenie, zieleń.	Dostosowanie i przebudowa wnętrz kamienicy na potrzeby utworzenia Centrum Wsparcia (utworzenie Psychologicznej Poradni Rodzinnej z mieszkaniem terapeutycznym/szkoleniowym oraz Lokalnego Punktu Koordynacyjnego). Poddasze kamienicy zaadaptowane zostanie na centrum startupów pozwalającym wystartować młodym kreatywnym ludziom ze swoimi pomysłami na otwartym rynku.	Budżet Miasta Słupska/ / RPO WP 2014-2020 poddziałanie 8.1.2, „Łamiemy bariery, łączymy pokolenia - rewitalizacja obszaru Podgrodzia, Starego Miasta i Śródmieścia Miasta Słupska"	2.562.289	2018-2019	1.1, 1.2, 1.3, 2.2, 2.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Powierzchnia zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba zagospodarowanych podwórek i i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (szt.). Liczba budynków ujętych w rejestrze lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.). Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.) Liczba wspartych obiektów infrastruktury społecznej zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – (szt.). Liczba miejsc świadczenia usług społecznych istniejących na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitoring rezultatów odbywać się będzie na podstawie danych jednostek realizujących, zarządców nieruchomości.
5	Rozwój usług opiekuńczych w obszarze rewitalizacji	Miasto Słupsk/ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku	Rozszerzona oferta dotyczyć ma zwiększenia wymiaru usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, głównie poprzez ich świadczenie w godzinach popołudniowych oraz w weekendy i święta. Standard usług będzie podniesiony, a ich świadczenie będzie podlegać monitoringowi i okresowej ewaluacji. Zakłada się zwiększenie o 10 liczby opiekunów świadczących usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Planowany jest także rozwój i usprawnienie systemu dostarczania posiłków do miejsca zamieszkania seniorów, niezdolnych do samodzielnego ich przygotowania.	Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania seniorów i osób niepełnosprawnych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie.	Budżet Miasta Słupska/ / RPO WP 2014-2020 poddziałanie 6.2.2, Usługi społeczno-innowacyjne i kompleksaowe wsparcie na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizowanego Miasta Słupska	1.702.017	2018-2020	1.1,	Liczba opiekunów świadczących usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania (os.). Liczba seniorów i osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, świadczonych w miejscu zamieszkania (osoby). Monitorowanie wskaźnika odbywać się będzie na podstawie danych MOPR Słupsk.

6	Wdrożenie teleopieki wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą	Miasto Słupsk/ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku	Planuje się wdrożenie nowoczesnego systemu teleopieki w oparciu o telefonię GSM, z elementami telemedycyny i możliwością lokalizowania abonenta, w połączeniu z uruchomieniem i wyposażeniem Lokalnego Punktu Koordynującego - wsparcie towarzyszące (LPK) przy ul. Tuwima 34, do którego zadań będzie należało m.in. prowadzenie telefonu zaufania, który jednocześnie pełnił będzie funkcję centrum koordynacji działań zatrudnionych asystentów osób niepełnoprawnych, animatorów seniorów oraz streetworkerów.	Wdrożenie projektowanych rozwiązań pozwoli na stworzenie na obszarze rewitalizowanym kompleksowego systemu szeroko pojętych usług opiekuńczych. Wdrożenie projektowanych rozwiązań pozwoli na stworzenie na obszarze rewitalizowanym kompleksowego systemu szeroko pojętych usług opiekuńczych.	Budżet Miasta Słupska/ / RPO WP 2014-2020 poddziałanie 6.2.2, „Usługi społeczno-innowacyjne i kompleksaowe wsparcie na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizowanego Miasta Słupska	890.096	2018-2021	1.1, 1.3	Liczba osób korzystających z teleopieki (os.). Monitorowanie wskaźnika odbywać się będzie na podstawie danych MOPR Słupsk.
7	Utworzenie Psychologicznej Poradni Rodzinnej z mieszkaniem terapeutycznym	Miasto Słupsk/ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku	Planuje się świadczenie usług wspierających rodzinę w prawidłowym funkcjonowaniu w oparciu o działalność utworzonej Psychologicznej Poradni Rodzinnej, funkcjonującej na pierwszym piętrze wyremontowanej i zaadaptowanej kamienicy przy ul. Tuwima 34 - Dom Otto Freundlicha	Ulokowanie w kamienicy Otto Freundlicha zarówno Psychologicznej Poradni Rodzinnej, jak i mieszkania terapeutycznego pozwoli zapewnić kompleksowe wsparcie. Projektowane działania będą obejmowały m.in. warsztaty umiejętności rodzicielskich, terapię rodzin, pracę ze sprawcami przemocy w ramach programu korekcyjno – edukacyjnego, mediację rodzinną i grupy wsparcia, specjalistyczne poradnictwo. W ramach działalności Poradni planuje się uruchomienie i wyposażenie mieszkania terapeutycznego, do którego trafiają rodziny korzystające ze wsparcia Poradni i wymagające specjalistycznego, długotrwałego i szczególnie intensywnego wsparcia.	Budżet Miasta Słupska/ / RPO WP 2014-2020 poddziałanie 6.2.2, Usługi społeczno-innowacyjne i kompleksowe wsparcie na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizowanego Miasta Słupska	324.482	2019-2021	1.1,1.3	Liczba miejsc świadczenia usług społecznych istniejących na obszarze rewitalizacji (szt.). Monitorowanie wskaźnika odbywać się będzie na podstawie danych MOPR Słupsk

8	Aktywizacja seniorów i osób niepełnosprawnych	Nowy Teatr im. Witkacego w Słupsku	Przedsięwzięcie obejmuje działania aktywizujące osoby wykluczone ze względu na wiek i/lub stopień niepełnosprawności. Zajęcia prowadzone będą dwutorowo: stałe i cykliczne spotkania ukierunkowane na przygotowanie prezentacji scenicznej (przedstawienie, kabaret) przez osoby wykluczone z terenu rewitalizowanego oraz stałe i cykliczne spotkania ukierunkowane na realizację wystaw, spotkań literackich, recitali, koncertów, wernisaży twórczości osób wykluczonych. Zajęcia będą prowadzone w Centrum Inicjatyw Społecznych i Artystycznych przy Nowym Teatrze im. Witkacego w Słupsku.	Powszechnym problemem osób wykluczonych ze względu na wiek i/lub niepełnosprawność jest brak aktywności, zamknięcie w domu, społeczna presja określająca rolę takich osób jako „opiekunki" wnuków, „pomocy domowej" dla swoich dzieci. Celem przedsięwzięcia jest stworzenie pozytywnego wizerunku aktywnego seniora, pokazanie społeczeństwu, że życie na emeryturze/rencie może być atrakcyjne. Zajęcia mają na celu podniesienie satysfakcji, samooceny i komfortu życia osób wykluczonych.	Zewnętrzne środki finansowe, środki własne Nowego Teatru	100.000	2020-2023	1.1, 1.2, 1.3	Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalno - animacyjnych realizowanych z zaangażowaniem mieszkańców (os.). Liczba wydarzeń kulturalno - animacyjnych zorganizowanych w miejscach/ obiektach utworzonych/ zmodernizowanych dzięki działaniom rewitalizacyjnym (szt.). Monitorowanie wskaźnika odbywać się będzie na podstawie sprawozdań Nowego Teatru.
9	Akcja „Przekaż bilet opiekunowi"	Nowy Teatr im. Witkacego w Słupsku	Założeniem przedsięwzięcia jest systematyczne i cykliczne przekazywanie określonej puli biletów na spektakle Nowego Teatru im. Witkacego w Słupsku opiekunom osób niepełnosprawnych z obszaru rewitalizowanego. Bezpłatny bilet dawać ma możliwość kompensaty finansowej pozwalającej takiemu opiekunowi zatrudnienie bądź symboliczne wynagrodzenie osoby zastępującej jej obowiązki w tym czasie.	Projekt ma na celu zmienić stereotypy społeczne, podnieść komfort życia opiekunów poprzez stworzenie systemu zachęcającego do czynnego uczestniczenia w życiu kulturalnym miasta. Akcja „Przekaż bilet opiekunowi" daje pretekst do wyjścia z domu i nawiązania stałych relacji ze społeczeństwem.	środki własne Nowego Teatru, sponsorzy, środki zewnętrzne, fundacje	21.000	2020-2023	1.1, 1.2,1.3	Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalno - animacyjnych realizowanych z zaangażowaniem mieszkańców (os.). Liczba wydarzeń kulturalno - animacyjnych zorganizowanych w miejscach/ obiektach utworzonych/ zmodernizowanych dzięki działaniom rewitalizacyjnym (szt.). Monitorowanie wskaźnika odbywać się będzie na podstawie sprawozdań Nowego Teatru.
10	Miasto bliskie – realizacja przedsięwzięć służących zwiększeniu zaangażowania mieszkańców oraz rozwoju postaw społecznych	Miasto Słupsk	Przedsięwzięcie zakłada zaangażowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji w działania na rzecz poprawy jakości wspólnej przestrzeni publicznej i przywrócenia lokalnej tożsamości. Przewiduje się realizację następujących zadań: 1. Mój jest ten kawałek ogródka 2. Zróbmy to na nowo - kolorowo 3. Chodź pomaluj mój świat 4. Piękny jest ten świat 5. Wydobyć z mroku 6. Przełamując bariery 7. Z rewitalizacją za pan brat. 8. Wykonuję, segreguję, dbam. 9. Jerzyki i jeżyki – aktywni i ekologiczni. Zadania realizowane będą na obszarze rewitalizacji.	Celem realizowanych zadań jest integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji w realizację wspólnych działań, a także kształtowanie aktywnych postaw lokalnych społeczności. Głównym założeniem przedsięwzięć jest zwiększenie zaangażowania mieszkańców i rozwój postaw społecznych, a także przybliżenie wiedzy na temat rewitalizacji poprzez utworzenie punktu konsultacyjnego.	Budżet Miasta Słupska/ / RPO WP 2014-2020 poddziałanie 8.1.2, zintegrowany projekt rewitalizacji M. Słupska	740.000	2017-2022	1.1 1.3	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha). Powierzchnia zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (m2). Liczba zagospodarowanych podwórek i i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (szt.). Liczba inicjatyw lokalnych i działań partycypacyjnych zrealizowanych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji z wykorzystaniem (mikro)grantów (szt.) Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność

									mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.). Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalno - animacyjnych realizowanych z zaangażowaniem mieszkańców (os.). Liczba wydarzeń kulturalno - animacyjnych zorganizowanych w miejscach/ obiektach utworzonych/ zmodernizowanych dzięki działaniom rewitalizacyjnym (szt.). Monitorowanie wskaźnika odbywać się będzie na podstawie danych UM Słupsk.

suma: 15.232.701

Tabela nr 37.
Wiązka projektów - Pakiet 8

	EFEKTYWNA I PROEKOLOGICZNA INFRASTRUKTURA								
	CEL: POPRAWA STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ W OBSZARZE REWITALIZACJI WPŁYWAJĄCEJ NA POPRAWĘ JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW I JAKOŚCI ŚRODOWISKA								
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI INNYCH PAKIETÓW: P1-2, P1-3, P2-1, P4-4								
	POWIĄZANIE PAKIETU PRZEDSIĘWZIĘĆ Z PRZEDSIĘWZIĘCIAMI UZUPEŁNIAJĄCYMI- ---								
	WSKAŹNIKI MONITOROWANIA PAKIETU P8: – ZMNIEJSZENIE EMISJI CO2 (TONY/ROK) W WYNIKU POPRAWY EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ: WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 789 (2025). – LICZBA ZMODERNIZOWANYCH PUNKTÓW ŚWIETLNYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI (SZT.): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 1600 (2025). – LICZBA BUDYNKÓW GENERUJĄCYCH NISKĄ EMISJĘ (SZT.): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 780 (2025), – ZMNIEJSZENIE ROCZNEGO ZAPOTRZEBOWANIA NA ENERGIĘ PRZEZ OŚWIETLENIE ULICZNE (MWH/ROK): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 708,41 (2025). – LICZBA MIESZKAŃ POSIADAJĄCYCH ZAMONTOWANY SYSTEM MONITORUJĄCY ZUŻYCIE MEDIÓW (SZT.): WARTOŚĆ BAZOWA: 0 (2016), WARTOŚĆ DOCELOWA: 200 (2025).								
Lp	NAZWA/ TYTUŁ PRZEDSIĘ-WZIĘCIA	PODMIOT REALI-ZUJĄCY	ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA ORAZ LOKALIZACJA	CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA	ŹRÓDŁO FINANSOWA-NIA	SZACUN-KOWA WAR-TOŚĆ W ZŁ	PLANO-WANY OKRES REALI-ZACJI W LA-TACH	REALIZO-WANY/E CEL/E OPERA-CYJNY/E GPR	PODSTAWOWE REZUL-TATY ORAZ SPOSÓB ICH MONITOROWANIA W ODNIESIENIU DO CELÓW REWITALIZACJI
1	Poprawa efektywno-ści systemów oświetlenia zewnętrzne-go na terenie Obszaru Funkcjonal-nego Miasta Słupska	Miasto Słupsk/ Zarząd Infra-struktury Miejskiej	Projekt obejmuje modernizację oświetlenia uliczne-go poprzez wymianę opraw na energooszczędne typu LED, wymianę części słupów wraz z okablowaniem, wymianę wysięgników, wymianę i budowę nowych skrzynek oświetleniowych oraz montaż systemu zarządzania oświetleniem. Na terenie Miasta Słup-ska modernizacja 3260 punktów świetlnych na 125 ulicach, z czego połowę stanowią ulice zlokalizo-wane na obszarze rewitalizacji tj. Niemcewicza, Niedziałkowskiego, Deotymy, Chopina, . Garncar-ska, Gdańska, MKS Cieśliki, Morcinka, Kołłątaja, Długosza, Jana Pawła II, Tuwima, Słowackiego, Szymanowskiego, Kaszubska, Solskiego, Mieszka I, Kopernika, Na Wzgórzu, Partyzantów, Podgórna, prof. Lotha,Piastów, . Prosta, Przemysłowa, Raszyń-ska, Rybacka, Sądowa, Słowiańska, Małachowskie-go, Moniuszki, Staszica, Jaracza, Starzyńskiego, Żeromskiego,Szczecińska, ul. Wandy, Wita Stwosza, Lutosławskiego, Reymonta, Wolności, Zamkowa, Krasińskiego.	Celem nadrzędnym projektu jest poprawa efektywności energetycznej oraz redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza. Cele szczegółowe: - zmniejszenie zużycia energii, - zmniejszenie kosztów związanych z utrzy-maniem oświetlenia zewnętrznego, - poprawa jakości życia mieszkańców, w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji, - poprawa atrakcyjności inwestycyjnej, tury-stycznej i osiedleńczej miasta, - ograniczenie barier w rozwoju gospodar-czym i zwiększenie poziomu inwestycji - ujednolicenie i poprawa oświetlenia ulicznego, - rewitalizacja gospodarcza i społeczna terenów zdegradowanych. Modernizacja oświetlenia zewnętrznego przyniesie szereg korzyści ekonomicznych i społecznych Można do nich zaliczyć: - zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i ruchu kołowego na drogach, - uzyskanie wymiernych oszczędności finansowych poprzez obniżenie mocy zainstalowanej urządzeń oświetleniowych i zmniejszenie awaryjności, - obniżenie energochłonności całego syste-mu oświetlenia ulicznego,	Budżet Miasta Słupska, RPO WP 2014-2020 poddziałanie 10.4	22.546.923	2017-2020	3.3, 4.2	Zmniejszenie emisji CO2 w wyniku poprawy efek-tywności energetycznej infrastruktury technicz-nej (tony/rok). Liczba zmodernizowa-nych punktów świetlnych na obszarze rewitalizacji (szt.). Zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na ener-gię przez oświetlenie uliczne (Mwh/rok) Monitorowane na pod-stawie danych zarządcy infrastruktury- ZIM.

				- unowocześnienie oświetlenia, - poprawa jakości i standardu oświetlenia, w tym doświetlenie miejsc niebezpiecznych na obszarze rewitalizaowanym, - zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń emitowanych do atmosfery.					
2	Montaż systemów monitorujących zużycie mediów w budynkach mieszkalnych	PGM Sp. z o.o.	Montaż w lokalach wodomierzy elektronicznych, ciepłomierzy oraz liczników zużycia energii elektrycznej na kartę. Opomiarowanie zużycia wody dotyczy wszystkich lokali, w tym mieszkalnych i socjalnych. Montaż ciepłomierzy w budynkach, w których istnieje instalacja centralnego ogrzewania i ciepłej wody. Montaż liczników energii elektrycznej na kartę dotyczy lokali socjalnych, w których wystepuje duża rotacja lokatorów. Przedsięwzięcie obejmie budynki zlokalizowane na obszarze rewitalizownym:ul. Anny Łajming, Armii Krajowej, Chopina, Długiej, Długosza, Deotymy, Dąbrówki, Filmowej, Gdańskiej, Garncarskiej, MKS Cieśliki, Grodzkiej, Jaracza, Jagiełły, H. Pobożnego, Kołłątaja, Kopernika, Kilińskiego, Partyzantów, Pl. Broniewskiego, Kasprowicza, Kopernika, Konopnickiej, Krasińskiego, Ogrodowej, Przemysłowej, Małachowskiego, Mickiewicza, Murarskiej, Niemcewicza, Niedziałkowskiego, Nowobramskiej, Na Wzgórzu, Lelewela, Lutosławskiego, Wojska Polskiego, Wolności, Wileńskiej, Wyspiańskiego, Witta Stwosza, Reymonta, Rybackiej, Solskiego, Szkolnej, Sienkiewicza, Słowackiego, Staszica, Sygietyńskiego, Sierpinka, Szymanowskiego, Starzyńskiego, Sobieskiego, Szarych Szeregów, Św. Piotra, Świętopełka, Curie-Skłodowskiej, Poniatowskiego, Paderewskiego, Podgórnej, Polnej, Piekiełko, Płowieckiej, Prusa, Piotra Skargi, Tuwima, Teatralnej, Zamkowej, Żeromskiego, Żwirki i Wigury.	Celem przedsięwzięcia jest racjonalizacja zużycia wody i energii cieplnej, przeciwdziałanie tworzeniu się zadłużeń na lokalach nieopomiarowanych z uwagi na brak możliwości monitorowania faktycznego zużycia danego medium. Projekt pozwoli także na szybszą identyfikację awarii instalacji wodnych, usprawni system rozliczania kosztów zużycia mediów, urealniopłaty mieszkańców nieruchomości za media. Celem jest również zwiększenie odpowiedzialności mieszkańców obszaru rewitalizowanego za utrzymanie zajmowanych lokali, poprawa świadomości ekologicznej i edukacja społeczeństwa.	Budżet PGM Sp. z o.o., budżety wspólnot mieszkaniowych	9.000.000	2017-2025+	3.2, 4.1	Liczba mieszkań posiadających zamontowany system monitorujący zużycie mediów (szt.). Monitorowane na podstawie danych PGM Sp. z o. o. oraz UM Słupsk

3	Podłączenie budynków komunalnych i wspólnot mieszkaniowych do miejskiej sieci ciepłowniczej	PGM Sp. z o.o. w Słupsku, Wspólnoty Mieszkaniowe, Engie EC Słupsk Sp. z o.o.	Zakres przedsięwzięcia obejmuje zmianę systemów ogrzewania w budynkach komunalnych i budynkach wspólnot mieszkaniowych, likwidację węglowych źródeł ciepła,. Wykonanie instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej w częściach wspólnych i lokalach. Zamierzenie obejmuje budynki komunalne przy ul. A. Krajowej 11, Szkolnej 6, Polnej 1, H. Pobożnego 16, Jaracza 13, 17, 27, Kołłątaja 17, 47, Tuwima 22of, Kilińskiego 15, 22, Niemcewicza 19, Pl. Powstańców Warszawy 2, Partyzantów 29, Długiej 2, 20, 24, 37, 38, 39 oraz budynki wspólnot mieszkaniowych i spółdzielni mieszkaniowych przy ul. Anny Łajming, Armii Krajowej, Chopina, Długiej, Długosza, Deotymy, Dąbrówki, Filmowej, Gdańskiej, Garncarskiej, MKS Cieśliki, Grodzkiej, Jaracza, Jagiełły, H. Pobożnego, Kołłątaja, Kopernika, Kilińskiego, Partyzantów, Pl. Broniewskiego, Kasprowicza, Kopernika, Konopnickiej, Krasińskiego, Ogrodowej, Przemysłowej, Małachowskiego, Mickiewicza, Murarskiej, Niemcewicza, Niedziałkowskiego, Nowobramskiej, Na Wzgórzu, Lelewela, Lutosławskiego, Wojska Polskiego, Wolności, Wileńskiej, Wyspiańskiego, Wita Stwosza, Reymonta, Rybackiej, Solskiego, Szkolnej, Sienkiewicza, Słowackiego, Staszica, Sygietyńskiego, Sierpinka, Szymanowskiego, Starzyńskiego, Sobieskiego, Szarych Szeregów, Św. Piotra, Świętopełka, Curie-Skłodowskiej, Poniatowskiego, Paderewskiego, Podgórnej, Polnej, Piekiełko, Płowieckiej, Prusa, Piotra Skargi, Tuwima, Teatralnej, Zamkowej, Żeromskiego, Żwirki i Wigury, znajdujących się na terenie rewitalizowanym Miasta Słupska.	Celem przedsięwzięcia jest poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego, poprzez poprawę czystości powietrza atmosferycznego, zmniejszenie emisji pyłu PM10 i B(á)P), eliminację niskosprawnych systemów grzewczych opartych o węgiel, zwiększenie komfortu użytkowania systemów ogrzewania, podniesienie bezpieczeństwa użytkowania systemów grzewczych, wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. Dodatkowo biorąc pod uwagę znaczącą liczbę osób starszych na obszarze rewitalizacji, przedsięwzięcie będzie miało na celu także poprawę komfortu życia tych osób, a także niwelację dysproporcji w standardach mieszkaniowych w Słupsku. Przedsięwzięcie prowadzone będzie w uzgodnieniu z miejskim dostawcą ciepła. Zadanie realizowane będzie w trybie programu wieloletniego.	PGM Sp. z o.o. w Słupsku, Wspólnoty Mieszkaniowe, Engie EC Słupsk Sp. z o.o., środki budżetu Miasta do limitu przeznaczonego na odnowę budynków komunalnych	10.500.000	2017-2025+	3.2, 4.1	Zmniejszenie emisji CO2 w wyniku poprawy efektywności energetycznej infrastruktury technicznej (tony/rok). Liczba budynków generujących niską emisję (szt.). Monitorowane na podstawie danych PGM Sp. z o. o, zarządców nieruchomości.

suma: 42.046.923

4.2.2. Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Dla pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych o charakterze uzupełniającym zidentyfikowanych w wyniku naboru oraz prac Zespołu ds. opracowania GPR, podano podstawowe informacje o zakresie, podmiocie realizującym, celach, szacunkowej wartości, a także zgodności z celami operacyjnymi GPR. Przedsięwzięcia te stanowić będą ważne uzupełnienie działań realizowanych w procesie rewitalizacji obszaru Śródmieścia, Starego Miasta i Podgrodzia. Jednocześnie ich realizacja w dużym stopniu zależeć będzie od możliwości finansowych Miasta Słupska i innych podmiotów wskazanych jako realizatorów, a także od dostępności zewnętrznych źródeł finansowania, dlatego w zestawieniu nie uwzględniono planowanych terminów realizacji. Mimo iż, stanowią ważną wartość dodaną w prowadzonym procesie rewitalizacji nie wskazano wskaźników rezultatu ani informacji o sposobach ich monitorowania, z uwagi na fakt, iż mają one charakter uzupełniający. Listę dotychczas zidentyfikowanych przedsięwzięć uzupełniających (inwestycyjnych oraz społecznych) przedstawiono w tabelach nr 37 i 38.

Tabela nr 38.

Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze inwestycyjnym (I)

Lp.	NAZWA/TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PODMIOT REALIZUJĄCY	ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA ORAZ LOKALIZACJA	CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA	SZACUNKOWA WARTOŚĆ W ZŁ	REALIZOWANY/E CEL/E OPERACYJNY/E GPR
1	Utworzenie Centrum Pobytu Dziennego dla osób bezdomnych	Miasto Słupsk/ prywatni sponsorzy	Przedsięwzięcie zakłada adaptację pomieszczeń na potrzeby utworzenia Centrum Pobytu Dziennego dla osób bezdomnych. Rozważane lokalizacje: obszary poszpitalne lub adaptacja kamienicy na obszarze rewitalizacji. CPD zapewniałoby osobom bezdomnym przebywającym w ogrzewalni, noclegowni lub w miejscach niemieszkalnych możliwość spędzenia czasu w ciągu dnia. Z uwagi na to, że ogrzewalnia i noclegownia zapewnia pobyt w godzinach nocnych, osoby bezdomne zmuszone są spędzać dzień w różnych miejscach w tym w centrach handlowych. W ramach pobytu w Centrum osoby bezdomne miałyby możliwość kąpieli, wyprania odzieży, przygotowania posiłku, spędzenia czasu. Zakłada się włączenie w przedsięwzięcie prywatnych podmiotów, które mogłyby dostarczyć materiały, sprzęt czy niezbędne wyposażenie.	Celem przedsięwzięcia jest pomoc osobom bezdomnym, ubogim, ograniczenie pobytu osób bezdomnych w miejscach użyteczności publicznej, centrach handlowych. Celem jest przywrócenie osobom znajdującym się w tej szczególnej sytuacji poczucia godności i poczucia przynależności do społeczeństwa. Jest to ważny etap w procesie wychodzenia z bezdomności. W ramach Centrum możliwe byłyby oddziaływania psychospołeczne mające na celu przywracanie osobom bezdomnym podstawowych umiejętności społecznych, poczucia wpływu na swój los.	W zależności od wybranej lokalizacji i stanu infrastruktury do remontu/ adaptacji – 200 000 – 500 000	1.1

2	Rozwój budownictwa społecznego i komunalnego na obszarze rewitalizacji – etap II i III	STBS Sp. z o.o./ PGM	Budowa budynków wielorodzinnych przy ul. Długiej oraz Płowieckiej. Zakłada się realizację inwestycji w rejonie ulicy Płowieckiej na działkach 118/1, 117, 119/1, 120/1,121/1,124/1, 1026 oraz w rejonie ul. Długiej na działkach 63/2, 67/1, 68/3, 68/1, 69/1, 69/2, 69/3, 73.	Celem przedsięwzięcia jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych mieszkańców, stworzenie bazy lokali możliwych do zasiedlenia przez osoby wykwaterowane z budynków w złym stanie technicznym na obszarze rewitalizacji, porządkowanie przestrzeni publicznej, uzupełnianie pierzei budynków.	18 000 000	3.2,3.3.,4.1
3	Renowacja zabytkowej elewacji budynku szkoły SP nr 1 w Słupsku	Miasto Słupsk/ ZSP nr 1 w Słupsku	Przedsięwzięcie obejmuje renowację zabytkowej elewacji budynku z 1889 roku przy ul. Lutosławskiego 23 (SP nr 1), poprzez odnowienie cegły, podświetlenie herbów rodowych rodu Lettow-Pomeiske oraz Zitzewitz nad głównym wejściem do budynku, ustawienie tablicy informującej o historii budynku.	Celem przedsięwzięcia jest stworzenie możliwości utożsamiania się mieszkańców ze szkołą, jej historią poprzez podkreślenie walorów estetycznych części zabytkowej budynku szkoły, ochronę dziedzictwa kulturowego Ziemi Słupskiej.	300 000	1.2, 3.4
4	„Żyj w Centrum" – zagospodarowanie przestrzeni przy LO V w Słupsku	Miasto Słupsk/V LO w Słupsku	Zadanie obejmuje zagospodarowanie przestrzeni szkolnej V LO przy ul. Deotymy 15 na potrzeby mieszkańców wraz z wyeksponowaniem walorów historycznych obiektu. Uzupełnienie wyposażenia auli. Uczniowie wraz z rodzicami wykonają siedziska z palet niezbędnych w przestrzeni szkolnej do spędzania czasu.	Zaproponowanie ciekawej oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców okolicznych ulic. Organizacja spotkań wspólnie z Civitas Christiana dla mieszkańców zainteresowanych tematyką literacko – historyczną. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizowanego.	95 000	1.2, 3.3
5	„Żyj Aktywnie" – zagospodarowanie przestrzeni przy LO V etap II	Miasto Słupsk/V LO w Słupsku	Zadanie obejmuje przystosowanie terenu przy posesji szkoły ulic Deotymy 15a do aktywnego spędzania czasu przez dzieci i młodzież V LO oraz sąsiadujących ulic. Aktualnie istnieje boisko wielofunkcyjne. Planuje się urządzenie mini toru rowerowo – rolkowego, siłowni plenerowej oraz wyremontowania ogrodzenia i zamontowaniu ławek, koszy na śmieci oraz oświetlenia. Zagospodarowanie przez uczniów V LO przestrzeni poprzez posadzenie roślin.	Udostępnienie obiektów przyszkolnych po zajęciach dydaktycznych dla dzieci i młodzieży z sąsiadujących ulic (Ogrodowa, Długa, Deotymy) stworzy atrakcyjną ofertę spędzania wolnego czasu, zwiększy zainteresowanie aktywnością fizyczną i utrwali zachowania prozdrowotne. Przedsięwzięcie zapewni atrakcyjną ofertę spędzania czasu wolnego, rozwój zainteresowań, podniesienie bezpieczeństwa.	140 000	1.2, 3.3

6	Przystosowanie budynku Biblioteki do obsługi mieszkańców	Miejska Biblioteka Publiczna	Zadanie obejmuje adaptację pomieszczeń biurowych znajdujących się w części podpiwniczonej pawilonu na cele magazynowe. Zadanie zostanie połączone z instalacją windy w całym budynku zabytkowym, dostosowując infrastrukturę do obsługi osób niepełnosprawnych. Zakłada się także kapitalny remont toalet w budynku z przystosowaniem dla osób niepełnosprawnych oraz matek z małymi dziećmi. Planuje się zapewnienie miejsca na karmienie dzieci, przewijanie, aranżację pomieszczenia.	Celem jest dostosowanie zabytkowego obiektu Miejskiej Biblioteki Publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także matek z dziećmi w celu umożliwienia im spędzenia czasu poza domem.	500 000	1.3, 2.3, 3.3
7	Utworzenie Parku Rekreacyjnego przy ul. Ogrodowej na terenie obecnych ogródków działkowych	Miasto Słupsk	Obecnie działka nr 574/5 obr. 13 zagospodarowana jako ogrody działkowe, teren położony w centrum miasta jest zamknięty dla mieszkańców, znajdują się na nim nieetyczne budynki, altanki. Zadanie zakłada stworzenie ogólnodostępnego zielonego terenu dla mieszkańców obszaru rewitalizowanego, miejsca do odpoczynku i rekreacji o wielu funkcjach, dostosowanego do różnych grup wiekowych w celu umożliwienia integracji społecznej.	Przedsięwzięcie ma na celu stworzenie ogólnodostępnego parku o charakterze rekreacyjnym i wypoczynkowym, dostosowanego do potrzeb osób w różnym wieku, w tym seniorów. Teren zielony stanowić będzie atrakcyjne miejsce integracji mieszkańców obszaru rewitalizowanego.	1 500 000	1.2, 3.3

8	„Zielona Niemcewicza, jasno, oszczędnie i bezpiecznie"	Miasto Słupsk	Przedsięwzięcie obejmuje modernizację ciągów komunikacyjnych (chodniki, droga) wzdłuż ul. J. Niemcewicza, drogi pożarowej na posesji przedszkola, remont i zagospodarowanie podwórek miejskich – ogródki jordanowskie, wykonanie monitoringu wizyjnego w celu podniesienia bezpieczeństwa. To zadanie zakłada wprowadzenie zieleni (drzew, krzewów) oraz systemu mebli miejskich (donice, ławki, stoły) na ulicę J. Niemcewicza. Na terenie posesji przedszkola utworzona zostanie „Ekologiczna ścieżka zdrowia". Zakłada się także modernizację systemu oświetlenia ulicznego. Planuje się zaangażowanie wspólnot mieszkaniowych i PGM Sp. z o.o. w realizację pomysłu poprzez zachęcanie i angażowanie mieszkańców ulicy czy budynków do prac na rzecz swojego najbliższego otoczenia np.: remont klatek, uporządkowanie podwórek itp.	Celem przedsięwzięcia jest poprawa bezpieczeństwa pieszych i zmotoryzowanych, wzrost bezpieczeństwa mieszkańców, poprawa wyglądu i estetyki, poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego. Przebudowa elementów infrastruktury zwiększy dostępność do miejsc aktywizacji i integracji społecznej. Projekt ma na celu zazielenienie ulicy, poprawę jej estetyki oraz komfort przebywania i mieszkania w tej części miasta, umożliwienie obcowania z roślinnością.	1 500 000	1.2, 3.3, 4.2
9	Poprawa estetyki ulicy Szymanowskiego	Miasto Słupsk	Rewitalizacja ulicy Szymanowskiego – nasadzenie roślin kwitnących na pasie trawy, ustawienie ławek i koszy na nieczystości, wystawienie poideł dla zwierząt – wykonanie murali wzdłuż alei spacerowej.	Celem jest poprawa atrakcyjności przestrzeni przy ul. Szymanowskiego. Zapewnienie ławeczek (szczególnie dla starszych, w większości mieszkańców dzielnicy) i koszy naśmieci, co poprawi estetykę ulicy.	60 000	3.3
10	Modernizacja ogrodzenia terenu Gimnazjum nr 5 im. Sejmu Polskiego w Słupsku oraz dokończenie modernizacji placu rekreacyjnego na terenie Gimnazjum nr 5 w Słupsku	Miasto Słupsk	Przedsięwzięcie polega na modernizacji ogrodzenia Gimnazjum nr 5 im. Sejmu Polskiego, do którego rocznie uczęszcza ok. 500 uczniów. Teren szkoły został ogrodzony pod koniec lat 60 – tych. Istniejące ogrodzenie grozi zawaleniem. Zakłada się dokończenie remontu placu, co poprawi bezpieczeństwo uczniów oraz wpłynie na poprawę wizerunku terenu szkolnego. Dodatkowo planuje się wykonanie zadaszonego parkingu rowerowego.	Modernizacja placu umożliwi organizowanie festynów i pikników dla uczniów, ich rodzin oraz dla środowiska lokalnego w celu integracji społecznej. Nowe ogrodzenie zapewni bezpieczeństwo uczniów realizujących zajęcia wychowania fizycznego na boisku szkolnym. Teren szkoły usytuowany jest przy głównej arterii komunikacyjnej Szczecin – Gdańsk. Nowe ogrodzenie zapewni bezpieczeństwo społeczności szkolnej oraz poprawi estetykę obiektu znajdującego się przy drodze w kierunku Gdańska.	400 000	3.3

11	Rozbudowa hali sportowej przy Gimnazjum nr 5 im. Sejmu Polskiego w Słupsku	Miasto Słupsk	Gimnazjum nr 5 im. Sejmu Polskiego to szkoła do której uczęszcza ok. 500 uczniów rocznie. W okolicy, w której usytuowana jest szkoła nie ma pełnowymiarowego obiektu sportowego – 15m x 28m, z którego mogli by korzystać uczniowie szkoły, młodzież i mieszkańcy zamieszkujący ten obszar. Planuje się rozbudowę hali połączenie z budynkiem szkolnym i podłączenie do wszystkich mediów. Obecnie Gimnazjum nr 5 nie posiada pełnowymiarowej sali gimnastycznej i zaplecza sportowego.	Budowa sali gimnastycznej umożliwi realizację podstawy programowej z wychowania fizycznego, pozwoli rozwijać zdolności sportowe, a wspólne zajęcia sportowe z rodzicami poprawią stosunki i zintegrują rodziny. Własna sala gimnastyczna zredukuje też obciążenia finansowe rodziców, którzy sponsorują wynajmowanie innych obiektów sportowych na treningi i zawody dla uczniów. Z obiektu sportowego będą mogły korzystać również kluby sportowe i organizacje pozarządowe oraz mieszkańcy tej części Podgrodzia.	9 000 000	1.3, 2.4, 3.3
12	Ogrodzenie otaczające Szkołę Podstawową nr 9 w Słupsku	Miasto Słupsk	Wymiana ogrodzenia otaczającego szkołę SP nr 9	Celem jest poprawa bezpieczeństwa na boisku szkolnym, wyglądu i estetyki Śródmieścia. Zapewnienie bramy i furtki z bezpiecznym wjazdem dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach.	200 000	3.3, 4.2
13	„Siłownia plenerowa dla mieszkańców”	Miasto Słupsk	Przedsięwzięcie obejmuje stworzenie siłowni w plenerze pomiędzy ul. J. Niemcewicza a ul. Małachowskiego, z której będą korzystać dzieci i młodzież oraz ich rodziny.	Przedsięwzięcie ma ona na celu uaktywnić mieszkańców, którzy zadbają o własny rozwój fizyczny, a także zachęcić do pracy nad własnym zdrowiem. Siłownia spełniałaby też funkcję wspierającą rehabilitację dla mieszkańców mających problemy ze zdrowiem, zachęciłaby mieszkańców do odpoczynku i rekreacji.	150 000	3.3
14	Przystanek - Zdrowie	Miasto Słupsk/ ZSEiT	Zadanie polega na montażu na terenie przyszkolnym w miejscu nieużytkowanego boiska zestawu odpornych na warunki atmosferyczne i próby zniszczenia urządzeń sprawnościowych, zapewniających pełen zakres ćwiczeń rekreacyjnych na całe ciało oraz wymianie nawierzchni na poliuretanową z naprawieniem opaski odwodnieniowej. Zadanie przewiduje utwardzenie terenu na posesji szkoły ZSEiT o powierzchni ok. 360 m2 i stworzeniem 5 miejsc postojowych dla osób chcących korzystać z infrastruktury	Realizacja zadania będzie impulsem dla społeczności lokalnej do prowadzenia zdrowego trybu życia, wolnego od nałogów. Ścieżka zdrowia może być magnesem przyciągającym mieszkańców chcących zadbać o zdrowie i kondycję fizyczną. Realizacja zadania powinna pomóc w poprawie stanu zdrowia służąc lokalnym społecznościom. Dzieciom i młodzieży zamieszkującym sąsiednie ulice pozwoliłaby w bezpieczny sposób spędzić czas wolny, zainicjować pozytywne, realne zmiany, kształtować prawidłowe nawyki.	180 000	1.1, 3.3

15	Piękna Szóstka zawsze otwarta na społeczność lokalną	Miasto Słupsk/ SP 6	Zadanie dotyczy rozbudowy placu zabaw i stworzenie małego boiska do piłki nożnej dla klas I-III i boiska do lekkiej atletyki, „siłowni dla Seniora. Dodatkowo konieczne jest doświetlenie terenu i poprawa dojścia do szkoły (chodniki).	Cele bezpośrednie: poprawa relacji pomiędzy społecznością szkolną a mieszkańcami centrum miasta, poprawa funkcjonalności estetyki przestrzeni publicznej, poprawa bezpieczeństwa przebywania na terenie placówki poprzez montaż kamer, podłączeń do monitoringu i wykonanie oświetlenia w miejscach niebezpiecznych, poprawa atrakcyjności terenów zielonych,.	500 000	3.3
16	Sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku	Miasto Słupsk	Budowa Sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku	Celem jest poprawa bezpieczeństwa w szkole, zwiększenie dostępności do infrastruktury sportowej młodzieży i społeczności lokalnej. Właściwa realizacja podstawy programowej z wychowania fizycznego w klasach I – VI. Celem jest także właściwa organizacja imprez sportowych na szczeblu szkoły i miasta. Atrakcyjne zajęcia pozalekcyjne dla dzieci z rodzin zagrożonych patologią społeczną. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci, młodzieży oraz społeczności lokalnej. Upowszechnienie zdrowego stylu życia dzieci, młodzieży oraz społeczności lokalnej.	5 000 000	1.3, 2.4, 3.3
17	Miejsce Animacji Kultury – scena na dachu – przebudowa pawilonu	Miasto Słupsk/ MBP Słupsk	Przedsięwzięcie obejmuje przebudowę pawilonu Miejskiej Biblioteki Publicznej w ramach utworzenia sceny na dachu. Rozważane są dwa rozwiązania: dach obecnego pawilonu bądź taras pawilonu. Taka scena mogłaby służyć zaprezentowaniu talentów lokalnej młodzieży muzycznej. Na proponowanej scenie będą odbywać się koncerty, warsztaty wokalne, instrumentalne, itp. Scena mogłaby posiadać szklane zadaszenie, które będzie otwierane w okresie letnim na potrzeby koncertów, zaś po zamknięciu zadaszenia będzie salonem literackim/ kawiarnią literacką, miejscem animacji.	Muzyka, teatr, sztuka współczesna, to niezwykle istotne wartości edukacyjne, które, zaproponowane w atrakcyjnej formie mogą wpłynąć na rozwój i integrację społeczną. Takie miejsce mogłoby włączyć mieszkańców, zachęcić do działań w przestrzeni miejskiej, przeciwdziałać izolacji młodego pokolenia. Ogólnie dostępna scena dla mieszkańców Słupska, również z dostępem do darmowych koncertów pozwoliłyby na obcowanie z tą formą sztuki. Koncerty dają możliwość poznania wielu ciekawych ludzi o podobnych zainteresowaniach. Muzyka łączy, a spontaniczny i trochę szalony wymiar koncertów, sprzyja otwieraniu się na nowe znajomości. Koncerty integrują, dają możliwość poczucia przynależności do danej grupy.	1 250 000	1.2, 1,3,3.3

18	Kompleksowy program modernizacji boisk na obszarze rewitalizacji – etap II i III	Miasto Słupsk/ ZSO nr 2/ZSEiT	W II etapie planuje się utworzenie boiska wielofunkcyjnego przy ZSO nr 2 przy ul. Mickiewicza. Boisko będzie dostępne dla wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizowanego, w szczególności dla dzieci i młodzieży, zapewniając im ofertę czasu wolnego. W III etapie planuje się wymianę zniszczonej nawierzchni boiska ZSEiT na nową poliuretanową. W zakres prac wejdzie również naprawienie pasów odwodnieniowych i wymiana istniejących, uszkodzonych tablic do koszykówki. Boisko zostanie udostępnione lokalnej społeczności. Organizowane będą cykliczne imprezy.	Odnowienie boisk pozwoli zarówno dzieciom jak i osobom dorosłym na poprawienie sprawności fizycznej i propagowanie sportowego stylu życia. Otwarcie się na lokalną społeczność, umożliwienie powszechnego, równego dostępu do korzystania z infrastruktury, zachęcanie mieszkańców do wspólnych działań spowoduje pojawienie się pozytywnych postaw społeczności lokalnej. Ruch i wysiłek fizyczny będzie przeciwdziałał zniechęceniu i pogłębiającemu się wykluczeniu społecznemu. Nowe boiska pozwolą dzieciom i młodzieży w bezpieczny sposób zagospodarować czas wolny, zainicjować pozytywne, realne zmiany oraz kształtować prawidłowe nawyki.	834 000	2.4, 3.3
19	Stworzenie przy zabytkowym budynku SP nr 1 ogrodu- parku muzycznego z multimedialnymi ławeczkami	Miasto Słupsk/ SP nr 1	Nawiązanie do nazw otaczających ulic: Lutosławskiego, Chopina, Paderewskiego oraz do Festiwalu Pianistyki Polskiej w Słupsku. W przyszłości planowane jest organizowanie koncertów muzycznych na żywo oraz konkursów muzycznych na terenie ogrodu. Wprowadzenie nowej formy edukacyjnej. W skład przedsięwzięcia wchodziłaby renowacja ogrodzenia, remont nawierzchni placu w części miedzy boiskiem a budynkami szkoły poprzez wyłożenie terenu kostką brukową i wkomponowaniem dodatkowych wysepek zieleni, poprzez dodatkowe nasadzenia drzewek i krzewów parkowych. Montaż ławeczek multimedialnych.	Park muzyczny pozwoli na integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji i przyczyni się do podniesienia wiedzy dotyczącej życia i twórczości polskich kompozytorów. Kontakt z muzyką uwrażliwia, poszerza wyobraźnię, uszlachetnia, wzbogaca i kształtuje naszą osobowość, powinien on nastąpić jak najwcześniej, w okresie dziecięcym. Utworzenie ogrodu stworzy okazję do rozwijania takich zainteresowań, zintegruje całe rodziny zapewniając jednocześnie miejsce wypoczynku i rekreacji.	300 000	1.2, 1.3, 3.3
24	Likwidacja barier architektonicznych w Dziennym Domu Pomocy Społecznej poprzez montaż windy	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie	Opracowanie dokumentacji projektowej na montaż windy zewnętrznej w zabytkowym budynku przy ul. Jaracza 9 – siedzibie DDPS. Placówka jest ośrodkiem wsparcia dziennego pobytu dla seniorów.	Planowana inwestycja umożliwi dostęp do usług dla seniorów mających problem z poruszaniem się.	450 000	1.1, 3.3

20	Budowa ścieżki rowerowej wzdłuż Parku Zamkowego.	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	Wykonanie brakującego odcinka drogi rowerowej łączącej drogę rowerową w Parku Waldorffa z drogą rowerową w PKiW w ramach międzyregionalnego szlaku M14 Ustka – Słupsk – Bytów – Sominy.	Zapewnienie ciągłości infrastruktury rowerowej na obszarze rewitalizacji w celu zapewnienia bezpiecznego i funkcjonalnego połączenia z terenami rekreacyjnymi Miasta (park, las). Zadanie komplementarne z zadaniem: Bulwary rzeki Słupi.	300 000	3.1
21	Zagospodarowanie podwórka na tyłach kamienicy przy ul. Kilińskiego 48	PGM Sp. z o.o.	Uporządkowanie i zagospodarowanie podwórza poprzez odwodnienie i utwardzenie nawierzchni , wyznaczenie miejsc parkingowych, wprowadzenie zieleni i elementów małej architektury	Podniesienie jakości przestrzeni wewnątrz kwartału, zapewnienie miejsca integracji mieszkańców	300 000	3.3, 1.3
SUMA					**56 278 647**	

Źródło: opracowanie własne

Tabela nr 39.

Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze społecznym. (S)

Lp.	NAZWA/TYTUŁ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PODMIOT REALIZUJĄCY	ZAKRES PRZEDSIĘWZIĘCIA ORAZ LOKALIZACJA	CEL PRZEDSIĘWZIĘCIA	SZACUNKOWA WARTOŚĆ W ZŁ	REALIZOWANE CELE OPERACYJNE
1	Posiłek na kółkach	MOPR/ organizacje pozarządowe	Usługa – posiłek z dowozem, jako oferta dla ludzi starszych, niepełnosprawnych, chorych, po wypadkach, urazach, rekonwalescentów. Regularne dostarczanie posiłków, w tym ciepłych z dowozem do mieszkania. Usługa zawiera ofertę wyboru menu np. posiłki dietetyczne, dla cukrzyków, niskosolne, lekkostrawne, wegetariańskie, posiłki papki i płynne (problemy z przełykaniem).	Celem przedsięwzięcia jest podniesienie standardu świadczonych usług, jak również objęcie większą ilość osób potrzebujących usług opiekuńczych. Zapewnienie odpowiedniego wyżywienia dla osób wieku starszego, schorowanych z różnymi problemami zdrowotnymi. Nieodpowiednie żywienie tej grupy odbiorców powoduje pogłębienie się chorób, niedożywienie, osłabienie i pogłębienie problemów gastrycznych. Projekt rozwiąże problem braku ciepłego posiłku w weekendy.	165 000	1.1
2	Rytm świata – w rytmie ulicy	SOK	Projekt zakłada przeprowadzenie 55 godzin warsztatów bębniarskich oraz z zakresu improwizacji rytmicznej. Uczestnicy zintegrują się i podniosą swoje umiejętności artystyczne tworząc zespół bębniarski. Uczestnicy zdobędą wiedzę na temat historii i budowy bębna djembe, poznają składowe i rodzaje rytmu. Podczas warsztatów zostaną także przekazane techniki takie jak: perkusja ciała, improwizacja głosem oraz wydobywanie muzyki z przedmiotów codziennego użytku	Celem przedsięwzięcia jest aktywizacja społeczna mieszkańców, bezpieczna i twórcza forma spędzania czasu wolnego. Poszerzy się w ten sposób grupa odbiorców bezpośrednich. Uczestnicy, przekazując wiedzę, utrwalą zwłaszcza swoje umiejętności, dodatkowo sprawdzając się w nowej roli- nauczyciela. Wskażą w ten sposób pozytywny wzorzec zachowania, zachęcając swoja postawą do aktywności twórczej.	17 830	1.2, 1.3

3	Bądź aktywny po 50-tce	Młodzieżowy Dom Kultury I Liceum Ogólnokształcące im. B. Krzywoustego	Projekt ma zintegrować lokalną społeczność i zaktywizować osoby w wieku powyżej 50-tego roku życia do działań artystycznych oraz promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia. Planowane przedsięwzięcie pozwoliłoby, przy wykorzystaniu bazy lokalowej MDK, spędzać ten czas aktywnie na działaniach artystycznych. Do realizacji tych zadań niezbędny jest remont garażu oraz jego wyposażenie.	Celem jest zwiększenie aktywności psychofizycznej osób powyżej 50-tego roku życia.	30 000	1.1, 1.3
4	Klub Aktywizacji Emeryta w II Liceum Ogólnokształcącym im. A. Mickiewicza w Słupsku	LO nr II	Warsztaty informatyczne dla seniorów prowadzić będą uczniowie II Liceum Ogólnokształcącego im. A. Mickiewicza w Słupsku w ramach realizowanego, od lat, projektu społeczno-obywatelskiego. Szczególny nacisk podczas warsztatów położony zostanie na konieczność ustawicznego powtarzania wiadomości zarówno na kursie, jak i po zajęciach. Po każdych zajęciach seniorzy otrzymają materiał dydaktyczny, który ułatwi im samodzielnie ćwiczenie.	Celem projektu jest aktywizacja i integracja środowiska seniorów miasta Słupska, podniesienie ich kwalifikacji w zakresie obsługi komputera, zmiana świadomości i podejścia seniorów do komputera i Internetu, zwiększenie aktywności osób starszych, polepszanie jakości życia starszego człowieka, przybliżenie seniorom nowoczesnych systemów komunikacji, wyrównanie szans edukacyjnych osób starszych, zmotywowanie do działań na rzecz środowiska lokalnego.	65 000	1.1, 1.3
5	„Wyjdź na podwórko", „Zagraj z nami"	Młodzieżowe Centrum Kultury	To cykl działań animacyjno - artystycznych kierowanych do dzieci w przedziale wiekowym 8 - 12 lat. Zajęcia odbywać się będą na placu przy ul. Lipowej i w świetlicy środowiskowej przy ulicy Raszyńskiej. Proponowany zakres: zabawy z chustą animacyjną, warsztaty z puszczania baniek, modelowanie balonów, tematyczne zajęcia plastyczne, warsztatowe zajęcia muzyczne i rytmiczne z własnoręcznie wykonanymi instrumentami. Warsztatowe zajęcia muzyczne z użyciem instrumentów nietypowych (bębny, bongosy, shakery itd.) kierowane do dzieci niezależnie od wieku.	Zajęcia mają służyć - organizacji aktywnego wypoczynku dla dzieci zostających podczas wakacji w mieście i na osiedlu, - rozwijaniu zainteresowań alternatywnymi działaniami artystycznymi, - aktywizacji i integracji lokalnego środowiska.	1 600	1.1, 1.3
6	Festyny rodzinne przy Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku	SP nr 9	Organizacja festynów rodzinnych przy Szkole Podstawowej nr 9 w Słupsku	Celem jest zapewnienie atrakcyjnych zajęć pozalekcyjnych dla dzieci z rodzin zagrożonych dysfunkcjami społecznymi. Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci, młodzieży oraz społeczności lokalnej. Podniesienie jakości procesu wychowawczego dla dzieci w wieku szkolnym, w tym dzieci z niepełnosprawościami. Upowszechnienie zdrowego stylu życia dzieci, młodzieży oraz społeczności lokalnej	40 000	1.1, 1.3

7	Powrót do przeszłości	Słupski Ośrodek Kultury	Podczas trwania projektu planuje się zapoznanie dzieci i młodzieży z grami podwórkowymi ich przodków. W dzisiejszych czasach dzieci często nie znają najprostszych zabaw, takich jak skakanie przez gumę czy na skakance. Ostatnim etapem projektu będzie stworzenie gry miejskiej w oparciu o gry uliczne – w różnych częściach centrum Słupska ulokowane zostaną najrozmaitsze quizy, turnieje i konkursy.	Celem jest zacieśnianie więzi społecznych, wymiana międzypokoleniowa, aktywizacja seniorów, dzieci i młodzieży.	17 200	1.1, 1.3,
8	Cykl letnich koncertów i działań perfotmatywno-teatralnych, festiwale bardów, piosenki autorskiej	Miejska Biblioteka Publiczna im. Marii Dąbrowskiej	Przedsięwzięcie zakłada wykorzystanie terenu Parku Chopina jako scenerii do działań kulturalnych. Planujemy włączyć mieszkańców w życie kulturalne poprzez udostępnianie przestrzeni i elementów nagłośnienia dla organizacji cyklicznych koncertów oraz wydarzeń z zakresu sztuki performatywnej. Swoją twórczość artystyczną mogliby prezentować szerszej publiczności uczniowie szkół artystycznych, amatorskie grupy performerskie i teatralne. Oprócz koncertów amatorskich planuje się zorganizowanie dwóch-trzech koncertów zawodowych grup o rozpoznawalnej marce oraz przynajmniej jednego występu zawodowej grupy teatralnej/kabaretu. Można ożywić modę na muzykę bardowską, piosenkę autorską, która przeżywała swoje najlepsze lata pod koniec ubiegłego wieku, ale jest dość popularna do dzisiaj.	Projekt odpowiada na problem niskiego zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w życie kulturalne miasta w charakterze uczestników. W mieście niewiele jest przestrzeni, gdzie ludzie mogą realizować swoje artystyczne wizje i pasje, prezentować swój dorobek szerszej publiczności. Różnorodność stylów i gatunków przyciągnie różne grupy odbiorców, często do tej pory niezainteresowane odbiorem kultury. Imprezy plenerowe zwykle przyciągają większą liczbę osób, często na zasadzie zainteresowania daleko roznoszącym się dźwiękiem.	60 000	1.2, 1,3, 2.3
SUMA					396 630	

Źródło: opracowanie własne

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dopuszcza się także realizację innych przedsięwzięć, które dotychczas nie zostały wprost zidentyfikowane, ale również mogą się istotnie przyczynić do realizacji celów operacyjnych i kierunków działań wskazanych w Programie Rewitalizacji. Przedsięwzięcia te wynikają m.in. z problemów zgłaszanych podczas spotkań prowadzonych z mieszkańcami, konsultacji społecznych, a także od członków Zespołu ds. przygotowania GPR. W toku wdrażania i monitorowania procesu rewitalizacji przedsięwzięcia te będą mogły podlegać doprecyzowaniu i w efekcie także trafić na listę przedsięwzięć podstawowych. Mogą być one realizowane niezależnie, w przypadku zapewnienia np. prywatnych źródeł finansowania lub pojawiania się dodatkowych środków finansowych własnych, różnych źródeł zewnętrznych, bądź oszczędności w środkach przeznaczonych na finansowanie przedsięwzięć podstawowych. Celem realizacji przedsięwzięć uzupełniających, wyszczególnionych poniżej, w odniesieniu do celów operacyjnych GPR, jest przede wszystkim rozwiązywanie problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, technicznych i przestrzennych przez Miasto Słupsk i pozostałych interesariuszy, a także wskazanie istniejących potencjałów.

Tabela nr 40. Przykładowe typy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

CEL OPERACYJNY	PRZYKŁADOWE TYPY POZOSTAŁYCH DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH
I. CEL STRATEGICZNY – INTEGRACJA I SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA	
1.1 PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	1. Programy umożliwiające aktywne uczestnictwo seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społeczno – kulturalnym i integrację międzypokoleniową. 2. Programy aktywizacji zawodowej i na rzecz walki z bezrobociem, w tym szkolenia, kursy umożliwiające podnoszenie kompetencji i nabywanie kwalifikacji zawodowych. 3. Staże i praktyki, prace społecznie użyteczne organizowane dla osób bezrobotnych. 4. Poprawa dostępu do żłobków i przedszkoli w celu umożliwienia kobietom podjęcie pracy bądź powrót do pracy. 5. Utworzenie nowych miejsc dziennego pobytu osób niepełnosprawnych i zależnych w celu umożliwienia opiekunom powrotu do pracy. 6. Świadczenie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania seniorów i osób niepełnosprawnych. 7. Zapewnienie miejsc pobytu dla osób bezdomnych i doświadczających przemocy. 8. Programy dokształcania kadry zatrudnionej w instytucjach działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. 9. Poradnictwo prawne, doradztwo zawodowe oraz wsparcie psychologiczne dla osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. 10. Utworzenie miejsc integracji seniorów, w tym rozwój sieci klubów seniora. 11. Programy aktywizacji seniorów i osób niepełnosprawnych umożliwiające im udział w życiu społeczno-kulturalnym. 12. Programy profilaktyczno-edukacyjno-wychowawcze, w tym profilaktyka uzależnień. 13. Programy ukierunkowane na umożliwienie uregulowania zaległości czynszowych. 14. Dostosowanie obiektów do osób niepełnosprawnych. 15. Programy promujące zatrudnienie osób niepełnosprawnych oraz w wieku 50+. 16. Programy na rzecz poprawy stanu zdrowia mieszkańców, w tym programy profilaktyczne. 17. Programy resocjalizacyjne i terapeutyczno-resocjalizacyjne.
1.2 PRZYWRÓCENIE LOKALNEJ TOŻSAMOŚCI I OŻYWIENIE KULTURALNE OBSZARU REWITALIZACJI	1. Warsztaty historyczne i żywe lekcje historii. 2. Rozbudowa i poszerzenie oferty placówek kultury, w tym poprawa stanu infrastruktury obiektów kultury i dostępności do nich. 3. Przedsięwzięcia edukacyjne, kulturalne i animacyjne na rzecz odbudowy poczucia tożsamości lokalnej. 4. Przedsięwzięcia realizowane w ramach budżetu partycypacyjnego oraz Wieloletniego Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na rzecz ożywienia kulturalnego obszaru. 5. Wydarzenia artystyczne i kulturalne na obszarze rewitalizacji.
1.3. WZMOCNIENIE WIĘZI SPOŁECZNYCH	1. Tworzenie i rozwijanie świetlic środowiskowych, klubów seniora, klubów sąsiedzkich, miejsc integracji społecznej. 2. Programy edukacyjne, sportowe i kulturalne dla młodzieży i dzieci ukierunkowane na zapewnienie oferty na spędzanie czasu wolnego i integrację społeczną. 3. Programy oparte na inicjatywie oddolnej, służące zacieśnianiu realizacji sąsiedzkich. 4. Przedsięwzięcia realizowane w ramach budżetu partycypacyjnego oraz Wieloletniego Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi na rzecz integracji społecznej.

II. CEL STRATEGICZNY – OŻYWIENIE GOSPODARCZE I SPOŁECZNE	
2.1 TWORZENIE DOGODNYCH WARUNKÓW DO ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	1. Adaptacja lokali w celu lokalizacji usług w parterach budynków, zagospodarowania budynków pod działalność gospodarczą. 2. Programy wsparcia obejmujące udogodnienia lokalowe, systemy zachęt, w tym ulg i zwolnień dla przedsiębiorców chcących podjąć działalność na obszarze rewitalizacji. 3. Programy typu „Remontuję- użytkuję" – umożliwienie dzierżawy lokali za minimalne bądź zerowe stawki, pod warunkiem przeprowadzenia remontu. 4. Programy wsparcia dla rodzimych działalności gospodarczych, w tym wspieranie zawodów ginących w obszarze rewitalizacji. 5. Przygotowanie terenów pod inwestycje (w szczególności poprzez likwidację pustostanów, porządkowanie i uwalnianie przestrzeni). 6. System bonifikat i zachęt do korzystania z handlu, usług i oferty instytucji kultury, sportu i rekreacji, działających na obszarze rewitalizacji, w oparciu o kartę miejską. 7. Projekty z zakresu specjalistycznych usług doradczych, wsparcia szkoleniowo –doradczego dla firm i podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników. 8. Programy na rzecz zwiększania aktywności eksportowej przedsiębiorców. 9. Programy obejmujące subsydiowane zatrudnienie, refundację wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.
2.2 PROMOCJA SAMOZATRUDNIENIA I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI WŚRÓD MIESZKAŃCÓW	1. Tworzenie i rozwój inkubatorów przedsiębiorczości 2. Projekty ukierunkowane na tworzenie nowych przedsiębiorstw (wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej, wsparcie pomostowe). 3. Poradnictwo w zakresie zakładania własnej działalności, obowiązków, a także korzyści wynikających z założenia działalności. 4. Projekty ukierunkowane na tworzenie i rozwój podmiotów ekonomii społecznej.
2.3 ZWIĘKSZANIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OBYWATELSKIEJ	1. Programy na rzecz wsparcia tworzenia i rozwoju organizacji pozarządowych. 2. Utworzenie Centrum Debaty Społecznej. 3. Program inicjatywy lokalnej. 4. Programy edukacyjne, przygotowujące mieszkańców do świadomego uczestnictwa w życiu publicznym. 5. System mikrograntów dla lokalnych społeczności. 6.Tworzenie centrów aktywności lokalnej.
2.4 PODNOSZENIE JAKOŚCI EDUKACJI DLA WYRÓWNANIA SZANS ROZWOJOWYCH I POPRAWY KONKURENCYJNOŚCI LOKALNYCH ZASOBÓW LUDZKICH	1. Poprawa stanu technicznego szkół oraz doposażenie w pomoce dydaktyczne. 2. Tworzenie pracowni umożliwiających rozwijanie wiedzy i zdolności. 3. Zapewnienie bazy sportowej i rekreacyjnej szkołom i przedszkolom. 4. Zajęcia dodatkowe dla dzieci i młodzieży służące, wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych, poprawie stanu zdrowia, rozwojowi zainteresowań i poszerzaniu horyzontów. 5. Zapewnienie bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych. 6. Organizacja praktyk i staży u potencjalnych pracodawców. 7. Doradztwo edukacyjno-zawodowe dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. 8. Tworzenie programów wymiany młodzieży (m.in. zagranicznej). 9. Organizacja kursów, szkoleń, studiów podyplomowych dla nauczycieli. 10. Projekty i programy realizowane przez uczelnie wyższe, w tym rozwój szkolnictwa wyższego dostosowanego do potrzeb rynku pracy.

III. CEL STRATEGICZNY – FUNKCJONALNA, BEZPIECZNA I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ	
3.1 POPRAWA UKŁADU KOMUNIKACYJNEGO MIASTA I DOSTĘPNOŚCI DO OBSZARU REWITALIZACJI	1. Budowa i przebudowa dróg, chodników, ścieżek rowerowych i miejsc parkingowych na obszarze rewitalizacji. 2. Rozbudowa Systemu Dynamicznej Informacji Pasażerskiej. 3. Projekty ukierunkowane na promocję ruchu pieszego, rowerowego i transportu publicznego.
3.2 ODNOWA ZASOBU MIESZKANIOWEGO	1. Remonty budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji. 2. Programy na rzecz przyłączenia nieruchomości do sieci ciepłowniczej i gazowej. 3. Programy na rzecz poprawy termoizolacyjności budynków mieszkalnych, w tym wykorzystujące odnawialne źródła energii. 4. Przedsięwzięcia związane z zagospodarowaniem pustostanów na cele mieszkalne. 5. Wprowadzanie na obszar rewitalizacji nowej zabudowy, wpływającej na podniesienie estetyki przestrzeni, w tym zwłaszcza poprzez uzupełnianie zabudowy pierzejowej oraz wprowadzanie nowych funkcji i mieszkańców.
3.3 WYSOKIEJ JAKOŚCI PRZESTRZEŃ PUBLICZNA	1. Odnowa i dostosowanie budynków użyteczności publicznej i ich bezpośredniego otoczenia do potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji. 2. Likwidacja barier architektonicznych. 3. Zagospodarowanie podwórek i przestrzeni publicznych wewnątrz zabudowy mieszkaniowej na strefy aktywizacji kulturalnej, integracji społecznej, wypoczynku i rekreacji. 4. Przedsięwzięcia na rzecz poprawy estetyki terenów przestrzeni publicznych i budynków mieszkalnych centrum oraz ich otoczenia. 5. Przedsięwzięcia związane z rozwojem terenów zielonych na obszarze rewitalizacji. 6. Programy zachęcające mieszkańców do realizacji działań ukierunkowanych na poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni wewnątrzkwartałowych.
3.4 OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	1. Renowacja obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, bądź w rejestrze zabytków, stanowiących dziedzictwo kulturowe obszaru rewitalizacji. 2. Programy na rzecz zachowania i upowszechniania dziedzictwa materialnego i niematerialnego charakterystycznego dla obszaru rewitalizacji.
IV. CEL STRATEGICZNY – WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA	
4.1 POPRAWA STANDARDÓW ZAMIESZKANIA	1. Programy wspierające podłączanie budynków mieszkaniowych do miejskiej sieci ciepłowniczej, w tym programy wspierające wymianę kotłów i palenisk domowych na paliwa stałe. 2. Programy wspierające instalację źródeł energii odnawialnej na budynkach mieszkalnych wielorodzinnych i jednorodzinnych (np. realizacja programu Czyste Powietrze Pomorza). 3. Programy wspierające remonty najbardziej zaniedbanych lokali socjalnych i komunalnych. 4. Remonty pustostanów w celu udostępnienia lokali o wyższych standardach mieszkańcom obszaru. 5. Programy wspierające likwidację toalet na klatkach schodowych.
4.2 POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA	1. Rozwój sieci monitoringu na obszarze rewitalizacji. 2. Programy oparte na współpracy z policją, strażą miejską i strażą pożarną w zakresie kreowania właściwych zachowań w sytuacjach kryzysowych i niebezpiecznych. 3. Programy nauki sztuk walki i samoobrony.

Źródło: opracowanie własne

Istotne znaczenie mają także duże przedsięwzięcia realizowane poza obszarem rewitalizacji, ponieważ ich oddziaływanie ma często charakter ponadlokalny, a nawet subregionalny. Do takich przedsięwzięć należą m.in. strategiczne inwestycje Miasta Słupska, takie jak budowa hali widowiskowo – sportowej, dokończenie budowy Parku Wodnego „Trzy Fale", czy realizacja kolejnych etapów wewnętrznej obwodnicy Miasta (w szczególności jej południowego przebiegu).

5. CZĘŚĆ ZARZĄDCZA

KOORDYNACJA I ZARZĄDZANIE PROCESEM REWITALIZACJI

U podstaw przyjętych w niniejszej części rozwiązań organizacyjnych w zakresie przygotowania, wdrażania, jak i zarządzania procesem rewitalizacji, leżały dotychczasowe doświadczenia, procedury i dobre praktyki związane z przygotowaniem i realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Mieście, a także z przygotowaniem dokumentów strategicznych Miasta, w tym Lokalnego Programu Rewitalizacji obowiązującego w mieście w latach 2005 - 2015. Z uwagi na konieczność stałego monitorowania procesu rewitalizacji, zachowania i utrzymania pełnej komplementarności podejmowanych działań, niezbędne było wypracowanie szczegółowej koncepcji zarządzania i przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Rozwiązania zarządcze będą udoskonalane na etapie wdrażania projektu pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie Miasta Słupska", realizowanego w ramach konkursu pod tytułem „Modelowa rewitalizacja miast" w ramach Programu Pomoc Techniczna 2014–2020. Celem projektu jest m.in. opracowanie wzorcowego modelu prowadzenia i zarządzania procesem rewitalizacji w obszarach miejskich, zorientowanego na osiągnięcie jak największego efektu dla miasta i jego mieszkańców, przy uwzględnieniu specyfiki miejsca oraz jego indywidualnych uwarunkowań.

Poniżej opisano sposób zarządzania przygotowaniem GPR i partycypacji w nim poszczególnych grup interesariuszy, następnie jego wdrażania, monitorowania i aktualizacji, a także włączania poszczególnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji.

5.1. Struktura zarządzania przygotowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji

Zarządzeniem Prezydenta Miasta Słupska nr 97/ZF/2016 z dnia 12 lutego 2016 r. powołano Zespół ds. opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Słupska na lata 2016-2025. W skład Zespołu weszli przedstawiciele Wydziałów Urzędu Miejskiego w Słupsku i jednostek organizacyjnych Miasta, instytucje kultury, pomocy społecznej, rynku pracy oraz wybrani w otwartym naborze przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Celem prac Zespołu ds. opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji było w szczególności:

1) zebranie i analiza informacji niezbędnych do opracowania Programu Rewitalizacji,

2) przeprowadzenie diagnozy problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno -funkcjonalnych i technicznych,

3) identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych i wypracowanie kierunków działań,

4) przeprowadzenie diagnozy lokalnych potencjałów występujących na terenie Miasta Słupska,

5) delimitacja Miasta Słupska w celu wyznaczenia obszaru/ów zdegradowanych i obszaru/ów rewitalizacji,

6) ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych,

7) analiza zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i opracowanie listy projektów rekomendowanych do realizacji,

8) opracowanie struktury zarządzania Programem Rewitalizacji,

9) wypracowanie wskaźników monitorowania i oceny Programu Rewitalizacji,

10) ocena zasadności utworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji oraz opracowania Miejscowego Planu Rewitalizacji.

W skład Zespołu weszły następujące zespoły zadaniowe:

1) Zespół ds. społecznych,

2) Zespół ds. kulturalno – edukacyjnych,

3) Zespół ds. gospodarczych,

4) Zespół ds. przestrzennych i rozwiązań funkcjonalno – technicznych.

Nad całością prac czuwał Przewodniczący Zespołu – Zastępca Prezydenta Miasta Słupska Marek Biernacki oraz Zespół ds. Koordynacji (pracownicy Wydziału Zarządzania Funduszami) odpowiedzialny za:

1) koordynację działań związanych z przygotowaniem Programu Rewitalizacji,

2) kontakty z instytucjami opiniującymi/uzgadniającymi Program Rewitalizacji,

3) organizację konsultacji społecznych na każdym etapie opracowania Programu Rewitalizacji,

4) koordynację prac Zespołów Zadaniowych,

5) analizę możliwości pozyskania środków zewnętrznych na realizację działań w ramach Programu Rewitalizacji,

6) uzgadnianie kierunków działań rewitalizacyjnych, ujętych w Programie Rewitalizacji, pod kątem zakresu rzeczowego i finansowego Zintegrowanego Projektu Rewitalizacji, o którego dofinansowanie ubiegać się będzie Miasto Słupsk w ramach RPO WP 2014-2020,

7) organizację prac zespołów zadaniowych.

Ryc. 62. Struktura zarządzania przygotowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji

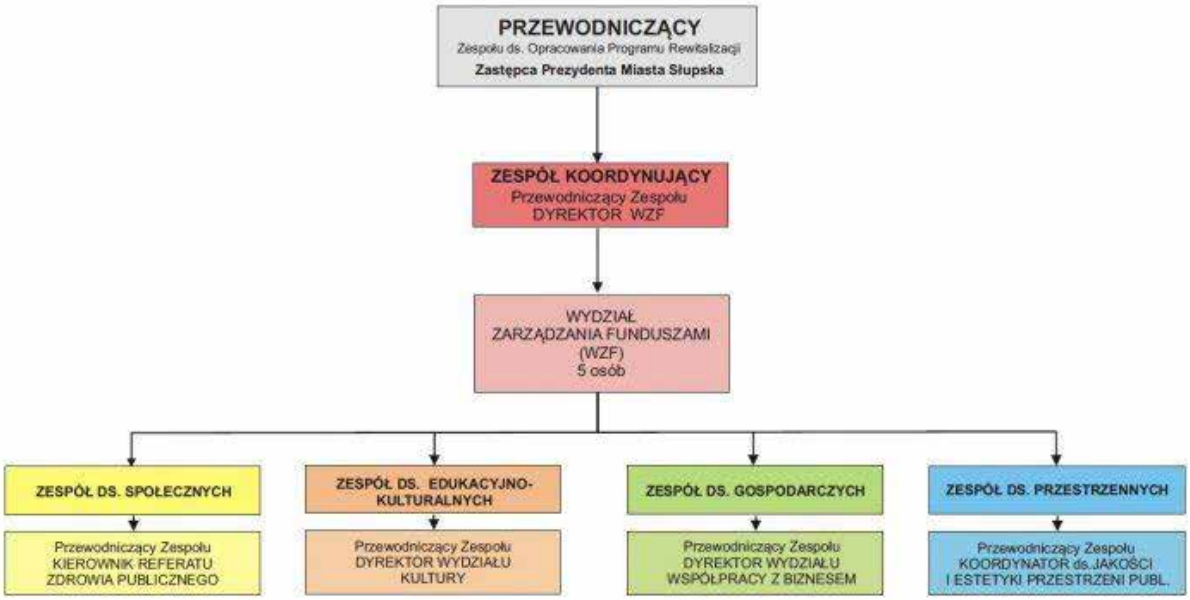

Źródło: opracowanie własne

5.2. Struktura zarządzania realizacją GPR

Biorąc pod uwagę zapisy ustawy o rewitalizacji, stanowiące, że przygotowanie, prowadzenie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji stanowi zadanie własne gminy, zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji odbywać się będzie w strukturach organizacyjnych Miasta. Za wdrażanie Programu odpowiedzialne będą poszczególne komórki/jednostki organizacyjne miasta, na podstawie zadań określonych i zdefiniowanych przez Komitet Sterujący oraz Zespół Koordynujący wdrażanie i monitoring GPR, usytuowany przy Wydziale Zarządzania Funduszami Urzędu Miejskiego w Słupsku, w którym zostanie powołany Referat – Biuro ds. rewitalizacji.

W celu wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przypisanych Miastu i jego jednostkom, a także założonych w nim działań takich jak np. utworzenie Specjalnej Strefy Rewitalizacji czy opracowanie dwóch Miejscowych Planów Rewitalizacji powoływane będą zespoły robocze/zadaniowe. Powoływanie odrębnych zespołów ds. przygotowania projektów oraz ds. realizacji projektów w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w GPR jest zgodne z obowiązującą procedurą przygotowywania i realizacji projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych w ramach perspektywy 2014-2020 przyjętą Zarządzeniem nr 783/ZF/2015 Prezydenta Miasta Słupska z dnia 5 listopada 2015 roku. Metodyka przygotowania i realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych z udziałem środków zewnętrznych opierać się będzie na zapisach ww. procedury, a więc na szczegółowym i indywidualnym podejściu do poszczególnych projektów zarówno na etapie planowania i przygotowania, jak i realizacji oraz monitorowania projektu.

Zakłada się, że zespoły co do zasady będą miały charakter sformalizowany (powołanie nastąpi zarządzeniem Prezydenta Miasta Słupska). Każdorazowo wskazany zostanie koordynator zespołu, lista członków i dokonany zostanie podział zadań przypisanych koordynatorowi i poszczególnym członkom zespołu. Przedsięwzięcia realizowane w ramach jednej jednostki lub wydziału, o mniejszym stopniu skomplikowania, nie będą wymagały obligatoryjnego powoływania zespołu roboczego/zadaniowego. W przypadku przedsięwzięć realizowanych przez inne podmioty, nie będące jednostkami organizacyjnymi miasta, Zespół Koordynujący odpowiedzialny będzie za kontakt z tymi podmiotami w celu prowadzenia monitoringu realizacji założonych w GPR przedsięwzięć. Decyzje strategiczne w procesie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska podejmowane będą przez powołany Zarządzeniem Prezydenta Miasta Komitet Sterujący, podległy bezpośrednio pod Prezydenta MS. Stały skład tego Komitetu stanowić będą: Zastępcy Prezydenta Miasta Słupska V-1 oraz V -2, Dyrektor Wydziału Polityki Transportowej, Dyrektor Wydziału Zarządzania Nieruchomościami i Biznesu, Dyrektor Wydziału Polityki Mieszkaniowej, Dyrektor Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych, Dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami, Dyrektor Wydziału Polityki Przestrzennej, Dyrektor Wydziału Komunikacji i Dialogu Społecznego, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Słupsku oraz Dyrektor Zarządu Infrastruktury Miejskiej. Na posiedzenia Komitetu zapraszani będą w zależności od tematyki i potrzeb także przedstawiciele innych Wydziałów, Jednostek organizacyjnych Miasta oraz Rady Miejskiej. Z uwagi na priorytetowy charakter rewitalizacji, zakłada się, że Komitet Sterujący będzie się spotykał cyklicznie, jednak nie rzadziej niż raz na 2-3 tygodnie. Komitet decydować będzie o powoływaniu zespołów roboczych/zadaniowych, ustalać będzie ich skład i cel działania. Decyzje podejmowane będą większością głosów. Raz na kwartał przygotowany będzie raport z prac Komitetu Sterującego. Raport przedkładany będzie Prezydentowi Miasta Słupska. Funkcję Sekretarza Obrad pełnić będzie Dyrektor Wydziału Zarządzania Funduszami, a po powołaniu Referatu - Biura ds. Rewitalizacji – Kierownik tego Referatu.

Istotną rolę w zarządzaniu procesem rewitalizacji w mieście będzie odgrywał Komitet Rewitalizacji, , stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami miasta, w szczególności Komitetem Sterującym i Zespołem Koordynującym. Będzipe on pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą dla Prezydenta Miasta Słupska w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Obsługę Komitetu Rewitalizacji zapewniać będzie Zespół Koordynujący. Komitet Rewitalizacji dostarczać będzie opinii, które będą pomocne przy wdrażaniu Gminnego Programu Rewitalizacji, a także dla oceny przebiegu procesu rewitalizacji Miasta. W skład Komitetu wejdą w szczególności przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji. Kluczowe przy powoływaniu Komitetu będzie zapewnienie reprezentatywności

najważniejszych grup interesariuszy procesu rewitalizacji (m.in. mieszkańcy, NGO, MŚP), w tym reprezentatywności przestrzennej obszaru rewitalizacji. Jego głównym zadaniem będzie reprezentowanie interesariuszy obszaru rewitalizacji, doradztwo na etapie wdrażania Programu, a także umożliwienie prowadzenia dyskusji w celu wypracowania wspólnego najkorzystniejszego stanowiska z sprawach związanych z rewitalizacją, z punktu widzenia interesariuszy obszaru rewitalizacji. Zasady wyznaczania składu Komitetu oraz jego działania określone zostaną w odrębnej uchwale Rady Miejskiej, po wcześniejszym przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu uchwały. Podjęcie uchwały, zgodnie z ustawą, nastąpi w ciągu trzech miesięcy od chwili przyjęcia przez Radę Miejską w Słupsku niniejszego Programu. Prezydent Miasta Słupska, niezwłocznie po podjęciu przez Radę Miejską uchwały, powoła w drodze zarządzenia Komitet Rewitalizacji.

Koordynacja i monitoring procesu wdrażania odbywać się będzie w Wydziale Zarządzania Funduszami Urzędu Miejskiego w Słupsku (WZF), w którym powołany będzie Zespół Koordynujący, w skład którego wejdą Dyrektor Wydziału i planowany do utworzenia Referat – Biuro ds. rewitalizacji. Powyższa decyzja wynika z faktu przypisania w regulaminie organizacyjnym Wydziału roli wiodącej w opracowaniu i aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska oraz w monitorowaniu realizacji celów w nim określonych. Rolą Zespołu Koordynującego będzie więc koordynacja wdrażania GPR, monitoring, ewaluacja i prowadzenie procesu ewentualnej aktualizacji tego dokumentu. Powołane Biuro ds. rewitalizacji prowadziło będzie ścisłą współpracę z wydziałami, jednostkami organizacyjnymi miasta oraz innymi instytucjami w zakresie pozyskiwania danych i informacji na temat aktualnie prowadzonych i planowanych prac w zakresie rewitalizacji obszaru rewitalizacji. Pozwoli to organizować pracę Komitetu Sterującego. Zespół Koordynujący będzie także inicjował tworzenie i realizację programów, wspomagających program rewitalizacji miasta, w tym odpowiedzialny będzie za rozpowszechnianie informacji i promocję działań rewitalizacyjnych podejmowanych przez Miasto Słupsk. Strategicznym działaniem Zespołu Koordynującego (przy wsparciu Referatu Pozyskiwania Funduszy umiejscowionego również w strukturze WZF), będzie także aplikowanie o środki zewnętrzne dla projektów Miasta z zakresu rewitalizacji obszarów zdegradowanych. Powierzenie koordynacji, przygotowania, a następnie zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji Wydziałowi Zarządzania Funduszami, stanowi naturalną konsekwencję kompetencji i działań Wydziału podejmowanych w latach ubiegłych (opracowanie i aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska, opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, opracowanie Strategii Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Słupska, przygotowanie i wdrażanie projektów rewitalizacyjnych w perspektywie finansowej 2007-2013, koordynacja projektu pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie Miasta Słupska", współfinansowanego ze środków Funduszu Spójności Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020, realizowanego w ramach konkursu „Modelowa rewitalizacja miast"). Zespół Koordynujący pełnić będzie rolę zarządzającą Programem w ścisłej współpracy z właściwymi komórkami/jednostkami organizacyjnymi Miasta, realizującymi działania na rzecz rewitalizacji, zgodnie z przypisanymi im kompetencjami. Poszczególne komórki/jednostki organizacyjne miasta w ramach swoich budżetów, prowadzić będą zadania służące realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W okresie wdrażania projektu pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie Miasta Słupska", Zespół Koordynujący wspierany będzie przez ekspertów: ds. gospodarczo - przestrzennych i analiz ilościowych oraz ds. społecznych, partycypacji i animacji społecznej.

Poniżej przedstawiono schemat zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji.

Ryc. 63. Schemat zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji

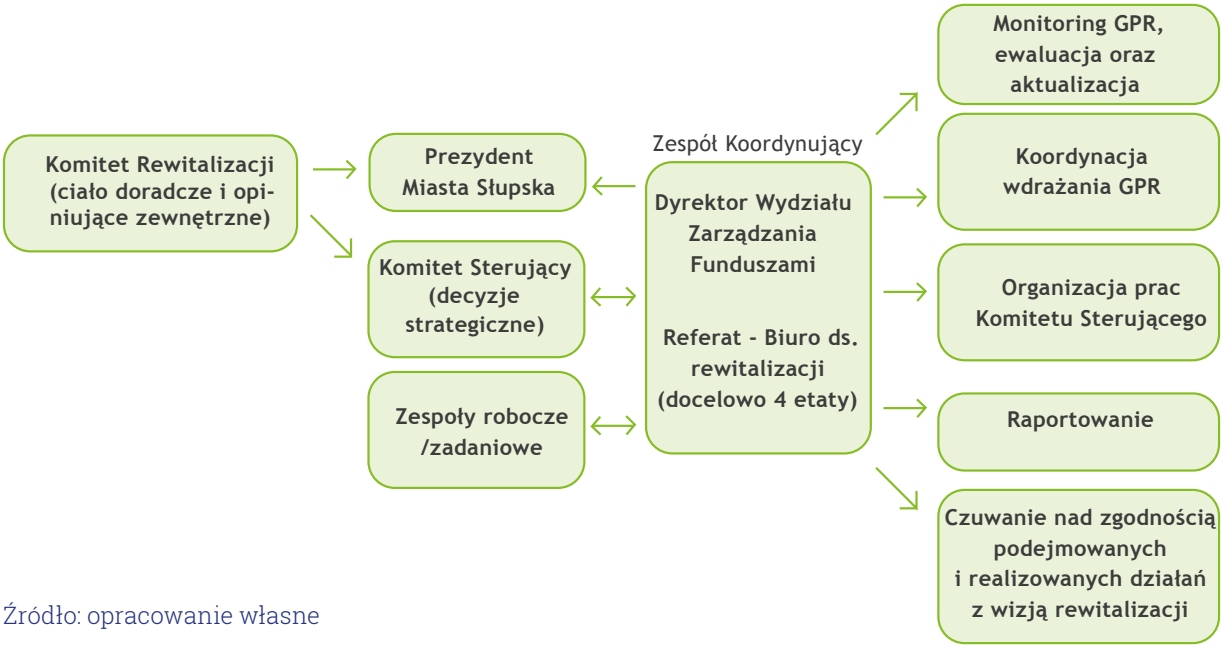

Źródło: opracowanie własne

5.3. Mechanizmy włączania interesariuszy w proces rewitalizacji i opracowywania GPR

Doświadczenia wielu krajów, w tym także wielu miast w Polsce pokazują, że skuteczne i dobre zarządzanie miastem musi opierać się na słuchaniu głosu jego mieszkańców. Warunkiem dobrego rządzenia, a także budowania zaufania społecznego jest umożliwienie obywatelom udziału w podejmowaniu decyzji, świadome i aktywne uczestnictwo mieszkańców we współdecydowaniu o sprawach ich miasta, dzielnicy, ulicy, czy podwórka. Dlatego też proces rewitalizacji, który dotyka tak wielu sfer życia społecznego, musi być oparty na dialogu między władzami, urzędnikami, ekspertami, a mieszkańcami miasta, którzy przecież najlepiej znają swoje potrzeby. Doświadczenia modnych w wielu miastach budżetów partycypacyjnych pokazują, jak wielki potencjał pomysłów i zaangażowania drzemie w społeczeństwie. Ten potencjał można wykorzystać planując, a następnie wdrażając odnowę obszarów objętych kryzysem.

Partycypacja społeczna jest nieodzowną częścią procesów rewitalizacji miast. Pozwala nie tylko precyzyjniej identyfikować obszary kryzysowe, ale także wypracować rozwiązania, mające na celu przeciwdziałanie dalszym dysfunkcjom obszarów, a także poprawę warunków życia jego mieszkańców. Wspólna praca nad kierunkami rewitalizacji integruje lokalną społeczność. Budowane jest także poczucie wartości obywateli - mieszkańcy dowiadują się, że mogą mieć realny wpływ na otaczającą ich rzeczywistość i stają się dzięki temu bardziej aktywni. Dlatego też obowiązkiem władz po uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji jest bieżące informowanie o postępach we wdrażaniu planów rewitalizacyjnych miasta, a także dalsze konsultowanie podejmowanych działań z lokalną społecznością i pozostałymi interesariuszami procesu rewitalizacji.

5.3.1. Udział interesariuszy rewitalizacji w procesie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji

5.3.1.1. Pierwsze kroki, badania i debaty społeczne

W prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Słupska zaangażowani zostali nie tylko mieszkańcy obszaru rewitalizacji, ale także liczne instytucje, organizacje pozarządowe, lokalni liderzy skupieni m.in. wokół instytucji kultury i pomocy społecznej, przedsiębiorcy, a także eksperci, czuwający nad prawidłowym i opartym na współpracy procesem planowania kierunków zmian w obszarze objętym kryzysem. Pierwsze prace nad nową odsłoną rewitalizacji ruszyły

jeszcze w 2013 r., kiedy to, na podstawie badania natężenia zjawisk kryzysowych w wybranych obszarach miasta, podjęto decyzję o opracowaniu koncepcji funkcjonalno – finansowej rewitalizacji obszaru Śródmieścia, od wielu lat wykazującego cechy kryzysu społecznego, gospodarczego i przestrzennego. W III kwartale 2014 r. rozpoczęto badania społeczne oparte na bezpośrednich wywiadach jakościowych, spacerach w terenie oraz badaniach ankietowych. Do udziału w bezpośrednim wywiadzie eksperckim zaproszono mieszkańców Śródmieścia, przedstawicieli podmiotów społeczno-gospodarczych działających na terenie planowanym do rewitalizacji, bądź reprezentujących lokalne środowisko mieszkańców (organizacje pozarządowe, wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorców, administratorów wspólnot, samorząd lokalny, instytucje kultury, pracowników socjalnych, policję). Łącznie w wywiadzie prowadzonym w ten sposób wzięło udział 15 osób. Wywiad został przeprowadzony w terenie, był moderowany i nagrywany w trybie audio/wideo.

Pytania adresowane do respondentów miały charakter otwarty i w szczególności dotyczyły:

- obserwowanych problemów związanych z zamieszkiwaniem w obszarze, prowadzeniem tu działalności gospodarczej, społecznej, innych problemów o charakterze społecznym,
- zmian, które należy wprowadzić, głównie w przestrzeni publicznej, aby podnieść atrakcyjność obszaru pod względem miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej,
- działań, które należy przedsięwziąć na rzecz lokalnej społeczności i przedsiębiorców, aby odwrócić trendy depopulacyjne i suburbanizacyjne.

Ryc.64. Plakat informujący o badaniu ankietowym wśród mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Pytania ankietowe skierowane do mieszkańców obszaru Śródmieścia były podobne do tych, na które odpowiadali respondenci biorący udział w wywiadach eksperckich. Pytania ankietowe skierowane do osób mieszkających w innych rejonach miasta zostały tak sformułowane, aby uzyskać odpowiedzi na pytania badawcze dotyczące warunków, jakie powinien spełniać obszar Śródmieścia w przyszłości, aby był atrakcyjny jako miejsce pracy, prowadzenia działalności gospodarczej oraz jako miejsce do zamieszkania. W badaniu ilościowym wzięło udział 100 mieszkańców z terenu Śródmieścia, a także 169 mieszkańców spoza tego terenu. Na podstawie wyników badań, rozmów z pracownikami socjalnymi, administratorami wspólnot, pracownikami instytucji rynku pracy, a także przedstawicielami lokalnie działających organizacji pozarządowych i instytucji kultury, opracowano koncepcję przedstawiającą propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych na rzecz Śródmieścia oraz pogłębioną diagnozę problemów charakterystycznych dla tego obszaru.

W marcu 2015 r. w spotkaniu informacyjno-konsultacyjnym dotyczącym propozycji rozwiązań i działań, służących poprawie jakości życia i przestrzeni publicznej w obszarze Śródmieścia, wzięło udział ponad 200 osób z całego Miasta. W efekcie wypracowanej wspólnie z mieszkańcami koncepcji podjęto decyzję o opracowaniu szeregu dokumentacji technicznych dla inwestycji ujętych m.in. w proponowanych kierunkach działań rewitalizacyjnych oraz kartach.

Fot. nr 22. Debata na temat rewitalizacji Śródmieścia w Słupskim Klubie Bokserskim przy Ogrodowej 5

Źródło: zasoby Urzędu Miejskiego w Słupsku

Po podjęciu uchwały o przystąpieniu do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji w celu opracowania diagnozy obszaru rewitalizowanego przeprowadzono pogłębione badania ilościowe i jakościowe zarówno wśród mieszkańców miasta, jak i przedsiębiorców przedstawicieli ważnych instytucji działających na obszarze rewitalizacji. Badania prowadzono w I i II kw. 2017 r.

Tabela. 41. Rodzaj metod i wielkości prób zastosowanych w badaniach jakościowych - zestawienie

1	Wywiady pogłębione	- 6 wywiadów z asystentami rodziny lub pracownikami socjalnymi, - 4 wywiady z pielęgniarkami środowiskowymi - 3 wywiady z nauczycielami i pedagogami - 2 wywiady z zawodowymi kuratorami sądowymi - 2 wywiady z doradcami zawodowymi z Powiatowego Urzędu Pracy, - 2 wywiady z kadrą kierowniczą PUP i MOPR - 3 wywiady z organizacjami pozarządowymi - 1 wywiad z przedstawicielem firmy zajmującej się administracją budynków mieszkalnych w obszarze wyznaczonym do rewitalizacji - 2 wywiady z przedstawicielami wspólnot mieszkaniowych, -2 wywiady z przedstawicielami Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o. o.	27 osób pracujących z mieszkańcami obszaru rewitalizowanego
2	Spacer badawczy z mieszkańcami obszaru rewitalizowanego	II trasy spacerowe, 4 grupy spacerowe Każda z grup złożona z 7-9 uczestników Dodatkowo w trakcie konsultacji społecznych GPR 2 spacery badawcze (II trasy),	32 uczestników 20 uczestników
3	Zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z mieszkańcami obszarów rewitalizowanych	4 wywiady fokusowe Każdy z wywiadów fokusowych złożony z 7 - 9 uczestników	32 uczestników
4	Bezpośredni wywiad kwestionariuszowy (PAPI) - ankieta papierowa realizowana przez ankietera w domu respondenta	Mieszkańcy obszaru rewitalizowanego	106 mieszkańców
5	Warsztat z dziećmi	1 grupa dzieci w wieku 6-7 lat	21 dzieci
6	Wywiady pogłębione z przedsiębioracami i instytucjami okołobiznesowymi	20 przedsiębiorców z obszaru rewitalizowanego 10 wywiadów z przedsiębiorcami spoza obszaru 5 wywiadów z instytucjami okołobizneoswymi	35
7	Badania ilościowe techniką PAPI wśród przedsiębiorców	60 wywiadów wśród przedsiębiorców z obszaru rewitalizowanego 40 wywiadów z przedsiębiorcami spoza obszaru rewitalizowanego	100
Łącznie			373 osoby

Źródło: opracowanie własne

Jak wynika z powyższej tabeli w celu przeprowadzenia pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizowanego stosowano różne metody i narzędzia badawcze. Pozwoliło to dotrzeć do jak najszerszego grona interesariuszy procesu rewitalizacji. Ważnym elementem procesu badawczego było pogłębienie wątków i informacji zdobytych w czasie spacerów badawczych. Zaproszenie uczestników spacerów do udziału w zogniskowanych wywiadach grupowych stworzyło okazję do zebrania opinii o rozwiązaniach planowanych do realizacji w czasie procesu rewitalizacji oraz umożliwiło poznanie potrzeb, poglądów i stanowiska różnych grup mieszkańców (osób starszych, młodzieży, osób wychowujących dzieci). Dyskusja grupowa miała charakter dyskusji eksploracyjnej, co prowadziło do zdobycia nowej wiedzy zarówno dla badacza, jak i samych uczestników.

Foto nr 23. Praca w grupach focusowych

Źródło: zasoby Urzędu Miejskiego w Słupsku

Warsztaty z dziećmi pomogły poznać wizje i oczekiwania związane ze zmianą przestrzeni i jej funkcji wśród najmłodszych mieszkańców miasta. Dzieci są często grupą nie braną pod uwagę przy badaniach, a warto pamiętać, że dla nich podwórka mogą mieć inną funkcję niż kolejne miejsca do parkowania, o które w każdym mieście starają się dorośli. Dzieci podczas warsztatów stworzyły własny "dziecięcy plan zagospodarowania" obszaru rewitalizowanego, gdzie będą mogły pojawić się w dowolnych miejscach place zabaw i inne miejsca ważne z punktu widzenia dzieci. Dzięki warsztatowi możliwe także jest porównanie oczekiwań dorosłych z oczekiwaniami najmłodszych. Powstała praca ("dziecięcy plan zagospodarowania") może stanowić inspirację do stworzenia plakatu promującego proces rewitalizacji w Słupsku. W warsztacie wzięło udział 21 przedszkolaków z najstarszej grupy podopiecznych Przedszkola Miejskiego nr 4 „Królestwo Skrzatów” przy ul. Lutosławskiego 6.

Wywiady pogłębione z pracownikami socjalnymi, przedstawicielami PUP, MOPR, oświaty, pozwoliły spojrzeć na obszar rewitalizowanymi oczami osób, które na co dzień pracują z mieszkańcami obszaru rewitalizowanego. Pozwoliły one rozpoznać problemy, które trawią obszar rewitalizowany, ale także zdiagnozować ich przyczyny oraz zapotrzebowanie na usługi społeczne.

5.3.1.2. Włączenie różnych grup interesariuszy do prac Zespołu ds. opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji

Chcąc prowadzić świadomą i opartą na rzeczywistych potrzebach rewitalizację obszaru objętego kryzysem, władze Miasta podjęły decyzję o samodzielnym przygotowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji, opartego na włączeniu różnych środowisk do powołanego w tym celu Zespołu ds. opracowania GPR.

Do prac w poszczególnych podzespołach ds.: społecznych, kulturalno – edukacyjnych, gospodarczych oraz Zespole ds. przestrzennych i rozwiązań funkcjonalno – technicznych zaproszono przedstawicieli m.in.: instytucji kultury, edukacji, pomocy społecznej, rynku pracy, instytucji okołobiznesowych. W opracowaniu GPR uczestniczyli także reprezentanci kluczowych wydziałów Urzędu Miejskiego w Słupsku oraz jednostek organizacyjnych Miasta. W grudniu 2015 r. ogłoszono otwarty nabór przedstawicieli organizacji pozarządowych działających na terenie Miasta Słupska do prac Zespołu. W efekcie ponad 20% członków Zespołu stanowili przedstawiciele sektora organizacji pozarządowych, którym na co dzień bliskie są w szczególności sprawy społeczne, w tym budowanie więzi międzyludzkich i respektowanie praw obywatelskich. Trwałe włączanie organizacji non-profit w proces rewitalizacji jest niezbędne dla budowania tożsamości lokalnej i zaangażowania mieszkańców, a także często innego spojrzenia na rewitalizację, od strony zwykłego człowieka, z dala od urzędniczego biurka.

5.3.1.3. Otwarte spotkania informacyjne i konsultacyjne

Konsultacje społeczne i spotkania informacyjne są jednocześnie obligatoryjną i najpopularniejszą formą partycypacji społecznej w procesie tworzenia programu rewitalizacji, a także wielu innych aktów prawa miejscowego. Proces konsultacji nie może ograniczać się tylko do informowania społeczeństwa o konkretnych zamiarach władz lokalnych i ewentualnego opiniowania dokumentów. Prawidłowo prowadzone konsultacje to coś więcej niż informowanie – to przede wszystkim zapewnienie lokalnej społeczności możliwości decydowania, zgłaszania uwag, pomysłów i propozycji. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji pozwala władzom prawidłowo zdefiniować obszary kryzysowe i kierunki działań. Proces planowania rewitalizacji przeprowadzony metodą uspołecznioną, w formie spotkań konsultacyjnych, pozwala także na wykreowanie wielu nowych rozwiązań, których eksperci, czy urzędnicy, nie byliby w stanie wskazać. Mobilizuje ponadto twórczy potencjał mieszkańców, zachęca ich do aktywności, a przy właściwie przeprowadzonym procesie rewitalizacji oraz implementacji zaproponowanych rozwiązań, daje im poczucie, że mogą realnie wpływać na otaczającą ich rzeczywistość.

Na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji, w celu dotarcia do jak najszerszego grona mieszkańców, informacje o prowadzonych konsultacjach zamieszczono na oficjalnej stronie Miasta Słupska: www.slupsk.pl i stronie poświęconej konsultacjom społecznym Słupsku: dialog.slupsk.eu, udostępniając jednocześnie formularz zgłaszania uwag. Wypełniony formularz można było dostarczyć drogą e-mail, pocztą, bądź wydrukować i przynieść do Wydziału Zarządzania Funduszami, Plac Zwycięstwa 1. Materiał informacyjny oraz formularz zgłaszania uwag były dostępne dla mieszkańców także w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w sekretariacie Wydziału Zarządzania Funduszami. Informacje zamieszczone zostały również na oficjalnym profilu Miasta Słupska oraz Słupskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Ekonomii Społecznej na portalu Facebook. Ponadto zamieszczono ogłoszenia w prasie oraz przedstawiono jako temat przewodni lokalnym i regionalnym mediom, w trakcie tradycyjnych cotygodniowych konferencji prasowych Prezydenta Miasta Słupska. Zorganizowano dwa spotkania konsultacyjne, podczas których przedstawiono mieszkańcom ideę procesu rewitalizacji oraz udostępniono mapy w celu zasięgnięcia opinii i propozycji poszczególnych interesariuszy rewitalizacji w kwestii granic obszaru. Dodatkowo zorganizowano oddzielną prezentację dla zarządców nieruchomości na terenie Miasta Słupska.

5.3.1.4. Konkursy urbanistyczno-architektoniczne

Jedną z form pracy nad wytypowaniem kierunków działań oraz przyszłych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na obszarze objętym kryzysem były konkursy urbanistyczno-architektoniczne.

Konkurs jest często pierwszym etapem budowania świadomości społecznej jaką dane miejsce może odgrywać w strukturze miasta. Prace konkursowe mogą stanowić punkt wyjścia do dalszych prac planistycznych zarówno w gronie eksperckim, jak i z mieszkańcami.

W 2015 r. na obszarze rewitalizacji przeprowadzono 3 konkursy urbanistyczno-architektoniczne, dotyczące:

- zagospodarowania Placu Zwycięstwa przed słupskim Ratuszem,
- zagospodarowania Bulwarów Rzeki Słupi (konkurs pod patronatem Stowarzyszenia Architektów Polskich),
- zagospodarowania terenów wokół planowanego węzła transportowego (konkurs pod patronatem Stowarzyszenia Architektów Polskich).

Ryc. 65 . Lokalizacja terenów objętych konkursami

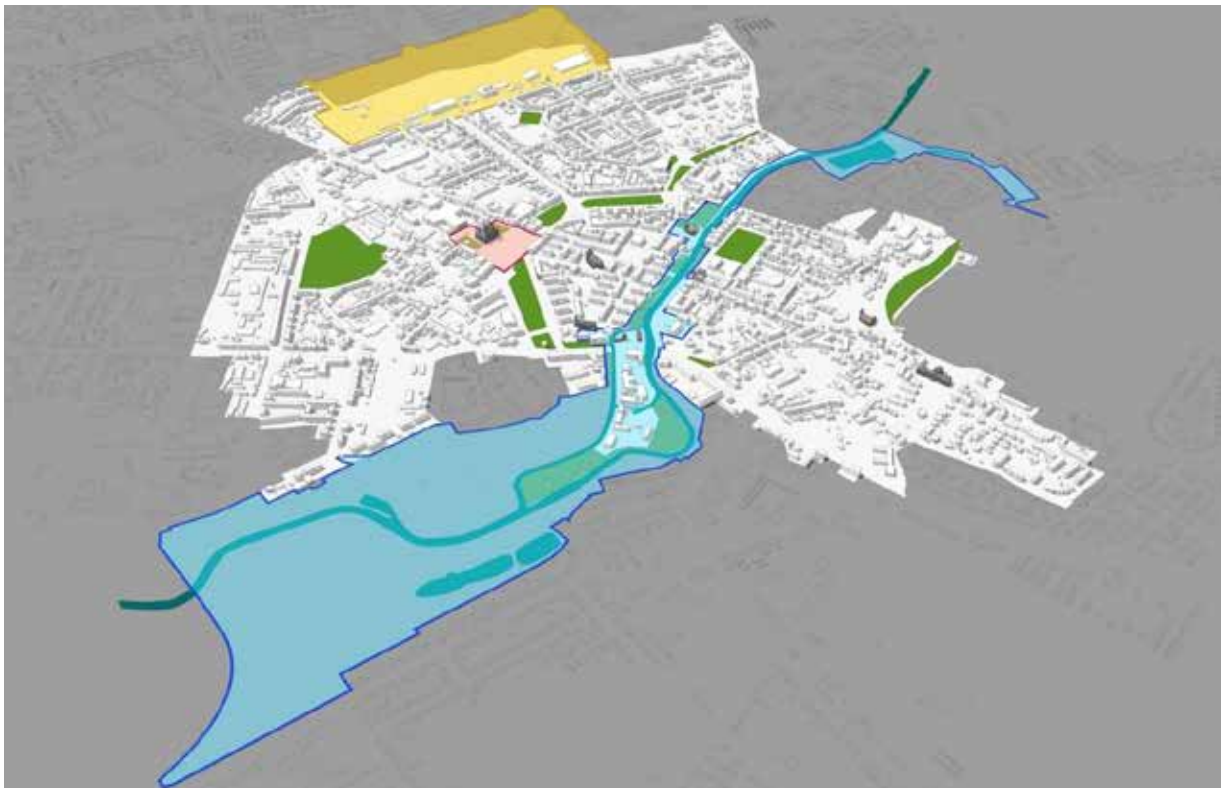

Źródło: opracowanie własne

Przed ogłoszeniem konkursów, przez kilka miesięcy trwały prace przygotowawcze, oparte m.in. na wizjach w terenie i dokumentacji zdjęciowej, analizach mapowych, stanu własności, materiałów historycznych. Badano także kontekst społeczny oraz prowadzono szeroko zakrojone konsultacje z interesariuszami. W prace zespołów przygotowujących wytyczne konkursowe włączono mieszkańców, instytucje, organizacje pozarządowe i lokalnych liderów. Konsultacje, połączone ze spacerem, pozwoliły zespołom lepiej zdiagnozować potrzeby poszczególnych grup użytkowników i przenieść oczekiwania mieszkańców i innych interesariuszy do zapisów wymogów konkursowych.

Fot. 24. Ogłoszenie wyników konkursowych

Źródło: zasoby Urzędu Miejskiego w Słupsku

Wyniki konkursów stały się podstawą do wszechstronnych działań organizacyjno-prawnych, zmierzających do przyjęcia właściwych kierunków zagospodarowania i funkcjonowania określonych fragmentów obszaru rewitalizacji. Prace pokazały potencjał i możliwe kierunki przekształceń w obszarze rewitalizacji, stały się też podstawą do dalszej dyskusji i debaty społecznej. Wyniki konkursów przez kilka miesięcy prezentowano wzdłuż najpopularniejszych ciągów spacerowych w mieście.

Fot. 25. Debata nad wynikami konkursów w terenie

Źródło: zasoby Urzędu Miejskiego w Słupsku

Fot. 26. Wystawa pokonkursowa zagospodarowania Bulwarów Rzeki Słupi

Źródło: zasoby Urzędu Miejskiego w Słupsku

5.3.1.5. Konferencje prasowe, spacery badawcze i wspólne przejażdżki rowerowe szlakiem zamierzeń rewitalizacyjnych

W celu rozpowszechniania informacji o zamiarach i postępach w pracach nad rewitalizacją Miasta, a także mając na względzie zapewnienie otwartości na pomysły i potrzeby poszczególnych interesariuszy rewitalizacji, władze miasta wielokrotnie czyniły rewitalizację głównym tematem tradycyjnych cotygodniowych konferencji Prezydenta Miasta.

Konferencje organizowano w różnych miejscach – zarówno tych, które oczekują na odnowę społeczną, przestrzenną i gospodarczą, jak i tych, których oblicze udało się zmienić w ramach pierwszej odsłony rewitalizacji miasta, prowadzonej w latach 2010-2015. Istotnym elementem wspomagającym proces informowania mieszkańców o postępach w pracach nad Gminnym Programem Rewitalizacji były narzędzia komunikowania i docierania z informacją do szerokiego grona odbiorców. Dla sprawniejszego informowania mieszkańców o działaniach rewitalizacyjnych na stronie internetowej Miasta utworzono zakładkę rewitalizacja, w której na bieżąco można śledzić wydarzenia i plany z nią związane. W kolejnym etapie w ramach wdrażania projektu modelowej rewitalizacji planuje się utworzenie portalu dedykowanego procesowi rewitalizacji, na którym na bieżąco będzie można śledzić wydarzenia i plany związane z rewitalizacją, a także zgłaszać swoje opinie i uwagi.

Fot. 27. Konferencja prasowa nad rzeką Słupią

Źródło: zasoby Urzędu Miejskiego w Słupsku

W ramach Europejskiego Tygodnia Mobilności w Słupsku odbyła się przejażdżka rowerowa z Prezydentem. Uczestnicy rajdu – ponad 200 mieszkańców, w tym dzieci i młodzież, wyruszyło spod Ratusza Miejskiego. Podczas przejazdu zaprezentowane zostały plany rewitalizacyjne Miasta związane m.in. z przebudową Bulwarów Rzeki Słupi i parków miejskich.

Fot. 28. Przejażdżka rowerowa z Prezydentem Miasta szlakiem przyszłych zamierzeń rewitalizacyjnych –

Źródło: zasoby Urzędu Miejskiego w Słupsku

Fot. 29. Przejażdżka rowerowa z Prezydentem Miasta szlakiem przyszłych zamierzeń rewitalizacyjnych – Park Waldorffa

Źródło: zasoby Urzędu Miejskiego w Słupsku

Przygotowując się do procesu rewitalizacji władze Miasta Słupska sięgnęły także po inne aktywne narzędzie poznawania potrzeb i opinii interesariuszy rewitalizacji – mianowicie spacery badawcze. Spacer badawczy to interaktywna, terenowa metoda pytania mieszkańców o ich opinie- stosuje się ją przede wszystkim do badania przestrzeni. Warto z niej skorzystać, chcąc dokonać oceny przestrzeni oczami jej użytkowników (np. pod kątem dostosowania do potrzeb osób starszych lub niepełnosprawnych, ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych) lub w celu zebrania pomysłów na nowe rozwiązania w sposobie zagospodarowania przestrzeni (np. nowe lokalizacje ławek, przystanków). Spacer pozwala na zaproszenie użytkowników do krytycznego „audytu przestrzeni" i umożliwia poddanie różnych rozwiązań przestrzennych ocenie w autentycznej sytuacji ich użycia. Rekomendacje z takich konsultacji mogą służyć instytucjom miejskim w projektowaniu nowych lub ulepszaniu dotychczasowych rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzeni miasta. Łącznie przeprowadzono 4, 2 z nich odbywały się na etapie konsultacji społecznych Gminnego Programu Rewitalizacji. Spacery badawcze odbywały się po dwóch szczegółowo zaplanowanych trasach obejmujących wybrane obszary Śródmieścia i Podgrodzia, charakteryzujące się jednocześnie największymi problemami, jak i nawiększym potencjałem w zakresie zmian społecznych i przestrzennych. Zgodnie z założeniami spacery prowadzone były według przygotowanego scenariusza. Wzięło w nich udział 52 uczestników.

Fot. 30. Spacer badawczy po obszarze rewitalizacji

Źródło: zasoby Urzędu Miejskiego w Słupsku

Ryc. 66. Trasy spacerów badawczych w obszarze Podgrodzia i Śródmieścia

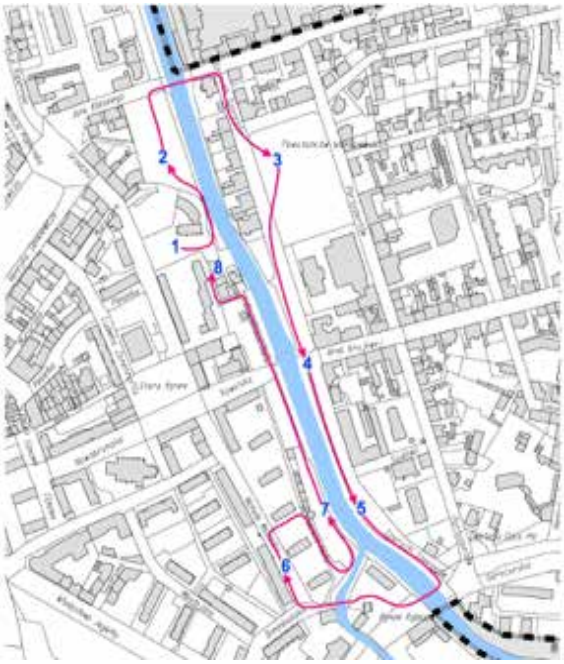

Źródło: zasoby Urzędu Miejskiego w Słupsku

5.3.1.6. Wspólne kreowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, projektowanie przestrzeni i działań społecznych

Istotnym mechanizmem włączenia interesariuszy w przygotowanie Gminnego Programu Rewitalizacji była możliwość wniesienia przez nich własnej propozycji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Taki sposób kształtowania zawartości Programu Rewitalizacji można uznać za formę szerokiej partycypacji społecznej.

Od 22.11.2016 r. do 09.12.2016 r. trwał otwarty, skierowany do wszystkich interesariuszy rewitalizacji, nabór propozycji do ujęcia w Gminnym Programie Rewitalizacji. Dodatkowo Zespół Koordynujący GPR zorganizował otwarte spotkanie informacyjne, na którym szczegółowo objaśniono jak wypełniać fiszki oraz debatowano wspólnie z mieszkańcami nad potencjalnymi propozycjami do ujęcia na liście przedsięwzięć Gminnego Programu Rewitalizacji. W spotkaniu wzięło udział ok. 40 osób. Ogółem złożonych zostało 121 fiszek projektowych, które w toku analizy zostały podzielone na pakiety. Większość stanowiły propozycje złożone przez szkoły, instytucje kultury, wspólnoty mieszkaniowe, a także organizacje pozarządowe.

Jednocześnie, w związku z opracowywaniem listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz pracami nad przyszłym zintegrowanym projektem rewitalizacyjnym, planowanym do aplikowania o środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, ogłoszono nabór wspólnot mieszkaniowych, będących właścicielami budynków zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji. W efekcie przeprowadzonego naboru zgłosiło się 147 wspólnot mieszkaniowych, co potwierdza jak ważna w procesie rewitalizacji jest odnowa zasobu mieszkaniowego. W spotkaniu informacyjnym nt. miejsca mieszkalnictwa w procesie rewitalizacji oraz możliwości wsparcia wspólnot ze środków dotacyjnych wzięło udział ponad 60 osób.

Fot. 31. Spotkanie informacyjne w tracie naboru wspólnot mieszkaniowych

Źródło: zasoby Urzędu Miejskiego w Słupsku

W ramach prac przygotowawczych nad przyszłymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi rozpoczęto proces projektowania poszczególnych inwestycji zintegrowanego projektu rewitalizacyjnego. Obowiązkowym elementem każdego przedsięwzięcia było wspólne wypracowanie wstępnej koncepcji. Mieszkańców włączono w proces projektowania na zasadzie debaty, zbierania opinii czy też warsztatów, podczas których nanoszono na przekazanych mapach własne uwagi i propozycje rozwiązań. Łącznie przeprowadzono osiem spotkań konsultacyjnych, w których wzięło udział blisko 150 mieszkańców. Uwagi przyjmowano także w formie formularzy umożliwiających zgłoszenie propozycji zmian i ewentualnych zapytań. W ten sposób projektowano m.in. kwartały

zabudowy w rejonie ulicy Długiej (podwórko wraz z Domem Sąsiedzkim), przebudowę kilkunastu ulic na obszarze rewitalizacji, rozbudowę budynku po tzw. Wozowni na potrzeby utworzenia Centrum Inicjatyw Społecznych i Artystycznych.

5.3.2 Udział interesariuszy na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji

Jak wspomniano w części opisującej proces włączania różnych grup interesariuszy w tworzenie Gminnego Programu Rewitalizacji i przedsięwzięć z niego wynikających, także po uchwaleniu GPR niezbędny jest aktywny udział interesariuszy w procesie rewitalizacji. Obowiązkiem władz jest bieżące informowanie o postępach we wdrażaniu planów rewitalizacyjnych miasta, a także dalsze konsultowanie podejmowanych działań z interesariuszami procesu rewitalizacji.

Interesariuszami rewitalizacji, w mieście Słupsk są w szczególności:

1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji
2. pozostali mieszkańcy miasta,
3. właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwo budownictwa społecznego;
4. przedsiębiorcy prowadzący bądź planujący prowadzić na obszarze Miasta działalność gospodarczą;
5. instytucje okołobiznesowe i zrzeszające przedsiębiorców;
6. organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej i grupy nieformalne;
7. Urząd Miejski i jednostki organizacyjne miasta;
8. organy władzy publicznej;
9. kościoły i związki wyznaniowe,
10. administracja rządowa, samorząd województwa i podległe im jednostki;
11. instytucje publiczne i podległe im jednostki

Włączanie poszczególnych interesariuszy w proces wdrażania GPR będzie zapewnione poprzez:

1. Realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez Miasto samodzielnie i w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi, wspólnotami mieszkaniowymi, instytucjami kultury itp., a także samodzielnie przez sektor społeczny i/lub gospodarczy.
2. Powołanie i funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji, w skład którego wejdą przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorstw, mieszkańców, lokalnych liderów itp., będącego podstawowym, trwałym i sformalizowanym elementem mechanizmu włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji
3. Wspólne projektowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach konsultacji społecznych.
4. Organizację konsultacji społecznych i spotkań informacyjnych w ważnych kwestiach dotyczących wdrażania GPR, np. w sytuacji konieczności aktualizacji/modyfikacji programu.
5. Wsparcie zawiązywania partnerstw projektowych integrujących sektory.
6. Prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej przez Miasto Słupsk, promującej potencjalne źródła finansowania rewitalizacji oraz efekty podejmowanych działań rewitalizacyjnych.

7. Aktywizację sektora NGO poprzez ujęcie rewitalizacji w rocznych programach współpracy z organizacjami pozarządowymi.
8. Aktywizację mieszkańców poprzez ujęcie rewitalizacji w ramach budżetu partycypacyjnego.
9. Wspólne tworzenie programów rewitalizacyjnych z mieszkańcami np. programy podwórkowe, chodnikowe, zielone podwórka.
10. Uruchomienie re:informatorium odpowiedzialnego za informację i promocję procesu rewitalizacji.

Biorąc pod uwagę, że w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji wskazano potrzebę ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji, a także opracowania dwóch Miejscowych Planów Rewitalizacji, niezbędne jest włączenie kluczowych grup interesariuszy do zespołów roboczych odpowiedzialnych za ww. dokumenty, a także bieżące informowanie społeczeństwa o postępach prac, głównych założeniach, prezentowanie wizualizacji, zapewnienie udziału społeczeństwa poprzez prowadzenie otwartych konsultacji społecznych, czy spotkań o charakterze warsztatowym. Partycypacja społeczna będzie niezbędna zarówno na etapie realizacji konkretnych przedsięwzięć w obszarze rewitalizacji, jak i prac związanych z planowaniem przekształceń obszaru i tworzeniem regulacji prawnych odnoszących się w szczególności do obszaru rewitalizacji.

Jak wspomniano wcześniej włączanie interesariuszy w proces rewitalizacji zapewniony będzie poprzez aktywną politykę komunikacyjną Miasta. W celu promowania procesu rewitalizacji i informowania społeczeństwa o planowanych działaniach i pracach wykorzystywana będzie zarówno strona internetowa Miasta, media, narzędzie informacyjne w postaci ulotek, broszur, plakatów itp. Organizowane będą konsultacje społeczne, spotkania, debaty, spacery badawcze i warsztaty tematyczne.

5.4. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji oraz szacunkowe ramy finansowe wraz ze wskazaniem środków finansowych ze źródeł publicznych i prywatnych.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Słupska na lata 2017-2025 + został przygotowany jako program wieloletni. Z uwagi na brak określenia w ustawie o rewitalizacji wymogów, co do okresu na jaki Program powinien zostać uchwalony, za datę rozpoczęcia wdrażania GPR przyjęto rok 2017. Natomiast ze względu na możliwość aktualizacji dokumentu nie podano precyzyjnej daty jego zakończenia. Tym niemniej, w związku z koniecznością oceny postępów wdrażania, zakłada się, że ewaluacja ex – post GPR nastąpi w terminie do 3 lat od zakończenia roku 2025. Brak ram czasowych wynika m.in. z faktu realizacji wieloletnich programów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zależnych m.in. od dostępności zewnętrznych źródeł finansowania, możliwości finansowych Miasta Słupska i innych podmiotów zaangażowanych w proces rewitalizacji. Biorąc pod uwagę listę podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, założono następujące ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji:

Tabela nr 42. Szacunkowe ramy finansowe realizacji podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska

INDYKATYWNE ŚRODKI FINANSOWE W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI Z PODZIAŁEM NA ŹRÓDŁA FINANSOWANIA [W ZŁ]					
	POCHODZĄCE ZE ŹRÓDEŁ KRAJOWYCH PUBLICZNYCH	POCHODZĄCE ZE ŹRÓDEŁ PRYWATNYCH	POCHODZĄCE Z FUNDUSZY UE;EFRR, EFS, FS	POCHODZĄCE Z INNYCH ŹRÓDEŁ	SUMA
PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWE	157 502 776	77 144 652	180 698 930	500 000	415 846 358
PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE	38 959 000	100 000	2 100 000	300 000	41 459 000
SUMA	196 461 776	77 244 652	182 798 930	800 000	457 305 358

Źródło: opracowanie własne

Ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska na lata 2017-2025+ obejmują przedsięwzięcia Miasta Słupska i podległych mu jednostek oraz pozostałych podmiotów publicznych i prywatnych, które zgłosiły swoje propozycje w trakcie prac Zespołu ds. opracowania GPR oraz naboru kart przedsięwzięć do ujęcia w Programie Rewitalizacji.

Ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji został przygotowany w odniesieniu do planowanych terminów monitoringu i ewaluacji. Zakłada się, że Gminny Program Rewitalizacji Miasta Słupska będzie dokumentem otwartym, co oznacza, że w miarę pojawiających się potrzeb będą podejmowane decyzje o wprowadzeniu zmian do GPR, z uwzględnieniem ustawowych procedur.

Tabela nr 43. Ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

2017	2018-2019 I OKRES PEŁNEJ FUNKCJONALNOŚCI GPR	2020-2021 II OKRES PEŁNEJ FUNKCJONALNOŚCI GPR	2022-2023 III OKRES PEŁNEJ FUNKCJONALNOŚCI GPR	2024-2025 IV OKRES PEŁNEJ FUNKCJONALNOŚCI GPR	2026-2028
1. Opracowanie i przyjęcie GPR. 2. Powołanie Zespołu koordynującego proces rewitalizacji Miasta. 3. Podjęcie uchwały ws. przyjęcia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji. 4. Przystąpienie do prac nad Specjalną Strefą Rewitalizacji oraz Miejscowym Planem Rewitalizacji. 5. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na rok 2017. 6. Opracowanie harmonogramu działań na lata 2018 – 2019.	1. Powołanie Komitetu Sterującego ds. wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji 2. Powołanie Komitetu Rewitalizacji. 3. Powołanie Zespołu ds. opracowania Specjalnej Strefy Rewitalizacji. 4. Przystąpienie do pierwszego Miejscowego Planu Rewitalizacji. 5. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2018-2019. 6. Opracowanie harmonogramu działań na lata 2020-2021 w roku 2019 r.	1. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2020-2021. 2. Przeprowadzenie I monitoringu, oceny aktualności i stopnia realizacji GPR w 2020 roku. 3. Opracowanie harmonogramu działań na lata 2022-2023 w roku 2021 r. 4. Przystąpienie do drugiego Miejscowego Planu Rewitalizacji oraz przyjęcie pierwszego Miejscowego Planu Rewitalizacji „Długa". 5. Ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji.	1. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2022-2023. 2. Przeprowadzenie w 2022 r. ewaluacji mid-term Programu Rewitalizacji. 3. Przeprowadzenie II monitoringu, oceny aktualności i stopnia realizacji GPR w 2023 roku. 4. Opracowanie harmonogramu działań na lata 2024-2025 w roku 2023. 5. Przystąpienie do trzeciego i czwartego Miejscowego Planu Rewitalizacji oraz przyjęcie drugiego MPR.	1. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2024-2025. 2. Przyjęcie trzeciego i czwartego Miejscowego Planu Rewitalizacji 3. Opracowanie harmonogramu działań na lata 2026-2028.	1. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych. 2. Przeprowadzenie III monitoringu, oceny aktualności i stopnia realizacji GPR w 2026 r. 3. Ewaluacja ex – post Programu oraz podjęcie decyzji ws. opracowania GPR na kolejne lata . 4. W zależności od wyników monitoringu i ewaluacji opracowanie GPR na kolejne lata.

Źródło: opracowanie własne

5.5. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach.

5.5.1. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach podejmowanych w trybie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego

Zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji przedsięwzięcia nie rodzą konieczności wprowadzenia zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 150 oraz z 2015 r. , poz. 1322).

5.5.2. Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji

Przyjęcie uchwały o zasadach wyznaczania składu oraz zasadach działania Komitetu Rewitalizacji nastąpi po przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji. Stąd nie występuje konieczność dokonywania zmian.

5.6. Ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji

Na obszarze rewitalizacji planuje się utworzenie Specjalnej Strefy Rewitalizacji. W 2018 r. planuje się przystąpienie do działań na rzecz ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, w tym analizę dostępnych narzędzi wynikających z ustanowienia SSR pod kątem możliwości finansowych miasta. Od momentu uchwalenia SSR obowiązywać będzie przez okres 10 lat.

5.7. Określenie niezbędnych zmian w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Słupska

Od marca 2015r. trwają prace nad zmianą obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Słupska, w celu dostosowania tego dokumentu do nowej polityki przestrzennej. Szereg dodatkowych uwarunkowań, które należy uwzględniać w studium, wprowadziła w międzyczasie zmiana ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wprowadzona ustawą o rewitalizacji.

Projektowane studium, opracowywane równolegle z Gminnym Programem Rewitalizacji, będzie z nim skorelowane i w pełni zgodne. W Studium wyznaczony będzie obszar rewitalizacji.

5.8. Określenie niezbędnych zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ryc. 67. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego wymagające zmiany

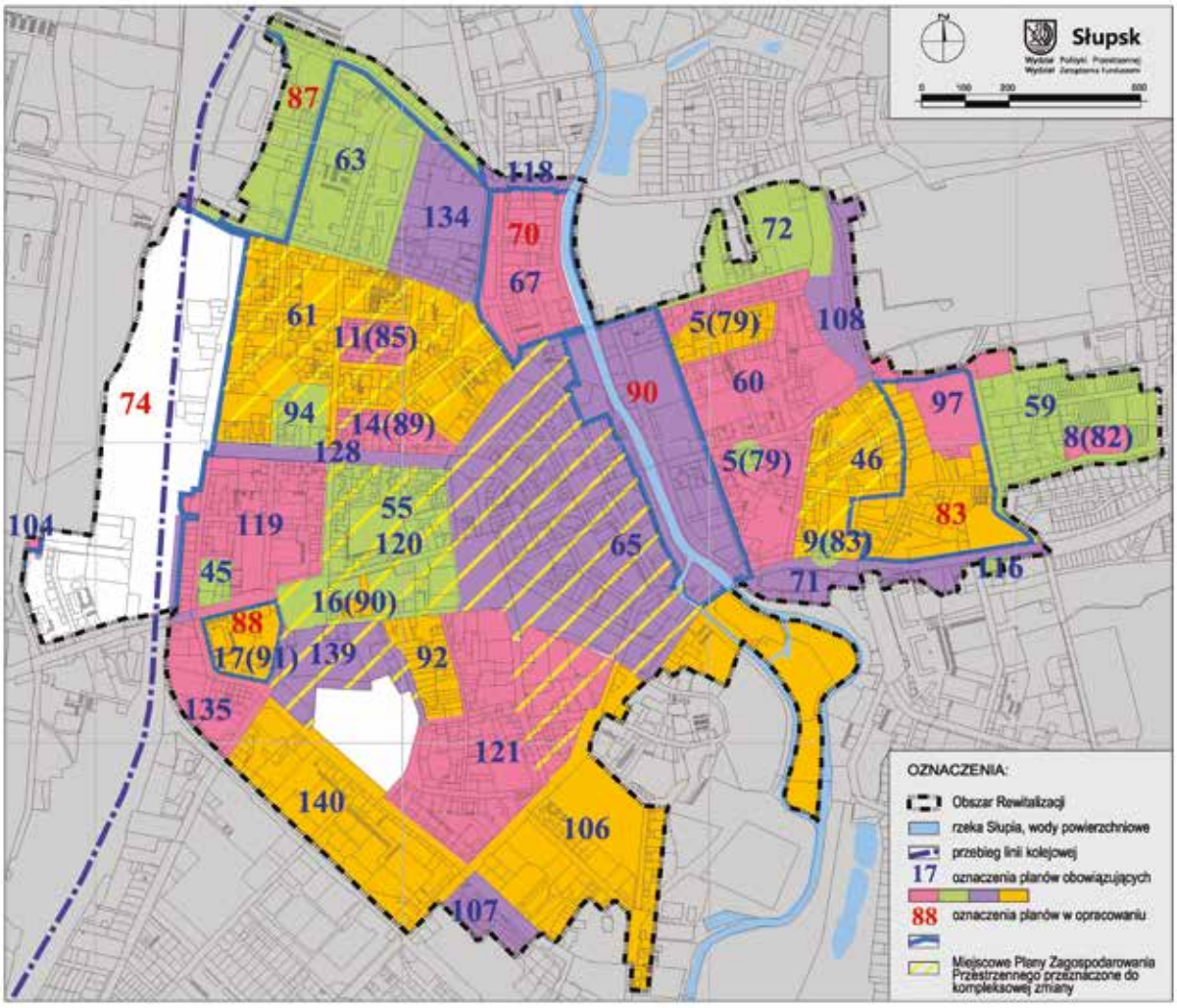

Źródło: opracowanie własne

Trwa także rewizja programu tworzenia nowych i zmian obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie miasta.

Znaczna część planów miejscowych na obszarze rewitalizacji została uchwalona w latach 2003-2008. Plany te często nie przystają do panujących trendów gospodarczych i społecznych, nie odpowiadają współczesnym potrzebom, wymogom technicznym i możliwościom ekonomicznym, w związku z czym wymagają bieżącej aktualizacji.

W rejonie planowanych działań rewitalizacyjnych ustanowiono priorytet dla procedowania zmian miejscowych planów:

- umożliwiających bądź ułatwiających sytuowanie zabudowy mieszkaniowo-usługowej i mieszkaniowej (w tym budownictwa społecznego) - o parametrach i skali odpowiednich dla zabudowy śródmiejskiej, zwłaszcza w postaci zabudowy plombowej, dopełniającej istniejące założenia urbanistyczne,
- ułatwiających racjonalne wykorzystanie terenów w ścisłym centrum miasta oraz mających na celu poprawę stanu istniejących struktur,
- ukierunkowanych na rozwój i wzbogacanie funkcji prestiżowych, centrotwórczych i usług publicznych,
- mających na celu kształtowanie lub podniesienie jakości systemu terenów przestrzeni publicznych (w tym – tworzenie przyjaznych przestrzeni wspólnych we wnętrzach kwartałów zabudowy),
- umożliwiających rozwój społeczno-gospodarczy na obszarze i tworzenie miejsc aktywności lokalnej,
- umożliwiających przebudowę układów drogowych, w których samochód stanowi priorytetowy środek obsługi komunikacyjnej, w celu ułatwiania dostępu do poszczególnych terenów rowerzystom i pieszym (zwłaszcza dzieciom, osobom starszym i niepełnosprawnym).

Konieczna jest również rewizja dotychczasowej i przyjęcie bardziej racjonalnej polityki parkingowej, której naczelną zasadą byłoby uzależnienie dopuszczalnej liczby miejsc postojowych od lokalizacji parkingu, funkcji i intensywności użytkowania terenu oraz dostępności zorganizowanej komunikacji zbiorowej.

Lista MPZP do zmiany:

1. nr 46, MPZP ”Podgrodzie II” o powierzchni 17,46 ha, przyjęty Uchwałą nr V/41/03 Rady Miejskiej w Słupsku z dn. 29 stycznia 2003r.;
2. nr 55, MPZP “Tuwima” o powierzchni 10,85 ha, przyjęty Uchwałą nr XXXVIII/463/05 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30 marca 2005r.;
3. nr 61, MPZP “Mickiewicza” o powierzchni 26,55 ha, przyjęty Uchwałą nr XLII/541/05 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 29.06.05r.;
4. nr 65, MPZP “Śródmieście” o powierzchni 40,12 ha, przyjęty Uchwałą nr L/63705 Rady Miejskiej w Słupsku z dn. 30 11. 2005r.;
5. nr (9) 83, MPZP “Podgrodzie II-A” o powierzchni 0,11 ha, przyjęty Uchwałą nr XXVIII/403/08 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 24.09.2008 r.;
6. nr (11) 85, MPZP “Mickiewicza -A” o powierzchni 1,6 ha, przyjęty Uchwałą nr XXIX/ 421/08 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 29.10.2008 r.;
7. nr (14) 89, MPZP “Podwórko Kulturalne” o powierzchni 2,21 ha, przyjęty Uchwałą nr XXXIX /605/09 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 24.06.2009 r.;

8. nr (16) 90, MPZP “Tuwima-A” o powierzchni 3,982 ha, przyjęty Uchwałą nr XLIII / 641/ 09 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30.09.2009 r.;
9. nr 92, MPZP “Centrum Południe-B” o powierzchni 2,60 ha, przyjęty Uchwałą nr XLIII/643/09 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30.09.2009 r.;
10. nr 94, MPZP “Mickiewicza Centrum” o powierzchni 1,6 ha, przyjęty Uchwałą nr XLIII/645/09 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 30.09.2009 r.;
11. nr 120 (55), MPZP „Tuwima” o powierzchni 10,83 ha zmiana, przyjęty Uchwałą nr XXVIII/386/12 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 31.10.2012 r.;
12. nr 121, MPZP „Jaracza” o powierzchni 16,30 ha, przyjęty Uchwałą nr XXVIII/387/12 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 31.10.2012 r.;
13. nr 128, MPZP "Wojska Polskiego" - uchwała nr XXXVIII/537/13 z dnia 26.06.2013
14. nr 139, MPZP „Centrum Południe-C” o powierzchni 4,92 ha, przyjęty Uchwałą nr LXI/790/14 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 29.10.2014 r.
15. nr 140, MPZP MPZP "Pomorska-B" - uchwała nr VII/40/15 z dnia 25.02.2015

5.9. Miejscowy Plan Rewitalizacji

Po uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji, zaplanowane jest przystąpienie do opracowania zmiany części obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmujących centrum Słupska i Podgrodzie oraz zastąpienie ich czterema Miejscowymi Planami Rewitalizacji. Lokalizację Miejscowych Planów Rewitalizacji na terenie obszaru rewitalizowanego określa poniższa mapa.

Ryc. 68. Teren wskazany do objęcia Miejscowymi Planami Rewitalizacji

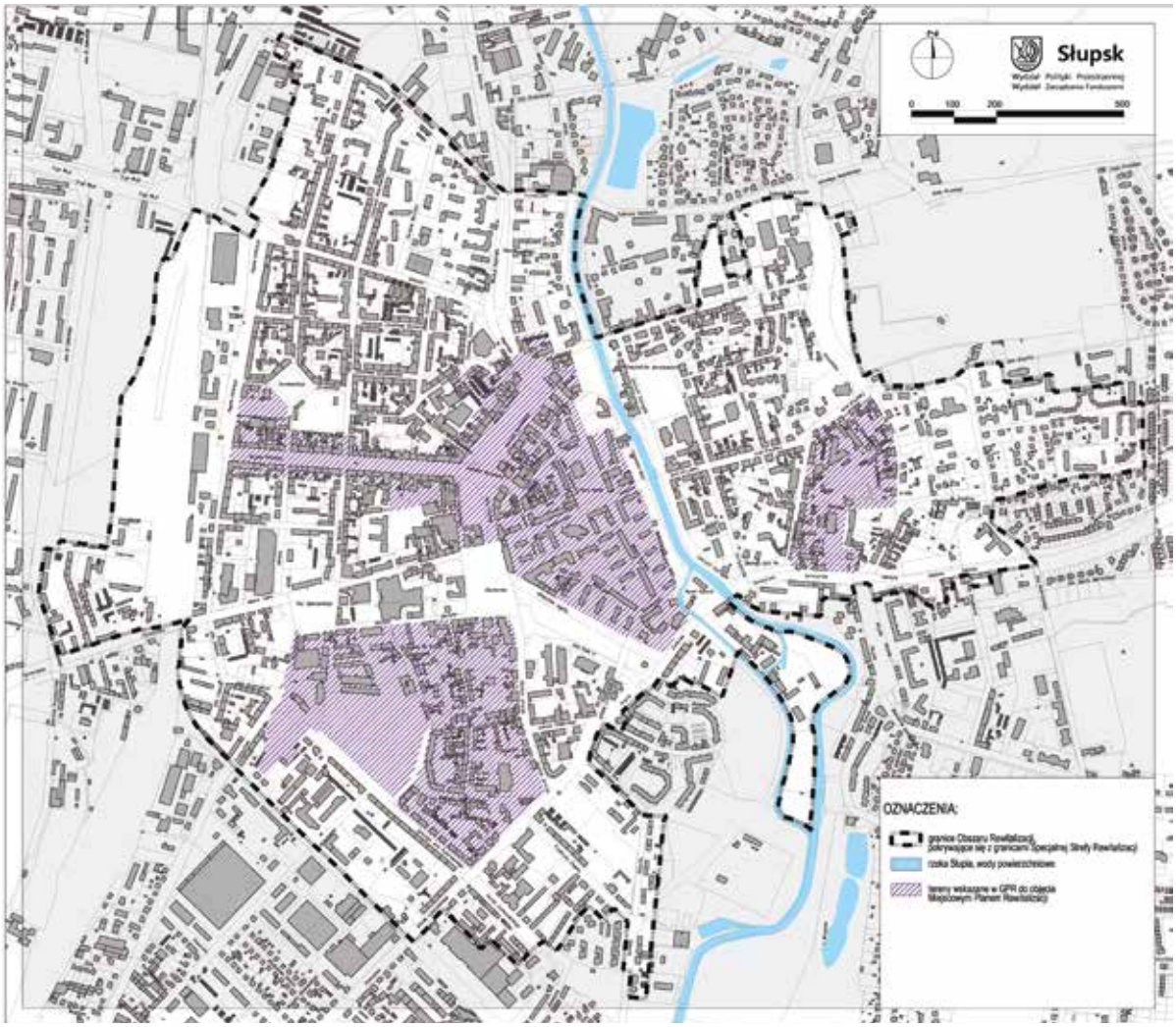

Źródło: opracowanie własne

Oprócz standardowych elementów planu miejscowego, wymienionych w art. 15 ust. 2 i 3 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w miejscowych planach rewitalizacji w zależności od potrzeb, zawarte zostaną :

- zasady kompozycji przestrzennej nowej zabudowy i harmonizowania jej z zabudową istniejącą,
- ustalenia dotyczące charakterystycznych cech elewacji projektowanych budynków,
- szczegółowe ustalenia dotyczące zagospodarowania i wyposażenia terenów przestrzeni publicznych, w tym urządzania i sytuowania zieleni,
- zasady kształtowania pasa ruchu drogowego jako przestrzeni publicznej (przewidując np. uspokojenie ruchu ulicznego, wykreowanie przestrzeni wspólnych, tworzenie miejsc typu woonerf),
- opracowanie przekrojów ulic i wizualizacji planowanej zabudowy,
- zakazy i ograniczenia dotyczące działalności handlowej lub usługowej oraz maksymalnej powierzchni sprzedaży,
- w przypadku zawarcia umowy urbanistycznej (o której mowa w art. 37i ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i w której inwestor, w zamian za zgodę na wykonanie inwestycji głównej, zobowiązuje się do realizacji na swój koszt i nieodpłatnego przekazania gminie inwestycji uzupełniających) - zakres inwestycji głównej i uzupełniających,
- zakres niezbędnej do wybudowania infrastruktury technicznej, społecznej lub lokali.

5.10. Koszty zarządzania programem

Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji będzie odbywać się w ramach struktur organizacyjnych Miasta Słupska. Tym samym koszty zarządzania Programem ponosić będzie Miasto Słupsk. Zgodnie z przyjętą w rozdziale 5.2 strukturą zarządzania realizacją GPR, podstawowe koszty zarządzania Programem stanowić będą koszty osobowe związane z zatrudnianiem pracowników odpowiedzialnych za koordynację i monitoring procesu rewitalizacji, a więc koszty osobowe Zespołu Koordynującego. Biorąc pod uwagę, iż planowane jest powołanie Komitetu Sterującego odpowiedzialnego za decyzje strategiczne w procesie wdrażania GPR, osoby będące jego członkami, część swojego czasu poświęcać będą ściśle na sprawy związane z zarządzaniem GPR. Przewiduje się także możliwość powstania kosztów zarządzania na poziomie realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wyznaczonych w GPR, w szczególności w zakresie projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych (np. koszty nadzoru inwestorskiego, kierownika/koordynatora projektu, księgowej projektu itp.). Nie będą one jednak generowane bezpośrednio z tytułu zarządzania GPR i będą możliwe do bliższego określenia w momencie rozpoczęcia realizacji danego przedsięwzięcia. Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą realizowane zgodnie z uchwaloną przez Radę Miejską Wieloletnią Prognozą Finansową, budżetami rocznymi oraz budżetami podmiotów zewnętrznych, których zadania wpisano na listę przedsięwzięć rewitalizacyjnych Gminnego Programu Rewitalizacji. Ze względu na charakter społeczny Komitetu Rewitalizacji, jego funkcjonowanie nie będzie związane z ponoszeniem kosztów.

Reasumując za podstawowe koszty zarządzania programem uznano koszty osobowe tj. wynagrodzeń (w całości bądź w części) pracowników UM w Słupsku wchodzących w skład Zespołu Koordynującego. Jednocześnie z uwagi na realizowany projekt w ramach Programu Modelowa Rewitalizacja Miast pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie Miasta Słupska” za koszty zarządzania w latach 2017 -2018 uznano koszty personelu projektu zaangażowanego w proces tworzenia GPR, Specjalnej Strefy Rewitalizacji i Miejscowych Planów Rewitalizacji. Koszty te współfinansowane są ze środków zewnętrznych (środki unijne i budżetu państwa). Dodatkowo planuje się realizację przedsięwzięcia „Z rewitalizacją za pan brat” polegającego na utworzeniu punktu konsultacyjnego dla obszaru rewitalizacji - Re:informatorium – centrum wiedzy o rewitalizacji, jak i o działaniach podejmowanych na obszarze rewitalizacji zarówno dla mieszkańców jak i innych samorządów w ramach grupy wymiany doświadczeń. Przedsięwzięcie te planowane jest do dofinansowania

ze środków EFRR w ramach RPO WP 2014-2020 w latach 2019-2020 i obejmuje koszty personelu. Poniżej przedstawiono zestawienie szacunkowych kosztów zarządzania Programem z uwzględnieniem planowanych środków zewnętrznych.

Tabela nr. 44. Szacunkowe koszty zarządzania Programem.

ROK	ŁĄCZNY KOSZT (W ZŁ)	ŚRODKI BUDŻETU MIASTA SŁUPSKA (W ZŁ)	ŚRODKI BUDŻETU PAŃSTWA I UE (W ZŁ)
2017	90 000	62 550	27 450
2018	180 000	125 100	54 900
2019	190 000	155 000	35 000
2020	190 000	155 000	35 000
2021	190 000	190 000	0*
2022	200 000	200 000	0*
2023	200 000	200 000	0*
2024	210 000	210 000	0*
2025	210 000	210 000	0*
Łącznie	1 660 000	1 507 650	152 350

(*brak możliwości określenia na obecnym etapie)

5.11 Proces opiniowania GPR

Prezydent Miasta Słupska zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 Ustawy o rewitalizacji, wystąpił do właściwych podmiotów o zaopiniowanie projektu GPR. Zestawienie podmiotów, do których zwrócono się z prośbą o opinię opublikowano na stronie internetowej Miasta Słupska w zakładce rewitalizacja oraz na BIP UM Słupsk w dziale ogłoszenia. Część podmiotów zgłosiła swoje uwagi i zastrzeżenia, do których konieczne było ustosunkowanie się, a także w części wprowadzenie do GPR. Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji nie wymagał przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W dniu 12.06.2017 r. Pomorski Państwowy Inspektor Sanitarny w Gdańsku wyraził opinię, że po przedstawieniu projektu GPR Miasta Słupska nie zachodzą przesłanki do przeprowadzenia startegicznej oceny oddziaływania na środowisko. Pismem znak: RDOŚ-Gd-WOO.410.37.2017.IBA.KSZ.1 z dnia 14 czerwca 2017 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku stwierdził, że realizacja postanowień projektu GPR Miasta Słupska na lata 2017-2025+ nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko.

5.12. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Według Wytycznych dotyczących programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020 wymogiem przy opracowaniu programów rewitalizacji jest konieczność zapewnienia wielowymiarowej komplementarności projektów i przedsięwzięć o charakterze rewitalizacyjnym. Komplementarność powinna mieć zarówno wymiar podmiotowy, jak i przedmiotowy.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Słupska opracowany na rzecz obszaru rewitalizacji objętego zjawiskami kryzysowymi, wyznaczonymi na podstawie kryteriów społecznych, gospodarczych, przestrzennych, środowiskowych i technicznych został sporządzony z uwzględnieniem szeregu istotnych zasad integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

1. Zasada kompleksowości

Działania i przedsięwzięcia w GPR zaplanowane zostały w sposób kompleksowy, z uwzględnieniem aspektu społecznego, gospodarczego i przestrzennego (w tym również infrastrukturalnego, środowiskowego i kulturowego), związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. W Programie ujęto różnorodne przedsięwzięcia, mające przyczynić się do kompleksowej interwencji na rzecz obszaru rewitalizacji. Realizacja danego przedsięwzięcia ma przyczyniać się do rozwiązania problemu społecznego oraz innego, co najmniej jednego, problemu natury przestrzenno - funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej, gospodarczej.

2. Zasada koncentracji interwencji

Zasada ta oznacza koncentrację prowadzonych działań rewitalizacyjnych na obszarze o największym nasileniu różnorodnych problemów i zjawisk kryzysowych, a jednocześnie obszarze o istotnym znaczeniu dla rozwoju Miasta. Działania rewitalizacyjne z definicji skierowane są na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji, przy założeniu zastosowania adekwatnych narzędzi oraz możliwości finansowania procesu rewitalizacji. Ustawowe zapisy, a także fakt szczególnej koncentracji zjawisk stały się podstawą do wskazania części obszaru zdegradowanego jako obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji w Słupsku o powierzchni ok. 272 ha (6,3% powierzchni miasta), zamieszkały przez 22 320 osób (24% całkowitej liczby mieszkańców miasta), objęty będzie działaniami mającymi przyczynić się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym.

3. Zasada komplementarności interwencji

Wymogiem niezbędnym dla wspierania projektów i przedsięwzięć o charakterze rewitalizacyjnym jest zapewnienie ich wielowymiarowej komplementarności. Zasada zostanie spełniona poprzez spójność działań planowanych i realizowanych w różnych wymiarach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym oraz źródeł finansowania.

a) Zasada komplementarności przestrzennej

Zasadę komplementarności przestrzennej zastosowano podczas programowania procesu rewitalizacji, biorąc pod uwagę wzajemne powiązania pomiędzy różnymi przedsięwzięciami, zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i znajdującymi się poza nim, ale na ten obszar oddziałującymi. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne skupione są na obszarze rewitalizacji i pozostają z nim w ścisłym związku. Są odpowiedzią na najważniejsze problemy wyznaczonego obszaru. Ważne jest traktowanie przestrzeni jako całości i zapobieganie realizacji projektów w sposób punktowy. Wówczas projekty dopełniając się przestrzennie zapewnią efekt synergii. Dzięki temu pozytywne efekty rewitalizacji widoczne będą na całym obszarze, gdyż wiele działań dotyczy miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, z których korzystać będą mieszkańcy obszaru rewitalizacji, całego miasta, jak i regionu. Wszystkie działania będą prowadzone w taki sposób, aby niwelować zjawiska kryzysowe, a nie przenosić je w inne miejsca, w tym poza obszar rewitalizacji, czy też doprowadzać do społecznej segregacji i wykluczenia. Zakłada się poprawę wizerunku Miasta, dzięki rozwiązaniu problemów, które stały się argumentem dla rewitalizacji, a jednocześnie wpływają na atrakcyjność inwestycyjną i społeczną Słupska. Działania w GPR zaplanowano w taki sposób, aby ich realizacja przyczyniała się do rozwoju lokalnego w obszarze rewitalizacji i tym samym wspierała rozwój całego Miasta.

Działania rewitalizacyjne wpisują się w wizję wypracowaną na bazie wyników konkursów architektoniczno – urbanistycznych, które znajdą odzwierciedlenie w planach miejscowych, do których zmiany już przystąpiono. Takie podejście zapewni komplementarność przestrzenną podejmowanych w ramach rewitalizacji działań. Planowane zmiany przestrzenne będą wykorzystywać potencjał Słupska jako miasta zwartego, m.in. poprzez:

- wykorzystanie inwestycyjne niezabudowanych działek w celu lokalizacji nowego budownictwa mieszkaniowego z lokalami użytkowymi w parterach,
- zapewnienie dostępności transportu zbiorowego do obszarów nowego zagospodarowania wyznaczonych w GPR, tj. rejonu ulic Sierpinka, św. Piotra oraz Długiej, Ogrodowej, Jaracza,
- tworzenie terenów rekreacyjnych, w tym skwerów, podwórek zapewniających ich bliskość i dostępność.

b) Zasada komplementarności problemowej

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że proces rewitalizacji będzie odczuwany we wszystkich niezbędnych aspektach, w tym zwłaszcza w aspekcie społecznym, gospodarczym i przestrzennym (w tym technicznym i środowiskowym). Zgodnie z omawianą zasadą poszczególne przedsięwzięcia wpisują się w kierunki działań, a co za tym idzie, również w wyznaczone cele operacyjne i strategiczne. Wzajemne dopełnianie się projektów oraz powiązanie ich z celami będzie przeciwdziałać fragmentacji działań w zakresie rewitalizacji, przez co kryzys będzie niwelowany w sposób kompleksowy we wszystkich sferach. Aktywizacja społeczna przyczyni się zarówno do aktywizacji zawodowej, jak i ograniczania problemu patologii, w tym bezrobocia. Problemy związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych będą niwelowane tak w sferze społecznej i zawodowej, jak i w odniesieniu do funkcjonowania osób w przestrzeni publicznej (bariery architektoniczne). Zadania infrastrukturalne, związane z renowacją bądź przebudową zniszczonych budynków użyteczności publicznej, zakładają prowadzenie tam działań o charakterze społecznym (kulturalnym, integracyjnym, aktywizującym mieszkańców).

W całym procesie identyfikowania problemów, określania kierunków działań i generowania listy przedsięwzięć rewitalizacyjnych ściśle współpracowano ze społecznościami lokalnymi obszaru zdegradowanego. Komplementarność problemowa oznacza również powiązanie procesu rewitalizacji ze strategicznymi decyzjami Miasta w innych sferach, co wpływa na lepszą koordynację tematyczną oraz sprawną organizację działań.

Komplementarność problemowa znajduje swoje odzwierciedlenie w określeniu pożądanego stanu rewitalizacji. Został on opisany zarówno w postaci wizji obszaru rewitalizacji, jak i za pomocą wskaźników. Komplementarność problemowa przejawia się także w powiązaniu niniejszego GPR z głównymi opracowaniami strategicznymi/planistycznymi Miasta Słupska. Są to dokumenty o najwyższym – ogólnym – znaczeniu, np. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i Strategia Rozwoju Miasta. Opracowaniami dopełniającymi komplementarność, powiązanymi z podejmowaną tematyką, są liczne dokumenty/opracowania sektorowe/tematyczne.

c) Zasada komplementarności instytucjonalnej

Komplementarność instytucjonalna oznacza konieczność zaprojektowania takiego systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie różnych instytucji na jego rzecz oraz umożliwi wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur.

Zasada ta została spełniona poprzez zaplanowanie kompleksowego systemu wdrażania procesu rewitalizacji, składającego się z:

- Systemu zarządzania GPR. Głównym operatorem Programu będzie Zespół ds. wdrażania i monitorowania procesu rewitalizacji Miasta. Obsługę techniczną i organizacyjną Zespołu zapewniać będzie Wydział Zarządzania Funduszami UM Słupsk. Efektywność zarządzania oraz wdrażania zostanie zapewniona w wyniku współpracy z jednostkami o odpowiednich kompetencjach. Szczegółowy opis struktury i sposobu zarządzania realizacją GPR przedstawiony został w rozdziale 5.8. Koordynacja i zarządzanie procesem rewitalizacji.
- Systemu monitorowania postępów realizacji GPR, jego oceny i aktualizacji. W monitorowaniu mają brać udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji. Szczegółowo system ten opisano w podrozdziale podrozdziale System monitorowania i oceny GPR.

Wzmocnienie zdolności instytucjonalnej Miasta Słupska oraz interesariuszy procesu rewitalizacji nastąpi m.in. poprzez:

- uruchomienie re:informatorium odpowiedzialnego za informację i promocję procesu rewitalizacji,

- działania informacyjno – promocyjne skierowane do mieszkańców obszaru rewitalizacji (spotkania informacyjne, broszury, foldery, ulotki itp.),
- prowadzenie zakładki na stronie internetowej poświęconej rewitalizacji Miasta Słupska.

Partycypację społeczną na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji opisano w podrozdziale 5.3

W celu zapewnienia stałych standardów przeprowadzania audytu miejskiego utworzono w strukturach Wydziału Zarządzania Funduszami Urzędu Miejskiego w Słupsku stanowisko ds. wdrażania, monitorowania i promocji rewitalizacji miasta, które wejdzie w skład Zespołu Koordynującego GPR

d) Zasada komplementarności międzyokresowej

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Słupska zachowuje zasadę komplementarności międzyokresowej, polegającą na ocenie działań rewitalizacyjnych zrealizowanych w latach 2007-2013 i ich uzupełnianiu projektami komplementarnymi, realizowanymi w ramach polityki spójności 2014-2020. Zachowanie ciągłości programowej ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Należy tu zaznaczyć, że myślenie o rewitalizacji zostało zapoczątkowane w Słupsku ponad dekadę temu, gdy przyjęto Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Słupska na lata 2005-2013, zaktualizowany następnie w 2009 r. (LPR Miasta Słupska na lata 2009-2015).

Wybrane do realizacji działania, chociaż nowe, w pewnej mierze są kontynuacją inicjatyw podjętych w poprzednim okresie. Wykorzystano głównie doświadczenia uzyskane w trakcie realizacji projektu pn. „Rewitalizacja Traktu Książęcego w Słupsku w obrębie I obszaru problemowego Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska na lata 2009-2015" dofinansowanego ze środków RPO WP 2007 – 2013. Zrealizowane w ramach projektu przedsięwzięcia infrastrukturalne, społeczne, środowiskowe i kulturalne potwierdziły słuszność dokonanych zamierzeń i utrwaliły w lokalnym środowisku ideę rewitalizacji. Dzięki realizacji przedsięwzięcia udało zbudować się zaufanie pomiędzy mieszkańcami a tutejszym Urzędem, bez którego nie jest możliwie osiągnięcie trwałych efektów rewitalizacji. Dodatkowo na obszarze zdegradowanym zrealizowano projekt pn. „Integracja społeczno-zawodowa mieszkańców po 45 roku życia z centrum Słupska" współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013.

Filozofia wielowymiarowego podejścia do rewitalizacji będzie kontynuowana, co znajduje odzwierciedlenie w zapisach GPR.

e) Zasada komplementarności źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych GPR zostanie zagwarantowana poprzez zaplanowanie wsparcia poszczególnych przedsięwzięć z różnych źródeł finansowania. Przewidziano zarówno przedsięwzięcia współfinansowane przez sektor prywatny, jak i publiczny, środki osób/podmiotów indywidualnych, sektora pozarządowego, jak i pieniądze publiczne – Budżetu Miasta Słupska, a także znajdujące się w dyspozycji jednostek Skarbu Państwa i administracji rządowej. Także perspektywa finansowa 2014 - 2020 daje możliwość finansowania z różnych środków, jak np. EFRR, EFS, FS.

Źródła finansowania planowanych projektów zostały wskazane w listach przedsięwzięć. Zakłada się, że priorytetowymi projektami są te, dla których:

- istnieje realna szansa i możliwość pozyskania środków ze źródeł zewnętrznych, w tym ze środków programów Unii Europejskiej oraz budżetu Państwa;
- występuje duże zainteresowanie podmiotów prywatnych, skłonnych do zainwestowania własnych środków;
- możliwe jest wykorzystanie różnego rodzaju zasobów (rzeczowych i ludzkich), co wpływa na obniżenie niezbędnych nakładów finansowych.

5.13. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska

Opracowanie dobrze funkcjonującego monitoringu i ewaluacji działań umożliwia prawidłowe zarządzanie projektem oraz polityką miejską. Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych, opisujących postęp i efekty programu.

Cele systemu monitoringu i ewaluacji Gminnego Programu Rewitalizacji:

- weryfikacja skuteczności działań ujętych w dokumencie,
- zaangażowanie interesariuszy procesu rewitalizacji,
- podejmowanie szybkiej reakcji na pojawiające się wyzwania i odchylenia od założeń programu,
- podejmowanie działań korygujących sposób wdrażania programu oraz dokonywanie modyfikacji zawartości dokumentu,
- udostępnianie wiarygodnej informacji interesariuszom procesu rewitalizacji.

W monitorowaniu winny brać udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji. Do instytucji i podmiotów biorących udział w monitoringu zaliczyć należy w szczególności:

- Radę Miejską w Słupsku,
- Prezydenta Miasta Słupska,
- Zespół Koordynujący (Wydział Zarządzania Funduszami UM Słupsk),
- Zespół ds. opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska,
- Komitet Rewitalizacji,
- Beneficjentów GPR.

Na poziomie monitorowania GPR głównym podmiotem, monitorującym i dokonującym oceny osiągania założonych wskaźników oraz celów strategicznych i operacyjnych będzie Zespół Koordynujący szerzej opisany w podrozdziale 5.2. Rola ww. Zespołu obejmować powinna jednocześnie monitoring oraz sprawozdawczość. Obsługę techniczną i organizacyjną Zespołu zapewniać będzie Wydział Zarządzania Funduszami UM Słupsk.

5.13.1. Procedura monitoringu i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

1. Monitoring realizowany będzie co trzy lata, na dwóch poziomach: strategicznym i operacyjnym.
2. W ujęciu strategicznym ocena postępu realizacji programu rewitalizacji odbywać się będzie w oparciu o określone wskaźniki, które posłużyły do wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Porównany zostanie stan wyjściowy wartości wskaźników kryzysowych (z poziomu delimitacji) ze stanem obecnym (dane za rok poprzedzający rok przeprowadzania monitoringu). Na tej podstawie zostaną wyciągnięte wnioski na temat dynamiki zmian na obszarze rewitalizacji. Ponadto wykonanie planowanych działań w ujęciu strategicznym mierzone będzie za pomocą harmonogramu realizacji pakietów projektów opisanych w podrozdziale 4.2.1. Źródłem weryfikacji wskaźników będą m.in. dane statystyczne, dane źródłowe znajdujące się w dyspozycji Urzędu Miejskiego w Słupsku, jednostek organizacyjnych bądź też partnerów – wnioskodawców, którzy współpracując z Miastem realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji GPR. W celu weryfikacji wskaźników możliwe jest przeprowadzanie dodatkowych analiz, badań, ekspertyz.

3. Monitoring na poziomie operacyjnym stanowić będzie ocenę stopnia realizacji celów GPR poprzez ocenę efektów przedsięwzięć podstawowych, określonych za pomocą wskaźników produktu i rezultatu. Monitorowane będą zarówno poszczególne przedsięwzięcia, jak i cele strategiczne, jako suma wskaźników pochodzących z wiązek projektów wykazanych w rozdziale 4.2.1. W tabeli nr 45 wskazano wskaźniki produktu i rezultatu wraz z przypisaniem im wartości bazowych i wartości docelowych, które planuje się osiągnąć w związku z realizacją przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Celem procesu monitoringu będzie więc pomiar wartości cząstkowych wskaźników na etapie przechodzenia z poziomu roku bazowego do poziomu roku docelowego. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji wskaźników będą dane pochodzące z 2016 r., a w przypadku ich braku z okresu czasowo najbliższego.

4. Jednostki odpowiedzialne za realizację projektów (instytucje publiczne, wydziały UM, podmioty prywatne korzystające ze środków na rewitalizację) przygotowują niezbędne dane dotyczące wykonanych projektów - w postaci sprawozdań cząstkowych przekazywanych Zespołowi ds. wdrażania i monitorowania procesu rewitalizacji Miasta, do 15 listopada w danym roku sprawozdawczym. Dane zawierają informacje, takie jak m.in.: harmonogram, osiągnięte efekty (wskaźniki), napotkane/potencjalne trudności i problemy, wykaz zasobów niezbędnych do zrealizowania zadania, a także listę proponowanych działań do realizacji.

5. Zespół Koordynujący usytuowany w Wydziale Zarządzania Funduszami, na podstawie pozyskanych informacji, opracowuje całościowe sprawozdanie, które zawierać będzie m.in.:

- wyniki działań związanych z pozyskiwaniem funduszy zewnętrznych na realizację działań zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Słupska,
- określenie zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji poprzez analizę wartości wskaźników kryzysowych i porównanie ich ze stanem wyjściowym,
- analizę terminowości realizacji projektów zaplanowanych w harmonogramie wdrażania GPR oraz analizę ewentualnych przyczyn nierealizowania przedsięwzięć (projektów) zapisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Słupska,
- stan przygotowań i ocenę stopnia wdrażania przedsięwzięć (projektów) wpisanych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska – określenie ich skuteczności w stosunku do zakładanych wskaźników produktów i rezultatów przypisanych poszczególnym przedsięwzięciom,
- ocenę stopnia realizacji celów GPR poprzez pomiar wskaźników cząstkowych wskazanych w poniższej tabeli.

6. W ciągu 10 dni od otrzymania sprawozdania, Prezydent Miasta Słupska zwołuje spotkanie Komitetu Rewitalizacji, podczas którego konsultuje ujęte w sprawozdaniu wyniki monitoringu, rekomendacje oraz ewentualną listę zadań planowanych do realizacji, w przypadku stwierdzenia konieczności aktualizacji GPR.

7. Po spotkaniu Komitetu Rewitalizacji, na sesji Rady Miejskiej, Prezydent przedstawiasprawozdanie z monitoringu GPR z uwzględnieniem stanowiska Komitetu Rewitalizacji. W przypadku konieczności wprowadzenia zmian w Gminnym Programie Rewitalizacji, pod obrady Rady skierowany zostanie projekt uchwały ws. aktualizacji GPR.. Informacje z systemu monitorowania posłużą zarządzającym realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska na lata 2017 – 2025+ do sprawowania bieżącego nadzoru.

Tabela nr 45. Wskaźniki monitorowania realizacji celów Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska

I. CEL STRATEGICZNY - INTEGRACJA I SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA

NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	CZĘSTOTLIWOŚĆ	WARTOŚĆ BAZOWA W 2016 R.	WARTOŚĆ DOCELOWA (2025 R.)
Liczba seniorów i osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, świadczonych w miejscu zamieszkania (osoby).	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku	co dwa lata	115	200
Liczba opiekunów świadczących usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku	co dwa lata	12	24
Liczba osób korzystających z teleopieki	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku	co dwa lata	25	250
Liczba wydarzeń kulturalno- animacyjnych zorganizowanychw miejscach/obiektach utworzonych/zmodernizowanych dzięki działaniom rewitalizacyjnym (szt.).	Urząd Miejski Wydział Kultury, Wydział Współpracy i Promocji, Nowy Teatr, Słupski Ośrodek Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, szkoły.	co dwa lata	13 (2017)	30
Liczba głosów oddanych na wnioski budżetu partycypacyjnego przez mieszkańców na obszarze rewitalizacji (szt.)	Urząd Miejski Wydział Współpracy i Promocji	co roku	1358	4 000
Frekwencja wyborcza obszaru rewitalizacji – wybory prezydenckie	Urząd Miejski	W roku wyborczym najbliższym terminowi monitoringu	45,51 (2015)	Na poziomie frekwencji krajowej
Liczba wybudowanych /przebudowanych/wyremontowanych miejsc umożliwiających wspólną aktywność mieszkańców, spędzanie wolnego czasu i rozwój zainteresowań (szt.).	Urząd Miejski Wydział Inwestycji, zarządcy nieruchomości, Zarząd Infrastruktury Miejskiej, Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej.	co dwa lata	6	12
Liczba osób objętych szkoleniami/doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych (os.)	Miejska Biblioteka Publiczna, szkoły, zarządcy nieruchomości	co dwa lata	0	6.953
Liczba wspartych obiektów infrastruktury społecznej zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji (szt.)	Zarządcy nieruchomości	co dwa lata	0	4
Liczba osób uczestniczących w działaniach kulturalnych i animacyjnych realizowanych z udziałem zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji (os.)	Urząd Miejski, Nowy Teatr, Słupski Ośrodek Kultury, Miejska Biblioteka Publiczna, szkoły	co dwa lata	0	3.130

II. CEL STRATEGICZNY - OŻYWIENIE GOSPODARCZE I SPOŁECZNE

NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	CZĘSTOTLIWOŚĆ	WARTOŚĆ BAZOWA W 2016 R.	WARTOŚĆ DOCELOWA (2025 R.)
Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych na obszarze rewitalizacji na 100 osób	Urząd Miejski Wydział Centrum Obsługi Mieszkańca, Wydział Zarządzania Nieruchomościami	co dwa lata	16,28	20,00
Udział uczniów szkół zawodowych w liczbie uczniów szkół średnich	Urząd Miejski Wydział Edukacji	co dwa lata	62,00%	66,00%
Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym (%)	Powiatowy Urząd Pracy w Słupsku	co dwa lata	6,42 (2015)	4,00
Liczba inicjatyw lokalnych i działań partycypacyjnych zrealizowanych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji z wykorzystaniem (mikro)grantów (szt.)	Urząd Miejski Wydział Zarządzania Funduszami, organizacje pozarządowe	co dwa lata	0	25 rocznie

III. CEL STRATEGICZNY - FUNKCJONALNA, BEZPIECZNA I ESTETYCZNA PRZESTRZEŃ

NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	CZĘSTOTLIWOŚĆ	WARTOŚĆ BAZOWA W 2016 R.	WARTOŚĆ DOCELOWA (2025 R.)
Powierzchnia wybudowanych/przebudowanych/wyremontowanych dróg na obszarze rewitalizacji (m²)	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	co dwa lata	8 520	115.397
Długość wybudowanych/przebudowanych/ wyremontowanych dróg na obszarze rewitalizacji (km)	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	co dwa lata	1,42	13,99
% wybudowanych/przebudowanych ścieżek rowerowych na OR z docelowego układu	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	co dwa lata	42	70
Powierzchnia wybudowanych/ przebudowanych/ wyremontowanych chodników na obszarze rewitalizacji (m²)	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	co dwa lata	11042	132 740
Długość chodników z wymienioną nawierzchnia na obszarze rewitalizacji (km)	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	co dwa lata	2,83	26,77
Liczba wybudowanych zintegrowanych węzłów przesiadkowych (szt.)	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	co dwa lata	0	1
Udział budynków mieszkalnych należących do wspólnot mieszkaniowych oraz komunalnego zasobu mieszkaniowego wymagających remontu (%)	Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o., zarządcy nieruchomości	co dwa lata	74,7 (2015)	58,08
Liczba wyremontowanych budynków wspólnot mieszkaniowych oraz komunalnego zasobu mieszkaniowego na obszarze rewitalizacji (szt.)	Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o., zarządcy nieruchomości	co dwa lata	274	454
Liczba lokali mieszkalnych oddanych do użytkowania w ramach budownictwa społecznego (szt.)	STBS Sp. z o.o.	co dwa lata	0	49

Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku, Urząd Miejski Wydział Inwestycji, zarządcy nieruchomości	co dwa lata	9,2	50,3 (2025)
Liczba nowych nasadzeń drzew	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	co dwa lata	519 (2017)	1.400
Powierzchnia zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (m2)	Urząd Miejski Wydział Inwestycji, Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o., zarządcy nieruchomości	co dwa lata	24.280	74 499
Liczba zagospodarowanych podwórek i przestrzeni wewnątrzkwartałowych na obszarze rewitalizacji (szt.)	Urząd Miejski Wydział Inwestycji, Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o., zarządcy nieruchomości	co dwa lata	8	40
Powierzchnia terenów zielonych na osobę	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	co dwa lata	13,08	13,20
Liczba budynków ujętych w rejestrze zabytków lub ewidencji zabytków wymagających prac remontowych (szt.)	Urząd Miejski Wojewódzki Konserwator Zabytków	co dwa lata	564	394
Liczba obiektów wybudowanej/ zmodernizowanej infrastruktury sportowej na obszarze rewitalizacji (szt.)	Urząd Miejski, jednostki realizujące	co dwa lata	6	16
Powierzchnia uwolnionych terenów na obszarze rewitalizacji w wyniku likwidacji pustostanów (m2)	Przedsiębiorstwo Gospodarki Miejskiej Sp. z o. o.	co dwa lata	0	6 638

IV. CEL STRATEGICZNY - WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA

NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO WERYFIKACJI	CZĘSTOTLIWOŚĆ	WARTOŚĆ BAZOWA W 2016 R.	WARTOŚĆ DOCELOWA (2025 R.)
Zmniejszenie udziału procentowego budynków generujących niską emisję	Zarządcy nieruchomości, Przedsiębiorstwo Gospodarki Mieszkaniowej Sp. z o.o.	co dwa lata	86,79	75,00
Zmniejszenie emisji CO2 w wyniku poprawy efektywności energetycznej budynków i infrastruktury technicznej (t)	Zarządcy nieruchomości, Urząd Miejski w Słupsku	co dwa lata	0	1 713
Zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię cieplną w budynkach użyteczności publicznej (GJ/rok)	Zarządcy nieruchomoś, Urząd Miejski w Słupsku	co dwa lata	0	9 945
Zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię (MWh/rok) przez oświetlenie uliczne	Urząd Miejski w Słupsku/Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	co dwa lata	0	708,41

Liczba kamer monitoringu na obszarze rewitalizacji (szt)	Straż Miejska	co dwa lata	24	150
Liczba zmodernizowanych punktów świetlnych na obszarze rewitalizacji (szt.)	Zarząd Infrastruktury Miejskiej w Słupsku	co dwa lata	0	2 334
Liczba przestępstw na 1 000 ludności	Komenda Miejska Policji w Słupsku	co dwa lata	47,71	35,00
Liczba założonych niebieskich kart na 10 000 ludności	Komenda Miejska Policji w Słupsku/ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Słupsku	co dwa lata	21,88	30,00

Źródło: opracowanie własne

5.13.2. Procedura ewaluacji

Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska pozwala oszacować oddziaływanie samego Programu, jak i pomocy publicznej, w tym pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w odniesieniu do założonych celów. Wyniki oceny powinny zostać wykorzystane w celu optymalnego dopasowania realizowanych przedsięwzięć do rzeczywistych potrzeb oraz efektywnego wydatkowania środków. Procedura ewaluacji udziela odpowiedzi na pytanie o celowość, trafność i wartość dodaną interwencji planowanej, przeprowadzanej lub zakończonej. Warunkiem dobrej oceny jest dostępność danych i terminowość raportowania przez wszystkie podmioty zaangażowane w system wdrażania Programu. Ocena taka bada sam program i jego efekty długotrwałe, czyli oddziaływania.

Ewaluacja GPR prowadzona będzie w oparciu o następujące zasady:

1. Ewaluacja będzie miała charakter przedmiotowy – analizie zostanie poddany stopień realizacji kierunków działania oraz celów rewitalizacji określonych w GPR.
2. I ewaluacja przeprowadzona będzie w 2022 r. – będzie to ewaluacja typu mid-term obejmująca m.in. analizę:
   - efektywności wykorzystania środków,
   - skuteczności w zakresie osiągania założonych celów,
   - oddziaływania na sytuację społeczno-gospodarczą,
   - funkcjonowania systemu realizacji.
3. W razie zaistnienia potrzeby znacznej modyfikacji GPR, prowadzącej do zmiany celów oraz wizji rewitalizacji, przeprowadzona zostanie ewaluacja typu ex-post, obejmująca okres od początku obowiązywania GPR. Ocena powinna zostać zakończona nie później niż 3 lata po zakończeniu okresu programowania. Celem oceny ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrożenia Programu, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy. Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki rozwoju Miasta, szczególnie w zakresie zdefiniowania czynników, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Programu.
4. Podstawowe źródło informacji w procesie przygotowania ewaluacji będą stanowiły sprawozdania monitoringowe. W uzasadnionych przypadkach właściwe może być przeprowadzenie stosownych badań czy opracowanie dodatkowych ekspertyz.
5. Ewaluacja będzie uwzględniała analizę wpływu czynników wewnętrznych oraz zewnętrznych na realizację GPR.
6. Za organizację ewaluacji odpowiedzialny będzie Zespół Koordynujący GPR usytuowany w Wydziale Zarządzania Funduszami.

7. Ewaluacja przygotowana zostanie przez podmiot niezależny (niezaangażowany merytorycznie we wdrażanie GPR).

8. Wyniki ewaluacji przyjmą postać raportów opiniowanych przez Komitet Rewitalizacji. Raport powinien zawierać zestawienie najważniejszych wniosków ze sprawozdań prowadzonych przez cały okres obowiązywania Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska. Dodatkowo, ewaluacja powinna obejmować badania społeczno-ekonomiczne, które będą stanowiły odpowiedź na problemy zdiagnozowane w dokumencie „Raport z delimitacji obszarów zdegradowanych dla Miasta Słupska". Takie zestawienie pozwoli na wykazanie efektów, które zostały osiągnięte dzięki podjętej interwencji.

9. Raporty z ewaluacji przekazywane będą Radzie Miejskiej w Słupsku.

10. Raport z realizacji programu zostanie upubliczniony i opublikowany na stronie internetowej Miasta (Biuletyn Informacji Publicznej).

5.13.3 System wprowadzania zmian w reakcji na zmienność otoczenia

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Słupska jest dokumentem otwartym, co oznacza, że w miarę pojawiających się potrzeb interesariuszy, bądź pojawieniu się istotnych problemów z wdrażaniem, Prezydent Miasta może podjąć procedurę zmiany GPR, uwzględniając ustawową procedurę.

Zmiany w Gminnym Programie Rewitalizacji mogą wynikać z monitoringu i ewaluacji, lecz mogą być również efektem innych działań (np. aktualizacji listy przedsięwzięć). Wszelkie zmiany w ramach przedsięwzięć z listy podstawowej wymagać będą przeprowadzenia pełnej procedury zmiany GPR.

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, procedura ta zakłada pominięcie etapu pozyskiwania opinii uprawnionych organów oraz przeprowadzenia konsultacji społecznych. Jej zastosowanie jest dopuszczalne w dwóch przypadkach:

1. Zmiana nie dotyczy przedsięwzięć zawartych w GPR na podstawie art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy. Chodzi o przedsięwzięcia zawarte na liście podstawowych przedsięwzięć, w odniesieniu do których GPR określa szczegóły realizacji;

2. Zmiana nie wymaga zmiany uchwały w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie dotyczy zatem m.in. zmiany obszaru rewitalizacji.

6. POWIĄZANIE GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Dobrze prowadzona rewitalizacja kładzie nacisk na kompleksowe, zintegrowane podejście do działań rewitalizacyjnych. Podejmowana interwencja musi być wieloaspektową odpowiedzią na lokalnie występujący kryzys. Ma stanowić zespół działań stawiających sobie za cel pełne przywrócenie do życia konkretnego obszaru tak, aby poprawie uległa jakość życia jego mieszkańców. Jednym z celów interwencji jest pomoc w zakresie odzyskania przez słabsze grupy społeczne zdolności do ich reintegracji na rynku pracy i uczestnictwa w sferze konsumpcji, kultury i rekreacji. W działaniach prowadzonych na rzecz rewitalizacji wskazuje się na potrzebę prowadzenia skoordynowanych, zintegrowanych przedsięwzięć w różnej skali i o różnym zakresie, realizujących szerszą wizję odnowy miasta oraz wspierających powiązania przestrzenne z szerszym otoczeniem.

Rewitalizacja jest jednym z podstawowych działań mających na celu przyczynienie się do zrównoważonego rozwoju poszczególnych miast. Jest to też zagadnienie, które znajduje swoje miejsce w wielu dokumentach strategicznych oraz aktach prawnych i różnorodnych regulacjach. Gminny Program Rewitalizacji Miasta Słupska opracowany został w oparciu o założenia dokumentów strategicznych o charakterze krajowym, regionalnym i lokalnym. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

6.1. Powiązanie Gminnego Program Rewitalizacji Miasta Słupska z krajowymi dokumentami strategicznymi

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Celem głównym dokumentu jest poprawa jakości życia Polaków w powiązaniu z modernizacją i rosnącą jakością gospodarki. GPR Miasta Słupska powiązany jest z Długookresową Strategią Rozwoju Kraju w poniższych obszarach:

- Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki.
- Cel 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki.
- Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state".
- Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, (Kierunek interwencji: Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach.
- Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

GPR Miasta Słupska przyczynia się bezpośrednio do realizacji określonej w Strategii wizji, która zakłada, że: „Zatrzymane zostaną również procesy marginalizacji na obszarach tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze i pobudzona zostanie zdolność do rozwoju dzięki procesom rewitalizacyjnym. W najbardziej zdegradowanych dzielnicach miast, w efekcie spójnych działań rewitalizacyjnych, nastąpi lokalizacja nowych funkcji, ożywienie i dywersyfikacja gospodarcza z jednoczesną poprawą sytuacji społecznej".

Cele GPR Miasta Słupska wpisują się również w poniższe cele Strategii:

Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo

- Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela.
- Obszar strategiczny: Konkurencyjna Gospodarka

- Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki.
- Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.
- Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna
- Cel III.1. Integracja społeczna.
- Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Zamieszczona w Strategii Rozwoju Kraju 2020 mapa, przedstawiająca Obszary strategicznej interwencji na rzecz restrukturyzacji i rewitalizacji miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze, wskazuje przybliżoną grupę miast, do których kierowana będzie interwencja. Strategia doprecyzowuje, że dokładne wyznaczenie obszarów zdegradowanych i tych części miast, które wymagają interwencji, odbywać się będzie na poziomie regionalnym.

Słupsk wskazano jako ośrodek przewidziany do wsparcia w zakresie lokalnych wyzwań rewitalizacyjnych, a natężenie problemów określono jako wysokie.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Celem strategicznym koncepcji jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie. KPZK 2030 kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki oraz pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. W koncepcji sformułowano sześć wzajemnie powiązanych celów polityki przestrzennego zagospodarowania kraju w horyzoncie roku 2030. GPR Miasta Słupska nawiązuje do poniższych:

- Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
- Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

Krajowe Strategie Sektorowe

GPR Miasta Słupska wpisuje się również w szereg celów krajowych strategii sektorowych. Poniżej przywołano najważniejsze z nich:

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Głównym celem działań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

- Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia.
- Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie efektywnego funkcjonowania osób starszych.
- Cel szczegółowy 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem z rynku pracy.
- Cel szczegółowy 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
- Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

- Cel strategiczny: Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno – gospodarczym Polski.
- Cele operacyjne:
- Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.
- Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.
- Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.
- Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Strategia wyznacza cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze terytorialnym, określa rolę regionów w tym procesie, zasady koordynacji działań rozwojowych realizowanych przez różne podmioty publiczne. Celem strategicznym KSRR do 2020 jest: efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. Rozwinięciem celu strategicznego są trzy cele szczegółowe polityki regionalnej:

I. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów.

II. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych.

III. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

GPR Miasta Słupska bezpośrednio koresponduje z celami dotyczącymi budowania spójności terytorialnej i przeciwdziałania procesom marginalizacji na obszarach problemowych, w tym zwłaszcza z:

- Celem 2.1. Wzmacnianie spójności w układzie krajowym.
- Celem 2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.

Krajowa Polityka Miejska

Krajowa Polityka Miejska jest dokumentem określającym planowane działania administracji rządowej dotyczące polityki miejskiej, uwzględniającym cele i kierunki określone w średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz krajowej strategii rozwoju regionalnego. Służy ona celowemu, ukierunkowanemu terytorialnie działaniu państwa na rzecz zrównoważonego rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz wykorzystaniu ich potencjałów w procesach rozwoju kraju. Strategicznym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.

Niniejszy GPR jest w całości spójny z zapisami wątku tematycznego 4.5. Krajowej Polityki Miejskiej zatytułowanego „Rewitalizacja”. W strukturze celów rewitalizacji dotyczy przede wszystkim Cel III: Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.

Narodowy Plan Rewitalizacji (założenia)

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji (NPR) jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji

w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań. W związku z powyższym GPR Miasta Słupska jest spójny i realizuje cele i założenia określone w NPR.

6.2. Powiązanie Gminnego Program Rewitalizacji Miasta Słupsk z dokumentami strategicznymi Województwa Pomorskiego

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego

Strategia wskazuje 3 cele strategiczne, mające charakter ogólny i określające pożądane stany docelowe w ujęciu problemowym. Są one konkretyzowane przez 10 celów operacyjnych oraz 5 kierunków działań. GPR Miasta Słupska wpisuje się w realizację celów strategicznych Województwa Pomorskiego, w tym zwłaszcza w poniższe cele operacyjne i kierunki działań:

Cel strategiczny 2. AKTYWNI MIESZKAŃCY
Cel operacyjny 2.1. Wysoki poziom zatrudnienia
Kierunek działania:
2.1.1. Aktywizacja biernych zawodowo i bezrobotnych.
2.1.2. Wspieranie rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw.
Cel operacyjny 2.2. Wysoki poziom kapitału społecznego
Kierunek działania:
2.2.1. Systemowe wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych.
2.2.2. Podnoszenie poziomu tożsamości regionalnej i lokalnej oraz integracja społeczności lokalnych.
2.2.3. Aktywne uczestnictwo w kulturze, sporcie i rekreacji.
2.2.4. Kompleksowa rewitalizacja i rozwój przestrzeni publicznych.
Cel operacyjny 2.3. Efektywny system edukacji

Kierunek działania:

2.3.1. Zapewnienie wysokiej jakości edukacji na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym.
2.3.2. Poprawa dostępu do edukacji przedszkolnej i zorganizowanych form opieki nad dziećmi do lat 3.
2.3.3. Rozwój systemowego wsparcia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (w tym szczególnie uzdolnionych).
Cel strategiczny 3. ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ
Cel operacyjny 3.2. Bezpieczeństwo i efektywność energetyczna
Kierunek działania:
3.2.1. Wsparcie przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej.
3.2.2. Wsparcie przedsięwzięć z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
3.2.3. Rozwój systemów zaopatrzenia w ciepło i zwiększanie zasięgu ich obsługi.
3.2.4. Zmiana lokalnych i indywidualnych źródeł energii w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń.

Regionalny Program Strategiczny w zakresie aktywności zawodowej i społecznej Aktywni Pomorzanie

RPS Aktywni Pomorzanie to jeden z sześciu zasadniczych narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020. Pełni on wiodącą rolę w konkretyzacji i realizacji działań w takich obszarach jak zatrudnienie, kapitał społeczny i edukacja. GPR Miasta Słupska nawiązuje bezpośrednio do niżej wskazanych celów i priorytetów RPS:

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 Wysoki poziom zatrudnienia
Priorytet 1.1 Aktywność zawodowa bez barier
Priorytet 1.2 Fundamenty przedsiębiorczości

Priorytet 1.3 Adaptacja do zmian rynku pracy
CEL SZCZEGÓŁOWY 2 Wysoki poziom kapitału społecznego
Priorytet 2.1 Silny sektor pozarządowy
Priorytet 2.2. Regionalna wspólnota
Priorytet 2.3 Przestrzeń dla aktywności
CEL SZCZEGÓŁOWY 3 Efektywny system edukacji
Priorytet 3.1 Edukacja dla rozwoju i zatrudnienia
Priorytet 3.2 Indywidualne ścieżki edukacji
Regionalny Program Strategiczny w zakresie atrakcyjności kulturalnej i turystycznej Pomorska Podróż
RPS Pomorska Podróż jest jednym z sześciu zasadniczych narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 (SRWP) i pełni wiodącą rolę w konkretyzacji i realizacji działań w takich obszarach, jak wizerunek i marka turystyczna Pomorskiego oraz budowa sieciowych, ponadregionalnych produktów turystycznych. GPR Miasta Słupska jest zgodny z założeniami poniższych celów szczegółowych i priorytetów RPS:
CEL SZCZEGÓŁOWY 1 Zachowanie i turystyczne wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego.
Priorytet 1.1 Opieka i ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego.
CEL SZCZEGÓŁOWY 2 Całoroczna, sieciowa i kompleksowa oferta, wzmacniająca wizerunek regionu.
Priorytet 2.1 Nowoczesne rozwiązania infrastrukturalne i przestrzenne.

Regionalny Program Strategiczny w zakresie energetyki i środowiska Ekoefektywne Pomorze

RPS Ekoefektywne Pomorze jest kolejnym z zasadniczych narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 (SRWP), które pełni wiodącą rolę w konkretyzacji i realizacji działań Samorządu Województwa Pomorskiego w takich obszarach, jak bezpieczeństwo energetyczne i dobry stan środowiska naturalnego. Zakres tematyczny GPR Miasta Słupska koresponduje z poniższymi celami tego RPS:

CEL SZCZEGÓŁOWY 1 Bezpieczeństwo energetyczne i poprawa efektywności energetycznej
Priorytet 1.2. Poprawa efektywności energetycznej
Priorytet 1.3. Zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych
CEL SZCZEGÓŁOWY 2 Adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie zagrożeniom i zarządzanie ryzykiem
Priorytet 2.2. Racjonalizacja gospodarowania przestrzenią
CEL SZCZEGÓŁOWY 3 Zrównoważone gospodarowanie zasobami oraz poprawa środowiskowych warunków życia
Priorytet 3.3. Kształtowanie świadomości i postaw społecznych, wykorzystanie aktywności i dialogu w ochronie środowiska
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego

Preferowanym kierunkiem rozwoju struktury przestrzennej województwa jest polityka równoważenia rozwoju, przejawiająca się kształtowaniem ośrodków, pasm i stref aktywności, warunkujących rozwój przedsiębiorczości i innowacji w miejscach, które są i będą wybierane przez mechanizmy gospodarki rynkowej oraz aktywne inicjowanie i wspomaganie przedsięwzięć samorządów lokalnych i podmiotów publicznych, przy jednoczesnym zachowaniu cech, zasobów i walorów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu, warunkujących wysoką jakość życia i zdrowie mieszkańców. Generalnym celem polityki przestrzennej województwa jest natomiast kształtowanie harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, sprzyjającej równoważeniu wykorzystywania cech, zasobów i walorów przestrzeni z rozwojem gospodarczym, wzrostem poziomu i jakości życia oraz trwałym zachowaniem wartości środowiska dla potrzeb obecnego i przyszłych pokoleń.W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego sformułowano pięć głównych celów polityki przestrzennej, powiązanych z celami strategicznymi rozwoju województwa. GPR Miasta Słupska nawiązuje zwłaszcza do poniższych:

- osiągniecie średniego europejskiego poziomu rozwoju i jakości życia porównywalnej z krajami europejskimi;
- zahamowanie dewaloryzacji środowiska oraz ochrona jego struktur i wartości, jak również do wskazanej w PZPWP konieczności podnoszenia konkurencyjności miast, jako ośrodków wzrostu, w tym m.in. poprzez tworzenie oraz zapewnianie wysokiej jakości przestrzeni publicznej, modernizację sieci infrastruktury i podnoszenie efektywności energetycznej, szczególną troskę o dzielnice zdegradowane, wzmocnienie gospodarki lokalnej oraz lokalnego rynku pracy, aktywną politykę edukacji i szkolenia dla dzieci i ludzi młodych.

6.3. Powiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska z innymi dokumentami strategicznymi Miasta

Strategia Rozwoju Miasta Słupska 2017-2022

Strategia Rozwoju Miasta Słupska na lata 2017–2022 jest nadrzędnym dokumentem planistycznym miasta, określającym podstawowe kierunki rozwoju w długiej perspektywie czasu. Nakreśla wizję Słupska oraz wynikający z jej realizacji pożądany stan. Integruje plany rozwoju i modernizacji, wynikające z wyzwań przyszłości, z koniecznością rozwiązania najbardziej dotkliwych problemów dotykających mieszkańców „tu i teraz".

Wizja: Słupsk to zielone miasto nowej generacji. Obywatelskie, nowoczesne, rozwijające się w sposób trwały i zrównoważony, na wzór najlepszych miast w Europie. Łączy rozwój gospodarki ze sprawiedliwością społeczną oraz ochroną środowiska i klimatu.

Misją samorządu Słupska jest tworzenie warunków do jak najwyższej jakości życia mieszkanek i mieszkańców miasta, poszerzanie ich szans rozwoju.

Dziedziny strategiczne i kierunki rozwoju powiązane z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska:

Miejska demokracja

- Wzmacniamy więzi społeczne
- Razem decydujemy
- Wyrównujemy szanse

Jakość życia

- Poprawiamy sytuację mieszkaniową
- Dobrze edukujemy
- Przyciągamy kulturą
- Wzmacniamy profilaktykę zdrowotną i opiekę
- Dbamy o bezpieczeństwo

Nowoczesna gospodarka

- Inwestujemy w gospodarkę i infrastrukturę
- Wspieramy lokalną przedsiębiorczość
- Przygotowujemy do pracy
- Rozbudowujemy ofertę turystyczną

Natura i surowce

- Chronimy przyrodę, rozwijamy tereny zielone
- Chronimy klimat
- Dbamy o jakość powietrza

Mobilność i zrównoważony transport

- Racjonalizujemy potrzeby transportowe, rozwijamy transport zbiorowy
- Tworzymy dobre warunki dla rowerzystów i pieszych

Przestrzeń miasta

- Rewitalizujemy i poprawiamy estetykę miasta
- Dobrze planujemy przestrzeń

W Strategii Rozwoju Miasta Słupska 2017-2022 wymieniono rewitalizację i działania poprawiające estetykę przestrzeni publicznej jako kierunek rozwoju miasta. Strategia może więc być postrzegana jako nadrzędny dokument strategiczny wobec niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji, w którym jednym z celów operacyjnych jest Wysokiej jakości przestrzeń publiczna. Gminny Program Rewitalizacji Miasta Słupska realizuje założenia wizji i dziedzin strategicznych dokumentu Strategii i jest z nimi spójny. w szczególności w odniesieniu do podnoszenia aktywności oraz budowania więzi wśród mieszkańców z miastem Słupsk. Zgodnie z ideą rewitalizacji podmiotem wszelkich działań rewitalizacyjnych jest lokalna społeczność. Działania planowane do podjęcia w mieście w dziedzinie rewitalizacji nastawione są przede wszystkim na budowanie integracji społecznej i lokalną inicjatywę społeczności oraz zwiększenie aktywności obywatelskiej. Znajdują one swoje odzwierciedlenie przede wszystkim w celach Strategii: Wzmacniamy więzi społeczne i Razem decydujemy. Przedsięwzięcia GPR ukierunkowane na rozwój i wzrost dostępności usług opiekuńczych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu wpisują się w cele: Wzmacniamy profilaktykę zdrowotną i opiekę oraz Wyrównujemy szanse. Kierunki rozwoju wyznaczone w Strategii: Przyciągamy kulturą i Rozbudowujemy ofertę turystyczną realizowane będą poprzez działania GPR zmierzające do przywrócenia lokalnej tożsamości i ożywienia kulturalnego obszaru rewitalizacji oraz ochronę dziedzictwa kulturowego. Program Rewitalizacji poprzez podnoszenie jakości edukacji oraz tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości i promocji samozatrudnienia wśród mieszkańców realizować będzie następujące cele Strategii: Dobrze edukujemy, Przygotowujemy do pracy oraz Wspieramy lokalną przedsiębiorczość. Wysokiej jakości przestrzeń publiczna wpisuje się w cele Strategii: Chronimy przyrodę, rozwijamy tereny zielone, Chronimy klimat i Dbamy o jakość powietrza. Nie bez znaczenia dla ochrony klimatu pozostaną przedsięwzięcia GPR polegające na likwidacji indywidualnych źródeł ogrzewania i promujące energooszczędne budownictwo. Poprawa standardów zamieszkania i odnowa zasobu mieszkaniowego wpisują się w cel Strategii Poprawiamy sytuację mieszkaniową. Zapisane w GPR działania ukierunkowane na rozwijanie systemu monitoringu miejskiego, ograniczanie chaotycznej zabudowy obniżającej poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, doświetlanie miejsc niebezpiecznych i podnoszenie wiedzy mieszkańców na temat zachowań w sytuacjach niebezpiecznych realizować będą cel Strategii Dbamy o bezpieczeństwo. Równie istotny dla planowanych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest obszar strategiczny Inwestycje w gospodarkę i infrastrukturę, który realizowany będzie przez planowane działania GPR dotyczące m.in. modernizacji układu drogowego, zapewnienia wysokiej jakości komunikacji zbiorowej, politykę parkingową i program chodnikowy.

Strategia Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Słupska na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Słupska (MOF MS) na lata 2014-2020 powstała w celu umożliwienia realizacji ponadlokalnych, wspólnych działań, wychodzących poza granice jednej gminy. Zakres terytorialny opracowania obejmuje obszar wzajemnie zinte-

growany i wzajemnie na siebie oddziałujący pod względem społeczno-gospodarczym, który tworzą następujące jednostki: Miasto Słupsk, Powiat Słupski, Miasto Ustka, Gmina Ustka, Gmina Słupsk, Gmina Kobylnica i Gmina Dębnica Kaszubska.

Wizja: *MOF Miasta Słupska to otwarty na Morze Bałtyckie, rozwinięty gospodarczo i turystycznie obszar subregionalny, biegun wzrostu na Pomorzu Środkowym, z silnym, dynamicznym centrum gospodarczym, usługowym, edukacyjnym i kulturalnym – miastem Słupsk, powiązanym z portem morskim i uzdrowiskiem w Ustce. MOF MS jest obszarem zintegrowanym z przestrzenią kraju. Jest także zintegrowany wewnętrznie, będąc atrakcyjnym miejscem do zamieszkania i wypoczynku.*

Misja: *Misją samorządów tworzących MOF MS jest planowanie i realizacja polityki rozwoju społecznego, gospodarczego oraz turystycznego, w tym uzdrowiskowego, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, uwzględniając specyficzne uwarunkowania nadmorskiego położenia.*

Cele strategiczne powiązane z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska:

I. CEL STRATEGICZNY – OBSZAR ZINTEGROWANY PRZESTRZENNIE

1.1. Poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej i transportowej obszaru funkcjonalnego.

1.2. Poprawa jakości infrastruktury komunikacyjnej wewnątrz obszaru.

1.3. Poprawa jakości komunikacji publicznej.

II. CEL STRATEGICZNY - WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKO

2.1.Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej.

III. Rozwinięta funkcja turystyczna

3.2. Budowa, modernizacja i rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej

i kulturalnej.

IV. CEL STRATEGICZNY - ROZWINIĘTY OBSZAR GOSPODARCZY

4.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

V. CEL STRATEGICZNY – ATRAKCYJNA PRZESTRZEŃ ŻYCIA

5.1. Wsparcie rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

5.2. Rozwój infrastruktury społecznej.

5.3. Kompleksowa rewitalizacja społeczno-gospodarcza obiektów/obszarów miejskich

i wiejskich pod kątem podniesienia walorów estetycznych, przestrzennych i funkcjonalnych.

VI. CEL STRATEGICZNY - OBSZAR EFEKTYWNIE ZARZĄDZANY

6.1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Gminny Program Rewitalizacji wpisuje się w całości w założenia Strategii, skupiając się na rozwoju w zakresie aspektów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, występujących w gminach MOF Słupska. Założenia są spójne w zakresie celów głównych GPR, nastawionych na prężne działanie w tym zakresie.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Słupska

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Słupska to dokument, w którym duży nacisk kładziony jest na zagadnienia związane z mieszkalnictwem oraz poprawą jakości otoczenia mieszkaniowego, a także utrzymanie dziedzictwa, tożsamości oraz

charakteru obszarów przeznaczonych do rewitalizacji.

Studium, obok strategii rozwoju, jest głównym dokumentem kształtowania polityki przestrzennej. Obowiązujące studium Miasta Słupska nie odzwierciedla jednak obecnych uwarunkowań rozwoju miasta i nie odpowiada jego potrzebom. W związku z tym, Uchwałą Nr IX/59/15 Rady Miejskiej w Słupsku z dnia 25 marca 2015r., przystąpiono do opracowania zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Słupska.

W chwili uchwalania niniejszego GPR, zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Słupska jest w trakcie opracowania. W Studium wyznaczony będzie obszar rewitalizacji. Ponieważ oba dokumenty były opracowywane równolegle i w procesie skoordynowanym, zadbano o ich spójność i zgodność, w związku z czym nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w studium za pomocą instrumentów ustawy o rewitalizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Słupsku na lata 2010 – 2018

Cele Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska wpisują się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Słupsku na lata 2010 – 2018.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera wiele zadań, których celem jest odpowiedź na wyzwania stojące również przed Gminnym Programem Rewitalizacji, gdzie planuje się, że duża część działań zostanie skierowana do mieszkańców w celu poprawy ich sytuacji oraz zwiększenia potencjału społecznego na obszarze zdegradowanym.

Wizja: *Sprawnie i skutecznie funkcjonujący system pomocy społecznej w Mieście Słupsku oparty na rozwiniętej infrastrukturze społecznej oraz sieci ponadsektorowej i partnerskiej współpracy wszystkich podmiotów lokalnych zaangażowanych w problematykę społeczną.*

Misja: *Łagodzenie problemów społecznych poprzez zintegrowane i wielopłaszczyznowe działanie instytucji funkcjonujących w strukturach społecznych.*

Szczególne korelacje obu dokumentów można dostrzec przede wszystkim w niżej wymienionych celach strategicznych i przyporządkowanym im priorytetach.

CEL STRATEGICZNY NR 1 (C1): Zmniejszenie skali bezrobocia w Mieście Słupsku oraz poprawa dostępu do zatrudnienia

Priorytet 1 (P1): Wyrównywanie szans podjęcia zatrudnienia, w szczególności przez osoby defaworyzowane na rynku pracy (osoby niepełnosprawne, kobiety, osoby powyżej 45 roku życia).

Priorytet 2 (P2): Umożliwienie osobom bezrobotnym zdobycia lub uzupełnienia kwalifikacji zawodowych i doświadczenia zawodowego.

Priorytet 3 (P3): Aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych i przełamywanie bierności zawodowej osób bezrobotnych.

Priorytet 4 (P4): Wspieranie przedsiębiorczości oraz osób bezrobotnych i poszukujących pracy zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą.

CEL STRATEGICZNY NR 2 (C1): Poprawa jakości życia seniorów w Mieście Słupsku

Priorytet 1 (P1): Poprawa stanu zdrowia seniorów.

Priorytet 2 (P2): Dostosowywanie systemu wsparcia instytucjonalnego na rzecz seniorów zgodnie z trendami demograficznymi i zjawiskiem starzenia się społeczeństwa.

Priorytet 3 (P3): Wsparcie seniorów funkcjonujących samodzielnie w swoim środowisku.

Priorytet 4 (P4): Zapewnienie aktywnego udziału seniorów w życiu społecznych

Priorytet 5 (P5): Poprawa wizerunku osób starszych.

CEL STRATEGICZNY NR 3 (C3): Eliminowanie wszelkich barier utrudniających osobom niepełnosprawnym równy dostęp do wszystkich dziedzin życia

Priorytet 1 (P1): Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych na rynku pracy

Priorytet 2 (P2): Umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym

Priorytet 3 (P3): Zapobieganie dyskryminacji osób niepełnosprawnych.

Priorytet 4 (P4): Rozbudowa i udoskonalanie systemu wsparcia instytucjonalnego na rzecz osób niepełnosprawnych.

CEL STRATEGICZNY NR 4 (C4): Udoskonalanie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

Priorytet 1 (P1): Promowanie i rozwijanie systemu rodzinnej opieki zastępczej.

Priorytet 2 (P2): Zróżnicowanie i zwiększenie efektywności oferty wsparcia dzieci i rodzin.

CEL STRATEGICZNY NR 5 (C5): Zapobieganie dysfunkcjom życia społecznego i zmniejszenie ich skutków

Priorytet 1 (P1): Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Priorytet 2 (P2): Przeciwdziałanie uzależnieniom od środków psychoaktywnych.

Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Słupska w latach 2017 – 2021

Duża część działań zapisanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Mieście Słupsku na lata 2010 – 2018 w formie celów szczegółowych zostaje przeniesiona do Gminnego Programu Rewitalizacji w formie przedsięwzięć rewitalizacyjnych o charakterze społecznym:

1. Usługi społeczne – innowacyjne i kompleksowe wsparcie na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizowanego Miasta Słupska – przedsięwzięcie wynika z C2 – P2, P3, P4, C4 –P2, C5-P1.
2. Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecei słupskim i mieście Słupsk (III) - przedsięwzięcie wynika z C1-P3.
3. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych powyżej 30 roku zycia z powiatu słupskiego i miasta Słupsk (III) - przedsięwzięcie wynika z C1-P3.
4. Aktywizacja seniorów i osób niepełnosprawnych - przedsięwzięcie wynika z C2-P4, C3-P2.

W ramach projektu pn. „Opracowanie modelu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej obszarów śródmiejskich na przykładzie Miasta Słupska” sporządzona zostanie nowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, która będzie skorelowana z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji.

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta Słupska na lata 2017-2021

Program jest dokumentem, który określa zasady oraz cele prowadzonej przez Miasto polityki mieszkaniowej. Założenia są spójne w zakresie celów głównych z Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Słupska. W ramach działań w obszarze rewitalizacji Miasta wskazano dążenie do:

1) koncentracji geograficznej wsparcia i dostosowania go do lokalnych uwarunkowań i potrzeb,

2) podnoszenia poziomu zaangażowania mieszkańców w utrzymanie zasobu mieszkanio-

wego i przestrzeni wewnątrz kwartałowych,

3) uzupełniania pierzei zabudową mieszkaniową, ewentualnie z użytkowymi parterami,

4) zwiększania atrakcyjności przestrzeni publicznych Miasta zapewniających m.in. komfort, bezpieczeństwo, wygodę,

5) wykorzystywania programów rewitalizacji jako narzędzia pozyskiwania środków zewnętrznych,

6) zaangażowania kapitału zewnętrznego w realizację programu rewitalizacji w aspektach obejmujących politykę mieszkaniową,

7) przygotowania nowych i rozwoju istniejących programów miejskich wspierających inicjatywy oddolne, np. Zielone Podwórka Słupska.

Program Współpracy Miasta Słupska z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2016-2020.

Głównym celem współpracy Miasta Słupska z organizacjami na lata 2016-2020 jest realizacja wizji Miasta zawartej w Strategii Rozwoju Miasta Słupska. Celami szczegółowymi programu są:

1) zwiększenie zaangażowania mieszkańców/ek Miasta w życie publiczne oraz wzmacnianie kapitału społecznego Słupska,

2) zwiększenie uspołecznienia działań związanych z analizą potrzeb, realizacją i oceną polityk publicznych oraz procesów decyzyjnych i wykonawczych Miasta,

3) zwiększenie efektywności usług publicznych świadczonych przez Miasto,

4) stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich oraz wzmocnienie partnerskiej współpracy międzysektorowej.

Coroczne programy współpracy Miasta Słupska z organizacjami pozarządowymi wskazują na potrzebę współpracy w następujących obszarach powiązanych z celami Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
- działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym
- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych
- promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
- działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości
- działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
- porządku i bezpieczeństwa publicznego
- uzależnieniom i patologiom społecznym
- rewitalizacji.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020

Program służyć ma zwiększeniu skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprzez realizację celów ustawowych i wskazanych w przedmiotowym Programie. Ujęte działania mają się przyczynić do poprawy sytuacji rodzin doznających przemocy, zapewnienia ochrony rodzinom,

w których występuje przemoc oraz zmniejszeniu skali występowania zjawiska przemocy na terenie Miasta Słupska.

Cel główny: zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie Miasta Słupska.
Cele Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska powiązane są z celami szczegółowymi Programu:
Cel 1: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc.
Cel 4: podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług przez przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program ochrony środowiska Miasta Słupska na lata 2016-2020 z perspektywą na lata 2021-2024

Głównymi celami strategicznymi dla Miasta Słupska oraz działaniami ekologicznymi powiązanymi z Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Słupska są:

- Zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie i przywracanie do stanu właściwego składników przyrody:

  1) Pielęgnacja oraz rozbudowa terenów czynnych biologicznie na terenie Miasta.

  2) Ochrona i rozwój form ochrony przyrody.

  3) Gospodarowanie zasobami leśnymi.

  4) Działania administracyjne i organizacyjne mające na celu ochronę zasobów przyrodniczych.

- Utrzymanie standardów jakości powietrza na dobrym poziomie poprzez stałą redukcję emisji pyłów i gazów:

  1) Kontynuacja działań mających na celu ograniczanie tzw. „niskiej emisji".

  2) Kontynuacja rozbudowy miejskiej sieci ciepłowniczej i gazowej.

  3) Wspieranie termomodernizacji obiektów.

  4) Stała modernizacja układu komunikacyjnego i utrzymanie czystości na drogach.

  5) Dalsza rozbudowa i promocja transportu zbiorowego i rowerowego.

  6) Kontynuacja kontroli w zakresie właściwego ogrzewania budynków i dotrzymywania zapisów decyzji administracyjnych.

  7) Działania administracyjne i organizacyjne mające na celu ochronę powietrza atmosferycznego i zmianę źródła ogrzewania, w tym rozwój energii odnawialnej.

  8) Udział w opracowaniu Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 oraz wdrożenie przyjętych założeń.

- Zminimalizowanie uciążliwego hałasu i utrzymanie jak najlepszej jakości stanu akustycznego środowiska:

  1) Modernizacja ciągów komunikacyjnych.

  2) Działania organizacyjne związane z utrzymaniem ruchu.

  3) Rozwój ścieżek rowerowych i promocja transportu publicznego.

4) Kontynuacja kontroli w zakresie dopuszczalnych norm emisji hałasu.

5) Działania administracyjne i organizacyjne mające na celu utrzymanie standardów jakości środowiska w zakresie emisji hałasu i lokowania działalności gospodarczej we właściwych strefach.

- Ograniczenie przekształceń ziemi w wyniku procesów naturalnych oraz antropogenicznych:

1) Utrzymanie porządku i czystości w Mieście.

2) Rekultywacja obszarów zdegradowanych.

3) Działania administracyjne i organizacyjne mające na celu właściwe gospodarowanie przestrzenią.

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Miasta Słupska

Celem głównym dokumentu jest przedstawienie zakresu działań możliwych do realizacji, ukierunkowanych na ograniczenie zużycia energii finalnej oraz zmniejszenia emisji zanieczyszczeń.

Wizja: Miasto Słupsk - innowacyjnym, ekologicznym oraz rozwijającym się zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, nowoczesnym centrum przemysłowym i edukacyjnym regionu. Infrastruktura techniczna i komunalna, rozwija się w oparciu o politykę niskoemisyjną, zapewniając społeczeństwu wysoką jakość życia oraz przyczyniając się do wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Słupska.

Kierunki działań wyznaczone w GPR Miasta Słupska są spójne z następującymi celami strategicznymi gospodarki niskoemisyjnej:

1) Ukierunkowanie na utrzymanie niskoemisyjnego rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Słupska, tj. rozwoju następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię.

2) Wdrożenie wizji miasta Słupska, jako nowoczesnego oraz ekologicznego ośrodka Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Słupska.

3) Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń związanych z emisją powierzchniową i liniową na terenie Miasta.

4) Zwiększenie wykorzystania odnawialnych zasobów energii.

5) Wzrost efektywności wykorzystania/wytwarzania energii.

6) Rozwój gospodarki opartej o rozwiązania ekoenergetyczne i innowacyjne technologie.

Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego 2014-2024

Głównym celem planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego (planu transportowego) jest zaplanowanie na lata 2014-2024 usług przewozowych w przewozach o charakterze użyteczności publicznej, realizowanych na obszarze miasta Słupska i gmin, które zawarły z miastem Słupskiem porozumienie w sprawie wspólnej organizacji transportu publicznego.

Wizją transportu publicznego na obszarze miasta Słupska jest funkcjonowanie oraz rozwój nowoczesnego i proekologicznego transportu zbiorowego, spełniającego oczekiwania pasażerów – w sposób tworzący z tego transportu realną alternatywę dla podróży realizowanych własnym samochodem osobowym.

Kierunki działań wyznaczone w GPR Miasta Słupska są spójne z następującymi celami Planu Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego:

- zaplanowanie sieci komunikacyjnej, na której będą realizowane przewozy o charakterze użyteczności publicznej;

- organizację sieci przystanków i węzłów komunikacyjnych;
- określenie preferencji dotyczących wyboru rodzaju środków transportu;
- określenie standardów usług przewozowych w przewozach o charakterze użyteczności publicznej;
- organizację systemu informacji dla pasażerów.

WYKAZ TABEL

Tabela nr 1. Źródła i typy danych wykorzystywane w audycie miejskim.	13
Tabela nr 2. Lista wskaźników delimitacyjnych: obowiązkowych w podsystemie gospodarczym i przestrzenno - funkcjonalnym.	15
Tabela nr 3. Lista wskaźników delimitacyjnych: obowiązkowych w podsystemie społecznym	15
Tabela nr 4. Lista wskaźników delimitacyjnych: fakultatywnych w podsystemie społecznym i gospodarczym	15
Tabela nr 5. Lista wskaźników delimitacyjnych: fakultatywnych w podsystemie przestrzenno – funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym	15
Tabela nr 6. Lista wskaźników obligatoryjnych w podsystemie gospodarczym i przestrzenno – funkcjonalnym – przykład wyznaczania jednostek objętych kryzysem	16
Tabela nr 7. Rejestr obowiązujących MPZP na obszarze rewitalizacji	29
Tabela nr 8. Rejestr przystąpień do opracowania MPZP na obszarze rewitalizacji	31
Tabela nr 9. Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Słupsku	37
Tabela nr 10. Ruch naturalny w Słupsku	38
Tabela nr 11. Migracje wewnętrzne i zagraniczne w Słupsku	38
Tabela nr 12. Ocena obszaru rewitalizacji przez mieszkańców pod kątem bezpieczeństwa	53
Tabela nr 13. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty"	61
Tabela nr 14. Wyniki egzaminów uczniów na koniec szóstej klasy szkoły podstawowej	64
Tabela nr 15. Wyniki egzaminu gimnazjalnego	65
Tabela nr 16. Porównanie szkół podstawowych i gimnazjalnych na obszarze rewitalizacji i poza obszarem	68
Tabela nr 17. Frekwencja wyborcza obszaru rewitalizacji na tle miasta, kraju i województwa – wybory prezydenckie 2015	69
Tabela nr 18. Ocena stanu technicznego budynków komunalnych Miasta Słupska wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku	75
Tabela nr 19. Sposób oceny stanu technicznego budynków komunalnych Miasta Słupska	75
Tabela nr 20. Ubytki lokali mieszkalnych w wyniku dokonanych rozbiórek	76

Tabela nr 21. Wyposażenie lokali komunalnych na obszarze rewitalizacji, wg stanu na dzień 31.12.2015 r.	77
Tabela nr 22. Liczba i powierzchnia lokali mieszkalnych na obszarze rewitalizacji w latach 2011-2015	78
Tabela nr 23. Wykaz gospodarstw domowych oczekujących na lokale socjalne i mieszkalne - wg stanu na 31 grudnia 2015 roku	80
Tabela nr 24. Lista branż zanikających na obszarze rewitalizacji	85
Tabela nr 25. Główne potencjały rozwojowe obszaru rewitalizacji	126
Tabela nr 26. Realizacja zadań Miasta w ramach programów współpracy z organizacjami pozarządowymi	127
Tabela nr 27. Liczba czytelników w głównej siedzibie Miejskiej Biblioteki Publicznej (ul. Grodzka 3) w poszczególnych grupach wiekowych	132
Tabela nr 28. Cele strategiczne Gminnego Programu Rewitalizacji	142
Tabela nr 29. Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań	144
Tabela nr 30. Wiązka projektów - Pakiet 1	150
Tabela nr 31. Wiązka projektów - Pakiet 2	157
Tabela nr 32. Wiązka projektów - Pakiet 3	158
Tabela nr 33. Wiązka projektów - Pakiet 4	164
Tabela nr 34. Wiązka projektów - Pakiet 5	170
Tabela nr 35. Wiązka projektów - Pakiet 6	176
Tabela nr 36. Wiązka projektów - Pakiet 7	180
Tabela nr 37. Wiązka projektów - Pakiet 8	186
Tabela nr 38. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze inwestycyjnym (I)	189
Tabela nr 39. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze społecznym (S)	196
Tabela nr 40. Przykładowe typy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	199
Tabela nr 41. Rodzaj metod i wielkości prób zastosowanych w badaniach jakościowych - zestawienie	210
Tabela nr 42. . Szacunkowe ramy finansowe realizacji podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska	222
Tabela nr 43. Ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji	223
Tabela nr 44. Szacunkowe koszty zarządzania Programem.	228
Tabela nr 45. Wskaźniki monitorowania realizacji celów Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska	234

WYKAZ RYCIN

Ryc. 1. Granice Obszaru Rewitalizacji.	11
Ryc. 2. Zespoły danych wykorzystane na potrzeby wyznaczenia jednostek urbanistycznych	12
Ryc. 3. Podział Miasta Słupska na jednostki urbanistyczne	13
Ryc. 4. Jednostki urbanistyczne objęte kryzysem wg grup wskaźników	17
Ryc. 5. Obszar rewitalizacji wraz ze stopniem zagospodarowania	18
Ryc. 6. Zarys rozwoju przestrzennego miasta lokacyjnego i Pogrodzia	20
Ryc. 7. Fragment mapy Słupska z 1926 r.	21
Ryc. 8. Główne wloty komunikacyjne obszaru rewitalizacji	23
Ryc. 9. Podział na kwartały zabudowy	24
Ryc. 10. Ważniejsze obiekty użyteczności publicznej	25
Ryc. 11. Funkcja terenu	26
Ryc. 12. Struktura władania	27
Ryc. 13. Pokrycie miasta Słupska miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego - rozmieszczenie planów obowiązujących i będących w trakcie opracowania	29
Ryc.14. Rozmieszczenie mieszkańców Słupska (wg stanu na XII 2014 r.)	32
Ryc. 15. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ich liczbie – natężenie zjawiska (wg stanu na XII 2014 r.)	34
Ryc. 16. Zmiany liczby ludności w mieście Słupsk i gminach ościennych w latach 2002-2016	36
Ryc. 17. Zmiany liczby ludności na obszarze rewitalizacji w latach 2005-2015	37
Ryc. 18. Stopa bezrobocia w mieście Słupsk i na obszarze rewitalizacji	41
Ryc. 19. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku poprodukcyjnym – kartogram syntetyczny	42
Ryc. 20. Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych – natężenie zjawiska	44
Ryc. 21. Liczba korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności – natężenie zjawiska	47
Ryc. 22. Natężenie wyroków eksmisyjnych w poszczególnych kwartałach zabudowy obszaru rewitalizowanego	51
Ryc. 23. Zagęszczenie lokali socjalnych w poszczególnych kwartałach zabudowy obszaru rewitalizowanego	52
Ryc. 24. Liczba przestępstw na 1 tys. ludności – kartogram syntetyczny	54
Ryc. 25. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej ich liczbie – kartogram syntetyczny	55
Ryc. 26. Ludność w wieku poprodukcyjnym w obszarze rewitalizacji	56

Ryc. 27. Rodziny objęte asystą w obszarze rewitalizacji (natężenie)	60
Ryc. 28. Udział budynków mieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1970 w ogólnej ich liczbie	74
Ryc. 29. Ocena stanu technicznego budynków (komunalnych, wspólnotowych i prywatnych)	75
Ryc. 30. Udział procentowy budynków generujących niską emisję	78
Ryc. 31. Mieszkania socjalne na obszarze rewitalizacji (ilość na kwartał zabudowy)	79
Ryc. 32. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	81
Ryc. 33. Przyrost działalności gospodarczej – kartogram syntetyczny	82
Ryc. 34. Lokalizacja usług w obszarze rewitalizacji	83
Ryc. 35. Ilość zarejestrowanych działalności gospodarczych w przeliczeniu na długość ulicy	84
Ryc. 36. Mapa układu transportowego obszaru rewitalizacji, położenie w kontekście układu komunikacyjnego miasta.	88
Ryc. 37. Mapa układu transportowego obszaru rewitalizacji	89
Ryc. 38. Mapa dostępności pieszej obszaru rewitalizowanego	90
Ryc. 39. Mapa infrastruktury rowerowej w obszarze objętym rewitalizacją	92
Ryc. 40. Mapa dostępności transportu zbiorowego w obszarze objętym rewitalizacją	94
Ryc. 41. Mapa częstotliwości dobowej odjazdów autobusów	95
Ryc. 42. Mapa stanu nawierzchni w obszarze rewitalizacji	98
Ryc. 43. Istniejąca strefa płatnego parkowania wraz z postulowanymi etapami jej rozwoju	99
Ryc. 44. Zmiana ilości miejsc parkingowych po wprowadzeniu ruchu jednokierunkowego i uwolnieniu chodników z funkcji parkingowej	100
Ryc. 45. Mapa typów funkcjonalnych ulic	101
Ryc. 46. Obiekty w rejestrze i ewidencji zabytków oraz strefy ochrony archeologiczno - konserwatorskiej	102
Ryc. 47. Udział budynków wpisanych do ewidencji i rejestru zabytków w ogólnej ich liczbie	104
Ryc. 48. Ocena jakości przestrzeni na obszarze rewitalizacji	105
Ryc. 49. Strategiczne przestrzenie publiczne na obszarze rewitalizacji	110
Ryc. 50. Powierzchnia terenów zielonych na osobę	119
Ryc. 51. Istniejące i planowane tereny zielone na obszarze rewitalizacji	120
Ryc. 52. Koncepcja 4 klinów zieleni w Słupsku	123
Ryc. 53. Mapa przekroczeń benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM 10 w 2016 roku	122

Ryc. 54. Mapa akustyczna - przekroczeń norm hałasu przed liberalizacja przepisów w 2012 roku	123
Ryc. 55. Tereny zagrożone powodzią wody stuletniej	124
Ryc. 56. Tereny zagrożone powodzią wody pięciusetletniej	124
Ryc. 57. Kierunek spływu wód opadowych z górnego tarasu na Obszar Rewitalizacji (mapa hipsometryczna)	126
Ryc. 58. Lokale wykorzystywane przez NGO, stowarzyszenia, związki zawodowe, podmioty administracji samorządowej i rządowej	129
Ryc. 59. Lokalizacja zadań realizowanych w ramach Słupskiego Budżetu Partycypacyjnego i inicjatywy lokalnej oraz rozmieszczenie podmiotów/wnioskodawców do Słupskiego Budżetu Partycypacyjnego 2015 i inicjatywy lokalnej.	133
Ryc.60. Schemat powiązania wizji i celów strategicznych	142
Ryc. 61. Schemat podziału przedsięwzięć rewitalizacyjnych zidentyfikowanych na etapie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji	148
Ryc. 62. Struktura zarządzania przygotowaniem Gminnego Programu Rewitalizacji	203
Ryc. 63. Schemat zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji	206
Ryc. 64. Plakat informujący o badaniu ankietowym wśród mieszkańców	208
Ryc. 65. Lokalizacja terenów objętych konkursami	213
Ryc. 66. Trasy spacerów badawczych w obszarze Podgrodzia i Śródmieścia	218
Ryc. 67. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego wymagające zmiany	224
Ryc. 68. Teren wskazany do objęcia Miejscowymi Planami Rewitalizacji	226

WYKAZ WYKRESÓW

Wykres nr 1. Wykorzystanie terenu wg dominującej funkcji	26
Wykres nr 2. Struktura własności	28
Wykres nr 3. Struktura wieku mieszkańców obszaru rewitalizacji	33
Wykres nr 4. Liczba mieszkańców Słupska oraz gmin wiejskich: Słupsk i Kobylnica w latach 2002-2016	34
Wykres nr 5. Bilans migracji wewnętrznej w 2015 roku	35
Wykres nr 6. Zmiany liczby ludności w mieście Słupsk i gminach ościennych w latach 2002-2016	36
Wykres nr 7. Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym	41
Wykres nr 8. Odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych	43
Wykres nr 9. Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludności	47

Wykres nr 10. Wartość pomocy społecznej na osobę	48
Wykres nr 11. Odsetek osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny	49
Wykres nr 12. Liczba wyroków eksmisyjnych w 2015 r.	49
Wykres nr 13. Liczba przestępstw na 1 tys. ludności	54
Wykres nr 14. Liczba osób korzystających z DDPS, ŚDS oraz Asystentów Osób niepełnosprawnych w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców	57
Wykres nr 15. Liczba osób umieszczonych w Domach Pomocy Społecznej, za które Miasto ponosi odpłatność	57
Wykres nr 16. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2012-2015	59
Wykres nr 17. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	60
Wykres 18. Liczba rodzin zastępczych w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców	61
Wykres nr 19. Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 10 tys. ludności	62

Wykres nr 20. Średnie wyniki szóstoklasisty	64
Wykres nr 21. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2016 r.	65
Wykres nr 22. Średnia frekwencja w roku szkolnym 2015/2016	66
Wykres nr 23. Uczniowie niepromowani w roku szkolnym 2015/2016	67
Wykres nr 24. Uczniowie, którzy otrzymali świadectwo z wyróżnieniem w roku szkolnym 2015/2016	67
Wykres nr 25. Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w roku 2014	69
Wykres nr 26. Frekwencja wyborcza w wyborach prezydenckich w roku 2015	70
Wykres nr 27. Identyfikacja braków na terenie Śródmieścia w ocenie jego mieszkańców (ankieta prowadzona na próbie 100 mieszkańców)	71
Wykres nr 28. Podział budynków na obszarze rewitalizacji wg roku zabudowy	73
Wykres nr 29. Ocena stanu technicznego budynków komunalnych Miasta Słupska	76
Wykres nr 30. Zestawienie nowych działalności gospodarczych z wykreślonymi działalnościami na obszarze rewitalizacji	82
Wykres nr 31. Ginące zawody na obszarze rewitalizacji	86
Wykres nr 32. Działalności z branż zanikających w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców	86
Wykres nr 33. Struktura kategorii dróg na obszarze rewitalizacji	96
Wykres nr 34. Znaczenie dróg obszaru rewitalizacji w układzie drogowym Słupska	96

Wykres nr 35. Stan nawierzchni dróg w obszarze rewitalizacji	96
Wykres nr 36. Stan nawierzchni na drogach poszczególnych kategorii	97
Wykres nr 37. Udział wpisów w rejestrze/ewidencji zabytków dotyczących obszaru rewitalizacji w stosunku do całkowitej liczby zabytków	103
Wykres nr 38. Ochrona konserwatorska kamienic na obszarze rewitalizacji	103

SPIS FOTOGRAFII

Fot 1. Pocztówka przedstawiająca nowowytyczoną ulicę Dworcową, w kierunku dworca kolejowego, lata 70 XIX w.	22
Fot 2. Przykład chaosu reklamowego – róg ul. Wileńskiej i Wojska Polskiego	106
Fot 3. Dobre praktyki – ul. Wojska Polskiego	107
Fot 4 i 5. Uporządkowanie chaosu reklamowego w wyniku działań Urzędu Miejskiego – ul. Starzyńskiego	107
Fot 6. Podwórko pomiędzy ulicami Kołłątaja, Konopnickiej i Wileńskiej, objęte „Rewitalizacją Traktu Książęcego"	108
Fot 7. Ubarwianie miasta przez Teatr Lalki Tęcza – czasowa instalacja z wykorzystaniem rekwizytów teatralnych przed Międzynarodowym Konwentem Lalkarzy	108
Fot 8. Działania społeczno-artystyczne w przestrzeni miejskiej, dialog przez kulturę w ramach projektu „Słowiańskie Bratanie"	109
Fot 9 i 10. Działania społeczno-artystyczne w przestrzeni miejskiej	109
Fot 11. Bulwary rzeki Słupi- stan istniejący	111
Fot 12. Bulwary rzeki Słupi- stan istniejący	111
Fot 13 i 14. Propozycja zagospodarowania bulwarów rzeki Słupi- pierwsza nagroda w konkursie urbanistyczno-architektonicznym	112-113
Fot 15. Ulica Długa – stan obecny	114
Fot 16. Obecne zagospodarowanie terenu pomiędzy ul. Ogrodową, Długą i Polną	114
Fot 17 i 18. Koncepcja urbanistyczno-architektoniczna zagospodarowania terenu pomiędzy ul. Ogrodową, Długą i Polną - Wizualizacja placu przed Placówką Wsparcia Dziennego - Domem Sąsiedzkim	116
Fot 19. Koncepcja urbanistyczno-architektoniczna zagospodarowania terenu pomiędzy ul. Ogrodową, Długą i Polną - Wizualizacja placu przed Placówką Wsparcia Dziennego - Domem Sąsiedzkim	117
Fot 20. Zieleń w Alei Sienkiewicza	118
Fot 21. Zalana ulica Wodna (Wasserstrasse), dzisiejsza Szarych Szeregów, kwiecień 1888	125
Fot 22. Debata na temat rewitalizacji Śródmieścia w Słupskim Klubie Bokserskim przy Ogrodowej 5	209
Fot 23. Praca w grupach focusowych	211
Fot 24. Ogłoszenie wyników konkursowych	214
Fot 25. Debata nad wynikami konkursów w terenie	214

Fot 26. Wystawa pokonkursowa zagospodarowania Bulwarów Rzeki Słupi	215
Fot 27. Konferencja prasowa nad rzeką Słupią	216
Fot 28. Przejażdżka rowerowa z Prezydentem Miasta szlakiem przyszłych zamierzeń rewitalizacyjnych – Bulwary Rzeki Słupi	216
Fot 29. Przejażdżka rowerowa z Prezydentem Miasta szlakiem przyszłych zamierzeń rewitalizacyjnych – Park Waldorffa	217
Fot 30. Spacer badawczy po obszarze rewitalizacji	218
Fot 31. Spotkanie informacyjne w tracie naboru wspólnot mieszkaniowych	219

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji.